

Nr 220.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1932.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

dels lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Felix Hamrin.

Förslag

till

lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att kommunalskattelagen den 28 september 1928 samt anvisningarna till samma lag skola i nedan angivna delar hava följande ändrade lydelse ävensom att till anvisningarna till 10 § i samma lag skall fogas en ny punkt betecknad 6 av nedan angivna lydelse:

2 §.

Allmän kommunalskatt är dels fastighetsskatt, dels kommunal inkomstskatt.

Såsom underlag för fastighetsskatt påföras skattskyldig:

för jordbruksfastighet: fem skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens jordbruksvärde, fem skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens tomt- och industrivärde samt fyra skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens skogsvärde;

för annan — — — fastighetens taxeringsvärde.

Såsom underlag — — — beskattningsbar inkomst.

Etthundra skatteören bilda en skattekrona.

9 §.

Taxeringsvärde skall, där ej annat följer av vad nedan stadgas, åsättas till det belopp, som prövas utgöra taxeringsenhetens värde efter ortens pris (allmänna saluvärdet).

Område, som utgöres av skogsmark och växande skog, skall upptagas till det värde, det kan anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk. Kan området eller del därav anses betinga ett högre allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller till industriellt eller likartat ändamål än vid användning för skogsbruk, skall dock området eller delen upptagas till allmänna saluvärdet.

Frälseränta uppskattas till tjugu gånger det belopp, varmed räntan beräknas utgå.

(Se vidare anvisningarna.)

12 §.

2 mom. Nya taxeringsvärden skola åsättas i stället för de vid den allmänna fastighetstaxeringen bestämda, därest under löpande taxeringsperiod

sådant förhållande inträffat, att taxeringsenhet bör uppdelas i flera taxeringsenheter eller flera taxeringsenheter böra sammanslås till en, eller ändring i fastighets beskattningsnatur inträtt, eller fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig,

eller fastighets värde genom eldsvåda, vattenflöde eller annan dylik anledning eller genom nedrivning av byggnad eller skogsavverkning så minskats, att förändringen föranleder en minskning av taxeringsvärdet med minst en femtedel,

eller fortsatt bebyggelse skett å fastighet, som vid den tidpunkt, näst föregående taxering avsett, ej varit färdigbyggd,

eller fastighets värde eljest genom ny-, till- eller ombyggnad så förhöjts, att därav föranledes en ökning av taxeringsvärdet med minst en femtedel.

Taxering, som i detta mom. avses, skall, med iakttagande av de ändringar i avseende å fastigheten, som ägt rum sedan den tidpunkt, det senast åsatta taxeringsvärdet avsett, ske efter det allmänna prisläge och de uppskattningsgrunder i övrigt, som tillämpats vid den närmast föregående allmänna fastighetstaxeringen. Föranledes taxeringen därav, att fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig, skall fullständig nyvärdering av fastigheten ske med hänsyn till berörda prisläge.

32 §.

2 mom. Har livränta utgått — — — intäkt räknas:

a) om livräntan utgått på grund av pupillförsäkring, för vilken avgifter erlagts på grund av tjänst eller vilken tagits annorledes än mot engångspremie, försäkvitt livräntetagaren under beskattningsåret fyllt högst 21 år:

livräntans hela belopp med avdrag av 600 kronor;

b) om livräntan — — — hela belopp;

c) om livräntan eljest utgått på grund av pensionsförsäkring annorledes än mot engångspremie:

livräntans hela belopp; samt

d) om livräntan — — — försäkringsavtalets ingående.

Allmänna pensionsförsäkringen anses ej innefatta försäkring mot engångspremie.

45 §.

Genom fastighetsskatten skall inkomsten från fastighet anses vara beskattad till ett belopp motsvarande, i fråga om jordbruksfastighet, 5 procent av jordbruksvärdet och tomt- och industrivärdet samt 4 procent av skogsvärdet och, i fråga om annan fastighet, 5 procent av taxeringsvärdet. Vid beräkning — — — fastighetsskatt beskattats.

Rätt till — — — lägenheten belöper.

Har fastighet — — — ägt fastigheten.

Avdraget skall — — — gällande taxeringsvärdet.

(Se vidare anvisningarna.)

46 §.

2 mom. I hemortskommunen — — — njuta avdrag:

1) för periodiskt — — — eller uppfostran;

2) för avgift till allmänna pensionsförsäkringen samt övrig pensionsförsäkring, som ej avses i 33 §, därest avgiften erlagts för den skattskyldige själv eller, i förekommande fall, för hans make eller hans omyndiga barn, dock ej om avgiften erlagts till ränte- och kapitalförsäkringsanstalt eller på grund av försäkring mot engångspremie; samt

3) för premier — — — även för sin make och sina omyndiga barn betalt för — — — här ovan.

Därest skattskyldig — — — nämnda tid.

Avdrag, som — — — sålunda uppburits.

50 §.

2 mom. För fysisk person — — — överskjuter ortsavdraget.

Återstår efter tillämpning av föregående stycke för skattskyldig, vilkens hemortskommun tillhör ortsgrupp I eller II och ej utgör stad, av den taxerade inkomsten högst 500 kronor, skall denna ytterligare minskas med 20 kronor.

Finnes skattskyldigs — — — 700 kronor.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

Anvisningar

till 8 §.

2. Emellertid måste — — — äga rum.

I sådant — — — utgör taxeringsenhet.

Detsamma gäller, om del av fastighet upplåtits till annan för självständigt, mera stadigvarande nyttjande. I enlighet härmed bör exempelvis torp, även torp för skogsarbetare o. dyl., därå jordbruket av torpiinnehavaren bedrivs som självständig näring och väsentligen med egna inventarier, särskilt taxeras. Om däremot innehavet av torpet väsentligen är att anse såsom bostadsförmån eller såsom en del av den ersättning, som tillkommer torparen för åtagen arbetsskyldighet till huvudfastigheten, bör torpet icke behandlas såsom särskild taxeringsenhet. Är upplåtelsen — — — särskild taxeringsenhet.

Vidare skall — — — understöd, m. m.

till 9 §.

1. Med fastighets värde efter ortens pris (allmänna saluvärdet) förstås det belopp, som en förständig köpare kan antagas vilja betala för fastigheten, om den tänkes såld inom den kundkrets, som för en dylik egendom kan antagas vara att påräkna, och köpt för ett med hänsyn till fastighetens beskaffenhet lämpligt utnyttjande, utan avräkning för gäld eller för kapitalvärdet av skyldighet att utgiva undantag eller av annan privaträttslig förpliktelse, vilken ej är hänförlig till servitut eller annat liknande förhållande.

Härav följer, att köpeskillning, som under senare tid faktiskt betalts för en viss fastighet, icke får utan vidare anses som ett exakt uttryck för det allmänna saluvärdet. Frånsett det att köpeskillningen kan hava påverkats av särskilda förhållanden, såsom släktskap, affektionsvärde o. dyl., kan densamma vara ett topp-pris eller ett bottenpris, som ingalunda motsvarar det allmänna saluvärdet. Sådant kan föranledas av vid tiden för försäljningen rådande abnorma konjunkturen på fastighetsmarknaden, av särskilt tvingande skäl till försäljning eller köp vid en viss tidpunkt, av ett obetänksamt ingånget avtal m. m. dylikt. Först om ett något så när tillräckligt antal olika försäljningar föreligga, om vilka anledning ej finnes antaga, att ovidkommande omständigheter inverkat på prisbildningen, kan ur dem dragas en tillförlitlig slutsats angående det allmänna saluvärdet. Detta värde är sålunda att förstå såsom ett normalt värde i handel ochandel, icke såsom beloppet av en i visst fall för en viss fastighet faktiskt betald köpeskillning.

Vid sidan av faktiskt betalda köpeskillningar — vilkas betydelse såsom uppskattningsgrund dock ingalunda må underskattas — måste vid taxeringen beaktas andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning för bedömning av allmänna saluvärdet på en fastighet, såsom fastighetens avkastning, brandförsäkringsvärde på byggnader m. m. Särskilt vad angår jordbruksfastighet böra till ledning vid taxeringen gälla de *enhetsvärden*, som föreslagits i den ordning, taxeringsförordningen närmare omförmäler. Allmänna saluvärdet bör sålunda framgå såsom resultat av ett övervägande av olika beträffande fastighetsvärdena i allmänhet och särskilt värdet på den ifrågavarande fastigheten kända förhållanden.

Det må anmärkas, att all mark regelmässigt har något, om ock stundom obetydligt saluvärde. Ej ens s. k. impediment, vartill mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark med ingen eller ringa avkastningsförmåga ur skoglig synpunkt äro hänförliga, kan i regel anses vara helt värdelöst, då det kan tänkas äga användbarhet ur andra synpunkter.

2. Vid värdesättning av *jordbruksfastighet till den del den ej utgöres av skogsmark och växande skog* skall noga beaktas, om och i vilken omfattning ökning eller minskning av det värde, som erhålles vid tillämp-

ning av de för fastigheter av motsvarande storlek i orten antagna enhetspriser eller andra allmänna taxeringsgrunder, bör äga rum till följd av förhållanden, vilka äro för den fastigheten säregna, såsom:

fastighetens läge samt mer eller mindre goda eller dåliga avsättnings- och användningsförhållanden;

ägornas inbördes läge och därav föranledda mer än vanligt goda eller svåra brukningsförhållanden samt om fastigheten är i synnerligt god hävd eller vanhävdad och förfallen;

åbyggnadernas beskaffenhet, om de skilja sig från i orten för fastigheter av motsvarande storlek vanligt medelbestånd, d. v. s. om å fastigheten finnes förnämligare bostadsbyggnad eller eljest ovanligt goda åbyggnader eller om åbyggnaderna äro olämpliga, förfallna eller otillräckliga;

mera betydande trädgårdsanläggning eller bestånd av växande träd å åker eller äng;

särskilda naturtillgångar eller liknande förmåner, som kunna finnas å fastigheten, såsom vattenfall, torvmosse, ej inmutningsbara fyndigheter, möjlighet till jakt, fiskevatten o. dyl., försåvitt samma naturtillgång eller förmån ej är av beskaffenhet att, efter ty under 8 § sägs, böra särskilt taxeras;

servitut eller annan liknande rättighet till förmån eller last för fastigheten;

förekomsten av sådana ovan ej omförmälda förhållanden, som avses i punkt 5 här nedan;

med mera sådant.

Jämväl vid värdesättning av *annan fastighet* skall hänsyn tagas till för varje fastighet säregna förhållanden, såsom:

fastighetens läge med därav följande större eller mindre möjligheter i fråga om dess utnyttjande, exempelvis för tomt i stad: om inskränkningar gälla i rätten till dess bebyggande, om den ligger i stadens affärscentrum eller i yttre område, om den ligger vid huvudgata eller bigata, om den är hörntomt eller mellantomt o. s. v.; för industrifastighet, upplagsplats, stenbrott, grustäkt o. dyl.: om den äger bättre eller sämre tillgång till erforderliga kommunikationer, o. s. v.;

markens naturliga beskaffenhet och därav följande större eller mindre lämplighet för ett förmånligt tillgodogörande, exempelvis om tomtmark företer synnerligen goda eller dåliga grundläggningsförhållanden, om stenbrott, grustäkt o. dyl. för sitt utnyttjande erbjuder större eller mindre av naturförhållandena förorsakade svårigheter, o. s. v.;

förekomsten av plantering, trädgårdsanläggning eller dyl., som kan göra fastigheten särskilt begärlig;

servitut eller annan liknande rättighet till förmån eller last för fastigheten;

med mera sådant.

Vid värdesättningen måste alltid fasthållas, att det, alldeles oavsett

vilken *metod* som användes för denna, alltid är allmänna saluvärdet, som skall vara avgörande för taxeringen. En riktig tillämpning av de här stadgade reglerna bör således ej kunna medföra ett sådant resultat, som att en tomt med tillhörande åbyggnad, taxerad som annan fastighet, erhåller högre taxeringsvärde än ett annat i närheten liggande lika värdefullt område med liknande åbyggnad, vilket taxerats såsom jordbruksfastighet, allenast på den grund att beträffande den senare fastigheten värdesättningen skett på grundval av de i punkt 1 här ovan angivna enhetsvärden.

3. Taxering av *vattenfall* med tillhörande byggnader torde endast undantagsvis kunna ske med ledning av faktiskt erlagda köpeskillingar.

Outbyggt vattenfall uppskattas till värdet på normal lågvatteneffekt enligt för orten gällande pris på vattenkraft, under hänsyntagande till den tid, som beräknas förflyta, tills fallet blir utbyggt, regleringsmöjligheter vid fallet, förhållanden som inverka på kostnaderna för fallets utbyggande såsom fallhöjd, fallets längsträckthet och grundförhållanden, avstånd från järnvägsstation och huvudsaklig kraftavsättningsort, kostnader för andel i regleringsdamm m. m.

Normal lågvatteneffekt beräknas efter bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och normal lågvattenmängd. Vattenmängd, som måste avstås till samfärdsel och andra behov, medräknas ej.

Outbyggt vattenfall, som ej kan tillgodogöras tillsammans med annat vattenfall, kan anses sakna självständigt värde, om dess fallhöjd understiger en meter. Vattenfall, som ej kan förväntas bli utbyggt inom överskådlig framtid, kan jämväl anses sakna särskilt värde.

Värdet av *kraftverk* kan uppskattas med utgångspunkt från den avkastning, som med hänsyn till den för anläggningen naturliga kundkretsen bör normalt kunna påräknas från en dylik anläggning, samt normala omkostnader för verkets årliga drift under beaktande av anläggningens påräkneliga varaktighetstid.

Där tillfredsställande uppgifter för bedömande av de i det föregående angivna förhållandena ej stå till förfogande, må vid taxering av kraftverk följande värderingsmetod komma till användning.

Vattenfallet såsom sådant uppskattas, såsom om det vore utbyggt och skulle omedelbart utbyggas.

Den mark å land, som tages i anspråk för anläggningen med bostadshus, upptages till skäligt värde.

Värdet å i kraftverk ingående byggnader, däri inbegripna fasta maskiner, uppskattas särskilt för byggnadsarbeten, jämväl bostadshus, särskilt för turbinutrustning och särskilt för elektrisk utrustning med utgångspunkt från den faktiska anskaffningskostnaden, omräknad till värdet vid den tidpunkt taxeringen avser under hänsyntagande till prisändringar, som ägt rum sedan de tidpunkter, då anskaffningen skett, och erforderlig avskrivning. Vid uppskattning av avskrivningens storlek

beaktas, att för större anläggningar vanligen kan beräknas en längre varaktighetstid än för mindre sådana.

Avdrag får vid uppskattningen ske för skyldighet att leverera ersättningskraft, grundad på vattenlagen; rättighet att utfå dylik kraft skall, i den mån rättigheten kan utnyttjas av den fastighet, varmed den är för- enad, tagas i betraktande vid dess taxering.

För uppskattning av värdet å *kvarnar, sågar och liknande smärre anläggningar* torde, i den mån ej annan värderingsgrund står till buds, sist omförmälda värderingsmetod i tillämpliga delar kunna komma till användning.

Regleringsdamm uppskattas med hänsyn till dels för densamma i anspråk tagen mark, dels dammbyggnaden. Dammbyggnad uppskattas på sätt ovan sagts om till kraftverk hörande byggnad. I kostnaden för byggnaden inräknas kostnad för rensningar intill dammen ovan- och nedanför densamma. Värdet av de vattenfallsfastigheter, som bidragit till regleringsdammen, minskas i stället med belopp, svarande mot deras andel i dammanläggningen.

4. För *jordbruksfastighet till den del den utgöres av skogsmark och därå växande skog* skola gälla följande uppskattningsgrunder, vilka närmare utvecklas i särskild instruktion för värdering av skogsmark och växande skog.

Dylik fastighet skall, försä vitt ej beträffande densamma eller del därav förekomsten av mervärde, som i punkt 5 här nedan avses, till annat för- anleder, upptagas efter det värde, den kan anses äga vid ett efter ratio- nella grunder bedrivit skogsbruk. Åtskillnad göres vid uppskattningen mellan skogsmark, växande skog och särskild förmån å skogsmarken.

Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga (skogsmarkens avkastningsvärde).

Såsom skogsmark skall därvid upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljungmark och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt den kan an- ses lämpa sig för skogsproduktion. Är å skogbeväxt hagmark (betes- mark) betestillgången det väsentliga och skogsproduktionen av underord- nad betydelse, skall marken likväl taxeras såsom skogsmark, såvida icke densamma är att betrakta såsom kultiverad betesäng. Med kultiverad be- tesäng förstås sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås så- dana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frö- sådd med mera. Såsom skogsmark skall ej heller upptagas sådan skoglös eller ej sällan något trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeräs för fo- derproduktion genom bete eller slätter samt med god hushållning även

bör därtill användas (naturlig betes- eller slätteräng), ehuru den ej är föremål för egentliga kulturåtgärder.

Till skogsmark hänföres icke mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas. Sådan marks värde skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt.

Skogsmarkens normala avkastningsförmåga skall beräknas genom värdering i penningar av den årliga virkesavkastning, som anses kunna erhållas under antagande att marken vore beväxt med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång).

Den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar såsom uttryck för markens virkesproducerande förmåga (bonitet). Värdet i penningar av den sålunda uppskattade normala årsavkastningen beräknas efter virkets nettovärde per kubikmeter å rot (rotvärde) enligt de pris, som i genomsnitt varit å orten gällande för de sortiment, varav dylik normal virkesavkastning anses sammansatt, under viss tidsperiod, som bestämmes i instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog.

Från värdet av den enligt sålunda angivna grunder beräknade avkastningen skall avdragas en tredjedel för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitan för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av den alstrade avkastningen, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala avkastningen. Det sålunda reducerade värdet anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

Skogsmarkens avkastningsvärde per hektar anses utgöra så många gånger nettovärdet på ett års normala avkastning, som bestämmes i instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog.

Växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upplåtits eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den avkastning i penningar (värdeavkastning), som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett sådant på behöriga åldrar fördelat virkesförråd, att den beräknade normala avkastningen genast kan uthålligt uttagas, och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet till det antal gånger nettovärdet på ett års normala avkastning, som bestämmes i ovannämnda instruktion. Avviker skogstillgången från det

normala, fastställes den växande skogens värde med hänsyn till skogstillgångens förhållande till normal sådan (relativ skogstillgång).

Belastas skogsområde av servitut eller liknande rättighet, kan därav föranledas nedsättning av den växande skogens värde, och bör sådan nedsättning särskilt angivas.

Särskild förmån å skogsmarken, såsom skogsbete, möjlighet till jakt, byggnad å skogen, i den mån ej densamma bör anses inbegripen i sådant normalt byggnadsbestånd å taxeringsenheten, som inräknas i de för ägorna tillämpade enhetsvärden, servitutsrätt e. dyl., skall uppskattas för sig med skäligt belopp. Härvid skall alltid iakttagas, att uppskattning sker till det värde förmånen har för den taxeringsenhet, varom fråga är. Om rationellt skogsbruk bedrives å skogsmarken, må betesvärde åsättas endast så framt betet plägar utnyttjas. Därest å skogsmark, varå rationellt skogsbruk ej bedrives, bete ej plägar utnyttjas, torde detta i regel visa, att betet för ifrågavarande fastighet har så obetydligt värde, att anledning att särskilt uppskatta detsamma saknas. Skogshärbärgen och andra dylika, oftast mera tillfälliga byggnader åsättas intet särskilt värde, utan anses deras värde ingå i skogsmarkens värde.

Har på grund av förhållande, som angives i punkt 5 här nedan, område, som utgöres av skogsmark och växande skog, helt eller delvis ett sådant mervärde, som i sagda punkt omförmäles, skall området till den del det äger ett dylikt mervärde uppskattas till allmänna saluvärdet. Att därjämte för åsättande av särskilda redovisningsvärden enligt 10 § skogsmarkens avkastningsvärde och den växande skogens värde å dylikt område skola enligt här ovan angivna grunder uppskattas tillsammans med motsvarande värden å övrig skogsmark och växande skog å taxeringsenheten, framgår av anvisningarna till 10 §.

5. Jordbruksfastighet eller del därav kan stundom äga ett högre allmänt saluvärde än om den skulle användas endast för jordbruk med bönäringar eller skogsbruk på den grund, att den inom överskådlig framtid lämpligen kan användas såsom tomtmark eller för industriellt eller likartat ändamål.

Ett dylikt högre värde förefinnes i allmänhet blott å sådan jordbruksfastighet, å vilken finnes vattenfall, brytvärdig fyndighet, torvmosse e. dyl. eller som är belägen i närheten av större stad eller i tillväxt varande industri-, järnvägs- eller annat tätare bebyggt samhälle. Men även närbelägenhet till gruv- eller vattenkraftsanläggning, badortsanläggning eller annat sådant företag kan medföra, att i fastighetens allmänna saluvärde ingår ett mervärde av ifrågavarande art; i den mån utvecklingen å en dylik ort fortskrider, behöver närbelägen därför lämpad mark tagas i anspråk för nya bostäder, industriella anläggningar m. m.

Vid uppskattning av värdet å fastighet, varom nu är fråga, bör iakttagas, att detta merendels är beroende av utvecklingens hastighet och att hänsyn härtill måste tagas. Därest exempelvis ett område kan exploa-

teras såsom tomtmark, är det möjligt, att någon eller några tomter kunna omedelbart avyttras efter visst à-pris, medan däremot övriga tomter kunna först successivt försälgas och exploateringen kan väntas bli slutförd först efter så lång tid, att något mervärde för tomtändamål knappast kan anses ännu tillkomma alla delar av området, utan att det dock är möjligt att avgöra, i vilken ordning de särskilda delarna kunna komma att tagas i anspråk såsom tomtmark. Vid bestämmande av det pris, som en förständig köpare skulle vilja erlagga för ett dylikt område, måste denne göra sin kalkyl så, att de vid olika tidpunkter påräkneliga försäljningsvärdena diskonteras till nutidsvärden, därvid hänsyn tages jämväl till exploaterings osäkerhet och andra dylika omständigheter. Tillbörlig hänsyn måste därjämte tagas till å ena sidan den avkastning, som kan erhållas från fastigheten, innan försäljningen för tomtändamål kan väntas äga rum, å andra sidan kostnader för exploatering m. m.

Beträffande i jordbruksfastighet ingående område, som utgöres av skogsmark och växande skog, tages hänsyn till mervärde, varom här ovan sagts, allenast om och i den mån området eller del därav verkligen kan anses betinga ett högre allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål än vid användning för skogsbruk samt om förstnämnda värde tillika överstiger det enligt punkt 4 här ovan uppskattade värdet på området eller delen därav. I den mån detta ej är fallet verkställles uppskattningen allenast efter de särskilda grunder, som gälla enligt punkt 4 här ovan.

6. Om två eller flera fastigheter, vilka äro belägna i skilda kommuner, skulle, därest de hade varit belägna i samma kommun, hava utgjort gemensam taxeringsenhet, bör taxeringen verkställas, som om detta varit förhållandet och det i enlighet med föreskriften i tredje punkten sista stycket av anvisningarna till 8 § skolat angivas, huru stor del av taxeringsvärdet som belöpt å vad som faller inom varje särskild kommun.

7. Vid uppskattning av frälseränta bör densamma beräknas utgå med det belopp, vartill räntan uppgått enligt markegång för året näst före taxeringsåret; dock att, där räntan i enlighet med 14 § i kungörelsen den 11 maj 1855 utgår efter medelmarkegångspris, detta senare bör läggas till grund för beräkning av räntans belopp.

till 10 §.

1. Det i — — — åsatta taxeringsvärdet.

2. Vid angivande av *jordbruksvärde* har man att utgå ifrån att fastigheten i fråga användes till jordbruk med binäringar eller skogsbruk. Med denna förutsättning skall såsom jordbruksvärde upptagas värdet av fastighetens hela ägoområde i åker, tomt- och trädgårdsmark, äng, skogsmark — dock utan att värdet av därå växande skog medräknas — övrig mark såsom vägar, mossar, myrar, kärr m. m., samt till fastigheten hö-

rande vattentäckt område, ävensom värdet av jordägaren tillhöriga man-
gårds- och driftbyggnader, såsom bostadsbyggnad för ägare eller brukare
med tillhörande s. k. ekonomibyggnader, samt byggnader uppförda för
ägares eller brukares bekvämlighet och trevnad, såsom lusthus, bad- och
båthus, stall för lyxhästar, jaktstuga o. dyl., förvaltar- eller inspektors-
byggnad, drängstuga, statare- eller statorpsbyggnader, stall, ladugård,
ladu- och logbyggnader, smedja o. dyl., bostäder för skogsförvaltare, skog-
vaktare eller annan skogspersonal samt för skogsarbetare, ävensom bygg-
nader, avsedda för sådan verksamhet, som är att hänföra till jordbrukets
binärningar.

Om dylika byggnader tillhöra annan än jordägaren, skall värdet å dem
likaledes utföras såsom jordbruksvärde.

Vid jordbruksvärdes bestämmande skall ur totalvärdet urskiljas och
särskilt angivas skogsmarkens avkastningsvärde för all i taxeringsenhe-
ten ingående dylik mark, beräknat enligt de i punkt 4 av anvisningarna
till 9 § angivna grunder. I vederbörande taxeringslängd skall särskilt
antecknas dels värde å bete på skogsmark, beräknat enligt de i punkt 4
av anvisningarna till 9 § angivna grunder, dels värde å övriga i jord-
bruksvärde ingående särskilda förmåner, såsom byggnader, i den mån ej
hänsyn till desamma tagits vid tillämpning av enhetsvärden eller eljest
gällande allmänna taxeringsgrunder, eller särskilda naturtillgångar, var-
till särskild hänsyn tagits vid taxeringen, m. m.

3. Såsom *skogsvärde* utföres värdet av den växande skogen å all i fas-
tigheten ingående skogsmark, uppskattat enligt de grunder, som angivas
i punkt 4 av anvisningarna till 9 §.

4. *Tomt- och industrivärde* redovisas i fall, då på grund av att jord-
bruksfastighet kan tillgodogöras för annat ändamål än jordbruk med bi-
närningar eller skogsbruk ett särskilt värde tillkommer densamma utöver
jordbruks- och skogsvärde, och utföres med det belopp, som utgör skill-
naden mellan å ena sidan det enligt 9 § åsatta totala taxeringsvärdet och
å andra sidan jordbruks- och skogsvärde.

Därest tomt- och industrivärde belöper allenast å viss del eller vissa
delar av en fastighet, iakttages, att sådan del eller sådana delar till läge
och storlek angivas i vederbörande taxeringslängd. Befinnes fastighet
till särskilda områden hava olika tomt- och industrivärden, skall lika-
ledes sådant i längden angivas.

5. Vid uppskattning av *markvärde* å *annan fastighet* skall tagas hän-
syn till — — — såsom parkvärde.

6. Ingår i taxeringsvärdet särskilt värde å vattenfall, skall detta värde
i taxeringslängden antecknas. Skyldighet att leverera ersättningskraft
avräknas å byggnadernas värde, andel i regleringsdamm å vattenfallets
värde.

till 31 §.

1. Med pension förstås dels pension, som utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels ock belopp, som utgår på grund av pensionsförsäkring.

Till pensionsförsäkring hänföres:

1) sådan livränteförsäkring, enligt vilken livsvarig livränta skall börja utgå vid viss ålder (ålderspension) eller vid varaktig arbetsoförmåga (invalidpension);

2) livränteförsäkring, vilken är att anse som änke- eller pupillförsäkring (familjepension), dock, försåvitt fråga är om pension till änka, allenast om livräntan är livsvarig; samt

3) försäkring, vilken utgör en kombination av livränteförsäkring som i 1) eller 2) sägs och kapitalförsäkring, i följande fall:

a) därest med livränteförsäkring kombinerats kapitalförsäkring å belopp sammanlagt ej överstigande livräntans dubbla årsbelopp, skolande härvid i fråga om änke- och pupillförsäkring såsom årsbelopp anses den årliga pension, som tillförsäkrats enbart änka;

b) därest vid försäkring av ålderspension avtalats, att pensionen skall utgå ett visst garanterat antal år, oberoende av om den försäkrade efter uppnådd pensionsålder avlider innan det garanterade antalet år uppnåtts;

c) därest vid försäkring, varom i b) sägs, pensionsåldern är högst 70 år och, för den händelse dödsfall inträffar före pensionsåldern, ett högst med ålderspensionen lika årsbelopp skall utgå under ett garanterat antal år; eller

d) därest livsvarig livränta till förmån för efterlevande änka eller barn skall, oavsett förmånstagarens dödsfall, utgå under ett garanterat antal år efter försörjarens död.

Under 3 b), c) eller d) här ovan omförmäld försäkring skall dock icke, försåvitt den ej tillika uppfyller villkoren enligt 3 a), anses såsom pensionsförsäkring, med mindre det garanterade antalet år är högst tjugu och det i avtalet stadgats, att rätt till återköp eller belåning av försäkringen ej skall föreligga och ej heller rätt till sådan förändring av utbetalnings sättet, att försäkringen upphör att vara av sådan art, som ovan i denna anvisning sägs.

Utgör i annat fall än här ovan sagts försäkring en kombination av livränte- och kapitalförsäkring, skall försäkringen anses uppdelad på en kapitalförsäkring och en livränteförsäkring.

Olycksfallsförsäkring räknas icke såsom pensionsförsäkring.

Med livsvariga livräntor avses sådana livräntor, som upphöra att utgå först vid dödsfall eller, beträffande änka, vid dödsfall eller omgifte.

2. Såsom periodiskt — — — stiftelses inkomst.

till 32 §.

9. Såsom livränta anses, förutom egentlig livränta, övriga på grund av pensionsförsäkring utfallande försäkringsbelopp, jämväl sådana belopp, som på grund av försäkringsavtalet utbetalas vid återköp eller premieåterbetalning vid dödsfall. Ändras försäkringsavtal så, att pensionsförsäkring helt eller delvis övergår till kapitalförsäkring, skola mot kapitalförsäkringen svarande premiereserv och övriga tillgodohavanden vid tidpunkten för ändringen anses såsom på grund av försäkringen utbetalt belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1933; dock skall densamma redan dessförinnan lända till efterrättelse, såvitt angår allmän fastighetstaxering år 1933.

Vid tillämpning av denna lag skall iakttagas, att avdrag enligt 45 § kommunalskattelagen, såvitt det belöper å tid före den 1 januari 1933, skall beträffande jordbruksfastighets jordbruksvärde utgöra 6 procent av nämnda värde.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att 17 § 1 mom., 33 §, 35 § 1 mom., 59 § 1 mom., 122 § 2 mom. samt 145 § 5, 6, 7 och 8 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

17 §.

1 mom. Till ledning — — — sådan innehavare.

Allmän fastighetsdeklaration — — — och skogen samt, beträffande fastighet, därå vattenfall finnes, uppgifter om normal lågvatteneffekt, anläggningsår och anskaffningskostnader.

Är jordbruksfastighet — — — Kungl. Maj:t.

33 §.

Till ledning — — — under b) sägs;

d) av försäkringsanstalt:

uppgift för envar, som under nästföregående år åtnjutit livränta eller eljest erhållit belopp på grund av pensionsförsäkring hos anstalten, angående sålunda utbetalt belopp.

e) av den — — — är känd.

Beträffande pension — — — hans nationalitet.

35 §.

1 mom. I särskilda — — — beloppets fördelning;

c) av styrelse — — — angiven tidpunkt; samt

d) av styrelse för försäkringsanstalt:

uppgift för namngiven skattskyldig rörande arten av uppgiven personförsäkring hos anstalten samt beloppet av premien för försäkringen.

59 §.

1 mom. Senast den — — — därefter lämpas.

För sådana — — — att avgiva, beträffande fastigheter i skilda storleksgrupper föreslå vissa värden — — — för taxeringen.

Till ledning — — — landsbygd bestyrkta avskrifter av protokollet.

122 §.

2 mom. Omedelbart efter — — — anses påkalla.

Vid övriga besvär har länsstyrelsen att foga såväl utdrag av taxeringslängd och beskattningsnämndernas protokoll, såvitt den överklagade taxeringsfrågan angår, som ock de till nämnderna i frågan ingivna handlingarna ävensom, där fråga är om taxering av fastighet, utdrag av taxeringslängd beträffande närmast föregående taxering av fastigheten. Länsstyrelsen har — — — efter taxeringsåret.

145 §.

5 mom. Till gäldande — — — annorlunda stadgas. I förslag av länsstyrelsen, som nu sagts, skola för en var däri avsedd person angivas de grunder, som av länsstyrelsen tillämpats vid beräkningen av ersättning till denne. Kungl. Maj:t äger utfärda särskilda föreskrifter rörande dispositionen av medel för ändamål, som nu sagts.

6 mom. Angående de — — — ordning utbetalas. Utdrag av protokollet, såvitt angår ersättningar enligt 5 mom., tillika med länsstyrelsens förslag till dylika ersättningar skall därefter före november månads utgång genom länsstyrelsens försorg insändas till finansdepartementet.

7 mom. Sakkunnig erhåller för av honom verkställd utredning eller undersökning gottgörelse, som — med iakttagande av de särskilda föreskrifter rörande disposition av medel för ändamålet, Kungl. Maj:t må finna nödigt meddela — bestämmes av länsstyrelsen eller, då den sakkunnige biträtt den mellankommunala prövningsnämnden eller allmänna ombudet hos samma nämnd, av Kungl. Maj:t. Uppgift rörande de jämlikt detta moment åt olika personer utbetalda ersättningsbeloppen, avseende tiden från den 1 november föregående år till oktober månads utgång, skall samtidigt med uppgifter enligt 6 mom. av länsstyrelsen insändas till finansdepartementet.

8 mom. De personer — — — med nämnden,

äga att för inställelsen åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt rese- och traktamentsklass II D i allmänna resereglementet, dock att, utan hinder av vad i resereglementet må finnas stadgat däremot stridande, traktamentsersättning för dygn, varunder sammanträde ägt rum, skall utgå med sexton kronor för den, som är bosatt å annan ort än sammanträdesorten, och med tolv kronor för den, som är bosatt å sammanträdesorten, oavsett huru stor del av dygnet tagits i anspråk för resa eller förrättning.

Ersättning efter — — — i taxeringsfrågor.

Denna förordning träder i kraft, såvitt angår 17 § 1 mom., 59 § 1 mom., 122 § 2 mom. och 145 § 5, 6, 7 och 8 mom., den 1 juli 1932, samt, såvitt angår 33 § och 35 § 1 mom., den 1 januari 1933.

Förslag

till

förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet.

Härigenom förordnas, att vid taxering av fastighet skall jämte de föreskrifter, som meddelas i kommunalskattelagen, tillämpas följande

Instruktion för värdering av skogsmark och växande skog.

1. Särskilda värden skola beräknas för skogsmark och växande skog. Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga på sätt i punkterna 4, 5 och 6 närmare angives (skogsmarkens avkastningsvärde). Växande skog skall värdesättas med hänsyn till dess faktiska värdeavkastning enligt punkt 7 (skogsvärdet).

Allmänna värderingsgrunder.

A. Skogsmark.

2. Såsom skogsmark skall upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller ej, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljungmark och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt den kan anses lämpa sig för skogsproduktion. Är å skogbeväxt hagmark (betesmark) betestillgången det väsentliga och skogsproduktionen av underordnad betydelse, skall marken likväl taxeras såsom skogsmark, såvida icke densamma är att betrakta såsom kultiverad betesäng. Med kultiverad betesäng förstås sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men ej sällan något trädbevuxen betesmark, som för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd med mera. Såsom skogsmark skall ej heller upptagas sådan skoglös eller ej sällan något trädbevuxen ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slätter samt med god hushållning även bör därtill användas (naturlig betes- eller slätteräng), ehuru den ej är föremål för egentliga kulturåtgärder.

Begreppet skogsmark.

Till skogsmark räknas icke s. k. impediment, vartill hänföras mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas.

Värdet av sådan mark ävensom, i förekommande fall, av bete å skogsmark skall inräknas i värdet av fastigheten i övrigt.

Areal skogsmark.

3. Arealen skogsmark beräknas, vad angår statens och andra allmänna skogar, efter därom av domänstyrelsen meddelade eller eljest tillgängliga officiella uppgifter; vad angår enskilda skogar under ordnad hushållning med tillgängliga och tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar, efter uppgifter i dessa; samt, vad angår övriga skogar, med ledning av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, så ock efter ingivna deklarationer och andra upplysningar, som kunna införskaffas.

Bonitet.

4. Skogsmarkens normala virkesavkastningsförmåga (boniteten) skall beräknas efter den årliga virkesavkastning, uppskattad i kubikmeter per hektar, som anses kunna erhållas vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk och under antagande, att marken vore beväxt med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång). Boniteten är således icke beroende av att den för viss tid uttagbara virkesavkastningen är vare sig högre än normalt, på grund av att skogen är mer än vanligt väl sluten eller innehåller relativt stor tillgång på moget virke, eller lägre än normalt, på grund av att skogen är utglesnad eller utgöres av övervägande ungskog, utan boniteten bestämmes av den uthålliga årliga virkesavkastning, skogsmarken skulle lämna, om skogstillgången under rationell skötsel vore normal. Såsom sådan normal virkesavkastning är att anse exempelvis den, som i medeltal uppnås på sådana större skogsbruk, där det väl sörjes för såväl återväxt som beståndsvård, och där det finnes ett väl slutet och på behöriga åldrar väl fördelat virkesförråd.

Boniteten skall bestämmas efter den virkesproducerande förmågan utan hänsyn till föreliggande möjlighet eller sätt för virkesavkastningens utnyttjande. Vidare är att märka, att boniteten skall vara genomsnittlig och således skall för skogsmarken i dess helhet avvägas med hänsyn till dess i olika delar skiftande producerande förmåga.

Vid bestämning av boniteten skall hela den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar och avse virke i rätt tillstånd, mätt i verklig kubikmassa fast mått på bark, d. v. s. den virkeskvantitet, som erhålles, då virket mätes på rot efter noggranna s. k. masatabeller. Boniteten anges som en för hela taxeringsenheten i fråga gällande medelbonitet. Finnas för skogen tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar, angivande skogsmarkens olika boniteter eller innehållande andra uppgifter, varav medelboniteten kan bedömas, sker uppskattningen med ledning därav. Saknas bonitetsuppgifter, uppskattas boniteten med ledning av vad som är känt eller kan utrönas om skogsmarken i fråga, jämfört med medelboniteten å trakten i övrigt.

Den uppskattade boniteten jämkas till den av bonitetsklasserna i tabell

I, som ligger närmast. Bonitet, som uppskattas högre än den högsta i tabellen angivna bonitetsklassen, jämkas till närmaste hela tal.

5. För värdering i penningar av den sålunda uppskattade normala virkesavkastningen beräknas virkets nettovärde per kubikmeter å rot (rotvärde) enligt de pris, som under åren 1927—1931 på grund av prissättning nämnda år i genomsnitt varit å orten gällande för de sortiment, varav dylik normal virkesavkastning anses sammansatt (normal sortimentssammansättning). I de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen skola fastställas för varje län eller område av län, bestämmes, vad som för länets eller områdets vidkommande skall anses såsom normal sortimentssammansättning.

Rotvärde.

Finnes för skogen ordnad bokföring tillgänglig, må densamma kunna läggas till grund för prissättningen under förutsättning, att de bokförda priserna varit av normal beskaffenhet och sålunda för liknande förhållanden representativa. I de fall, där virke försålts å rot, erhållas de för prissättningen behövlige medeltalen direkt för vart och ett av de nämnda åren, under förutsättning att det å rot försålda virket har den sålunda fastställda sortimentssammansättningen och ett för skogen genomsnittligt avsättningsläge. Eljest kunna de erhållna priserna ej direkt användas som taxeringsunderlag utan måste jämkas. Så t. ex. inträffar ofta, att endast den grövsta och värdefullaste skogen sålts å rot, medan småvirket använts till husbehov, såsom vanligt är i jordbruksbygder, eller kvarlämnats i skogen, såsom sker i vissa trakter med otillfredsställande avsättningsförhållanden. Men även om dylika extrema fall ej föreligga, inträffar, att den årliga virkesavkastningen å en skog visst år är sammansatt av onormala mängder grovt eller klen virke, eller att avverkning skett på särskilt långa eller korta körvägar med mera, och kunna även i dylika fall jämkningar i de erhållna priserna bli nödvändiga.

Å sådana skogar med ordnad bokföring, där virket försäljes i upparbetat skick, skola från bruttopriserna avdragas alla direkta avverknings- och transportkostnader, såsom kostnader för huggning, körning, flottning eller annan transport till den plats, för vilken bruttopriserna gälla, direkt arbetsledning, avmätning och intunning, tillfälliga kojbyggnader, vintervägar och lastplatser, skogsaccis- och skogsvärdsavgifter samt olycksfalls- och försäkringsavgifter i den mån de äro direkt hänförliga till drivningsarbetet. Därvid är att märka, att såsom avdragsgilla kostnader skola godkännas allenast sådana, som äro representativa för skogens genomsnittliga avsättningsförhållanden och som icke äro beroende av avverkningarnas förläggning eller virkesförrådets anhopning i sämre eller bättre avsättningslägen.

Vid rotvärdets bestämmande enligt den normala sortimentssammansättningen skall iakttagas, att brukliga handelsmått, t. ex. toppmått massa inom bark för timmer, löst mått för brännved etc., måste omräknas till verklig kubikmassa fast mått på bark. För varje sortiment och klass av

ekonomiskt likvärdiga sortiment skall rotvärdet utrönas för vart och ett av de år, som skola läggas till grund för beräkningen, samt medeltal för dessa årsvärden uträknas. Ur medeltalen bestämmes rotvärdet för samtliga sortiment enligt den fastställda normala sortimentssammansättningen på sätt framgår av följande uträkning, vilken allenast utgör ett exempel:

Sortimentsklass:

I: timmer	35 %	à	8 kronor per kubikmeter	kronor	2: 80
II: sulfitved och 1:a björk- ved	20 %	»	6 » » »		1: 20
III: sulfatved, props och 1:a barrved	20 %	»	4 » » »		0: 80
IV: kolved, industribränsle och diverse virke	25 %	»	1 » » »		0: 25

Rotvärde per kubikmeter kronor 5: 05.

Det bör beaktas, att den normala sortimentssammansättningen skall avse hela virkesavkastningen, oberoende av huruvida viss del av denna icke vinner avsättning. Skulle sålunda å viss trakt virke, i exemplet här ovan hänfört till fjärde sortimentsklassen, ej vara avsättningsbart, bör i exemplet detta utföras med värdet 0, då medelpriset blir endast 4 kronor 80 öre per kubikmeter. Motsvarande gäller tydligen även, då försäljning skett på rot men virke under viss brösthöjdsdimension ej kunnat vinna avsättning, ehuru dess kubikmassa ingår i den för skogen beräknade årliga virkesavkastningen.

Saknas ordnad bokföring för skogen, eller hava för det genomsnittliga prisläget representativa virkesförsäljningar ej förekommit, eller anses de bokförda priserna icke kunna läggas till grund för beräkningen, uppskattas rotvärdet med ledning av medelpriset för orten efter en med hänsyn till skogens läge och skogsmarkens normala virkesavkastningsförmåga beräknad, till såväl kvantitet som sammansättning normal virkesavkastning. Vid uppskattningen skall medelpriset enligt förenämnda särskilda anvisningar jämkas med hänsyn till att sämre mark producerar ej blott kvantitativt mindre virke utan även mindre värdefulla sortiment ävensom till utdrivningens större eller mindre svårigheter i fråga om körvägar, flottningsförhållanden m. m. dylikt, som inverkar å virkets rotvärde.

Vid uppskattning efter nu angivna grunder finnes alltså möjlighet att taga hänsyn till varje särskild skogs läge i förhållande till avsättningsort och annat, som inverkar på virkesvärdet. Vid enahanda bonitet och avsättningsläge skall samma rotvärde åsättas den normala virkesavkastningen, även om skogsbruk i olika syften bedrives med olika omloppstider. Avvikelser från den omloppstid, som kan anses motsvara den för orten normala sortimentssammansättningen, inverka visserligen på den verkliga virkesavkastningens sammansättning och värde, men skall hän-

syn till dessa avvikelser tagas vid beräkningen av växande skogens värde enligt punkt 7.

Det enligt det föregående bestämda rotvärdet jämkas till den av pris-klasserna i tabell I, som ligger närmast.

6. Den enligt punkt 4 bestämda normala årliga virkesavkastningen per hektar skogsmark multipliceras med det enligt punkt 5 beräknade rotvärdet. Från den värdeavkastning, som därvid framkommer, skall avdragas en tredjedel för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter, m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av avkastningens värde, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala värdeavkastningen. Det sålunda reducerade värdet anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

*Skogsmarkens
avkastnings-
värde.*

Skogsmarkens värde per hektar (skogsmarkens avkastningsvärde) skall utgöra tre och en halv gånger nettovärdet på ett års normal avkastning.

Till underlättande av värdeberäkningen hänvisas till tabell I, som vid avdrag för kostnader med en tredjedel angiver skogsmarkens värde per hektar vid förekommande kombinationer mellan bonitets- och rotvärdesklasser. Vid avdrag för kostnader med mera än en tredjedel kan tabell I icke användas, utan särskild värdeberäkning måste göras.

B. Växande skog.

7. Växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upplåtits eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den värdeavkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett sådant på behöriga åldrar fördelat virkesförråd, att den beräknade normala värdeavkastningen genast kan uthålligt uttagas, och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet å den växande skogen (skogsvärdet) till sexton och en halv gånger nettovärdet på den normala årliga värdeavkastningen. I fråga om denna värdeberäkning hänvisas till tabell I, som jämväl angiver skogsvärdet per hektar vid normal skogstillgång för samma kombinationer, som upptagits i fråga om skogsmarkens avkastningsvärde.

*Skogsvärde
och relativ
skogstillgång.*

Emellertid är den växande skogens slutenhet, sammansättning i åldersklasser och beskaffenhet i övrigt vanligen sådan, att den faktiska skogstillgången betingar ett från det normala mer eller mindre avvikande skogsvärde. Detta värde i förhållande till det normala utgör den relativa skogstillgången, som betecknas med tal, uttryckta i tiondelar. Talet

för relativa skogstillgången är således 1.0, om skogsvärdet överensstämmer med det normala. Relativ skogstillgång 0.9, 0.8, 0.7 o. s. v. innebär, att det förhandenvarande virkesförrådet, såsom i utglesnade eller vanskötta skogar med allmän virkesbrist eller i välskötta skogar med brist på moget virke, icke medgiver normal värdeavkastning. Är detta fallet, skall skogsvärdet sättas i motsvarande mån lägre. På samma sätt innebär relativ skogstillgång 1.1, 1.2, 1.3 o. s. v., att skogsbeståndet till följd av mer än vanligt stor slutenhet eller jämförelsevis god tillgång på moget virke under viss tid kan medgiva större avverkning eller uttagande av värdefullare dimensioner än som för normal värdeavkastning kan beräknas, varför skogsvärdet i samma mån sättes högre. Den erforderliga jämkningen av de i tabell I angivna skogsvärdena vid normal skogstillgång sker med stöd av de kända avvikelser, skogens virkesförråd och dettas sammansättning med avseende på åldrar och mogenhetsklasser samt grövre och klenare dimensioner uppvisar vid jämförelse med förrådet å en normalt sammansatt skog och skogens därav beroende förmåga att giva en mot åsatt bonitet och rotvärde svarande framtida värdeavkastning.

För att underlätta bedömandet av relativa skogstillgången har upprättats bifogade tabell II, vilken för olika boniteter och omloppstider utvisar den storlek för ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd, som motsvarar relativa skogstillgången 1.0.

Tabellens användning framgår av följande exempel. I en viss landsända förutsättes enligt vad som framgår av de särskilda anvisningarna jämlikt 59 § taxeringsförordningen 100-årig omloppstid vara lämplig med hänsyn till förekommande bonitet och avsättningsförhållanden med mera. Om en skog innehåller virke i normal ålders- och dimensionsfördelning och skogsmarkens bonitet är 2.5, skall virkesförrådet således uppgå till 83 kubikmeter per hektar, för att relativa skogstillgången skall vara 1.0. Om skogen på grund av allmän gleshet innehåller allenast 50 kubikmeter i genomsnitt per hektar, men i övrigt beträffande ålders- och dimensionsfördelning kan betraktas som normal, är relativa skogstillgången $\frac{50}{83}$ eller 0.6 av det normala.

Det skall uppmärksammas, att det förhandenvarande totala virkesförrådet — vari skall ingå jämväl virke av mindre dimensioner än den minsta uppskattade — utan hänsyn till att viss del av dess avkastning måhända icke är avsättningsbar eller utnyttjas för husbehov, skall ligga till grund för jämförelse med det normala virkesförrådet.

Då normal ålders- och dimensionsfördelning oftast ej är för handen, måste den enligt nyssnämnda regel funna relativa skogstillgången vanligen jämkas ytterligare, nämligen uppåt, om förrådet är sammansatt av äldre bestånd eller grövre virke än normalt, och nedåt, om de äldre åldersklasserna saknas eller bestånden äro sammansatta av övervägande klena dimensioner.

Å skogar, för vilka tillförlitliga detaljerade hushållningsplaner finnas, och för vilka tillförlitliga översikter kunna erhållas över de växlingar i den framtida skörden, som av nämnda orsaker äro att vänta, kan skogens bruttovärde erhållas på så sätt, att dessa avkastningar värderas i penningar och hela skogsbrukets till nutiden diskonterade avkastning där-efter uträknas efter 5 procents räntefot. Efter avdrag dels med en tredje-del för omkostnader, dels också för skogsmarkens avkastningsvärde, som ju uppskattas efter andra grunder, erhålles den växande skogens fristående värde.

Endast undantagsvis lärer relativa skogstillgången kunna sättas lägre än 0.2.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1932 och skall första gången tillämpas i avseende å 1933 års allmänna fastighetstaxering.

Tab. I, utvisande skogsmarkens samt den växande skogens värde per hektar vid olika boniteter och rotvärden.
Övre raden angiver markvärde, undre raden angiver skogsvärde.

Virkesavkast- ningens genom- snittliga rot- värde per kbm. Kronor	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektar i kbm. fast mått (bonitet)																				
	0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång (relativ skogstillgång 1.0), kronor per hektar																				
0.50.....	1 3	1 4	1 6	1 7	2 8	2 10	2 11	3 12	3 14	3 15	4 17	4 19	5 22	5 25	6 28	6 30	7 33	8 36	8 39	9 41	9 44
0.75.....	1 4	1 6	2 8	2 10	3 12	3 14	4 17	4 19	4 21	5 23	5 25	6 29	7 33	8 37	9 41	10 45	11 50	11 54	12 58	13 62	14 66
1.00.....	1 6	2 8	2 11	3 14	4 17	4 19	5 22	5 25	6 28	6 30	7 33	8 39	9 44	11 50	12 55	13 61	14 66	15 72	16 77	18 83	19 88
1.25.....	1 7	2 10	3 14	4 17	4 21	5 24	6 28	7 31	7 34	8 38	9 41	10 48	12 55	13 62	15 69	16 76	18 83	19 89	20 96	22 103	23 110
1.50.....	2 8	3 12	4 17	4 21	5 25	6 29	7 33	8 37	9 41	10 45	11 50	12 58	14 66	16 74	18 83	19 91	21 99	23 107	25 116	26 124	28 132
1.75.....	2 10	3 14	4 19	5 24	6 29	7 34	8 39	9 43	10 48	11 53	12 58	14 67	16 77	18 87	20 96	22 106	25 116	27 125	29 135	31 144	33 154
2.00.....	2 11	4 17	5 22	6 28	7 33	8 39	9 44	11 50	12 55	13 61	14 66	16 77	18 88	21 99	23 110	26 121	28 132	30 143	33 154	35 165	37 176
2.25.....	3 12	4 19	5 25	7 31	8 37	9 43	11 50	12 56	13 62	14 68	16 74	18 87	21 99	24 111	26 124	29 136	32 149	34 161	37 173	39 186	42 198
2.50.....	3 14	4 21	6 28	7 34	9 41	10 48	12 55	13 62	15 69	16 76	18 83	20 96	23 110	26 124	29 138	32 151	35 165	38 179	41 193	44 206	47 220
2.75.....	3 15	5 23	6 30	8 38	10 45	11 53	13 61	14 68	16 76	18 83	19 91	22 106	26 121	29 136	32 151	35 166	39 182	42 197	45 212	48 227	51 242
3.00.....	4 17	5 25	7 33	9 41	11 50	12 58	14 66	16 74	18 83	19 91	21 99	25 116	28 132	32 149	35 165	39 182	42 198	46 215	49 231	53 248	56 264
3.25.....	4 18	6 27	8 36	9 45	11 54	13 63	15 72	17 80	19 89	21 98	23 107	27 125	30 143	34 161	38 179	42 197	46 215	49 232	53 250	57 268	61 286
3.50.....	4 19	6 29	8 39	10 48	12 58	14 67	16 77	18 87	20 96	22 106	25 116	29 135	33 154	37 173	41 193	45 212	49 231	53 250	57 270	61 289	65 308

Tab. I (forts.), utvisande skogsmarkens samt den växande skogens värde per hektar vid olika boniteter och rotvärden.

Övre raden angiver markvärde, undre raden angiver skogsvärde.

Virkesavkast- ningens genom- snittliga rot- värde per kbm. Kronor	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektar i kbm. fast mått (bonitet)																					
	0.60	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång (relativ skogstillgång 1.0), kronor per hektar																					
3.75.....	4 21	7 31	9 41	11 52	13 62	15 72	18 83	20 93	22 103	24 113	26 124	31 144	35 165	39 186	44 206	48 227	53 248	57 268	61 289	66 309	70 330	
4.00.....	5 22	7 33	9 44	12 55	14 66	16 77	19 88	21 99	23 110	26 121	28 132	33 154	37 176	42 198	47 220	51 242	56 264	61 286	65 308	70 330	75 352	
4.25.....	5 23	7 35	10 47	12 58	15 70	17 82	20 94	22 105	25 117	27 129	30 140	35 164	40 187	45 210	50 234	55 257	60 281	64 304	69 327	74 351	79 374	
4.50.....	5 25	8 37	11 50	13 62	16 74	18 87	21 99	24 111	26 124	29 136	32 149	37 173	42 198	47 223	53 248	58 272	63 297	68 322	74 347	79 371	84 396	
4.75.....	6 26	8 39	11 52	14 65	17 78	19 91	22 105	25 118	28 131	30 144	33 157	39 183	44 209	50 235	55 261	61 287	67 314	72 340	78 366	83 392	89 418	
5.00.....	6 28	9 41	12 55	15 69	18 83	20 96	23 110	26 124	29 138	32 151	35 165	41 193	47 220	53 248	58 275	64 303	70 330	76 358	82 385	88 413	93 440	
5.25.....	6 29	9 43	12 58	15 72	18 87	21 101	25 116	28 130	31 144	34 159	37 173	43 202	49 231	55 260	61 289	67 318	74 347	80 375	86 404	92 433	98 462	
5.50.....	6 30	10 45	13 61	16 76	19 91	22 106	26 121	29 136	32 151	35 166	39 182	45 212	51 242	58 272	64 303	71 333	77 363	83 393	90 424	96 454	103 484	
5.75.....	7 32	10 47	13 63	17 79	20 95	23 111	27 127	30 142	34 158	37 174	40 190	47 221	54 253	60 285	67 316	74 348	81 380	87 411	94 443	101 474	107 506	
6.00.....	7 33	11 50	14 66	18 83	21 99	25 116	28 132	32 149	35 165	39 182	42 198	49 231	56 264	63 297	70 330	77 363	84 396	91 429	98 462	105 495	112 528	
6.50.....	8 36	11 54	15 72	19 89	23 107	27 125	30 143	34 161	38 179	42 197	46 215	53 250	61 286	68 322	76 358	83 393	91 429	99 465	106 501	114 536	121 572	
7.00.....	8 39	12 58	16 77	20 96	25 116	29 135	33 154	37 173	41 193	45 212	49 231	57 270	65 308	74 347	82 385	90 424	98 462	106 501	114 539	123 578	131 616	
7.50.....	9 41	13 62	18 83	22 103	26 124	31 144	35 165	39 186	44 206	48 227	53 248	61 289	70 330	79 371	88 413	96 454	105 495	114 536	123 578	131 619	140 660	

Tab. I (forts.), utvisande skogsmarkens samt den växande skogens värde per hektar vid olika boniteter och rotvärden.

Övre raden angiver markvärde, undre raden angiver skogsvärde.

Virkesavkast- ningens genom- snittliga rot- värde per kbm. Kronor	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektar i kbm. fast mått (bonitet)																					
	0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00	
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång (relativ skogstillgång 1.0), kronor per hektar																					
8.00	9 44	14 66	19 88	23 110	28 132	33 154	37 176	42 198	47 220	51 242	56 264	65 308	75 352	84 396	93 440	103 484	112 528	121 572	131 616	140 660	149 704	
9.00	11 50	16 74	21 99	26 124	32 149	37 173	42 198	47 223	53 248	58 272	63 297	74 347	84 396	95 446	105 495	116 545	126 594	137 644	147 693	158 743	168 792	
10.00	12 55	18 83	23 110	29 138	35 165	41 193	47 220	53 248	58 275	64 303	70 330	82 385	93 440	105 495	117 550	128 605	140 660	152 715	163 770	175 825	187 880	
11.00	13 61	19 91	26 121	32 151	39 182	45 212	51 242	58 272	64 303	71 333	77 363	90 424	103 484	116 545	128 605	141 666	154 726	167 787	180 847	193 908	205 968	
12.00	14 66	21 99	28 132	35 165	42 198	49 231	56 264	63 297	70 330	77 363	84 396	98 462	112 528	126 594	140 660	154 726	168 792	182 858	196 924	210 990	224 1056	
13.00	15 72	23 107	30 143	38 179	46 215	53 250	61 286	68 322	76 358	83 393	91 429	106 501	121 572	137 644	152 715	167 787	182 858	197 930	212 1001	228 1073	243 1144	
14.00	16 77	25 116	33 154	41 193	49 231	57 270	65 308	74 347	82 385	90 424	98 462	114 539	131 616	147 693	163 770	180 847	196 924	212 1001	229 1078	245 1155	261 1232	
15.00	18 83	26 124	35 165	44 206	53 248	61 289	70 330	79 371	88 413	96 454	105 495	123 578	140 660	158 743	175 825	193 908	210 990	228 1073	245 1155	263 1238	280 1320	
16.00	19 88	28 132	37 176	47 220	56 264	65 308	75 352	84 396	93 440	103 484	112 528	131 616	149 704	168 792	187 880	205 968	224 1056	243 1144	261 1232	280 1320	299 1408	
17.00	20 94	30 140	40 187	50 234	60 281	69 327	79 374	89 421	99 468	109 514	119 561	139 655	159 748	179 842	198 935	218 1029	238 1122	258 1216	278 1309	298 1403	317 1496	
18.00	21 99	32 149	42 198	53 248	63 297	74 347	84 396	95 446	105 495	116 545	126 594	147 693	168 792	189 891	210 990	231 1089	252 1188	273 1287	294 1386	315 1485	336 1584	
19.00	22 105	33 157	44 209	55 261	67 314	78 366	89 418	100 470	111 523	122 575	133 627	155 732	177 836	200 941	222 1045	244 1150	266 1254	288 1359	310 1463	333 1568	355 1672	
20.00	23 110	35 165	47 220	58 275	70 330	82 385	93 440	105 495	117 550	128 605	140 660	163 770	187 880	210 990	233 1100	257 1210	280 1320	303 1430	327 1540	350 1650	378 1760	

Tab. II, utvisande storleken av ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd för olika boniteter och omloppstider.

Om- lopps- tid år	Massa- till- växt %	Virkesavkastning per hektar i kubikmeter (bonitet)																				
		0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.50	4.00	4.50	5.00	5.50	6.00	6.50	7.00	7.50	8.00
		Normalt virkesförråd per hektar i kubikmeter																				
60	5.0	10	15	20	25	30	35	40	45	50	55	60	70	80	90	100	110	120	130	140	150	160
80	3.7	14	20	27	34	41	47	54	61	68	74	81	95	108	122	135	149	162	176	189	203	216
100	3.0	17	25	33	42	50	58	67	75	83	92	100	117	133	150	167	183	200	217	233	250	267
120	2.4	21	31	42	52	63	73	83	94	104	115	125	146	167	188	208	229	250	271	292	—	—
140	2.0	25	38	50	63	75	88	100	113	125	138	150	175	200	225	250	275	300	—	—	—	—
160	1.7	29	44	59	74	88	103	118	132	147	162	176	206	235	265	294	—	—	—	—	—	—

Tab. III. Exempel på hjälptabell vid fastighetstaxering av skogar i N. N. taxeringsdistrikt år 1933.

Virkesavkastningens genom- snittliga rotvärde per kbm.	Markens normala virkesavkastningsförmåga per hektar i kubikmeter fast mått (bonitet)													Anvisningar	
	0.50	0.75	1.00	1.25	1.50	1.75	2.00	2.25	2.50	2.75	3.00	3.50	4.00		
	Markvärde samt skogsvärde vid normal skogstillgång, kronor per hektar														
Kronor															
4.00	5 22	7 33	9 44	12 55	14 66	16 77	19 88	21 99	23 110	26 121	28 132	33 154	37 176	Markvärde Skogsvärde	Dåliga avsättningsförhållanden, dyra avverknings- och transportförhållanden.
4.25	5 23	7 35	10 47	12 58	15 70	17 82	20 94	22 105	25 117	27 129	30 140	35 164	40 187	Markvärde Skogsvärde	
4.50	5 25	8 37	11 50	13 62	16 74	18 87	21 99	24 111	26 124	29 136	32 149	37 173	42 198	Markvärde Skogsvärde	
4.75	6 26	8 39	11 52	14 65	17 78	19 91	22 105	25 118	28 131	30 144	33 157	39 183	44 209	Markvärde Skogsvärde	
5.00	6 28	9 41	12 55	15 69	18 83	20 96	23 110	26 124	29 138	32 151	35 165	41 193	47 220	Markvärde Skogsvärde	Medelgoda avsättnings- och transportförhållanden.
5.25	6 29	9 43	12 58	15 72	18 87	21 101	25 116	28 130	31 144	34 159	37 173	43 202	49 231	Markvärde Skogsvärde	
5.50	6 30	10 45	13 61	16 76	19 91	22 106	26 121	29 136	32 151	35 166	39 182	45 212	51 242	Markvärde Skogsvärde	
5.75	7 32	10 47	13 63	17 79	20 95	23 111	27 127	30 142	34 158	37 174	40 190	47 221	54 253	Markvärde Skogsvärde	
6.00	7 33	11 50	14 66	18 83	21 99	25 116	28 132	32 149	35 165	39 182	42 198	49 231	56 264	Markvärde Skogsvärde	Goda eller utmärkta avsättnings- och transportförhållanden.
6.50	8 36	11 54	15 72	19 89	23 107	27 125	30 143	34 161	38 179	42 197	46 215	53 250	61 286	Markvärde Skogsvärde	
7.00	8 39	12 58	16 77	20 96	25 116	29 135	33 154	37 173	41 193	45 212	49 231	57 270	65 308	Markvärde Skogsvärde	
7.50	9 41	13 62	18 83	22 103	26 124	31 144	35 165	39 186	44 206	48 227	53 248	61 289	70 330	Markvärde Skogsvärde	
8.00	9 44	14 66	19 88	23 110	28 132	33 154	37 176	42 198	47 220	51 242	56 264	65 308	75 352	Markvärde Skogsvärde	

Exempel.

Ett hemman innehåller enligt taxeringslängden, bland annat, 30 hektar skogsmark. Med hänsyn till skogens normala virkesavkastningsförmåga och belägenhet hava rotvärdesiffran 5 kronor per kubikmeter och bonitet-siffran 3 kubikmeter per hektar ansetts kunna användas, vadan skogsmarksvärdet (skogsmarkens avkastningsvärde) per hektar enligt hjälptabellen (tab. III) beräknas till 35 kronor och således skogsmarksvärdet å hela arealen till 1,050 kronor. Den relativa skogstillgången anses motsvara 0.8 av normal skogstillgång. Då enligt hjälptabellen virkesvärdet per hektar utgör 165 kronor, blir alltså den faktiska skogstillgångens värde per hektar $165 \times 0.8 = 132.0$ kronor eller således sammanlagt för hela arealen 3,960 kronor. Hemmanet uppskattas alltså med hänsyn till skogsmarken och växande skogen till respektive 1,050 och 3,960 kronor eller sammanlagt 5,010 kronor. I taxeringslängdens anmärkningskolumn antecknas siffrorna 5; 3; 0.8.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADEN-
NER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför chefen för finansdepartementet, statsrådet Hamrin:

Härmed får jag för Kungl. Maj:t anmäla frågan om vissa ändringar i gällande skattelagstiftning. Dessa avse i första rummet en sänkning av det vid den kommunala beskattningen gällande repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde. Av det förhållandet, att laglikmätigt allmän fastighetstaxering med början innevarande år skall verkställas år 1933, följer, att en förordning med instruktion rörande värdering av skogsmark och växande skog bör dessförinnan fastställas. De erfarenheter, som vunnits från 1928 års allmänna fastighetstaxering, torde föranleda ytterligare vissa modifikationer i gällande bestämmelser om fastighetstaxering. Mest betydelsefull är i sådant avseende frågan om taxering av vattenfallsfastigheter. Spörsmålet om beskattning av inkomst på grund av pensionsförsäkring har gjorts till föremål för en framställning från vissa försäkringsföretag, och jag anhåller att i det följande få upptaga jämväl detta till behandling. Härtill komma några mera speciella frågor, som synts vara av beskaffenhet att nu böra föranleda förslag till riksdagen.

Repartitionstalet för jordbruksfastighet.

*Gällande
bestämmelser
om reparti-
tionstal vid
den kommu-
nala beskatt-
ningen m. m.*

Gällande repartitionstal för den kommunala beskattningen äro fastställda genom kommunalskattelagens 2 §. I denna stadgas följande:

»Allmän kommunalskatt är dels fastighetsskatt, dels kommunal inkomstskatt.

Såsom underlag för fastighetsskatt påföras skattskyldig:

för jordbruksfastighet: sex skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens jordbruksvärde, fem skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens tomt- och industrivärde samt fyra skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens skogsvärde;

för annan fastighet: fem skatteören för varje etthundra kronor av fastighetens taxeringsvärde.

Såsom underlag för kommunal inkomstskatt påföres skattskyldig ett skatteöre för varje krona beskattningsbar inkomst.

Etthundra skatteören bilda en skattekrona.»

Enligt 45 § kommunalskattelagen skall vid beräkning av inkomst av

fastighet eller rörelse, vari fastighet använts, avdrag ske med belopp, motsvarande, i fråga om jordbruksfastighet, 6 procent av jordbruksvärdet, 5 procent av tomt- och industrivärdet samt 4 procent av skogsvärdet och, i fråga om annan fastighet, 5 procent av taxeringsvärdet.

De nu omnämnda repartitionstalen, som närmast avse beskattningen till de borgerliga och kyrkliga primärkommunerna, bliva automatiskt gällande jämväl för landstingsbeskattningen och vissa specialkommuners, framför allt tingslagens, beskattning. Däremot gälla för vägbeskattningen särskilda repartitionstal, vilka framgå av väglagens bestämmelser om s. k. vägfyrek. Grunderna för vägfyrekens bestämmande avses ej i detta sammanhang, ehuru det förslag, jag kommer att framlägga, ej är betydelselöst för vägbeskattningen.

En historisk redogörelse rörande tillkomsten av repartitionstalet 0.06 för jordbruksfastighet och 0.05 för annan fastighet, utarbetad av 1930 års kommunalskatteberednings sekreterare, t. f. assessorn E. Thore, har av beredningen med dess i det följande berörda skrivelse den 31 oktober 1931 till mig överlämnats. Då denna redogörelse tillika med skrivelsen torde få såsom bilaga fogas vid dagens statsrådsprotokoll, vill jag nöja mig med att här hänvisa till densamma, tillika påpekande, att en kort sammanfattning därav återgivits i beredningens skrivelse (se bilaga till Kungl. Maj:ts proposition sid. 4—6, 17, 18).

Tillkomsten av gällande repartitionstal och tidigare förslag till ändringar i desamma.

Rörande de förslag till ändringar i dessa tal, som sedermera framställts, och i anledning därav föranledda åtgärder torde däremot en redogörelse här böra lämnas, i huvudsak anslutande sig till den redogörelse, som återfinnes i 1930 års bevillningsutskotts betänkande nr 36.

I anledning av en av 1897 års riksdag till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse tillsattes den 15 oktober 1897 en kommitté med uppdrag att verkställa utredning särskilt av frågan om den kommunala beskattningen. Kommitténs betänkande avgavs den 18 maj 1900 och innehöll förslag till omläggning av såväl den direkta beskattningen till staten som den kommunala beskattningen. Vad den senare beskattningen angår, innebar förslaget i princip dess ordnande såsom en inkomstbeskattning. I fråga om beskattningen av fast egendom ville dock kommittén för kommunalbeskattningens vidkommande icke låta fastighetsägarna under alla förhållanden undslippa med skatteplikt enbart för nettotinkomsten. Med avseende å den starka skuldsättning, varav särskilt jordbruksfastigheterna trycktes, kunde nämligen befaras, att en beskattning av nettotinkomsten av jordbruksfastighet skulle inom ett stort antal kommuner giva alltför ringa utbyte och således åstadkomma alltför våldsamma rubbningar i den fördelning av den kommunala skattebördan, som med då gällande beskattningsgrunder var rådande. För undvikande härav anordnades fastighetsägarnas kommunala beskattning såsom en till sitt minimum garanterad inkomstskatt, vilket minimum således ovillkorligen och under

1897 års kommunalskattekommitté.

alla omständigheter kunde av kommunen påräknas. Fastighetsägare ålades nämligen i första hand beskattning för en beräknad inkomst av fem procent å fastighetens taxeringsvärde och därjämte för den behållna inkomsten, i den mån denna vid taxeringen uttrönts överstiga nämnda procentsats. Skattetekniskt framträdde denna anordning i kommitténs förslag under formen av en kombinerad fastighets- och inkomstskatt, därvid från vad som skulle såsom inkomst taxeras medgavs avdrag med fem procent av fastighetens taxeringsvärde. Det överskott, som efter detta avdrag skulle bli för fastighetens taxering såsom för inkomst, likställdes med annan inkomst därutinnan, att skattefrihet eller skattelindring skulle inträda allt efter som beloppet fölle inom de inkomstgrupper, vilka skulle komma i åtnjutande av sådan.

Såsom motiv för förslaget, att garantien skulle avse fem procent av jordbruksfastighetens taxeringsvärde, anförde kommittén följande:

»Mellan den ställning, som enligt kommitténs förslag beredes ägare eller innehavare av jordbruksfastighet, och den ställning, de för närvarande intaga i fråga om kommunal skattskyldighet, framträder sålunda den skillnad att, medan skattefoten för närvarande för såväl skuldsatte som icke skuldsatte jordbrukare utgör 6 procent av det åsatta taxeringsvärdet, varemot någon därutöver gående skattskyldighet för den inkomst, som av jordbruket härflyter, icke äger rum, innebär förslaget en generell sänkning av skattefoten med 1 procent, men ställer å andra sidan för kommunen i utsikt att få *all* den behållna inkomst, som egendomen lämnar, vederbörligen beskattad. Kommittén håller före, att i flertalet kommuner jordbrukets andel i kommunalbeskattningen härigenom icke kommer att i det hela väsentligen ändras, men att däremot en icke oansenlig del av jordbruksbeskattningen på denna väg kommer att överföras från de mera gäldbundne till de mindre eller icke alls skuldsatte jordbrukarna.

En annan fördel av förslaget är att *all* fastighet kunnat i avseende å skattskyldighet likställas. För jordbruksfastighet, för annan fastighet på landet samt för fastighet i stad blir den kommunala skattefoten samma fem procent av taxeringsvärdet, likasom ock skyldigheten lika att därutöver erlägga skatt för belopp, varmed nettoinkomsten av fastigheten överskjuter dennas gentemot kommunen garanterade avkastning.»

Kommittéförslaget, som avstyrktes av, bland andra, kammarrätten, föranledde emellertid icke någon lagstiftning.

Sakkunnig-
förslag och
1920 års
riksdag.

Under det påföljande reformarbetet beträffande kommunalbeskattningen inriktade man sig i synnerhet på möjligheten att vid sidan av en beskattning av inkomst införa en fristående objektbeskattning av fastigheter. Till en dylik lösning av frågan syftade bland annat Kungl. Maj:ts proposition nr 191 år 1920. Sistnämnda års riksdag anhöll i den skrivelse till Kungl. Maj:t, däri meddelades, att nämnda proposition ej vunnit riksdagens bifall, om förnyad prövning av kommunalskattefrågan. I 1920 års riksdags andra särskilda utskotts utlåtande nr 1, vilket av riksdagen åberopades, anfördes gentemot propositionens förslag om en fristående objektbeskattning, bland annat, följande:

»Att en viss objektbeskattning i kommunerna kan vara behövlig och berättigad vid sidan av skatt på personlig inkomst, lärer icke kunna principiellt bestridas, så mycket mindre som redan vår nuvarande beskattning av jordbruksfastighet och annan fastighet utgör en form av dylik objektbeskattning. Men utskottet vill understryka, att, därest en objektskatt skall kunna motiveras genom den särskilda skattekraft, som innehavet av ett visst objekt anses medföra, så måste också frågan, huruvida en sådan skatteform bör användas och huru skatten i så fall bör avvägas, avgöras genom en prövning av denna skattekraft, vilken prövning i realiteten uppenbarligen måste ske enligt principen om skatt efter förmåga.»

Det direkta resultatet av 1920 års riksdagsbeslut var emellertid framför allt det så kallade kommunalskatteprovisoriet, vilket bland annat innebar ett införande av det av 1897 års kommunalskattekommitté föreslagna »garantiskattesystemet», med den olikhet dock i förhållande till nämnda kommittéförslag, att beträffande jordbruksfastighet garantien skulle avse 6 procent å taxeringsvärdet. Denna lösning av problemet låg så till vida nära till hands, att ändringen i förhållande till förut gällande bestämmelser inskränkte sig till att taga till beskattning den del av inkomst av jordbruksfastighet, varmed denna inkomst överstege 6 procent av taxeringsvärdet. En samtidigt vidtagen mycket betydelsefull ändring var införandet av de skattefria orts- och familjeavdragen, vilka visserligen å ena sidan inskränkte betydelsen av nyss antydda reform därigenom, att den beskattningsbara inkomsten av jordbruksfastighet på grund av nämnda avdrag nedbringades, men å andra sidan genom att för övriga inkomstagare bortskära en mycket stor del av deras inkomster från beskattning kom att föranleda en betydande relativ förskjutning av skattebördan över på jordbrukarna.

Även den påföljande tidens utredningsarbete i kommunalskattefrågan kännetecknas av konkurrensen mellan ett system med fristående objektskatter och garantiskattesystemet. Majoriteten inom 1921 års kommunalskattekommitté föreslog ett system med fristående objektskatter å fastigheter (fastighetsskatt) och näringsföretag (näringsgsskatt), det s. k. A-förslaget, medan två reservanter i kommittén, herrar Rune och Sederholm, förordade bibehållande i huvudsak såsom definitivt av 1920 års kommunalskatteprovisorium, därvid garantien för jordbruksfastighets jordbruksvärde tänktes utgöra 6 procent av taxeringsvärdet, det s. k. C-förslaget.

1921 års
kommunal-
skattekom-
mitté.

Till denna reservation anknöt i huvudsak 1927 års proposition nr 102 med förslag till kommunalskattelag, vilket förslag i stort sett följdes vid 1928 års lagstiftning rörande kommunalbeskattningen.

Rörande repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde vid en garantibeskattning gjordes intet särskilt uttalande i 1927 års proposition.

1927 års
riksdag.

I åtskilliga motioner vid 1927 års riksdag föreslogs däremot nedsättning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde. I vissa motioner föreslogs, att detta skulle bestämmas till 0.05, medan i andra motioner yrkades, att repartitionstalet för all fastighet skulle bestämmas till 0.04. Motionerna avstyrktes av första särskilda utskottet i dess utlåtande nr 1, därvid anfördes:

»Procenttalet 6 har emellertid vunnit hävd såsom grund för utmätandet av jordbruksfastigheternas andel i kommunernas skattebörda, före provisoriet såsom grund för jordbrukets ackordsskatt till det allmänna och under provisoriet såsom mätare av dess garanti i förhållande till kommunen. Varken i kommunalskattekommitténs förslag eller i de däröver avgivna remissvaren har från något håll förekommit anmärkning mot detta repartitionstal. Vid sådant förhållande har utskottet ansett att, även om nämnda repartitionstal understundom kan innebära en viss hårdhet i beskattningshänseende för jordbruksfastighet i förhållande till annan fastighet, status quo i kommunernas intresse bör bibehållas.»

I olika reservationer hemställdes, att repartitionstalet för jordbruksvärde skulle bestämmas till 0.05. Riksdagens beslut innebar emellertid avslag i huvudsak å Kungl. Maj:ts förslag till kommunalskattelag m. m.

1928 års
riksdag.
Prop. nr 213
år 1928.

När förslag till kommunalskattelag m. m. enligt i huvudsak samma grunder som år 1927 ånyo förelades riksdagen år 1928 i proposition nr 213, hade däremot frågan om repartitionstalet gjorts till föremål för särskild utredning. I dylikt avseende hade undersökning skett beträffande dels 35 landskommuner representerande olika typer dels 53 utpräglade jordbruks- och skogskommuner rörande olika alternativ i fråga om repartitionstal för jordbruksvärde och skogsvärde m. m. Föredragande departementschefen motiverade nu utförligt, varför förslaget till kommunalskattelag bibehöll repartitionstalet 0.06. Denna motivering torde böra här i huvudsak återgivas. Efter att hava redogjort för den verkställda statistiska undersökningen anförde departementschefen:

»När jag för Kungl. Maj:t anmälde frågan om framläggande av 1927 års förslag i kommunalskattefrågan, ansåg jag mig sakna anledning att närmare ingå på en motivering av repartitionstalet 0.06 för jordbruksfastighets jordbruksvärde. Sedan 1900 års kommittébetänkande avgivits, hade mig veterligen intet önskemål om lägre repartitionstal givits tillkänna, förrän propositionen i kommunalskattefrågan låg på riksdagens bord. De reservanter inom kommunalskattekommittén, som förordat bibehållande av garantiskattesystemet, hade utgått från repartitionstalet 0.06, och under kommunalskattekommitténs arbete hade såväl kommittémajoriteten som nämnda reservanter inriktat sig på att få till stånd ett system, vilket, fränsett den avsedda lättnaden för skogen, ej skulle åstadkomma någon väsentlig ändring i redan bestående fördelning av skattebördan mellan å ena sidan jordbrukarna, å andra sidan övriga skattskyldiga. Jag anförde ock själv såsom ett särskilt skäl för garantiskattesystemets bibehållande, att ett system med fristående objektskatter å fastigheter kunde väntas på sina håll åstadkomma väsentliga, ehuru ej

avsedda förskjutningar av skattebördan, och att en dylik förskjutning i detta sammanhang helst borde undvikas. Jag yttrade, bland annat, följande:

'Det torde vara sannolikt, att repartitionstal, som för vissa kommuner och under vissa konjunkturer icke medföra nämnvärd förskjutning av skattebördan från en grupp till en annan, kunna för andra kommuner eller under andra konjunkturer ställa sig annorlunda. En övergång från det nuvarande systemet med hävdvunna repartitionstal till ett nytt system med oprövade sådana kan icke minst av denna anledning befaras giva upphov till upprepade ändringar i repartitionstalen eller åtminstone till ofta återkommande försök därtill. Härav orsakade växlingar i skattetrycket eller stadigvarande ovisshet beträffande detsamma skulle otvivelaktigt verka störande, särskilt på näringslivet. Att övergå till ett system med fristående objektskatter å fastighet ter sig sålunda alltför mycket som ett steg ut i det ovissa, vilket med säkerhet ej skulle medföra endast gynnsamma verkningar. Under alla förhållanden synes det mig ovedersägligt, att reservanterna, herrar Rune och Sederholm, liksom åtskilliga andra av dem, som förordat C-förslaget, haft rätt, när de gjort gällande, att A-förslaget ej i samma grad som C-förslaget tillgodosåge garantisynpunkten, om vars beaktande dock alla äro ense.'

Ävenledes uttalade jag, att satsen 'gamla skatter äro goda skatter' hade sin obestriddliga sanningskärna såtillvida, att det ekonomiska livet anpassat sig efter de sedan gammalt förefintliga skatterna, och att man därför ej borde omstöpa dem i nya former, såvida icke det dels vore uppenbart, att det nya medförde väsentliga fördelar, men dels ock vore tydligt, att det nya ej skulle medföra betydande olägenheter i viktiga punkter.

Innebörden av det sålunda anförda var väsentligen den, att ett garantiskattesystem med repartitionstalet 0.06 för jordbruksvärde ur garantisynpunkt erbjöde påtagliga fördelar framför ett fristående objektskattesystem med repartitionstalet 0.04 för samma värde. Därav följer emellertid givetvis icke, att ej repartitionstalet 0.05 för jordbruksfastighet skulle kunna med bibehållande av garantiskattesystemet godkännas, ehuruval den motivering, som åberopats för detta system, efter en dylik ändring ej skulle äga samma styrka som vid repartitionstalets bibehållande vid 0.06.

I en under sistförflutna riksdag vid utskottets utlåtande fogad reservation till förmån för repartitionstalet 0.05 för jordbruksvärde åberopades bland annat den ställning, som intagits av 1897 års kommunalskattekommitté. I det av denna kommitté avgivna betänkandet framhölls, att av den beräknade inkomst av 6 procent å taxeringsvärdet, efter vilken kommunalskatten för jordbruksfastighet alltid, oavsett inkomsten, utginge, 5 procent ansetts såsom ränta å egendomens kapitalvärde och 1 procent såsom dels ränta å det i jordbruket nedlagda driftkapital, dels avkastning av brukarens arbetskraft. Huruvida egendomen vore skuldsatt eller skuldfri, om driftkapitalet vore rikligt eller otillräckligt, om brukningen skedde med vinst eller förlust, lämnades härvid alldeles oheaktat. Att råda bot för en dylik obillighet kunde enklast ske genom att införa en ren inkomstbeskattning. Kommittén hade emellertid ej vågat borttaga den redan befintliga skattegarantien men hade sänkt skattefoten i avseende å jordbruksfastighetens ovillkorliga skattskyldighet i syfte att, så långt kommittén ansett sådant med en varsam övergång och med den kommunala hushållningens betryggande förenligt, bereda skattelindring på sådana håll, där i följd av starkare skuldsättning eller annan orsak den

förutvarande jordbruksbeskattningen känts alltför tryckande. Kommittén höll före, att i flertalet kommuner jordbrukets andel i kommunalbeskattningen genom den av kommittén ifrågasatta ändringen icke komme att i det hela väsentligen ändras, men att däremot en icke oansenlig del av jordbruksbeskattningen på denna väg komme att överföras från de mera gäldbundna till de mindre eller icke alls skuldsatta jordbrukarna. En annan fördel med förslaget vore, att *all* fastighet kunnat i avseende å skattskyldighet likställas.

För egen del kan jag i huvudsak biträda de synpunkter, som sålunda kommit till uttryck. En likställighet av all fastighet vore utan tvivel högst önskvärd, och det vore även en obestriddlig fördel, om de skuldsatta jordbrukarna kunde erhålla den lättnad, som en sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet skulle betyda. Detta gäller dock endast så länge någon näringssektör ej finnes införd. Skulle en sådan sektör, som träffar lösa inventarier i kommunen, komma till stånd, torde följdriktigheten kräva, att de inventarier, som användas i jordbruksnäring, likställas med inventarier i andra näringsföretag, vilket kan föranleda antingen, såsom 1921 års kommunalskattekommitté föreslagit, näringssektör även å jordbruket, eller, såsom förutsattes i 1920 års kungl. förslag, såsom ersättning för skatt å inventarierna ett högre repartitionstal för jordbruksfastighet än för annan fastighet. Då även fastigheter, som nyttjas i näringsföretagen, deltaga i garantien, synes nyssnämnda resonemang svårt att vederlägga.

Det förtjänar emellertid att observeras, att, såvitt man kan döma av motiveringen, åstadkommande av likställighet mellan all fastighet ej var det primära skäl, som föranledde 1897 års kommitté att gå in för ifrågasatt lägre repartitionstal, utan att anledningen härtill synes ha varit en önskan att hjälpa de gäldbundna jordbrukarna. Då den ifrågasatta ändringen ej syntes försätta kommunerna i något sämre läge än förut, kunde ett dylikt steg tagas. En gynnsam *verkan* härav skulle bli likställighet i avseende å all fastighet.

Även 1897 års kommitté, som representerade en synnerligen mångsidig erfarenhet, fäste uppenbarligen synnerlig vikt vid att en säker skattegaranti skulle stå kommunerna till buds och ingen försämring för dessa inträda. Det är också sannolikt, att 1900 års förslag ej skulle medfört en dylik försämring. Den till inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade inkomsten av jordbruksfastighet — d. v. s. inkomsten utan procentavdrag — lärer, försåvitt de kalkyler, som ligga till grund för beräkning av inkomst- och förmögenhetsskatten vid de årliga budgetberäkningarna, äro riktiga, numera genomsnittligt kunna uppskattas till ungefär 7 procent av taxeringsvärdet och torde väl ej hava varit så mycket lägre på den tiden. Om, såsom förhållandet var enligt 1900 års förslag, ej så synnerligen stor del härav skulle medtagas genom skattefria avdrag eller skattelindring, är det mycket antagligt, att såsom kommunalt beskattningsbar inkomst skulle, efter ett procentavdrag av 5 procent å taxeringsvärdet, enligt samma förslag återstått att beskatta minst 1 procent av detta värde och sålunda kompensation vunnits för den bortfallna fastighetsskatten. Annorlunda ställa sig förhållandena i nuvarande läge. En sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet måste nu enligt sakens natur föranleda en sänkning av det kommunala beskattningsunderlaget, vars betydelse framgår av den förut meddelade statistiken, till vilken jag strax återkommer. Men det är också sannolikt, att en minskning av detta un-

derlag varit att förutse i nuvarande stund, även om endast 6 procent på taxeringsvärdet men ingen inkomst hittills hade beskattats och den inkomst, som överstiger vederbörlig procent på taxeringsvärdet, hade tagits till beskattning först nu i samband med en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet. Ty numera bortfaller genom skattefria avdrag en så stor del av den kommunalt taxerade inkomsten, att den *beskattningsbara* inkomst, som skulle ersätta den bortfallande objektskatten, skulle bli väsentligt lägre än enligt 1900 års förslag. Rörande de förutsättningar, som lågo till grund för 1900 års förslag, må även framhållas, att de kommunala utdebiteringarna då voro i genomsnitt mycket lägre än nu, varför nödvändigheten av varsamhet nu är större än då.

Av stor betydelse vid ställningstagandet till förevarande fråga måste det givetvis vara, om ett tillgodoseende av kravet på jämställighet mellan jordbrukarna och andra med avseende å skattebelastning *ovillkorligen* måste anses leda därhän, att beskattningsunderlaget för jordbruksfastighet sänkes ned i nivå med skatteunderlaget för annan fastighet. För min del finner jag visserligen skäl tala för en dylik sänkning men anser dock, att frågan kan ses ur något olika synpunkter. Det förhåller sig nämligen så, att den genomsnittliga inkomsten av jordbruksfastighet, såsom jag nyss framhållit, torde uppgå till cirka 7 procent av taxeringsvärdet, medan den i fråga om annan fastighet ligger högst väsentligt lägre — hur mycket lägre är svårt att bedöma, men det kan med utgångspunkt från nyssnämnda kalkyler vid de årliga budgetberäkningarna med rätt stor sannolikhet antagas, att inkomsten av annan fastighet i genomsnitt icke uppgår till 2 $\frac{1}{2}$ procent av taxeringsvärdet. Då häri ingår fastighet, som användes i rörelse, vilken fastighet i allmänhet torde avkasta 5 procent på taxeringsvärdet, lämnar övrig fastighet av annan fastighets natur antagligen endast mellan 1 och 2 procent i avkastning till sina ägare. Förklaringen till den stora skillnaden mellan berörda siffror är väl att finna däri, att i avkastningssiffran för jordbruksfastighet inkluderas även avkastningen å jordbrukets inventarier samt särskilt beträffande smärre fastigheter i betydande grad inkomst av arbete, nedlagt å fastigheterna. Även det förhållandet, att under annan fastighet inbegripes ett stort antal mycket högt in-tecknade stadsfastigheter, torde väl bidra till att inkomsten för ägarna beträffande annan fastighet blir så avsevärt mycket lägre än beträffande jordbruksfastighet. Betraktar man nu garantiskattesystemet så, att man av fastigheterna begär en garanti, som för olika slag av fastigheter utmätas med hänsynstagande i viss mån till den inkomst, som i genomsnitt kan beräknas, synes det såtillvida ganska rimligt, att jordbruksfastigheter också garantera mera än annan fastighet. Därjämte torde man ej kunna alldeles bortse ifrån att man på fastighetsmarknaden givetvis alltid tager hänsyn till den omkostnad, som skatten utgör, varför den sedan länge bestående skatten redan tagit sig uttryck i en sänkning av fastighetsvärdena, medan en sänkning av skatten nu skulle taga sig uttryck i en höjning av värdena till förmån allenast för dem, som för dagen äga fastigheterna, men utan någon fördel för dem, som i framtiden förvärva samma fastigheter.

Icke förty håller jag före, att det, om hänsyn till kommunernas ekonomi tillåto det, kunde ifrågasättas att, sedan beskattning av garantien över-skjutande inkomst numera genomförts, ju förr dess hellre åvägbringa likställighet i garantiskatteunderlaget för båda slagen av fastighet, då därigenom en på sina håll befintlig känsla av ojämn behandling skulle avlägsnas. I detta avseende märkes emellertid följande.»

Departementschefen meddelade härefter en sammanställning av vissa uppgifter ur den verkställda statistiska utredningen och ansåg sig kunna fastslå, att de ökningar av utdebiteringsprocenten, som i stora delar av riket säkerligen skulle bli följden av en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärdet från 0.06 till 0.05, vore mycket avsevärda. Den väsentliga ökningen i beskattningen, som sålunda komme att träffa icke-jordbrukare, skulle ej betyda en lika stor lättnad för jordbrukarna. I två undersökta Gotlandskommuner skulle exempelvis uppstå en ökning av skattebördan för icke-jordbrukare med cirka 15 procent, medan den genomsnittliga lättnaden för jordbrukarna ej skulle uppgå till mer än 1 à 2 procent av skattebördan. I de undersökta 88 kommunerna skulle 65.25 procent av hela skattebördan åvila ägarna av jordbruksfastighet, om repartitionstalet vore 0.06, medan, om repartitionstalet utgjorde 0.05, nämnda fastighetsägares andel av hela skattebördan skulle sjunka till 64.26 procent. Departementschefen yttrade i anslutning till dessa siffror:

»Det är å andra sidan klart, att i kommuner, där jordbruksfastigheten betyder en relativt mycket ringa del av beskattningsföremålen, förhållandet skall bli ett annat. De sänkta repartitionstalen betyda där en helt liten höjning av utdebiteringsprocenten men däremot givetvis en sänkning av beskattningsunderlaget för de jordbrukare, som komma under de sex procenten på taxeringsvärdet, varför lättnaden för jordbrukarna i för dessa synnerligen gynnsamma fall torde kunna uppgå till cirka 15 procent av skattebördan. För de jordbrukare, som komma över de 6 procenten på taxeringsvärdet, d. v. s. i allmänhet smärre jordbrukare, vilka nedlagt ett stort personligt arbete på sina fastigheter, torde däremot repartitionstalets sänkning i en del fall kunna komma att medföra en höjning av skatten. nämligen om de redan nu kunnat i huvudsak utnyttja de skattefria avdragen. Sänkningen skulle alltså icke blott i ett betydande antal fall för andra skattskyldiga än större jordbrukare medföra en ansevärd ökning av skattebördan, vilken därjämte samtidigt av andra anledningar stegras för många, utan också i synnerligen olika grad, beroende på de skilda kommunernas tillgång på andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, medföra lättnad för de fastighetsägare, som överhuvudtaget få del av lättnaden.»

Departementschefen anförde vidare, att de olägenheter, som skulle bli följden av repartitionstalets sänkning från 0.06 till 0.05, knappast kunde bringas ur världen på skatteutjämnningens väg. Departementschefen vore av den uppfattningen, att skatteutjämningsgrunderna erfordrade översyn. om förslaget om sänkning av repartitionstalet genomfördes.

Sammanfattningsvis anförde departementschefen:

»Det nu sagda torde ådagalägga, att frågan om en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet är rätt komplicerad. Vissa jämställighetskrav tala för repartitionstalet 0.05 för jordbruksvärde, men samma jämställighetskrav tala med nästan ännu större styrka för att den växande skogen ej blir sämre ställd än jordbruksfastighet i övrigt, ty jordbruket avkastar genomsnittligt vida mer än skogsbruket och bör följaktligen snarare kunna bära en starkare garanti. Sagda jämställighetskrav kunna

vidare ej anses ovedersägliga, då jordbruksfastigheten på grund av sin större avkastning kan bära en starkare garanti än annan fastighet. De verkningar, som en sänkning av repartitionstalet skulle medföra, skulle även med det minst genomgripande alternativet — — — bliva betydande och, bland annat, nödvändig göra en ändring av grunderna för skatteutjämningen. De svårigheter, som skulle uppstå för kommunerna genom minskningen av deras beskattningsunderlag, skulle i många fall bliva mycket kännbara och av en helt annan storleksordning än exempelvis de, som föranledde kommunalskatteutskottet att avstyrka förslaget om överflyttning av den kommunala progressivskattens kommunandel till landstingen, desto större på den grund, att det här gäller i synnerhet alla kommuner med hög utdebitering, medan förslaget rörande progressivskatten rörde nästan endast kommuner med relativt låg utdebitering. Då den i och för sig avsevärda överflyttning av skattebördan till andra skattskyldiga än ägare av jordbruksfastighet, som inom många kommuner skulle uppkomma genom sänkt garantiskatt å såväl skog som jordbruksvärde, skulle drabba dessa skattskyldiga ungefär samtidigt med i samma riktning verkande ofta lägre skogsvärde och ändrade bestämmelser om skogsaccisen och vägskatten, har jag i sålunda angivna omständigheter funnit bärande skäl att ej nu förorda, det Kungl. Maj:t framlägger förslag till riksdagen om lägre repartitionstal för jordbruksvärde.»

Rörande de i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna repartitionstalen Motioner 1928. framlades ändringsförslag i skilda motioner med yrkande dels om repartitionstalet 0.05 för jordbruksfastighets jordbruksvärde, dels om repartitionstalet 0.055 för samma värde. Vidare yrkades i en motion, att repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde skulle bestämmas till 0.05 och för skogsvärde till 0.03.

I de motioner, däri påyrkades repartitionstalet 0.05 för jordbruksvärde, framhölls i huvudsak, att rättvisa för jordbrukarna ej vunnes utan en dylik sänkning. I den motion, däri yrkades fastställande av repartitionstalet 0.03 för skogsvärde, utvecklades liknande synpunkter beträffande förhållandet mellan jordbruksvärde och skogsvärde. Repartitionstalet 0.055 för jordbruksvärde åter motiverades därmed, att en allmän anslutning av kommunalskattereformens vänner till nämnda repartitionstal syntes öppna den enda säkert framkomliga vägen till frågans lösning.

Särskilda utskottet tillstyrkte i förevarande avseende bifall till propositionen. Utskottet anförde härom:

»Utskottet måste för sin del anse, att föredragande departementschefen anfört starka skäl för de i propositionen framlagda repartitionstalen. Några tillräckligt vägande skäl gentemot denna argumentering hava ej framlagts. Framför allt vill utskottet hänvisa till de företagna provtaxeringarna. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att läget för åtskilliga kommuner skulle bliva mycket bekymmersamt genom repartitionstalets sänkning. Gentemot förslaget att sänka repartitionstalet endast för jordbruksvärde till 0.05 men behålla repartitionstalet för skogsvärde vid 0.04 med en accis svarande mot en fastighetsskatt å skogsvärde enligt repartitionstalet 0.02 kan dessutom alltid invändas, att den orättvisa, som nu förmenas ligga i olikheten i repartitionstal för jordbruksvärde och

Särskilda
utskottet
1928.

annan fastighet, endast överflyttas till förhållandet mellan jordbruks- och skogsvärde. Anledningen till att ej av motionärerna steget tagits fullt ut lär väl också vara att finna i farhågor för kommunernas ekonomi. Utskottet finner liknande farhågor utgöra ett vägande skäl att icke heller förorda den ifrågasatta sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde.»

Utskottet föreslog emellertid tillika, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av vad utskottet därom anfört, föranstalta om vissa utredningar, syftande till en mera genomgripande ändring av grunderna för statsbidragen åt kommunerna samt för den kommunala beskattningen.

I tvänne reservationer inom utskottet yrkades, att repartitionstalet för jordbruksvärde skulle bestämmas till 0.05.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Utrednings-
uppdrag
1929.

Riksdagens hemställan om utredning av frågan om ändrade grunder för statsbidragen till kommunerna föranledde tillsättande den 18 oktober 1929 av den s. k. skatteutjämningsberedningen. Det syntes dåvarande chefen för finansdepartementet lämpligt att, innan de av riksdagen berörda frågorna om beskattningsgrunderna toges under närmare övervägande, avvakta de preliminära resultaten av utredningen i övriga delar.

1930 års
riksdag.

I olika motioner yrkades vid 1930 års riksdag sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde till 0.05.

I sin motivering hänvisade motionärerna till 1928 års reservationer och underströko vissa synpunkter, såsom den överflyttning av skattebördan på jordbrukarna, som skett år 1920, och förhållanden som sedermera verkat till ökning av denna börda, jordbrukets svårartade läge m. m. Rörande det förhållandet, att sänkning av repartitionstalet föresloges allenast för jordbruksvärde men ej för skogsvärde, yttrades, under hänvisning till vissa uttalanden i berörda vid 1928 års riksdag avgivna reservationer, i tvänne likalydande motioner:

»Vi instämma med förenämnda reservanter i 1928 års kommunalskatteutskott därutinnan, att en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet rätteligen borde åtföljas av en sänkning antingen av repartitionstalet för skogsvärde eller av skogsaccisen. Vi stanna emellertid för närvarande vid samma slut som reservanterna den gången gjorde dels med hänsyn till skogskommunernas speciella ekonomiska struktur, dels med hänsyn därtill att sättet för skogsbeskattningens utformning i en kombinerad fastighetsskatt och skogsaccis gör orättvisan mindre påfallande och kännbar, dels ock därför att det ej synes lämpligt att nu föreslå ändring annat än i den punkt, där övermäktiga förhållanden gjort reformbehovet särskilt trängande.»

Bevillningsutskottet yttrade i betänkande nr 36 i anledning av motionerna följande:

»Den lämnade redogörelsen visar, att på kommunalbeskattningens område kvarstå åtskilliga spörsmål, som kräva sin lösning. Den genomförda kommunalskattereformen har ej tillfört kommunerna några betydelsefulla nya beskattningsföremål utan har snarare inriktats på att borttaga en påtaglig överlelastning av vissa beskattningsföremål och framför allt skogen. Följden härav har, då någon motsvarande minskning av de kommunala utgifterna i allmänhet ej kommit till stånd, blivit den, att de kommunala utdebiteringssatserna på många håll visat en tendens till ökning. Det synes obestriddligt, att läget för de skattskyldiga synnerligast i många landskommuner på grund av det höga skattetrycket är i hög grad bekymmersamt, och att det nuvarande skatteutjämningsförfarandet endast i begränsad mån förmår upphjälpa detta läge. Icke minst bekymmersamt måste läget framstå för de jordbrukare, som på grund av skuldsättning eller andra förhållanden förvärva ringa eller ingen inkomst. Om tillika, såsom synes vara fallet, den olika garantiprocenten för jordbruksfastighet och för annan fastighet — alldeles oavsett om denna formella olikhet motsvaras av en reell skillnad eller ej — på många håll betraktas såsom oskäligen, så skärpes härigenom än mer känslan av orättvisa. En ändrad fördelning på rikets innebyggare av kostnaderna för vissa kommunala uppgifter är också enligt utskottets förmenande ofrånkomlig, och det är utskottets förhoppning, att den igångsatta utredningen i dylikt avseende skall föra till resultat, så snart som det med denna uppgifts vidlyftighet låter sig göra. Det torde även få medgivas, att ett slutligt ställningstagande till sådana frågor som exempelvis omfattningen av den garanti, som skall åvila vissa beskattningsföremål, svårigen kan tänkas, förrän behovet av en garanti kan provas mot bakgrunden av kommunernas framtida utgiftsbehov.

Utskottet anser emellertid behovet av en jämnare fördelning av kommunernas skattebörda vara så trängande, att man bör inrikta sig på att så snart som möjligt företaga sådana reformer, som kunna befinnas ligga i utvecklingens riktning, även innan det slutliga ställningstagandet kan äga rum. Men därjämte är det av vikt, att arbetet så bedrives, att så mycket som möjligt av utredningen på skatteregleringens område föreligger färdigt, när förslag rörande skatteutjämningen kan framläggas. Det synes med andra ord önskvärt, att utredningsarbetet beträffande de olika spörsmålen i möjligaste mån bedrives parallellt.

Vad särskilt beträffar den i föreliggande motioner behandlade frågan om en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde, så har inom utskottet uttalats sympatier för principiell likställighet med annan fastighet. Men man har å andra sidan hänvisat till att det ej vore lämpligt att nu upptaga detta spörsmål isolerat, då det sammanhänge med andra frågor, exempelvis den ännu ej slutgiltigt avgjorda frågan om en näringskatt å rörelse i allmänhet, vilken kunde tänkas bära omfatta inventarier för olika slag av näringsidkare, samt frågan om det gällande skatteutjämningsförfarandets omfattning och tillgång på medel för dylikt ändamål. Vidare har framhållits, att ett bifall till motionen endast skulle överflytta den ojämnheten, som må anses föreligga mellan jordbruksvärde och annan fastighet, till förhållandet mellan jordbruks- och skogsvärde. Det har likaledes anförts, att i vissa kommuner skattetrycket vore så utomordentligt hårt, att man ej utan att noga klarlägga konsekvenserna i olika avseenden kunde våga företaga någon sådan ändring i den hävdvunna skattefördelningen, som skulle ytterligare sänka skattekronornas antal. Utskot-

tet har ej kunnat undgå att taga intryck av dessa skäl och anser därför, att berörda spörsmål bör särskilt undersökas i samband med den utredning, som ifrågasatts av 1928 års riksdag.»

Utskottet fann, att dessa spörsmål vore av den betydenhet och omfattning, att deras snara upptagande måste anses önskvärt, och hemställde, att riksdagen ville i anledning av berörda motioner i skrivelse hos Kungl. Maj:t, bland annat, framhålla önskvärdheten av att de i 1928 års förut berörda riksdagsskrivelse omförmälda utredningar i vad dessa avsåge själva beskattningsgrunderna måtte utföras med den skyndsamhet, som med hänsyn till uppgifternas natur och omfattning vore möjlig.

Riksdagen biföll bevillningsutskottets betänkande.

Nu föreliggande ändringsförslag.

1930 års kommunalskatteberedning.

Åt särskilda sakkunniga, som sedermera antogo benämningen »1930 års kommunalskatteberedning», uppdrogs att verkställa de av riksdagen sålunda ifrågasatta utredningarna i kommunalskattefrågan.

Med föranledande, bland annat, av de i 1930 års bevillningsutskotts betänkande gjorda uttalandena om repartitionstalen för jordbruksfastighet anhöll 1930 års kommunalskatteberedning i skrivelse den 1 november 1930 hos chefen för finansdepartementet, att denne måtte utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande för beredningen att verkställa undersökning rörande förskjutningen av den kommunala skattebördan mellan olika slag av beskattningsföremål dels vid en sänkning enbart av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde från 0.06 till 0.05 dels ock vid en dylik sänkning av samma repartitionstal tillika med en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets skogsvärde från 0.04 till 0.03, i båda fallen förenad med motsvarande ändring beträffande det enligt 45 § kommunalskattelagen medgivna avdraget för vad som beskattats genom fastighetsskatt (procentavdraget). Undersökningen föreslogs skola särskilt avse 110 av beredningen utvalda kommuner samt gälla 1930 års taxeringar och de kommunalutskylder, som uttaxerats på grundval därav.

Genom beslut den 7 november 1930 uppdrog Kungl. Maj:t åt beredningens ledamöter kammarrättsrådet C. Kuylenstierna och numera landskamreraren A. Lundevall samt dess sekreterare att verkställa undersökning rörande fördelningen av den kommunala skattebördan mellan olika slag av beskattningsföremål, varjämte chefen för finansdepartementet genom beslut samma dag bestämde, att den statistiska bearbetning av deklara-tionsmaterial, som för undersökningens verkställande funnes erforderlig, skulle avse de av beredningen föreslagna 110 kommunerna.

Med en den 31 oktober 1931 dagtecknad skrivelse har utredning i angivna avseende av kommunalskatteberedningen överlämnats till chefen för finansdepartementet tillika med förut omförmälda, av beredningens sekreterare utarbetade historik samt en redogörelse för viktigare resultat av utredningen och uttalanden om de slutsatser, vartill utredningen kunde föranleda, dock utan tillkännagivande av viss mening, huruvida den ifrå-

gasatta reformen borde äga rum eller ej. Yttrandet, vilket ingår i statens off. utredn. 1931:31, torde tillika med de vid dess avlåtande inom beredningen avgivna särskilda yttranden få såsom bilaga fogas vid statsrådsprotokollet (bilaga till Kungl. Maj:ts proposition, sid. 3).

Då den av beredningen överlämnade statistiska utredningen för belysande av den förevarande frågan var synnerligen vidlyftig, uppdrog jag åt Kuylenstierna att utarbeta en sammanfattning av densamma. Jämväl denna sammanfattning torde få intagas i bilaga vid statsrådsprotokollet (bilaga till Kungl. Maj:ts proposition, sid. 35).

Inom finansdepartementet utarbetades därefter ett utkast till lag om ändrad lydelse av 2 och 45 §§ samt 50 § 2 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370). Ändringarna i 2 och 45 §§ avsågo sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde till 0.05, medan till 50 §, vilken avser de vid den kommunala beskattningen gällande ortsavdragen, skulle i anslutning till ett inom kommunalskatteberedningen ifrågasatt alternativ fogas en bestämmelse av det innehåll, att, därest efter tillämpning av gällande bestämmelser om ortsavdrag för skattskyldig, vilkens kommun tillhörde ortsgrupp I eller II, av den taxerade inkomsten återstode högst 500 kronor, denna skulle ytterligare minskas med 20 kronor. Om detta inhämtades yttranden från myndigheter och sammanslutningar ävensom från 1930 års kommunalskatteberedning, och borde i yttrandena angivas, huruvida och i vad mån skattefria avdrag av det slag, som i utkastet omförmäldes, ansåges böra medgivas. Vid remissen voro fogade dels kommunalskatteberedningens yttrande jämte den av beredningen överlämnade historiken, dels förut omförmälda sammanfattning av den statistiska undersökningen, dels ock en inom departementet utarbetad promemoria. I promemorian anfördes, bland annat:

Inom finansdepartementet utarbetat utkast.

»Såsom av 1930 års ovan citerade betänkande av bevillningsutskottet framgår, hade inom utskottet uttalats sympatier för principiell likställighet mellan repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde och repartitionstalet för annan fastighet. Å andra sidan hade emellertid inom utskottet hänvisats till att det av olika skäl ej vore lämpligt att då upptaga berörda spörsmål isolerat, skäl som föranledde utskottet att uttala önskemålet om den särskilda undersökning av frågan, som nu ägt rum. Det hade sålunda inom utskottet framhållits, att berörda spörsmål sammanhängde med exempelvis den ej ännu slutgiltigt avgjorda frågan om en närings beskattning i allmänhet, vilken kunde tänkas omfatta inventarier för olika slag av näringsidkare, samt frågan om det gällande skatteutjämningsförfarandets omfattning och tillgång på medel för dylikt ändamål. I det förra avseendet har kommunalskatteberedningen uttalat allenast, att beredningen självfallet komme att vid det definitiva ställningstagandet till de olika spörsmål, som fölle inom beredningens uppdrag, för sin del anse sig fullt obunden av huruvida repartitionstalen för jordbruksfastighet nu bibehölles eller ändrades. Beträffande förslagets inverkan på skatteutjämningsförfarandet har beredningen på grundval av den sta-

tistiska utredningen uttalat, att de i gällande lagstiftning meddelade grunderna för anskaffning av medel för skatteutjämningsbidrag syntes kunna bereda tillgång till tillräckligt stort belopp för de ökade understöd, som bleve en följd av repartitionstalens sänkning. Det hade vidare inom bevillningsutskottet framhållits, att ett bifall till förslaget om sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde endast skulle överflytta den ojämnhet, som finge anses föreligga mellan jordbruksvärde och annan fastighet, till förhållandet mellan jordbruks- och skogsvärde. Även kommunalskatteberedningen anser, att sänkning av repartitionstalet jämväl för skogsvärde vore den följdriktiga utvecklingen av vad man åsyftat, men framhåller, dels att, om man sammanställde olika slag av skatter, även landstingsskatt m. m., å skogsvärde efter repartitionstalet 0.04 och gällande skogsaccis, man ej kunde våga det påståendet, att dessa i den praktiska tillämpningen representerade exakt repartitionstalet 0.06 för skogsvärde, dels att det nog kunde göras gällande att i praktiken övergången från repartitionstalet 0.06 till 0.04 för skogsvärde snarast tett sig som ett frångående av principen om repartitionstalet 0.06 för jordbruksfastighet, då den nya skogsaccisens ställning i systemet ej uppfattats i enlighet med dess verkliga syfte utan denna ansetts som en fortsättning av den gamla skogsaccisen. Det hade likaledes inom bevillningsutskottet anförts, att i vissa kommuner skattetrycket vore så utomordentligt hårt, att man ej utan att nog klarlägga konsekvenserna i olika avseenden kunde våga företaga någon sådan ändring i den hävdvunna skattefördelningen, som skulle ytterligare sänka skattekrönornas antal. I dylikt avseende har den verkställda undersökningen varit särskilt ingående. De mest utpräglade siffrorna angivas i den text, som åtföljer tabellerna, samt även i ovan omförmälda tryckta sammandrag rörande den statistiska undersökningen. På grundval av den nu verkställda utredningen och en jämförelse mellan denna utredning och en tidigare utredning, som jämväl avsett att belysa frågan, huruvida en sänkning av repartitionstalet 0.06 till 0.05 för jordbruksvärde skulle vara möjlig, uttalar kommunalskatteberedningen, att det högre repartitionstalet 0.06 för jordbruksvärde icke synes vara ur garantisynpunkt erforderligt.

Den utredning, som nu föreligger, synes följaktligen giva vid handen, att de skäl, som inom 1930 års bevillningsutskott förebragts mot förslaget att då företaga en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05, vid närmare granskning befunnits äga allenast begränsad räckvidd eller kunna betecknas såsom mindre bärande.

Inom finansdepartementet har därför utarbetats utkast till lagtext avseende dylik sänkning av repartitionstalet i syfte att utgöra underlag för inhämtande av yttranden från olika myndigheter och sammanslutningar rörande lämpligheten att genomföra den ifrågasatta sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde.

Det bör beaktas, att inom kommunalskatteberedningen jämväl undersökts, huruvida ej utväg kunde finnas att utan ändring av systemet för ortsavdragen åstadkomma sådan sänkning av beskattningsunderlaget för de minsta inkomsttagarna, att för dem sänkningen av repartitionstalet för jordbruksfastighet skulle i huvudsak neutraliseras, och att utväg anvisats, huru detta syfte skulle kunna ernås genom medgivande av extra avdrag åt de minsta inkomsttagarna i Ortsgrupperna I och II. Utkastet till lagtext ger en anvisning om huru detta uppslag skulle kunna lagtekniskt genomföras. Utkastet ansluter sig till kommunalskatteberedningens al-

ternativ h), vilket synes närmast åstadkomma den ifrågasatta kompensationen utan att medföra överkompensation.»

Ur de över berörda utkast avgivna yttranden må här återgivas följande.

*Avgivna
yttranden.*

Kommunalskatteberedningens utlåtande är av följande lydelse:

*Kommunal-
skattebered-
ningen.*

»I den skrivelse den 31 oktober 1931 till statsrådet och chefen för finansdepartementet, med vilken beredningen överlämnade den verkställda utredningen rörande verkningarna av alternativa förslag till sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet m. m., yttrade beredningen, bland annat, att berörda utredning syntes innebära tillräckligt material för bedömande av frågan om de verkningar sålunda alternativt ifrågasatta ändringar av repartitionstalen skulle medföra. Utredningen ansågs, såvitt angår vid de undersökta alternativen inträdande förskjutningar av skattebördan, utvisa, att alternativ I i intet fall gjorde några påfallande höga utslag, utan verkade relativt jämnt, under det att vid alternativ II förskjutningen i skattebördan kunde bli betydande. Beredningen uttalade, att de företagna utredningarna icke syntes giva vid handen, att repartitionstalet 0.06 för jordbruksfastighets jordbruksvärde skulle vara ur garantisynpunkt erforderligt.

Åtskilliga och ofta upprepade skäl tala för att en ändring av repartitionstalen för jordbruksfastighet vidtages. Redan i förenämnda skrivelse har beredningen omnämnt den förskjutning i skattebördan till förmån för de skuldsatta jordbrukarna, som uppstår genom en ändring av berörda repartitionstal, en förmån, som överhuvudtaget skulle tillkomma de jordbrukare, vilkas fastigheter förededde en låg räntabilitet. De företagna undersökningarna utvisa, att den lättnad i skattebördan, som vid en sänkning av repartitionstalen uppkommer för vissa skattskyldiga, icke i den utsträckning, man tidigare stundom befarat, motsvaras av skatteökning för ägarna av de minsta fastigheterna. En utbredd uppfattning läser ock förefinnas, att olikheten i repartitionstalen för jordbruksfastighet och annan fastighet innebär en orättvisa.

Då frågan om repartitionstalen för jordbruksfastighet förevar vid 1928 års riksdag, åberopades som skäl mot att vid nämnda riksdag besluta ändring av desamma, att en dylik ändring skulle inträda i samband med omgestaltningar i fråga om beskattningen, vilka i likhet med en sänkning av repartitionstalen medförde en övervältring av skattebördan från ägare och brukare av jordbruksfastighet till andra skattskyldiga. I denna riktning hade den år 1927 företagna ändringen beträffande vägskattens utgörande verkat. På samma sätt skulle den med 1928 års kommunalskattelag vidtagna omläggningen av skogsbeskattningen, liksom den sänkning av taxeringsvärdena, som i vissa delar av landet väntades inträda, åstadkomma en förskjutning av skattebördan. Numera äro förhållandena så tillvida annorlunda, som en ändring av repartitionstalen för jordbruksfastighet framstår som en isolerad reform på kommunalbeskattningens område. Såsom i oförmälda skrivelse framhålls, har man däremot vid den enligt kommunalskattelagens bestämmelser år 1933 inträffande allmänna fastighetstaxeringen att i viss utsträckning räkna med en sänkning av taxeringsvärdena. Det förhållandet, att vid nästa allmänna fastighetstaxering taxeringsvärdena kunna befaras nedgå, har emellertid beredningen, efter övervägande av föreliggande omständigheter

— och med beaktande framför allt av numera vunna erfarenheter rörande sannolikheten av att nuvarande, mycket kraiftiga lågkonjunktur för jordbruket ej kommer att bliva snart övergående — icke ansett böra hindra, att en ändring av repartitionstalen för jordbruksfastighet vidtages.

På grund av vad nu anförts vill beredningen för sin del förorda, att repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde sänkes från 0.06 till 0.05. Däremot har beredningen icke funnit skäl tillstyrka inom beredningen ifrågasatt sänkning jämväl av repartitionstalet å skogsvärde. Bestämmande för beredningen hava därvid varit de förhållanden, som i ämnet berörts uti beredningens omförmälda skrivelse.

I berörda skrivelse ifrågasattes, med hänsyn till de omständigheter varunder de nuvarande skattefria avdragen blivit till sin storlek bestämda, huruvida ej utväg kunde finnas att utan ändring av systemet för ortsavdragen åstadkomma sådan sänkning av beskattningsunderlaget för de minsta inkomsttagarna, att för dem sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde skulle i huvudsak neutraliseras. Detta resultat kunde ernås på det sätt, att för de inkomsttagare, som hade den lägsta inkomsten, den beskattningsbara delen därav minskades med visst belopp; och lät beredningen undersöka verkningarna av olika förslag till avdrag i berörda hänseende. Beredningen finner det rimligt, att genom dylika avdrag berörda inkomsttagare erhålla viss kompensation för den ökning av skattebördan, sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde för dem medför. Emot vad härutinnan enligt den remitterade lagtexten föreslagits kan visserligen anmärkas, att de alternativa möjligheter, som behandlats i beredningens förenämnda skrivelse, angiva medeltal och att det alternativ, vartill lagtexten ansluter sig, därför icke i varje särskilt fall skulle medföra full kompensation för de skattskyldiga, varom är fråga. Det har i anledning därav inom beredningen ifrågasatts ett för dem mera fördelaktigt alternativ. Men då detta å andra sidan skulle medföra, att ytterligare ett antal skattskyldiga bleve överkompenserade, har beredningen ansett sig kunna även i denna del tillstyrka vad i sagda lagtext föreslagits.

Lagtextens utformning i övrigt föranleder ingen erinran från beredningens sida.»

Särskilda yttranden hava avgivits av vissa av beredningens ledamöter.

Herr Sederholm yttrar:

»Jag är i så måtto från majoriteten skiljaktig, att jag anser sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05 jämte den ändring av bestämmelserna rörande de skattefria avdragen, vilken i den remitterade lagtexten föreslagits, böra förenas med en nedsättning av repartitionstalet för skogsvärde från 0.04 till 0.03.

Till motivering härför får jag anföra följande.

Enligt vad i beredningens skrivelse den 31 oktober 1931 till statsrådet och chefen för finansdepartementet framhölls, utgör repartitionstalet för jordbruksfastighet i princip 0.06. I fråga om skogsbeskattningen har denna princip vunnit tillämpning på det sätt, att dels repartitionstalet för skogsvärde bestämts till 0.04 dels genom den nuvarande skogsaccisen lagts en skatt på avverkningen, vilken skatt avsetts skola kompensera skillnaden i repartitionstal mellan jordbruksvärde och skogsvärde. I sakens natur ligger givetvis att skogsaccisen ej så kunnat utformas, att den alldeles exakt uppfyller detta sitt ändamål. Samtidigt med att skogs-

beskattningen år 1928 erhöll berörda gestaltning avskaffades den gamla skogsaccisen. Enligt vad förarbetena till kommunalskattelagen utvisa var anledningen härtill, att beträffande beskattningen av skogsbruk en överbelastning förelåg i förhållande till andra motsvarande beskattningsslöremål samt att de skäl, som på sin tid anförts för inlörandet av den gamla skogsaccisen, bortfallit. Borttagandet av skogsaccisen i dess tidigare uttormning sammanhängde sålunda med en strävan att åstadkomma likformighet i beskattningen av jordbruk och skogsbruk.

Om, som beredningsmajoriteten anser, en ändring av repartitionstalen för jordbruksfastighet bör avse allenast jordbruksvärdet, skulle angivna likformighet i beskattningen av dylik fastighet upphöra. Berörda likformighet bör emellertid bortfalla blott om särskilda skäl därtill äro för handen. Dylika föreligga enligt min mening icke. Hänsynen till de skuldsatta jordbrukarna och övriga jordbrukare, vilkas fastigheter lämna låg avkastning, inskränker sig icke till att ha betydelse i fråga om sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde, utan talar jämväl för en nedsättning av repartitionstalet för skogsvärde. En ändring blott i avseende å jordbruksvärdet länder till fördel endast för ägare och brukare av jordbruksfastighet, varå i huvudsak jordbruk bedrives. Icke blott för jordbruket utan även för skogsbruket är emellertid det ekonomiska läget sådant, att en lindring av den kommunala beskattningen är motiverad. I händelse allenast repartitionstalet för jordbruksvärde sänkes, kan i stället för en sådan lindring en ökning av skogsbrukets skattebörda bliva för handen. Anmärkas kan, att de skattenedsättningar, som enligt de verkställda utredningarna visat sig inträda på grund av sänkningen av repartitionstalet för skogsvärde, jämväl avsett ägare av småbruk och mindre hemman.

Den förskjutning av skattebördan, en ändring tillika av repartitionstalet för skogsvärde medför för löntagare m. fl., är enligt min mening icke sådan, att i anledning av densamma sänkning av berörda repartitionstal icke bör vidtagas. Enligt beräkningar, vid vilka hänsyn tagits till den lindring av skattetrycket skatteutjämningsbidragen ävägabringa men ej till ändringen av antalet inkomstskattekrönor i följd av minskade procentavdrag, utgör den ökning av utdebiteringssatsen, som en nedsättning av repartitionstalet för skogsvärde medför, för 93.3 procent av rikets landskommuner 0.25 kronor eller därunder och för endast 17 kommuner över 0.50 kronor. Beaktas ändringen rörande antalet inkomstskattekrönor, bliva förskjutningarna givetvis ännu mindre. Det är att märka, att om inkomsttagarna med lägsta beskattningsbara inkomsten erhålla viss kompensation för den ökning av skattebördan, som nedsättningen av repartitionstalet för jordbruksvärde för dem skulle medföra, man — på grund av ändringar i kommunalskattelagen — för nämnda skattskyldigas vidkommande endast i begränsad omfattning har att räkna med annan ökning av skattebördan, än den av ändringen av repartitionstalet för skogsvärde föranledda. Därest i enstaka fall någon mera anmärkningsvärd förskjutning uppkommer, bör densamma kompenseras genom extra skatteutjämningsbidrag.

Mot att nu förefåga en sänkning av repartitionstalet för skogsvärde kan ej åberopas, att så sent som år 1928 skogsbruket erhållit skattelättnad, nämligen i följd av den gamla skogsaccisens bortfallande. De skäl, som föranleddade borttagandet av nämnda accis, inskränka sig, en-

ligt vad av det ovanstående framgår, till att ha betydelse blott i avseende å den dåvarande gestaltningen av skogsbeskattningen.»

Herr Bergman anför:

»Då utredningen otvetydigt visar, att verkan av den isolerade åtgärd, som den föreslagna ändringen av repartitionstalet innebär, dels blir i det hela obetydlig, dels även ojämn, såväl i avseende på förmånen för jordbrukarna som i avseende på motsvarande belastning av andra skattebetalare, hade det enligt min övertygelse varit önskvärt, om detta problem fått upptagas till lösning först i samband med det mera omfattande komplex av frågor rörande den kommunala beskattningen, som beredningen har att behandla, men som ännu ej kan fullständigt överblickas. Då emellertid beredningen nu blivit ålagd att avgiva särskilt utlåtande rörande utarbetat utkast till lag om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet, har jag ej velat motsätta mig förslaget, därest vid överlyttningen till andra skattdragande de minsta inkomsttagarna befrias i enlighet med beredningsmajoritetens förslag.»

Herr Kuylenstierna uttalar:

»Jag anser, att den ifrågasatta sänkningen av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde från 0.06 till 0.05 utan större olägenhet kan genomföras. Vad angår de ifrågasatta extra skattefria avdragen synas dessa närmast verka som en noggrant avvägd skala på ett grovt tillyxat instrument, varför det svårligen kan påstås, att skatten efter dessa avdrag är rättvisare än skatten utan dessa avdrag. Tillika te sig samma avdrag såsom en partiell återgång till det avdragssystem, som av sakliga skäl övergavs år 1920, och såsom en utbyggnad på det gällande systemet, vilken gör intryck av provisorium. Ur lag- och skatteteknisk synpunkt förefalla därför dessa avdrag föga tilltalande. Då det emellertid ej heller torde kunna påvisas, att skattesystemet med ifrågavarande avdrag kommer att verka orättvisare än gällande grunder och då avdragen torde vara enkla att tekniskt tillämpa, vill jag ej avstyrka införandet av dylika avdrag, därest sådana av skäl, som falla utanför bedömandet från skattesystematiska utgångspunkter, skulle anses önskvärda. Att härvid gå längre än som erfordras för att de minsta inkomsttagarna skola i de olika kommunerna erhålla *huvudsaklig* compensation för den skatteökning, som blir en följd av sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde, förefaller, då försiktighet vid medgivande av skattefria avdrag enligt min mening alltid bör iakttagas, ej påkallat. Att sträcka sig längre än till alternativ h) synes ej tillrådligt.»

Herr Sköld yttrar:

»Vid den enligt kommunalskattelagens bestämmelser år 1933 inträffande allmänna fastighetstaxeringen torde man hava att räkna med sänkning av taxeringsvärdena å jordbruksfastigheter. Härav kunna föräntledas långt gående höjningar av utdebiteringssatserna i en mängd landskommuner. Det synes under sådana omständigheter mindre välbetänkt att genomföra en nedsättning av repartitionstalet för jordbruksfastighet, vilken nedsättning ävenledes åstadkommer höjd utdebitering särskilt i landskommunerna, samtidigt med att verkningarna av ovannämnda fastighetstaxering komma att göra sig märkbara. Jag kan på grund därutav ej nu förorda en nedsättning av repartitionstalet för jordbruksfastighet.

Skulle emellertid, på sätt kommunalskatteberedningens majoritet förordar, repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde i alla fall komma att sänkas till 0.03, bör ett särskilt avdrag på sätt i den föreliggande lagtexten förutsättes medgivnas för att för de minsta inkomsttagarnas del kompensera den genom repartitionstalets förändring inträdande höjda utdebiteringen. Vidkommande storleken av ett dylikt avdrag kan det visserligen synas, som om i beredningens skrivelse till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet den 31 oktober detta år angivna medeltalssiffror för tio kommuner utvisa, att dylik compensation skulle vinnas genom ett avdrag i de båda lägsta ortsgrupperna av 20 kronor åt inkomsttagare med en till kommunal inkomstskatt beskattningsbar inkomst av högst 500 kronor. Enligt mitt förmenande kan emellertid nämnda medeltalsberäkning icke läggas till grund för ett ståndpunktstagande i denna fråga. De i beräkningen ingående kommunerna representera nämligen olika typer av kommuner. Men vid beräkningen av medeltalet har ingen vägning av siffrorna skett med hänsyn till förekomsten och betydelsen inom landet av kommuner av de olika typerna.

Det torde ligga i sakens natur, att en nedsättning av repartitionstalet för jordbruksfastighet måste komma att i allmänhet innebära en större skatteöfvervältning å de mindre inkomsttagarna i kommuner, där det till kommunens förfogande stående beskattningsunderlaget till större delen härrör från jordbruket, än i kommuner med öfvervägande andra skatteobjekt. Vid en nedsättning av allenast repartitionstalet för jordbruksvärde men ej för skogsvärde komma de mindre inkomsttagarna dessutom att drabbas hårdare i kommuner med obetydliga skogstillgångar än i mera utpräglade skogskommuner.

Till vilken typ de i undersökningen medtagna kommunerna höra framgår av följande tablå:

K o m m u n	Allmän kommunalskatt härrör från:		Jordbruksfastigheternas taxeringsvärden bestå av	
	jordbruk %	andra inkomstkällor %	annat än skogsvärde %	skogsvärde %
Litslena	70	30	80	20
Järstad	67	33	95	5
Lyngby	60	40	99.7	0.3
Hålanda	65	35	75	25
Bottnaryd	70	30	54	46
Ådalsliden	55	45	51	49
Ramsjö	55	45	30	70
Norra Vram	27	73	94	6
Varv	28	72	95	5
Ramnäs	24	76	55	45

Utav förenämnda kommuner kunna endast Litslena, Järstad, Lyngby och Hålanda betraktas såsom rena jordbrukskommuner. Hålanda torde dock icke kunna betraktas såsom mera utpräglad jordbrukskommun, enär

dels skogsvärdet utgör en fjärdedel av jordbruksfastigheternas taxeringsvärde och dels 35 procent av allmänna kommunalskatten betalas av andra än jordbrukare. Å andra sidan saknar Lyngby så gott som alldeles skogstillgångar. Bottnaryd, Ådalsliden och Ramsjö äro utpräglade skogskommuner, medan Norra Vram, Varv och Ramnäs äro industrikommuner.

Av tabell 4 a) å sid. 57 i den till beredningens ovan återopade skrivelse fogade utredningen rörande verkningarna av vissa förslag till ändrade repartitionstal för jordbruksfastighet m. m. framgår, att kompensation åt inkomsttagare med högst 500 kronor till kommunal inkomstskatt beskattningsbar inkomst skulle ernås vid en nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05 med ett avdrag i Litslena och Järstad av 30, i Lyngby av 40 och övriga kommuner av 20 kronor. I jordbrukskommuner, där kompensation mest erfordras, skulle sålunda i allmänhet dylik icke vinnas med det av beredningens majoritet föreslagna avdraget. Att en beräkning av medeltalet för förenämnda tio kommuner angiver ett avdrag av 20 kronor som tillräckligt, är såsom ovan antytts missvisande, enär jordbrukskommunerna erhållit alldeles för liten plats i beräkningen. De fyra jordbrukskommunerna representera nämligen endast 20 procent av den i kommunerna utdebiterade kommunalskatten, medan de sex skogs- och industrikommunerna representera 80 procent därav.

Enligt mitt förmenande bör vid avdragets fixerande hänsynen till de mindre inkomsttagarna i de utpräglade jordbrukskommunerna vara utslagsgivande. Härigenom skulle visserligen motsvarande inkomsttagare i övriga kommuner bliva i någon mån överkompenserade. Men dels bliva överhuvudtaget rubbningarna i utdebiteringen ganska ringa i dessa senare kommuner och dels blir belastningen av övriga skattskyldiga relativt obetydlig, medan lättnaden för jordbrukarna blir förhållandevis stor. Någon olägenhet av att de minsta inkomsttagarna i dessa kommuner erhålla en obetydlig överkompensation torde därför icke uppkomma. I de mera utpräglade jordbrukskommunerna åstadkommer däremot en nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde en starkare övervältning av skatten på de mindre inkomsttagarna, varför i dessa fall full kompensation åt nämnda inkomsttagare måste betraktas såsom synnerligen önskvärd. Det synes mig icke motiverat, att de mindre inkomsttagarna i jordbrukskommunerna förvägras kompensation därför att i så fall motsvarande inkomsttagare i andra kommuner tilläventyrs skulle erhålla någon icke avsedd skattelättnad.

Såsom ovan anförts, skulle de mindre inkomsttagarna i Litslena och Järstad ernå kompensation vid ett avdrag på 30 kronor, medan avdraget skulle för samma ändamåls vinnande i Lyngby behöva sättas till 40 kronor. Vid bedömande av frågan, vilketdera avdraget man bör välja, torde hänsyn böra tagas till huruvida den ena eller andra av förenämnda kommuner kunna anses representativa för de egentliga jordbrukskommunerna. Någon utredning av detta spörsmål har icke skett. Men viss ledning torde kunna vinnas genom en sammanställning av vissa siffror rörande av beredningen undersökta kommuner i Götaland. Om man betraktar alla kommuner, i vilka minst 60 procent av kommunalskatten, skogsaccisen inberäknad, betalas av jordbrukare och högst 30 procent av jordbruksfastighets taxeringsvärde består av skogsvärde, för rena jordbrukskommuner, äro av 60 undersökta kommuner 28 att räkna till denna kategori. Antager man vidare, att i jordbrukskommuner, där jordbruksfastighets

taxeringsvärde till högst 15 procent består av skogsvärde, övervältningen kommer att vid en nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde bli så särdeles tyngande för de mindre inkomsttagarna, höra av förenämnda 28 kommuner icke mindre än 20 till sistnämnda typ. Det synes därför finnas stor anledning att antaga, att i ett betydande antal kommuner å landets slättbygder full kompensation åt de mindre inkomsttagarna för nedsättningen av ovannämnda repartitionstal icke kan ernås med mindre avdrag än 40 kronor. Säkert torde vara att även med ett dylikt avdrag i alla fall en mängd av de sämst situerade komma att erhålla förhöjd skatt genom den ifrågasatta reformen.

Enligt min mening bör därför, om nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05 skall ske, denna lagändring förbindas med införande av ett avdrag av minst den storlek, som innefattas i det i den vid beredningens skrivelse den 31 oktober detta år till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet fogade utredningen upptagna alternativet d).»

Rörande övriga inkomna yttranden må anmärkas följande.

Vad först angår repartitionstalet för jordbruksvärde, hava *kammar-rätten, överståthållarämbetet, tjugi länsstyrelser, styrelsen för svenska landskommunernas förbund och styrelsen för svenska stadsförbundet* mer eller mindre uttryckligen tillstyrkt förslaget om ändring därav eller förklarat sig icke vilja motsätta sig detsamma. Länsstyrelsen i *Stockholms län* avråder därvid bestämt från förslagets genomförande utan medgivande av sådana extra skattefria avdrag, som angivits i det remitterade utkastet. Länsstyrelsen i *Skaraborgs län* anser sig böra tillstyrka förslaget endast under förutsättning att 1933 års allmänna fastighetstaxering uppskjutes och att en eventuell nedsättning blir tillfällig och gällande endast intill dess ny fastighetstaxering äger rum.

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* uttalar, att det icke syntes tillrådligt att för närvarande vidtaga någon ändring uti de vid kommunalbeskattningen gällande repartitionstalen. Länsstyrelsen i *Västernorrlands län* avstyrker förslaget till nedsättning av nämnda repartitionstal. Länsstyrelsen i *Kalmar län* anser sig icke av den förebragta utredningen kunna bilda sig någon riktig föreställning om verkningarna av den ifrågasatta sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde, varför länsstyrelsen icke finner sig för närvarande kunna uttala sig varken för eller emot densamma, utan hemställer, att, därest på grund av utredningen berörda repartitionstal kommer att nedsättas, den därav föranledda ändringen i kommunalskattelagen erhåller endast provisorisk karaktär. Länsstyrelsen i *Gotlands län* förklarar — med åberopande bland annat att, då å länets landsbygd flertalet skattskyldiga utgjordes av mindre hemmansägare, följden av sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde syntas bli ett alltför starkt överskjutande av skattebördan på det fåtal löntagare, som funnes i landskommunerna — att länsstyrelsen ställde sig synnerligen tveksam gentemot förslaget, men att länsstyrelsen, därest förslaget kunde anses vara för landet i dess helhet lämpligt, dock ej ville mot-

Kammar-
rätten, läns-
styrelserna
m. fl.

(Repartitions-
talet för jord-
bruksvärde.)

sätta sig detsamma. *Svenska landstingsförbundets styrelse* har med hänsyn till de olika uppfattningar och synpunkter, som varit rådande inom styrelsen i förevarande fråga, ansett riktigast att allenast i korthet framlägga dessa uppfattningar och synpunkter men att i övrigt helt avstå från att för egen del avgiva något utlåtande för eller emot det föreliggande förslaget. *Två ledamöter i styrelsen för svenska landskommunernas förbund* anse sig ej kunna tillstyrka sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde.

De omständigheter, som i de avgivna yttrandena vanligast åberopats som skäl för nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde, har varit den rådande depressionen inom jordbruket ävensom det förhållandet att, såvitt den föreliggande utredningen utvisade, den i anledning av repartitionstalets sänkning inträdande förskjutningen av skattebördan i allmänhet vore mindre betydande. I åtskilliga yttranden har pointerats kommunalskatteberedningens uttalande, att repartitionstalet 0.06 för jordbruksvärde icke syntes vara ur garantisympunkt erforderligt.

Ur de avgivna yttrandena må återgivas följande.

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* anför:

»Uppenbart är, att några allmängiltiga resultat av de föreslagna lagändringarna icke kunna i förväg fastställas, enär desamma givetvis komma att bli beroende av konjunkturväxlingarna. Vad som däremot med största sannolikhet kan förutsägas är, att lagändringarna äro ägnade att under tider av dåliga jordbrukskonjunkturer i någon mån lätta skattestrycket för jordbrukarna. Detta resultat måste enligt länsstyrelsens mening ur den materiella rättvisans synpunkt anses eftersträfvansvärt. Länsstyrelsen anser sig därför icke böra avstyrka förslagets genomförande. Väl kan det möjligen sättas i fråga, huruvida en nedsättning av det garanterade skatteunderlaget bör äga rum, då antagas kan, att ett avsevärt antal skattekonor gå förlorade genom att många jordbrukares verkliga årsresultat icke komma fram på deklarationerna, bland annat på grund av bristande insikt om dessas rätta avfattande och svårigheten att inom den tid, som står beskattningsnämnderna till buds, utöva effektiv kontroll å uppgifterna. Den omständigheten, att taxeringsapparaten, då det gäller fastställande av inkomst av jordbruk, i praktiken alltjämt icke fungerar så tillfredsställande, som vid utfärdande av gällande föreskrifter i ämnet avsetts, anser emellertid länsstyrelsen icke böra få inverka på frågan om garantiskatteavdragets beräknande.»

Länsstyrelsen i *Kristianstads län* yttrar:

»Beträffande den nu ifrågasatta sänkningen av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde från 0.06 till 0.05, vilken åtgärd skulle medföra likställighet i fråga om repartitionstalet för jordbruksvärde med annan fastighet, får länsstyrelsen förklara sig för sin del principiellt godkänna en dylik likställighet. Genom den av kommunalskatteberedningen verkställda utredningen hava ej heller framkommit några bestämda skäl för att vid fastighetsbeskattningen skulle krävas en högre garanti av jordbruksfastighet än av annan fastighet. Beredningen har fastmer, på grundvalen av den nu gjorda utredningen, jämförd med en tidigare utredning i samma fråga, i detta avseende uttalat, att repartitionstalet

0.06 för jordbruksvärde icke syntes vara ur garantisympunkt erforderligt. De av beredningen verkställda undersökningarna utvisa den förskjutning av skattebördan, som för olika grupper av skattskyldiga skulle uppkomma genom en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05. Av undersökningarna synes framgå, att denna sänkning ej skulle medföra några särskilt större förskjutningar liksom ock, att ändringen skulle verka jämförelsevis jämnt. Länsstyrelsen har fördenskull ej kunnat finna, att den gjorda utredningen, med hänsyn till verkningarna av en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05, visat annat resultat, än att en sådan sänkning bör anses möjlig.»

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* har gjort, bland annat, följande uttalande:

»Då man söker taga ståndpunkt till den nu förevarande frågan om sänkning av garantiprocentalet för jordbruksfastighet, talar jordbrukarnas, särskilt de hårt skuldsattas, nuvarande betryckta läge för vidtagande av en åtgärd, varigenom skattetrycket skulle i någon mån lättas. Mot förslaget talar — förutom att beredningen icke ansett sig kunna eller vilja göra ett bestämt uttalande om lämpligheten eller olämpligheten av den ifrågasatta förändringen — att de nu rådande ekonomiska krisförhållandena hårt drabba även andra grupper av skattskyldiga än jordbrukarna. Särskilt i detta län, där skattetrycket i flertalet landskommuner är synnerligen högt — av länets 88 kommuner nödgas sålunda 60 detta år begära skatteutjämningsbidrag — skulle den av repartitionstalets förändring föranledda sänkning av skattekrönornas antal i många fall ytterligare skärpa skattetrycket för övriga inkomsttagare, och även för jordbrukarna skulle den ifrågasatta reformen på grund härav sannolikt bli av ringa gagn. Tidpunkten för genomförande av ett förslag i nu ifrågasatt riktning synes därför knappast lämplig.»

Länsstyrelsen i *Värmlands län* anför:

»Resultatet av skatteberedningens undersökningar bekräftas genom av länsstyrelsen nu gjorda preliminära undersökningar rörande Väse, Sunne, Dalby och Södra Finnskoga socknar.¹ Inom Väse kommun skulle sålunda vid minskat repartitionstal på jordbruksvärde inträda sådan förskjutning i den kommunala utdebiteringen, att den nuvarande uttaxeringen skulle höjas från 10 kronor till 10 kronor 39 öre per skattekrona. Skulle samtidigt extra skatteavdrag medgivas, på sätt departementets förslag angiver, skulle uttaxeringen höjas till 10 kronor 54 öre per skattekrona. Frändrages emellertid ökat skatteutjämningsbidrag, skulle den verkliga höjningen i utdebiteringen bli cirka 20 öre per skattekrona. — — — I Sunne socken skulle bli likartat resultat. Däremot synas förskjutningarna i de skogrika älvdalssocknarna Dalby och Södra Finnskoga bli mindre betydande. Givet är, att från landstingens och kommunernas sida förslag av här ifrågavarande art äro under nuvarande förhållanden ovälkomna, även om därigenom landstingens och kommunernas ekonomi icke väsentligt rubbas. Såväl landstinget som kommunerna kunna för närvarande räkna med, att icke blott skatteunderlaget minskas. De få också räkna med att de skattekrönor, som försvinna, varit mera säkra än inkomstskattekrönorna. Ökade avskrivningar kunna

¹ Undersökningarna avse 1931 års taxeringar.

sålunda vara att förvänta. Oaktat vad sålunda angivits lär emellertid, på sätt riksdagen i sin skrivelse i ämnet anført, en förnyad omprövning av repartitionstalen böra äga rum. Därvid synes den nu ifrågavarande sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde kunna anses såsom en av jordbrukets nuvarande läge motiverad provisorisk åtgärd i syfte att mildra jordbrukarnas skattesvårigheter.»

Länsstyrelsen i *Gävleborgs län* yttrar:

»Att procenttalet 6 lagts såsom grund för utmätande av den garanti, som bör åvila fastighets jordbruksvärde, torde säkerligen bero på att nämnda procenttal vunnit en viss hävd. Det torde emellertid icke kunna bestridas, att nämnda repartitionstal innebär en viss hårdhet i beskattningshänseende för jordbruksfastighet i förhållande till annan fastighet och att, sedan beskattning av garantien överskjutande inkomst numera genomförts, likställighet i fråga om garantiskatteunderlaget för båda slaggen av fastighet ju förr dess hellre bör åvägabringas, varigenom känslan av ojämn behandling skulle avlägsnas. Den nu föreliggande utredningen synes också hava givit vid handen, att repartitionstalet 6 för jordbruksvärde icke skulle vara ur garantisynpunkt erforderligt. Om sålunda redan under normala konjunktioner jämställighetskravet varit väl grundat, synes detsamma med hänsyn till nu rådande depression inom jordbruksnäringen snarast böra vinna beaktande. Då vidare den förskjutning av skattebördan, som förslaget måste medföra, icke, såvitt framgår av den till grund för förslaget liggande utredningen, är av sådan betydelse, att därigenom skulle åstadkommas någon större orättvisa mot övriga skattskyldiga, får länsstyrelsen tillstyrka förslaget i vad det avser sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde från 6 till 5 procent.»

Länsstyrelsen i *Västernorrlands län* uttalar, bland annat, att reformen, som i och för sig utgjorde en ganska genomgripande ändring av sedan länge bestående förhållanden, reellt sett saknade nämnvärd betydelse.

För bedömande av det reellt berättigade i en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde lämnade den verkställda utredningen icke någon ledning, då man icke hade någon möjlighet att bilda sig en uppfattning, huruvida jordbruksfastigheternas garantiskatt vore för hög eller icke. Att döma av vissa uppgifter i 1928 års kommunalskatteproposition rörande den genomsnittliga inkomsten av jordbruksfastighet och annan fastighet syntes ett jämställande av garantien på jordbruksfastighet och annan fastighet icke vara betingad av faktiska förhållanden och syntes det vara än mindre riktigt att öka skattebördan för annan fastighet.

I *svenska landstingsförbundets* utlåtande omförmäles, att vissa ledamöter av förbundsstyrelsen — under uttalande av åtskilliga andra skäl för nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde — starkt understrukt det nuvarande betryckta läget för jordbrukarna, som på grund av skuldsättning och andra förhållanden av sitt yrke förvärvade ringa eller ingen inkomst. Andra ledamöter hade däremot vid behandlingen av ärendet framhållit, hurusom man, även om man ansåge kravet på en lindring i jordbrukarnas skatteprestanda principiellt berättigat, måste ställa sig

synnerligen betänksam mot att under nuvarande ovissa och svävande konjunkturer för så gott som samtliga samhällsklasser genomföra ett förslag, ägnat att medföra en förskjutning av skattetrycket från vissa kategorier av skattedragare till andra. Visserligen bleve de nu ifrågasatta förskjutningarna av skattetrycket i det stora hela icke så avsevärda, men de kunde inom vissa kommuner och för vissa skattedragare få en synnerligen stor räckvidd. En rubbning av bestämmelserna om skattefria avdrag måste anses som en fråga av synnerlig vikt och man måste ställa sig betänksam mot att nu till avgörande framlägga denna fråga. Vid bedömande av reformens verkningar måste ihåggkommas, att dessa verkningar torde komma att bli avsevärt större än vad i kommunalskatteberedningens utlåtande beräknats, detta med hänsyn till den år 1933 förestående allmänna fastighetstaxeringen. Resultaten av de på beskattningsväsendets och närliggande områden pågående utredningsarbetena, framför allt i fråga om bolagsbeskattningen och skatteutjämningen borde beaktas vid ett slutligt avgörande av frågan om repartitionstalen. Ett avgörande nu av denna fråga torde sålunda under alla förhållanden allenast kunna få karaktären av provisorium. Ifrågavarande ledamöter yttra vidare, bland annat, följande:

»Vad särskilt angår de av kommunalskatteberedningen i dess tryckta utlåtande beräknade maximala förskjutningarna av landstingens utdebiteringssatser, som den föreslagna sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde skulle medföra, måste man från landstingshåll fästa sig vid att dessa förskjutningar både enligt alternativ I och enligt alternativ II skulle bli relativt betydande i bland annat vissa norrlandslän — Jämtlands och Västerbottens — där landstingsskatten redan är synnerligen hög, samt i Gotlands län, vars landstingsförvaltning för närvarande har att kämpa mot rätt avsevärda ekonomiska svårigheter. Inför dessa siffror torde man knappast kunna värja sig från den uppfattningen, att frågan om en sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet bör ses i samband jämväl med frågan om en skatteutjämning landstingen emellan.»

Styrelsens för svenska stadsförbundet yttrande är av i huvudsak följande innehåll:

»Styrelsen anser sig för sin del icke böra avstyrka vare sig förslaget till sänkning av repartitionstalet eller de föreslagna extra skattefria avdragen. För städernas taxeringsresultat är, som framgår av den officiella statistiken, ett på förslaget sätt förändrat repartitionstal för jordbruksvärdet av relativt ringa betydelse. För de till stadsförbundet anslutna municipalsamhällena torde förändringen därvidlag måhända vara av en något väsentligare innebörd. Vad stadssamhällenas egna skatteunderlag angår, synas de föreslagna ändringarna i stort sett dock ej vara ägnade att väcka större betänkligheter. Den nedsättning av antalet skattekronor, omläggningen kan väntas medföra för landsbygdens del, måste däremot självfallet få som konsekvens en ökad skattetyngd för städernas innevånare. Härigenom kommer reformen också i viss räck-

vidd att mera avsevärt beröra även städernas befolkning. Styrelsen anser sig emellertid sakna anledning att närmare ingå på hithörande spörsmål av mera rikspolitisk natur.»

(Repartitions-
talet för skogs-
värde.)

Vissa *länsstyrelser* hava uttalat sig rörande det i kommunalskatteberedningens betänkande omförmälda alternativ II, innefattande förutom nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05 jämväl sänkning av repartitionstalet för skogsvärde från 0.04 till 0.03. Länsstyrelsen i *Stockholms län* anför, att man vid förslaget utarbetande uppenbarligen velat undvika den större förskjutning av skattebördan mellan olika kategorier av skattskyldiga, som alternativ II skulle innebära. De praktiska skäl, som föranlett detta ståndpunktstagande, vore tvivelsutan berättigade, men länsstyrelsen måste anse beklagligt, att förslaget innebure ett ganska viktigt avsteg från skattesystemets principer. Länsstyrelsen i *Kronobergs län* yttrar, att länsstyrelsen helst såge, att man, såsom följdriktigt vore, låte sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde följas av en sänkning av repartitionstalet för skogsvärde. Jämväl länsstyrelsen i *Hallands län* anser att även beträffande sistnämnda repartitionstal nedsättning bör ske. Länsstyrelserna i *Uppsala*, *Jönköpings* och *Älvsborgs län* avstyrka däremot, att ändring vidtages rörande repartitionstalet för skogsvärde.

I en inkommen skrift rörande nästa allmänna fastighetstaxering har *handelskammaren i Gävle* jämväl berört frågan om repartitionstalet för skogsvärde. Handelskammaren anför, att enligt handelskammarens förmenande redan i och för sig synnerligen starka skäl föreläge för en sänkning av nämnda repartitionstal, ävensom att beslut om enbart sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde skulle innebära en svår orättvisa gentemot alla ägare av sådan jordbruksfastighet, där skogsvärdet utgjorde en mera betydande del. Handelskammaren fortsätter:

»Ägarna av dylik fastighet hava uppenbarligen till långt ringare eller ingen del kunnat tillgodogöra sig den fördel, som statsmakterna genom en reglering av spannmålspriserna förskaffat vissa ägare eller brukare av jordbruksfastighet. Och resultatet av en lagändring skulle kunna komma att öka skattebördan för ägare av fastigheter med mera betydande skogsvärde icke blott därigenom, att en större del av de kommunala utskylderna komma att uttagas på skattekonor för skogsvärde, utan även därigenom, att en höjning av den kommunala utdebiteringen, vilken i flera fall blir följd, också orsakar en höjning av skogsaccisen. Vidare bör det framhållas, att då man som skäl för en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde anför, att de skuldsatta jordägarna borde beredas lättnad, man väl bör betänka, att de ägare av mera utpräglade skogsfastigheter, som belånat dessa, i allmänhet torde hava att räkna med jämförelsevis högre räntesatser, då mer eller mindre renodlade skogsfastigheter torde betraktas såsom mera riskfyllda hypotek, något som torde framgå exempelvis av bestämmelsen i 25 § lagen den 29 juni 1923 om sparbanker.»

Den ändring av 50 § 2 mom. kommunalskattelagen, som ifrågasatts i det remitterade utkastet, tillstyrkes eller lämnas utan erinran av *elva länsstyrelser och svenska landskommunernas förbund. Svenska stadsförbundet* har, enligt vad förut angivits, ansett sig icke böra avstyrka de föreslagna extra skattefria avdragen. (Jämkning av de skattefria avdragen.)

Länsstyrelsen i *Stockholms län*, som enligt vad ovan nämnts bestämt avrått från genomförande av en ändring av repartitionstalen för jordbruksfastighet utan medgivande av i utkastet upptagna skattefria avdrag, anför i fråga om nämnda avdrag ytterligare följande:

»Även vid sådan jämkning, som införandet av dessa avdrag måste anses innebära, lärers få befaras, att förskjutningen av skattetrycket i många enskilda fall skulle bli kännbart för redan nu svaga skattebetalare. Just bland de kategorier av skattskyldiga, som skulle hava att vidkännas ökade skattebördor vid förslagets genomförande, återfinnas för övrigt de flesta restskyldiga, vilket förhållande i längden måste medföra, att de ordentliga skattebetalarna mer än för närvarande finge bidraga till täckande av debiterade men icke influtna belopp. Även den mera allmänna sänkning av taxeringsvärdena å jordbruksfastighet, som man med hänsyn till nuvarande ekonomiska depression måste räkna med, skulle givetvis verka ogynnsamt för de kategorier av skattskyldiga, till vilka en del av skattebördan skulle överskjutas. Visserligen får man, såsom kommunalskatteberedningen antyder, antaga, att vid en större sänkning av taxeringsvärdena för jordbruksfastighet de i stället tillkommande inkomstskattekrona skulle stiga, men det är långt ifrån säkert, att denna ökning skulle motsvara taxeringsvärdenas nedgång.»

Länsstyrelsen i *Kronobergs län* uttalar, bland annat, att den icke hade något att erinra emot en skattelindring åt de minsta inkomsttagarna i den ringa omfattning som åsyftades, helst som en skattelindring för dessa, oberoende av en nedsättning av skatteprocenten för jordbruksvärdet, nog kunde anses påkallad.

Länsstyrelsen i *Örebro län* yttrar, att av inom länsstyrelsen gjorda beräkningar syntes framgå, att den förhöjning av skattebördan, som genom det föreslagna avdraget uppkomme för skattskyldiga med beskattningsbar inkomst av över 500 kronor, torde komma att stanna vid cirka 25 procent av ökningen vid alternativ I. Icke heller denna förhöjning kunde anses vara särdeles stor, men lindringen kunde däremot för skattskyldiga med beskattningsbar inkomst av högst 500 kronor bli av betydelse.

Kammarrätten och sju länsstyrelser förklara sig icke kunna förorda, att extra skattefria avdrag medgivnas.

Kammarrätten anför i förevarande avseende i huvudsak följande:

Kammarrätten har icke funnit tillräckliga skäl vara anförda för ändring av 50 § kommunalskattelagen i enlighet med det remitterade utkastet. Den statistik rörande verkningarna å olika grupper av skattskyldiga av en sådan ändring, som föreligger i tabell 4 b i kommunalskatteberedningens utlåtande, och vad beredningen i det avlämnade betänkandet anfört till stöd för förslaget har icke kunnat övertyga kammarrätten därom att ifrågavarande lagändring skulle medföra bättre och rättvisare

fördelning av skatten inom kommunen. Den lindring i skattskyldigheten, som för vissa grupper av kommunens medlemmar skulle bli en följd av förslaget, skulle för övrigt icke bli av mera avsevärd betydelse för den enskilde skattskyldige; och den ytterligare komplikation av taxeringsförfarandet, som förändringen onekligen skulle medföra, bör enligt kammarrättens mening undvikas.

Presidenten i kammarrätten har emellertid ansett, att det remitterade utkastet, även i vad det anginge ändringen av 50 § kommunalskattelagen, borde lämnas utan erinran.

I allmänhet hava de länsstyrelser, som motsatt sig införande av extra skattefria avdrag, åberopat att den nedsättning av skattebördan, avdragen medförde för vissa inkomsttagare, blott gällde ringa belopp ävensom att avdragen förorsakade en icke önskvärd ökning av taxeringsarbetet.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* framhåller, att det syntes vara svårt att inskränka en eventuell utvidgning av de skattefria avdragen till ortsgруппerna I och II, samt fortsätter:

»I ett icke så obetydligt antal landskommuner, tillhörande ortsgrupp III, särskilt i Norrland, torde beskattningen av jordbruksfastigheterna hava så stor betydelse att, därest utvidgning av de skattefria avdragen överhuvud skall göras, det skulle framstå som en orättvisa mot svaga skattedragare att utesluta de i dessa kommuner bosatta från de nya avdragen. Men en avdragsökning för grupperna, exempelvis med — efter övriga avdrag — taxerad inkomst å högst 500 kronor, synes, därest man kan draga några slutsatser av de publicerade sammandragstabellerna, medföra en ganska allvarlig skärpning för vissa närmast ovanför liggande inkomstgrupper. Särskilt torde detta gälla en del löntagare, vilkas inkomst vid taxeringen i allmänhet kan mycket exakt beräknas och således redan härigenom i jämförelse med andra grupper blir relativt kännbart beskattad. Verkningarna härav kunna dock icke bedömas med säkerhet. Det synes emellertid ej uteslutet, att höjningen av de skattefria avdragen kan medföra icke avsedda eller icke önskvärda förskjutningar.»

Jämväl länsstyrelsen i *Kopparbergs län* framhåller, att även om de egentliga jordbrukskommunerna i regel kunde hänföras till ortsgруппerna I och II, så funnes dock jordbrukskommuner under ortsgrupp III med skattskyldiga, vilka med fog kunde göra anspråk på ifrågavarande extra avdrag. Så vore, vad Kopparbergs län beträffade, förhållandet exempelvis med Särna och Idre socknar. Länsstyrelsen påpekar dessutom, att till den kategori skattskyldiga, vilkas beskattningsbara inkomst uppginge till högst 500 kronor, också torde komma att räknas jordbrukare, som vore ägare till större jordbruksfastigheter, ävensom att dessa fastighetsägare väl ej rättvisligen borde hänföras till kategorien ekonomisk sämst ställda.

Länsstyrelsen i *Jönköpings län* uttalar, bland annat, att de extra skattefria avdragen komme att medföra en alldeles opåkallad skatteminskning för ett stort antal skattskyldiga, nämligen i sådana kommuner, där på grund av jordbruksfastighets ringa förekomst sänkningen av repartitions-talet för jordbruksvärde ej alls eller föga påverkade utdebiteringen.

Överståthållarämbetet och sex länsstyrelser framställa erinringar mot förslaget till ändring av de skattefria avdragen utan att bestämt vare sig av- eller tillstyrka detsamma.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför sålunda:

»Vidkommande frågan huruvida sådana skattskyldiga inom ortsgrupperna I och II, vilkas beskattningsbara inkomster icke överstigit 500 kronor, böra tillerkännas extra skattefria avdrag från de belopp, som återstå, sedan de skattefria avdragen enligt nuvarande regler ägt rum, ställer sig länsstyrelsen tveksam. Om, såsom länsstyrelsen håller före, kravet på nedsättning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärdet är välgrundat och de verkställda utredningarna icke givit vid handen, att det högre repartitionstalet för jordbruksvärdet ur garantisynpunkt är erforderligt, skulle någon kompensation för skatteförskjutning icke böra ifrågakomma. Då emellertid den förskjutning av skattebördan, som skulle bli en följd av sänkningen av här ifrågakomna repartitionstal, i många jordbrukskommuner skulle komma att drabba bland andra mindre löntagare ävensom i många fall ägarna av de minsta jordbruksfastigheterna, som kunna fullt utnyttja sina procentavdrag, anser länsstyrelsen billighetsskäl tala för att viss jämkning av de skattefria avdragen åvägabringas. Emot det i sådant avseende uppgjorda förslaget har länsstyrelsen intet att erinra.»

De hörda myndigheterna ifrågasätta icke att, därest särskilda skattefria avdrag för smärre inkomsttagare medgivas, avdragen skola bestämmas annorlunda än i utkastet angivits. Vissa ledamöter av *styrelsen för svenska landstingsförbundet* uttala, att för att få åsyftad verkan de extra skattefria avdragen borde göras kraftigare än vad i utkastet ifrågasatts.

Frågan om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet framfördes såsom ett aktuellt skattespörsmål vid riksdagsbehandlingen av 1927 års förslag till kommunalskattelag. Den uppbars, synes det mig, mindre av logiskt utformade skäl än av en allmän känsla, att jordbruksnäringen vore kommunalt överbeskattad och detta i högre grad än som kunde anses ur kommunernas synpunkt nödvändigt, samt att det lägre repartitionstalet för annan fastighet komme denna överbeskattning att framstå såsom särskilt obillig. Ej heller de från skattesystemets principer hämtade skäl, som anfördes mot repartitionstalens sänkning, kunde sägas klart leda till det högre repartitionstalets bibehållande. Visserligen syntes de sistnämnda skälen övervägande, men det blev dock ej dessa, som till sist kommo att bli avgörande för att ej ändring vidtogs beträffande repartitionstalet. Åtskilliga reformer voro då ifrågasatta, som skulle medföra en viss övervältning av skattebördan från ägarna och brukarna av jordbruksfastighet till övriga skattskyldiga. Framför allt de ändrade grunderna för beskattningen av växande skog samt de ändrade repartitionstalen för vägbeskattningen skulle komma att verka i sådan riktning. Att samtidigt företaga en sänkning av repartitionstalet för jordbruks-

Departements-
chefen

värde, vars verkan knappast kunde överskådas, och som ej kunde av andra skäl anses ovillkorligen påkallad, ansågs ej tillrädligt. Den tid, som förgick efter det förslaget till kommunalskattelag avslagits av 1927 års riksdag och till dess ny proposition i ämnet framlades vid 1928 års riksdag, utnyttjades, bland annat, till undersökningar om verkningarna av de ifrågasatta ändringarna i repartitionstal. Denna utredning utvisade för vissa kommuners vidkommande en rätt betydande ökning av skattebördan för andra än jordbrukare, medan den genomsnittliga lättningen för dessa senare i samma kommuner ej kunde betecknas såsom synnerligen avsevärd. Det framgick, att i 88 undersökta landskommuner den genomsnittliga lättningen för jordbrukarna ej kunde uppskattas till mer än i runt tal 1 ½ procent av deras förutvarande skattebörda. Frågans relativa obetydlighet för jordbrukarna i allmänhet i förening med det förhållandet, att en viss, ej alltid så liten ökning av övriga skattskyldigas skattebörda skulle bli en följd av andra reformer, torde hava varit det viktigaste skälet för att vid 1928 års riksdag det högre repartitionstalet blev bibehållet.

Under de följande åren blev emellertid jordbrukets läge alltmer försämrat, och det artade sig till en svårartad jordbrukskris. Redan vid 1930 års riksdag såg man sig nödsakad att genomföra ett omfattande program till jordbruksnäringens understöd. Även frågan om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet gjordes till föremål för riksdagens prövning, och, säkerligen under intryck av jordbrukets allmänna läge och den särskilt höga beskattning, som det gällande repartitionstalet medförde för skuldsatta jordbrukare, hade stämningen nu blivit sådan, att bevillningsutskottets av riksdagen bifallna betänkande kom att giva uttryck åt de sympatier, som inom utskottet uttalats för likställighet mellan jordbruksfastighet och annan fastighet, och att riksdagen underströk önskvärdheten av en skyndsam specialutredning rörande en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde till 0.05. Utredningen blev också inom kort igångsatt inom 1930 års kommunalskatteberedning, och dess resultat föreligger i den skrivelse, till vilken i det föregående hänvisats.

Beredningens utredning lär kunna anses giva en god belysning av huru en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde och alternativt även för dess skogsvärde skulle verkat, om den tillämpats å det års förhållanden, undersökningen avsett, d. v. s. 1930 års taxeringar och de kommunala utgifts- och inkomststaterna för år 1931. Undersökningen har skett i tre etapper. För rikets samtliga landskommuner har undersökts verkan av de olika förslagen till sänkning av repartitionstal under förutsättning av oförändrat s. k. procentavdrag, d. v. s. om *inkomsten* blir oförändrad. I själva verket betyder ju en sänkning av repartitionstalet en minskning även av procentavdraget och således en viss ökning av inkomsten, varför denna undersökning utvisar en större förskjutning av skattetrycket än den som

i verkligheten skulle kommit att inträffa. Undersökningen har givetvis sitt värde däri, att den utvisar de yttersta gränser, inom vilka reformen sagda år skulle *kunnat* verka, och följaktligen ådagalägger, att större risker än de som framgå av denna undersökning ej varit att räkna med. För 110 utvalda landskommuner hava de faktiska verkningarna blivit belysta, d. v. s. inkomsten med ändrat procentavdrag har för varje skattskyldig uträknats, och förskjutningen har angivits med utgångspunkt från den omtaxering, som sålunda ägt rum. Denna undersökning har emellertid ej avsett att i detalj belysa förhållandena i de olika kommunerna utan har begränsats till att meddela uppgifter för större befolkningsgrupper inom dessa. Bland de 110 kommunerna befinna sig åtskilliga av de kommuner, för vilka vid den första undersökningen de mest utpräglade förskjutningarna kommit till synes, och härigenom erhålles en allmän föreställning om i vad mån den första undersökningens resultat kunna antagas beteckna ett kraftigare utslag än som i verkligheten skulle blivit en följd av reformen. För 10 utvalda landskommuner (av de 110) har slutligen gjorts en mycket ingående undersökning rörande verkningarna på olika befolkningsgrupper av repartitionstalens ändringar. En jämförelse har här gjorts även rörande reformens betydelse för jordbrukare med fastigheter av olika storlek, för inkomsttagare med olika inkomst o. s. v. Hänsyn har i möjligaste mån tagits till dels de utdebiteringssatser, som upptagits i respektive kommuners stater, dels dem som återstå, sedan understöd av skatteutjämningsunderstöd tillgodokommit vederbörande skattskyldiga.

Att här redogöra för dessa undersökningars resultat synes ej erforderligt, då en var kan taga del av dem i bilagan till statsrådsprotokollet (sid. 6—17, 35—59). Vissa resultat av utredningen synas mig dock särskilt beaktansvärda och skola här framhållas.

Av de 110 kommunerna, vilka i allmänhet hava hög utdebitering, förete med det alternativ, som innebär sänkning av repartitionstalet allenast för jordbruksvärde (alt. I), endast två kommuner, nämligen Silte i Gotlands län och Gödestad i Hallands län, en ökning av skattebördan för andra än jordbrukare med en tiondel eller mer (11.07 respektive 11.44 procent). I Silte betyder detta utan skatteutjämningshöjning en höjning av utdebiteringssatsen från 16.80 till 18.66 kronor per skattekrona och efter skatteutjämningshöjning från 13.34 till 14.44 kronor per skattekrona. Enligt det alternativ åter, som tillika sänker repartitionstalet för skogsvärde från 0.04 till 0.03 (alt. II), uppstår en ökning för andra än ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet med minst en tiondel av skattebördan i 11 av de 110 kommunerna. Storleksordningen av ökningen kan ungefär jämföras med den, som vid alternativ I inträder i de två nyssnämnda kommunerna. Den största procentuella ökningen inträder med alternativ II i Storsjö i Jämtlands län med 16.33 procent av skattebördan. Av specialundersökningen beträffande 10 kommuner inhämtas, bland annat, att nästan ge-

nomgående en skattelättnad inträder för alla storleksgrupper av fastigheter, ett ganska beaktansvärt förhållande, då man förut haft anledning antaga, att innehavarna av de mindre jordbruksfastigheterna snarare skulle få vidkännas skatteökning än skattesänkning, enär deras inkomst i relativt stor utsträckning härrör av det nedlagda arbetet. En skatteökning för nämnda fastighetsinnehavare inträffar visserligen i några fall men synes vad angår de undersökta kommunerna snarare vara undantag än regel. Skattelättnaden för jordbrukarklassen varierar väsentligt; i genomsnitt är den mera betydande för de större fastigheterna än för de mindre. I vissa fall blir skattelättnaden ej så obetydlig; siffror överstigande en tiondel återfinnas mångenstädes i vederbörande tabell (se bil. sid. 50—51), och siffror finnas, som närma sig 16 procent samt vid alternativ II för rena skogsfastigheter än högre tal. Den sammanlagda skatteminskning, som vid alternativ I skulle uppstå för jordbrukarna, torde enligt beredningen vid alternativ I kunna väntas understiga 2 miljoner kronor, och den ytterligare minskningen vid alternativ II har beräknats komma att understiga $\frac{3}{4}$ miljoner kronor. Med samma belopp skulle skattebördan för andra än innehavarna av jordbruksfastighet kunna tänkas höjd, därest ingen del av jämkningen motvägdes av skatteutjämningsbidrag. Beredningen har för övrigt uttalat, att de i nu gällande lagstiftning angivna grunderna för anskaffning av medel för skatteutjämningsbidrag synas kunna bereda tillräckligt stort belopp för de ökade understöden, om jämväl dessa skolat utgå efter gällande grunder.

Vad angår beredningens slutsatser om den gjorda utredningen skall jag tillåta mig återgiva ett uttalande i den skrivelse, med vilken beredningen överlämnade sin verkställda utredning.

»Vidare», yttrar beredningen, »bör beaktas den förskjutning i skattebördan till förmån för de skuldsatta jordbrukarna, som uppstår genom sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet. Att vinna en sådan har av dem, som förordat en dylik sänkning, anförts såsom ett av de främsta motiven för densamma. Det är uppenbart, att under en dålig konjunktur för jordbruket de skuldsatta jordbrukarna hava det sämsta läget, och det må därför anses naturligt, att just för närvarande dessas i beskattningsavseende missgynnade ställning kommer i förgrunden såsom ett skäl för ändring av gällande beskattningsgrunder. Å andra sidan bör påpekas, att just den omständigheten att vid dålig jordbrukskonjunktur en särskilt kraftig garanti erfordras för att ej övriga inkomsttagare skola få för höga skatter åberopats som ett skäl för gällande garantiskattesystem med repartitionstalet 0.06. Den verkställda statistiska utredningen giver viss belysning i dylikt hänseende, då den avser ett för jordbruket jämförelsevis svagt inkomstår, nämligen 1929. Jämföres utredningen rörande detta års förhållanden med den utredning, som i 1928 års proposition nr 213 redovisas rörande 1925 års deklARATIONER av 1924 års inkomster, så lär knappast kunna påstås, att den förra pekar

nämnvärt annorlunda än den senare. Ett studium av specialsiffrorna giva snarast vid handen, att förskjutningarna i olika riktningar ställa sig ungefär enahanda. Nu nämnda utredningar synas icke giva vid handen, att repartitionstalet 0.06 för jordbruksfastighets jordbruksvärde skulle vara ur garantisynpunkt erforderlig.»

Beredningen, vars majoritet uppenbarligen ej ansett det ingå i beredningens uppdrag att vid undersökningens överlämnande göra något uttalande om huruvida den ifrågasatta reformen borde genomföras eller ej, men som sedermera erhållit remiss å denna fråga, har tillstyrkt en sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde till 0.05. Av de ledamöter av beredningen, som uttalat skiljaktig mening, har blott en avstyrkt reformen, därvid såsom skäl åberopande att reformen skulle komma att verka samtidigt med en på grund av nästa allmänna fastighetstaxering förutsedd sänkning av taxeringsvärdena. Till frågans sammankoppling med förslaget om viss modifikation av de skattefria avdragen återkommer jag i det följande.

De i anledning av remiss å det inom finansdepartementet utarbetade utkastet till lagändringar rörande sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde till 0.05 avgivna yttrandena synas för övrigt bekräfta, att numera en ganska allmän uppfattning förefinnes om denna reforms önskvärdhet.

Om det med fog kunde anses, att läget från 1928 till 1930 undergått en viss förändring i sådan riktning, att starkare skäl sistnämnda år befunnos föreligga för sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde, så torde det kunna göras gällande, att under tiden från 1930 till innevarande år läget än mer förskjutits i dylik riktning. Jordbrukets betryck har visat sig mer långvarigt och mer svårartat, än man för två år sedan haft anledning att antaga, och de skuldsatta jordbrukarnas ställning har jämväl blivit svårare. Om den skattegaranti, som jordbruksnäringen fått uppbära, tillförne ej synts orimlig, ej minst med hänsyn därtill, att en dålig konjunktur för jordbruket kunde antagas bliva till tiden jämförelsevis begränsad och att de goda och de dåliga åren kunde beräknas uppväga varandra, så har detta antagande nu visat sig ej vara hållbart. Man måste räkna med att även en mycket långvarig lågkonjunktur kan förekomma och bestämma repartitionstalen för garantiskatten med hänsyn därtill. Även en jämförelsevis obetydlig minskning av den årliga skatteomkostnaden måste därför anses vara av värde och böra komma till stånd, om ej starkt talande rättfärdighets- eller andra liknande skäl kunna anföras emot densamma. Jag vill ej förringa räckvidden av dessa skäl, utan är fortfarande liksom tidigare av den meningen, att dylika skäl av ej ringa betydelse kunna anföras. Att här upprepa dessa skäl synes mig ej erforderligt. 1930 års kommunalskatteberedning har om dem gjort vissa uttalanden, vilka ej hindrat beredningen att biträda förslaget om

repartitionstalets sänkning. För egen del ställer jag mig på samma ståndpunkt, ty såsom i och för sig avgörande har den ur skattesystemets principiella grunder hämtade bevisföringen ej hittills betraktats och bör ej heller så anses i fortsättningen. De praktiska skälen för en reform hava nu fått ökad styrka, och denna omständighet bör enligt mitt förmenande tillmätas den största betydelsen.

Men ännu i ett avseende har läget ändrats. Det kan nämligen numera, till skillnad från tidigare, anses utrett, att under ett svagt år för jordbruket ej garantibehovet är så starkt som man tidigare synes ha föreställt sig. 1928 års utredning grundade sig på siffror från det jämförelsevis goda inkomståret 1924, medan den nu verkställda utredningen avsett lågkonjunkturåret 1929 och dess inkomstförhållanden. Den sistnämnda utredningen har utmynnat i kommunalskatteberedningens förut återgivna uttalande, att repartitionstalet 0.06 för jordbruksvärde ej kan anses ur garantisynpunkt erforderligt. För min del finner jag, att den ökning av skattebördan, som kommer till stånd för löntagarna, ej kan betraktas såsom genomgående obetydlig, men vill dock instämma i detta beredningens uttalande; ökningen är ej av den storleksordning, att den kan sägas innebära ett avgörande skäl för bibehållande av repartitionstalet 0.06.

Någon annan reform i avseende å beskattningsgrunderna av beskaffenhet att, liksom fallet var år 1928, samtidigt verka sänkande på beskattningsunderlaget för jordbruksfastighet, är nu ej ifrågasatt. Att samtidigt en sänkning av taxeringsvärdena kan väntas inträffa på flertalet platser, är en annan fråga, som jag kommer att beröra i det följande. Här vill jag framhålla, att repartitionstalets sänkning synes mig beteckna den primära frågan och spörsmålet om eventuellt uppskov med fastighetstaxeringen den sekundära, och att den förra sålunda bör avgöras utan hänsyn till den senare. Det vore enligt mitt förmenande mindre lyckligt att först med bibehållande av gällande repartitionstal verkställa ny fastighetstaxering och därefter fatta beslut om repartitionstalens sänkning. Det kan nämligen med stöd av tidigare erfarenheter befaras, att olikheten i repartitionstal för jordbruksfastighet och för annan fastighet på sina håll skulle kunna föranleda en tendens att värdesätta jordbruksfastigheter lägre än som eljest skulle bli fallet. Det är sålunda att anse som en fördel, att beslutet om repartitionstalets sänkning föregår omtaxeringen.

Att det här ej gäller en fråga med vittomfattande ekonomiska konsekvenser, lär med ganska stor tydlighet framgå av det förut anförda. Kommunalskatteberedningens kalkyl har givit det resultatet, att den sammanlagda förskjutningen vid alternativ I ej torde uppgå till 2 miljoner kronor. Senare företagna beräkningar hava givit grund för antagandet, att denna siffra kommer att rätt väsentligt underskridas. Hela reformen är sålunda ej av större allmän räckvidd. Det kan möjligen visa sig önskvärt att i något fall mildra övergången genom extra bidrag av skatteutjämningsmedel. De ekonomiska följderna för staten av dy-

lika bidrag kunna anses obetydliga, liksom det av kommunalskatteberedningens kalkyler synes framgå, att de gällande grunderna för anskaffning av medel till skatteutjämningsunderstöd skulle giva rum åt den ökning av dessa understöd, som blir en följd av repartitionstalets nedsättning. Jag vill emellertid ej fördölja, att det av andra anledningar, bland annat den väntade nedgången av taxeringsvärdena, kan visa sig nödvändigt att ett påföljande år taga under övervägande, huruvida ej ytterligare medel måste anskaffas för skatteutjämning. Att repartitionstalets sänkning kommer att verka till höjning av det sålunda erforderliga beloppet, är givet. Då det blir först nästa års taxering, som härvid kommer att i olika avseenden utöva sin inverkan, är det ej möjligt att nu mera ingående bedöma denna fråga.

Det har i en reservation inom kommunalskatteberedningen av dess ordförande och i vissa yttranden föreslagits, att även en sänkning av repartitionstalet för skogsvärde skulle äga rum från 0.04 till 0.03. Hade det kunnat påvisas och för allmänna medvetandet framstått såsom klart, att den skogsaccis, som för närvarande uttages och som avser att utfylla skillnaden mellan jordbruksvärdets och skogsvärdets repartitionstal, exakt fyller detta ändamål, hade det måhända varit svårt att avvisa detta förslag såsom en konsekvens av sänkningen beträffande jordbruksvärde. Så är emellertid ej förhållandet. Skogsaccis utgår ej för husbehovsvirke i allmänhet och ej till landsting. Skattesatsen för skogsaccisen är lägre än som i 1927 och 1928 års propositioner förutsattes och lägre än enligt 1928 års utskottsförslag. Olika omständigheter tala sålunda för att skogsaccisen är lågt beräknad. Kravet på nedsättning av repartitionstalet för skogsvärde har ej heller upptagits i flertalet av de avgivna yttrandena. Då tillika ett förslag i denna riktning synes till sina verkningar mera oberäkneligt, kan jag ej tillstyrka detsamma.

Jag stannar därför vid att förorda sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0.06 till 0.05.

Förslaget rörande repartitionstalets sänkning har i den förda diskussionen sammankopplats med ett förslag till sådan modifikation av de skattefria avdragen, att för de minsta inkomsttagarna i stort sett ej någon skatteökning skulle behöva uppkomma såsom en följd av repartitionstalets sänkning för jordbruksvärde. Förslaget är ur vissa synpunkter, bland annat de skattetekniska, mindre tilltalande. Då förslaget vunnit understöd hos åtskilliga av de hörda myndigheterna samt av kommunalskatteberedningen och dess tillämpning i praktiken ej synes i regel vålla synnerliga svårigheter, har jag emellertid ej velat motsätta mig detsamma, dock med den modifikation att det ej kommer att avse det femtiotal städer, som är att hänföra till ortsgrupperna I och II. För en dylik inskränkning åberopar jag det skäl, som föranlett att ändring ej ifrågasatts för de tre högsta ortsgrupperna, nämligen att repartitionstalets sänkning där ytterst obetydligt påverkar utdebiteringssatsen, och att änd-

ringen ej bör göras mera vittgående än som följer av de givna förutsättningarna. Motsvarande torde gälla beträffande alla städer. Dessa representera ju ett ganska stort antal skattskyldiga, många med mindre beskattningsbar inkomst än 500 kronor, och att ej medtaga städerna innebär därför en fördel med hänsyn till taxeringsarbetet. Att ett förslag sådant som det ifrågasatta ej kan erhålla en alltför noggrann avvägning, ligger i sakens natur.

Vad avdragens storlek beträffar ansluter jag mig till det lägsta av de angivna alternativen. Med undantag för en reservant inom kommunal-skatteberedningen och tvänne ledamöter av svenska landstingsförbundets styrelse har ingen av dem, som yttrat sig i frågan, tillstyrkt högre extra avdrag. I några av de avgivna yttrandena har man direkt uttalat sig emot högre avdrag. Det är sannolikt att, såsom nämnde reservant inom kommunalskatteberedningen framhållit, de lägre avdragen ej alldeles genomgående skola bereda den avsedda compensationen. Att huvudsaklig kompensation skall genom dessa avdrag komma till stånd för de mindre inkomsttagarna, förefaller mig emellertid tämligen visst, och att nu i berörda avseende gå längre än att detta resultat vinnes synes mig ej erforderligt.

Allmän fastighetstaxering år 1933.

*Ifrågasatt
uppskov med
taxeringen.*

I det yttrande med förslag till instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1933, som *domänstyrelsen* enligt vad jag kommer att sedermera närmare utveckla avgivit, har styrelsen ansett sig böra framhålla, att, bland annat, svårigheterna att under nuvarande förhållanden lämna förslag till prissättning av virkesavkastningen samt att fixera kapitaliseringsfaktorn gjorde, att styrelsen för sin del vore tveksam, om med nuvarande förutsättningar en helt ny fastighetstaxering lämpligen borde genomföras år 1933.

Jämväl i åtskilliga yttranden rörande domänstyrelsens berörda förslag ävensom i ett par av de utlåtanden, som avgivits över det i det föregående omnämnda, inom finansdepartementet utarbetade utkastet med förslag om ändrat repartitionstal för jordbruksvärde, har frågan om uppskov med nästa allmänna fastighetstaxering berörts. Länsstyrelserna i *Uppsala, Göteborgs och Bohus* samt *Örebro län* hava sålunda hemställt, att frågan om dylikt uppskov göres till föremål för utredning. Länsstyrelserna i *Östergötlands, Skaraborgs, Jämtlands och Norrbottens län* hava ställt sig tveksamma rörande lämpligheten av att nästa allmänna fastighetstaxering äger rum å föreskriven tid, medan länsstyrelserna i *Västmanlands* och *Västerbottens län* obetingat uttalat sig för ett uppskov. Länsstyrelsen i *Västernorrlands län* finner ett uppskov icke tilltalande.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* yttrar:

»På grund av svårigheten att under nuvarande osäkra konjunkturer på trävarumarknaden bedöma prisnivån för skogseffekter under den närmast kommande femårsperioden har domänstyrelsen ställt sig tveksam rörande lämpligheten av att allmän fastighetstaxering genomföres år 1933. Skulle denna taxering uppskjutas, bleve det möjligt att beräkna värdet av virkesavkastningen med ledning av virkesprisen även under år 1932, varigenom ett mera lämpligt underlag för taxeringen vunnos, utan att principen om kontinuiteten i årsmedeltalen bleve bruten. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande delar denna domänstyrelsens uppfattning. Det på grund av allmänt kända förhållanden synnerligen tryckta läget å trävarumarknaden har för den skogsproducerande norra delen av detta län blivit ännu mera försämrat genom de skador, som de senaste veckornas svåra snöstormar vållat å den växande skogen. Enligt preliminära beräkningar hava stormarna övergått ett område av cirka 165,000 hektar och slagit omkull omkring 1.6 miljoner kubikmeter skog, varav inom länet något mer än hälften. Det kan befaras, att försäljningen av dessa betydande virkespartier kommer att hårt pressa den redan tryckta marknaden med verkningar flera år framåt. Dessa verkningar komma emellertid icke till synes i 1931 års priser utan först i dem, som sätts år 1932. Uppskjutes den allmänna fastighetstaxeringen ett år, kan hänsyn tagas till dem. Även beträffande jordbruksegendomarna torde svårighet möta att under förhandenvarande situation sätta taxeringsvärden, som svara mot de verkliga saluvärdena. Fastighetsmarknaden är ytterst tryckt, och frivilliga försäljningar förekomma knappast. Vid de exekutiva auktioner, som under året förrättats av länsstyrelsen, hava icke i något fall uppträtt andra spekulanter än inteckningshavare, och köpeskillningarna torde utan undantag hava varit rent nominella. Att av dem draga slutsatser angående det allmänna saluvärdet är icke möjligt. Överhuvud vållar den allmänna osäkerheten inom det ekonomiska livet stor ovisshet om fastigheternas verkliga värde under den närmaste framtiden. Under dessa förhållanden kan det befaras, att en allmän fastighetstaxering med början hösten 1932 skall bliva behäftad med sakliga brister, och det är icke uteslutet, att fastighetsvärdena därvid komma att nedgå avsevärt — på grund av det allmänna missmodet hos jordbruksnäringsens utöfvare måhända i större utsträckning än som betingas av egendomarnas verkliga saluvärde. Skulle detta bliva fallet, kunna svåra följder inträffa. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande tänker härvid mindre på de omkastningar i skattebördan från jordbrukarna på andra grupper av skattskyldiga, som därav bleve en följd, än på de rubbningar i kreditförhållanden, som därvid skulle uppstå. Genom sänkning av jordbruksfastigheternas taxeringsvärden nedgår belåningsgränsen för därav berörda fastigheter, varav följer, att sparbanker och andra penningförvaltande verk eller kassor, som idka fastighetsbelåning, måste minska sin utlåning och kräva avbetalning å redan beviljade lån. Härav skulle kunna uppkomma en penningkris, vars verkningar i första hand skulle gå ut över de ekonomiskt svaga jordbrukarna men antagligen sträcka sig ännu vidare. Redan nu förefinnes i stor omfattning betalningssvårighet för den av jordbruket beroende befolkningen, vilket förhållande belyses därav, att antalet lagsökningar och exekutiva fastighetsförsäljningar märkbart ökats under detta år. Att, såsom på vissa håll förordats, förbygga en skärpning av jordbrukets kreditsvårigheter genom att öka belåningsgränsen eller införa ett moratorium, vare sig genom föreskrift i all-

män författning eller på annat sätt, är icke tillrådligt, bland annat på grund av den rubbning i landets allmänna kredit, som en dylik åtgärd sannolikt skulle medföra. Däremot skulle det säkerligen medföra en avsevärd lättnad för jordbrukarna, om nuvarande höga räntesatser på andra lån mot inteckning än hypotekslån kunde nedbringas. I det läge, som sålunda är för handen, finner sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande därför böra förorda, att till prövning upptages frågan, huruvida icke nästkommande allmänna fastighetstaxering lämpligen bör uppskjutas, och att därvid nu framförda synpunkter varda beaktade.»

Länsstyrelsen i *Skaraborgs län* hyser, med hänvisning huvudsakligast till jordbrukets kreditförhållanden, betänkligheter mot att nästa allmänna fastighetstaxering företages år 1933.

Länsstyrelsen i *Västmanlands län* gör följande uttalande:

»Vad angår den av kungl. domänstyrelsen väckta frågan om anstånd på visst sätt med verkställande av den fastighetstaxering, som enligt författningen skall ske år 1933, har befallningshavanden redan tidigare under hösten övervägt en framställning till Eders Kungl. Maj:t om uppskov i sådant avseende. Då befallningshavanden emellertid under hand erfarit, att Eders Kungl. Maj:t övervägde den frågan, ansåg befallningshavanden framställning i sådant syfte från befallningshavanden överflödig. Befallningshavanden vill emellertid såsom sin mening framhålla, att ett uppskov med fastighetstaxeringen torde vara nödvändigt. En ny fastighetstaxering nu skulle med all säkerhet medföra sänkta taxeringsvärden och en sådan åtgärd kunde komma att medföra icke önskvärda konsekvenser beträffande jordbrukets kreditförhållanden. Enligt befallningshavandens mening äro taxeringsvärdena i detta län icke så höga, att det skulle medföra någon större olägenhet att behålla dem oförändrade i ett eller annat år utöver nu löpande taxeringsperiod och vad den ökade skattebördan beträffar — — — torde den i de flesta fall uppvägas av förmånen att få behålla primärkrediterna orubbade, särskilt om, såsom föreslagits, garantiprocenten kommer att nedsättas. Befallningshavanden anser därför, att ett uppskov med fastighetstaxeringen icke behöver eller ens bör förbindas med någon rätt till justering av 1928 års värden. Skulle en sådan justering ske generellt, bleve de olägenheter, befallningshavanden velat undvika, framträdande och skulle den ske endast efter framställning, bleve ojämnheterna i taxeringsvärdena allt för stora, enär i så fall endast sådana jordägare, som vore oberoende av kreditförhållandena, komme att begära nedsättning.»

Länsstyrelsen i *Västernorrlands län* framhåller, att ett uppskov, under vilket de nuvarande fastighetsvärdena komme att bibehållas, kunde tänkas medföra en alltför hård beskattning av åtminstone jordbruksvärde. De olägenheter, som från vissa håll framhållits i fråga om jordbrukskrediten, syntes länsstyrelsen knappast utgöra motiv för ett uppskov.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund framhåller i yttrande över domänstyrelsens förslag till ny skogsvärderingsinstruktion, att, om genomförande av ett uppskov möjligen skulle innebära någon fördel för skogsinnehavaren, så skulle det verka i motsatt riktning beträffande ägaren av jordbruk. Styrelsen fortsätter:

»1928 års fastighetstaxeringar skedde vid en tidpunkt med höga värden på jordbruksegendomar, varav följde så höga taxeringsvärden, att de nu icke anses motsvaras av dagspriserna. Skulle den fastighetstaxering, som enligt kommunalskattelagen skall äga rum år 1933, framflyttas till 1934, komme jordbrukarna att ytterligare ett år få sina skatter grundade på 1928 års taxeringsvärden. Detta synes icke vara lämpligt; de fastställda taxeringsperioderna böra vidhållas och icke rubbas av hänsyn till vad som för den ena eller andra näringsgrenen eller gruppen av skattskyldige kan synas för tillfället gynnsamt».

En ledamot av styrelsen yttrade emellertid, att tanken på ett uppskjutande av nästa allmänna fastighetstaxering icke syntes böra utan vidare avvisas.

Handelskammaren i Gävle hemställer i förut omförmälda skrift, att nästa allmänna fastighetstaxering måtte uppskjutas till år 1934. Handelskammaren framhåller, att det ekonomiska livet för närvarande är synnerligen känsligt, liksom den kommande utvecklingen oviss, och hänför sig handelskammaren därvid speciellt till förhållandena på virkesmarknaden. Av stor vikt vid bedömning av förevarande frågor vore valutasprösmålet. Ur en synpunkt skulle måhända en allmän fastighetstaxering för de skogsägande företagen vara till fördel, nämligen därutinnan, att de ojämnheter, som enligt en allmänt utbredd uppfattning föreläge mellan taxeringen av bolagsskog och skog i bondeägo, kunde undanröjas. Den av byråcheferna Höijer och Lindeberg företagna undersökningen rörande utfallet av 1928 års allmänna fastighetstaxering — denna undersökning finnes intagen i statens off. utredn. 1931 (nr 35) — utvisade, att dylika ojämnheter föreläge beträffande arealredovisning och bonitetsbestämning. När en fastighetstaxering komme att ske, syntes sådana åtgärder dock böra vidtagas, att den uppenbara orättvisa, som på många ställen vore tillfinnandes i fråga om taxeringen av bolagsskog, jämfört med bondeskog, i möjligaste mån förhindrades.

Smålands och Blekinge handelskammare har på grund av de av Gävle handelskammare anförda skäl instämt uti sistnämnda handelskammares berörda framställning.

Uppskov med 1933 års allmänna fastighetstaxering har, såsom av det föregående framgår, förordats eller ifrågasatts från flera håll. Jag har ock haft under övervägande, huruvida tillräckliga skäl för dylikt uppskov kunde anses föreligga, men stannat vid den uppfattningen, att så ej kan anses vara fallet.

Lagen förutsätter omtaxering vart femte år, och det torde med hänsyn därtill kunna anses vara ett berättigat intresse för såväl de skattskyldiga som kommuner m. fl. att få taxeringsvärdena omprövade efter fem års förlopp. Framför allt måste detta anses vara händelsen, om en mera väsentlig värdeändring ägt rum. Att så varit fallet under innevarande femårsperiod, torde vara onekligt. Härav följer enligt min uppfattning, att.

*Departements-
chefen.*

om ej särskilt starka skäl kunna åberopas mot en allmän omtaxering år 1933, så finnes ej tillräcklig anledning till sådan lagändring, som föranleder uppskov. Såsom ett skäl emot omtaxering torde visserligen kunna anföras, att skattelättnad i alla fall kommer vederbörande till godo genom repartitionstalets sänkning. Men denna skattelättnad kommer endast en viss kategori fastighetsägare till godo, under det att för övriga fastighetsägare repartitionstalets sänkning verkar till höjning av skatten, varför för dessas vidkommande en omprövning av taxeringsvärdet är desto mer berättigad. Taxeringsvärdet utövar vidare sin verkan på förmögenhetsbeskattningen, och det kan ej anses vara rimligt, att vederbörande skola fortsätta att betala förmögenhetsskatt för belopp, som ej motsvaras av en tillgång av samma värde.

Såsom skäl emot en allmän omtaxering vid lagenlig tidpunkt hava jämväl framställts farhågor för fastighetskrediten. Jag har noga prövat denna fråga och kommit till den uppfattningen, att några farhågor för uppsägning av krediter på grund av sänkta taxeringsvärden knappast behöva hysas. Det lär för kreditinrättningarna vara ett starkt intresse att om möjligt undvika tvångsrealisationer. Vad kreditinrättningarna själva angår, är det tydligt, att deras säkerheter ej försämrats genom sänkning av taxeringsvärdena. Det är i regel blott vid utlåningstillfället, som taxeringsvärdet eller en del därav är bindande för kreditens storlek. Sparbankernas inlåningsrätt är i viss mån beroende av taxeringsvärdena, men den därom gällande bestämmelsen träder i full kraft först efter utgången av år 1939. Att däremot beviljande av nya fastighetskrediter kan komma att försvåras genom taxeringsvärdenas sänkning lär vara obestridligt. Mycket stor betydelse bör dock ej tillmätas denna synpunkt, då flertalet kreditinrättningar väsentligen grunda sin utlåning på självständiga värderingar. Då det lär få antagas, att den i olika avseenden fastställda, vid viss del av taxeringsvärdet bundna belåningsgränsen förutsätter, att taxeringsvärdena skola överensstämma med de riktiga värdena, ligger för övrigt i berörda omständighet ej ett skäl emot utan ett skäl för omtaxering. Att slutligen vissa kreditinrättningar bruka tillämpa olika räntesatser för olika procentuella andelar av taxeringsvärdet, är ett förhållande, som, därest sakliga skäl därför föreligga, lär kunna omregleras i de särskilda fallen.

Ett vid ett förstahandsbetraktande av det föreliggande spörsmålet talande skäl emot omtaxering år 1933 skulle väl ligga däri, att denna taxering måste erbjuda stora svårigheter på grund av att en i verkligheten fri marknad för försäljningar av jordbruksfastighet mångenstädes knappast finnes, och att det måste bli svårt att fastställa såväl »allmänna saluvärdet» på jordbruksfastighet i allmänhet som »avkastningsvärdet» på skogsmark och växande skog. Det torde emellertid kunna antagas, att fastighetsvärdenas nivå i stort ändrats tämligen likformigt inom i huvudsak likartade större områden, och att en mera brett lagd undersökning av

fastighetsprisernas förändringar skall kunna giva underlag för en ganska tillförlitlig fastighetsvärdering. De vid 1928 års allmänna fastighetstaxering fastställda värdena komma härvid givetvis att utgöra en nödvändig utgångspunkt. Uppenbarligen får ej taxering försiggå såsom en kritiklös likformig procentuell nedsättning av de gamla värdena. Befintliga ojämnheter måste såvitt möjligt undanröjas, och möjligen måste differentiering göras mellan fastigheter av olika storleksgrupper, då värdena antagligen ej ändrats likformigt för dem alla. Det är nu min avsikt att åvägabringa en utredning rörande fastighetsförsäljningarna i riket under de senaste åren, vilken bör föreligga i tillräckligt god tid innan det egentliga taxeringsarbetet i höst tager sin början. En dylik utredning bör kunna underlätta och förbilliga taxeringsförfarandet och i betydande grad bidra till taxeringens jämnhet. Det förefaller sannolikt, att en dylik utredning, vilken givetvis bör i möjligaste mån särskilja sådana fastighetsförsäljningar, som synas hava karaktär av faktiska tvångsrealisationer, så ock försäljningar till släktingar och anhöriga, ej skall giva till resultat en så stark nedgång av jordbruksfastigheternas värden, som stundom kommit till synes vid tvångsförsäljningar, men att en sänkning av dessa värden dock är att i allmänhet förutse. Säkerligen kommer förberörda av byråchefen E. Höijer och e. byråchefen E. Lindeberg verkställda utredning rörande utfallet av 1928 års taxering att jämväl utgöra ett värdefullt taxeringsmaterial. Vad angår annan fastighet synas för riket i allmänhet värdena i stor utsträckning kunna väntas bli i huvudsak oförändrade. Vad slutligen skogsmark och växande skog beträffar, så föreligger för statsmakterna ett i viss mån svårare avgörande, som jag återkommer till i det följande. Det gäller vid denna taxering att fastställa »avkastningsvärden», som endast i viss utsträckning följa de verkliga saluvärdena och vilkas nivå ej kan antagas vara underkastad alltför starka fluktuationer. Det är emellertid ej sannolikt, att ett dylikt avgörande av statsmakterna ett följande år kommer att ställa sig nämnvärt lättare än nu, varför jag i denna svårighet ej ser tillräcklig anledning till uppskov. Sedan nämnda nivå av statsmakterna fastställts, kommer skogstaxeringen knappast att innevarande år ställa sig svårare än vid något annat tillfälle. Även vad angår annan fastighet än skogsfastighet må det för övrigt ifrågasättas, om taxeringen kan väntas bli lättare, om ett års uppskov beslutes. Uppskov för längre tid än ett år förefaller, i varje fall för ögonblicket, uteslutet.

Slutligen vill jag än en gång understryka vad jag förut vid behandling av frågan om repartitionstalets ändring uttalat, att det måste anses vara av vikt, att denna av mig såsom under de närmaste åren ofrånkomlig ansedd ändring beslutes innan den allmänna fastighetstaxeringen äger rum, då likställigheten i berörda avseende mellan jordbruksfastighet och annan fastighet lär vara av särskilt värde vid taxeringen.

Värdering av skogsmark och växande skog.

*Gällande
grunder för
taxering av
skogsmark och
växande skog.*

Under det att grundläggande för taxeringen av fastighet i allmänhet skall vara det s. k. »allmänna saluvärdet», skola skogsmark och växande skog upptagas till det värde, som de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk.

Huvudgrunderna för den speciella skogstaxeringsmetoden angivas i punkt 4 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen och utvecklas närmare i särskild instruktion för värdering av skogsmark och växande skog. Dylik instruktion är fastställd att gälla tillsvidare, men det har uttryckligen förutsatts, att ny instruktion skall fastställas före varje allmän fastighetstaxering.

Framför allt betydelsefulla för ifrågavarande taxering äro följande faktorer: bonitet, virkespris, avdrag för allmänna omkostnader, kapitaliseringsprocent samt — beträffande växande skog — relativ skogstillgång. Ett års normala avkastning per hektar skogsmark erhålles genom att multiplicera virkespriset med bonitetssiffran och göra avdrag för allmänna förvaltningsomkostnader. Värdet på ett hektar skogsmark med normal skogstillgång erhålles genom att kapitalisera den normala årliga avkastningen efter visst procenttal. Vid 1928 års allmänna fastighetstaxering var kapitaliseringsprocenten 5 och värdet på ett hektar skogsmark med normal skogstillgång följaktligen 20 gånger den normala årliga avkastningen. Härav ansågos $3\frac{1}{2}$ gånger den normala årliga avkastningens värde alltid representera skogsmarkens värde, resten, d. v. s. $16\frac{1}{2}$ gånger den normala årliga avkastningen, den växande skogens värde. Avviker skogstillgången från den normala, i det att den »relativa skogstillgången» är större eller mindre än 1, fastställles den växande skogens värde till motsvarande del av normalskogens värde. Var relativa skogstillgången t. ex. 0.5, upptogs sålunda vid 1928 års taxering den växande skogens värde till 0.5 gånger $16\frac{1}{2}$ årsavkastningar.

Av de sålunda på skogstaxeringen inverkande faktorerna fastställas boniteten och relativa skogstillgången vid själva taxeringen, och taxeringsbestämmelserna inskränka sig till att giva föreskrifter om hur härvid skall tillgå. Avdraget för allmänna förvaltningsomkostnader har angivits i lagen till, utom i vissa undantagsfall, en fjärdedel av den siffra, som erhålles genom att multiplicera virkespriset med bonitetssiffran. Variabla faktorer äro följaktligen enligt lagen virkespriset och kapitaliseringsfaktorn. Rörande virkespriset finnes stadgat, att detta bestämmes efter virkets nettovärde å rot enligt de pris, som för liknande sortiment i genomsnitt varit i orten gällande under viss tidsperiod, vilken bestämmes i förberörda instruktion. Vad kapitaliseringsfaktorn beträffar stadgas i kommunalskattelagen allenast, att denna jämväl bestämmes i instruktionen.

Att här närmare redogöra för kommunalskattelagens och skogsvärderingsinstruktionens bestämmelser torde knappast vara nödvändigt. Ej heller har jag funnit erforderligt att i detta sammanhang särskilt omnämna de speciella föreskrifter, som finnas meddelade om hänsyntagande till skogsbete och dylikt. Till frågan härom återkommer jag i det följande.

Genom ämbetsskrivelse den 12 maj 1931 anmodades *domänstyrelsen* att till finansdepartementet inkomma med yttrande rörande vilka ändringar i gällande instruktion för värdering av skogsmark och växande skog styrelsen kunde finna påkallade med hänsyn till dess tillämpning vid allmän fastighetstaxering år 1933. Efter att hava inhämtat yttranden från samtliga överjägmästare, vissa jägmästare och skogstaxatorer, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund samt Sveriges skogsägareförbund avgav domänstyrelsen i en den 8 november 1931 dagtecknad skrivelse förslag i berörda avseende. Denna skrivelse — som torde få intagas bland bilagorna till dagens statsrådsprotokoll (bil. 2) — utställdes till yttrande av myndigheter och sammanslutningar. För huvudsakliga innehållet av dessa yttranden torde jag få redogöra under de särskilda punkter yttrandena beröra.

Domänstyrelsens förslag till instruktion samt yttranden däröver.

Vad angår beräkning av den normala årliga virkesavkastningens rotvärde, gäller såsom nyss nämnts, enligt anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, att virkets nettovärde å rot beräknas enligt de pris, som för liknande sortiment i genomsnitt varit i orten gällande under viss tidsperiod. Vid 1928 års taxering lågo de fem åren 1922—1926 till grund för prissättningen.

Rotvärde.

Domänstyrelsen omnämner i motiveringen till förslaget, bland annat, vissa uttalanden, som gjorts i yttrandena från centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och från Sveriges skogsägareförbund.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund hade framhållit, att under senaste tid samtliga råvarupriser hastigt sjunkit ävensom att detta prisfall, särskilt under förfluten del av år 1931 (centralrådets yttrande är avgivet i september 1931), kommit att i mycket hög grad drabba skogens produkter.

Detta universella prisfall hade nått sådana dimensioner, att det, även om en återhämtning förr eller senare måste inträffa, säkerligen måste resultera i en prisnivå, som för lång tid framåt komme att väsentligt understiga närmast föregående läge. Centralrådet hölle för sannolikt, att de virkespriser, som exempelvis gällde under åren 1927—1930, komme att sakna tillämpning under instundande fastighetstaxeringsperiod. Det torde därför ej låta sig göra att utan vidare binda rotvärdesberäkningarna för 1933 års fastighetstaxering vid prismedeltal för åren 1927—1931. Ett sådant förfarande skulle nämligen med största sannolikhet komma att ur skattesynpunkt oskäligt betunga ägarna av skogsfastigheter i förhållande till andra skattskyldiga. För att detta ej måtte ske, torde man enligt centralrådet endera kunna välja en annan tidsperiod till grund för

virkets prissättande eller ock hålla frågan öppen så långt som möjligt genom att i instruktionen bestämma, att exempelvis prismedeltalen för åren 1927—1931 skulle tjäna till ledning vid taxeringen, men att, om förhållandena därtill gäve anledning, det skulle uppdragas åt viss myndighet eller särskild nämnd att bestämma om de ändringar i sagda prismedeltal, som kunde erfordras för att taxeringen med hänsyn till kommande årens prisläge skulle bli så rättvis som möjligt. Centralrådet hölle före, att av dessa båda alternativ det senaste vore att föredraga, då man därigenom finge bättre möjligheter att bedöma den sannolika framtida utvecklingen på virkesmarknaden.

Sveriges skogsägareförbund hade däremot yrkat, att medeltalet av de under åren 1929—1931 satta prisen skulle vara grundläggande för prissättningen. Förbundet hade framhållit, att ett prismedeltal, avseende åren 1927—1931, skulle få till följd att i rotvärdet invägdes de fyra goda åren 1927—1931 och endast ett år, nämligen år 1931, med markerad sänkning. En på dylika grunder genomförd taxering komme att leda till fullständigt felaktiga taxeringsvärden och därigenom till ett oskäligt betungande av skogsbruket.

Domänstyrelsens förslag till ny skogsvärderingsinstruktion innehåller bestämmelse, att rotvärdet skall beräknas enligt de pris, som blivit satta under åren 1927—1931. Rörande de synpunkter, som legat till grund för detta domänstyrelsens förslag, får jag i huvudsak hänvisa till styrelsens utlåtande. I detta sammanhang vill jag dock erinra, att förslaget framställt under förutsättning att en — enligt styrelsens förmenande — fullt berättigad höjning göres beträffande avdraget för förvaltningskostnader och att ingen sänkning sker av kapitaliseringsprocenten.

De virkespriser, som från och med år 1922 i medeltal för hela riket erhållits för virke sålt å rot från statens skogar, äro enligt domänstyrelsen följande:

år 1922	5.5 kronor	
» 1923	5.8	»
» 1924	4.4	»
» 1925	4.5	»
» 1926	5.2	»
» 1927	6.7	»
» 1928	5.8	»
» 1929	5.7	»
» 1930	4.8	» (preliminär)
» 1931	?	»

Domänstyrelsen anför rörande denna sifferserie, att, även om 1931 års rotvärde skulle avsevärt understiga värdet för år 1930, av serien att döma, ett medeltal för perioden 1927—1931 knappast torde komma att giva lägre resultat än medeltalet för perioden 1922—1926, som varit 5.1 kronor. Sistnämnda siffra erhöles som medeltal för perioden 1927—1931, om 1931 års rotvärde skulle nedgå ända till 2.5 kronor.

Frågan om vilken tidsperiod skall ligga till grund vid beräkningen av rotvärdet har livligt uppmärksammats i de avgivna yttrandena.

Domänstyrelsens förslag, att vid rotvärdets beräkande prismedeltalet för åren 1927—1931 skall ligga till grund, har uttryckligen biträttats av länsstyrelserna i *Kristianstads*, *Malmöhus*, *Gävleborgs*, *Västernorrlands* och *Västerbottens län* samt lämnats utan gensaga av åtta länsstyrelser ävensom av styrelsen för *svenska landskommunernas förbund*. Jämväl *kammarrätten* tillstyrker förslaget. Huvudskälet för de myndigheter, som anslutit sig till domänstyrelsens ifrågavarande förslag, har varit, att de år, som skola ligga till grund för rotvärdets bestämmande, böra bilda en obruten serie. Av, bland andra, kammarrätten har framhållits sambandet mellan förevarande spörsmål och frågorna om storleken av avdraget för förvaltningskostnader med mera och av kapitaliseringsprocenten.

Länsstyrelserna i *Södermanlands*, *Jönköpings* och *Västmanlands län* förorda åter det av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund framlagda förslaget. Landskamreraren i *Södermanlands län* har dock i särskilt uttalad mening anslutit sig till domänstyrelsens förslag.

Överståthållarämbetet samt länsstyrelserna i *Stockholms*, *Älvsborgs* och *Norrbottens län* anse i likhet med Sveriges skogsägareförbund, att rotvärdet bör beräknas efter ett medeltal för åren 1929—1931.

Jämväl andra grunder för rotvärdets beräkande hava ifrågasatts. Länsstyrelsen i *Uppsala län* anför, att ett medeltal, avseende åren 1927—1931, antagligen gäve ett något för högt medelvärde och att möjligen bättre ledning kunde erhållas av priserna under perioden 1924—1931. Skulle emellertid medelpriset för åren 1927—1931 godtagas, borde enligt länsstyrelsens mening det framkomna medelvärdet minskas med visst procenttal, som bestämdes vid sammanträde enligt 59 § taxeringsförfordningen efter bedömning av då rådande situation å trävarumarknaden, och införas i de särskilda anvisningar, som vid sådant sammanträde skulle fastställas. Länsstyrelsen i *Östergötlands län* yttrar, att de nu rådande konjunkturerna snarast torde tala för en medeltalsberäkning på grundval av allenast 1929—1931 års priser, men att, om en prissättning efter dessa grunder förmenades vara alltför mycket inställd på det aktuella läget, en sådan jämkning i medeltalsberäkningen kunde göras, att densamma baserades på årsserien 1928—1931, vilket i varje fall syntes mera tillrädligt än domänstyrelsens förslag. Oavsett vilken årsserie som valdes borde instruktionen så avfattas, att det tydligt framginge, att serieårens prissättningar icke skulle vara enbart vägledande, utan att en verklig medeltalsberäkning skulle äga rum. Länsstyrelsen i *Gotlands län* åberopar ett yttrande av vederbörande länsjägmästare, vari föreslås att medelprisläget för åren 1927—1932 lägges till grund för taxeringen.

Länsstyrelserna i *Göteborgs* och *Bohus* samt *Jämtlands län* uttala sig ej direkt om vilken tidpunkt bör väljas, men ifrågasätta uppskov med den allmänna fastighetstaxeringen.

Till belysning av frågans innebörd må ur de avlämnade utlåtandena återgivas ytterligare följande.

Överståthållarämbetet anför:

»Ur principiell synpunkt och med tillämpning av i kommunalskattelagen anvisade grunder för värdering av skogsmark och växande skog är intet att erinra mot detta förslag. Däremot synes det ur praktisk synpunkt betänkligt, att, medan jordbruksvärdena, vilka vid taxering skola upptagas efter saluppris, omedelbart påverkas av de sänkta priserna å jordbruk, de sjunkande prisen å skogsprodukter endast i ringa utsträckning skulle komma att påverka skogsvärdena. Det är till och med icke osannolikt, att förslaget bestämmer skulle föranleda att skogsvärdena höjas. Detta synes desto mera betänkligt ur skattefördelningssynpunkt, om såsom tidigare föreslagits repartitionstalet för jordbruk sänkes med en enhet, medan repartitionstalet för skogsmark bibehålles oförändrat. Den ojämnhet, som under tider av hastigt förändrade priser måste uppkomma till följd av att skilda principer gälla vid värdering av jordbruk och skogsmark, bör därför enligt överståthållarämbetets mening föranleda en viss modifikation av förslaget och föreslår överståthållarämbetet därför, att rotpriserna vid nästkommande fastighetstaxering bestämmas efter de under treårsperioden 1929—1931 gällande.»

Länsstyrelsen i *Södermanlands län* finner ej anledning motsätta sig vad domänstyrelsen föreslagit rörande de år, som skola ligga till grund för prismedeltalet.

Länsstyrelsen funne dock de grunder för skogstaxeringen, som domänstyrelsens förslag till ny skogsinstruktion innebure, ej tillfyllest för ett nedbringande av skogsfastigheternas taxeringsvärden till den nivå, som skäligen betingades av de virkespriser, som nu gällde och för den kommande taxeringsperioden sannolikt komme att gälla. Då länsstyrelsen funne starka skäl tala för att såvitt möjligt de år, som skulle ligga till grund för rotvärdets beräkning vid fastighetstaxeringen, bildade en sluten serie, kunde länsstyrelsen ej förorda annat tillvägagångssätt än det av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund föreslagna.

Landskamreraren i länet anförde emellertid, bland annat, följande:

»Lika litet som det vid uppåtgående konjunktur lärers ifrågasättas att tillämpa ett rotvärde överstigande det, som föreskrivet medeltal utvisar, lika litet anser jag, att ett — låt vara starkt framträdande — prisfall utgör tillräckligt skäl att frångå det eljest föreskrivna medeltalet. Det synes mig också, som skulle erfarenheten ha visat, att grundläggande värdefaktorer vid taxeringen i stor utsträckning fastställas på sådant sätt, att i vanliga fall taxeringen snarare blir för låg än tvärtom, och då därtill kommer, att domänstyrelsen föreslagit så väl höjt avdrag för förvaltningskostnader m. m. som ock bibehållande av den tidigare, jämförelsevis höga kapitaliseringsprocenten, finner jag åtminstone ganska sannolikt, att verklig övertaxering i större utsträckning ej lärers vara att befara med rotvärde enligt 1927—1931 års medeltal. Skulle dock läget verkligen befinnas sådant, att det eljest ifrågakommande femårsmedeltalet icke skulle kunna komma till användning utan verklig fara för övertaxering, anser jag lämpligare att låta med ny skogstaxering anstå under ett år, på sätt domänstyrelsen ifrågasatt. Att uppdraga åt viss myndighet eller särskild

nämnd att bestämma om de ändringar i 1927—1931 års prismedeltal, som kunna erfordras, för att taxeringen med hänsyn till de närmaste årens prisläge skall bliva så rättvis som möjligt, torde svårligen kunna göras utan äventyrande av den objektivitet, som ovillkorligen måste fordras till grund för ett sådant bestämmande.»

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* finner självklart, att perioden 1927—1931 bör ligga till grund för rotvärdesberäkningen och att någon begränsning av perioden till färre antal år icke bör ifrågakomma.

Länsstyrelsen i *Älvsborgs län* anför, bland annat, att medelvärdet för åren 1926—1931 såsom ledande till orimligt resultat måste förkastas samt att även ett medelvärde för fyraårsperioden 1927—1931 torde komma att leda till för hög taxering.

Länsstyrelsen i *Gävleborgs län* omnämner, att skogsvårdsstyrelsen i länet ansett sådana omständigheter nu föreligga, att till grund för rotvärdesberäkningarna vid nästkommande fastighetstaxering icke borde läggas de genomsnittspris, som blivit satta under åren 1927—1931. Länsstyrelsen uttalar emellertid, att då de skäl, som domänstyrelsen anfört för förslaget att de år, som skola ligga till grund för rotvärdets bestämmande, böra bilda en sluten serie, torde vara bärande, länsstyrelsen ansåge sig icke kunna ansluta sig till det av skogsvårdsstyrelsen förordade förslaget, att prismedeltalen för åren 1929—1931 skulle läggas till grund för rotvärdesberäkningarna.

Länsstyrelsen i *Västerbottens län* uttalar, att den hittills tillämpade principen att de år, vilkas priser skola normera rotvärdet, skulle bilda en sluten serie, syntes icke böra uppgivas. Den trygghet och rättvisa, som ett sådant medelmarkegångsförfarande otvivelaktigt innebure, vägde enligt länsstyrelsens förmenande tyngre än den för övrigt nog så bestickande fördelen av att utvälja vissa år, som vid tidpunkten för fastställande av en instruktion kunde te sig lämpliga att räkna med.

Det avdrag för förvaltningskostnader m. m., som bör göras för att komma fram till nettovärdet på den normala årliga virkesavkastningen, utgör, såsom förut omförmåls, för närvarande 25 procent av det belopp, som erhålles genom att multiplicera bonitetssiffran med rotvärdet.

Domänstyrelsen framhåller i sitt yttrande, att redan år 1921, då nuvarande principer för värdering av skogsmark och växande skog blivit fastställda, från skogligt håll påpekats, att avdraget för allmänna omkostnader med 25 procent vore för lågt och snarare borde sättas till 33 procent. Att avdraget år 1927 icke höjts torde enligt styrelsen åtminstone delvis hava berott på att detta värdemoment i fastighetstaxeringen beaktats vid valet av kapitaliseringsprocent. Under de år, som därefter förflutit, hade tendensen mot de allmänna kostnadernas större andel av skogens rånetto skärpts, så att styrelsen numera ansåge det nödvändigt, att avdraget för nämnda kostnader skedde med en tredjedel i stället för

Avdrag för
förvaltnings-
kostnader.

en fjärdedel. Styrelsen ville därvid framhålla, att för större skogsbruk dessa kostnader i själva verket utgjort mer än en tredjedel av skogens rånetto.

I enlighet med vad domänstyrelsen sålunda anfört innehåller styrelsens förslag till skogsinstruktion bestämmelse, att från det beräknade värdet å den normala årliga virkesavkastningen skall avdragas en tredjedel för kostnader av nu ifrågavarande art.

Domänstyrelsens förslag till höjning av avdraget för förvaltningskostnader har av flertalet av de hörda myndigheterna uttryckligen biträttats eller lämnats utan anmärkning. Länsstyrelsen i *Stockholms län* föreslår emellertid, att avdraget för förvaltningskostnader bibehålles oförändrat. Länsstyrelserna i *Blekinge, Västmanlands, Kopparbergs* och *Norrbottens län* ifrågasätta riktigheten av förslaget utan att direkt avstyrka detsamma. Därvid har, bland annat, framförts tanken på olika stora avdrag för olika grupper av skogsägare.

Ur de avgivna yttrandena må återgivas följande.

Länsstyrelsen i *Stockholms län* anför:

»Beträffande kostnadsavdraget finner länsstyrelsen däremot tvivelaktigt, huruvida höjning av avdraget under nuvarande förhållanden är tillräddig. Domänstyrelsen anmärker, att redan vid förevarande spörsmålsbehandling år 1927 fråga uppstått om höjning av avdraget, men att denna fråga då fått falla, enär detta värdemoment beaktades vid valet av kapitaliseringsprocent. Frågans samband med valet av kapitaliseringsprocent torde även innevarande år vara av stor betydelse. I detta hänseende får länsstyrelsen såsom sin åsikt framhålla, att läget närmast synes motivera en nedsättning av kapitaliseringsprocenten. Om avkastningen å långsiktiga kapitalplaceringar i skog, såsom nu är fallet, får antagas komma att varaktigt nedgå, innebär nämligen detta, att skogsägarna för framtiden nödgas åtnöja sig med en låg kapitaliseringsprocent. De valutapolitiska förhållanden, som åstadkommit nu gällande höga låneräntor, torde icke böra tillmätas för stor vikt, utan man bör vara berättigad fasthålla vid att den fallande prisnivån måste äga den största betydelsen för kapitaliseringsprocenten. Ränteläget torde likväl mana till försiktighet och länsstyrelsen vill för sin del icke nu föreslå någon ändring av kapitaliseringsprocenten, men det anförda finner länsstyrelsen böra tagas i beaktande vid bedömandet av kostnadsavdraget. De åberopade förhållandena få anses tala emot att en höjning av detta avdrag företages. — Ett mera reellt skäl emot den ifrågasatta höjningen av kostnadsavdraget synes vara, att å de så kallade bondskogarna, där rationellt skogsbruk icke bedrives, avsevärt mindre kostnader förekomma; i allt fall uppgå dessa kostnader i regel till lägre tal än 25 procent.»

Länsstyrelsen i *Blekinge län* yttrar:

»Vad angår förslaget, att medgivna kostnadsavdraget för skogens vård och förvaltning m. m. skulle höjas från $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{3}$ av årliga virkesavkastningen, vilken höjning delvis motiveras av de sjunkande virkespriserna, synes länsstyrelsen detta förslag knappast kunna anses vara en lycklig lösning, då redan nu för flertalet skogar, där rationell skogsskötsel ej

förekommer, det hittillsvarande kostnadsavdraget ostridigt är för högt, och kan i detta fall ej någon åtskillnad göras mellan olika slags skogar, bör ingen ändring ske härutinnan. Skulle det låga prisläget under de närmaste åren fortvara, synes det länsstyrelsen lämpligare, att ändring framdeles finge ske genom framflyttning av de år, vilkas pris skulle läggas till grund för beräkning av egendomarnas skogsvärden. Den procentuella nedsättning av skogsvärdena, som härav skulle bli en följd, torde böra av Kungl. Maj:t efter vederbörandes hörande fastställas, var-efter ändringen kunde rent matematiskt vidtagas av de årliga taxerings-nämnderna.»

Länsstyrelsen i *Örebro län* gör följande uttalande:

»Enligt förslaget skall från den enligt angivna grunder bestämda normala årliga virkesavkastningen avdragas *en tredjedel* för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogsodling, skyddsdikning, skogsindelning, skatter med mera. Vid 1928 års fastighetstaxering skedde avdrag för nämnda kostnader med en fjärdedel. Huruvida avdragets storlek är rätt avvägd är svårt att avgöra. Så mycket lär dock kunna sägas, att, om ett avdrag med en fjärdedel var befogat år 1928, är det för lågt år 1933 ävensom att en höjning av avdraget i överensstämmelse med domänstyrelsens förslag är väl motiverad i fråga om kronans och andra större skogsbruk, där i synnerhet förvaltningskostnaderna uppgå till avsevärda belopp. Något olika torde förhållandena ställa sig vid mindre skogsbruk, vilka i allmänhet betungas allenast av kostnader för skogsdikning, skogsodling och skatter. Då emellertid avdraget för kostnaderna ifråga bör utgå efter lika grunder för alla skogsägare och någon mera allmängiltig grund än den av domänstyrelsen föreslagna icke lär kunna utfinnas, anser sig länsstyrelsen icke böra framställa någon erinran emot domänstyrelsens förslag i denna del.»

Länsstyrelsen i *Västmanlands län* åberopar ett yttrande av skogsvårdsstyrelsen i länet, vari bland annat anfördes, att nuvarande avdrag vore väl knappt för större skogar med ordnad förvaltning men för högt beträffande skogar med mindre än 1,000 hektar. Avdragen borde törhända i stället vara 30 procent respektive 15 à 20 procent.

Länsstyrelsen i *Kopparbergs län* anför, att då de kostnader, varför domänstyrelsen ifrågasatt avdrag med en tredjedel av värdeavkastningen, allenast torde förekomma vid en del större skogsbruk, länsstyrelsen ville ifrågasätta om det kunde anses skäligt och rättvist, att avdrag av denna omfattning borde medgivas vid skogsbruk av alla storlekar.

Länsstyrelsen i *Norrbottens län* yttrar, bland annat, följande:

Vad beträffade avdraget för kostnader för skogens vård och förvaltning m. m., så finge väl anses vara obestridligt, att dessa kostnader, vad de stora bolagsskogarna och kronoparkerna anginge, uppginge till minst en tredjedel av den årliga virkesavkastningens värde men i fråga om det stora flertalet av de s. k. bondskogarna, där någon egentlig skötsel av skogen i regel ej förekomme, torde denna kostnad ej ens kunna beräknas till en fjärdedel. Då det ej syntes vara möjligt att beräkna denna kostnad olika för olika slag av skogar, kunde det ifrågasättas, huruvida den av domänstyrelsen föreslagna höjningen kunde anses vara av förhållandena påkallad.

Handelskammaren i Gävle har i sin här förut omförmälda skrift velat betona riktigheten av att avdraget för förvaltningskostnader höjdes från 25 procent till $33\frac{1}{3}$ procent. Vid möte inför handelskammaren, därvid representanter för samtliga mera betydande skogsägande företag inom handelskammarens verksamhetsområde närvarit, hade från samtliga närvarande framhållits, att ifrågavarande kostnader mer än väl uppginge till $33\frac{1}{3}$ procent av rotvärdet, ävensom att avdraget för allmänna omkostnader torde böra sättas procentuellt högre vid de lägre rotvärden, man syntes böra räkna med vid en kommande fastighetstaxering.

Kapitaliseringsprocent.

Vad angår den vid skogstaxeringen tillämpliga kapitaliseringsfaktorn har *domänstyrelsen* ansett, att 5 procent borde under nuvarande förhållanden allttjämt vara en i dylikt avseende lämplig siffra. Rörande de skäl, som härvidlag varit bestämmande för domänstyrelsen, hänvisas till styrelsens yttrande.

Kapitaliseringsfaktorn har uttryckligen berörts endast i ett fåtal yttranden. Länsstyrelserna i *Stockholms, Uppsala, Kristianstads* och *Västerbottens län* biträda domänstyrelsens förslag. Länsstyrelsen i *Malmöhus län* förmenar, att siffran 5 redan från början utgjort en för hög kapitaliseringsprocent, vilket förhållande bestyrktes av domänstyrelsens utredning, som gäve vid handen, att förhållandena under de sista åren riktigare hade betingat en kapitaliseringsprocent av 4.5. Det vore därför enligt länsstyrelsens åsikt klokt att nu stanna vid denna procentsiffra.

Kammarrätten anför:

»Kammarrätten delar domänstyrelsens uppfattning om det berättigade i en viss sänkning av nu gällande taxeringsvärden. Såvitt föreliggande material för frågans bedömande utvisar, torde knappast någon sänkning vara att påräkna såsom direkt följd av att medeltalet av priserna under åren 1927—1931 lägges till grund för bestämmandet av rotvärdet. En sådan sänkning skulle emellertid, på sätt förut antytts, kunna vinnas genom höjning av kapitaliseringsprocenten.

Kammarrätten saknar givetvis möjlighet att uttala sig om det sannolika ränteläget under den 5-årsperiod, varom här är fråga. Trots medeltalet av räntan för åren 1927—1931 torde det med hänsyn till såväl det nuvarande höga ränteläget — 6 procent vid 1931 års utgång — som osäkerheten på området för framtiden dock enligt kammarrättens mening vara uteslutet att bestämma den nu ifrågavarande kapitaliseringsprocenten lägre än 5 procent. Om man skall stanna vid denna räntesats eller eventuellt höja kapitaliseringsprocenten till 5.5 procent, är vanskligt att uttala sig om. — — — Under erinran om den i det föregående framhållna möjligheten att genom höjning av kapitaliseringsprocenten reglera värdena, anser sig dock kammarrätten böra, med hänsyn till det nuvarande höga ränteläget, ifrågasätta, om icke en höjning av kapitaliseringsprocenten till 5.5 procent bör vidtagas.

En alltför kraftig sänkning av taxeringsvärdena, i vad skogsvärdet angår, måste dock framkalla en viss tvekan med hänsyn därtill, att repartitionstalet för skogsvärdet är lägre än för jordbruksvärdet. Vid sådant förhållande synes kapitaliseringsfaktorn, som vid en kapitaliserings-

procent av 5.5 procent blir 18.18, kunna dels av bekvämlighetsskäl avrundas till 18.2 dels ock så fördelas, att markens värde uppskattas till 3.2 årsavkastningar och skogens värde till 15 årsavkastningar.»

Redan i det föregående har jag framhållit, att den allmänna nivå, som kommer att vid 1933 års fastighetstaxering bliva gällande för skogsmark och växande skog, blir beroende av vissa beslut av statsmakterna. Av dessa skola nämligen bestämmas dels de år, vilkas virkespriser skola vara grundläggande för taxeringen, dels den kapitaliseringsprocent, som därvid skall tillämpas. I konsekvens med den metod, som förut kommit till användning, har nu domänstyrelsen föreslagit, att virkesprisen för de fem år, som förflutit före det år, då taxeringen tager sin början, skola bestämma taxeringsvärdena. Medelprisen för år 1931 äro ännu ej kända men kunna väntas bliva mycket låga. Det oaktat har domänstyrelsen antagit, att årsserien 1927—1931 knappast skulle representera ett lägre medeltal än den år 1928 tillämpade årsserien 1922—1926. Domänstyrelsen har jämväl tänkt sig fortsatt tillämpning av den år 1928 tillämpade kapitaliseringsprocenten 5. Med dessa utgångspunkter borde taxeringsvärdena vid 1933 års taxering bliva i stort sett oförändrade. Domänstyrelsen har emellertid nu upptagit ett gammalt från skogsmannahåll framställt önskemål, att omkostnadsavdraget skulle höjas från en fjärdedel till en tredjedel. Detta skulle, om de båda övriga faktorerna resultera i oförändrade värden, betyda en genomsnittlig nedsättning av taxeringsnivån med ungefär 11 procent.

*Departementets
chefen.*

I de avgivna yttrandena hava rätt skiftande meningar uttalats om dessa olika faktorer, men så gott som genomgående har man anslutit sig till någon linje, som givit lägre värden än de nu gällande. Röster hava ej saknats för ett sådant bestämmande av på taxeringen inverkan faktorer, att resultatet skulle bliva en kraftigare nedsättning av taxeringsvärdena än domänstyrelsen föreslagit. En tillämpning av årsserien 1929—1931 års virkespriser synes sålunda, om övriga faktorer lämnas oförändrade, komma att medföra ungefär 20 procents nedsättning av värdena. Kombineras denna nedsättning med en höjning av omkostnadsavdraget till en tredjedel, så skulle den totala nedsättningen av taxeringsvärdena antagligen belöpa sig till inemot 30 procent, o. s. v. Kammarrätten har godtagit domänstyrelsens förslag beträffande omkostnadsavdraget och, med tvekan, ifrågasatt en höjning av kapitaliseringsprocenten till 5.5. Detta skulle tillsammans betyda en nedsättning av taxeringsvärdena med troligen inemot 20 procent. Länsstyrelsen i Malmöhus län har å andra sidan givit ett förslag, som synes medföra i stort sett oförändrade värden, i det länsstyrelsen godtagit domänstyrelsens förslag till årsserie och omkostnadsavdrag men föreslagit sänkning av kapitaliseringsprocenten till 4.5.

Den för skogsmark och växande skog gällande särskilda metoden åsyf-

tar, såsom jag förut framhållit, att fastställa »det värde, som de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk». Det har tidigare framhållits (prop. 102/1927, sid. 490), att man med denna metod syftar till att — visserligen schablonmässigt — få fram värden, som skäligen kunna anses motsvara skogens saluvärde under de närmaste åren under förutsättning av skogens fortsatta användning för uthålligt skogsbruk. Man har sålunda att ställa sig frågan, hurudan kalkyl en köpare, som har för avsikt att fortsätta med rationellt skogsbruk, plägar göra. Han måste därvid uppenbarligen göra klart för sig, att det gäller en affär på lång sikt. Han räknar sålunda med ej blott årsavkastningen under de närmaste åren utan den sannolika årsavkastningen under en överskådlig framtid. Säkerligen kalkylerar han ej heller med räntefoten för kortfristiga placeringar utan med den ränta, han kan väntas erhålla på lång sikt. Om köpet sker under en högkonjunktur eller en lågkonjunktur, bör i och för sig föga påverka denna del av kalkylen. Vederbörande har strängt taget ingen anledning att komma till annat resultat vid det ena tillfället än vid det andra men har sannolikt benägenhet för större optimism vid högkonjunktur. Ävenledes måste det givetvis påverka hans pris, om lågkonjunktur eller högkonjunktur förutses under de allra närmaste åren, i så måtto nämligen, att det uppenbarligen ställer sig fördelaktigare, om de närmaste årens värden väntas bli höga och de påföljande årens låga, än om ordningen blir den motsatta. Att dessutom en mer eller mindre knapp kapitaltillgång utövar sin verkan på efterfrågans storlek, är tydligt, men just därför att det gäller långtidsplaceringar blir ej heller verkan av denna faktor så stark, som om det gäller mera kortfristiga sådana. Allt detta sammanlagt innebär, att saluvärdet på skogsmark och växande skog under förutsättning av dess fortsatta användning för rationellt skogsbruk visserligen fluktuerar men — vid oförändrat penningvärde — inom jämförelsevis trånga gränser och mindre än de faktiska saluvärdena, vilka lätt röna inverkan av möjligheten att omedelbart göra ett mer eller mindre betydande kapitaluttag ur skogen. Om det exempelvis skulle kunna påvisas, att de faktiska saluvärdena för växande skog sedan ingången av år 1928 nedgått med 25 procent, får detta följaktligen ej tagas till intäkt för ett påstående, att taxeringsvärdena böra sänkas i samma proportion. Taxeringsvärdena på skogen böra förete en jämnare kurva än de faktiska saluvärdena.

Ett mer eller mindre medvetet anläggande av ett betraktelsesätt ungefär liknande det jag nu gjort mig till tolk för kan väl antagas hava föranlett många av de hörda myndigheterna m. fl. att giva sin anslutning till olika förslag, som kunna väntas resultera i en nedsättning av taxeringsvärdena med i runt tal 10 procent. Ett dylikt förslag förefaller mig också från förut angivna synpunkter tillfredsställande. Särskilt vill jag framhålla, att det knappast synes vara anledning gå längre än domänstyrelsen föreslagit och som ganska allmänt tillstyrkts. Jag vill dock uttryck-

ligen betona, att denna nedsättning gäller de allmänna grunderna och är allenast genomsnittlig. Förhållandena i olika delar av landet komma säkerligen att visa sig variera något. Dessutom torde på vissa håll rättelser av förelupna fel, framför allt vid bestämmande av den relativa skogstillgången, komma att i praktiken föranleda avvikelser från genomsnittsnivån. Därpå tyder den Höijer—Lindebergska utredningen.

Om såsom utgångspunkt antages, att de genomsnittliga värderingsgrunderna skola nedsättas med omkring en tiondel, så återstår att fastställa, på vilken väg detta resultat skall uppnås. Jag kan ej anse, att valet härutinnan bör tillmätas alltför stor vikt. Det är uppenbart, att ej vare sig årsserien 1927—1931 eller 1929—1931 eller någon annan årsserie, vilka ju alla syfta på tidigare priser, kunna sägas innefatta en tillförlitlig prognos rörande de värden, som kunna påräknas i framtiden under en lång följd av år. Genom jämkning av kapitaliseringsfaktorn kan man med vilken serie som helst uppnå i huvudsak samma slutliga taxeringsresultat. Att jag för min del förordar årsserien 1927—1931 får följaktligen främst tillskrivas det förhållandet, att denna serie, såsom domänstyrelsen framhållit, erbjuder ett tillförlitligare statistiskt material än den kortare serien och eliminerar mera tillfälliga faktorer, som kunna i olika landsändar tillfälligtvis ha satt sin prägel på prissättningen. Den serie, som tager vid, där serien från närmast föregående taxering slutat, förefaller givetvis även i och för sig mindre godtycklig än varje annan serie; denna omständighet synes mig dock ej alldeles så betydelsefull, som den kanske kan synas vara, då tillfälle till alla variationer finnes beträffande kapitaliseringsfaktorn. Hade man i förevarande avseende nöjt sig med den mindre serien, hade det måhända visat sig nödvändigt att, i ungefärlig anslutning till vad, bland annat, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund ifrågasatt, genom något särskilt organ pröva, huruvida de siffror, som erhöles för varje län, på grund av särskilda omständigheter på ett uppenbarligen tillfälligt sätt bröte sig ut ur den allmänna ramen. Med den längre serien synes man kunna undvika att tillgripa en dylik föga tilltalande anordning.

Det anses, såsom redan framhållits, sannolikt, att årsserien 1927—1931 skall resultera uti ungefär samma genomsnittliga rotvärde som det år 1928 tillämpade. Med detta förhållande såsom utgångspunkt vill det förefalla, som om den ifrågasatta genomsnittliga nedsättningen av värderingsgrunderna skulle kunna vinnas antingen på den av domänstyrelsen föreslagna vägen genom ökning av förvaltningskostnadsavdraget till en tredjedel eller genom att sänka kapitaliseringsfaktorn från 20 till 18, motsvarande en höjning av kapitaliseringsprocenten från 5 till något mer än 5.5, eller genom en kombination av båda dessa faktorer, ehuru med andra belopp. Det har ej påvisats, att den nu tillämpade siffran för omkostnadsavdraget är under normala förhållanden genomsnittligt för låg, om hänsyn tages även till skogar i enskild ägo. Denna siffra fastställs ej i instruktionen utan är inskriven i själva lagen, varför den ej bör ändras

från gång till annan. Att jag icke förty ansluter mig till förslaget är på den grund, att de virkespriser, som ligga till grund för prisbildningen och därmed för taxeringen, i huvudsak hänföra sig till statens och bolagens försäljningar och inköp, samt att det ligger nära till hands att vid dylikt förhållande taga större hänsyn även till dessas allmänna omkostnader. Det förefaller, som om det nuvarande omkostnadsavdraget på sina håll betraktades som en orättvisa. Att, såsom ifrågasatts, göra olika stora avdrag för privatpersoners och andras skogar kan ej ifrågakomma, därest man ej kan göra gällande, att den förra kategorien är mer värd än den senare. Detta är givetvis ej förhållandet.

Till de övriga frågor, som domänstyrelsen behandlat i sitt nu ifrågavarande yttrande, skall jag återkomma i det följande.

Taxering av vattenfallsfastighet.

Sakkunnig-
uppdrag.

Med stöd av Kungl. Maj:ts givna bemyndigande tillkallade jag den 15 januari 1932 vattenrättsingenjören vid Österbygdens vattendomstol Richard Smedberg att såsom sakkunnig inom departementet biträda vid där pågående överarbetning i vissa delar av gällande bestämmelser angående fastighetstaxering, såvitt denna överarbetning anginge strömfalls- och liknande fastigheter.

Med hänvisning till berörda uppdrag har Smedberg överlämnat en den 20 februari detta år dagtecknad promemoria med utkast till vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m.

I nämnda promemoria anför Smedberg följande:

»Grundtanken i det härvid fogade utkastet till vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m. har varit att bringa skatte- och vattenlagarna i överensstämmelse med varandra. Bägge taga sikte på affärsmässigheten och kräva likartade ekonomiska beräkningar, varför det ligger nära till hands att försöka tillämpa vattenlagens teknisk-ekonomiska data på taxeringen.

Vid bestämmande av fastighetsvärdet ligger det nära till hands att utgå från *fastighetens räntabilitet*. Det förekommer emellertid, att rörelsen går med förlust, i synnerhet för bygdekraftverk, tillkomna under krisperioden 1916—1921. Dessa hava emellertid ändock ett visst fastighetsvärde, då de äro av allmännyttig karaktär och medföra indirekta fördelar för trakten. En annan och större typ av kraftverk, beträffande vilken det synes bereda svårigheter att åstadkomma en för fastighetsvärderingen lämplig avkastningsberäkning, äro de anläggningar, som utgöra delar av industrier. Här blir frågan om storleken av vattenfallsfastighetens avkastning ofta närmast en intern bokföringsfråga. Slutligen hava vi den ganska stora gruppen av kraftverksägare, vilka icke i sina deklarationer meddela tillräckliga uppgifter för verkställande av en pålitlig affärsberäkning. De försök, som gjorts att grunda taxeringen på uppgifter om avkastningen, hava i regel misslyckats, då de grundats på för många och osäkra förmodanden. Särskilt antagandena om energi-

produktionens storlek och kraftpriset hava därvid visat sig så godtyckliga, att resultatet blivit oriktigt.

Det har därför i praktiken visat sig nödvändigt att vanligen följa en annan, mera schablonartad taxeringsmetod. Denna har, vid sidan av huvudgrunderna för en avkastningsberäkning, kommit till uttryck i det bifogade utkastet till lagändringar. Vissa för densamma grundläggande detaljfrågor skola belysas i det följande.

En vattenfallsfastighet kan hava 2 huvudvärden, *markvärde* och *byggnadsvärde*.

Det förstnämnda uppdelas i

fallvärde = värdet av själva strömfallet med tillhörande strandremsa (VL 1 kap. 1 §) och

utmålsvärde = värdet av det markområde, som erfordras för anläggningen med bostadshus (VL 2 kap. 16 §).

Byggnadsvärdet omfattar alla byggnadsarbeten i vatten och på land.

Det är av vikt att alltjämt hålla isär dessa 3 begrepp, oavsett om fallet är tillgodogjort eller icke. I ett utbyggt fall har man endast fallvärde men i ett utbyggt både fall-, utmåls- och byggnadsvärde.

Vad ett *utbyggt vattenfall* angår påverkas taxeringen dels av fallhöjden och vattenmängden, tillsammans i stort sett representerande effekten, dels av kraftpriset. Det torde böra framhållas, att de distinktioner, som göras i det följande, ej inverka på den genomsnittliga taxeringsnivån, då mot en lägre effekt med längre varaktighet alltid korresponderar ett i motsvarande mån högre kraftpris per enhet.

Fallhöjden har i hos kammarrätten överklagade mål vanligen antagits utgöra medelfallhöjdens bruttovärde, medan man samtidigt ifråga om vattenmängden oftast hänfört sig till 9-månadersvattenmängden. Effekten blir därigenom något minskad, då medelfallhöjden i allmänhet är lägre än 9-månadersfallhöjden, vilken är ett statistiskt begrepp, som endast undantagsvis kan konstateras i naturen. Lågvattenfallhöjden är däremot en lättfattlig och tillgänglig företeelse, som hänför sig till vattenlagen och därför bör läggas till grund för taxeringen.

Vid några tillfällen har man räknat med netto- i stället för bruttofallhöjd. Då emellertid den förstnämnda sammanhänger med teknisk-ekonomiska förhållanden vid utbyggnaden, vilka medföra, att man icke siffermässigt kan påvisa någon lagbundenhet mellan netto- och bruttovärden, bör man räkna med de senare värdena.

Ett ytterligare skäl för en sådan uppfattning ligger i det förhållandet, att fallets effekt bör uppskattas lika, vare sig fallet är tillgodogjort eller icke.

Slutligen må framhållas, att vid damm sättes normalt lågvattenstånd = sänkningsgräns. Regleringshöjden ovanför hör till regleringsvolymen.

Den lägsta fallhöjd, som ur teknisk synpunkt kan ifrågakomma, torde vara en meter.

Vattenmängden har vid fallvärdering i regel angivits med 9-månaders varaktighet, men undantagsvis hava åtskilliga andra begrepp hävdats. Att så skett beror på vattenfallskommitténs standpunktstagande 1903, då densamma hade att välja mellan riksdagens medelvattenmängd och kommitténs lågvattenmängd. Någon övertygande motivering framfördes icke, och den vedertagna 9-månadersvattenmängden har också med fog kritiserats under taxeringen. Begreppet i fråga är sålunda rätt svåruppfattat, och dess fastställande kräver en betydlig statistisk bearbetning.

Ett skäl för dess bibehållande vore naturligtvis, om densamma ungefär motsvarade utbyggnadsvattenmängden (turbinernas vattenförbrukning) eller stode i något regelbundet förhållande till densamma. Detta har emellertid under den moderna, snart 40-åriga vattenkraftutvecklingen ytterst sällan inträffat.

Den nya vattenlagen, som började tillämpas 1 januari 1919 och som sålunda i snart 13 år verkat normaliserande på vattendragsekonomin, hänför sig snart sagt genomgående till den normala lågvattenmängden (VL 1 kap. 5 §, 2 kap. 10 §, 4 kap. 1—3, 5, 8—9 §§, 11 kap. 95 § och 14 kap. 1 § m. fl.). Betydelsen av denna vattenföring förstås av alla och densamma är lätt åtkomlig ur räknesynpunkt. Alla skäl tala sålunda för dess godkännande även inom skattelagstiftningen. Mot detta kan invändas, att allmänheten vid kraftvärdering vant sig vid 9-månadersbegreppet, varför möjligen en felaktig ekonomisk uppskattning skulle kunna bli följderna av en övergång från det ena till det andra vattenmängdsbegreppet. Framhållas må emellertid, att värdet å vattenkraften är så omstritt och litet utrett, att man överhuvud ännu ej har någon klar ståndpunkt i denna fråga. Härtill kommer, att tillräckligt hydrografiskt material finnes för bedömande av den förändring av kraftpriset, som bör ske i samband med lågvattenbegreppets införande.

Vattenmängden, som avses för ett kraftverk, kan vid isfritt vatten undergå minskning med hänsyn till samfärdseln såsom far- och flottled samt fiskvägar (VL 1 kap. 5—13 §§, 5 kap. 4 §, 6 kap. 5 §, 9 kap. 47, 50 §§). Undantagsvis måste man även taga hänsyn till avståndet året runt av vatten till fabriker, samhällen etc.

Effekten, som utgör produkten av faktorerna fallhöjd och vattenmängd m. m., uttryckes sålunda som normal lågvatteneffekt (VL 2 kap. 10 §, 4 kap. 1—3, 5, 9 §§, 11 kap. 27, 95 §§). Vid dess förvandling till turbin- eller elektriska hästkrafter — vilken är erforderlig, då kraftpriset plägar angivas för dylika mått — märkes, att verkningsgraden å maskineriet alljämt förbättras och detta så kraftigt, att man kan ifrågasätta lämpligheten av att för turbiner längre angiva det 75-procent-värde, som ingår i den allmänt vedertagna effektformeln.

Vid *fallvärdets* beräkning har man att utgå från gängse priser i byggen, men för åstadkommande av jämnhet i taxeringen blir det nog nödvändigt att härleda vissa normalvärden. Dessa böra sedan justeras efter vissa grunder, av vilka *utbyggnadstiden* torde vara den viktigaste. Vattenlagens uppfattning är, att man ej kan överblicka utvecklingen mera än 40 år framåt (VL 4 kap. 5, 9 §§), varför fall, som ej kunna förväntas utbyggda inom denna tidrymd, måste anses värdelösa. Normal utbyggnadstid för olika områden torde kunna angivas med ledning av utvecklingen hittills. En annan omständighet av betydelse är *regleringsmöjligheten*, såväl sjöreglering som korttidsreglering vid kraftverken. *Utbyggnadsförhållandena* inverka även, främst fallhöjden, vidare klimat-, grundläggnings- och bostadsförhållanden m. m. Slutligen har man att taga hänsyn till *avstånd* till järnvägsstation (landsvägsfrakterna) och den huvudsakliga kraftavsättningsorten, vilket torde gälla hela landet och ej enbart Norrland, såsom hittills ofta gjorts gällande.

Vad angår *utbyggd vattenkraft* bör för fallvärdets värdering i tillämpliga delar samma metod komma till användning som beträffande outbyggt vattenfall.

Beträffande *byggnadsvärdet* bör för var och en av kraftverkets 3 hu-

vuddelar (byggnadsarbeten, turbin- och elektrisk utrustning) särskilt utredas anläggningskostnader och värdeminskning. Man torde bland teknici vara tämligen ense rörande de normer, som därvid böra begagnas.

Vad angår värdering av utbyggd vattenkraft bör särskilt framhållas betydelsen av den *index*, som skall tillämpas, när det gäller att överföra den faktiska anskaffningskostnaden till ett nuvärde. Denna index kan nämligen ej grundas enbart på partipriserna, i synnerhet som partipris-index till vida övervägande del utgöres av varuslag, som ej angå kraftverken. Ännu viktigare är emellertid, att arbetslönerna vid ett vattenkraftföretag äro utslagsgivande, och som indices för dessa (byggnads-, mekaniska och elektriska verkstadsarbetare) efter år 1923 skilja sig från materialprisernas, måste en särskild kraftverksindex åstadkommas. Utredning rörande den lämpliga avvägningen av denna index pågår.

Ersättningskraften legaliserades i den nya vattenlagen (2 kap. 5—7, 23 §§, 9 kap. 13—45 §§) på så sätt, att vid tvångsinlösen av strömfall den fastighet, varmed rätten till tillgodogörandet förenades, ålades absolut skyldighet att för all framtid tillhandahålla visst med hänsyn till uttagningskostnaden reducerat kraftbelopp å den fastighet, som berövas strömfall. Likartade köpeavtal tillkommo även före 1919 och det är icke bekant, att överenskommelserna svikits. Dylik kraft måste betraktas som byggnadsvärde, vilket avdrages från den tjänande fastighetens värde och tillägges den härskande. Det har emellertid visat sig, att mindre jordbruk ej kunnat tillgodogöra sig det kraftbelopp, som sålunda ställts till deras förfogande, varför det är skäligt, att för dessa medges hänsynstagande till dylikt förhållande. Detta bör ej medföra någon rubbning i ersättningsgivarens avdrag, ty han kan när som helst tvingas att leverera fullt kraftbelopp. Återköper han tillsvidare en del kraft, kommer hänsyn att tagas därtill vid bedömandet av köpt energi i övrigt.

Någon hänsyn till *bygdekraft* (VL 4 kap. 1—4 §§) torde ej behöva tagas, då denna ej innebär ett avstående av kraft utan huvudsakligen har prisreglerande betydelse.

Slutligen böra *sjöregleringarna* omnämnas i vissa avseenden. Markvärdet är av underordnad betydelse, byggnadsvärdet huvudsaken. Föreskrift synes böra införas, att vid bestämmande av byggnadsvärdet hänsyn skall tagas till allt arbete, även rensningar, som stå i samband med dammen.

Rättsförhållandet ordnas genom vattenlagens 3 kap. 1—25 §§ (tvångsdelaktighet) eller 3 kap. 26—28 §§ (frivillig anslutning). De strömfallsfastigheter (härskande), som sålunda bidra till regleringsdammen (tjänande), böra erhålla avdrag i fallvärdet, motsvarande deras kostnadsandel i dammen. Denna andel är beräknad enligt fallhöjd, varvid dock en mindre justering kan hava ägt rum med hänsyn till utbyggnadsvattenmängd, nederbördsområdets tillväxt, avstånd från regleringsdammen och mellanliggande regleringsmöjligheter.

Det *blankettryck*, som användes vid fastighetstaxering, tager icke särskilt hänsyn till strömfallsfastigheterna, varför ett speciellt deklarationsformulär synes böra upprättas, vilket anpassar sig efter de säregna förhållandena beträffande ifrågavarande fastigheter. Förslag till dylikt formulär har ännu ej utarbetats.

Till belysande av denna frågas räckvidd må meddelas följande approximativa uppgifter rörande antalet av ifrågavarande fastigheter:

	St.
kraftverk om mer än 100 hkr.	1,300
kvarnar och sågar	2,000
outhygda, byggnadsvärdiga fall	1,700
Summa fastigheter	5,000.

Taxeringsvärdet av dessa fastigheter torde uppgå till minst 500,000,000 kronor.»

Det vid promemorian fogade utkastet till ändringar i kommunalskattelagen m. m. var av följande lydelse:

»Kommunalskattelagen.

Anvisningar till 9 §.

(ny punkt)

4. Taxering av *vattenfall* med tillhörande byggnader torde endast undantagsvis kunna ske med ledning av faktiskt erlagda köpeskillingar.

Uthyggt vattenfall kan anses sakna särskilt värde, om dess fallhöjd understiger en meter eller detsamma ej kan förväntas bliva uthyggt inom 40 år.

Såsom värde å outhyggt vattenfall upptages värdet på normal lågvatteneffekt hos fallet, uppskattat enligt för bygden gällande pris på vattenkraft, under hänsynstagande till den tid, som beräknas förflyta, tills fallet blir uthyggt, regleringsmöjligheter, kostnader för på vattenfallets utbyggande inverkan förhållanden såsom fallhöjd o. dyl., avstånd från järnvägsstation och huvudsaklig kraftavsättningsort, kostnader för andel i regleringsdamm m. m.

Normal lågvatteneffekt beräknas efter bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och normal lågvattenmängd. Med normalt lågvattenstånd ovan damm förstås sänkingsgränsen.

Värdet av *kraftverk* kan uppskattas med utgångspunkt från den avkastning, som med hänsyn till den för anläggningen naturliga kundkretsen bör normalt kunna påräknas från en dylik anläggning.

Vid uppskattning av denna avkastning bör beaktas, att ett bättre utnyttjande av anläggningen kan påräknas i mån som energiproduktionen jämnare fördelas på olika tider av året, under tillvaratagande av förefintliga regleringsmöjligheter och tillgång till reservkraft genom reservmaskineri eller samdrift med annat kraftverk e. dyl. För att få fram nettoavkastningen avdragas normala omkostnader, kostnad för erforderlig personal, underhåll o. dyl. Det kapitaliserade beloppet av nettoavkastningen kan anses motsvara värdet på en nybyggd anläggning. Från detta värde bör följaktligen göras avdrag för den värdeminskning, som åkommit anläggningen på grund av dess ålder.

Där tillfredsställande uppgifter för bedömande av de i det föregående angivna förhållandena ej stå till förfogande, må vid taxering av kraftverk följande värderingsmetod komma till användning.

Vattenfallet såsom sådant uppskattas, såsom om det vore outhyggt, med iakttagande av att den vattenmängd, som måste avstås till samfärdsel och andra behov, ej medräknas. Till det sålunda erhållna värdet lägges skäligt värde å utmål, d. v. s. den mark å land, som tages i anspråk för anläggningen med bostadshus.

Värdet å i kraftverk ingående byggnader, däri inbegripna fasta maskiner, uppskattas särskilt för byggnadsarbeten, särskilt för turbinutrustning och särskilt för elektrisk utrustning (ej transformatorer) med utgångspunkt från den faktiska anskaffningskostnaden, omräknad till nuvärde under hänsynstagande till kostnadernas ändringar sedan de tidpunkter, då anskaffningen ägt rum, och erforderliga avskrivningar. Vid uppskattning av avskrivningens storlek beaktas, att för större anläggningar vanligen kan beräknas en längre varaktighetstid än för mindre. I byggnadsvärdet inräknas ej värdet av broöverbyggnad, som ej tillhör kraftverket, ej heller av kraftledningar.

Avdrag får vid uppskattningen ske för skyldighet att leverera ersättningskraft, grundad på vattenlagen eller på sådant avtal, som binder denna skyldighet vid ifrågavarande fastighet och viss mottagande fastighet; rättigheten att utfå dylik kraft skall i den mån den kan utnyttjas av sistnämnda fastighet tagas i betraktande vid dess taxering.

För uppskattning av värdet å *kvarnar, sågar och liknande smärre anläggningar* torde, i den mån ej annan värderingsgrund står till buds, sistnämnda värderingsmetod i tillämpliga delar kunna komma till användning.

Regleringsdamm uppskattas med hänsyn till dels för densamma i anspråk tagen mark, dels dammbyggnaden. Dammbyggnad uppskattas på sätt om till kraftverk hörande byggnad ovan sagts. I kostnaden för byggnaden inräknas kostnad för rensningar intill dammen ovan- och nedanför densamma. Värdet av de vattenfallsfastigheter, som bidragit till regleringsdammen, minskas i stället med belopp svarande mot deras andel i dammanläggningen.

Om fastighet, som i denna punkt avses, ligger i två kommuner, skall, om kommungränsen går i vattendraget, vattenfallets värde delas lika på de båda kommunerna, såvida ej på grund av förhållande, som avses i 1 kap. 2 § andra stycket vattenlagen, större rätt till vattnet tillkommer den ena stranden. Värdet på tvärdamm delas jämväl lika på båda kommunerna, under det att värdet på leddamm hänföres till den strand och kommun, vartill den ansluter. I övrigt sker uppskattningen med hänsyn till läget. Går kommungränsen tvärsöver vattendraget, uppdelas värdet jämväl med hänsyn till läget.

Anvisningar till 10 §.

(ny punkt)

6. Ingår i taxeringsvärdet särskilt värde å vattenfall, skall detta värde i taxeringslängden antecknas. Vad angår utbyggt vattenfall skola härvid såsom skilda värden angivas dels värdet å fallet jämte utmålet (beträffande annan fastighet ingående i markvärde) dels värdet å alla byggnader. Skyldighet att leverera ersättningskraft avräknas å byggnadernas värde, andel i regleringsdamm å vattenfallets värde.

Taxeringsförrordningen.

17 § 1 mom.

Till ledning — — — innehavare.

Allmän fastighetsdeklaration — — — och skogen samt, beträffande fastighet, därå vattenfall finnes, uppgifter som erfordras för taxering av vattenfallet jämte tillhörande byggnader.

Är jordbruksfastighet — — — Kungl. Maj:t.»

Remiss.

Över berörda promemoria och utkast hava i anledning av remiss ytt-
randen avgivits av länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Hallands,
Värmlands, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämt-
lands, Västerbottens och Norrbottens län, kammarrätten, vattenfallssty-
relsen samt svenska vattenkraftföreningen.

Huvud-
principer.

De hörda länsstyrelserna hava i allmänhet icke haft något att erinra
mot de av Smedberg föreslagna huvudprinciperna.

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* yttrar, att det torde vara oomtvist-
ligt, att behov av detaljerade anvisningar rörande grunderna för taxe-
ring av vattenfall och kraftstationer m. m. föreläge. Det föreliggande
förslaget anknöte såvitt möjligt till bestämmelserna i gällande vattenlag,
vilket syntes fullt riktigt.

Länsstyrelsen i *Värmlands län* uttalar:

»Erfarenheten från föregående taxeringar giver vid handen, att taxe-
ringen av vattenfall endast i undantagsfall kan ske med ledning av fak-
tiskt erlagda köpeskillingar, utan måste beskattningsnämnderna använda
sig av hjälpmetoder. Att därvid låta uppskattningen av de utbyggda
vattenfallen, i utkastet kallade kraftverken, ske med utgångspunkt från
avkastningen måste bliva i hög grad vanskligt och ställer otvivelaktigt
alltför stora fordringar på beskattningsnämnderna.

Vida enklare och möjligare måste enligt länsstyrelsens mening den taxe-
ring bliva, som mera direkt grundar sig å värdet i orten å vattenfallet,
det vill säga naturkraften, samt å kostnaden för fallets utbyggande. Inom
Värmlands län äro för övrigt så gott som alla utbyggda vattenfall att
hänföra till delar av större industrier. Deras värden ingå sålunda i ett
större helt. På vad en förständig köpare vill betala för en industrifas-
tighet torde huvudsakligen inverka anläggningskostnaden, inbegripet
kostnaden för markförvärv, anläggningens ålder och dylika omständig-
heter. Härpå grundas väl också i allmänhet industrifastighetens värde
och icke på fastighetens avkastning. Uppskattningsmetoden för kraft-
verket synes böra vara i huvudsak densamma.»

Länsstyrelsen i *Örebro län* anför, efter att hava framställt ett par an-
märkningar rörande de föreslagna bestämmelserna om taxering av out-
byggda vattenfall, att ehuru antalet av dylika fall torde avsevärt över-
stiga antalet utbyggda sådana, frågan om de sistnämndas taxering med
hänsyn till det större värde de representerade torde hava den största be-
tydelsen. Frågan om taxeringen av de utbyggda vattenfallen, vilken
också vore mera komplicerad, syntes, såvitt länsstyrelsen kunde bedöma,
genom det framlagda förslaget hava fått en god lösning.

Länsstyrelsen i *Gävleborgs län* yttrar:

»Värderingen av obebyggda vattenfall och vattenkraftanläggningar
med tillhörande ledningsnät torde tillhöra det mest svårbedömda i taxe-
ringsarbetet. Den snabba tekniska utvecklingen på området har medfört
krav på allt större enheter inom såväl kraftproduktion som kraftfördel-
ning med därav följande relativt korta avskrivningsperioder. I konkur-
rensen med bränslekraft har vattenkraften visserligen i stort sett häv-

dat sin plats, men gränserna för användningen inom olika områden ändras alltjämt och avsättningsförhållandena äro svåra att på lång sikt bedöma. Olikheter i regleringsmöjligheter, samdrift mellan kraftverk på allt större avstånd samt med reservmaskineri etc. komplicera ytterligare värderingsfrågan.

Härmed följer att anvisningar för taxeringsåtgärder beträffande vattenfallsfastigheter med tillbehör måste bliva tämligen svävande och allmänt hållna. Detta belyses bland annat av den i förslaget upptagna anvisningen att ett kraftverks avkastning skall bedömas med hänsyn till den naturliga kundkrets, som för anläggningen normalt bör kunna påräknas. Här ställes en taxeringsmyndighet ofta inför en mycket vanskelig uppgift.

Allt efter omständigheterna kan man emellertid behöva anlita de i förslaget angivna utvägarna att söka ledning i faktiska köpeskillingar, i kalkyler över sannolik varaktig räntabilitet samt i normalt handelsvärde å vattenfall av olika typer och belägenhet med tillägg av verkliga byggnadskostnader. Sistnämnda metod måste dock brukas med urskiljning, då det ofta kan inträffa, att en byggnadskostnad icke medför ett motsvarande fastighetsvärde.»

Länsstyrelsen i *Västernorrlands län* anför, att länsstyrelsen intet funnit att erinra mot den värderingsmetod, som föreslagits, under förutsättning att alla erforderliga uppgifter kunde införskaffas och tillhandahållas skattemyndigheterna.

Länsstyrelsen i *Norrbottens län* uttalar:

»Förutsatt att de teknisk-ekonomiska synpunkter, som enligt den vid remissen fogade P. M. böra anläggas på taxeringen av vattenfall, äro riktiga, något som länsstyrelsen icke tilltror sig kunna bedöma, synes intet vara att erinra mot de föreslagna ändringarna i skatteförfattningarna. Länsstyrelsen anser sig emellertid böra framhålla, att taxeringsmyndigheterna vid den taxering, varom är fråga, måste komma att röra sig med åtskilliga ganska osäkra faktorer, varför avsevärda svårigheter torde möta att ernå ett riktigt resultat.»

Vattenfallsstyrelsen yttrar:

»Till en början vill styrelsen framhålla, att styrelsen ej kan ansluta sig till en del av de uttalanden, som gjorts i motiveringen till förslaget. Styrelsen har dock i det följande inskränkt sig till en kritik av det rent principiella i promemorian.

Smedberg har såsom huvudgrund för beräkningen av ett kraftverks taxeringsvärde föreslagit fastighetens räntabilitet. Han har emellertid framhållit, att de försök, som gjorts att grunda taxeringen på uppgifter om avkastningen, i regel misslyckats, varför det i praktiken visat sig nödvändigt att vanligen följa en annan metod.

Redan vad Smedberg sålunda anför, talar klart för att metoden icke bör komma till användning. Dessutom kan ifrågasättas, huruvida metoden överhuvudtaget är riktig och om den står i överensstämmelse med kommunalskattelagens principer för taxering av industrifastigheter. Det är väl snarast *rörelsens affärsvärde*, man kommer fram till genom att kapitalisera avkastningen. Om av två bredvid varandra liggande lika stora och lika beskaffade skofabriker den ena lämnar 10 procent och den andra 6 procent avkastning på investerat kapital, så kan man näppeligen

påstå, att den ena *fabriksbyggnaden* därför är värdefullare än den andra. Det är möjligt, att en köpare är villig att betala mera för den ena än för den andra byggnaden, men detta beror på att rörelsens affärsvärde är större i det ena än i det andra fallet. Det synes vara mer i överensstämmelse med lagstiftarens mening, att den större avkastningen kommer till synes vid inkomsttaxeringen.

Den av Smedberg i andra hand föreslagna uppskattningsmetoden äger obestriddliga fördelar. Den är relativt lätt att tillämpa. Man rör sig, såvitt angår byggnaderna, med kontrollerbara fakta, och de värden, som framkomma vid beräkningen, äro objektiva. Visserligen kan förekomma, att man icke känner anläggningskostnaderna. I dylika fall torde fråga ofastast vara om kraftverk, som förvärvats genom köp, och man torde då kunna erhålla en utgångspunkt för värderingen genom att antaga, att köpeskillingen motsvarar anläggningskostnaden vid tiden för köpet. Även om man skulle sakna varje direkt underlag för uppskattning av anläggningskostnaderna, kunna dessa nöjaktigt beräknas genom värdering av byggnader m. m. I fråga om vattenkraftens värdering vidlåder visserligen en olägenhet metoden, i det att det icke är lätt att angiva ett fixt värde å hästkraften utan måste detta i varje fall uppskattas med eller utan ledning av uppställda normalvärden. Detta oaktat bör denna metod obetingat föredragas framför någon annan.»

Svenska vattenkraftföreningen anför, efter att hava hänvisat till en på föreningens föranstaltande år 1929 publicerad utredning rörande fastighetstaxering av kraftverk m. m., i huvudsak följande:

»Vattenrättsingenjören Smedberg har visserligen i förslaget uppställt en huvudregel, som överensstämmer med den i 1929 års utredning såsom riktig angivna principen, i det att han föreslagit, att taxeringsvärde å kraftverk skall kunna uppskattas med utgångspunkt från *den avkastning*, som med hänsyn till den för anläggningen naturliga kundkretsen bör normalt kunna påräknas från en dylik anläggning. Denna formulering syftar uppenbarligen till samma resultat, som i 1929 års utredning angivits såsom riktigt, nämligen att kraftverkets räntabilitetsvärde eller avkastningsvärde skall utgöra det rätta taxeringsvärdet, varvid dock icke skall räknas med den särskilda avkastning, som kraftverket kan giva i den vid taxeringstillfället rådande ägarens hand, utan med den avkastning, som bör kunna under alla förhållanden beräknas. Den här angivna satsen grundas på den i lag fastslagna principen, att taxeringsvärde bör åsättas till det belopp, som provas utgöra fastighetens värde efter ortens pris (allmänna *saluvärdet*), d. v. s. det belopp, som en förständig köpare kan antagas vilja betala för egendomen.

Förslaget innehåller emellertid särskilda anvisningar för det fall, att tillfredsställande uppgifter för bedömande av avkastningsvärdet ej skulle stå till förfogande. För sådana tänkta undantagsfall stadgar förslaget, att vattenfallet bör uppskattas särskilt för sig, som om det vore outbyggt, och att värdet å byggnaderna bör uppskattas med utgångspunkt från *den faktiska anskaffningskostnaden* (nedan användes termen 'anläggningskostnader'), omräknad till nuvärde. Denna regel står i bestämd motsats till förenämnda i lag fastslagna princip. Det är nämligen ingalunda sällsynt, att ett kraftverks allmänna saluvärde (vilket uppenbarligen måste grundas på framtida avkastningsvärdet) ligger under anläggningskostnaderna, även om dessa omräknas till nuvärde. Ett dylikt förhållande

kan bero av olika anledningar. Verket kan vara anlagt under en kristid, då behovet av elektrisk kraft i orten varit särskilt starkt och ett högt pris på kraften därför kunnat betingas. Senare inträffade omständigheter, såsom ändrade konjunkturen eller tillkomst av konkurrens med andra kraftkällor, kunna hava undanröjt möjligheten att betinga högt kraftpris. Det finnes ock exempel på, att anläggningar felkalkylerats (kanske på grund av oväntade svårigheter vid byggnadsarbetet e. dyl.), så att de visat sig icke kunna lämna någon nettobehållning, även om ränta icke räknas på själva strömfallets värde. I dylika fall skulle visserligen enligt förslaget själva strömfallet, såsom riktigt är, icke äsättas något värde alls, men trots detta skulle ensamt anläggningskostnaderna kunna bli för högt taxeringsvärde å kraftverket.

Den i förslaget intagna supplementsregeln, mot vilken förestående anmärkningar riktats, skulle för övrigt antagligen komma att leda till oriktiga resultat icke blott i de tänkta fall, då avkastningsvärde icke skulle kunna beräknas, utan även i andra, i det att taxeringsmyndigheterna säkerligen skulle lockas att tillämpa supplementsregeln i fall, då huvudregeln skulle kunna utan egentlig svårighet användas.

Vattenkraftföreningen hemställer fördenskill, att de sjunde, åttonde och nionde styckena av förslaget må utgå, och anser detta så mycket hellre möjligt, som den i dessa stycken givna regeln torde vara obehöfvig. Enighet synes nämligen råda därom, att vid beräkning av kraftverks avkastningsvärde eller saluvärde till utgångspunkt icke bör tagas respektive kraftverks bruttoavkastning under för tillfället rådande förhållanden, utan den normalavkastning, som kan beräknas, oavsett tillfällig användning av kraften etc. En dylik bruttoavkastning böra taxeringsmyndigheterna, enär kännedom om genomsnittligt gällande kraftpris utan svårighet kan erhållas, kunna utröna med ledning av uppgifter angående kraftverkets leveransförmåga och belägenhet. Taxeringsmyndigheterna torde ock på sätt redan i viss utsträckning skett kunna inhämta erforderliga upplysningar av tekniska experter. För att få fram den beräknade nettoavkastning, som bör läggas till grund för respektive kraftverks taxering, erfordras visserligen därjämte uppgifter angående anläggningskostnaderna för detsamma, vilkas storlek inverka minskande på avkastningsvärdet. Men uppgift härom är enligt förslaget ändock erforderlig för utrönande av strömfallets värde, vilket per kraftenhet är mindre ju högre anläggningskostnaden är. Det bör således i alla fall vara möjligt för taxeringsmyndigheterna att äsätta kraftverk ett så kallat standardavkastningsvärde, till vilket taxeringsvärdet bör fastställas.»

Kammarrätten anför:

»Vattenfall taxeras *antingen* såsom en integrerande del av en jordbruksfastighet och är då outbyggt eller utbyggt och använt allenast för eget jordbruk eller skogsbruk *eller också* såsom annan fastighet, i vilken händelse det är utbyggt och använt för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk eller outbyggt.

Kommunalskattelagens 9 § och anvisningen därtill innehålla icke någon särskild bestämmelse i fråga om taxering av vattenfall. Allenast säges i denna anvisning, punkt 2, att, vad jordbruksfastighet angår, hänsyn skall tagas till vattenfall såsom särskild naturtillgång. Till grund för uppskattning av vattenfalls värde skall alltså läggas ortens pris (allmänna saluvärdet), på sätt detta begrepp i anvisningen närmare belyses. Obestridd-

ligt är emellertid, att vattenfall, såväl outbyggda som utbyggda, förete så många olikheter i förhållande till fastigheter i övrigt, att de i anvisningen innehållna bestämmelserna i endast ringa utsträckning kunna få en mera omedelbar tillämpning å vattenfallsfastigheter. I sådant avseende behöver man allenast erinra om det faktum, att det som konstituerar värdet å ett vattenfall ej är ett konkret föremål utan den kraft, som det framrinnande vattnet representerar, och att kraftens värde är beroende av en mångfald förhållanden, vilkas rätta bedömande fordrar teknisk sakkunskap. Därtill kommer, att vid ett utbyggt vattenfall värdebedömningen ytterligare kompliceras på grund av att nya fastighetsdelar uppstått genom byggnader och maskinerier, vilka tillsammans med vattenfallet bilda en enhet, ett kraftverk. Givet är således, att det såväl för de skattskyldiga som taxeringsmyndigheterna skulle vara av stort värde, om det låte sig göra att i anvisningen till 9 § kommunalskattelagen angiva några vägledande metoder för taxeringen. Å andra sidan äro de faktorer, som öva inverkan på värdesättningen av ett outbyggt vattenfall och ett kraftverk, såsom framgår av det ovan sagda, av en så invecklad natur, att det kan ifrågasättas, huruvida det är möjligt att i den lättillgängliga och överskådliga form, som en anvisning givetvis bör äga, meddela upplysningar om lämpliga tillvägagångssätt vid taxeringen, utan att de bestämmelser, som sålunda kunna komma att meddelas, allenast öka de svårigheter, som redan föreligga att beträffande nyssnämnda slag av fastigheter ernå ett gott taxeringsresultat.»

Kammarrätten yttrar vidare:

»I åtskilliga av kammarrättens fastighetstaxeringsavdelning avgjorda besvärsmål angående taxering av vattenfall år 1928 har åberopats ett av svenska vattenkraftföreningen i dess publikationer för år 1929 förordadt förfarande för värdesättning av outbyggda vattenfall, därvid värdesättningen skett med utgångspunkt från 9-månaders vattenmängd och turbinhästkraft enligt vad nedanstående tablå utvisar.

	Kapitalvärde per 9-månaders turbin- hästkraft vid tiden för utbyggnaden	Tid, inom vil- ken i medeltal utbyggnad kan väntas	Avrundat nuvärde efter 6 % räntefot	
			per hkr	per kW
i övre Norrland	30 kr.	40 år	3 kr.	4 kr.
i nedre Norrland	60 »	25 »	14 »	19 »
i Dalälven	100 »	12 »	50 »	68 »
i Syd- och Mellansverige ..	120 »	10 »	67 »	91 ».

Vattenfallsstyrelsen har vid beräkningen av värdet år 1928 å de under vattenfallsstyrelsens förvaltning ställda vattenfallsfastigheterna använt en tablå av samma innehåll med allenast den skillnaden, att 'nuvärdet' avrundats efter en räntefot av 5 procent.

Det förfarande, som i det nu remitterade förslaget anvisas såsom lämplig metod för taxering av outbyggda vattenfall, bygger å samma grunder som dem, åt vilka ovannämnda tablå givit uttryck, med undantag av, att icke 9-månaderseffekten utan lågvatteneffekten tagits till utgångspunkt, samt att frågan, huruvida effekten skall beräknas i naturhästkrafter eller turbinhästkrafter, lämnats öppen.

Vid en granskning av förslaget i nu förevarande del kan man ej undgå att särskilt bemärka, att man i fråga om den viktigaste faktorn för värdesättningen, kraftpriset, allenast hänvisas till att det skall utgöra det för bygden gällande. Något sådant pris torde emellertid svårigen kunna sägas utan vidare vara att tillgå. De i ovannämnda tablå intagna pris torde närmast återspegla uppfattningen inom fackkretsar om vad som för olika delar av landet varit att vid fastighetstaxeringen år 1928 anse såsom skäliga pris. För att den föreslagna anvisningen skall få någon mera påtaglig praktisk betydelse, torde alltså vara nödvändigt att, såsom jämväl promemorieförfattaren synes hava tänkt, en på teknisk-kommersiell sakkunskap grundad utredning verkställes angående kraftprisen för olika landsändar samt att med stöd därav en särskild tablå utarbetas. En sådan tablå bör i särskild ordning fastställas att tjäna till ledning vid taxeringen.

En annan utväg vore möjligen att vidtaga sådan ändring av 59 § taxeringsförordningen, att vederbörande länsstyrelse finge i uppdrag att i enlighet med grunder, som av utav Kungl. Maj:t förordnad sakkunnig utarbetats, uppgöra förslag till pristablå för länet, vilken tablå skulle vid det i paragrafen omförmälda sammanträdet fastställas. Att i sådant fall särskild sakkunnig skulle av Kungl. Maj:t förordnas, beror därpå, att om anlitaandet av sakkunnig för utarbetandet av grunderna för pristablåns uppställning bleve varje länsstyrelses ensak, säkerligen vitt skiftande system härutinnan skulle komma i tillämpning. Den nu antydda utvägen synes kammarrätten icke böra anlitas, ty fastställandet av själva de belopp, som enligt tablåen skulle utgöra normalpris, skulle ju ske vid sammanträdet enligt ovannämnda paragraf i taxeringsförordningen, och då jämväl vid denna prissättning många olika synpunkter kunna anläggas, kunde den med hänsyn till nyttan av tablåen så nödvändiga enhetligheten komma att äventyras.

Kammarrätten får alltså hemställa, att, på sätt kammarrätten i första hand ifrågasatt, en för hela riket avsedd tablå utarbetas, till vilken hänvisning bör lämnas i anvisningen. Sker så, synes kammarrätten anvisningen, såvitt outbyggt vattenfall angår, kunna bli av stort värde för vinnande av ett gott taxeringsresultat och jämnhet i taxeringen. Under angiven förutsättning får kammarrätten alltså tillstyrka meddelandet av bestämmelser i anvisningsväg av i huvudsak det innehåll, som av Smedberg föreslagits.

Vad härefter angår uppskattningen av värdet å kraftverk, upptager förslaget till anvisning två alternativa metoder.

I första rummet har satts metoden att beräkna avkastningen av kraftverket i dess helhet d. v. s. vattenfall med tillhörande byggnader och genom kapitalisering av avkastningen efter lämplig procent få fram ett antagligt saluvärde. Den andra metoden åter avser en beräkning av vattenfallet för sig och tillhörande byggnader för sig, och skulle i sistnämnda fall byggnaderna upptagas till den faktiska anskaffningskostnaden, omräknad till nuvärde med erforderliga avskrivningar.

Vad nu den förstnämnda metoden beträffar, har promemorieförfattaren själv blott invändningar mot densamma att göra, och det är uppenbart, att han ställer sig tveksam till lämpligheten av att annat än i undantagsfall en sådan metod följes. Kammarrätten biträder de av promemorieförfattaren framförda invändningarna. I de av kammarrätten handlagda fastighetstaxeringsmål, i vilka denna metod varit under diskussion, hava

dess svagheter blivit starkt belysta, i följd varav metoden haft föga framgång. Dess känslighet för minsta rubbning av grundsiitrorna är särskilt påfallande. Så har t. ex. en sänkning av ett till 3 öre beräknat kraftpris med $\frac{1}{10}$ öre visat sig tillräcklig att nedbringa ett taxeringsvärde från 380,000 kronor till jämnt hälften. Att denna metod oaktat sina brister upptagits i föreliggande förslag beror säkerligen därpå, att densamma, teoretiskt sett, är kanske den riktigaste. Då emellertid metoden, såsom ovan är visat, i praktiken blir ytterst svårhanterlig och jämväl otillförlitlig, synes det kammarrätten olämpligt att betunga anvisningen med bestämmelser i ämnet, vilka ej kunna undgå att bli av en viss vidlyfthet. Kammarrätten får alltså bestämt avstyrka införandet i anvisningen till 9 § kommunalskattelagen av bestämmelser om en på beräkning av avkastningen av ett kraftverk grundad värdering. Härmed har kammarrätten självallt ej velat säga, att icke metoden i vissa fall, där möjlighet att erhålla tillförlitligt material att bygga på föreligger, kan få provas; och i sådant syfte kanske kunde tagas i övervägande, hurvida icke den särskilda deklaration rörande fastighet med vattentall, som är avsedd att komma till användning, borde giva anvisning å meddelandet av vissa fakta och förhållanden av betydelse för beräkningen av avkastningen av ett kraftverk, vilken beräkning i varje fall såsom kontrollfaktor kan få betydelse.

Vad härefter angår den andra föreslagna metoden, som grundar sig på ett vattentalls råkraftsvärde och anläggningarnas nuvärde, utgör visserligen icke heller den någon garanti för ernåendet av ett riktigt taxeringsresultat, därtill äro ju beräkningsgrunderna alltför grova och i vissa fall jämväl osäkra. I sistnämnda avseende framträder skarpt vikten av att tillgång finnes till en särskild för kraftverk lämpad prisindex för omvandling av anskaffningskostnaden till nuvärde ävensom att priset å råkraften och procentsatsen för avskrivningar bli ändamålsenligt avvägda. Å andra sidan måste erkännas, att metodens enkla och klara linjer samt, vad byggnaderna angår, jämförelsevis säkra utgångspunkter, verka till dess fördel. Metoden har i ett avsevärt antal å kammarrättens fastighets-taxeringsavdelning handlagda mål förelegat till bedömande och därvid visat sig kunna tillmätas ett betydande värde såsom bidragande till ernåendet av en riktig värdesättning. Emellertid uppmärksammades redan vid ifrågavarande måls avgörande, att den index, som följdes vid anläggningskostnadernas omvandling till nuvärde, icke var så fullständig och särskild för kraftverk avpassad, som lämpligt vore. Skall därför nu i anvisningens form givas en viss hemul åt metoden, torde vara nödvändigt dels att, såsom också i promemorian förutsättes skola ske, frågan om utarbetandet av en särskild kraftverksindex toges i övervägande, dels ock att i anvisningen klart frånsäges, att omräkningen av anskaffningskostnaden till nuvärde skall ske enligt index, som kommer att i särskild ordning fastställas. Under nyssnämnda båda förutsättningar anser sig kammarrätten ej böra motsätta sig, att till vägledning i de fall, då säkrare material ej finnes att bygga på, såsom erlagda köpeskillningar, fullt tillförlitliga avkastningsberäkningar m. m., såsom lämpligt tillvägagångssätt vid värdesättning av kraftverk förordas en beräkning av vattenfallets råkraftsvärde och anläggningarnas nuvärde i huvudsaklig överensstämmelse i övrigt med de i förslaget angivna grunder. Åt vem utarbetandet av index och dess fastställande bör uppdragas, anser sig kammarrätten sakna anledning ingå på. Allenast det torde i sammanhang härmed böra sägas,

att då på grund av att under löpande taxeringsperiod nya kraftverk byggas eller gamla omändras samt av sådan anledning nytaxering kan komma att under perioden äga rum, för kostnadernas beräkning efter förhållandena vid periodens början ny index bör fastställas varje år.»

Kammarrättens utlåtande är ej enhälligt. Tvänne ledamöter hava nämligen uttalat i huvudsak följande:

Reservanterna funne sig icke övertygade om att ett verkligt behov av särskilda anvisningar för taxering av vattenfallsfastigheter föreläge. Det relativt obetydliga antalet besvärsmål hos kammarrätten angående taxering år 1928 av dylika fastigheter syntes icke tyda på förefintligheten av ett dylikt behov. Därest alltså det allmänna saluvärdet skulle ligga till grund för taxeringsvärde även å vattenfallsfastighet, syntes det icke möjligt att ur anvisningarna utesluta hänvisningen till att kraftverk kunde uppskattas med utgångspunkt från normal avkastning. Denna metod borde nämligen teoretiskt utgöra den, som säkrast ledde fram till det allmänna saluvärdet. Å andra sidan vore den metoden behäftad med sådana brister att den praktiskt icke ledde till det åsyftade målet. Detta mål syntes icke heller med visshet kunna nås genom uppskattning av råkraftvärde och nuvärde hos kraftverksbyggnader eller anläggningskostnaderna. Skulle sistnämnda metod läggas till grund, syntes den böra laglästas i en form, som lagtekniskt motsvarade den särskilda formen för taxering av skogsmark och växande skog. I så fall skulle den för uppskattning av råkraftvärdet erforderliga tabell fastställas av Kungl. Maj:t och riksdagen. Metoden krävde emellertid för att komma till användning i fråga om kraftverksbyggnader med nödvändighet utarbetandet av en särskild index. Det vore emellertid icke utrett, att det allmänna hade så stort intresse av en dylik index, att staten borde påtaga sig det besvär och de kostnader, som bleve förenade med ett årligt utarbetande därav. Det kunde jämväl befarras, att anspråk kunde komma att resas från andra industrier än vattenkraftsindustrien om utarbetande på officiell väg av en index, som kunde äga vitsord, då det gällde beräkning av värdet å dessa industrier tillhöriga fastigheter.

Det syntes emellertid icke lyckligt att på här angivet sätt schablonisera taxeringsförfarandet på ett visst område och binda fastighetsbeskattningsnämnderna. Dessa ägde mången gång inom sig personer med rik praktisk erfarenhet i fråga om värdering av fastigheter, även industrifastigheter.

Kammarrätten hade helst bort helt avstyrka det remitterade förslaget eller i varje fall icke tillstyrka andra anvisningar än i fråga om uppskattning av råkraftvärdet hos vattenfall, men då i av reservanterna skisserad form.

Rörande behovet av särskilda bestämmelser om taxering av vattenfallsfastigheter synes mig knappast någon större tvekan kunna råda. Vid tidigare taxeringar har i sådant avseende stor villrådighet förefunnits, och taxeringsresultaten hava blivit synnerligen ojämna. De hörda myndigheterna hava också nästan undantagslöst vitsordat detta behov. Det är visserligen sant, att kammarrättens praxis rörande ifrågavarande taxeringar skulle kunna väntas bidraga till en jämnare uppskattning i framtiden. Önskvärt synes emellertid vara, att ett sådant uppgiftsmaterial

Departements-
chefen.

kommer att redan från början stå till beskattningsnämndernas förfogande, att taxeringsarbetet genomgående kommer att inriktas på en rationell värdering, samt att lagstiftningen inrättas därefter. Ej minst gäller det sagda de outbyggda vattenfallen, som hittills torde hava blivit ytterst ojämnt värderade.

Erfarenheten har emellertid visat, att vid kammarrättens prövning jämväl av mål angående taxering av kraftverk ett tillfredsställande uppgiftsmaterial för taxering enligt den metod, som i brist på vägledande försäljningspris må synas som den naturligaste, nämligen med utgångspunkt från den normala avkastningen, ytterst sällan förelegat. Man har i stället varit nödsakad verkställa värderingen efter vissa schablonmässiga grunder, i det man dels uppskattat fallets värde med hänsyn till effekt och utbyggnadskostnad, dels därtill lagt, förutom värde på eventuellt utmål, den faktiska kostnaden för byggnader m. m., omvärderad till nuvärde och minskad med hänsyn till slitning och ålder. Det kan emot denna metod anmärkas — och har emot den anmärkts — att den i vissa fall kan befaras leda till mindre riktiga resultat; detta kan sammanhånga exempelvis därmed, att ett utbyggt vattenfall, som det numera ej skulle löna sig att utbygga och som sålunda kan anses i verkligheten vara i sig självt värdelöst, enligt uppskattningsmetoden alltid åsättes något värde. Då det emellertid torde förhålla sig så, att sagda eller liknande förhållanden äro mycket ovanliga och den schablonmässiga metoden i stort sett kan anses verka med tillräcklig noggrannhet, måste den enligt mitt förmenande anses vara av betydande praktiskt värde. Trots svenska vattenkraftföreningens motsatta uppfattning tvekar jag fördenskull ej att förorda det av den sakkunnige i det remitterade utkastet framlagda förslaget rörande denna taxeringsmetods upptagande i lagstiftningen. Förslaget har också i denna del i huvudsak tillstyrkts av alla de hörda myndigheterna. Jag finner kammarrättens påpekande om den starka inverkan, som vid avkastningsberäkningen kan följa av en mycket ringa prisskillnad, värt särskilt beaktande. En dylik beräkning fordrar uppenbarligen mycket tillförlitliga grunduppgifter. Då det synes mig vara av vikt, att den mera schablonmässiga uppskattningsmetoden utformas å deklarationsformulär, och förutsättningar därför knappast kunna anses föreligga, om ej densamma blivit lagfäst, synes detta vara tillräckligt skäl för ett dylikt lagfästande.

Vattenfallsstyrelsen har ställt sig på alldeles motsatt ståndpunkt mot svenska vattenkraftföreningen och påyrkat, att den nyss antydda s. k. »anläggningskostnadsmetoden» skulle bliva ensam gällande. Kammarrätten har i viss mån yttrat sig i liknande riktning men har dock ej ansett sig kunna förorda, att en avkastningsberäkning skulle vara helt utesluten, ehuru den knappast borde antydas i lagtexten. Då det förefaller mig obestridligt, att en fullt korrekt avkastningsberäkning knappast kan fränkän-

nas vitsord såsom uppskattningsgrund, synes det mig ej överensstämmande med eljest erkända taxeringsnormer att bestrida dess principiella giltighet. Men är detta fallet, så synes det vara av vikt att i lagtexten giva en antydning om dess innebörd för att inskräpa, att fråga är om normal avkastning och normal omkostnad m. m. Då det otvivelaktigt ofta torde vara svårt att i praktiken komma till rätta med dessa värden, visar det, att det merendels torde vara klokt att från början inställa sig på en riktig taxering enligt den andra metoden. Redan ur kontrollsynpunkt torde det vara lämpligt att alltid infordra för tillämpning av denna senare metod erforderliga uppgifter. Vad däremot en uppskattningsmetod med utgående från den påräkneliga avkastningen angår, förefaller det mig, som om den svaga antydning som i det remitterade utkastet lämnats om metodens utformning — bortsett från vad nyss sagts om att hänsyn skall tagas till normala förhållanden — är alltför knapphändig för att kunna tillerkännas något egentligt värde. Det må tillkomma vederbörande att fortfarande som hittills själva verkställa i dylikt avseende erforderliga kalkyler. Genom denna och vissa andra strykningar vinnes också en önskvärd förkortning av anvisningarna.

Det utmärkande för den »anläggningskostnadsmetod», som jag föreställer mig kommer att i praktiken få den största användningen, är, dels att en självständig uppskattningsmetod sker av vattenfallet med utgångspunkt från dess effekt värderad till gällande priser, den kostnad det nu skulle draga att utbygga detsamma m. m., dels att därtill lägges den faktiska utbyggnadskostnaden, omräknad till nuvärde. I det förra avseendet erfordras kännedom om en del faktorer, såsom vattenmängd, fallhöjd etc., vilka variera under olika delar av året, så ock om kraftpriser och dylikt. Det är nödvändigt att beträffande vattenmängd, fallhöjd m. m. bestämma sig för vissa normalbegrepp, och jag vill redan nu betona önskvärdheten av att här i möjligaste mån ansluta sig till vattenlagens begreppsbestämningar. Vad angår kraftpriser och dylikt synes det önskvärt att, såsom kamrarrätten föreslagit, utarbета normaltabeller. Att göra dessa bindande synes mig däremot knappast lämpligt, och jag finner det ej påkallat att i anvisningarna direkt hänvisa till dylika tabeller. Både för att erhålla ett jämnare resultat och för att i längden erhålla kostnadsbesparing anser jag det klokt att, såvitt möjligt, för vattenfalls taxering erforderliga uppgifter utarbetas centralt och sedan ställas till taxeringsmyndigheternas förfogande. Ej minst gäller detta den för byggnadernas uppskattnings synnerligen viktiga faktor, som betecknas av det indextal, vilket skall tillämpas för att förvandla den faktiska anläggningskostnaden till ett nuvärde. Hittills uträknade indextal hava i sådant avseende ej ansetts tillfredsställande. Att få fram ett riktigt indextal för kraftverksbyggnader torde få anses utgöra ett betydelsefullt moment av förberedelserna till nästa allmänna taxering av vattenfallsfastigheter.

*Lagtextens
uppställning.*

Kammarrätten har ifrågasatt annan lydelse än den, som återfinnes i utkastet, beträffande det inledande stycket i förevarande punkt av anvisningarna. Då denna formulering närmast föranledes av kammarrättens förslag att utesluta punkten om beräkning efter avkastningsvärdet, finner jag ej anledning frångå den lydelse, som återfinnes i utkastet.

Från ett par håll har jämväl ifrågasatts annan ordningsföljd av de olika stycken, som i förevarande punkt av anvisningarna förekomma. En närmare undersökning av denna möjlighet har emellertid visat, att den i utkastet följda uppställningen i huvudsak bättre än andra framlagda förslag åskådliggör de synpunkter, som ligga till grund för ifrågavarande fastigheters taxering. Vissa omflyttningar av de olika styckena har jag emellertid funnit lämpligen böra vidtagas.

*Värdet på
outbyggt
vattenfall.*

I utkastet har föreslagits, att till grund för taxeringen av outbyggda vattenfall skall i anslutning till vattenlagens värderingsregler tagas »normal lågvatteneffekt».

Länsstyrelsen i *Värmlands län* omnämner, att vid verkställda taxeringar av vattenfall inom länet vattenmängden vid fallvärdering i regel torde hava angivits med 9-månaders effekten. Den övergång till taxering efter normal lågvatteneffekt, som i utkastet förordades, torde under sådana förhållanden sannolikt komma att åtminstone vid den första taxeringen nödvändiggöra, att beskattningsnämnderna bereddes tillgång till sakkunnig hjälp.

Vattenfallsstyrelsen anför i förevarande avseende:

»Smedberg har till grund för värderingen av vattenfall lagt normal lågvatteneffekt, beräknad efter bruttofallhöjden vid normalt lågvattenstånd och normal lågvattenmängd. Vid köp av vattenfall har hittills så gott som undantagslöst beräkningen av fallets värde skett med utgångspunkt från 9-månaders vattenmängd, och man torde nog få antaga, att vattenfallsköpen fortfarande komma att baseras på 9-månaders vattenmängd eller snarare sådan av 75 procent varaktighet. Smedberg har icke framfört några fördelar, som övertygat vattenfallsstyrelsen, att den av honom föreslagna metoden skulle vara att föredraga framför hittills tillämpad praxis. Den omständigheten, att metoden skulle ansluta sig till vattenlagen, torde icke löra vara avgörande.

Emellertid har man numera frångått begreppet 9-månaders vattenmängd och i stället övergått till begreppet vattenmängd med 75 procent varaktighet. Dessa båda vattenmängder skilja sig dock icke från varandra i sådan grad, att skiljaktigheten har någon egentlig betydelse i taxeringsavseende. Vattenfallsstyrelsen får alltså föreslå, att grunden för värdering av vattenfall skall vara bruttofallhöjden vid normal medelvattenyta och vattenmängden med 75 procent varaktighet under längsta tillämpliga observationsperiod.»

Svenska vattenkraftföreningen yttrar:

»Vattenkraftföreningen ställer sig tveksam till tanken att taga lågvatteneffekten till utgångspunkt i stället för som hittills allmänt brukats

nio månaders effekten. Detta skulle medföra, att hittills kända eller uppskattade pris per hästkraft eller kilowatt icke kunna utan omräkning tillämpas. Taxeringsmyndigheterna torde få svårt att verkställa dylik omräkning. Eventuellt torde en anvisning om efter vilka grunder en dylik omräkning bör ske kunna införas i anvisningarna.»

Kammarrätten gör följande uttalande:

»I vad mån övergången till normal lågvatteneffekt från 9-månaders-effekt, som tidigare i allmänhet legat till grund för taxeringarna av nu ifrågavarande slag, kan föranleda några svårigheter beträffande kraftens värdesättning, saknar kammarrätten kompetens att bedöma. Så vitt av den remitterade promemorian framgår, är så ej fallet, och synes under sådana omständigheter förändringen ej kunna ur taxeringssynpunkt medföra någon nämnvärd olägenhet.»

Beträffande hänsyntagande vid värderingen till skyldighet för fallägaren att avstå vattenmängd för samfärdsel m. m. hava jämväl gjorts vissa uttalanden.

Svenska vattenkraftföreningen anför, att vid bestämmande av värde å outbyggda strömfall den vattenmängd, som kunde anses behöflig för samfärdsel, särskilt flottning, och andra behov, borde avräknas.

Kammarrätten uttalar rörande nämnda bestämmelse:

»Den mindre vattenmängd än den faktiskt förefintliga, varmed sålunda ansetts skäligt att i vissa fall räkna, synes enligt promemorian hänföra sig till vissa vattenrättsliga förhållanden såsom kungsådra, farled, flottled och fiskvägar. I fråga härom vill nu kammarrätten framhålla, att omständigheter av berörda art givetvis kunna inverka jämväl på värdet av outbyggda vattenfall och att förty bestämmelser härom, i den mån de anses erforderliga, böra hava sin plats i stycket 3. Dessutom behöver ej en vattenfallsägares skyldighet att till exempel på grund av förefintligheten av kungsådra avstå viss vattenmängd nödvändigtvis vara tagen i anspråk för att inverka sänkande på fallvärdet. Redan förefintligheten av kungsådran har den inverkan. Att sålunda på förhand beräkna, att viss vattenmängd måste för samfärdsel eller andra behov avstås, är i de flesta fall ytterst vanskligt. Enligt kammarrättens mening bör denna fråga lämpligen lösas på sådant sätt, att allenast en hänvisning till jämväl ifrågavarande förhållanden såsom inverkan på fallvärdet göres i stycket 3.»

Länsstyrelsen i *Västerbottens län* yttrar, att det förefölle som om bestämningen av »normalt lågvattenstånd ovan damm» till »sänkningsgränsen» vore umbärlig. För de flesta torde begreppet »normalt lågvattenstånd» vara mera begripligt än begreppet »sänkningsgränsen».

I utkastet har ifrågasatts ett påpekande därav, att outbyggt vattenfall kunde anses sakna självständigt värde, bland annat då detsamma ej kunde förväntas bli utbyggt inom 40 år. Länsstyrelsen i *Örebro län* uttalar, att möjligen en sådan regel vore att föredraga, att outbyggt vattenfall finge anses sakna särskilt värde, om detsamma icke kunde förväntas bli ut-

byggt under den fastighetstaxeringsperiod, som toge sin början under taxeringsåret. En bestämmelse, som krävde hänsyn till en tidrymd av 40 år framåt, saknade praktiskt taget betydelse för taxeringen, då i vår tid sällan sådana förhållanden föreläge, som gjorde det möjligt att med någon grad av visshet beräkna utvecklingen under så lång tid framåt.

Departements-
chefen.

Enligt min uppfattning föreligga starka skäl att vid taxering av outbyggda vattenfall i möjligaste mån anknyta till vattenlagens värderingsregler.

I praxis lär man hittills i allmänhet hava grundat taxeringen på en effekt, baserad på niomånadersvattenmängd och medelfallhöjd, och svenska vattenkraftföreningen har ansett skäl ej föreligga att övergiva denna beräkningsgrund. Vattenfallsstyrelsen har åter föreslagit övergång till »sjuttiofemprocentsvattenmängd» och medelfallhöjd, ett effektbegrepp, som något skiljer sig från det i praxis tillämpade. Vattenlagen bygger däremot på lågvatteneffekten, d. v. s. normal lågvattenmängd och motsvarande fallhöjd. Jag vill i denna punkt ansluta mig till det i utkastet framlagda förslaget att följa vattenlagens nu under en längre tid av vattendomstolarna prövade uppskattningsgrund. Denna förutsätter ett annat och högre pris per hästkraft än den eljest vanligast förekommande beräkningen enligt »niomånaderseffekten», men en omräkning lär utan svårighet kunna företagas, och jag förutsätter i likhet med kammarrätten, att material för bedömande av denna fråga liksom av andra på taxeringen inverkande spörsmål skall ställas till beskattningsnämndernas förfogande. Att fastställande av lågvattenmängden i praktiken erbjuder mindre svårigheter än bestämmande av niomånadersvattenmängden, vilken kräver viss statistisk beräkning, torde vara uppenbart. Jag vill understryka vad som i den remitterade promemorian framhållits, att här är fråga allenast om olika metoder att komma till de riktiga värdena, och att värdenas storlek blir i huvudsak lika, vilkendera metoden som än väljes. Risker för missförstånd och villrådighet föranleder emellertid, att endast den ena metoden bör följas.

I vissa av de avgivna yttrandena gjorda påpekanden hava föranlett formell omarbetning av de stycken, som avse värdering av outbyggda vattenfall. Att vattenmängd, som måste avstås till samfärdsel och andra behov, bör avräknas vid värdering ej blott av utbyggda utan även av outbyggda vattenfall, föranleder flyttning av den i sådant avseende i utkastet föreslagna bestämmelsen.

Länsstyrelsens i Örebro län framhållande av att den föreslagna 40-åriga utbyggnadstiden vore för lång föranleder mig att i stället införa uttrycket »inom överskådlig framtid», vilken bestämning i praktiken vanligen torde betyda en väsentligt kortare tidsperiod.

Rörande den föreslagna bestämmelsen, att vid uppskattning av värdet av kraftverk med utgångspunkt från den påräkneliga avkastningen bland annat »tillgång till reservkraft genom reservmaskineri eller samdrift med annat kraftverk e. dyl.» skall tagas i beräkning, uttalar *svenska vattenkraftföreningen* följande:

»Missförstånd torde ock kunna orsakas av föreskriften i sjätte stycket, att hänsyn skall tagas till 'tillgång till reservkraft genom reservmaskineri eller samdrift med annat kraftverk'. Det är givet, att om reservmaskineri finnes i det kraftverk, vilket taxering är i fråga, så att reservmaskineriet ingår i samma fastighet, hänsyn därtill bör tagas vid beräkning av avkastningsvärdet. Men om reservmaskineriet är förlagt på annan fastighet, bör den avkastning, som reservmaskineriet ger, visserligen inverka på den fastighetens taxeringsvärde men icke på kraftverkets taxeringsvärde. Om reservkraft erhålles genom samdrift med annat kraftverk, synes detta icke böra inverka på någotdera kraftverkets taxeringsvärde. Vartdera kraftverket är vid fastighetstaxeringen att behandla som ett fristående objekt. Om den tillfälliga ägaren lyckas att genom köp av reservkraft e. dyl. bättre tillvarata en fastighets möjligheter, så bör detta icke inverka på fastighetens taxeringsvärde. Det är därför önskligt, att orden 'och tillgång till reservkraft genom reservmaskineri eller samdrift med annat kraftverk o. dyl.' antingen uteslutas eller ersättas med t. ex. 'i kraftverket befintligt reservmaskineri'.»

Svenska vattenkraftföreningens uttalande, att hänsyn vid taxering enligt avkastningsmetoden ej borde tagas till möjlighet att erhålla reservkraft, reservmaskineri utom fastigheten etc., kan jag ej biträda. Det är ej de befintliga kontrakten eller de befintliga maskinerna i och för sig, som föranleda ett högre allmänt saluvärde, utan den omständigheten, att en köpare av kraftverket ofta måste räkna med möjligheten att på skäligen villkor erhålla reservkraft såsom en på inköpspriset mycket väsentligt inverkande faktor. Här föreligger i viss mån en analogi med den omständigheten, att läget i förhållande till andra fastigheter ofta har stor betydelse för fastighetstaxering. Med den allmänna avfattning jag föreslår av punkten om avkastningsvärdets beräkning komma emellertid ifrågavarande bestämmelser att bortfalla.

Departements-
chefen.

Vattenfallsstyrelsen har rörande de stycken i det remitterade utkastet, som avse den mera schablonmässiga s. k. »anläggningskostnadsmetoden» anfört, bland annat, följande. Uttrycket »nuvärde» borde utbytas mot »vid taxeringsårets ingång». Påpekandet att broöverbyggnad, som ej tillhör kraftverket, ej skall inräknas i byggnadsvärdet, syntes vara överflödigt och kunna verka missvisande. Om bestämmelse att i byggnadsvärdet ej skall inräknas kraftledningar skulle införas i lagen, syntes den ej hava sin plats i 9 §.

Värdering av
kraftverk enligt
anläggningskost-
nadsmetoden.

Kammarrätten anför:

»Att använda ordet utmål synes ej nödvändigt och kan möjligen föranleda missförstånd. Då det i förevarande anvisning är fråga om grunder för bestämmandet av det totala taxeringsvärdet och ej delvärdena, synes

bestämmelsen angående uppskattningen av värdet av den mark å land, som tages i anspråk för kraftverksanläggningen med bostadshus, böra, utan att sammanställas med vattenfallsvärdet, upptagas i ett nytt stycke.

Den ifrågasatta tredelningen av värderingen av byggnaderna sammanhänger med de olika procentsatser för avskrivningar och möjligen även de olika indextal för anskaffningskostnadens reducering, som kunna visa sig böra gälla för byggnader, turbinutrustning och elektrisk utrustning, och synes med hänsyn härtill någon invändning mot den sålunda ifrågasatta specialiceringen ej böra göras, även om kammarrätten ej kan underlåta att framhålla de ytterligare besvärligheter vid taxeringen, varje ny specialisering måste medföra. För att understryka, att jämväl bostadsbyggnader avses i detta stycke, synes böra utsägas, att det gäller bestämmandet av värdet å samtliga i en kraftverksanläggning ingående byggnader.

Beträffande omfattningen av begreppet anskaffningskostnad skulle vidare kunna ifrågasättas, huruvida icke — då metoden ytterst bygger på det antagandet, att de kostnader, ett kraftverks iordningställande dragit, vid en försäljning av kraftverket under oförändrad prisnivå böra kunna bli betäckta — även sådana kostnader som de, vilka måste bestridas för markskador, rensningar och dylikt, böra inräknas i anskaffningskostnaden. Härvid bör emellertid bemärkas, att dessa kostnader för markskador m. m. åtminstone i viss mån svara emot ett högre värde å råkraften hos själva vattenfallet och således ej bli lämnade helt obeaktade. Då emellertid ett riktigt avvägande av den betydelse i taxeringsavseende nu berörda förhållanden äga, tarvar ett närmare inträngande i en hel del tekniska frågor, vill kammarrätten föreslå, att 9 stycket gives sådan formulering, att berörda förhållanden få bedömas från fall till fall.

Parentesen 'ej transformatorer' bör uteslutas. Visserligen hava transformatorer i regel, då tvist härom rått, av kammarrätten och regeringsrätten förklarats ej utgöra fast egendom, men därmed torde ej vara sagt, att förhållandena aldrig kunna vara sådana, att transformatorer böra betraktas såsom fast egendom. Efter ordet 'kraftverket' i sista meningen bör tilläggas 'eller, där så är fallet, utgör för allmän trafik avsedd farväg'. Efter sista ordet i samma stycke bör tilläggas 'som framdragits över annan än den för kraftverket använda marken'.

Departements-
chefen.

De av vattenfallsstyrelsen och kammarrätten sålunda gjorda anmärkningarna giva mig anledning att föreslå vissa ändringar i den i utkastet föreslagna formuleringen. Vid det förhållande att jag föreslår borttagande av den i och för sig riktiga men föga betydelsefulla bestämmelsen rörande broöverbyggnad och kraftledning, föranleder kammarrättens beträffande denna punkt givna ändringsförslag ingen särskild åtgärd. Den närmare innebörden av vad som skall inbegripas i »anskaffningskostnaden» synes få överlämnas åt praxis att bestämma.

Besättnings-
kraft.

Kammarrätten anför rörande det stycke av de föreslagna anvisningarna, vari avhandlas ersättningskraftens inverkan på taxeringsvärdet, följande:

»Bestämmelserna i detta stycke hänföra sig till förhållanden, som grunda sig dels på vissa av vattendomstol meddelade beslut i fråga om ersättning för förlorad vattenkraft dels ock på vissa rörande samma fråga

ingångna avtal, som ej av domstol fastställts. I sistnämnda avseende har nämligen före den nya vattenlagens ikraftträdande förekommit, att en fastighetsägare, som ägde del i vattenfall, för detsammas utbyggande nödgats inköpa andra fastighetsägares andelar i fallet, därvid i köpekontrakt härom bestämts, att säljaren skulle, förutom köpeskilling till angivet belopp, utan ersättning erhålla rätt till viss mängd elektrisk kraft att levereras å viss plats och att sistnämnda förmån skulle för all framtid tillkomma säljaren och efterträdare i äganderätten till säljarens fastighet. Sedan vederbörande taxeringsnämnder vid taxering av vissa jordbruksfastigheter, vilkas ägare ägde dylik rätt till s. k. fri elektrisk kraft, jämte det nämnderna efter vanliga grunder uppskattat jordbruksfastighetens värde, till detsamma lagt det på visst sätt beräknade kapitalvärdet å den elektriska kraft, fastighetsägaren kostnadsfritt erhöles, så har frågan, huruvida berörda elektriska kraft vore att anse såsom sådan servitutsliknande rättighet, vars värde jämlikt 2 punkten i anvisningen till 9 § kommunalskattelagen borde vid fastighetstaxeringen beaktas, genom besvär av vederbörande fastighetsägare bragts under kammarrättens prövning. Kammarrättens majoritet har därvid ej gjort ändring i beskattningsnämndernas beslut. Två ledamöter voro skiljaktiga och funno ovannämnda rätt till elektrisk kraft icke kunna anses i beskattningsavseende hänförlig till fast egendom.

Den av kammarrättens majoritet intagna ståndpunkten innebär, att den ifrågavarande rättigheten till elektrisk kraft på grund av sin med servitut likartade natur är att anse såsom i sig själv utgörande fast egendom. Minoriteten, som anser, att rättigheten ej äger servitutsliknande karaktär, måste på grund härav komma till den slutsatsen, att rättigheten är lös egendom.

Då jämlikt 9 kap. 17 § vattenlagen rättighet till kraftbelopp, som på grund av bestämmelserna i samma lag utgår såsom ersättning för förlorad vattenkraft, skall vara förenad med den fastighet, till vilken vattenkraften hört eller ock rättigheten i laga ordning överflyttats, synas särskilda bestämmelser i taxeringsväg ej erforderliga i fråga om rättighet till dylikt kraftbelopp.

Vidkommande åter sådan rättighet till kraftbelopp, varom avtal träffats, att densamma skall tillkomma ägaren av viss fastighet eller dennes efterträdare i äganderätten till fastigheten utan att avtalet blivit i domstolsväg fastställt, får kammarrätten meddela, att de ovannämnda utslag, varigenom denna rättighet av kammarrätten förklarats utgöra fast egendom, ännu ej vunnit laga kraft. Under sådana omständigheter förefaller det kammarrätten mindre lämpligt, att det redan nu meddelas bestämmelser i ämnet. För övrigt vill kammarrätten framhålla, att bestämmelser i nu förevarande avseende böra givas en utförligare avfattning än promemorieförfattaren tänkt sig, enär det avtal, varom här kan bliva fråga, måste till såväl form som innehåll närmare angivas.»

Vad angår behandlingen av ersättningskraft anser jag, oavsett vilken tolkning kan komma att givas åt gällande lag genom utslag av högsta instans, lämpligt att ej låta hänsyn därtill tagas vid taxeringen, försåvitt fråga är om ersättningskraft, som blivit allenast genom avtal bestämd. Är åter fråga om ersättningskraft, som utgår på grund av vattenlagens föreskrift, lär denna, såsom jämväl kammarrätten förmenat, böra hän-

Departementets
chefen.

föras till fast egendom. Jag tror det vara av ett visst värde, att denna lagens mening kommer till uttryck i lagtexten.

*Kvarnar och
sågar m. m.*

I fråga om den i utkastet upptagna föreskriften rörande värdesättning av kvarnar, sågar och liknande smärre anläggningar uttalar *kammarrätten*:

»Med den negativa ståndpunkt kammarrätten intagit till den så kallade avkastningsmetoden, vad angår värdesättning av kraftverk, följer, att kammarrätten anser bestämmelserna i 11 stycket obehöfliga. I detta sammanhang vill emellertid kammarrätten beröra följande i förslaget ej beaktade förhållande.

Å jordbruksfastigheter finnas ofta kvarnar, sågar och andra mindre kraftverk, som användas för det egna jordbruket eller skogsbruket (se 7 § kommunalskattelagen med anvisning punkt 3 och 5 samt anvisning till 21 § punkt 2 styckena 2 och 5) och som förty skola taxeras tillsammans med fastigheten i övrigt såsom *en* taxeringsenhet (jordbruksfastighet). För dylika mindre kraftverk lämpar sig ej ens den av kammarrätten villkorligt förordade uppskattningsmetoden, åtminstone vad byggnaderna angår, ty det är fråga, om ej denna metod, på grund av dess hänsynstagande till byggnadernas anskaffningskostnad, skulle leda till ett mot reglerna för taxering av jordbruksfastighet stridande resultat. Alltså synes det kammarrätten, att den nu föreslagna punkt 4 i anvisningen till 9 § kommunalskattelagen bör begränsas till att avse kraftverk, som taxeras såsom annan fastighet, och vattenfall, vare sig det, utbyggt, taxeras såsom annan fastighet eller dess värde uppskattas såsom naturtillgång för att taxeras i samband med jordbruksfastighet, därvid jämväl vattenfallet kan vara för jordbruks- eller skogsbruksändamål utbyggt. Detta innebär alltså allenast, att i sistnämnda fall byggnaderna till vattenfallet — som kan vara av den storleksordning, att en utbyggnad för självständig industriell drift kan ifrågakomma — icke skola uppskattas såsom tillhör till vattenfallet utan såsom till jordbruket hörande åbyggnader. Den sålunda ifrågasatta begränsningen synes kammarrätten lämpligen böra ske genom den definition å bland annat kraftverk, vilken kammarrätten tänkt sig skola införas i slutet av denna punkt och som således bör såsom kraftverk beteckna allenast sådana, på visst sätt i övrigt beskaffade anläggningar, som böra upptagas såsom annan fastighet. I sammanhang härmed synes punkten 2 i anvisningen fordra en komplettering därutinnan, att dels i avseende å uppskattningen av vattenfalls värde såsom särskild naturtillgång hänvisas till bestämmelserna i punkt 4 dels ock föreskrift meddelas därom att, därest vattenfallet är utbyggt för jordbruks- eller skogsdrift, nämnda bestämmelser ej skola tillämpas å de vattenfallet tillhörande byggnaderna, vilka uppskattas i sammanhang med jordbruksfastigheten i övrigt.»

*Departements-
chefen.*

Med den ståndpunkt jag intagit till frågan om avkastningsmetodens användning bortfaller det av kammarrätten anförda skälet för uteslutande av bestämmelsen om kvarnar och sågar. Mot vad kammarrätten anført om kvarnar och sågar å jordbruksfastighet har jag ej anledning till annan erinran än att enligt den lydelse som föreslagits åt stadgandet sådan taxeringsmetod, som följer av lagens övriga bestämmelser, givetvis bör i dylikt

fall tillämpas. Stadgandet är och synes böra vara så allmänt hållet som möjligt för att ej försvåra en praktisk lagtillämpning.

I fråga om värdering av regleringsdamm uttalar länsstyrelsen i Gävleborgs län:

Regleringsdamm.

»Att regleringsdammar och dylikt värderas efter mark- och byggnadsvärde utan försök till beräkning av räntabilitet och avkastning synes ändamålsenligt. Anmärkas bör att rensningar i samband med regleringsföretag, t. ex. vid gemensam reglering av tvänne sjöar, stundom företagas icke 'intill', utan på betydande avstånd från regleringsdammen. Bland kostnader upptagas icke heller de ofta mycket betydande skadeersättningarna för dämning eller avsänkning, skyddsarbeten m. m., vilket ur skatteteknisk synpunkt måhända är riktigt ur formell, men knappast ur saklig synpunkt. För de delägande vattenfallsfastigheterna, vilkas kapitalvärden beräknas efter reglerad krafttillgång och därför skola minskas med andelen i regleringskostnader, finnes i varje fall ingen anledning att därvid göra skillnad mellan olika slag av faktiska regleringskostnader. Då regleringsdammen och vattenfallsfastigheterna ofta ligga i skilda kommuner, innebär förslaget eventuellt också en ur kommunernas synpunkt tvivelaktig omflyttning av fastighetsvärdena.»

Vattenfallsstyrelsen anför i förevarande avseende:

»Smedberg har i sin promemoria icke närmare ingått på frågan om beräkning av värdet av sjöregleringar. Han har endast föreslagit, att från det genom regleringen ökade markvärdet skall dragas värdet av regleringsdammen. Vattenfallsstyrelsen har uppfattat detta så, att Smedberg velat överlåta åt praxis att närmare utforma de linjer, efter vilka värderingen av vinsten av sådan reglering bör ske. Vattenfallsstyrelsen anser, att det skulle medföra stora svårigheter att här införa närmare bestämmelser och att denna fråga kan överlämnas till taxeringsmyndigheternas bedömande från fall till fall. Emellertid synes böra i anvisningarna intagas en bestämmelse om att hänsyn skall vid taxeringen tagas till förefintlig sjöreglering. Från det värde man härvid kommer till skall, såsom Smedberg föreslagit, dragas taxeringsvärdet av regleringsdammen.»

Svenska vattenkraftföreningen yttrar:

»I tolfte stycket av utkastet är föreslaget, att i kostnaden för regleringsdamm skall inräknas 'kostnad för rensningar intill dammen ovan- och nedanför densamma'. Den ståndpunkt, som förfäktas i 1929 års utredning, synes riktigare. Rensningar böra icke ingå i byggnadskostnaden, såframt de icke varit erforderliga för byggnadens grundläggning. Rensningar, som utföras av annan anledning, böra lika litet när det är fråga om regleringsdammar som ifråga om andra byggnader inverka på byggnadens taxeringsvärde.

Det citerade uttrycket synes därför böra utbytas mot t. ex. 'kostnad för rensningar, erforderliga för dammens grundläggning'.

Kammarrätten anför:

»I fråga om taxering av regleringsdamm har rätt stor tvekan. Sälunda har gjorts gällande, att, då det är regleringsdammens tillvaro, som åstadkommer en ökning av det uttagbara kraftbeloppet i ett vattendrag, värdet av denna ökning, regleringsvinsten, bör fästas vid dammen. Häremot har

framhållits, att regleringsvinsten icke kommer till synes vid dammen utan först vid de nedanför dammen liggande vattenfallen, där regleringsvinsten ingår såsom en integrerande del av det uttagbara kraftbelopp, respektive vattenfall efter regleringen representerar, och att på den grund taxeringen bör ske av de särskilda vattenfallen efter detta kraftbelopp och oberoende av, att storleken av detsamma hänför sig till en sjöreglering. Enligt sistnämnda åsikt kommer givetvis icke något värde att återstå för taxering av dammen, som således skulle förbli otaxerad. En förmedlande ställning mellan dessa båda meningar intager en av kammarrätten i en del fastighetstaxeringsmål tillämpad metod. Kammarrätten har nämligen i sådana fall, då fråga varit om en med stöd av bestämmelserna i vattenlagen genomförd sjöreglering med tvångsdelaktighet — i vilket fall alla strömfall, för vilka en ifrågasatt vattenreglering medför båtnad, i avseende å sjöregleringens genomförande utgör en samfällighet — betraktat varje särskilt strömfall och den på strömfallet belöpande andelen i dammen såsom en enhet, vars värde uppskattats med hänsyn till fallets värde efter regleringen. Därefter har beräknats värdet av andelen i dammen, vilken senare uppskattats såsom en särskild taxeringsenhet med allenast byggnadsvärde (med byggnadskostnaderna såsom grund och oberoende av regleringsvinstens storlek); och har denna beräkning av värdet av strömfallets andel i dammen skett efter förhållandet mellan strömfallets fallhöjd och sammanlagda fallhöjderna av de strömfall, som fått nytta av regleringen, varefter värdet av strömfallets andel i dammen avräknats vid strömfallets taxering. De i 12 stycket intagna bestämmelserna rörande taxering av regleringsdamm hänföra sig i huvudsak till det sist omnämnda tillvägagångssättet.

Då otvivelaktigt frånvaron av vägledande upplysningar angående sättet för taxering av regleringsdamm haft till följd en stor ojämnhet i beskattningen i förhållandet såväl mellan vattenfallsägare som mellan kommuner, synes det kammarrätten välbetänkt, att bestämmelser i ämnet meddelas. Vad innehållet av dessa bestämmelser angår, kan väl mot förslaget i denna del anmärkas, att det är svårt att finna en fullt hållbar teoretisk grund för samma förslag, men å andra sidan måste sägas, att någon annan väg än den förslaget anvisar näppeligen kan väljas, utan att ur skattesynpunkt berättigade intressen av vikt trädas för nära. Kammarrätten får alltså biträda förslaget, så vitt regleringsdammen angår. Vidkommande härefter avdraget från värdet å vattenfallsfastighet, som röner båtnad av regleringsföretaget, har enligt förslaget rätten till dylikt avdrag begränsats till sådan fastighet, som bidragit till kostnaderna för regleringsdammen. Härvidlag anser emellertid kammarrätten det kunna ifrågasättas, huruvida det kan vara riktigt att uppskatta fastighet, vars ägare ej bidragit till kostnaderna för dammen, till sitt efter den faktiskt förefintliga krafteffekten beräknade *fulla* värde, då fastighetens ägare jämlikt 3 kap. 6 § vattenlagen icke äger rätt att begagna sig av den genom regleringen nyvunna krafteffekten utan att gälda ifrågavarande kostnader. Huru i berörda avseende lämpligen bör förfaras, torde vara svårt att genom några generella bestämmelser reglera, och synes det därför lämpligast att åtminstone tillsvidare och till dess större erfarenhet å detta område vunnits allenast stadga, att värdet av de vattenfallsfastigheter, som röna båtnad av den vattenreglering, dammen åvägabringar, skall minskas med skäligt belopp.»

Departements-
chefen.

Beträffande värdering av regleringsdamm finner jag den praxis, som tillämpats av kammarrätten, böra lagfästas.

Vad angår avdrag vid taxering av vattenfallsfastigheter nedanför regleringsdamm för viss del av regleringsdammens värde, så kan det vara tveksamt, om dylikt avdrag skall åtnjutas för samtliga vattenfallsfastigheter, som hava båtnad av dammen, eller allenast för dem, som bidragit till regleringsdammen. Villkendera utvägen man väljer synes ej ha stor praktisk betydelse ur annan synpunkt än med hänsyn till svårigheten vid tillämpningen av den ena eller andra metoden. Det förefaller mig uppenbarligen mycket enklare att här välja det senare alternativet, vilket bygger på en klar andelsberäkning, under det att den förra metoden skulle kunna giva anledning till tvistigheter och visst godtycke.

Rörande de i utkastet föreslagna bestämmelserna om fördelning av taxeringsvärde i fråga om vattenfallsfastighet å kommungräns, uttalar *kammarrätten* följande:

Kraftverksanläggningar å kommungränser.

»Bestämmelser i det syfte, som här avses, synas kammarrätten icke erforderliga. I fråga om vattnet är väl utan vidare klart, att, därest större rätt till vattnet tillkommer den ena stranden och gränsen mellan två kommuner går i vattendraget, vattenfallets värde ej beräknas lika för bägge kommunerna utan fördelas i förhållande till storleken av den rätt till vattnet, vardera stranden äger. Vad byggnader i vattnet beträffar bör i nu ifrågasvarande avseende för dem gälla samma regler som för byggnader i allmänhet, nämligen att de skola taxeras inom den kommun, dit den mark, som är oundgängligen nödvändig såsom underlag för byggnaden, i taxeringsavseende hör, så att, om denna mark är delad mellan två kommuner, jämväl byggnadens värde måste fördelas mellan kommunerna. Härtill kommer, att erfarenheterna från fastighetstaxeringsmålen behandling i kammarrätten ej ådagalägga något behov av att genom särskilda bestämmelser reglera hithörande förhållanden.»

Mot kammarrättens avstyrkande anser jag mig ej kunna förorda någon annan regel om byggnadsvärdets fördelning på olika kommuner beträffande anläggningar å kommungränser, än den som innefattas i gällande rätt. Vid dylikt förhållande synes anledning saknas att upptaga någon särskild bestämmelse om anläggningar å kommungränser.

Departementschefen.

Rörande den föreslagna ändringen i punkt 6 av anvisningarna till 10 §, avseende redovisning av delvärden å vattenfall m. m., anför *kammarrätten*, bland annat:

Redovisning av delvärden å vattenfallsfastighet.

»Andra meningen synes helt överflödig. På grund av innehållet i första meningen kommer nämligen för ett utbyggt vattenfall att föreligga en uppdelning av dess värde i 3 delar, vattenfallets värde, markvärde i övrigt (= totala markvärdet, minskat med vattenfallets värde) och byggnadsvärde.»

Kammarrättens sålunda framlagda ändringsförslag anser jag mig kunna biträda.

Departementschefen.

Innehållet av
deklaration
beträffande
vattenfalls-
fastighet.

Beträffande utkastets ändringsförslag i fråga om 17 § 1 mom. taxeringsförrordningen anför *kammarrätten*:

»Det synes kammarrätten kunna ifrågasättas, om ej paragrafen borde nämna ett par av de för taxering av vattenfallsfastigheter viktigaste upplysningarna, nämligen normal lågvatteneffekt och byggnaders anskaffningskostnad. Tillägget skulle då få exempelvis följande formulering: 'samt beträffande fastighet, därå vattenfall finnes, om normal lågvatteneffekt, byggnaders anskaffningskostnad samt övriga för taxering av vattenfallet jämte tillhörande byggnader erforderliga uppgifter'.»

Departements-
chefen.

Även för det fall,¹ då vederbörande för taxering av kraftverk påyrkar tillämpning av avkastningsmetoden och i sådant avseende meddelar tillfredsställande uppgifter, finner jag det ur kontrollsynpunkt önskvärt, att i fastighetsdeklaration sådana uppgifter meddelas, som erfordras för taxering enligt den mera schablonmässiga anläggningskostnadsmetoden. Omformulering synes böra ske av förevarande paragraf i huvudsaklig anslutning till kammarrättens förslag. Att fastställa deklarationsformulär för taxering av vattenfall lär ankomma på Kungl. Maj:t.

Beskattning av inkomst på grund av pensionsförsäkring.

Gällande
huvud-
grunder för
beskattning
av inkomst på
grund av liv-
försäkring.

Beskattning av inkomst på grund av livförsäkringsavtal kan försiggå i endera av två huvudformer, nämligen *antingen* hos försäkringsanstalten i försäkringstagarnas ställe, såsom fallet är vid kapitalförsäkring, *eller* hos försäkringstagarna själva, såsom fallet är vid livränteförsäkring. I förra fallet får i princip ej avdrag äga rum för erlagda försäkringspremier, dock att ett konventionellt avdrag å högst 200 kronor medgivits, och beskattas ej utfallande försäkringsbelopp. Vid livränteförsäkring åter äro två alternativ tänkbara, nämligen *antingen* att avdrag medges för hela premien, i vilket fall hela den utfallande livräntan beskattas, *eller* att avdrag — med undantag för konventionellt sådant — ej medges för premien, i vilket fall den utfallande livräntan beskattas blott med reducerat belopp. Det förra är förhållandet med sådan livränteförsäkring, som i huvudsak är att betrakta som pensionering, det senare åter med livränta mot engångspremie, d. v. s. vad som i dagligt tal brukar benämnas »inköpt» livränta e. dyl. Mellan de båda huvudformerna kunna emellertid uppstå gränsfall, vilkas inordnande under den ena eller andra kategorien stundom kan vålla tvekan, i den mån ej specialregler givits för desamma.

Framställ-
ning från vissa
försäkrings-
bolag.

Hos Kungl. Maj:t anhöllo nu vissa försäkringsbolag i en till finansdepartementet den 24 november 1931 inkommen skrift om visst »förtydligande» av skattelagarna. Efter att hava framhållit den skillnad, som enligt skattelagarna upprätthölles mellan kapitalförsäkring och pensionsförsäkring, yttrade bolagen följande:

»Med hänsyn till den åtskillnad, som sålunda enligt nu gällande skattesystem föreligger mellan pensionsförsäkring och kapitalförsäkring, måste det anses synnerligen önskvärt, att gränslinjen mellan de två försäkringsformerna är ur saklig synpunkt lämplig och härjämte fullt klar.

Under det senaste decenniet har pensioneringstanken för såväl anställda som enskilda blivit alltmer aktuell, och de svenska livförsäkringsbolagen hava genom lämplig anpassning av sina försäkringsformer sökt tillfredsställa förelintliga behov. Vissa försäkringsbolag hava sålunda utarbetat pensionsförsäkringsformer, som skilja sig från de tidigare förekommande formerna endast därigenom, att ett visst antal räntor eller pensionsbelopp under alla förhållanden garanteras utgå. Dessa försäkringsformer torde hittills av skattemyndigheterna i regel hava godkänts såsom pensionsförsäkringar. Något utslag av högre skattemyndighet beträffande frågan om sådana försäkringsformers behandling som pensionsförsäkringar förefinnes emellertid icke.

Undertecknade försäkringsbolag förmena, att det måste betraktas såsom synnerligen önskvärt, att någon tvekan icke må föreligga beträffande vad som ur skattesynpunkt bör förstås med pensionsförsäkring, och hemställa därför, att ett förtydligande av kommunalskattelagen på denna punkt måtte ske. Något skäl att vid ett sådant förtydligande intaga annan ståndpunkt än den, som enligt vad ovan sagts intagits av skattemyndigheterna vid tolkning av gällande lag, synes icke förefinnas.»

Försäkringsinspektionen anbefalldes att över berörda framställning av-
giva yttrande och inkom i en den 15 februari 1932 dagtecknad skrivelse med
sådant.

*Yttrande och
förslag av för-
säkringsin-
spektionen.*

Inspektionen har till en början mera i detalj redogjort för gällande bestämmelser rörande livräntas beskattning och i sådant avseende anfört:

»Beskattningen av pensioner regleras för närvarande huvudsakligen av bestämmelser i kommunalskattelagen, vilka — i vad de avse pensioner utgående på grund av försäkring — bygga på begreppet pensionsförsäkring. Med pensionsförsäkring avses enligt anvisningarna till deklara-tionsformuläret dels försäkring, enligt vilken livränta skall börja utgå vid viss ålder eller vid iråkad varaktig arbetsoförmåga, dels änke- och pupill-försäkring, men däremot ej olycksfallsförsäkring. Kombineras dylik liv-ränta med kapitalförsäkring och lyder kapitalförsäkringen å belopp sammanlagt ej överstigande vare sig livränteförsäkringens dubbla årsbe-lopp eller 4,000 kronor, betraktas kapitalförsäkringen som pensionsförsäk-ring, om försäkringen tagits på grund av tjänst, samt även i andra fall under den ytterligare förutsättningen att försäkringen tagits annorle-des än mot engångspremie och att livräntan är livsvarig eller avser pu-pillpension. Med försäkring mot engångspremie skall förstås försäkring, där enligt försäkringsavtalet hela premien skall erläggas på en gång eller erläggas i olika poster inom en tid av högst fem år från dagen för för-säkringsavtalets ingående. Med livsvariga livräntor avses sådana livrän-tor, som upphöra att utgå först vid dödsfall eller, beträffande änka, vid dödsfall eller omgifte.

Sedan det sålunda angivits, vad som skall betraktas som pensionsför-säkring till skillnad från kapitalförsäkring etc., stadgas i huvudsak föl-jande angående själva beskattningen. Därest pensionsförsäkring tagits på grund av tjänst, är den av arbetsgivaren respektive löntagaren erlagda

premien helt och hållet avdragsgill, för den förre i regel under inkomst av rörelse, för den senare under inkomst av tjänst; det utfallande pensionsbeloppet beskattas helt och hållet, dock att vid pupillförsäkring ett särskilt avdrag å 600 kronor är medgivet. Därest försäkringen avser livsvarig livränta, icke är tagen på grund av tjänst och premien icke är engångspremie, gäller samma regel, endast med den ändringen att avdraget för premien sker under allmänna avdrag. Därest pensionsförsäkringen däremot — utan att hava tagits på grund av tjänst — tecknats mot engångspremie eller avser icke livsvarig livränta annan än pupillpension, är premien, liksom allmänt gäller i fråga om kapitalförsäkring, avdragsgill intill ett belopp av 200 kronor (maximeringen avser den sammanlagda premien för kapitalförsäkring, pensionsförsäkring mot engångspremie, olycksfallsförsäkring m. m.). I sistnämnda fall beskattas den utfallande pensionen på grundval av ett reducerat belopp, för vars beräkning regler finnas angivna i 32 § i kommunalskattelagen. Belopp utfallande på grund av kapitalförsäkring inkomstbeskattas ej; däremot erlägger försäkringsgivaren, om denne är ett svenskt försäkringsbolag, s. k. ränteskatt för den beräknade ränteinkomst för året, som förutsättes vid beräkning av premie- och premieåterbäringsreserver.

Beträffande andra fall av kombinerad kapital- och ränteförsäkring än det ovan särskilt nämnda äro icke några bestämmelser meddelade angående vad som skall förstås med pensionsförsäkring.»

Försäkringsinspektionen meddelar vidare, att inspektionen för bedömande av den fråga remissen avser från de olika livförsäkringsbolagen begärt och erhållit uppgift å de olika slag av pensionsförsäkring samt blandad kapital- och pensionsförsäkring, som representerades av bolagens nu i kraft varande försäkringsbestånd. Härom yttras följande:

»I det följande redovisas de av bolagen angivna olika försäkringsformerna, vare sig dessa uttryckligen angivits såsom pensionsförsäkring eller icke, indelade med hänsyn till de vid premieberäkningen tillämpade beräkningsgrunderna i tre grupper: ränteförsäkring, blandad kapital- och ränteförsäkring samt ren kapitalförsäkring.

I. Ren ränteförsäkring.

Vid premieberäkningen tillämpas helt och hållet respektive bolags av Konungen stadfästa beräkningsgrunder för livränte- eller överlevelseränteförsäkring (eventuellt samtidig tillämpning av beräkningsgrunderna för invaliditetsförsäkring). Följande former redovisas.

1) Genast börjande livränta.

2) Uppskjuten livränta, i vissa fall kombinerad med invaliditetsränta utgående temporärt intill pensionsåldern, därest varaktig arbetsoförmåga inträffar före denna.

3) Överlevelseränta (= familjepension; förmånstagare individuellt eller kollektivt angiven).

Som varianter förekomma vid var och en av dessa tre former temporära räntor och räntor med ett eller annat slag av premieåterbetalning vid dödsfall.

I vissa fall finnas av Konungen fastställda speciella beräkningsgrunder för pensionsförsäkring av befattningshavare hos bolaget.

II. Blandad kapital- och ränteförsäkring.

Vid premieberäkningen tillämpas samtidigt beräkningsgrunder för ränteförsäkring (livränte-, överlevelseränte- eller invaliditetsränteförsäk-

ring) och beräkningsgrunder för kapitalförsäkring för dödsfall. Följande former märkas.

1) Inkomstpensionsförsäkring utgörande en kombination av inkomstförsäkring [redogörelse angående inkomstförsäkring lämnad nedan under III 1)] med försäkring av uppskjuten livränta eller uppskjuten överlevelseränta. Följande typer förekomma.

A. Försäkring till förmån för efterlevande.

'Pensionen' börjar utgå först vid den försäkrades död och utbetalas så länge förmänstagaren lever, dock minst under 20 år.

B. Försäkring avsedd att bereda egenpension samt i viss utsträckning även pension åt efterlevande.

'Pensionen' börjar utgå, då den försäkrade uppnår viss ålder (pensionsåldern) eller vid dödsfall dessförinnan. Uppnås pensionsåldern, utbetalas pensionen, så länge den försäkrade lever, dock minst under t. ex. 20 år, varvid, om dödsfall inträffar under dessa 20 år, resterande garanterade räntor utbetalas till de efterlevande såsom förmänstagare. Inträffar dödsfall före pensionsåldern, utgår pensionen till de efterlevande såsom förmänstagare under 20 års tid.

Försäkring av detta slag kan även avtalas så, att pensionen till efterlevande utgår så länge viss, vid försäkringens tecknande namngiven förmänstagare lever, dock minst under 20 år. Detta kan ske *antingen* med tillämpning av en tilläggspremie svarande mot den tillfogade uppskjutna överlevelseräntan *eller ock* i fråga om dödsfall före pensionsåldern, utan premieförhöjning på det sätt att pensionsbeloppet minskas så mycket, olika för olika dödsåldrar, som erfordras för att täcka kostnadsökningen på grund av pensionsutbetalningens fortsättande efter de 20 årens slut.

För båda typerna A. och B. gäller numera i stor utsträckning, att försäkringarna icke få belånas, återköpas eller till utbetalningssättet förändras ('pensionsvillkor'). Härjämte förekomma emellertid, särskilt i fråga om tidigare avslutade försäkringar, fall, där inkomstförsäkringsdelen kan återköpas och belånas samt även till utbetalningssättet förändras.

Ett bolag har uppgivit, att vid ifrågavarande försäkringsform alltid två försäkringsbrev utfärdas, ett för inkomstförsäkringsdelen och ett för ränteförsäkringsdelen, ehuru pensionsvillkor i vissa fall gälla även i fråga om förstnämnda del.

2) Kapitalpensionsförsäkring konstruerad på följande sätt. Kapitalet utbetalas med viss del exempelvis en tiondedel årligen under 10 år med början vid viss uppnådd ålder. Efter tioårsperiodens slut fortsätter en livsvarig livränta å ett belopp lika med det under perioden utbetalda årsbeloppet. Avlider den försäkrade före, respektive under tioårsperioden, utfaller på en gång hela kapitalbeloppet, respektive så stor del av kapitalet, som återstår vid dödsfallet.

3) Vanlig blandad liv- och kapitalförsäkring kombinerad med en livsvarig livränta, vilken börjar utgå vid kapitalutbetalningsåldern.

4) Vanlig blandad liv- och kapitalförsäkring i kombination med en invaliditetsränta, vilken utgår temporärt intill kapitalutbetalningsåldern, därest varaktig arbetsoförmåga inträffar före denna.

Utöver de ovan angivna formerna av blandad kapital- och livränteförsäkring hava av bolagen redovisats ett fåtal andra, vilka ej numera drivas eller vilka i varje fall torde förekomma endast i obetydlig utsträckning.

III. Ren kapitalförsäkring.

Vissa bolag hava redovisat försäkringsformer, där premieberäkningen helt och hållet byggt på beräkningsgrunderna för kapitalförsäkring för dödsfall. Följande former märkas:

1) Inkomstförsäkring.

Denna är utformad som en modifikation av vanlig blandad liv- och kapitalförsäkring (eventuellt livstidsförsäkring) på det sätt, att kapitalet, såväl när försäkringsfallet avser dödsfall som när det avser uppnådd ålder, utbetalas med fördelning på ett visst antal år; alla utbetalningar äro, när försäkringsfallet en gång inträffat, ovillkorliga. Denna försäkring har försäkringstekniskt sett karaktären av en kapitalförsäkring för dödsfall och torde därför, åtminstone tidigare, i allmänhet hava medfört rätt till återköp och förskott. Emellertid lära numera i vissa fall tillämpas försäkringsvillkor av pensionsvillkors natur. Följande lydelse av dylikt villkor har angivits av ett bolag: 'Som särskilt villkor för denna försäkring gäller, att försäkringen icke kan belånas, återköpas eller med avseende på utbetalningssättet ändras. På grund härav kan utbetalning av försäkringen icke ske annat än i form av månatliga pensionsbelopp i enlighet med vad ovan i detta försäkringsbrev angivits.'

2) Blandad liv- och kapitalförsäkring, i fråga om vilken stadgas, att den försäkrade vid uppnående av kapitalutbetalningsåldern har rätt att välja mellan att få kapitalet på en gång eller i form av en årlig livränta. Väljes livränta, betraktas det till utbetalning förfallna kapitalet som engångspremie för en genast börjande livränta beräknad enligt då gällande grunder. Före kapitalutbetalningsåldern finnes återköps- och fribrevsrätt.

3) S. k. donationsförsäkring (försäkring med bestämd utbetalningstermin) i kombination med en tidsränta, vilken utgår intill tidpunkten för kapitalutbetalningen, därest dödsfall inträffat före denna tidpunkt. Rätt till återköp och fribrev synes i regel ej förekomma.»

Inspektionen yttrar härefter följande:

»Vad beträffar typerna under I äro dessa redan enligt nu gällande bestämmelser att hänföra till pensionsförsäkring, dock med undantag för I 3) i de fall, då förmånstagaren är annan än hustru och barn. Någon ändring i fråga om nu gällande bestämmelser synes icke erforderlig beträffande dessa former.

Typerna under III torde i praxis hava behandlats såsom kapitalförsäkring, i varje fall då det gällt försäkring, som icke tagits på grund av tjänst. På grund av dessa typers konstruktion synas de för övrigt böra behandlas som kapitalförsäkringar, även där pensionsvillkor införts.

Är innebörden av nu gällande bestämmelser alltså klar i fråga om de rena typerna under I och III, möter det däremot otvivelaktigt svårigheter att tillämpa dem å de blandade typerna under II, utom för det specialfall av kombinerad kapital- och livränteförsäkring, varom bestämmelser äro meddelade i anvisning 1 till 31 § i kommunalskattelagen. Bestämmelserna för sistnämnda fall synas vara tillkomna med utgångspunkt från principen, att en kombinerad kapital- och livränteförsäkring, vilken för försäkringstagaren måste te sig som en pensionsförsäkring, även vid beskattningen såvitt möjligt bör i sin helhet behandlas som dylik försäkring. Försäkringsinspektionen finner för sin del, att denna princip, så långt möjligt är, bör läggas till grund vid lösningen av skattefrågan för de kombinerade försäkringarna. En annan tänkbar lösning vore visserligen, att kombinerad försäkring vid beskattningen genomgående ansåges uppdelad på en kapitalförsäkring och en livränteförsäkring, men inspektionen anser

sig icke böra förorda denna linje, då den torde komma att leda till alltför stora komplikationer.

Avgörandet av frågan, huruvida en kombinerad försäkring skall anses som pensionsförsäkring, bör givetvis ej gärna ske från fall till fall utan torde böra grunda sig på vissa i lag lastställda regler.

Vad först beträffar typen II 1), som torde vara den mest betydelsefulla av de kombinerade försäkringarna, har densamma, därest pensionsvillkor avtalats, från försäkringsstagarens synpunkt sett onekligen karaktären av en pensionsförsäkring. Med hänsyn härtill synes denna kombination likväl som den vid tillkomsten av nuvarande bestämmelser beaktade typen av blandad kapital- och livränteförsäkring helt och hållet kunna behandlas som pensionsförsäkring. Härigenom skulle bland annat uppnås en betydlig förenkling vid bestämmelsernas tillämpning. Utöver kravet på pensionsvillkor torde emellertid vissa andra fordringar böra vara uppfyllda, för att det såvitt möjligt skall förhindras att försäkringen tecknas i syfte att kringgå de olika för fysisk person gällande beskattningsreglerna.

De i det följande föreslagna fordringarna innebära, att premien till väsentlig del skall kunna anses motsvara en pension av ren livräntetyp. Älderspensionsförsäkring av denna typ synes sålunda alltid böra vara livsvarig; familjepensionsförsäkring konstruerad uteslutande som inkomstförsäkring synes böra räknas som kapitalförsäkring, om den ej är kombinerad med en älderspensionsförsäkring å minst samma belopp samt med pensionsåldern högst 70 år; pensionsbeloppet synes ej böra vara garanterat längre tid än 20 år. Pensionsvillkoren böra innehålla, att försäkringen enligt avtalet ej må återköpas eller belånas samt ej heller så till utbetalningssättet förändras, att den upphör att vara pensionsförsäkring av i kommunalskattelagen definierad art. Skulle bolaget, där alldeles särskilda skäl äro för handen, i undantagsfall ändock ex gratia återköpa försäkringen, bör återköpsvärdet självfallet beskattas som pension. Skulle under samma förhållanden överenskommas om rätt till belåning av försäkringen eller till sådan ändring av utbetalningssättet, att försäkringen kan upphöra att vara pensionsförsäkring, bör försäkringen anses hava övergått till kapitalförsäkring och dess premiereserv såväl som försäkringsstagarens övriga tillgodohavanden på grund av försäkringen beskattas som en pension, utbetald vid tillfället för överenskommelsen. Härav torde, förutom ändringar i kommunalskattelagen, böra följa vissa ändringar i taxeringsförordningen och deklarationsformuläret. Samma uppfattning angående försäkringens karaktär av kapitalförsäkring eller pensionsförsäkring, som tillämpas vid försäkringsbeloppets beskattning, torde även böra tillämpas vid den s. k. räntebeskattningen hos försäkringsgivaren i de fall, då denne är ett svenskt försäkringsbolag.

Beträffande typerna II 3) och II 4) äro dessa redan behandlade i nu gällande bestämmelser. Inspektionen anser sig i fråga om dessas beskattning icke böra ifrågasätta annan ändring än att 4,000-kronorsgränsen slopas. Någon rationell grund för bibehållande av denna gräns torde knappast kunna åberopas. Anser man, att en kombination mellan en vanlig uppskjuten livränta och en kapitalförsäkring motsvarande livräntans dubbla belopp är önskvärd, torde icke finnas någon anledning att genom skattebestämmelser lägga hinder i vägen för att denna försäkringsform utsträckes till att omfatta även pensionsbelopp över 2,000 kronor. Härtill kommer, att en dylik ändring även innebär en viss förenkling.

För de fall, där de till II 1), II 3) och II 4) hörande typerna enligt ovan

föreslagna regler icke äro att anse som pensionsförsäkring, ävensom för övriga tänkbara kombinationer, synes en mera schablonmässig behandling motiverad. Försäkringsinspektionen har haft två olika alternativ under övervägande, vilka båda skulle medföra en följdriktig beskattning, nämligen dels att betrakta dem som kapitalförsäkringar, dels att betrakta dem som livränteförsäkringar mot engångspremier. Då det förstnämnda alternativet leder till enklare regler och även innebär förenklingar i tillämpningen, har inspektionen ansett sig böra förorda detta.

De ändringar i kommunalskattelagen, som i anslutning till det ovan anförda bliva erforderliga, hava återgivits i en särskild bilaga. Härvid har ovan gjorts den redaktionella ändringen i lagbestämmelserna, att den nu i anvisningarna till 31 § meddelade huvuddefinitionen på begreppet pension flyttats från anvisningen till själva paragrafen och härvid samtidigt omformulerats så, att begreppet pension uttryckligen avser varje belopp utgående på grund av pensionsförsäkring, alltså även återköpsbelopp, premieåterbetalning vid dödsfall, premieåterbäring och vinst samt — därest försäkringen ändras till kapitalförsäkring — premiereserven och försäkringstagarens övriga tillgodohavanden hos bolaget på grund av försäkringen vid tidpunkten för ändringen. Definitionen på begreppet pensionsförsäkring har samtidigt införts i anvisningen till 31 § med i stort sett samma formulering som nu i deklarationsformuläret. Dock har för erhållande av enklare formuleringar i de olika hithörande bestämmelserna den ändringen gjorts, att från begreppet pensionsförsäkring uteslutits försäkring av andra icke livsvariga livräntor än pupillpensioner; någon ändring i sak kan härigenom icke uppkomma annat än för det teoretiskt möjliga men i praktiken troligen aldrig förekommande fallet, att en sålunda utesluten icke livsvarig livränta tagits på grund av tjänst.»

Försäkringsinspektionens förslag till ändringar i kommunalskattelagen är av följande lydelse:

»I 31 § tillfogas följande:

'Med pension förstås dels pension, som utgår på grund av föregående tjänsteförhållande, dels ock belopp, som utgår på grund av pensionsförsäkring'.

Anvisning 1 till 31 § erhåller följande ändrade lydelse:

1. Med pensionsförsäkring förstås sådan försäkring, enligt vilken livränta skall utgå från viss ålder (ålderspension) eller vid varaktig arbetsoförmåga (invalidpension) eller till efterlevande på grund av änke- eller pupillförsäkring (familjepension); som pensionsförsäkring räknas icke olycksfallsförsäkring, ej heller försäkring av icke livsvarig livränta annan än pupillpension.

A. Kapitalförsäkring kombinerad med försäkring av sådan livränta, som i föregående stycke sägs, skall betraktas som pensionsförsäkring, därest kapitalförsäkringen lyder å belopp sammanlagt ej överstigande livräntans dubbla årsbelopp. Vid änke- och pupillförsäkring skall härvid som årsbelopp anses den årliga pension, som tillförsäkrats enbart änka.

B. Lyder kapitalförsäkringen å belopp sammanlagt överstigande livräntans dubbla årsbelopp, gäller följande:

a) Har vid försäkring av ålderspension avtalats, att pensionen skall utgå ett visst garanterat antal år därest den försäkrade uppnår pensionsåldern. oberoende av om han sedermera avlider, innan fullt antal år uppnåtts, betraktas försäkringen i sin helhet som pensionsförsäkring.

b) Är pensionsåldern vid under a) omförmäld försäkring högst 70 år, behandlas som pensionsförsäkring med ålderspensionsförsäkringen kombinerad försäkring av belopp som — därest dödsfall inträffar före pensionsåldern — utgår under ett garanterat antal år med ett årsbelopp högst lika med ålderspensionen.

c) Som pensionsförsäkring räknas försäkring av livsvarig ränta till förmån för efterlevande änka eller barn, även om utbetalningen skall fortgå under ett garanterat antal år efter försörjarens död.

För att under punkt a), b) och c) omförmälda försäkringsformer skolas anses som pensionsförsäkring gäller att det garanterade antalet år ej överstiger 20 samt att försäkringen enligt avtalet ej må återköpas eller belånas samt ej heller så till utbetalningssättet förändras, att den upphör att vara försäkring av sådan art, som ovan i denna anvisning sägs.

Är kapitalförsäkring kombinerad med ränteförsäkring i annat fall än ovan under A eller B sägs, skall försäkringen i sin helhet betraktas såsom kapitalförsäkring.

32 § 2 mom. erhåller i nedan angivna delar följande ändrade lydelse:

2 mom. Har livränta — — — intäkt räknas:

a) — — —

b) — — —

c) om livräntan eljest utgått på grund av pensionsförsäkring, dock ej på grund av försäkring mot engångspremie;

livräntans hela belopp; samt

d) — — —

Om livränta — — — beräknat belopp.

Har livränta — — — beräknat belopp.

Med försäkring — — — försäkringsavtalets ingående.

Anvisning 9 till 32 § erhåller följande ändrade lydelse:

9. Vid tillämpning av 32 § räknas som livräntor, utöver vanliga livräntor, även andra belopp utgående på grund av pensionsförsäkring, alltså även återköpsbelopp, premieåterbetalning vid dödsfall, premieåterbäring och vinst samt — därest försäkringen ändras till kapitalförsäkring — premiereserven och försäkringstagarens övriga tillgodohavanden hos försäkringsanstalten på grund av försäkringen vid tidpunkten för ändringen. Med livsvariga livräntor avses sådana livräntor, som upphöra att utgå först vid dödsfall eller, beträffande änka, vid dödsfall eller omgifte.

46 § 2 mom. 2) erhåller följande ändrade lydelse:

2) för avgift till allmänna pensionsförsäkringen samt övrig i anvisning 1 till 31 § angiven pensionsförsäkring, som ej avses i 33 §, dock ej om avgiften erlagts till ränte- och kapitalförsäkringsanstalt eller på grund av försäkring mot engångspremie; samt»

Över försäkringsinspektionens förslag inhämtades yttranden från vissa länsstyrelser samt från kammarrätten, så ock från svenska försäkringsföreningen och svenska livförsäkringsbolags direktörsförening.

Efter ett påpekande rörande den lagtekniska anordningen av ifrågasvarande bestämmelser uttalar *överståthållarämbetet* sitt tillstyrkande av 4,000-kronorsgränsens borttagande samt anför därefter:

»Emellertid anser *överståthållarämbetet* icke uteslutet att en kombinerad försäkring i andra fall i beskattningsavseende uppdelas på en kapitalförsäkring och en livränteförsäkring. Detta tillämpades — — — av nästli-

Yttranden
över försäkringsinspektionens förslag.

det års prövningsnämnd vid bedömande av avdragsrätten för försäkringspremier. I varje fall synes dock såsom villkor för att en kapitalförsäkring må hänföras till pensionsförsäkring uppställas att densamma icke får återköpas, belånas eller till utbetalningssättet förändras. För erhållande av kontroll att såsom avgifter för pensionsförsäkring icke frändrages premier, som avse kapitalförsäkring, ifrågasätter överståthållarämbetet att skyldighet införas för försäkringsanstalter att lämna vederbörande taxeringsnämnd uppgift å erlagda sådana avgifter, då de överstiga visst belopp.

I samband med förevarande förslag till ändring i kommunalskattelagen tillåter sig överståthållarämbetet föreslå att, enär anledning till medgivande vid pupillförsäkring av skattefrihet för ett belopp av 600 kronor uppgivits vara sociala skäl, sådan skattefrihet medges endast för minderårig livräntetagare.

Slutligen må i detta sammanhang framhållas att olika meningar gjort sig gällande om och i vad mån avdragsrätt vid taxeringen är medgiven för frivilliga avgifter till den allmänna pensionsförsäkringen och finner överståthållarämbetet önskligt att tydligare bestämmelser meddelas härom.»

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* vitsordar, att lagstiftningen på ifrågavarande område vållat vissa svårigheter i tillämpningen, och har ingen principiell erinran mot försäkringsinspektionens förslag.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* har ej funnit något att erinra mot försäkringsinspektionens ifrågavarande förslag. Med hänsyn till de många olika typer och kombinationer av försäkringar, som redan funnes och ytterligare framgent kunde uppstå, har länsstyrelsen framhållit önskvärdheten av att i taxeringsförordningen intoges bestämmelser om att försäkringsanstalterna i de uppgifter till ledning vid taxeringen, som det ålåg dem att avgiva, lämnade sådana meddelanden, att på grund av desamma kunde avgöras, vilket slag av försäkring som avsåges.

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* förklarar sig sakna anledning att närmare ingå på sin uppfattning om innebörden av gällande bestämmelser rörande vissa slag av de försäkringar, som omförmäldes i försäkringsinspektionens utlåtande, och fortsätter:

»Genom nämnda utlåtande är Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande å andra sidan övertygad om att lämpligaste vägen för enhetlig behandling av alla de olika försäkringsformer, som förekomma mellan pensionsförsäkring och kapitalförsäkring, är den av försäkringsinspektionen förordade. Genom de föreslagna ändringarna i kommunalskattelagen torde såväl skatteplikten som avdragsrätten bliva normerad så, att de fall, som hittills varit tveksamma, nu klart hänförs till pensionsförsäkring. Då taxeringstekniskt sett denna lösning är fördelaktig och någon erinring däremot icke heller synes böra framställas från andra synpunkter, vill Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i sak tillstyrka sådan ändring i kommunalskattelagen, som föreslagits.»

Länsstyrelsen går härefter in på ifrågavarande spørsmåls förhållande till taxeringsförfarandet och yttrar härom, bland annat:

»Det torde emellertid få antagas, att taxeringsnämnderna jämväl efter föreslagna förtydligandena komma att ställas inför deklarationer, däri begäres avdrag för pensionsförsäkringspremier till stort belopp — de

uppgå ofta till ett eller annat tusental kronor — och där det hädanefter som hittills visar sig svårt att av deklaranter erhålla tillfredsställande upplysningar, som göra det möjligt att riktigt bedöma försäkringens natur. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande har därför funnit sig böra föreslå, att deklarat, som begär avdrag för pensionsförsäkringspremier, skall vid deklarationen medelst intyg — i original eller bestyrkt avskrift — från försäkringsbolaget styrka, att försäkringen är av sådan natur, att den enligt skattelagen får betraktas som pensionsförsäkring. Föreskrift därom torde kunna intagas i deklarationsformuläret på samma sätt som det för närvarande bringar vederbörande att uppgiva försäkringsnummer och bolags namn vid yrkat avdrag för försäkringspremier i allmänhet.»

Länsstyrelsen i Örebro län anför i huvudsak:

»Kommunalskattelagens bestämmelser i fråga om taxering av pension — livränta och om avdrag för avgifter på grund av pensionsförsäkring hava visat sig vara mycket svårtillämpliga såväl för de skattskyldiga som för taxeringsmyndigheterna. Orsaken härtill är att söka mindre i bristande klarhet i gällande författningsföreskrifter än i dessa föreskrifters otillräcklighet gent emot den mängd nya försäkringsformer, som under senare åren tillkommit.

Främst rörande dessa försäkringsformers ställning i skattesystemet äro, på sätt de sökande försäkringsbolagen framhålla, förtydligande föreskrifter erforderliga. Huru sådana föreskrifter skola utformas, är i väsentlig grad beroende av försäkringstekniska synpunkter. Att så är förhållandet gör den föreliggande frågan mera invecklad. Genom de av försäkringsinspektionen i dess yttrande den 15 februari 1932 framställda förslagen har utan tvivel en viss klarhet vunnits i rent teoretiskt hänseende. Huruvida föreslagna stadgandena vid det praktiska taxeringsarbetet äro ägnade att giva ledning för bedömande av frågan, till vilken kategori — pensions- eller kapitalförsäkring — en viss försäkring är att hänföra, synes länsstyrelsen vara mycket tveksamt. Det är nämligen att märka, att fullständiga uppgifter rörande försäkringens natur endast i undantagsfall äro för taxeringsmyndigheterna kända. Från de skattskyldigas sida är i allmänhet ingen klarläggande utredning att påräkna, då även de sakna nödiga förutsättningar att bedöma, till vilken kategori deras försäkring är att hänföra. Väl föreligger den möjligheten att införskaffa försäkringsbrev och av dem söka inhämta för taxeringen erforderliga uppgifter. Det har emellertid visat sig, att icke ens dessa alltid äro till fyllest, främst måhända av det skälet, att innebörden av de försäkringstekniska termerna, som användas, för lekmannen är oklar. Härmed sammanhänger svårigheten att i en kort lagtext lämna så tydliga och allomfattande föreskrifter, att med ledning endast av dessa kan avgöras, till vilken kategori en viss försäkringsform är att hänföra. Ett sådant förtydligande, som sökandena avse, skulle väl säkrast vinnas genom att i likhet med försäkringsinspektionen söka utröna alla de olika försäkringsformer, som finnas vid en given tidpunkt, och från fall till fall med ledning av försäkringsvillkoren bestämma, till vilken kategori en var av dessa försäkringsformer skulle anses höra. Ett dylikt förfarande lär dock icke kunna komma i fråga och skulle även för taxeringsarbetet vara tämligen onyttigt, därest icke tillfredsställande, för taxeringsmyndigheterna tillgängliga uppgifter rörande försäkringens natur kunna erhållas.

Man lärar därför hädanefter såsom hittills få inskränka sig till att i förättningen meddela huvudgrunderna för reglering av hithörande frågor. Såsom sådana synas de av försäkringsinspektionen framställda förslagen i stort sett kunna godkännas, då därigenom så tydligt som det överhuvud taget lärer vara möjligt klarlägges skillnaden emellan pensionsförsäkring och kapitalförsäkring. För taxeringsarbetet måste emellertid enligt länsstyrelsens mening därtill komma ett stadgande, varigenom möjlighet beredes till erhållande av uppgifter, varav framgår, huruvida viss försäkring är att hänföra till den ena eller andra torgen. Härutinnan torde försäkringsanstalterna, som enligt 33 § taxeringsförordningen hava sig ålagd viss uppgiftsskyldighet rörande livränta, kunna bidraga med värdefulla upplysningar, vilka böra lämnas i samband med förenämnda uppgifter eller, om det gäller försäkring, beträffande vilken uppgiftsskyldighet anses icke föreligga, på anfordran av taxeringsnämndsordförande eller landskamrerare.»

Kammarrätten anför:

»Kammarrätten finner det visserligen betänkligt att med nya invecklade bestämmelser utbygga skattelagstiftningen på försäkringsområdet, innan ännu någon stadgad praxis hunnit utbilda sig beträffande tillämpningen av ens några av de gällande föreskriterna. Då det emellertid å ena sidan framhållits, att rådande oklarhet rörande innebörden av nuvarande bestämmelser, särskilt vad angår deras tillämplighet å kombinerad kapital- och livränteförsäkring, medför olägenheter såväl i försäkringsanstalternas rörelse som ock i taxeringshänseende för försäkringstagarna, och det å andra sidan från försäkringsinspektionens sida uttalats farhåga för komplikationer, därest man vid beskattning uppdelade dylika kombinerade försäkringar på en livränteförsäkring och en kapitalförsäkring, vill kammarrätten likväl icke motsätta sig lagändringar i den gjorda framställningens syfte.

Kammarrätten utgår härvid ifrån, att de av försäkringsinspektionen befarade komplikationerna måste sägas fordra, att man överger tanken på ett uppdelningsförfarande av nyss antydd art. I saknad av närmare kännedom rörande dessa komplikationers natur kan kammarrätten beträffande desamma icke uttala någon självständig uppfattning.

Vidare måste antagas, att man skall kunna räkna med att de nya bestämmelserna skola så beaktas av försäkringsanstalterna, att de kombinerade försäkringstyperna för framtiden erhålla sådan utformning, att deras hänförande till det ena eller andra huvudslaget av försäkring kan någorlunda lätt bedömas av beskattningsmyndigheterna.

Under angivna förutsättningar får kammarrätten — som i likhet med försäkringsinspektionen anser, att någon reell grund för bibehållande av 4,000-kronorsgränsen enligt 31 § kommunalskattelagen i dess nuvarande lydelse icke föreligger, och som givetvis, i saknad av sakkunskap beträffande försäkringstekniska frågor, icke är i tillfälle att bedöma, huruvida den av försäkringsinspektionen i övrigt föreslagna gränsen mellan pensions- och kapitalförsäkringar är den mest lämpliga — ansluta sig till den av inspektionen förordade lösningen av hithörande spörsmål.

Emot de av försäkringsinspektionen uppgjorda förslagen till ändring av vissa bestämmelser i kommunalskattelagen anser sig kammarrätten dock böra göra följande erinringar.

Kammarrätten vill först ifrågasätta, om icke definitionen av begreppet pension fortfarande bör hava sin plats i punkt 1 av anvisningarna till

31 §, samt finner det önskvärt att åt förklaringen av vad som menas med pensionsförsäkring gives en något tydligare avfattning än den som föreslagits av försäkringsinspektionen. Därjämte och då samma förklaring rör sig med begreppet 'livsvariga livräntor' föreslår kammarrätten, att till samma anvisningspunkt överflyttas den bestämmelse om vad som med livsvariga livräntor avses, vilken för närvarande inrymmes i punkt 9 av anvisningarna till 32 §.

Enligt försäkringsinspektionens förslag skulle ur sistnämnda paragraf uteslutas det stycke, som nu lyder sålunda: 'Såsom skattepliktig intäkt räknas jämväl vinstandel och premieåterbäring, som försäkringstagare fått från försäkringsanstalt uppbära på grund av avtal om livränteförsäkring, därunder inbegripen överlevelse- och invalidränteförsäkring.' Uteslutningen torde vara föranledd av den utvidgning, som föreslagits beträffande punkt 9 i anvisningarna till paragrafen. Härvid har emellertid — förutom det att överlevelse- och invalidränteförsäkring icke omnämnas i anvisningarna — en annan, förmodligen ej avsedd ändring i sakligt hänseende ägt rum. Kammarrätten vill därför föreslå, att det ur själva paragrafen uteslutas stycket bibehålles, och att i stället för den föreslagna anvisningspunkten 9 omedelbart efter det citerade stycket införes i huvudstadgandet ett nytt stycke av förslagsvis följande lydelse: 'Som livränta räknas, utöver själva livräntan, övriga på grund av pensionsförsäkring utgående belopp, alltså även återköpsbelopp, premieåterbetalning vid dödsfall samt — därest försäkringen ändras till kapitalförsäkring — premiereserven och försäkringstagarens övriga tillgodohavanden hos försäkringsanstalten på grund av försäkringen vid tidpunkten för ändringen, dock icke vinstandel och premieåterbäring.'

Sistnämnda inskränkning har tillkommit för att tydligt utmärka, att vinstandel och premieåterbäring alltid skola i sin helhet utgöra skattepliktig intäkt.

I enlighet härmed bör punkt 9 av anvisningarna utgå.

Såsom försäkringsinspektionen i sitt yttrande också framhållit, böra de nya reglerna, förutom ändringarna i kommunalskattelagen, jämväl medföra vissa ändringar i taxeringsförordningen och deklarationsformuläret.

I fråga om taxeringsförordningen torde det vara 33 §, som härmed åsyftas.

Närmast synes den i d) av berörda paragraf meddelade föreskriften om försäkringsanstalts uppgiftsskyldighet i fråga om livränta böra fullständigas sålunda, att i livränta inbegripes jämväl sådant på grund av pensionsförsäkring utgående belopp, som avses i det av kammarrätten föreslagna nya stycket i 32 § 2 mom. kommunalskattelagen, varjämte för sådan anstalt bör stadgas uppgiftsplikt rörande under nästföregående år skedd ändring av pensionsförsäkring till kapitalförsäkring. — Det synes emellertid därjämte kunna ifrågasättas, huruvida icke i samma paragraf borde inrymmas ett stadgande av mera allmän innebörd om skyldighet för försäkringsanstalt att i fall, där försäkringstagare i deklaration begärt avdrag för avgift till pensionsförsäkring och ytterligare upplysningar angående försäkringsavtalets natur och premiebeloppets storlek av vederbörande beskattningsmyndighet anses erforderliga, på därom av myndigheten framställd begäran lämna dylika upplysningar.

I samband med ändring av 33 § taxeringsförordningen bör vidare i fråga om avdraget för avgift till pensionsförsäkring under punkt 5 bland

allmänna avdrag i deklarationsformuläret inflyta en föreskrift motsvarande den, som redan finnes under punkt 6 bland samma avdrag, nämligen att för varje försäkring anstalt, numret på brev och beloppet skola uppgivas. Såväl lämpligheten att genom en dylik upplysning för beskattningsmyndigheterna underlätta förbindelsen med vederbörande försäkringsanstalt som ock de synpunkter av delvis psykologisk natur, som givit anledning till stadgandet under punkt 6, motivera en dylik anordning.

Slutligen kräves en redaktionell ändring av anvisningarna till deklarationsformuläret, så att punkt 52, i vad den avser pensionsförsäkring, erhåller en avfattning i överensstämmelse med den nya definitionen av pensionsförsäkring.»

En ledamot i kammarrätten har varit skiljaktig och ansett skäl för saklig ändring i gällande bestämmelser icke föreligga.

Svenska försäkringsföreningen har genom sin sakkunnigenämnd avgivit följande yttrande:

»Nämnden, som helt kan ansluta sig till grundtankarna i det i försäkringsinspektionens utlåtande innefattade förslaget och i huvudsak även till förslagets detaljer, vill i ärendet frambålla följande synpunkter.

Vårt nuvarande skattesystem av år 1928 innebär principiellt, jämfört med tidigare, utan tvivel ett betydande steg framåt i fråga om livförsäkringens behandling ur beskattningssynpunkt. Den uppdelning, som numera skett mellan två huvudgrupper — å ena sidan kapitalförsäkringen, å andra sidan pensionsförsäkringen — med principiellt helt olika behandling ur skattesynpunkt, innebär med hänsyn till försäkringstagnarna icke blott en förenkling utan även ett försök att giva dessa var för sig samhällsgagnande former för ålders- och familjeförsörjning en ur skattesynpunkt rationell behandling.

Emellertid har erfarenheten efter tillkomsten av vårt nuvarande skattesystem givit vid handen, att de fall, där livränteförsäkring och kapitalförsäkring kombinerats, berett vissa svårigheter ur skattesynpunkt.

Redan vid systemets tillkomst gjorde man en viss typ av kombinationer till föremål för en särskild behandling. Sålunda bestämdes i anvisning 1 till 31 § av kommunalskattelagen, att med livränta kombinerad kapitalförsäkring av viss absolut och relativt begränsad storlek skulle betraktas som pensionsförsäkring och utfallande kapitalbelopp alltså som pension (livränta). Avsikten med stadgandet var självfallet icke den att bryta mot den för hela beskattningssystemet grundläggande tanken, att olika former av försäkring skola bliva relativt lika beskattade. Meningen var fastmer att smidigt anpassa skattesystemet till försäkringsväsendet, sådant det utvecklats sig, och sålunda uppnå förenkling. Redan då hade det nämligen inom den kollektiva pensionsförsäkringen blivit vanligt att kombinera pensionsförsäkringar med kapitalbelopp av mindre storlek. Just med hänsyn till den omständigheten, att vid de i praxis vanliga kombinationerna pensionsförsäkringen dock var den väsentliga, ansåg man sig kunna genom nämnda bestämmelse i enkelhetens intresse stadga, att den jämförelsevis obetydliga kapitalförsäkringen skulle, även den, behandlas såsom pensionsförsäkring.

Erfarenheten har emellertid givit vid handen, att, då det gällt att tillgodose enskilda personers behov av ålders- och familjepension, man icke lämpligen kunnat gå samma vägar som dem, vilka hittills i vårt land va-

rit vanliga i fråga om kollektiv personalpensionering. Man har visserligen sökt fylla även detta behov genom olika kombinationer mellan kapitalförsäkring och livränteförsäkring. Men kombinationerna hava valts annorlunda. Det är till detta förhållande, som försäkringsinspektionens förslag tar hänsyn. Förslaget innebär sålunda intet principiellt nytt vid jämförelse med nu gällande skattesystem och giver icke heller en ur skattesynpunkt mera gynnad ställning åt någon särskild försäkringstyp. Förslaget innebär endast, att — i enkelhetens intresse — ytterligare vissa kombinationer mellan pensions- och kapitalförsäkring, som visat sig ur ovanberörda synpunkt ändamålsenliga, skola i sin helhet betraktas såsom pensionsförsäkring. Då de av inspektionen föreslagna bestämmelserna angående de kombinerade försäkringar, som skulle komma att hänföras till pensionsförsäkringsgruppen, taga sikte på vissa numera vanliga försäkringsformer, synas bestämmelserna ändamålsenliga och kunna av nämnden tillstyrkas.

Med avseende å inspektionens förslag, att icke-livsvarig livränta, med undantag för pupillpension, ej räknas som pensionsförsäkring, vill nämnden emellertid framhålla, att genom nämnda stadgande vissa livräntor, som ur skattesynpunkt borde behandlas såsom pensionsförsäkringar, icke komma att höra dit. Nämnden avser härmed det fall, att en pension för visst begränsat antal år tages i omedelbar anslutning till en samma person tillförsäkrad livsvarig pension. Då dessa två pensioner tydligen tillsammans bilda en livsvarig pension, bör uppenbarligen även den först avsedda pensionen i beskattningshänseende behandlas lika med en livsvarig pension.

Nämnden anser sig emellertid böra mot inspektionens förslag göra en erinran, som dock måhända kan anses vara av mera principiell än praktisk natur.

Visserligen kommer, därest förslaget blir lag, flertalet av de kombinerade pensions- och kapitalförsäkringar, som livförsäkringsbolagen meddela, för framtiden att hänföras till pensionsförsäkringsgruppen. Man torde dock böra räkna med, att även framdeles en del kombinationer förekomma, vilka icke höra till de i förslaget angivna pensionsförsäkringarna. Enligt inspektionens förslag skulle dessa kombinationer i beskattningsavseende behandlas enligt reglerna för kapitalförsäkringar.

Det låter sig icke göra att på förhand angiva verkan av en sådan lagregel. Så mycket synes emellertid klart att det av inspektionen såsom en nyhet i lagen föreslagna systemet skulle lämna viss möjlighet till val. Genom en sakligt kanske betydelselös ändring beträffande en försäkring, som principiellt i huvudsak utgör en pensionsförsäkring, skulle denna bli va ur skattesynpunkt behandlad som kapitalförsäkring.

Det nuvarande skattesystemet avser tydligen att i stort sett belasta de olika formerna av livförsäkring lika ur beskattningssynpunkt. Men för den enskilde försäkringstagaren kan det i ett fall vara gynnsammare att få sin försäkring betraktad såsom kapitalförsäkring, medan han i ett annat fall kommer undan med lägre skatt, därest försäkringen i stället blir behandlad enligt reglerna för pensionsförsäkring. En lagbestämmelse, som tillåter den enskilde att själv välja mellan de två huvudsystemen, kan missbrukas. Den kan dessutom möjligen påverka utvecklingen inom försäkringsväsendet i en riktning, som ur andra synpunkter icke är gynnsam.

Under åberopande av det sålunda anförda anser nämnden det önskvärt,

att en sådan utformning gives åt lagen, att den icke inbjuder till val i ifrågavarande avseende.»

Svenska livförsäkringsbolags direktörsförening har avgivit ett utlåtande av samma innehåll som svenska försäkringsföreningens yttrande.

Departements-
chefen.

Den reform rörande beskattning av försäkringar och av försäkringsanstalter, som kom till stånd år 1928, vilar i verkligheten på vissa enkla huvudprinciper, vilkas riktighet också synes hava vunnit ganska allmänt erkännande, ett förhållande, varom bland annat de nu avgivna yttrandena bära visst vittnesbörd. Det är emellertid obestridligt, att, när dessa huvudprinciper utformats i detalj, de resulterat i rätt invecklade bestämmelser. Framför allt i sådana fall, där olika försäkringsformer kombinerats med varandra, hava svårigheter uppstått vid den praktiska tillämpningen. Att såvitt möjligt undanröja dessa svårigheter är ett allmänt intresse.

Det vill av vad i det föreliggande ärendet förekommit synas, som om den gällande lagstiftningens skiljelinje mellan pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar ej anses klar i fråga om vissa kombinerade försäkringar — olika försäkringstekniska betraktelsesätt kunna stundom anläggas beträffande identiska försäkringskombinationer — och i varje fall ej praktisk. Uppdragandet av en såvitt möjligt klar skiljelinje synes mig därför vara behövt.

Nu föreligger i sådant avseende ett förslag, som i alla de avgivna yttrandena i huvudsak tillstyrkts. Vissa kombinerade typer skola anses såsom pensionsförsäkringar, andra som kapitalförsäkringar. Rörande förslagets lämplighet i sistnämnda avseende hava dock de hörda representanterna för försäkringsväsendet av principiella skäl uttalat tvekan. Vid sådant förhållande finner jag det riktigt att upptaga förslaget i den förra betydelsefulla delen men ej i den senare, för närvarande mindre viktiga. Det bör enligt min mening ej möta större betänkligheter att förklara, att vissa konkret angivna kombinerade typer äro att anse såsom pensionsförsäkring. I dylikt avseende hava i förslaget i viss mån restriktiva regler tillämpats. Däremot synes det mig ägnat att väcka betänkligheter att utan en mer djupgående undersökning förordna, att alla övriga kombinationer äro att hänföra till kapitalförsäkring. Naturligare förefaller det att tills vidare behandla andra kombinationer än de särskilt angivna såsom uppdelade på respektive försäkringsformer. Förekommande dylika fall torde för närvarande vara så fåtaliga, att hänsyn till möjligen uppkommande svårigheter ej nu synes utgöra ett tillräckligt vägande skäl för en annan ståndpunkt. Kommer sedermera ett praktiskt behov av förenkling att yppa sig, står ju möjligheten öppen att med hänsyn därtill söka utfinna lämpliga regler.

De bestämmelser om pensionsförsäkring, som jag enligt det nyss sagda förordar, återverka även på gällande bestämmelser om gåvoskatt. I sista

stycket av 35 § i förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva stadgas nämligen viss skattefrihet för livränta, som avses i 32 § 2 mom. a)—c) kommunalskattelagen. Ur saklig synpunkt lär det intet vara att invända mot att denna skattefrihet kommer att något utökas på grund av att i sistnämnda lagrum pensionsförsäkringens omfattning något vidgas. Att även härutinnan en viss förenkling följer av ändringen, må antecknas såsom en fördel.

Jag anser mig böra framhålla, att det åtminstone för närvarande ej synes förefinnas något särskilt intresse för det allmänna att ur beskattningssynpunkt inpressa olika försäkringar under den ena eller den andra kategorien. Någon olikhet i beskattningens storlek i ena och andra fallet har ej åsyftats; om dylik förekommer, är den beroende på sådana omständigheter som progression, skattefria avdrag och dylikt, alltså omständigheter som ligga vid sidan av de nu ifrågavarande. Något skatteprivilegium för den ena eller andra formen föreligger ej. Ur anförda synpunkter finnes alltså intet hinder att för ifrågavarande lagstiftnings anordnande anlägga den grundsatsen, att beskattningen bör på lämpligt sätt anpassas efter de försäkringsformer, som arbeta sig fram, och ej tvärtom. Beskattningen bör med andra ord ej av principiella hänsyn läggas på ett sådant sätt, att den försvårar praktiska försäkringsformer.

I flertalet utlåtanden har framhållits vikten av att taxeringsförfarandet så inrättas, att de nya reglernas tillämpning underlättas så mycket som möjligt. Jag delar denna uppfattning. För närvarande synes mig i sådant avseende böra bestämmas, att försäkringsanstalt skall vara skyldig att efter anmaning lämna uppgift för viss namngiven skattskyldig rörande arten av angiven personförsäkring hos anstalten samt beloppet av premien för försäkringen. Då dylik uppgift har till syfte, bland annat, att konstatera just huruvida viss försäkring är pensionsförsäkring eller ej, synes mig ej uppgiftsplikten lämpligen böra inskränkas till blott pensionsförsäkring utan avse även annan personförsäkring. Vid begäran om avdrag för försäkringspremier skall redan nu i deklarationen meddelas viss specifikation rörande försäkringen. Kontroll å dylik uppgift kan svårligen vinnas utan rätt för taxeringsmyndigheten, som nu ifrågasatts. Någon större olägenhet för försäkringsanstalterna lär en sådan anordning ej medföra. Försäkringsbeskattningens tillämpning förutsätter samarbete mellan försäkringsanstalterna och beskattningsmyndigheterna. Det är möjligt, att det kommer att visa sig vara till båda parternas fördel, att detta samarbete i framtiden ytterligare utvecklas.

Till vissa detaljfrågor, som sammanhånga med den föreliggande frågan, återkommer jag i den speciella motiveringen.

Specialmotivering.

*Promemoria
med förelag
till lagänd-
ringar.*

Förutom de ändringar i skattelagstiftningen, som föranledas av förut berörda omständigheter, föreslår jag vissa andra ändringar, som delvis äro en följd av den utformning, som föreslagits för den nya instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog, och delvis hänföra sig till andra förhållanden, vilka synts mig böra särskilt beaktas vid stundande allmänna fastighetstaxering. Med hänsyn därtill att allmänna fastighets-taxeringar äga rum med fem års mellanrum, och att de därvid fastställda taxeringsvärdena äro grundläggande för flera års beskattning, ligger det särskild vikt vid att de bestämmelser, som ligga till grund för dessa taxeringar, äro så klart utformade, att ojämnheter och olikformigheter i tillämpningen såvitt möjligt undvikas. Av olika omständigheter har det framgått, att gällande lagbestämmelser i dylikt avseende ej varit fullt tillfredsställande. På mitt uppdrag har därför av kammarrättsrådet Kuylenstierna utarbetats en promemoria med utkast (i det följande benämnt det remitterade utkastet) till sådana lagändringar, i huvudsak förtydliganden, som kunde vara av omständigheterna påkallade. Över denna promemoria, vilken, kompletterad med gällande författningstext i de delar utkastet avser, torde få intagas bland bilagorna till dagens statsrådsprotokoll (bil. 3), hava yttranden inhämtats från länsstyrelserna och kammarrätten. Av länsstyrelsen i *Västmanlands län* hava alla ändringar avstyrkts, medan länsstyrelsen i *Uppsala län* har uttalat tvekan om behovet av ändringar i allmänhet. *Övriga länsstyrelser* och *kammarrätten* hava tillstyrkt eller ej haft något att i huvudsak erinra mot det remitterade utkastet. Till vad som yttrats rörande olika detaljer återkommer jag i det följande.

*Departements-
chefen.*

I själva verket förhåller det sig så, att åtskilliga av de ändringar, som ifrågasatts, äro en ofrånkomlig följd av det förslag till skogsvärderingsinstruktion, som förut av länsstyrelserna i allmänhet lämnats utan erinran. Andra ändringar äro, som jag redan påpekat, i huvudsak förtydliganden av vad som redan gäller. Behovet därav har emellertid i rätt hög grad bekräftats genom yttrandena. Det visar sig nämligen, att även hos de hörda myndigheterna i viktiga punkter råda olika uppfattningar om hur lagen nu bör tolkas; det har till och med förekommit, att i punkter, beträffande vilka en myndighet ansett en viss tolknings riktighet uppenbar, en annan myndighet kan hava uttalat en helt annan uppfattning. Ehuru jag anser det av vikt, att minsta möjliga avsteg göras från gällande lagstiftning, har jag fördenskull funnit ett verkligt behov föreligga av vissa ändringar i skattelagarnas lydelse.

Kommunalskattelagen.

2 §.

Den sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde, som jag i det föregående förordat, föranleder ändrad formulering av 2 §.

8 § med anvisningar.

I anvisningarna till 8 § har i det remitterade utkastet ifrågasatts sådan omformulering, att det gjorts tydligt, att torp för skogsarbetare o. dyl. skola liksom andra torp utgöra särskilda taxeringsenheter, om de äro särskilda brukningsenheter. Ändringen, som motiverats med i dylikt avseende tillämpad olika praxis, har av flertalet hörda myndigheter tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Länsstyrelsen i *Uppsala län* har ansett ändring onödig. Länsstyrelsen i *Örebro län* anför:

Torp för skogsarbetare i vissa fall särskild taxeringsenhet.

»Att självständigt torp å skogsmark huvudsakligen upplåtes till skogsarbetare eller dylika torde icke förekomma i sådan utsträckning, att ett särskilt omnämnande av fallet kan anses påkallat. Det kan också sättas i fråga, om tillägget 'även torp för skogsarbetare o. dyl.' är alldeles lämpligt, då det kan komma att innebära viss motsägelse till föreskriften i samma stycke, att, om innehavet av torpet väsentligen är att anse såsom en del av den ersättning, som tillkommer torparen för åtagen arbetsskyldighet till huvudfastigheten, torpet icke bör behandlas såsom särskild taxeringsenhet.

Om någon ändring av föreskrifterna i denna paragraf anses böra ifrågakomma, synas starkare skäl tala för, att sist återgivna föreskrift finge utgå, då den står i strid med huvudregeln, att den s. k. kamerala enheten skall vara bestämmande såsom taxeringsenhet. Detta är i synnerhet fallet, där, såsom numera över allt torde hava skett, jordregister är upprättat och torpet finnes däri upptaget under särskild beteckning. Enligt första punkten i anvisningarna till 8 § skall nämligen jordregistret följas vid taxeringsenheternas bestämmande.»

Då erfarenheten lär visa, att förtydligande i förevarande punkt är behöfligt, och tillräcklig grund att, såsom av länsstyrelsen i *Örebro län* blivit ifrågasatt, stadga ett avsteg från den eljest i realiteten om också ej formellt gällande huvudregeln om brukningsenheten såsom taxeringsenhet ej synes föreligga, tillstyrker jag det i det remitterade utkastet framlagda förslaget till omformulering av anvisningarna till 8 §.

Departements-
chefen.

Jag vill här erinra, att 1928 års riksdag hos Kungl. Maj:t hemställde om utredning rörande frågan om förvärvskällornas omfattning vid beskattning av inkomst av jordbruksfastighet, samt att i samband därmed uttalades en önskan (särskilda utskottets utlåtande nr 1, sid. 47), att, då det vore möjligt att denna utrednings resultat kunde påverka bestämmelserna om

Hemställa i riksdagens skrivelse nr 344 år 1928.

taxeringsenheternas omfattning, detta resultat borde föreligga i god tid före nästa allmänna fastighetstaxering. Att verkställa dylik utredning har uppdragits åt 1930 års kommunalskatteberedning. Beredningen har med skrivelse den 11 december 1931 till chefen för finansdepartementet överlämnat den verkställda utredningen och därvid på anförda skäl, under framhållande att beredningen vid fullföljande av sitt uppdrag komme att ägna fortsatt uppmärksamhet åt ifrågavarande spörsmål, för sin del förordat, att riksdagens skrivelse i berörda punkt ej måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare särskilda åtgärd.

Beredningen har jämväl undersökt det redan av 1928 års riksdag berörda uppslaget att på ett eller annat sätt beträffande inkomst av jordbruksfastighet binda förvärvskällans omfattning vid taxeringsenheten men funnit detta uppslag ogenomförbart. Över kommunalskatteberedningens utredning hava yttranden inhämtats från *sex länsstyrelser* samt från *kammarrätten*. Samtliga dessa myndigheter hava instämt i den uppfattning, varåt kommunalskatteberedningen givit uttryck.

Departements-
chefen.

Vad sålunda i anledning av riksdagens berörda skrivelse i här angivna punkt förekommit har jag ansett mig böra i förevarande sammanhang omförmäla.

9 § med anvisningar.

9 § kommunalskattelagen innehåller de grundläggande bestämmelserna rörande taxeringen. Såväl i själva lagtexten som i anvisningarna hava i det remitterade utkastet ifrågasatts vissa ändringar. Bland annat har föreslagits en allmän inledande punkt, avsedd att underlätta ifrågavarande anvisningars läsning. Då densamma i ett par yttranden förklarats onödig och jag i vissa andra avseenden föreslår förtydliganden, som torde kunna i viss mån ersätta anvisningspunkten, har jag här ej upptagit den.

Punkt 1 af
anvis-
ningarna.

Allmänna
saluvärdet.

Till punkt 1 har i det remitterade utkastet föreslagits ett såsom förtydligande avsett tillägg för att klargöra vad som i vissa fall skall förstås med »allmänna saluvärdet» å en fastighet (punkt 2 av anv. enl. utkastet). Det har nämligen uttalats, att vid dess bestämmande avräkning ej skall ske »för gäld eller för kapitalvärdet av annan privaträttslig förpliktelse, vilken ej är grundad på servitut eller annat liknande förhållande». Rörande motiveringen får jag hänvisa till promemorian.

Särskilda yttranden rörande denna punkt hava avgivits allenast av länsstyrelsen i Uppsala län samt av kammarrätten.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* yttrar:

»Mot förslaget att i anvisningar till 9 § punkt 2 införa ett påpekande att vid värdesättningen hänsyn ej må tagas till gäld eller annan privaträttslig förpliktelse, vilken ej är grundad på servitut eller annat liknande förhållande, synes annat icke vara att erinra än att denna grundsats torde vara självklar. Måhända kan påpekandet vara till nytta, och Eders

Kungl. Maj:ts befallningshavande vill därför ej motsätta sig detsamma. Därigenom förebygges den missuppfattningen, att avräkning må ske för odlingslån eller för rätt till skogsavverkning på grund av upplåtelse, varom yrkande lärers hava förekommit i taxeringsmål.»

Kammarrätten anför:

»Kammarrätten är fullt ense med Kuylenstierna därutinnan, att vid bedömandet av allmänna saluvärdet avräkning icke får göras för andra privaträttsliga förpliktelser än sådana, som äro grundade på servitut eller annat liknande förhållande, således icke för t. ex. kapitalvärdet av undantagsförmåner och dylikt. De utslag i mål rörande hithörande spörsmål, vilka meddelats av kammarrättens fastighetstaxeringsavdelning, hava jämväl varit grundade på en dylik uppfattning.

En bestämmelse av det innehåll, som föreslagits i utkastet, är således åtminstone för kammarrättens del obehövlig. Även om den skulle vara av värde för de skattskyldiga och beskattningsnämnderna, bör den i varje fall icke erhålla den avfattning, som ifrågasatts i utkastet. Gränsen mellan privaträttsliga och offentligrättsliga förpliktelser är icke under alla förhållanden självfallen. Sålunda torde det exempelvis kunna bliva föremål för olika meningar, huruvida ett på en viss fastighet vilande avdikningslån är att hänföra till privaträttslig eller offentligrättslig förpliktelse. I varje fall kan man icke förutsätta, att den juridiska distinktionen mellan ifrågavarande båda begrepp alltid skall stå fullt klar för beskattningsnämnderna. Därtill kommer att det måste anses ligga mycket nära till hands att ur en bestämmelse av nyss angiven avfattning e contrario draga den slutsats, att avräkning får göras för alla offentligrättsliga förpliktelser. Enligt kammarrättens mening är detta dock icke förhållandet. Exempelvis torde vissa tomtören vara att hänföra till offentligrättsliga förpliktelser, men någon rätt att avräkna värdet därav vid bedömandet av allmänna saluvärdet lärers icke föreligga. Av här anförda skäl får kammarrätten för sin del avstyrka det föreslagna tillägget.

Måhända skulle ett tillägg till ifrågavarande stycke av sådan förklarande art, som avsetts i promemorian — om en närmare förklaring av styckets innebörd överhuvudtaget anses erforderlig — kunna avfattas ungefär så, att 'det belopp, som en förståndig köpare kan antagas vilja betala för fastigheten', förklaras avse icke blott kontant betalning utan även kapitalvärdet av de säljarens förpliktelser, som vidlåda fastigheten även i köparens hand, i den mån de icke äro grundade på servitut eller annat liknande förhållande. Härigenom borde det vara tydligt utsagt, att gäld, även avdikningslån, obetalda å fastigheten vilande skatter samt kapitalvärdet av undantagsförmåner och tomtören m. m., i den mån fastigheten även i köparens hand svarar därför, utgör köpeskillning och förty icke får avräknas vid bedömandet av allmänna saluvärdet. Kammarrätten är emellertid icke för det närvarande beredd att påstå, att ens en sådan förklaring vore under alla förhållanden fullt hållbar, och vågar fördens skull icke tillstyrka en bestämmelse av nyss antydda innehåll.»

Missuppfattningar av den art, man velat genom det nu ifrågavarande förtydligande tillägget förekomma, lära ej vara alltför ovanliga. Det lärers ej sällan hava förmenats, att förekomsten av avdikningslån, skyldighet att utgiva undantag, ett oförmånligt kontrakt rörande utarrendering,

(Departementschefen.)

ett likviderat skogsavverkningskontrakt e. dyl. borde minska fastighetens taxeringsvärde. Ej ens kammarrättens praxis lär vara i alla nu angivna punkter fullt klar. Behov av förtydligande måste därför enligt min uppfattning anses föreligga. Frågan är emellertid, huruvida det remitterade utkastet givit ett riktigt och lämpligt uttryck åt denna grundsats. Kamarrätten anmärker, att viss frestelse kan föreligga för slut e contrario, att avräkning skall få göras för alla offentligrättsliga förpliktelser. Anledning till en dylik farhåga synes knappast föreligga. Det är nämligen tydligt, att, när det i anvisningspunkten talas om »det belopp, som en förständig köpare kan antagas vilja betala för fastigheten», sådana skatter, som inverka på sagda belopp, redan genom detta uttryck blivit beaktade. Att därutöver avdrag skulle få göras för t. ex. kapitalvärdet på allmän kommunalskatt lär väl knappast kunna på allvar ifrågasättas på grund av uttrycket »privaträttslig förpliktelse». Huruvida kammarrättens allmänt hållna uttalande, att avräkning skulle få ske för skyldighet att utgiva tomtören, är under alla omständigheter hållbart, må lämnas därhän; frågan härom är så obetydlig, att den lär kunna överlämnas åt rättspraxis. Att e contrario draga någon slutsats i denna punkt synes i ingen mån påkallat. Uttalandet bör följaktligen endast avse privaträttslig förpliktelse. Emellertid kan jag ej fränkänna kammarrättens anmärkning rörande svårigheten för beskattningsnämnderna att avgöra vad som skall förstås med »privaträttslig förpliktelse» ett visst fog. Att helt avvara detta uttryck synes svårt, men genom att anföra undantagsförmån såsom ett exempel på dylik förpliktelse torde dock stadgandet få praktiskt värde för taxeringen, utan att några olägenheter av detsamma skola behöva riskeras.

Enhetspris.

Beträffande punkt 1 av anvisningarna till 9 § har för övrigt i det remitterade utkastet föreslagits viss ändring i uppställningen. Förslaget i denna punkt har ej varit föremål för annan erinran, än att länsstyrelsen i *Älvsborgs län* ansett att bestämmelsen om de faktiska köpeskillingarnas betydelse vid taxeringen i viss mån försvagats.

Rörande reglerna om åsättande av enhetspris, vilka i kommunalskattelagen hava sitt egentliga uttryck i förevarande punkt men som tillika återfinnas i 59 § taxeringsförordningen, har i det remitterade utkastet viss omformulering skett, företrädesvis i berörda paragraf av taxeringsförordningen. Det har nämligen uttalats, att dessa enhetspris böra vara olika för olika storleksgrupper fastigheter. Ändringen betecknas i den remitterade promemorian såsom betydelsefull och har föranlett uttalanden av åtskilliga av de hörda myndigheterna.

De rörande denna punkt avgivna yttrandena torde böra här tämligen fullständigt återgivas, då de ur olika synpunkter belysa förhållanden, som äro av beskaffenhet att böra inverka på taxeringen.

Länsstyrelsen i *Stockholms län* anför:

»I sammanhang med frågan om allmänna saluvärdet har promemorieförfattaren funnit anledning beröra spörsmålet om åsättande av å-pris för jordbruksfastighet, och har han därvid ansett nödvändigt att i författningstexten införas ett uttalande av innehåll, att olika enhetsvärden böra åsättas för olika storleksgrupper av jordbruksfastigheter. Den uppfattning, som ligger till grund för detta förslag, torde vara riktig: det må omnämnas, att dylika grunder genomgående tillämpades vid senaste allmänna fastighetstaxering här i länet. Huruvida genom det föreslagna förfarings sättet överblick över taxeringsresultatet kan vinnas med anspråk på önskvärd tillförlitlighet kan likväl ifrågasättas. Såsom framgår av den Höijer—Lindebergska utredningen har icke ens inom Stockholms län, där ovannämnda skillnad mellan enhetsvärdena för olika storleksgrupper av fastigheter iakttagits vid taxeringen, en tillräckligt tillförlitlig jämförelsegrund för bedömande av jordbruksfastigheternas taxeringsvärden knapast erhållits, när en del av jordbruksvärdet icke kunnat redovisas på annat sätt än i kolumnen för särskilda förmåner. Jämförelsen mellan de redovisade åkervärdena blir vid detta förhållande icke av den betydelse för bedömande av taxeringsresultat, som man skulle velat uppnå. De förtydliganden av anvisningarna i vad de avse värdet å särskilda förmåner, som nu föreslås och som innefattas i punkt 3 av anvisningarna till 9 §, föranleda i och för sig icke någon anmärkning — desamma torde tvärtom i åtskilliga avseenden vara till nytta för taxeringsmännen — men länsstyrelsen måste konstatera, att genom desamma undanröjas icke de betydande olägenheter vid granskningen av taxeringsutfallet, som föreligga genom förekomsten av delvärdet »särskilda förmåner». Detta gäller framför allt sådant mervärde, som hänför sig till fastighetens läge och åbyggnadernas beskaffenhet, vilka omständigheter särskilt i detta län med dess av huvudstadens närhet föranledda säregna förhållanden i avsevärd grad inverka på taxeringsvärdena. Otvivelaktigt torde vara, att det är i hög grad önskvärt, att de svårigheter för bedömandet av taxeringsresultatet, som den nuvarande redovisningen av värdet för särskilda förmåner medför, om möjligt reduceras. Länsstyrelsen vill i sådant syfte föreslå, att E-längdens kolumn för särskilda förmånens värde uppdelas icke blott såsom promemorieförfattaren synes hava förutsatt mellan mervärde å inägojorden och dylikt värde å skogsmarken utan även att mervärdet å inägojorden uppdelas i två kolumner, den ena avseende sådant mervärde, som hänför sig till belägenhet och åbyggnader, och den andra till sådant mervärde, som betingas av övriga särskilda förmåner. Den ökning av beredningsnämndernas arbete, som härigenom skulle uppstå, kan givetvis föranleda betänkligheter, men de fördelar, som skulle vinnas genom detta redovisningssätt, torde få anses mer än uppväga det ökade arbetet.»

Länsstyrelsen i *Uppsala län* har uttalat, att den föreslagna formuleringen beträffande enhetsvärdena syntes alltför kategorisk.

Länsstyrelsen i *Södermanlands län* har betecknat ändringen i 59 § taxeringsförordningen såsom mycket betydelsefull. Erfarenheten från tvänne allmänna fastighetstaxeringar, vid vilka dylik metod tillämpats, föranledde länsstyrelsen att obetingat tillstyrka förslaget i denna punkt.

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* förmenar, att förslaget om högre å-pris å inägomark till smärre fastigheter innebure ett icke i allo lyckligt av-

steg från principen om jordens avkastningsförmåga såsom grundläggande för prissättningen. Det kanske förtjänade att tagas under övervägande, huruvida icke metoden med särskilt mervärde vore mera rationell såsom regulator av de smärre fastigheternas värden. Om denna senare metod användes likformigt, syntes, såsom förslagsställaren själv antytt, intet vara att erinra mot densamma.

Länsstyrelsen i *Jönköpings län* anför:

»Länsstyrelsen biträder den i förslaget framförda synpunkten om den stora betydelse, åsättande av å-priser äger vid uppskattning av jordbruksfastighet. Då emellertid förslaget förordar meddelande i lag av föreskrift om fastigheternas indelning i olika storhetsgrupper vid åsättandet av enhetsvärden, vill länsstyrelsen framhålla vådan av en alltför långt gående differentiering. En sådan komme lätteligen att verka klavbindande å beskattningsnämnderna och således försvåra den individuella bedömningen. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att den vid senaste allmänna fastighetstaxeringen inom länet verkställda klassificeringen av jordbruksfastigheter i trenne grupper — — — visat sig enkel i tillämpning och lämnat erforderlig frihet för beskattningsnämnderna vid värdesättning i varje enskilt fall.»

Länsstyrelsen i *Gotlands län* yttrar:

»I promemorian erinras om betydelsen vid fastighetstaxeringen av de s. k. enhetsvärdena. Enligt den föreslagna formuleringen härutinnan av 2 punkten i anvisningarna heter det, på tal om taxeringsgrunder vid sidan av betalda köpeskillingar, att 'särskilt vad angår jordbruksfastighet skola till ledning vid taxeringen gälla de enhetsvärden, som föreslagits i den ordning taxeringsförordningen närmare omförmäler'. Detta är ju ett starkare uttryck än motsvarande i nu gällande punkt 1 av anvisningarna till § 9, där det, efter antydan om att taxeringsmyndigheten har att taga hänsyn jämväl till andra förhållanden än köpesummor heter: 'I detta hänseende hänvisas taxeringsmyndigheten till de enhetsvärden, vilka kunna hava föreslagits etc.' I promemorian anföres också — — —: 'meningen är att enhetspriserna med en något starkare differentiering än tillförne skola bliva ett mera användbart hjälpmedel för taxeringen än de måhända hittills på sina håll varit'. Emellertid framhålles den för var och en, som sysslat med fastighetstaxeringen, välkända svårigheten att med hjälp av enhetsvärden komma fram till en rättvis taxering av bebyggda, mindre jordbruksfastigheter. Det antydes också, att man i praktiken varit hänvisad till att bland särskilda förmåner inränga mervärdet å byggnaderna, men framhålles, att denna praxis icke varit enhetlig och att i alla händelser ojämnheter uppstått vid taxeringen och att svårigheter vållats vid redovisningen av de skilda taxeringsvärdena. Förslaget går nu härutinnan ut på åstadkommande av skilda skalor för enhetsvärdena, så att värdet per arealenhet kunde höjas i avseende å de mindre fastigheterna. Redan nu lär ju på en del håll förekomma en viss differentiering härutinnan. Vad detta län angår har det visat sig stöta på mycket stora svårigheter att ens rättvisligen avväga enhetsvärdena för länets skilda delar. Att inom samma trakt komma fram till skilda skalor för jord i olika storhetsgrader skulle säkerligen möta betydande motstånd och vålla väsentliga besvärligheter och olägenheter i tillämpningen. Knappast vore det heller att vänta, att

vad de små, men välbebyggda fastigheterna anginge, ens en långt gående värdesförhöjning per arealenhet kunde bringa upp värdet i skäligt belopp. Det synes Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i stället vara att förorda, att den redan, åtminstone här, rådande praxis att, för uppnående av det insedda saluvärdet, redovisa särskilt mervärde å byggnader bliver lagfäst och att härför erforderliga tydliga tillämpningsföreskrifter lämnas. Försåvitt icke hänsynen i motsatt riktning till särskilda värdeskalor för de större fastigheterna motiverade nu föreslagen jämkning i ordalagen uti 59 § i taxeringsförordningen om tillkomsten av enhetsvärden borde sålunda vid nuvarande föreskrifter kunna få bero.»

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* uttalar följande:

»Det torde enligt länsstyrelsens förmenande kunna dragas i tvivelsmål, huruvida föreskrift om att vid åsättande av enhetsvärden uppdelas fastigheterna i olika storhetsgrupper kan anses vara av behovet påkallad. Länsstyrelsen föreställer sig nämligen att det skulle vara tillfyllest, om icke rent av mera ändamålsenligt, att — såsom väl också i allmänhet pläгат ske — vid de allmänna sammanträden, som hållas jämlikt § 59 taxeringsförordningen, av landskamreraren gjordes ett generellt påpekande att, under i övrigt lika förhållanden, enhetsvärdet bör vara högre för en mindre än för en större fastighet. En så långt gående differentiering som den i förslaget åsyftade torde kunna föranleda till att beskattningsnämnderna känna sig väl mycket bundna eller att med andra ord ett allt för litet spelrum lämnas för en mera individuell bedömning.»

Länsstyrelsen i *Älvsborgs län* anser, att intrycket av att den nuvarande ordalydelsen beträffande den faktiska köpeskillingens betydelse gjorts svagare förstärkes genom den ändrade lydelsen beträffande enhetsvärdena. Härom yttrar länsstyrelsen:

»Det kan därför vara fara värt, att enhetsvärdena helt uttränga de faktiskt erlagda köpeskillingarna såsom grund för bestämmande av allmänna saluvärdet. Och att på fullt objektiva grunder fastställa enhetsvärden, som verkligen svara mot allmänna saluvärdet, är ingalunda lätt. Däremot blir taxeringen lätt att verkställa med enhetsvärden som huvudsaklig norm. Den blir också 'jäm'n och enhetlig' på det sättet, att lika stora fastigheter i regel bliva åsatta samma taxeringsvärden. I verkligheten kunna emellertid två i närheten av varandra belägna lika stora fastigheter vara vitt skilda i fråga om allmänt saluvärde. Detta framkommer i och med de faktiskt erlagda köpeskillingarna, inför vilka beskattningsnämnden måste stanna och söka utreda orsakerna till att två till synes lika fastigheter betingar mycket olika köpeskillingar. Det visar sig kanske då, att de båda fastigheterna i ena eller andra avseendet förete betydande olikheter, och på grund härav åsättas de också olika taxeringsvärden. Vid en taxering enligt enhetsvärden bleve de båda fastigheterna troligen lika taxerade.»

Länsstyrelsen i *Örebro län* yttrar:

»Vad därefter gäller frågan om å-pris för jordbruksfastighet delar länsstyrelsen den uppfattning, som uttalas i promemorian. Å-prisen äro ett gott hjälpmedel till kontroll av taxeringen. Man får dock icke förbise, att metoden med å-priser kan menligt påverka taxeringsutfallet. Skenbart erhjuder det icke någon större svårighet att utfinna ett enhets-

värde för inägojorden, men en felbedömning ligger nära till hands på grund av det inbördes sammanhanget mellan en fastighets inägojord, skog och skogsmark. Inägojord å ena och skogsmark och skog å andra sidan skola uppskattas efter särskilda metoder: inägojorden efter saluvärdet och skogsmarken med därå växande skog efter ett enligt rationella grunder bedrivet skogsbruk. Vid fastställande av enhetsvärden å inägojorden har man alltså att bortse från värdet av skogsmarken jämte den växande skogen och beräkna ett särskilt värde å återstoden: inägojord med åbyggnader. Det är här svårigheterna möta, i det underlag för en sådan delvärdering merendels saknas. Försäljning av enbart inägojord förekommer sällan under sådana omständigheter, att salusumman kan anses vara representativ för det ändamål, varom fråga är. Härmed sammanhänger det kända förhållandet, att inägorna till en fastighet med god skogstillgång äga ett högre värde per enhet än å en fastighet av i övrigt likartad beskaffenhet men med mindre god eller skövlad skog. På grund av detta inbördes sammanhang emellan inägojord och skogsmark (med skog) är det svårt att erhålla en hållbar värdering av den förra utan att samtidigt taga hänsyn till den senare. Svårigheterna ökas därigenom, att enhetsvärdet skall innefatta värdet å åbyggnaderna. Man har skäl antaga, att det vore till fördel, om byggnadsvärdet även vid jordbruksfastighet finge komma till synes såsom ett delvärde av taxeringsvärdet. Det skulle i sådant fall endast gälla fastställande av ett enhetsvärde allenast å själva jorden, men då jorden, på detta sätt särskilt för sig uppskattad, komme i ett förhållandevis lågt värde, skulle en felbedömning icke bli av så stor betydelse som vid taxeringen enligt nu gällande bestämmelser härutinnan. Det kan tillika antagas, att den med rätta såsom betydelsefull betecknade frågan om olika å-pris för inägojord vid stora och små fastigheter skulle få en riktigare lösning, om byggnadsvärdet uppskattades särskilt för sig.

Med vad ovan anförts angående enhetspris har länsstyrelsen icke velat ifrågasätta dessas betydelse vid fastighetstaxeringen utan endast betona deras begränsade användbarhet. Det bör framhållas, att dessa enhetspris ej utan vidare få läggas till grund för taxeringen, utan att för varje fastighet därjämte måste tagas i betraktande förhållanden, som äro för den fastigheten säregna. Förslag till föreskrift härom har också i promemorian intagits under punkt 3 av anvisningarna till 9 §. I anslutning till vad ovan anförts vill länsstyrelsen föreslå, att till de under punkt 3 angivna skäl för ökning eller minskning av ett enligt enhetsprismetoden erhållet värde lägges ännu ett, så utformat: 'till egendomen hörande bättre eller sämre skogstillgång'.

Den ökning eller minskning, som på de i punkt 3 angivna skäl vidtages, torde lämpligen böra redovisas uti särskilda kolumner i längden över de av beredningsnämnden följda grunderna vid taxeringen.»

Länsstyrelsen i *Kopparbergs län* yttrar:

»Fastställandet av å-pris för jordbruksfastighet möter ofta mycket stora svårigheter inom detta län, där brukningsdelar om 1 å 2 hektar äro vanliga. Dessa fastigheter äro fullt bebyggda med mangårdsbyggnader, som i storlek motsvara den å fastigheten bosatta familjens, icke jordbrukets behov och storlek. Å-priset per hektar blir antingen mycket högt eller också är en del av åbyggnaderna att anse såsom överbyggnad, d. v. s. en särskild förmån, enär mangårdsbyggnaden i själva verket är behöflig för fastighetsägarens familj.

I vissa trakter av länet betalas för prima åkerjord, belägen i själva byn, från 1,000 till 2,000 kronor per hektar utan åbyggnader. Så belägna åkerskiften byta ofta ägare, vadan det verkliga saluvärdet med stor viss-het kan fastställas. Själva gården med åbyggnader byter däremot sällan ägare. Om till dessa värdefulla åkerskiften lägges åbyggnadernas värde, kommer à-priset ofta att vida överstiga 2,000 kronor per hektar. Dessa förhållanden fresta taxeringsmyndigheterna att hänföra någon del av byggnaderna till 'övriga förmåner'.

Emellertid är det uppenbarligen lagens mening, att åbyggnaderna skola inräknas i à-priset per hektar och ehuru bestämmelserna härom äro svåra att tillämpa i stora delar av detta län måste självfallet så likväl ske. Man bör dock under sådana förhållanden icke förvåna sig över att à-prisen för åkerjorden komma att bli onormalt höga i vissa trakter av länet jämförda med à-prisen i andra trakter av samma län och särskilt med à-prisen i angränsande län.»

De ändringar, som i det remitterade utkastet blivit ifrågasatta beträffande de s. k. enhetsprisens bestämmande, syfta i verkligheten till att i någon mån motverka en alltför summarisk användning av dylika enhetspris. Enhetsvärden, som ej taga någon hänsyn till de olikheter, som förefinnas mellan olika storleksgrupper av fastigheter, kunna exempelvis lätteligen föranleda ett oriktigt taxeringsresultat. Ett påpekande i lagtexten av berörda olikheter har därför föreslagits och synes vara av värde. Detta har uttryckligen vitsordats i ett flertal yttranden. De i lagtexten valda ordalagen nödvändiggöra ej en alltför långt gående differentiering mellan olika grupper. Äro fastigheterna i viss trakt väsentligen hänförliga till storleksgrupper, för vilka förhållandena äro i huvudsak ensartade, blir naturligtvis behovet av differentiering mindre.

Man har i flera yttranden framhållit, att enhetsvärdenas betydelse ej får överdrivas. Jag vill kraftigt understryka riktigheten av dessa uttalanden. Enhetspriserna äro närmast till för att få fram den allmänna taxeringsnivån, men inom varje grupp böra särskilda förhållanden noga beaktas. Detta framhållas ju också framför allt i punkt 2 av anvisningarna med mycken styrka. Jag tror, att särskild anledning finnes att beakta åbyggnadernas beskaffenhet, ty det råder intet tvivel om att denna, med nuvarande höga byggnadskostnader säkerligen mera än förr, i betydande grad påverkar saluvärdena. Att mer än som i förslaget skett betona detta förhållande synes svårt; i de allmänna anvisningar rörande taxeringen, som komma att meddelas i varje län, kan förhållandet påpekas. Motsvarande gäller om vissa andra omständigheter, som berörts i yttrandena. Det förhåller sig exempelvis otvivelaktigt så, som länsstyrelsen i Örebro län påpekat, att förefintligheten av en större eller mindre skogstillgång, ej minst med hänsyn till möjligheten att fylla behovet av husbehovsvirke, påverkar även inägnas värde. Hänsyn härtill kan och bör väl i regel tagas redan vid bestämmandet av olika storleksgrupper. Att i lagtexten giva ett lämpligt uttryck åt härmed sammanhängande

(Departementschefen.)

ganska komplicerade förhållanden synes mig emellertid så svårt, att jag ej föreslår ändring i dylikt syfte. Länsstyrelsens i Älvsborgs län uttalande, att köpeskillningarnas betydelse i det remitterade utkastet försvagats, föranleder mig att föreslå en viss mindre jämkning, i det ordet »ej» utbytes mot det nu förekommande starkare »ingalunda».

Huru olika omständigheter, som föranleda avvikelser från tillämpade enhetsvärden, böra komma till uttryck i den särskilda längd, som omförmäles i 62 § 4 mom. taxeringsförrordningen, skall i annat sammanhang tagas under överbäggande.

Värdet av
impediment.

I det remitterade utkastet har ifrågasatts intagande av ett uttalande i sista stycket av punkt 1 i anvisningarna till 9 § (punkt 2 enligt utkastet), att ej s. k. impediment kan anses helt värdelöst, men att dess värde dock vanligen torde vara lägre än värdet på sämsta skogsmark.

Domänstyrelsen hade i sin skrivelse med förslag till skogsvärderingsinstruktion ifrågasatt en bestämmelse, att impediment skulle uppskattas till lägre värden än det lägsta enligt skogsvärderingsinstruktionen förekommande värdet på skogsmark. I ett par yttranden hade detta förslag berörts. Bland annat hade ifrågasatts, att bestämmelserna om värdering av impediment måtte slopas.

Länsstyrelsen i Uppsala län har i sitt yttrande över den remitterade memorian ansett den där givna formuleringen av denna punkt alltför kategorisk. Det förekomme icke sällan, att impediment å skogsmark så långt ifrån hade något saluvärde, att snarare motsatsen föreläge, i det att impedimenten försvårade skogsbruket och därför verkade ned-sättande å skogsmarkens värde. Någon avräkning för de hinder, impedimenten sålunda orsakade, skedde ej. Det förefölle då mindre lämpligt att så ovillkorligt som i förslaget skett angiva, att impediment icke kunde anses helt värdelöst.

Kammarrätten har i anslutning till domänstyrelsens förslag till skogsvärderingsinstruktion föreslagit annan lydelse på stadgandet om jämförelse med annan skogsmark.

(Departementschefen).

Om jag än ej kan instämma i länsstyrelsens i Uppsala län uttalande om ett snarast negativt värde på vissa impediment, enär hänsyn till det hinder dessa förorsaka enligt min uppfattning tages vid taxeringen av övriga ägor, vilkas läge ju alltid inverkar på värdesättningen, anser jag en viss uppmjukning av det i den remitterade memorian föreslagna stadgandet önskvärd. Den av kammarrätten framställda anmärkningen rörande jämförelsen med värdet på skogsmark synes avse att skogsvärderingsinstruktionens regler om värdesättning av skogsmark skulle äga betydelse för åsättande av värde på impediment. Då emellertid impediment skall värderas till allmänna saluvärdet, anser jag en jämförelse med skogs-

markens avkastningsvärde ej önskvärd. Stadgandet i sistberörda punkt synes kunna utan större olägenhet helt utgå.

I det remitterade utkastet hava föreslagits vissa smärre, i all huvudsak redaktionella ändringar i punkt 2 av anvisningarna till 9 § (punkt 3 enligt utkastet). I samband med frågan om enhetsvärdena under föregående punkt har jag berört ett par hithörande frågor.

Punkt 2 av anvisningarna.

Kammarrätten har nu ansett, att bland de förhållanden, som skola påverka värdesättning av jordbruksfastighet till den del den ej utgöres av skogsmark och växande skog, synes böra upptagas förekomsten av växande träd å annan mark än skogsmark, vilka skola till sitt fulla värde medräknas i taxeringsvärdet, samt att bland de förhållanden, som skola påverka värdesättning av annan fastighet, synes böra upptagas förekomsten av växande träd eller annan plantering. Det i punkt 5 av det remitterade utkastet upptagna stadgandet i motsvarande avseende borde i stället utgå.

Jämväl länsstyrelsen i *Uppsala län* har vänt sig mot bestämmelserna i punkt 5 under förmenande, att stadgandet kunde fattas som en föreskrift, att exempelvis fruktträd skulle uppskattas till sitt virkesvärde.

Tillägg i förevarande punkt av anvisningarna i det syfte kammarrätten föreslagit synes böra göras. De av länsstyrelsen i *Uppsala län* framhållna synpunkterna torde härigenom bliva tillgodosedda.

Departementschefen.

De i det remitterade utkastet för övrigt föreslagna ändringarna finner jag böra iakttagas.

Rörande frågan om taxering av vattenfall hänvisas till den i det föregående meddelade motiveringen.

Punkt 3 av anvisningarna.

Punkterna 4 och 5 av anvisningarna (punkterna 5 och 6 enligt utkastet) behandla egentligen i huvudsak helt skilda frågor, den förra värdesättning av skogsmark och växande skog, den senare förekomsten av sådant mervärde, som föranledes av jordbruksfastighets användbarhet för tomt- eller industriändamål. I vissa avseenden påverkar emellertid den senare punktens utformning den formulering, som bör givas åt den förra, varför jag här behandlar dem i ett sammanhang med början vid frågan om mervärde för tomt- och industriändamål.

Punkterna 4 och 5 av anvisningarna.

I den vid det remitterade utkastet fogade promemorian hava tämligen ingående behandlats de skäl, som föranlett överflyttning från anvisningarna vid 10 § till anvisningarna vid 9 § av de regler, som gälla åsättande av särskilt mervärde för tomt- och industriändamål. Att berörda bestämmelser böra hava sin plats i anvisningarna till 9 § följer givetvis först och främst därav, att de äro specialregler för att i vissa särskilda fall nå fram till det allmänna saluvärde, som är grundläggande för taxering av all

Mervärde för tomt- och industriändamål å jordbruksfastighet.

annan fastighet än skogsmark och växande skog. Det har ansetts, att nu gällande regler om tomt- och industrivärde tillämpats mycket ojämnt, och att de därför måste närmare utvecklas. Detta har skett i punkt 6 av det remitterade utkastet, varest det, bland annat, meddelats exempel på de synpunkter, som böra anläggas i berörda fall.

Förslaget i berörda punkt har varit föremål för särskilda uttalanden i ett flertal yttranden.

Länsstyrelsen i *Stockholms län* tillstyrker berörda ändringar och meddelar, att de principer, som innefattades i utkastet, i stort sett följts i länet. I allmänhet syntes de svårigheter, som på sina håll visat sig förenade med beräkning av tomt- och industrivärde, lättast undvikas, om man noga fasthölle vid att detta värde utgjorde ett redovisningsvärde, och att taxeringsvärdet, på sätt i promemorian betonats, borde upptagas till det belopp, som en förständig köpare kunde antagas vilja betala för fastigheten. Länsstyrelsen har tillika i formellt avseende framhållit, att med hänsyn till nutidens kommunikationstekniska utveckling med järnvägssamhällen borde likställas vissa andra samhällsbildningar, som saknade tillgång till järnväg.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* har ansett, att en oriktig lagtillämpning av beskattningsnämnderna knappast berodde på otydlighet i gällande författningstext. Belysande synpunkter kunde på enklare sätt än genom lagändring bringas till nämndernas kännedom.

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* anför:

»Den nu gällande fastighetstaxeringslagstiftningen har i vissa fall ställt beskattningsnämnderna inför spörsmål, som de icke alltid kunnat bemästra. Sålunda har taxeringen av jordbruksfastighet, belägen i närheten av större samhällen, vållat vissa svårigheter. Väl hava de åsatta taxeringsvärdena, såvitt erfarenheter från detta län givit vid handen, i stort sett nöjaktigt överensstämt med de allmänna saluvärdena, men därvid kan i ett distrikt en betydande del av ett taxeringsvärde hava redovisats som tomt- och industrivärde, under det att i ett annat distrikt ett fall, där förutsättningarna varit enahanda, så behandlats, att intet tomt- och industrivärde åsatts men enhetspriserna satts motsvarande högre. Kunde en dylik ojämnhet i taxeringsmetoderna förekommas genom lättfattliga och koncisa, städse användbara anvisningar om, under vilka förutsättningar tomt- och industrivärde skall åsättas, vore det synnerligen önskvärt, och har länsstyrelsen därför velat beröra detta förhållande, ehuru länsstyrelsen är medveten om, att ett utformande av allmängiltiga regler i detta ämne torde möta vissa vanskligheter. De bestämmelser, föreliggande utkast på detta område upptager, lära icke vara ägnade att till fullo undanröjda ovan berörda praktiska tillämpningssvårigheter.»

Länsstyrelsen i *Kronobergs län* har förmenat, att enligt anvisningarna syntes förutsättas beräkningar, som förefölle synnerligen vanskliga och mången gång skulle avhålla beskattningsmyndighet från upptagande av värde av ifrågavarande slag, där detta eljest vore befogat. Framför allt syntes sådant vara att befara, om meningen vore, att dylika beräkningar skulle behöva framläggas i besvärsmål.

Länsstyrelsen i *Gotlands län* har ansett berörda ändringar ägnade att bringa mera reda i värderingen. Det vore ägnat att väcka tillfredsställelse, att genom ändringarna en viss moderation anbefallts ifråga om hänsyn vid värderingen till mera avlägset liggande möjligheter, bland annat till tomtförsäljningar.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* framhåller risken av att alltför detaljerade bestämmelser skulle föranleda till ett schablonmässigt förfarande. Därest normerande bestämmelser i den riktning, som nu ifrågasatts, ansåges böra utfärdas, syntes det böra tagas under övervägande, om de ej borde givas sådan form och införas på sådan plats, att de komme att avse även annan fastighet, såsom obebyggda tomtkomplex o. dyl.

Länsstyrelsen i *Älvsborgs län* har uttalat tvivel, att beskattningsnämnderna i större utsträckning skulle komma att anlita det anvisade krångliga beräkningssättet. Antagligen komme de i regel att liksom hittills beräkna mervärdet mera på känn.

Länsstyrelsen i *Örebro län* anför:

»I motiveringen till denna paragraf behandlas först, och mycket ingående, frågan om åsättande av särskilt tomt- och industrivärde, ehuru spörsmålet härom angives i sig självt vara mera en andrahandsfråga. Länsstyrelsen delar författarens härutinnan uttalade mening. Det torde såsom ett allmänt omdöme kunna göras gällande, att förfarandet vid 1928 års fastighetstaxering beträffande tomt- och industrivärden ej slog väl ut. Det uppgives, att ändringsprocenten i mål i kammarrätten rörande dylika frågor varit påfallande stor samt att ändringen i regel gått ut på sänkning av de åsatta värdena. Anledningen härtill är enligt länsstyrelsens mening mindre lagens föreskrifter i ämnet än den tillämpning, dessa föreskrifter erhållit vid taxeringen. Man har allt för mycket tagit hänsyn till exploateringsmöjligheter, som i verkligheten icke förelegat.

Genom de nu föreslagna ändringarna synas klarare riktlinjer vara givna. Det torde dock kunna ifrågasättas, om icke skäl föreligga att gå ännu ett steg längre och giva bestämmelserna en sådan innebörd, att för åsättande av särskilt tomt- och industrivärde skall fordras icke blott att ett sådant värde kan inom överskådlig framtid beräknas uppstå utan även att värdet på något sätt kommit till uttryck eller åtminstone att förberedande åtgärder av jordägaren vidtagits för ett områdes exploatering för ifrågavarande ändamål. Enligt 10 § kommunalskattelagen förstås med industrivärde det värde, som fastigheten eller del därav äger utöver jordbruksvärdet och skogsvärdet på grund därav, att till fastigheten hörande mark *kan* tillgodogöras för annat ändamål än jordbruk med bärningar eller skogsbruk. Denna definition är för vid, då enligt densamma snart sagt vilket mera välbeläget område som helst kan antagas hava eller få tomt- och industrivärde. Det högre värde, som ett väl beläget område givetvis har, bör i första hand komma till uttryck på annat sätt, exempelvis, beträffande inägojorden, i högre enhetsvärden. För åsättande därutöver av tomt- och industrivärde synas starkare skäl böra föreligga än de, som nu gälla. Sannolikhetsskäl för en utveckling i viss riktning synes i denna fråga hava tillmätts för stor betydelse och häri ligger enligt länsstyrelsens mening först och främst orsaken till den felaktiga taxeringen år 1928 i ifrågavarande avseende.

Även det nu föreliggande förslaget synes allt för mycket bygga på

dylika sannolikhetsskäl. Det torde icke vara tvivel underkastat, att ett fastare grepp på denna fråga och även ett mera rättvist resultat skulle vinnas, om såsom förutsättning för åsättande av särskilt tomt- och industrivärde stadgades, att jordägaren skulle genom vidtagande av vissa åtgärder, exempelvis upprättande för visst område av plankarta för tomt-upplåtelser, hava givit uttryck för förefintligheten enligt egen åsikt av visst särskilt värde eller att andra, av jordägaren oberoende förhållanden tillkommit, som med någon grad av visshet kunna beräknas skapa dylikt värde.

Betydelsen av frågan om tomt- och industrivärde synes i någon mån hava överskattats. Det förhåller sig ju så, att, där område exploaterats för bebyggelse och bebyggt, de nytillkomna fastigheterna skola taxeras var för sig. I den mån större områden av stamfastigheten fränkiljas, kan åtminstone uppstå fråga om nedsättning av taxeringsvärdet å stamfastigheten. Merendels förfares för övrigt numera så, att ett område, som blivit eller kan beräknas bliva föremål för utnyttjande för visst, för stamfastigheten främmande ändamål, avstyckas och förvandlas till särskild fastighet, som såsom en från stamfastigheten skild taxeringsenhet åsättes särskilt taxeringsvärde. Det tomt- och industrivärde, som kan förefinnas, kommer då till uttryck i högre taxeringsvärde å det avstyckade området, varå taxeringsvärde kan åsättas jämväl under löpande taxeringsperiod.

Enligt såväl nu gällande som i promemorian föreslagna bestämmelser skall, därest tomt- och industrivärde belöper allenast å viss del eller vissa delar av en fastighet, iakttagas, att sådan del eller sådana delar till läge och storlek angivas i taxeringslängden. Denna föreskrift har visat sig vara svår att följa, då ett iakttagande av densamma förutsätter antingen verkställande å ort och ställe av undersökningar och mätningar, vilka svårigen kunna av beskattningsnämnderna medhinnas eller utföras, eller ock så ingående kännedom i detalj om förhållandena, som endast i undantagsfall kan beräknas föreligga inom beskattningsnämnderna. Såvitt länsstyrelsen kan förstå, skulle dylika svårigheter i hög grad undanröjas genom en utformning av grunderna för åsättande av tomt- och industrivärde efter de riktlinjer, som ovan ifrågasatts. Det är för länsstyrelsen icke främmande, att emot dessa den invändningen kan göras, att genom deras tillämpning område, som under en femårsperiod får särskilt värde, undgår taxering. Invändningen är dock enligt länsstyrelsens mening icke bärande. Om nämligen ett område under femårsperioden erhåller ökat värde i den omfattning, att skäl uppstår för åsättande av särskilt tomt- och industrivärde, läser nu gällande bestämmelser icke lägga hinder i vägen för, att dylikt värde även under nu löpande fastighetstaxeringsperiod åsättes.

På grund av vad ovan under detta lagrum anförts vill länsstyrelsen ifrågasätta om icke orden 'inom överskådlig framtid' i punkt 6 av anvisningarna till 9 § lämpligen böra ersättas med en föreskrift av innehåll, att tomt- och industrivärde kan åsättas jordbruksfastighet på den grund, att den inom tid, som i allmänhet icke bör överstiga fastighetstaxeringsperioden, kan användas såsom tomtmark eller för industriellt eller dylikt ändamål. Till förhållanden, som inträffa efter densammans utgång, bör hänsyn tagas först vid en kommande fastighetstaxering.»

Länsstyrelsen i *Värmlands län* har förmenat, att en oriktig uppvärdering på grund av osäkra exploateringsmöjligheter sannolikt skulle be-

gränsas, om taxeringsmyndigheterna finge sig ålagt att vid åsättande av tomt- och industrivärde närmare angiva det område, detta mervärde avsåge, och efter vilka grunder det bestämts. En diskontering till nutidsvärden av påräkneliga framtida värden skulle sannolikt ställa för stora krav på beskattningsnämnderna. Vad en förständig köpare skulle vilja eller böra betala för en jordbruksfastighet med hänsyn till dess exploateringsmöjligheter borde kunna mera direkt beräknas.

Liknande synpunkter hava anförts av länsstyrelsen i *Västernorrlands län*.
Kammarrätten anför:

»Nu gällande bestämmelser om tomt- och industrivärde äro enligt kammarrättens uppfattning föga tillfredsställande. Såvitt å kammarrättens fastighetstaxeringsavdelning vunna erfarenheter giva vid handen, hava sagda bestämmelser fått en alltför vidsträckt tillämpning, varjämte åsatta tomt- och industrivärden, där sådana värden överhuvudtaget ansetts förefinnas, mången gång av beskattningsnämnderna uppskattats till alltför höga belopp. Det är därför av vikt, att sådana bestämmelser meddelas, som äro ägnade att begränsa åsättandet av tomt- och industrivärden.

De — — — föreslagna bestämmelserna synas i stort sett ägnade att befrämja ett riktigare bedömande än hittills av förekomsten av tomt- och industrivärde och en riktigare uppskattning av förefintligt sådant värde. Enligt utkastet skall åsättande av tomt- och industrivärde vara beroende bland annat av att vederbörande jordbruksfastighet 'inom överskådlig framtid' lämpligen kan användas såsom tomtmark eller för industriellt eller dylikt ändamål. Det är enligt kammarrättens mening icke möjligt att fastslå en fixerad tidsperiod, inom vilken ett dylikt användande skall tänkas ifrågakomma. Att en fastighetstaxeringsperiod eller fem år är för kort, torde å ena sidan vara uppenbart. Å andra sidan får icke tidsperioden anses sträcka sig hur långt som helst. Fråga är, om icke den tidsbegränsning, som är avsedd att ligga i uttrycket 'inom överskådlig framtid' är alltför vag och måhända ägnad att i alltför hög grad utsträcka tidsperioden i fråga. Då kammarrätten emellertid icke är i tillfälle föreslå någon bättre och mera distinkt formulering, återstår för kammarrättens del endast att välja mellan det föreslagna uttrycket och att utesluta detsamma. Kammarrätten finner för sin del, om ock med tvekan, den senare utvägen vara att föredraga.»

En *reservant inom kammarrätten* har ansett uttrycket »inom överskådlig framtid» böra bibehållas.

Det i den remitterade promemorian anförda och i kammarrättens utlåtande bekräftade förhållandet, att de gällande reglerna om tomt- och industrivärde i stor utsträckning föranlett åsättande av alltför höga taxeringsvärden, gör det enligt mitt förmenande önskvärt med tydligare bestämmelser härutinnan. Önskvärd klarhet och reda rörande ifrågavarande och därmed sammanhängande förhållanden lära svårligen kunna vinnas utan lagändring. I flera utlåtanden framhålles fördelen av en sådan större klarhet.

I de särskilda uttalandena från hörda myndigheter har jag särskilt uppmärksammat farhågorna för att bestämmelserna skulle bliva för

(Departementsefven.)

svåra att tillämpa. Det är också sannolikt, att dessa farhågor skulle visa sig berättigade, därest det verkligen krävdes, att en noggrann kalkyl med diskontering av framtidsvärden till nutida värden skulle företagas av beskattningsnämnderna. Något sådant lär ej hava varit av promemorieförfattaren åsyftat. Den omnämnda metoden anföres blott såsom ett exempel. Den omständigheten att anvisningarna på sina håll uppfattats annorlunda synes mig emellertid utgöra tillräckligt skäl att företaga omformulering. Denna synes lämpligen kunna åstadkommas på det sätt, att tankegången uttryckligen hänföres till den förståndige köparens kalkyl. Att beskattningsnämnderna för sitt bedömande skola erhålla viss ledning av det anförda exemplet, även om de ej i detalj göra motsvarande kalkyl, förefaller troligt. Det har ej saknats röster för än mera restriktiva regler än de sålunda ifrågasatta. Jag kan ej ansluta mig till dessa, då det enligt min mening genomgående måste noga fasthållas, att här blott gäller en metod för att få fram det »allmänna saluvärdet». De nya reglerna böra ej föranleda för låga värden, vilka givetvis äro lika litet lämpliga som för höga sådana.

Det torde, såsom länsstyrelsen i Malmöhus län påpekat, förhålla sig så, att samma spörsmål, som möter beträffande åsättande av mervärde för tomt- och industriändamål å jordbruksfastighet, också stundom äger betydelse i fråga om annan fastighet. Särskilda stadganden därom beträffande annan fastighet synas dock mindre nödvändiga, isynnerhet som det torde ligga i sakens natur, att i förekommande fall ledning kan vinnas av reglerna om jordbruksfastighet.

Vissa smärre formella jämkningar i nu ifrågavarande bestämmelser torde ej erfordra särskild motivering.

Mervärde för
tomt- och in-
dustriändamål
å skogsmark.

I det remitterade utkastet har föreslagits, bland annat, att hänsyn till mervärde för tomt- och industriändamål å skogsmark och växande skog skulle tagas allenast om och i den mån fastigheten kunde anses betinga ett högre saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller till industriellt eller likartat ändamål än vid användning för skogsbruk. Om detta vore fallet, skulle skogsmarken och den växande skogen eller den del därav, som ett dylikt mervärde tillkomme, upptagas till allmänna saluvärdet; i annat fall skulle de värdesättas endast enligt den särskilda skogsvärderingsmetoden. I den vid utkastet fogade promemorian har en tämligen utförlig motivering förebragts för detta förslag.

I de avgivna yttrandena har förslaget i förevarande avseende i allmänhet lämnats utan erinran.

Länsstyrelsen i *Stockholms län* har uttryckligen förklarat sig kunna tillstyrka förslaget i denna del.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* anför i huvudsak:

»Enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes uppfattning har i promemorian icke tillräckligt beaktats, att mervärdet väsentligen hänför sig allenast till marken och att hänsyn till den växande skogen i detta sam-

manhang bör tagas endast i den mån skogen har ett bestående värde för markens utnyttjande för tomt- eller industriändamål. De växande trädens saluvärde såsom virke kan icke anses innefatta något mervärde, som i detta hänseende bör tagas i betraktande. Med utgångspunkt härifrån synas reglerna för åsättande av tomt- och industrivärde å skogsmark allenast behöva innefatta, att mervärdet skall utgöra skillnaden mellan å ena sidan saluvärdet å marken, tänkt såsom utnyttjad för tomt- eller industriändamål, utan hänsyn till det befintliga virkesförrådet, och å andra sidan skogsmarksvärdet, samt att härtill må läggas värdet å förmånen av träden, bevarade såsom prydnad — alltså parkvärde — i den mån detta värde överstiger skogsvärdet. Däremot synes i detta sammanhang intet som helst avseende böra fästas vid det förhållandet, att träden vid avverkning måhända skulle befinnas hava större sammanlagt rotvärde än som motsvarar skogsvärdet. — — —»

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför:

»I det föreliggande förslaget har införts bestämmelser, som bland annat avse att reglera taxeringen av jordbruksfastighets mervärde på grund av dess läge i närheten av större stad eller i tillväxt varande industri- eller järnvägssamhälle. En riktig taxering av sådant mervärde å skogsmark erbjuder utan tvivel vissa svårigheter, enär sådan mark enligt gällande skogsuppskattningsmetod eljest icke åsättes taxering efter allmänna saluvärdet. Vad förslaget uppenbarligen avser att klargöra är, att hela saluvärdet å sådant område icke utan vidare kan tilläggas det enligt skogsuppskattningsmetoden funna värdet. De föreslagna bestämmelserna äro emellertid så avlättade, att detta ingalunda tydligt framgår, och motiveringen, som ju för övrigt icke kommer att bifogas lagtexten, synes länsstyrelsen knappast ägnad att göra frågans innebörd tydligare. Skall någon vinst av förslagets genomförande uppstå, tarvar det därför enligt länsstyrelsens mening väsentlig omarbetning. Givetvis har tiden för yttrandets avgivande varit alltför kort för att utforma ett helt nytt förslag, som bättre än det föreliggande uttrycker vad som avses. Men länsstyrelsen anser sig ändock böra göra en antydning om ett sätt att med enklare bestämmelser komma till rätta med problemet i praktiken. På grund härav tillåter sig länsstyrelsen framlägga ett exakt exempel på huru enligt länsstyrelsens åsikt taxeringen bör utföras. Vad en taxeringsnämnd uppenbarligen först har att göra, är att fastslå ett dylikt områdes läge och gränser samt uppskatta dess saluvärde under förutsättning att tomtförsäljning kan äga rum. Vid denna uppskattning åsättes området ett värde av exempelvis 5,000 kronor. Fastigheten uppskattas därefter i sin helhet, inbegripet tomtområdet, efter eljest gällande grunder till ett jordbruksvärde av 30,000 kronor och ett skogsvärde av 20,000 kronor eller tillhoppa 50,000 kronor. Orsaken till att man nu icke för att finna totala taxeringsvärdet får till taxeringsvärdet 50,000 kronor lägga tomt- och industrivärdet 5,000 kronor och taxera fastigheten till 55,000 kronor är givetvis den att den såsom tomtområde värderade arealen även ingår med visst värde i taxeringsvärdet 50,000 kronor. För att finna det mervärde tomtområdet i verkligheten har måste man alltså från de 5,000 kronorna draga det värde, varmed området ingår i hela fastighetens taxeringsvärde 50,000 kronor. Återstoden blir då det värde, som skall tilläggas såsom tomt- och industrivärde. Ett dylikt taxeringsförfarande är i praktiken enkelt och leder till samma resultat, som förslaget avser att åstadkomma. Det bör måhända härvid framhållas, att man icke ge-

nom ett sådant förfaringssätt får fram i vad mån området värde såsom tomtmark överstiger värdet, om samma område försålde för omedelbar realisation av växande skog. Men denna omständighet, som synbarligen spelat stor roll vid utredningen, har såvitt länsstyrelsen kan finna icke någon praktisk betydelse av det skäl att området överhuvudtaget icke kan sägas hava mervärde för tomt- och industriändamål, om det förmånligare kan exploateras för skogsbruk. Men anser man det nödvändigt att framhålla denna omständighet, är det lätt att på enkelt sätt giva uttryck därför i lagtexten. Skulle den tankegång, som här ovan uttalats, icke vinna beaktande, anser sig länsstyrelsen under alla förhållanden böra betona, att formuleringen av sista stycket i punkt 6 av anvisningarna till § 9 måste ändras, så att tvekan om dess innebörd icke kan uppstå. Möjligt är att det i så fall vore tillräckligt att utbyta orden 'allenast i den mån fastigheten verkligen kan anses betinga ett högre allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller liknande ändamål än vid användning för skogsbruk samt om förstnämnda värde tillika överstiger det enligt punkt 5 här ovan uppskattade värdet å skogsmark och växande skog' mot denna bestämmelse 'allenast i den mån *sagda del* verkligen kan anses betinga ett högre allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller liknande ändamål än vid *försäljning* för skogsbruk samt om förstnämnda värde tillika överstiger det *taxeringsvärde*, som skulle åsättas området efter i punkt 5 angivna grunder för *taxering av skogsmark och växande skog*'.

Kammarrätten anför rörande förevarande punkt:

»Enligt kammarrättens mening torde det vara mycket sällsynt, att skogsmark med skog, som överhuvudtaget betingar ett allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål, äger ett allmänt saluvärde vid användning för skogsbruk, som överstiger det förra saluvärdet. Det kan ur den synpunkten synas likgiltigt, om det för åsättande av tomt- och industrivärde fordras, att saluvärdet vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål skall överstiga fastighetens saluvärde vid användning för skogsbruk eller ej. Emellertid synes konsekvensen fordra, att ifrågavarande bestämmelser så avfattas att, om man — på sätt utkastet gör — förklarar, att tomt- och industrivärdet skall utgöra skillnaden mellan fastighetens saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål och det enligt punkt 5 uppskattade värdet på skogsmark och växande skog och icke skillnaden mellan nyssnämnda saluvärde och saluvärdet vid användning för skogsbruk, detta skall vara förhållandet alldeles oavsett om saluvärdet vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål överstiger eller icke överstiger saluvärdet vid användning för skogsbruk. Det synes därjämte kammarrätten föga lämpligt att i visst om också enstaka avseende låta saluvärdet å skogsmark och skog spela någon roll i beskattningsavseende. Något sådant måste vid det förhållande, att det regelmässigt icke är saluvärdet utan ett på visst sätt uppskattat avkastningsvärde, som har betydelse vid fastställandet av taxeringsvärde å skogsmark och skog, verka förvirrande. Det måste för övrigt anses oriktigt att jämföra saluvärdet vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål med det enligt punkt 5 uppskattade värdet å skogsmark och växande skog, om däri skall anses inbegripet värdet av särskild förmån å skogsmarken, enär sistnämnda

värde icke skall ingå i skogsmarkens värde utan i det egentliga jordbruksvärdet.

Kammarrätten får vid här angivna förhållanden bestämt avstyrka förslaget i nu ifrågavarande del och hemställa, att tomt- och industrivärde förklaras skola åsättas jordbruksfastighet, om och i den mån fastighetens saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål överstiger det värde, som fastigheten kan anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk, d. v. s. vid uppskattning enligt punkt 5 utan hänsyn tagen till värdet av särskild förmån å skogsmarken.»

De anmärkningar, som från ett par håll framställts mot det remitterade utkastets principer i nu förevarande punkt, förefalla mig ej tillräckligt bärande. Det må också framhållas, att de förslag, som framlagts av länsstyrelsen i Uppsala län och kammarrätten, väsentligen skilja sig från varandra.

(Departementschefen.)

Det synes mig vara en naturlig tankegång att först konstatera, huruvida viss skogsmark med växande skog besitter ett mervärde för tomt- och industriändamål eller om den ej gör det, och att efter svaret på denna fråga rätta valet mellan de två metoder för taxering, som finnas att välja på: uppskattning till allmänna saluvärdet och värdesättning enligt den särskilda skogsvärderingsmetoden. Befinnes det mera lönande att använda skogsmarken och den växande skogen för tomt- och industriändamål än för skogsbruk, så förefinnes ett mervärde för dylikt ändamål, eljest ej. Men denna fråga — om det är mera lönande att använda området för tomt- och industriändamål än för skogsbruk — kan ej bedömas genom en jämförelse mellan saluvärdet under förutsättning av användning för tomt- och industriändamål och ett schablonmässigt uppskattat avkastningsvärde på skogen, utan den måste bedömas med hänsyn till det faktiska värdet i båda avseendena, d. v. s. de faktiska saluvärdena under förutsättning av användning för tomt- och industriändamål eller användning för skogsbruk. Just dessa värden och inga andra giva uttryck för om det verkligen är lönande att använda området för tomt- och industriändamål. Då sistnämnda fråga enligt mitt förmenande måste i vissa fall besvaras, synes sagda jämförelse ofrånkomlig. Att bedömandet i praktiken nästan undantagslöst kan göras utan några ingående kalkyler — såsom i det av länsstyrelsen i Västernorrlands län anförda exemplet — är en annan omständighet, som ej får undanskymma den principiella frågan. Kammarrättens förslag att mervärde för tomt- och industriändamål skall anses föreligga i alla sådana fall, där saluvärdet under förutsättning av användning för dylikt ändamål överstiger det enligt skogsvärderingsmetoden uppskattade värdet, förutsätter i själva verket, att sådant mervärde skall kunna åsättas även i sådana fall, där det ej lönar sig att använda området för tomt- och industriändamål, utan där fortsatt användning för skogsbruk är både lämplig och sannolik. Förslaget leder även därhän, att skogsområde i dylika fall skall åsättas ett värde, som är varken det all-

männa saluvärdet — ty detta kan ej vara mer än ett — eller värdet enligt skogstaxeringsmetoden utan ett värde, som saknar allt reellt underlag. En dylik ståndpunkt synes strida mot de eljest vedertagna principerna för fastighetstaxeringen och kan knappast finna stöd i gällande rätt. Det är ej min mening att fränkänna kammarrättens bevisföring en viss följdriktighet. Där, såsom i förevarande avseende är fallet, två skilda taxeringsmetoder så att säga möta varandra, synes det mig emellertid vara av vikt att fasthålla vid det mest väsentliga och för övrigt se saken ur praktisk synpunkt. Såsom ur sådana synpunkter mest lämpligt måste jag anse förslaget att först bedöma, huruvida det lönar sig att använda området för tomt- och industriändamål, och att därefter, om detta anses vara fallet, taxera till allmänna saluvärdet, men i motsatt fall verkställa uppskattningen enligt den särskilda skogsvärderingsmetoden.

Länsstyrelsens i Uppsala län förslag innebär, att uppskattning skall ske av området såsom kalmark, vartill lägges eventuellt värde ur pryd- nadssynpunkt av växande träd. En dylik metod att nå fram till allmänna saluvärdet, om ock stundom tänkbar, förefaller för vanliga fall föga naturlig, då framför allt användbarheten för tomt- och industriändamål ofta är beroende just av trädbeståndet och en värdering av området såsom kalmark då måste anses betydelselös.

Det vill synas, som om varje metod, vilken går ut på att först fastställa det redovisningsvärde, som benämnes tomt- och industrivärde, och att erhålla totala taxeringsvärdet genom att lägga detta värde till ett annorledes uppskattat värde för jordbruksändamål eller skogsbruk, vore olämplig. Nuvarande utformning av hithörande regler med huvudvikten lagd å anvisningarna till 10 § frestar lätt till ett dylikt förfaringssätt. Den ifrågasatta ändringen i systematiskt avseende med överflyttning av huvudvikten till 9 § och dess anvisningar avser just att betona, att det totala allmänna saluvärdet först skall fastställas, och att tomt- och industrivärdets storlek blir en ren redovisningsfråga.

Den tankegång, åt vilken jag nu givit uttryck, synes i huvudsak rätt väl stämma med den, som kommit till uttryck i länsstyrelsens i Väster- norrlands län uttalande. Detta hänför sig till det fall, att allenast viss del av en fastighet har mervärde för tomt- och industriändamål. Uttalandet har emellertid i verkligheten betydelse ej blott för det fall, där fråga är om skogsområde, utan även för andra fall, av mig i det föregående berörda, där mervärde för tomt- och industriändamål finnes å allenast en del av en fastighet. Den omständigheten, att det remitterade utkastet ej givit tillräckligt klart uttryck åt detta fall, har föranlett ett uttalande jämväl av länsstyrelsen i Uppsala län och synes mig böra föranleda viss omformulering.

Särskilda för-
måner å skogs-
mark.

I det remitterade utkastet hava föreslagits vissa bestämmelser om be- handling av särskilda förmåner å skogsmark, såsom skogsbete, byggnad å skogsmark o. s. v. Rörande det närmare innehållet i dessa bestämmelser

i allmänhet tillåter jag mig hänvisa till utkastet och den därvid fogade promemorian. Vissa av de berörda förhållandena hava emellertid varit föremål för uttalanden i ett flertal yttranden, och jag skall här behandla dessa frågor.

Gällande bestämmelser om värdering av *bete å skogsmark* återfinnas i 9 § kommunalskattelagen och anvisningarna till densamma samt i 2 punkten av skogsvärderingsinstruktionen.

I 9 § kommunalskattelagen anmärkes, att om å skogsmark, utöver det värde, skogsmark och växande skog kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivit skogsbruk, finnes betesvärde, som ägaren kan tillgodogöra sig, hänsyn vid uppskattningen skall tagas därtill.

I anvisningarna till berörda paragraf stadgas, bland annat, följande:

»Finnes å skogsmark bete, skall värdet därå tilläggas markens värde såsom skogsproducerande; dock skall beträffande skogsmark, därå rationellt skogsbruk bedrivs, dylikt värde beräknas allenast för så vitt betet plägar utnyttjas. Betesvärdet beräknas särskilt för sig till den storlek, som kan ernås utan att intrång på rationellt skogsbruk göres. Kan på grund av betets utnyttjande skogen ej lämna den avkastning, som förutsatts vid bestämmande av värdet å skogsmarken såsom skogsproducerande, skall betesvärdet sättas så mycket lägre än det verkliga, att totalsumman ej blir högre än den skulle blivit, om skogsmarken såsom skogsproducerande värderats med hänsyn till den avkastning, marken faktiskt lämnar.»

I punkt 2 av skogsvärderingsinstruktionen förefinnes en liknande bestämmelse.

Domänstyrelsen har i förutnämnda skrivelse med förslag till ny skogsvärderingsinstruktion berört vissa uttalanden av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och Sveriges skogsägareförbund rörande värdering av bete å skogsmark.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund hade anfört i huvudsak följande:

Å skogsmark, därå rationellt skogsbruk bedreves, kunde ej förekomma särskilt betesvärde. Härvid förutsatte centralrådet givetvis, att förekommande, mera betydande områden av verklig betesmark fränskilts vid arealredovisningen. Hade skogsmarken ur skogsproduktiv synpunkt åsatts riktigt taxeringsvärde (riktig bonitet etc.), så borde nämligen, där bete förekomme, detta kunna förutsättas göra minst den skada å skogsväxten, som motsvarades av betesvärdet i och för sig. För att ett särskilt betesvärde å skogsmark skulle kunna upptagas, borde därför skogsmarkens värde ur skogsproduktiv synpunkt sänkas minst med det belopp, som motsvarade det kapitaliserade betesvärdet. Skatteresultatet borde i båda fallen bliva detsamma. Centralrådet ansåge emellertid, att det vore avgjort att föredraga, att skogsmarksvärdet upptoges till sitt rätta värde ur skogsavkastningssynpunkt, samtidigt som särskilt betesvärde ej beräknades, då ett annat förfarande jämväl kunde anses olämpligt för ett befrämjande av skogsvårdsintresset. En särskild beskattning av skogens betesvärde kunde nämligen ge sken av berättigande åt denna form av markens nyttiggö-

rande, vilken ej låte sig väl förenas med den propaganda för skogens fredande för betning, som nu, icke minst från skogsvårdsstyrelsehåll, livligt utövades.

Sveriges skogsägareförbund hade uttalat, att förbundet funne bestämmelserna om värdering av bete å skogsmark synnerligen olämpliga samt därjämte obehövlige. Bestämmelserna hade tillämpats i mycket ringa utsträckning, och med hänsyn till skatteunderlagets storlek vore de hittills åsatta betesvärdena helt betydelselösa för kommunerna. Härtill komme, att berörda föreskrifter med hänsyn till skogsvårdsintresset och propagandan för dettas höjande vore direkt skadliga. Det kunde icke vara lämpligt att genom en särskild beskattning av skogens betesvärde officiellt sanktionera skogsbetet såsom en synnerligen vällovlig form för markens nyttiggörande.

Domänstyrelsens förslag till skogsinstruktion innehåller ej annan bestämmelse om värdering av skogsbete än ett omnämnande av att i förekommande fall värdet av bete å skogsmark skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt. Styrelsen uttalar, att föreskrifter om åsättande av betesvärde på skogsmark lämpligare borde givas i anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen. Tillika förklarar styrelsen, att enligt styrelsens åsikt nuvarande bestämmelser rörande betets värde å skogsmark borde i viss mån ändras. Det vore till fördel, om betet, då det utnyttjades vid rationellt skogsbruk eller i övrigt förekomme, uppskattades efter likformiga grunder. Hittillsvarande bestämmelser rörande de närmare grunderna för värdering av bete å skogsmark, därå rationell skötsel bedreves, borde emellertid bortfalla, enär desamma vore synnerligen svåra att tillämpa samt skälig hänsyn till det intrång, betet förorsakade, borde tagas vid beräkning av den relativa skogstillgången. Det verkliga betesvärdet skulle i varje fall särskiljas för att i dess helhet tilläggas taxeringsvärdet av fastigheten i övrigt. Domänstyrelsen förutsatte dock, att närmare föreskrifter rörande värdering av bete komme att meddelas i de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen skulle givas för varje särskilt län.

Domänstyrelsens förslag, att föreskrifter om värdesättning av bete ej skola inrymmas i skogsinstruktionen, har ej mötts av gensaga i något av de avgivna yttrandena. Däremot hava skilda åsikter gjorts sig gällande rörande frågan om och efter vilka grunder värdering av bete bör ske.

Tvänne länsstyrelser, nämligen länsstyrelserna i *Gotlands* och *Malmöhus* län, hava förordat bibehållande av nuvarande bestämmelse, att värdet av bete å skogsmark skall inräknas i skogsmarksvärdet. Sistnämnda länsstyrelse kunde icke finna, att några som helst skäl att vidtaga ändring härutinnan av gällande föreskrifter föreläge, och hänvisade länsstyrelsen därvid till att betestillgången mycket ofta utgjorde det väsentliga värdet av skogsmarken.

Länsstyrelsen i *Södermanlands* län uttalar, under åberopande av ena-

handa motivering som centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund, att bete å skogsmark under rationell skötsel, varå betet utnyttjas, ej borde värdesättas, utan att dylik skogsmark borde värderas under förutsättning, att markens skogsproduktiva förmåga ej bleve genom betning nedsatt. Jämväl länsstyrelsen i *Västmanlands län* ansluter sig till centralrådets förslag.

Länsstyrelserna i *Kristianstads*, *Hallands*, *Älvsborgs* och *Gävleborgs län* anse, att bete å skogsmark ej borde värderas, och länsstyrelserna i *Östergötlands* och *Örebro län* ifrågasätta riktigheten av att skogsbete värdesattes. Berörda länsstyrelser framhålla, att värderingen av skogsbetet mötte praktiska svårigheter, liksom att betesvärdet hade ringa betydelse för kommunernas skatteunderlag. Även uttalas tvivel, huruvida, i betraktande av den skada betet utövade på skogsbruket, detsamma verkligen hade något värde. En och annan länsstyrelse betonar därjämte, att det med hänsyn till propagandan för rationell skogsvård vore olämpligt att värdera bete å skogsmark.

Länsstyrelsen i *Älvsborgs län* åberopar, bland annat, följande yttrande av en taxeringsnämndsordförande i länet:

»Frågan om betesvärdet har ringa betydelse för taxeringsvärdets storlek; däremot har den ganska stor betydelse för taxeringsarbetets bedrivande. Det är ej så lätt att få fram en norm för detta värdes beräkande. Vidare äro betesförhållandena ofta mycket olika på gårdar, där man skulle hava anledning tro, att likformighet häruti rådde. Sockenombuden hava oftast mycket ofullständig kännedom härom. Betets värdesättning betraktas av de flesta som en dubbeltaxering. Då marken i vanlig ordning taxerats som skogsmark, anse de betets värdering som en förnyad taxering av marken. Mycken tid förspilles i nämnderna på diskussioner härom. Frågan om betets värdering har ingen nämnvärd betydelse för taxeringsvärdets storlek men är ett betydande irritationsmoment i taxeringsarbetet och försvårar detta i onödan. Bestämmelserna om särskild värdering av bete å skogsmark böra utgå.»

Domänstyrelsens förslag har uttryckligen förordats av länsstyrelserna i *Uppsala* och *Jönköpings län* samt lämnats utan erinran av hittills ej omnämnda länsstyrelser.

Lantbruksstyrelsen har instämt i ett från *svenska betes- och vallföreningen* infordrat yttrande.

Föreningen anför, bland annat, att den viktigaste principen vore att värdera skogsmarken efter den avkastning den ger och det värde den har, beräknat efter totalavkastningen, såväl skogs- som betesavkastning. Föreningen ansåge, att betet å skog under rationell skötsel borde värdesättas utan de avdrag, som i gällande instruktion angåves. Vidare borde även beträffande skog, där rationellt skogsbruk icke bedreves, betet åsättas värde endast i den mån det utnyttjades. Det vore enligt föreningens mening lämpligt att utfärda mera detaljerade bestämmelser om hur betesvärdet skulle uppskattas. Föreningen föreslog i detta avseende vissa värderingsgrunder, utgående från det antal djur, beräknat i nötkreatursenheter, som betade på skogen.

Kammarrätten uttalar, bland annat, följande:

Bete å skogsmark syntes icke kunna inverka på markens varaktiga avkastningsförmåga utan blott på den faktiska avkastningen. Rotvärde och bonitet hänförde sig till normala förhållanden vid rationellt skogsbruk. Om och i den mån de normala förhållandena vore rubbade, korrigerades det värderingsresultat i avseende å skogsvärdet, som framkomme vid en direkt tillämpning av den vid instruktionen fogade tabell I genom påverkan av den relativa skogstillgången. Om betet utnyttjades, komme således dess verkningar till synes vid bestämmandet av den relativa skogstillgången enligt härför gällande principer, utan att den på detta sätt erhållna relativa skogstillgången behövde särskilt justeras med hänsyn till betets inverkan. Emellertid kunde man vid taxering av en skogsfastighet näppeligen bortse från det ekonomiska värde som ett utnyttjande av betet å skogsmarken medförde. Värdet av sådant bete vore dock icke någonting, som ägde sammanhang med värdet å skogsmarken såsom skogsproducerande utan med fastighetens egentliga jordbruksvärde. Vid 1928 års taxering torde för övrigt på grund av deklarationsformulärets uppställning värdet å skogsbete i allmänhet hava inräknats i det egentliga jordbruksvärdet. *Kammarrätten* ville emellertid ifrågasätta, om skäl föreläge att beskatta bete å skogsmark, därå rationellt skogsbruk icke bedreves, för det fall att betet icke utnyttjades. Grunden till att outnyttjat bete å skogsmark under rationell skötsel icke värderades vore den, att det antagits att bete, som en fastighetsägare icke plägade utnyttja, hade föga eller intet värde. Det remitterade förslaget byggde på den uppfattningen, att verkningarna av att visst skogsbete icke utnyttjades i beskattningsavseende komme till synes vid skogsbeskattningen i siffran för den relativa skogstillgången. Vid sådant förhållande ville det förefalla *kammarrätten*, som om bete, som icke utnyttjades, skulle i lika grad sakna egentligt jordbruksvärde, vare sig rationellt skogsbruk bedreves å den ifrågavarande skogsmarken eller icke. Enligt vad domänstyrelsen upplyst torde det ock höra till undantagen, att bete å skogsmark, därå rationellt skogsbruk icke bedreves, taxerades, om det icke utnyttjades.

I det remitterade utkastet har beträffande värdering av skogsbete ifrågasatts följande. Om rationellt skogsbruk bedrives å skogsmarken, må betesvärde åsättas endast så framt betet plägar utnyttjas. Därest å skogsmark, varå rationellt skogsbruk ej bedrives, bete ej plägar utnyttjas, torde detta i regel visa, att betet för ifrågavarande fastighet har så obetydligt värde, att anledning att särskilt uppskatta detsamma saknas. Vidare har i utkastet föreslagits, att i vederbörande taxeringslängd skall särskilt antecknas det sålunda beräknade värdet å bete på skogsmark. Rörande motiveringen hänvisar jag till promemorian. Den ifrågasatta regeln om värdering av bete å skogsmark, därå rationellt skogsbruk ej bedrives, betecknas i promemorian såsom en medelväg mellan de eljest intagna ståndpunkterna.

Förslaget i denna del, som lämnats utan erinran av flertalet länsstyrelser, har av länsstyrelsen i *Stockholms län* tillstyrkts. Länsstyrelserna i *Uppsala*, *Södermanlands*, *Östergötlands* och *Gotlands län* åberopa sina här förut omförmälda uttalanden i anledning av domänstyrelsens för-

slag till skogsvärderingsinstruktion. Länsstyrelsen i *Malmöhus län* åberopar jämväl sitt tidigare yttrande men finner, att med den föreslagna nya lydelsen de tidigare betänkligheterna mot domänstyrelsens förslag i viss mån förringats.

Jämväl *kammarrätten* åberopar sitt tidigare utlåtande i frågan och ville därtill endast foga, att »rationellt skogsbruk» icke torde vara ett sådant klart begrepp, att det i förekommande fall icke kunde föreligga någon tvekan, huruvida rationellt skogsbruk bedreves å skogsmarken eller ej. På grund av såväl teoretiska som praktiska skäl vidhölle kammarrätten, ehuru frågan icke vore av någon större räckvidd, bestämt sin förut i ämnet uttalade mening.

Beträffande *byggnad å skogsmark* har i det remitterade utkastet föreslagits, att sådan skall såsom särskild förmån å skogsmark uppskattas för sig med skäligt belopp, i den mån ej densamma bör anses inbegripen i sådant normalt byggnadsbestånd å taxeringsenheten, som inräknas i de för inägorna tillämpade enhetsvärdena. Tillika föreslås i anvisningar till 10 §, att bland annat dylik förmån skall antecknas i vederbörande taxeringslängd.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* anför härom:

»Vid senaste allmänna fastighetstaxering torde på många håll hänsyn icke hava tagits till förefintligheten av bostäder för den med skogsbruket sysselsatta personalen, såsom skogsförvaltare, skogvaktare och skogsarbetare, i det att man förmenar, att dessa byggnader utan vidare skola inräknas i värdet å skogsmarken och den växande skogen. Denna uppfattning torde icke vara riktig, enär vid sådant förhållande ingen skillnad skulle framträda mellan två alldeles lika skogar, den ena med tillgång till dylika bostäder och den andra utan sådana. Det — — — införda påpekandet av att dylika bostäder skola medräknas i jordbruksvärdet synes därför vara behövt.»

Kammarrätten upplyser, att de i förevarande avseende föreslagna reglerna överensstämde med den praxis, som tillämpats å kammarrättens fastighetstaxeringsavdelning.

Vad i det remitterade utkastet föreslagits beträffande behandling av särskilda förmåner å skogsmark synes med undantag för betesförmån ej behöva föranleda något särskilt uttalande från min sida. Jag biträder utkastet i dessa delar.

Frågan om behandling av skogsbetet har föranlett mycken diskussion. Från vissa håll har föreslagits, att värde av bete å skogsmark aldrig skulle särskilt värdesättas. Bland annat har man därvid åberopat, att betets värdering skulle kunna befaras motarbeta den propaganda, som bedrivs för skogens fredande från betning. Mig förefaller det, som om verkan borde vara den rakt motsatta; det blir nämligen lägre skatt, om betet ej utnyttjas än om det utnyttjas. Någon anledning att befara för höga värden på

(Departementschefen.)

grund av värdering av utnyttjat bete lärer knappast förefinnas. När bete utnyttjas, anser jag det följaktligen böra uppskattas.

Den mycket obetydliga frågan om behandlingen av ej utnyttjad betesförmån å mark, varå rationellt skogsbruk ej bedrives, synes mig lämpligen kunna besvaras på det sätt som skett i det remitterade utkastet. Om betesförmån å dylik mark ej plägar utnyttjas, torde det sällan ifrågakomma, att värde skall åsättas densamma. Med hänsyn till vad från ett par håll anförts om dylik förmåns i enstaka fall rätt betydande värde kan jag å andra sidan ej finna det riktigt att avstå från uppskattning därav i fall, där underlåtenhet att utnyttja detsamma uppenbarligen ej är beroende vare sig av hänsyn till skogsbruket eller annan rationell grund.

Att eventuellt värde å skogsmark ej skall inräknas i det särskilt redovisade skogsmarksvärdet, har tillstyrkts av det övervägande flertalet av de hörda myndigheterna. Om blott dess värde redovisas särskilt i taxeringslängden, så synes från olika synpunkter knappast någon mera vägende invändning kunna framställas mot detta förslag. Då betesvärdet hänförs sig till område å marken, som ej värdesättes till allmänna saluvärdet, synes det å andra sidan ej möjligt att upptaga föreskrift om dess värdering under punkt 2 av anvisningarna till 9 §.

Att, såsom domänstyrelsen föreslagit, borttaga den nu gällande särskilda regeln om skogsbetets värdering föranleder ingen erinran från min sida.

Kammarrätten har framställt vissa ändringsförslag beträffande uppställning och formulering av reglerna om värdesättning av skogsmark och växande skog.

I vissa avseenden äga dessa förslag nära samband med det av kammarrätten framlagda förslaget om åsättande av ett särskilt mervärde för tomt- och industriändamål å skogsmark och växande skog. I den mån så är fallet har jag ej haft anledning upptaga dessa förslag. I andra avseenden åter hava de av kammarrätten framlagda uppslagen föranlett omformulering. Vad framför allt angår ett förslag, att det stycke i anvisningarna till 9 §, som behandlar särskilda förmåner å skogsmark, skulle utbrytas till en särskild anvisningspunkt, har detta synts mig svårgenomförbart med hänsyn till innehållet av sista stycket i punkt 4 av anvisningarna, vilket måste syfta tillbaka även på särskilda förmånens värde.

Den formella
anordningen
av reglerna
om värdering
av skogsmark
och växande
skog m. m.

9 § i lagen.

Vad slutligen angår avfattningen av 9 § i själva lagen, har, bland annat, av länsstyrelsen i *Uppsala län* framställts anmärkning mot bristande tydlighet för det fall, att blott viss del av skogsområde har mervärde för tomt- och industriändamål. Härav föranledes viss omformulering.

Kammarrätten har föreslagit införande av termen »skogsavkastningsvärde» såsom beteckning på det värde, som skogsmark och växande skog kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk. Avsikten synes härvid hava varit, att värde å skogsbete och annan särskild förmån å skogsmarken ej skulle inbegripas under berörda uttryck.

Då värdet av särskild förmån måste anses ingå i det värde, som tillkommer skogsmarken och den växande skogen vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk, har jag ej kunnat upptaga detta kammarrättens förslag. Att jag däremot funnit det angivna uppslaget kunna tillämpas på det sätt, att skogsmarkens värde enligt den särskilda avkastningsberäkningen benämnas »skogsmarkens avkastningsvärde» framgår av anvisningarna.

Departements-
chefen.

Lagrummet har för övrigt i anledning av ett par framställda anmärkningar förtydligats.

10 §.

De ändringsförslag, som gjorts i anvisningarna till 10 §, äga i huvudsak sammanhang med spörsmål, som av mig behandlats i samband med anvisningarna till 9 §, och torde ej behöva ytterligare motiveras. Bortfallande av den i utkastet till anvisningar vid 9 § upptagna punkt 1 medför, att ändring ej erfordras i punkt 1 av anvisningarna till 10 §.

Redovis-
ningsvärden.

Rörande punkt 6, vilken berör fastigheter med vattenfall, hänvisas till den särskilda avdelning, vari frågan om vattenfalls taxering behandlats.

12 §.

Såsom anledning till omtaxering av fastighet under löpande taxeringsperiod hava i det remitterade utkastet upptagits två nya fall, nämligen *dels* att fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig, *dels* att fortsatt bebyggelse skett å fastighet, som vid den tidpunkt, näst föregående taxering avsett, ej varit färdigbyggd. Tillika har föreslagits, att taxering under löpande taxeringsperiod skall ske med hänsyn till alla ändringar i avseende å fastigheten, som ägt rum sedan den tidpunkt, det senast åsatta taxeringsvärdet avsett, men efter det allmänna prisläge, som legat till grund för den närmast föregående allmänna fastighetstaxeringen, medan enligt gällande bestämmelser omtaxeringen allenast anges skola verkställas med hänsyn till berörda allmänna prisläge. Föranledes taxeringen därav att fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig, skall enligt förslaget fullständig nyvärdering av fastigheten ske med hänsyn till berörda prisläge.

Omtaxering
under löpande
taxerings-
period.

Rörande motiveringen till dessa ändringsförslag får jag hänvisa till promemorian.

I samband med denna paragraf har *överståthållarämbetet* berört stadganden i vissa andra lagrum, som ej torde böra behandlas i förevarande sammanhang. Ämbetet har ansett bestämmelsen att fastighetstaxeringen skall bestämmas efter det allmänna prisläget vid femårsperiodens början ej kunna tillämpas i praktiken, enär det vore omöjligt att beträffande nybyggda fastigheter bortse från ändringar i fråga om tomtpriser och byggnadskostnader.

Yttranden.

Länsstyrelsen i *Uppsala län* anför:

»Lämpligheten av att upptaga den omständigheten, att fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig, såsom anledning till omtaxering under löpande taxeringsperiod kan ifrågasättas. Det anförda motivet, att värdesättning å skattefria fastigheter icke alltid sker med tillbörlig noggrannhet, kan knappast anses vägande; med samma fog skulle omtaxering även av andra fastigheter, vilkas värdesättning av en eller annan anledning befunnits hava skett mindre tillfredsställande, kunna påkallas, men detta kan uppenbarligen ej tillåtas. Det föreslagna stadgandet täcker ej heller det fall, att endast en del av den skattefria fastigheten blivit skattepliktig; oklart är om i sådan händelse hela fastigheten eller blott den del, som blivit skattepliktig, skall omtaxeras. Stadgandet i fråga liksom även sista punkten av andra stycket synes böra utgå.

Den föreslagna nya lydelsen av första punkten av andra stycket föranleder ej annan erinran än att den knappast återger tankegången i den anförda motiveringen i vad avser exemplet med det starkt höjda skogsvärdet. Motiveringen tyder på att ändring av den relativa skogstillgången ej bör ske i höjande riktning och att ändring i sänkande riktning skall ifrågakomma endast i mån av skedd skogsavverkning. Ett tydligare uttryck för denna som det vill synas fullt riktiga tankegång synes önskvärt.»

Länsstyrelsen i *Södermanlands län* har funnit, att formuleringen av första meningen i andra stycket ej fullt svarade mot vad därmed åsyftats. Lämpligare syntes vara att, om någon ändring kunde anses nödvändig, föreskriften erhöles t. ex. denna lydelse: »taxering, som i detta mom. avses, skall, med iakttagande av alla de ändringar, som beträffande fastigheten ägt rum sedan den tidpunkt, det senast åsatta taxeringsvärdet avsett, ske efter det allmänna prisläge och de grunder i övrigt, som tillämpats vid den närmast föregående allmänna fastighetstaxeringen».

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* har uttalat, bland annat, att det lämpligen syntes beträffande byggnad under uppförande böra i fastighetstaxeringslängdernas anteckningskolumn angivas, att det åsatta värdet avsåge fastigheten i ej fullbordat skick.

Länsstyrelsen i *Örebro län* har ifrågasatt, om ej redan gällande bestämmelser gäve rum för omtaxering av fastighet, när densamma blivit färdigbyggd.

Länsstyrelsen i *Västmanlands län* har ansett ytterligare uppmjukning av 12 § kommunalskattelagen önskvärd i sådan riktning, att prövningsnämnden skulle vara oförhindrad att vidtaga ändring av taxeringsvärde även i andra fall än som i paragrafen utsagts, nämligen då sådant äskades av fastighetens ägare och prövningsnämnden funne ändring vara för fastighetens ägare av synnerlig betydelse.

Länsstyrelsen i *Norrbottnens län* uttalar, att de föreslagna tilläggen till 12 § syntes vara av behovet påkallade, och hade ingen erinran mot deras avfattning.

Kammarrätten anför rörande ifrågavarande punkt:

»Enligt utkastet har rätten till omtaxering av fastighet under fastighetstaxeringsperiod utsträckts till två nya fall, nämligen att fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig samt att

fortsatt bebyggelse skett å fastighet, som vid den tidpunkt, näst föregående taxering avsett, ej varit färdigbyggd. Häremot har kammarrätten icke funnit anledning till erinran.

I sammanhang härmed har föreslagits, att omtaxering av fastighet under fastighetstaxeringsperiod skall ske med hänsyn till alla ändringar i avseende å fastigheten, som ägt rum *sedan den tidpunkt*, det senast åsatta taxeringsvärdet avsett, men efter det allmänna prisläge, som legat till grund för den närmast föregående allmänna fastighetstaxeringen. Om däremot taxeringen föranledes därav, att fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig, skall *fullständig nyvärdering* av fastigheten ske med hänsyn till berörda prisläge.

Enligt av Kuylenstierna i promemorian gjort uttalande skulle med så formulerade bestämmelser en viss rörelsefrihet förefinnas för beskattningsmyndigheterna att vidtaga även andra jämkningar än sådana som föranledas av ändringar i avseende å fastigheten, som ägt rum sedan den tidpunkt, det senast åsatta taxeringsvärdet avsett.

Kammarrätten har svårt att ansluta sig till Kuylenstiernas sålunda uttalade uppfattning. Därest föreskrift meddelas därom, att omtaxering skall ske med hänsyn till de ändringar i avseende å fastigheten, som ägt rum efter viss tidpunkt, synes det vara berättigat att därav e contrario sluta till att hänsyn icke skall tagas till andra omständigheter, i all synnerhet som samma stadgande innefattar bestämmelse därom, att vid av viss anledning företagen omtaxering fullständig nyvärdering skall äga rum. Enligt kammarrättens mening kan således den med stadgandet avsedda effekten icke nås genom den i utkastet föreslagna formuleringen.

En annan och än viktigare sak är, att enligt kammarrättens uppfattning vid en omtaxering det är i överensstämmelse med den materiella rättens krav, att hänsyn toges till alla omständigheter, som kunna tjäna till ledning för utvärderande av de verkliga värdena.

Kammarrätten har vid ett föregående tillfälle uttalat sig i enahanda riktning (se proposition nr 191 år 1920, sid. 416), varvid dåvarande chefen för finansdepartementet förklarat sig i huvudsak ansluta sig till kammarrättens mening, låt vara att departementschefen därjämte uttalat, att vid en ny värdering hänsyn skulle tagas till alla de förändringar, som inträtt i fråga om fastigheterna. Departementschefen har därvid icke i vidare mån tagit avstånd från vad kammarrätten uttalat än att enligt hans mening hänsyn icke borde tagas till värdeökning eller värdeminskning, som härrörde av förändringar i det allmänna prisläget.

Enligt uttalande i promemorian har det föreslagna stadgandet om att vid omtaxering hänsyn skall tagas till vissa förhållanden tillkommit i anledning av visst fall. Med det åsyftade fallet förhöll det sig på följande sätt. År 1928 taxerades en skog inklusive 2 lägenheter till 341,100 kronor, varvid rotvärdet beräknades till 3 kronor per kubikmeter, siffran för boniteten till 2.75 och siffran för den relativa skogstillgangen till 0.4. Under år 1929 såldes fastigheten utom de två lägenheterna för 875,000 kronor. Någon avverkning hade icke ägt rum. Det hade således inträffat sådant förhållande, att taxeringsenheten borde uppdelas i två taxeringsenheter, vadan omtaxering enligt 12 § skulle äga rum. I anledning därav taxerade vederbörande taxeringsnämnd år 1930 dels de två lägenheterna såsom en taxeringsenhet och dels skogen såsom en taxeringsenhet, den senare med taxeringsvärde av 591,600 kronor, varvid rotvärdet och siffran för boniteten lämnades orubbad vid 3, respektive 2.75, men siffran

för den relativa skogstillgången bestämdes till 1, sedan det konstaterats, att skogen innehöll ett virkesförråd, som betydligt översteg det normala. Vederbörande länsprövningsnämnd ändrade taxeringen och åsatte dels de två lägenheterna ett taxeringsvärde av 2,500 kronor och dels skogen ett taxeringsvärde av 338,600 kronor, vilka båda värdena tillhoppa motsvarade 1928 års taxeringsvärde, 341,100 kronor. Kammar-rätten har på besvär av vederbörande kommun, med ändring av länsprövningsnämndens beslut, fastställt taxeringsnämndens beslut. Kammar-rätten har därvid låtit sig ledas av den uppfattningen, att när den omtaxering, som lagligen skulle äga rum, beredde kammarrätten tillfälle att jämväl rätta ett uppenbart fel i avseende å taxeringen, borde detta icke underlåtas. I det ifrågavarande fallet resulterade det av kammarrätten tillämpade förfaringssättet i en hårdare beskattning. En annan gång kan tillämpningen av enahanda förfaringssätt verka till lindring i beskattningen.

Enligt kammarrättens mening är det i promemorian åsyftade fall, som förekommit, så långt ifrån att böra föranleda en lagändring i den riktning, som promemorian med utkast till lagändring anger, att fallet tvärtom är ägnat att belysa värdet av att vid en omtaxering av fastighet under fastighetstaxeringsperiod en fullständig nyvärdering skall ske med hänsyn tagen till det allmänna prisläge, som legat till grund för den närmast föregående allmänna fastighetstaxeringen.

Det synes kammarrätten vara av värde, att en bestämmelse i sådan riktning meddelas, och detta desto hellre, som det ofta visat sig, att beskattningsnämnderna leva kvar i den oriktiga men från en äldre lagstiftning härrörande föreställningen (se länsprövningsnämndens beslut i det nyss refererade fallet), att därest omtaxering äger rum av den anledning, att taxeringsenhet uppdelats i flera taxeringsenheter, summan av de nya taxeringsenheternas taxeringsvärden skall motsvara taxeringsvärdet å den odelade taxeringsenheten.»

Departements-
chefen.

Vad angår de i det remitterade utkastet föreslagna grunderna för omtaxering under löpande femårsperiod biträder jag detta förslag. Det är visserligen sant, att skattefri fastighet varit föremål för taxering vid taxeringsperiodens början, men de intresse motsatser, som vid åsättande av värde å skattepliktig fastighet utgöra en viss garanti för värdenas riktighet, hava beträffande skattefri fastighet ej fått göra sig gällande. Denna synpunkt äger dock större betydelse blott om fastighet från början varit helt skattefri. Har detta ej varit fallet, synes anledning till omtaxering saknas. Vad angår byggnad, som, medan den varit under uppförande, blivit taxerad, finner jag det tvivelaktigt, att, såsom länsstyrelsen i Örebro län ansett möjligt, gällande rätt skulle medge omtaxering, såvitt värdeökningen ej uppgår till den stadgade femtedelen. Till ytterligare uppmjukningar av ifrågavarande stadganden finner jag ej anledning.

Frågan, om vid omtaxering under löpande taxeringsperiod fel, som förelupit vid den allmänna taxeringen, skall kunna rättas mot vederbörande skattskyldiges bestridande, har av kammarrätten besvarats på det sätt, att den materiella rättvisan krävde en dylik rättelse. I samtliga övriga yttranden har utkastets ståndpunkt i detta avseende uttryckligen biträttats

eller lämnats utan erinran. Det synes mig också, att, om det överhuvudtaget skall anses ligga någon mening i att taxeringsvärden bliva lagakraftvunna och gällande under en femårsperiod utan att annorledes än på grund av ändringar omtaxering skall äga rum, så bör denna verkan också sträcka sig så långt, att vad som en gång bestämts ej skall upprivas. Kammarrättens uppfattning borde väl följdriktigt leda därhän, att det ur materiell synpunkt vore önskvärt, att förelupna fel rättades om och när de upptäcktes. En dylik ståndpunkt synes ej överensstämma med allmänt vedertagen uppfattning. Därest av ovidkommande anledning — t. ex. om avskiljande från en stor fastighet av ett mindre område föranleder uppdelning av taxeringsenheten — den gamla taxeringen måste rubbas, bör detta ej tagas till intäkt för annan rubbning än som föranledes av ändringen. Detta betyder givetvis ej, att de nya taxeringsenheternas sammanlagda värde måste bliva lika med den gamla taxeringsenhetens värde, även om detta kan antagas ofta bliva fallet. Värdenas summa kan mycket väl bliva en annan än det gamla värdet. Jag anser emellertid i likhet med vissa av de hörda myndigheterna, att utkastet ej givit ett fullt lyckligt uttryck åt den tankegång som legat bakom detsamma, utan finner en formulering i huvudsaklig anslutning till den som föreslagits av länsstyrelsen i Södermanlands län vara att föredraga. Att mera i detalj angiva, huru omtaxering bör äga rum, synes ej möjligt eller lämpligt. Det väsentliga synes vara att få fram den allmänna grundsatsen, att taxeringen bör ske efter i stort sett samma grunder som den allmänna taxeringen. Att beträffande fastighet, som övergått från skattefri till skattepliktig, fullständig omtaxering bör äga rum efter den gamla prisnivån, synes böra följa därav, att beträffande dylik fastighet olika omständigheter ofta blivit mindre noggrant prövade vid den allmänna taxeringen.

31 och 32 §§.

De ändringar, som föreslås i anvisningarna till 31 § samt i 32 § med anvisningar, hava i huvudsak motiverats i den allmänna avdelning, som avser beskattning av inkomst på grund av pensionsförsäkring. Jag har också i det sammanhanget redogjort för inkomna yttranden.

*Pensions-
försäkring.*

Lagtexten har uppställts på i viss mån annat sätt än som föreslagits av försäkringsinspektionen. Någon ändring i 31 § finner jag exempelvis ej erforderlig, utan anser jag definitionen på »pension» böra intagas i anvisningarna. Någon närmare redogörelse för den ändrade uppställningen torde jag för övrigt ej behöva lämna.

Försäkringsanstalternas sammanslutningar hava berört vissa kombinationer av livsvarig och icke livsvarig livränta. Huruvida dylik kombination skall anses såsom pensionsförsäkring — vilket åtminstone i vissa fall synes möjligt — torde böra bedömas med hänsyn till de i det särskilda fallet föreliggande omständigheter.

Begreppet »pupillförsäkring» synes böra erhålla en sådan innebörd, att

pupillförsäkring kan avse även personer som uppnått myndig ålder. Huruvida detta är fallet enligt gällande rätt, är ett spörsmål, som jag saknar anledning besvara. Överståthållarämbetet har i denna punkt hemställt om viss ändring. Jag finner det för min del uppenbart, att den extra skattefrihet för ett belopp av 600 kronor, som medgives vid livränta på grund av pupillförsäkring, ej bör gälla längre än till dess vederbörande uppnått myndig ålder. Med den bestämning av pupillförsäkringen jag nyss berört följer vid denna ståndpunkt, att 32 § 2 mom. a) bör omformuleras.

Med kammarrätten instämmer jag däri, att det stycke, som avser vinstandel och premieåterbäring, bör bibehållas. Något tillägg till samna stycke anser jag däremot ej behövt utan föredrager att i stället upptaga en punkt 9 i anvisningarna på sätt försäkringsinspektionen föreslagit, men i en lydelse, som närmare ansluter sig till den av kammarrätten ifrågasatta. Bland annat utesluter den ej en sådan tolkning som kammarrätten anslutit sig till beträffande behandlingen av vinstandel och premieåterbäring, därest denna tolkning eljest skulle finnas vara riktig.

Vidare föreslås i anledning av den otydlighet, som av överståthållarämbetet påvisas beträffande allmän pensionsförsäkring, ett uttryckligt stadgande i 32 § 2 mom., att allmänna pensionsförsäkringen ej anses innefatta försäkring mot engångspremie. Med ett sådant stadgande blir det ej behövt att göra ändring i 46 § 2 mom. 2) såvitt angår allmänna pensionsförsäkringen.

45 §.

Den ändring, som föreslås i 45 §, är en följd av det ändrade repartitionsstalet för jordbruksvärde och torde ej erfordra särskild motivering.

46 §.

De ändringar, som föreslås i 46 § 2 mom., äro i främsta rummet en följd av den ändrade definitionen på pensionsförsäkring. Jag tillåter mig i detta sammanhang jämväl hänvisa till vad jag i samband med 31 och 32 §§ yttrat om allmänna pensionsförsäkringen.

46 § 2 mom. 2) avser enligt sin gällande ordalydelse jämväl avgift för pupillpensionering och bör enligt sakens natur avse även pensionering av make. Detta synes böra uttryckligen stadgas. I konsekvens därmed föreslås ändring jämväl i 2 mom. 3).

50 §.

Den i 50 § föreslagna ändringen har av mig behandlats i den allmänna motiveringen rörande repartitionsstalet för jordbruksfastighet.

Tid för ikraftträdandet.

Vad angår tiden för ikraftträdandet beträffande repartitionstal och procentavdrag hade förslag intagits i den av mig förut omförmälda, inom

finansdepartementet utarbetade promemorian rörande ändrad lydelse av 2 och 45 §§ samt 50 § 2 mom. kommunalskattelagen och i däröver avgivna yttranden lämnats utan erinran.

Någon särskild motivering för ifrågavarande bestämmelse synes ej behöfelig.

Taxeringsförordningen.

17 §.

Ändringen i 17 § taxeringsförordningen har motiverats i den allmänna avdelningen rörande taxering av vattenfall.

33 §.

Ändringen i 33 § taxeringsförordningen motiveras av vad jag anført be-
träffande 31 och 32 §§ kommunalskattelagen.

35 §.

Rörande innebörden av ändringen i 35 § 1 mom. får jag hänvisa till vad jag i den allmänna motiveringen anført rörande beskattning av pensions-
försäkring.

59 §.

Ändringen i 59 § har motiverats i samband med frågan om enhetspriser vid taxering av jordbruksfastighet i samband med anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen.

122 § 2 mom.

Vid behandling av besvär i kammarrätten rörande fastighetstaxering lærer i ett stort antal mål hava erfordrats uppgift å nästföregående års taxeringsvärde, specificerat å olika redovisningsvärden. Dylika uppgifter hava i de flesta fall måst av föredraganden infordras genom särskilda skrivelser. För undvikande av den härmed förenade omgången föreslår jag införande av en bestämmelse, att länsstyrelse vid översändande av besvar rörande fastighetstaxering har att medsända, bland annat, utdrag av taxeringslängd rörande jämväl nästföregående års taxering.

145 §.

Rörande kostnader för prövningsnämndens arbete och ersättning åt sakkunnig innehåller 145 § taxeringsförordningen följande bestämmelser:

»5 mom. Till gäldande av de av fastighetsprövningsnämnds, länsprövningsnämnds eller Stockholms stads prövningsnämnds arbeten föranledda utgifter, såsom gottgörelse åt tjänsteman, som jämlikt 16 § 2 mom. förordnats att för vissa fall fullgöra landskamrerarens åligganden, ersättning för biträde åt landskamrerare vid förberedande göromål, arvode för

*Utgifter för
prövnings-
nämndernas
arbete. Er-
sättningar åt
sakkunniga.
Gäldande be-
stämmelser.*

protokoll- och längdföringen, nödiga tryckningskostnader samt gottgörelse för uppässning hos nämnden, må vederbörande nämnd efter förslag av länsstyrelsen använda erforderligt belopp, såvitt ej nedan annorlunda stadgas.

6 mom. Angående de av fastighetsprövningsnämnd eller av prövningsnämnd enligt 4 och 5 mom. beviljade beloppen och dessas fördelning bör särskilt utdrag av nämndens protokoll avlätas till länsstyrelsen, varefter beloppen i vanlig ordning utbetalas.

7 mom. Sakkunnig erhåller för av honom verkställd utredning eller undersökning gottgörelse, som bestämmes av länsstyrelsen eller, då den sakkunnige biträtt den mellankommunala prövningsnämnden eller allmänna ombudet hos samma nämnd, av Kungl. Maj:t.»

Inom finans-
departementet
utarbetad pro-
memoria.

I en inom finansdepartementet utarbetad promemoria rörande vissa i dessa moment behandlade spörsmål anfördes, bland annat, följande:

»Vid anmälan under sjunde huvudtiteln i årets statsverksproposition av anslaget till 'kostnader för årlig taxering' uttalade chefen för finansdepartementet, att man, för att minska medelsåtgången å anslaget, syntes kunna ifrågasätta vissa åtgärder i syfte att begränsa de utgifter, vilkas bestämmande ankommer på prövningsnämnderna.

— — — — —
För riksdagens revisorers räkning införskaffades hösten år 1930 från länsstyrelserna i riket uppgifter rörande de ersättningar, som under budgetåret 1929/1930 utgått till länsstyrelserna och fögderiförvaltningens tjänstemän för arbete i taxeringsnämnder och prövningsnämnder. De på grundval av detta material gjorda iakttagelserna funno sig revisorerna (i punkt 20 av deras berättelse rörande budgetåret 1929/1930) böra bringa till riksdagens kännedom, och 1931 års riksdag hemställde i anledning därav i skrivelse nr 346, punkt 4, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande ett ändamålsenligt ordnande av taxeringsarbetet, närmast med hänsyn till användningen av den personal, som för detta ändamål årligen behöfve tagas i anspråk. Denna punkt i riksdagsskrivelsen har av Kungl. Maj:t överlämnats till statens organisationsnämnd för yttrande.

I materialet ingår, bland annat, uppgift om ersättningar, som på grund av bestämmelsen i 5 mom. taxeringsförordningen under budgetåret 1929/1930 utgått till tjänstemän inom länsstyrelserna och fögderiförvaltningen. Av de meddelade uppgifterna, vilka sedermera genom finansdepartementets försorg i viss mån kompletterats, synes framgå såsom sannolikt, att grunderna för ersättningarnas bestämmande i förhållandet de olika länen emellan ej varit likartade. Då det ur olika synpunkter är av värde, att mera detaljerade uppgifter rörande sättet för sagda ersättningsberäkning hädanefter stå till förfogande dels för vederbörande nämnd vid dess beslut om ersättning, dels för Kungl. Maj:t vid prövningen av anslagsbehovet för påföljande år, synes i berörda 5 mom. av ifrågavarande paragraf lämpligen böra stadgas, att i det förslag, som av länsstyrelsen skall avlämnas till fastighetsprövningsnämnd eller prövningsnämnd rörande för ersättningen erforderligt belopp, skola angivas de grunder, som av länsstyrelsen tillämpats vid ersättningarnas beräkning. Tillika synes i 6 mom. böra stadgas, att prövningsnämnds beslut om ifrågavarande ersättningar skall före november månads utgång — alltså i tid före prövningen av anslagsbehovet för nästa budgetår — genom protokollsutdrag tillställas finansdepartementet tillika med avskrift av länsstyrelsens förslag i äm-

net. På detta sätt erhåller prövningsnämnden möjlighet att vid ifrågavarande ersättningsars bestämmande mera ingående pröva de föreslagna beloppen och komma fortlöpande redogörelser angående medlens användning att stå till finansdepartementets förfogande.

Att nu meddela bestämmelser rörande grunderna för ifrågavarande ersättningsars beräkning låter sig svårigen göra; förhållandena i olika län ställa sig sannolikt så olika, att fullt ensartade beräkningsgrunder knappast torde visa sig lämpliga. Det lär emellertid vara uppenbart att, där est en ökad erfarenhet rörande de grunder som tillämpats i olika län giver vid handen, att ersättningsarnas storlek på något håll tarvar granskning, möjlighet bör stå till buds för Kungl. Maj:t att i anledning därav vidtaga särskilda åtgärder. Dylika eventuella åtgärder böra givetvis ej göras mera ingripande än som kan finnas förenligt med taxeringsarbetets effektivitet. Möjligen kan man tänka sig en anordning liknande den som för närvarande tillämpas beträffande expensmedel till ämbetsverken, enligt vilken vederbörande äger i första hand förfoga över visst högsta belopp, medan beslut om beviljande av ytterligare belopp ankommer på Kungl. Maj:t. Stadgande, som medgiver Kungl. Maj:t att träffa dylika särskilda anordningar, synes böra införas i 5 mom.

I konsekvens med det anförda synas vissa ändringar böra vidtagas jämväl i 7 mom. Anlitande av sakkunniga är tvivelsutan en utväg av stort värde för taxeringsarbetet. Det vill emellertid synas, som om ej minst för de allmänna fastighetstaxeringarnas vidkommande en föreskrift om rätt för Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter angående dispositionen av medel för ersättningar åt sakkunniga skulle kunna bliva av värde. Redan nu äger Kungl. Maj:t meddela särskilda bestämmelser rörande grunderna för vissa ersättningsbelopp, som falla under nämnda moment, nämligen på grund av föreskriften i 14 § 2 mom. taxeringsförordningen när det gäller att träffa förhandsavtal med vissa sakkunniga. Någon rubbning av sistnämnda bestämmelse synes emellertid knappast erforderlig eller önskvärd, då denna delvis faller utanför den fråga, det för närvarande gäller (jfr 29 § i förordningen med särskilda föreskrifter rörande taxeringsförfarandet). Jämväl beträffande ersättningar, varom här är fråga, synes föreskrift önskvärd, att uppgifter om utbetalade belopp skola insändas till finansdepartementet. Utan dylika uppgifter lär ett bedömande av frågan om ifrågavarande ersättningsars lämpliga avvägning ej vara möjligt.

Uppenbart är, att ändringar av den art, varom här är fråga, ej äro ägnade att föregripa den utredning, som av 1931 års riksdag begärts i dess i det föregående omnämnda skrivelse nr 346.»

Vid promemorian fanns fogat ett utkast till ändrad lydelse av 145 § 5, 6 och 7 mom. taxeringsförordningen. I utkastet föreslogs, att berörda stadganden skulle erhålla följande avfattning:

»5 mom. Till gäldande — — — annorlunda stadgas. I förslag av länsstyrelsen, som nu sagts, skola för en var däri avsedd person angivas de grunder, som av länsstyrelsen tillämpats vid beräkningen av ersättning till denne. Kungl. Maj:t äger utfärda särskilda föreskrifter rörande dispositionen av medel för ändamål, som nu sagts.

6 mom. Angående de — — — ordning utbetalas. Utdrag av protokollet, såvitt angår ersättningar enligt 5 mom., tillika med länsstyrelsens förslag till dylika ersättningar skall därefter före november månads utgång genom länsstyrelsens försorg insändas till finansdepartementet.

7 mom. Sakkunnig erhåller — — — gottgörelse, som — med iakttagande av de särskilda föreskrifter rörande disposition av medel för ändamålet Kungl. Maj:t må finna nödigt meddela — bestämmes — — Kungl. Maj:t. Uppgift rörande de jämlikt detta moment åt olika personer utbetalda ersättningsbelopp skall samtidigt med uppgifter enligt 6 mom. av länsstyrelsen insändas till finansdepartementet.»

Yttranden.

Utlåtanden över berörda promemoria hava inhämtats från överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser samt kammarrätten. Förslaget har helt biträtts eller i huvudsak lämnats utan erinran av *nitton länsstyrelser och kammarrätten*, därvid i ett par fall viss komplettering av bestämmelserna ifrågasatts. *Överståthållarämbetet* samt länsstyrelserna i *Jönköpings, Älvsborgs, Örebro och Västerbottens län* hava ansett sig kunna endast delvis ansluta sig till förslaget eller ock, utan att likväl direkt avstyrka detsamma, framställt erinringar. Länsstyrelsen i *Stockholms län* uttalar, att, med hänsyn bland annat därtill att varken länsstyrelserna, som upprättade förslag till ifrågavarande ersättningar, eller prövningsnämnderna, som meddelade beslut angående desamma, med fog kunde påstås hava missbrukat sin ställning härutinnan, länsstyrelsen ansåge anledning icke föreligga att tillstyrka en författningsändring, som kunde befaras leda till ett försämrat taxeringsresultat.

Rörande de avgivna utlåtandena må ytterligare anmärkas följande.

Överståthållarämbetet anför, att vad anginge enligt 145 § 5 mom. utbetald ersättning för biträde vid förberedande göromål åt kamreraren, det torde vara hart när omöjligt att för varje person angiva de grunder, som av ämbetet tillämpats vid beräkning av ersättning till denne, i följd varav ämbetet icke kunde biträda förslaget till sådan ändring av 145 § 5 mom., att skyldighet i berörda avseende stadgades. Ansåges missbruk rörande nämnda ersättningar förekomma, syntes lämpligt, att Kungl. Maj:t anvisade visst belopp, som icke utan nytt beslut finge överskridas, att utgå som gottgörelse för biträde åt landskamrerare vid förberedande göromål.

Länsstyrelsen i *Östergötlands län* uttalar, att länsstyrelsen icke hade något att i princip erinra mot reglerande föreskrifter på ifrågavarande område, men att det syntes sannolikt, att de föreslagna ändringarna icke kunde bli av något synnerligt värde för de syften, som man avsett att genom desamma tjäna. Det torde nämligen vara vanskligt att av uppgifterna om grunderna för ersättningarna draga några slutsatser, på vilka allmängiltiga regleringsnormer kunde byggas. Länsstyrelsen framhåller jämväl, att en mera betydande minskning av arvodena för granskningsarbete av kvalificerad art kunde inverka ogynnsamt på granskningsarbetets effektivitet.

Länsstyrelsen i *Jönköpings län* uttalar, att uppgifter, tillräckligt uttömmande att läggas till grund för ett bedömande av de tillerkända arvodenas skälighet, enligt länsstyrelsens förmenande icke lämpligen borde och ej heller kunde för varje fall avgivas. Däremot hade länsstyrelsen intet

att erinra mot att uppgifter om utbetalade arvoden insändes till finansdepartementet.

Länsstyrelsen i *Kristianstads län* anför, att länsstyrelsen för sin del funne synnerligen önskvärt, om de uppgifter angående grunderna för ifrågavarande ersättningar, som länsstyrelsen enligt de nu ifrågasatta föreskrifterna skulle avgiva, kunde leda till meddelande av enhetliga bestämmelser i detta avseende, i den mån sådant vore möjligt. Då de föreslagna ändringarna även i övrigt syntes önskvärda, hade länsstyrelsen för sin del icke något att erinra mot desamma.

Länsstyrelsen i *Göteborgs och Bohus län* yttrar, bland annat, att hittills i de förslag, som avlämnats till prövningsnämnden, angivits de olika slag av arbete, som utförts av däri upptagen person. Det innebure icke någon svårighet att utöka denna uppgift för en var med upplysningar om använd tid och omfattningen av det utförda arbetet. Vida betänkligare och svårare syntes däremot vara att i ett dylikt offentligt förslag angiva sådana ersättningsgrunder, som hänförde sig till personliga kvalifikationer. Det kunde därför ifrågasättas, huruvida det icke kunde vara lämpligt, att de så att säga mera personliga omdömena, där de inverkat till höjning eller sänkning av ett normalarvode, finge lämnas till prövningsnämnden i en underhandspromemoria, vilken icke skulle intagas i protokollet. Denna promemoria skulle med protokollsutdraget översändas till finansdepartementet.

Länsstyrelsen i *Älvsborgs län* uttalar som totalomdöme om det föreliggande förslaget, att länsstyrelsen visserligen icke hade något att erinra emot att enhetliga direktiv utarbetades för beräkning av ersättning för sådant arbete av rent mekanisk beskaffenhet, för vilket gottgörelse skäligen kunde utgå efter arbetstid eller arbetskvantum och varigenom man möjligen också kunde komma fram till ett »visst högsta belopp» i årlig ersättning för *dylikt* arbete, men att länsstyrelsen — och detta i det allmännas eget ekonomiska intresse — icke kunde tillråda sådana författningsändringar, som kunde leda till ett beskärande av länsstyrelsens befogenhet att, i samråd med prövningsnämnden, giva åt det årliga granskningsarbetet den omfattning eller specialisering, vartill vunnen erfarenhet eller yppade förhållanden kunde föranleda.

Länsstyrelsen i *Skaraborgs län* anför, att därstädes tillämpats det förfarandet, att länsstyrelsens ersättningsförslag av vederbörande föredragande å landskontoret muntligen motiverats, men att det givetvis i och för sig intet hinder mötte, att denna motivering skedde skriftligen. Länsstyrelsen ville emellertid framhålla, att ersättningarna i fråga i vissa avseenden icke rimligtvis borde utgå efter arbetets kvantitet. Länsstyrelsen uttalar jämväl, att förhållandena i ett och samma län kunde så växla från det ena året till det andra, att det kunde tänkas lända till men för resultatet av taxeringsarbetet, därest de medel, prövningsnämnden ägde förfoga över, på förhand begränsades. Då det emellertid vore önskvärt och

lämpligt, att möjlighet förefunnes att hålla de i förslaget ifrågakomna ersättningarna för taxeringsarbetet inom skäligen gränser, hade länsstyrelsen intet att erinra mot detsamma.

Länsstyrelsen i *Värmlands län* anför, att i 7 mom. möjligen borde angivas den tid, för vilken däri omförmäld uppgift skulle lämnas. Ersättningarna till sakkunniga plägade visserligen till större delen bestämmas i anslutning till länsprövningsnämndens sammanträden, men kunde även annorledes dylika ersättningar komma att av länsstyrelsen utbetalas.

Länsstyrelsen i *Örebro län* håller före, att de i promemorian föreslagna ändringarna av taxeringsförordningen borde avse allenast de arbeten, beträffande vilka enhetliga grunder för ersättningarnas bestämmande kunde komma till tillämpning. Dylika grunder kunde enligt länsstyrelsen ifrågakomma för den tekniska granskningen av taxeringarna ävensom för arbetet med handlingarnas fullständiggande, verkställande av utskrifter etc. Beträffande granskningen av innehållet i deklarationer m. m. likasom, om än i mindre grad, beträffande arbetet med protokollföringen, läte det sig svårligen göra att uppställa andra normer för ersättningen än de, som vore beroende av de för detta arbetes utförande individuella förutläggningarna.

Länsstyrelsen i *Västmanlands län* har intet att erinra mot de i promemorian framställda förslagen, men ifrågasätter, om icke förslagets syfte kunde nås genom cirkulär från Kungl. Maj:t i angiven riktning.

Länsstyrelsen i *Västerbottens län* linner ett genomförande av förslaget om åläggande för länsstyrelse att i fråga om ersättningar enligt 5 mom. för en var person angiva de grunder, som av länsstyrelsen tillämpats vid beräkningen av ersättningen, mindre lyckligt. Med hänsyn till de olika faktorer, till vilka vid beloppens utmätande måste tagas hänsyn, vore den ifrågasatta redogörelsen av mindre värde. Om syftet med den föreslagna bestämmelsen, att Kungl. Maj:t skulle äga utfärda särskilda föreskrifter rörande dispositionen av medel för de ändamål, som nu vore i fråga, vore, att prövningsnämnderna och länsstyrelserna skulle sättas på inknappning i fråga om ersättningsbeloppen, kunde effektiviteten av det för det allmänna så betydelsefulla arbete, det här rörde sig om, äventyras.

Departements-
chefen.

I berörda, inom finansdepartementet utarbetade promemoria har uttalats, att det ur olika synpunkter vore av värde, att mera detaljerade uppgifter rörande sättet för beräkningen av i 145 § 5 mom. taxeringsförordningen omförmälda ersättningar stode till förfogande såväl för vederbörande nämnd vid dess beslut om ersättning som för Kungl. Maj:t vid prövningen av anslagsbehovet för påföljande år. I promemorian har jämväl framhållits värdet av en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter angående dispositionen av medel för ersättningar åt sakkunniga liksom önskvärdheten av att uppgifter om utbetalade belopp insändas till finansdepartementet. Det förslag, som i ifrågavarande av-

seenden uppgjorts, har av det stora flertalet av de hörda myndigheterna lämnats utan erinran. Från en del håll har likväl anförts, att, med hänsyn till att vid beräkning särskilt för arbete av mera kvalificerad art avseende måste fästas vid mera personliga faktorer, det i vissa fall kunde bli förenat med svårigheter att angiva de grunder, som vore bestämmande för ersättningarnas storlek. Jag har svårt att föreställa mig, att svårigheterna här skulle bli nämnvärt större än där det gäller andra från statsverket utgående ersättningar. I några yttranden hava uttalats farhågor för att de åtgärder, som i anledning av uppgifternas granskning kunde komma att av Kungl. Maj:t vidtagas, skulle kunna äventyra taxeringsförfarandets effektivitet. I sakens natur torde dock ligga, och det har jämväl i promemorian förutsatts, att, därest anledning att utfärda särskilda föreskrifter visar sig föreligga, åtgärder ej komma att ifrågasättas, som kunna befaras medföra en dylik verkan. I anledning av länsstyrelsens i Värmlands län påpekande föreslår jag viss komplettering av 7 mom.

I en till Kungl. Maj:t ställd, den 7 februari 1931 dagtecknad skrivelse anförde riksräkenskapsverket följande:

»Enligt 145 § 8 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 äga åtskilliga personer, som inkallats till vissa av taxeringsarbetet föranledda sammanträden, att för inställelsen åtnjuta, om de äro bosatta å annan ort än sammanträdesorten, traktamentsersättning under såväl sammanträdes- som resedagar med 16 kronor om dagen och övrig resekostnadsersättning enligt vad som på grund av allmänna resereglementet utgår till nämndeman samt, om de äro bosatta å sammanträdesorten, traktamentsersättning med 12 kronor om dagen.

Resereglementets föreskrifter om uppdelning av traktamentsersättningen uti dag- och natttraktamenten samt om traktamentets nedsättning vid förrättning, som omfattar högst 6 timmar, gälla sålunda icke härvidlag, ej heller sker någon reducering av traktamentet för det fall att förrättningsmannen på statens bekostnad innehar sovplats å järnväg eller fartyg.

Huru avsaknaden av dylika bestämmelser verkar, framgår av följande exempel, hämtat ur Norrbottens läns räkenskaper för februari 1930.

En taxeringsnämndsordförande bosatt i Kiruna har kallats att lördagen den 8 februari 1930 klockan 11 förmiddagen inställa sig hos länsstyrelsen i Luleå. På grund härav har han i överensstämmelse med ovan berörda föreskrift uppburit ersättning enligt följande beräkning:

7/8 februari	Tåg Kiruna (kl. 23) — Luleå (kl. 8.42)	} kronor 38: 25
8/9 »	» Luleå (kl. 21.02) — Kiruna (» 6.50)	
2 st. sovvagnsbiljetter		» 20: —
Dagtraktamenten för d. 7, 8 och 9 februari à kronor 16: —		» 48: —
		kronor 106: 25.

I stort sett har alltså endast en arbetsdag åtgått för resor och sammanträde, men icke förty har förrättningsmannen ägt rätt till 3 dagtraktamenten. Därest å resan skolat tillämpas allmänna resereglementets regler rö-

Resekostnads-
och trakta-
mentsersätt-
ningar.

Framställning
från riksräken-
skapsverket.

rande traktamentsberäkning, hade förrättningsmannen kunnat uppbära en sammanlagd traktamentsersättning av allenast (5 + 10 + 5 =) 20 kronor.

Då för närvarande föreligger fråga om ändring av taxeringsföreskriften i sammanhang med väckt förslag om ändrad tid för uppbörd av kronoskatten, har riksräkenskapsverket med stöd av § 1 mom. 2 i ämbetsverkets instruktion (1927:280) ansett sig böra läsa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet å förberörda, enligt riksräkenskapsverkets mening olämpliga och från resereglementets grunder alltför avvikande bestämmelse i taxeringsföreskriften.»

Yttranden. Över berörda framställning hava yttranden inhämtats från vissa länsstyrelser samt från statskontoret.

Länsstyrelsen i *Jönköpings län* förordar, att ersättning till ifrågavarande personer utgår dels i form av resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet dels med ett dagarvode för förrättningsdag till skäligt belopp.

Länsstyrelsen i *Värmlands län* avstyrker det förslag, som i riksräkenskapsverkets framställning avses. Det däri relaterade fallet torde enligt länsstyrelsens mening vara så gott som enastående. De ersättningar i form av traktamenten, som för närvarande utginge, vore ingalunda för höga.

Länsstyrelsen i *Kopparbergs län* uttalar, att riksräkenskapsverkets förslag innebure att personer, som vore bosatta å sammanträdesorten, icke skulle åtnjuta ersättning för sin inställelse. Länsstyrelsen ansåge, att traktamentsersättning under resdag kunde bestämmas i enlighet med allmänna resereglementet, varemot gottgörelse för den eller de dagar, förrättning eller sammanträde påginge, kunde utgå i form av arvode, lika för samtliga deltagare. Länsstyrelsen ville sålunda föreslå, att deltagare i sammanträde, varom här vore fråga, skulle, oavsett bostadsorten, åtnjuta ett arvode av tolv kronor om dagen, men att, därest inställelsen till förrättningen vore förbunden med resa, ersättning skulle utgå enligt resereglementet, därvid som lämplig beräkningsgrund ifrågasattes klass II E.

Länsstyrelsen i *Gävleborgs län* föreslår, att ifrågavarande personer skola äga att för inställelsen åtnjuta arvode med tolv kronor för sammanträdesdag samt, därest de äro bosatta å annan ort än sammanträdesorten, därutöver resekostnads- och traktamentsersättning under såväl sammanträdes- som resedagar enligt klass II E i allmänna resereglementet.

Jämväl länsstyrelsen i *Västernorrlands län* ifrågasätter, om icke det förevarande spörsmålet bör lösas så, att i 8 mom. omförmälda personer berättigas dels till reseersättning enligt allmänna resereglementet dels ock till särskilt lämpligt avvägt arvode för sammanträdesdag.

Länsstyrelsen i *Jämtlands län* anser, att nu gällande bestämmelser böra bibehållas i vad angår traktamentsersättning under sammanträdesdagar. För resa till och från sammanträdesorten syntes ersättning böra utgå enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet och beräknas enligt reseklass II och traktamentsklass D.

Länsstyrelsen i *Västerbottens län* yttrar, att, därest ändring av ifrågasvarande bestämmelser ansåges påkallade av besparingshänsyn, länsstyrelsen funne billigheten tala för att den ersättning av 12 kronor, som nu utginge till å sammanträdesorten bosatt person, likställdes med traktamente för dag, medan ersättning för natt bestämdes till 7 kronor, och borde därjämte såsom riksräkenskapsverket föreslagit resereglementets bestämmelser om nedsättning av traktamentet vid förrättning, som omfattade högst 6 timmar, och om reducering av traktamentet för det fall, att förrättningsmannen på statens bekostnad innehade sovplats å järnväg eller fartyg, göras tillämpliga.

Länsstyrelsen i *Norrbottnens län* har intet att erinra emot att ifrågasvarande stadgande bringas i närmare överensstämmelse med resereglementet. Resekostnadsersättningen borde därvid utgå enligt klass II, medan traktamentsersättningen syntes böra bestämmas efter klass C eller D. Personer, som vore bosatta å sammanträdesorten, borde tillerkännas rätt till dagtraktamente enligt samma klass som övriga, då de ju ofta ej vore statens tjänstemän och sålunda borde hava någon ersättning för den tid, de måste offra på dessa ej sällan flera dagar i sträck varande sammanträden. Med traktamentsklass D innebure för dem länsstyrelsens förslag ej annan ändring, än att, om sammanträdet räckte högst 6 timmar, traktamentet nedsattes till halva beloppet.

Statskontoret anför:

»Statskontoret ansluter sig i huvudsak till riksräkenskapsverkets uppfattning, att nu gällande ersättningsbestämmelser i 145 § 8 mom. taxeringsförordningen måste anses mindre lämpliga och under vissa förutsättningar ägnade att lämna enligt nämnda paragraf till särskilda sammanträden inkallade personer onödigt hög gottgörelse. Statskontoret måste för sin del finna, att resereglementets bestämmelser även i nu nämnda fall böra lända till efterrättelse, dock att traktamentsersättningen skäligen bör fastställas på sådant sätt, att i varje fall för person, bosatt å annan ort än sammanträdesorten, komma att utgå lägst 16 kronor samt för person, bosatt å sammanträdesorten, liksom nu lägst 12 kronor.»

I likhet med flera av de hörda myndigheterna finner jag de nuvarande bestämmelserna i 145 § 8 mom. vara mindre tillfredsställande med hänsyn därtill, att i vissa fall ersättningen kan bli onödigt hög, beroende på att traktamentsersättning för resedygn utgår till sitt fulla belopp ändå att mindre del av dygnet använts för resa. Jag har därför ansett mig böra förorda jämkning av nämnda bestämmelser därhän, att för dygn, varunder sammanträde icke äger rum — för vilket dygn traktamentet nu utgör 16 kronor, motsvarande traktamentsklassen D i allmänna resereglementet — reglementets bestämmelser om uppdelning av traktamentsersättning i dag- och natttraktamente, reducering av traktamente vid resa av kortare varaktighet m. m. bli tillämpliga. För dygn, varunder sammanträde äger rum, skall däremot som hittills traktamentsersättning utgå med 16 kronor

Departement-
chefen.

för den, som är bosatt å annan ort än sammanträdesorten, och med 12 kronor för den, som är bosatt å nämnda ort, varjämte resekostnadsersättning skall i likhet med vad för närvarande är fallet åtnjutas enligt klass II.

Förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog.

Instruktionens förhållande till kommunalskattelagen.

Gällande lydelse av skogsvärderingsinstruktionen torde få intagas i bilaga nr 2 såsom parallelltext till domänstyrelsens förslag.

Såsom jag tidigare angående anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen anført, har *domänstyrelsen* i sitt förslag till skogsvärderingsinstruktion uteslutit föreskrifterna om åsättande av betesvärde å skogsmark. Allenast en kort hänvisning av innehåll, att värdet av bete å skogsmark, liksom jämväl värdet av övrig mark, skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt, har upptagits.

Länsstyrelsen i *Södermanlands län* ifrågasätter nu, huruvida skogsvärderingsinstruktionen lämpligen borde innehålla och upprepa sådana stadganden, som redan finnes intagna i kommunalskattelagen och dess anvisningar, eller om det ej vore tillräckligt, att instruktionen innehölle allenast de närmare föreskrifter, som därutöver vore erforderliga men som ansetts ej lämpligen böra i lagen och dess anvisningar medtagas.

Kammarrätten har däremot ifrågasatt, att värderingsgrunderna för skogen skulle i huvudsak avföras ur kommunalskattelagen och behållas allenast i instruktionen.

Departementschefen.

Vad först kammarrättens förslag i denna punkt angår kan jag hänvisa till den promemoria om vissa ändringar i kommunalskattelagen, vilken torde få intagas såsom bilaga 3 till dagens statsrådsprotokoll. Av där antydda skäl anser jag kammarrättens förslag ej böra genomföras.

I likhet med länsstyrelsen i *Södermanlands län* finner jag det däremot kunna diskuteras, om skogsvärderingsinstruktionen bör upptaga föreskrifter, som redan meddelats i kommunalskattelagen. Det torde emellertid vara en fördel vid instruktionens praktiska utnyttjande, om densamma innehåller bestämmelser exempelvis om vad som är att hänföra till skogsmark och vad som icke skall räknas dit. För underlättande av författningarnas tillämplighet böra nämnda föreskrifter erhålla en formulering, som nära ansluter sig till motsvarande stadganden i kommunalskattelagen.

Punkt 2.

Skogsmarkens omfattning.

Bestämmelserna om vad som är att hänföra till skogsmark och till »övrig mark» hava av *domänstyrelsen* anslutits till den lydelse, som givits åt motsvarande del av lagens anvisningar.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* yttrar, att instruktionens nuvarande föreskrifter rörande vad som vore att till skogsmark hänföra och vad som icke skulle dit medräknas, vore att föredraga framför domänstyrelsens förslag.

Jag har biträtt domänstyrelsens förslag rörande ifrågavarande punkt. Emellertid har jag icke i förevarande sammanhang funnit lämpligt upptaga det såsom teknisk term mindre tilltalande uttrycket »övrig mark». Ett par andra redaktionella ändringar, för vilka jag icke här torde behöva redogöra, hava därjämte av mig vidtagits.

Departement-
chefen.

Punkt 3.

Domänstyrelsen har föreslagit, att det i punkt 3 av gällande instruktion förekommande ordet »hushållningsplaner» skall utbytas mot ordet »skogsuppskattningshandlingar». Sådana handlingar upprättades nämligen numera ofta utan att åtföljas av hushållningsplan, men kunde ändå vara användbara för fastighetstaxeringsändamål.

Areal skogs-
mark.

Punkten har avfattats i enlighet med domänstyrelsens förslag.

Punkt 4.

Domänstyrelsen har under punkt 4 upptagit de delar av bestämmelserna i punkt 2 av nuvarande instruktion, som behandla skogens normala virkesavkastningsförmåga. Därjämte har domänstyrelsen såsom onödigt uteslutit det i hittillsvarande instruktion intagna exemplet om bonitetens bestämning ur tillväxtsiffror för normalt sammansatt skog. Domänstyrelsens förslag till lydelse av ifrågavarande punkt innebär tillika en del omformuleringar av gällande föreskrifter.

Bonitet.

Domänstyrelsen omnämner, att i vissa till styrelsen avgivna yttranden ifrågasatts införande av bonitetsklasserna 3.25, 3.75 och 4.25. Styrelsen uttalar dock, att vad styrelsen i detta avseende anfört vid förslaget till nuvarande instruktion fortfarande ägde giltighet, och att ytterligare bonitetsklasser icke syntes vara av förhållandena påkallade.

Bestämmelserna rörande uppskattningen av boniteten hava uppmärksamats i några av de avgivna yttrandena.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* anför, att de nuvarande bestämmelserna om skogsmarkens virkesavkastningsförmåga gäve klarare uttryck för ifrågavarande spörsmål än de föreskrifter, som nu föresloges av domänstyrelsen.

Länsstyrelsen i *Värmlands län* åberopar ett yttrande av en av länsprövningsnämndens skogssakkunniga, vari framhållits önskvärdheten av att tabell I upptog jämväl bonitetsklasserna 3.25, 3.75 och 4.25. Länsstyrelsen anför, att för länets skogstaxering en sådan ändring i instruktionen skulle hava stor betydelse och medföra större rättvisa vid avvägandet av värdena de olika skogsområdena emellan.

Kammarrätten uttalar, att genom sammanförande av de i punkterna 2 och 4 i nuvarande instruktion befintliga föreskrifterna rörande boniteten enligt kammarrättens mening vunnits ökad klarhet och reda i uppställningen. Beträffande domänstyrelsens förslag till lydelse av ifrågasvarande punkt föreslår emellertid kammarrätten viss omformulering, nämligen för såvitt angår punktens sista stycke.

Departements-
chefen.

Domänstyrelsens förslag till nu gällande instruktion upptog på sin tid ifråga om bonitetsklasserna ej mindre intervaller än 0.50 kubikmeter. I yttranden över förslaget ifrågasattes redan då införande av ytterligare bonitetsklasser. Vederbörande departementschef anförde, bland annat, att det beträffande skogar med tillförlitlig hushållningsplan vore klart att bättre resultat måste uppnås, om tabellen upptog boniteter med smärre intervaller än de av domänstyrelsen föreslagna, men att, vad övriga skogar beträffade, vitsord måste givas åt ett styrelsens uttalande om omöjligheten att verkställa en noggrannare bonitering än med intervaller om 0.50 kubikmeter. Under uttalande, att det uppenbarligen ej vore lämpligt att fastställa skilda tabeller för skogar med ordnad hushållningsplan och skogar utan sådan, ävensom att taxeringsresultatet beträffande skogar av det senare slaget ej med smärre intervaller än de gällande kunde väntas undergå försämring, föreslog departementschefen att, såvitt anginge en bonitet av t. o. m. 3, intervallerna mellan bonitetsklasserna skulle utgöra 0.25 kubikmeter. Tabell I kom också att bliva uppställd enligt departementschefens förslag.

Då departementschefen ej ansett de smärre intervallerna böra avse en högre bonitet än 3, torde han hava uppmärksammat, att det är svårare att inom trånga gränser bestämma boniteten vid en högre avkastningsförmåga hos skogsmarken än vid en lägre, liksom han jämväl torde ha beaktat, att vid en hög bonitet de smärre intervallerna hava en relativt mindre betydelse för taxeringsvärdets storlek än vid en lägre bonitet. Dessa synpunkter synas mig fortfarande bärande, och anser jag mig icke böra förorda någon ändring i avseende å den nuvarande uppdelningen i bonitetsklasser. I anledning av vad kammarrätten anført har omformulering skett av sista stycket i punkten enligt domänstyrelsens lydelse, varjämte vissa andra redaktionella ändringar vidtagits.

Punkt 5.

Rotvärdet.

Förutom vad angår den tidsperiod, vars virkespriser skola ligga till grund för rotvärdets bestämmande, har *domänstyrelsen* beträffande punkt 5 föreslagit åtskilliga ändringar. Dessa ändringar innebära såväl sakliga nyheter som omredigering av gällande stadganden. I syfte att undvika inträffade missuppfattningar hava sålunda bestämmelserna rörande de pris, varå rotvärdet skall basera sig, preciserats att avse de priser, som blivit satta under de år som skola läggas till grund för beräkningen, oav-

sett om virket eventuellt levererats senare. Vidare har framhävts, att med rotvärdet avses det rotvärde, som erhållits genom prissättning av de för normal virkesavkastning utfallande sortimenten. Den normala sortimentssammansättningen har föreslagits skola bestämmas i de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen komma att bli fastställda för varje särskilt län eller område av län. Förtydliganden beträffande reglerna för rotvärdets beräkning ur bruttopriserna för upphugget virke hava företagits, bland annat med specifikation av avdragsgilla kostnader. I fråga om medelprisets uträkning hava i det i punkten upptagna exemplet fyra sortimentsklasser angivits i stället för enligt nuvarande instruktion tre. För de fall, då rotvärdet bestämmas efter ortens medelpris, har föreslagits, att av bonitetsväxlingar betingade jämkningar i detta pris skola ske enligt de särskilda anvisningarna för varje län. Beträffande berörda och andra ändringsförslag får jag för övrigt hänvisa till domänstyrelsens skrivelse.

Länsstyrelsen i *Malmöhus län* anför, att uttrycket »enligt de pris, som blivit satta under åren 1927—1931» syntes länsstyrelsen mindre lyckligt valt och att det för undvikande av missförstånd borde utbytas mot »enligt de pris, som gällt under åren 1927—1931».

I ett av länsstyrelsen i *Gävleborgs län* infordrat yttrande från skogsvårdsstyrelsen i länet förordas, med hänvisning till bestämmelser i lagen om skogsaccis, ett par detaljändringar. Sälunda föreslås, att ordet »orten» i punktens första stycke ersättes med »avverkningsorten» och vidare att i tredje stycket omförmälda bruttopriser skola förklaras avse de bruttopriser, »som gälla å det närmast belägna ställe (vattendrag, järnvägsstation eller dylikt), dit virket föres och där virkespriser sättas eller eljest bestämda priser å virke betalas».

Enligt den Höijer-Lindebergska utredningen hade vid 1928 års fastighetstaxering rotvärdet visserligen i regel blivit tillfredsställande uppskattat, men betydande olikformigheter hade dock förelegat, i huvudsak på grund av att instruktionens bestämmelser om rotvärdets anknytning till den normala virkesavkastningens sortimentssammansättning samt den rätta innebörden av medelpriset för orten icke tillräckligt uppmärksamats. För åstadkommande av en rättvis uppskattning av rotvärdet har nu domänstyrelsen, på sätt jag i korthet angivit, föreslagit vissa tillägg och omformuleringar beträffande ifrågavarande punkt. Av dessa ändringsförslag vill jag såsom särskilt betydelsefullt framhålla det som innebär att den normala sortimentssammansättningen skall bestämmas i de särskilda anvisningar, som jämlikt 59 § taxeringsförordningen komma att utfärdas för varje län eller del därav. Frånsett att ett par anmärkningar av huvudsakligen formell karaktär blivit gjorda hava domänstyrelsens ifrågavarande ändringsförslag av samtliga hörda myndigheter lämnats utan erinran, och finner jag mig böra i huvudsak förorda domänstyrelsens

Departements-
chefen.

förslag till lydelse av ifrågavarande punkt. Skogsvårdsstyrelsens i Gävleborgs län berörda uttalande föranleder mig att erinra därom, att medan taxeringen till skogsaccis alltid hänför sig till viss avverkning, så icke är fallet beträffande fastighetstaxeringen, ävensom att tredje stycket i punkten avser att, såvitt angår skogar med ordnad bokföring, ange en metod för rotvärdets beräkning med utgångspunkt från de faktiska priser, som erhållits vid försäljning av virke i upparbetat skick från skogen ifråga.

Punkt 6.

Skogsmarkens
enkastnings-
värde.

Frågan om storleken av avdraget för allmänna förvaltningsomkostnader m. m. och av kapitaliseringsprocenten har tidigare berörts. Förutom den ändring, som betingas av höjningen av nämnda avdrag till en tredjedel, har *domänstyrelsen* föreslagit viss omgruppering av hittillsvarande bestämmelser liksom omformulering av desamma i vissa avseenden.

Domänstyrelsen har rörande punkt 6 uttalat, att styrelsen övervägt infogandet under denna punkt av en bestämmelse därom, att när till exempel boniteten uppskattats till 2.90 och rotvärdet till 4.90, jämkning borde ske till närmaste klass uppåt för den ena faktorn och nedåt för den andra. En anvisning härom i instruktionen vore enligt domänstyrelsen möjligen berättigad. Styrelsen uttalar emellertid, att styrelsen förutsatte, att nu påpekade förhållande, liksom i övrigt de olika värdefaktorernas beroende av varandra, tillbörligt beaktades i de särskilda anvisningarna jämlikt 59 § taxeringsförordningen. *Kammarrätten* uttalar, att enligt kammarrättens mening en dylik bestämmelse skulle bidra till vinnande av jämlikhet och rättvisa, ävensom att bestämmelsen lämpligen syntes böra meddelas i skogsinstruktionen genom ett stadgande av innehåll, att rotvärdet skulle kunna jämkas i motsatt riktning mot boniteten, och föreslog kammarrätten i anledning därav att sista stycket i punkt 5 av förslaget skulle erhålla följande avfattning:

»Det uppskattade rotvärdet jämkas till någon i tabell I angiven rotvärdesklass, antingen till den rotvärdesklass, som ligger närmast, eller, om så finnes icke böra ske med hänsyn till den riktning, i vilken den uppskattade boniteten jämkats, i motsatt riktning mot den, i vilken boniteten, enligt vad i punkt 4 sägs, blivit jämkad. Rotvärde, som uppskattas högre än den högsta i tabellen angivna rotvärdesklassen, jämkas till närmaste hela tal.»

Departements-
chefen.

En förutsättning för att jämkning av bonitet eller rotvärde till annan klass än den närmaste i tabell I upptagna skulle kunna få ske synes mig vara, att rotvärde eller bonitet äro i det speciella fallet så noggrant beräknade, att med säkerhet ett riktigare resultat skulle erhållas, än om jämkning sker till närmast liggande bonitets- eller rotvärdesklass. Detta torde endast i ett fåtal fall vara förhållandet, varför en dylik bestämmelse skulle bli av ringa betydelse. Det synes dessutom innebära en komplicering av taxeringsförfarandet, om närmare bestämmelser skulle be-

höva givas rörande de förutsättningar, under vilka en jämkning till annan klass än den närmaste kunde företagas. Jag har därför ansett, att dylika föreskrifter icke böra meddelas.

Viss formell justering av domänstyrelsens förslag till lydelse av ifrågasvarande punkt har av mig vidtagits.

Punkt 7.

Beträffande punkt 7 har domänstyrelsen företagit vissa omredigeringar i avsikt att förtydliga innebörden av begreppet relativ skogstillgång och mera framhäva dess värdebetonade karaktär. Därvid har styrelsen föreslagit, bland annat, bestämmelse därom, att med hänsyn till det förhållandet, att skogsvärdet i allmänhet kunde beräknas icke understiga fyra normala årliga värdeavkastningar, relativa skogstillgången endast undantagsvis finge sättas lägre än 0.2. I flera till styrelsen avgivna yttranden hade framhållits som ett önskemål, att sådana föreskrifter lämnades för den relativa skogstillgångens bestämning, att taxeringsmyndigheterna finge ett fastare grepp på denna mången gång svårbestämbara faktor. Styrelsen har emellertid uttalat, att vid övervägande av föreliggande förhållanden och då tillräckliga utredningar och undersökningar, utvisande olika omständigheters rent siffermässiga inverkan på storleken av relativa skogstillgången, icke föreläge, styrelsen ansåge nuvarande mera allmänt hållna föreskrifter, med de ändringar styrelsen föreslagit, allt fortfarande böra tillämpas. Styrelsen förutsatte emellertid, att vid uppskattningen av, bland annat, relativa skogstillgången taxeringsutfallet vid 1928 års allmänna fastighetstaxering skulle tillbörligen beaktas, samt att skoglig sakkunskap i tillfredsställande utsträckning skulle komma att av taxeringsmyndigheterna anlitas.

Växande
skog.

Reglerna rörande den relativa skogstillgångens bestämmande hava berörts i åtskilliga av de avgivna yttrandena. I allmänhet har därvid framhållits, att svårigheter i fråga om beräknande av den relativa skogstillgången inställt sig vid det praktiska taxeringsarbetet. På sina håll har ifrågasatts införandet av någon mera schablonartad metod för relativa skogstillgångens bestämmande. Länsstyrelsen i *Skaraborgs län* anför, att, då det ofta torde inträffa, att faktiska skogstillgången å en fastighet till följd av stor tillgång å moget virke vore mångdubbelt större än som motsvarade normal skogstillgång vid jämn åldersfördelning, det syntes länsstyrelsen önskvärt, att något utförligare anvisningar lämnades angående bestämmandet av relativa skogstillgången i dylika fall, eventuellt med angivande av maximisiffror. Länsstyrelsen i *Värmlands län* uttalar, att det vore av värde, om i de särskilda anvisningarna jämlikt 59 § taxeringsförordningen klargjordes det sammanhang, som rådde mellan värdebestämningsfaktorerna bonitet och relativ skogstillgång. Länsstyrelsen i *Örebro län* uttalar, att, då vid 1928 års fastighetstaxering kubik-

massan av skogen i stor utsträckning torde lagts till grund för beräkning av den relativa skogstillgången, samt detta oriktiga förfaringssätt låge nära till hands på grund av dess lätthet vid tillämpningen, dess upprepan- de borde förhindras genom meddelande av förtydligande föreskrifter.

I ett par yttranden har understrukits domänstyrelsens uttalande, att skoglig sakkunskap i tillfredsställande utsträckning bör av taxerings- myndigheterna anlitas. Samma fråga hade tidigare uppmärksammats i den av Höijer och Lindeberg verkställda utredningen. Länsstyrelsen i *Stockholms län* förordar ett av länsjägmästaren i länet framfört förslag, att skogssakkunnig skall av berednings- eller fastighetstaxeringsnämnd tillkallas, så snart landskamreraren därom förordnar, och att den skogssak- kunnige ålägges reservationsplikt, då hans synpunkter icke vunnit beak- tande. *Kammarrätten* anser det emellertid knappast tillrädligt att med- dela en bindande föreskrift, att skoglig sakkunskap ovillkorligen skall fin- nas tillgänglig i varje beskattningsnämnd. Det torde, uttalar kammarrät- ten, vara tillräckligt, att landskamrerarnas uppmärksamhet fästes på be- hovet därav, varefter det vore möjligt för landskamrerarna att vid sam- manträden enligt 59 § taxeringsförordningen för vederbörande beskatt- ningsnämndsordförande framhålla vikten av att dessa vid förefallande behov påkallade erforderligt biträde av skogssakkunnig person.

Departements-
chefen.

I den Höijer-Lindebergska utredningen uttalas, att den relativa skogs- tillgången vid 1928 års allmänna fastighetstaxering mångenstädes icke bli- vit tillfredsställande uppskattad, beroende främst på bristande kännedom om virkesförrådets storlek och sammansättning samt därjämte felaktig tolkning eller åsidosättande av instruktionens bestämmelser. Vad 1933 års fastighetstaxering angår, så torde emellertid nämnda undersökning inne- hålla ett värdefullt material för åstadkommande av en jämnare uppskatt- ning av den relativa skogstillgången. Samma syfte hava de av domänsty- relsen föreslagna omredigeringarna beträffande ifrågavarande punkt av- setts skola tjäna. Domänstyrelsens förslag har av de hörda myndighe- terna i allmänhet lämnats utan erinran, och finner jag mig böra i huvud- sak förorda detsamma. Från några håll har framförts tanken på mera de- taljerade föreskrifter rörande den relativa skogstillgångens beräkande. Med hänsyn till domänstyrelsens uttalande, att tillräckliga utredningar och undersökningar i ifrågavarande avseende icke föreläge, har jag emel- lertid icke ansett tillrädligt att nu i instruktionen upptaga dylika detal- jerade bestämmelser. I likhet med domänstyrelsen utgår jag härvid från det förhållandet, att för beräkande av, bland annat, relativ skogstillgång enhetligt instruerad skoglig sakkunskap kommer att stå taxeringsmyndig- heterna till buds, utan att jag dock funnit skäl biträda det av länsjägmäs- taren i *Stockholms län* framförda förslaget, att skogssakkunnig skall, då landskamreraren därom förordnar, tillkallas av berednings- eller fastig- hetstaxeringsnämnd, och tillika åläggas viss reservationsplikt.

Föredragande departementschefen uppläser härafter inom finansdepartementet utarbetade förslag till

dels lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet,

samt hemställer, att dessa förslag måtte i proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla, och skall till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hjalmar Ekengren.

Bilaga till Kungl. Maj:ts proposition.

REPARTITIONSTALEN
FÖR JORDBRUKSFÄSTIGHET
UTLÅTANDE

AVGIVET AV

*1930 ÅRS KOMMUNALSKATTE-
BEREDNING*

M. M.

STOCKHOLM 1931
ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Till Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet.

I den skrivelse, nr 340, av 1930 års riksdag, som närmast föranlett tillsättandet av 1930 års kommunalskatteberedning, framhölls önskvärdheten av att vissa av 1928 års riksdag i skrivelse nr 344 påkallade utredningar rörande den kommunala beskattningen måtte utföras med den skyndsamhet, som med hänsyn till uppgifternas natur och omfattning vore möjlig, och åberopade riksdagen härvid bevillningsutskottets utlåtande nr 36. I detta förordade utskottet, att det i motioner vid riksdagen väckta spörsmålet om sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde från 0·06 till 0·05 borde särskilt undersökas i samband med den utredning, varom 1928 års riksdag gjort framställning.

Med föranledande, bland annat, härav, anhöll beredningen i skrivelse den 1 november 1930 till Herr Statsrådet, att Herr Statsrådet måtte utverka Kungl. Maj:ts bemyndigande för beredningen att verkställa undersökning rörande förskjutningen av den kommunala skattebördan mellan olika slag av beskattningsföremål dels vid en sänkning enbart av repartitionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde från 0·06 till 0·05 dels ock vid en dylik sänkning av samma repartitionstal tillika med en sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets skogsvärde från 0·04 till 0·03, i båda fallen förenad med motsvarande ändring beträffande det enligt 45 § kommunalskattelagen medgivna avdraget för vad som beskattats genom fastighetsskatt (procentavdraget). Undersökningen föreslogs skola särskilt avse 110 av beredningen utvalda kommuner samt gälla 1930 års taxeringar och de kommunalutskylder, som uttaxerats på grundval därav.

I anledning av berörda skrivelse uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 7 november 1930 åt beredningens ledamöter Kuylenstierna och Lundevall samt dess sekreterare att verkställa undersökning rörande fördelningen av den kommunala skattebördan mellan olika slag av beskattningsföremål, varjämte Herr Statsrådet genom beslut samma dag bestämde, att den statistiska bearbetning av deklaraionsmaterial, som för undersökningens verkställande funnes erforderlig, skulle avse de av beredningen föreslagna 110 kommunerna.

Beredningen har låtit företaga jämväl andra statistiska undersökningar. Av förenämnda tre personer har utarbetats redogörelse för undersökningar rörande verkningarna av förslag till ändrade bestämmelser om repartitionstalen för jordbruksfastighet och till jämkning av de skattefria avdragen vid den kommunala beskattningen.

Därjämte har beredningens sekreterare utarbetat en historik rörande repartitionstalen för fastighet vid kommunalbeskattningen.

Historik. Av nämnda historik inhämtas, bland annat, följande.

Då med 1843 års sockenstämmoförordning för första gången vidtogs en mera utförlig reglering av den kommunala bidragsskyldigheten, föreskrevs, att kommunalutskylder skulle utgöras för hemman å landet efter mantalet, för fastighet i stad efter taxeringsvärdet samt i övrigt efter bevillningen enligt bevillningsförordningens andra artikel (bevillning av lön, egendom, rörelse m. m.). Vid bestämmande av fyrktalen förutsattes, att de två förstnämnda slagen av beskattningsföremål skulle bli i viss mån starkare belastade än inkomst. Denna merbelastning, som i vederbörande riksdagsskrivelse motiverades därmed, »att sådana de kommunala angelägenheterna hittills visat sig, måste de anses huvudsakligen och allmännast, särdeles å landet, vara förenade med innehavandet av fastighet», anknöt, vad angår hemman å landet, till den ställning, mantalet av ålder intagit i avseende å de kommunala angelägenheterna.

De år 1862 utfärdade kommunalförfattningarna bröto emellertid med grundsatsen, att hemman på landet och fastighet i stad borde i högre grad än andra beskattningsföremål bidra till de kommunala utskylderna. Grundvalen för utskylder till primärkommuner och landsting blev principiellt bevillningen. Enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet skulle visserligen, vad hemmanen sinsemellan beträffade, kommunalutskylderna utgöras i förhållande till mantalet, men det samlade hemmantalet i kommunen skulle uppbära lika stor bråkdel av kommunalskatterna som av kommunens hela bevillning. Förarbetena till nämnda förordning samt förordningen om kommunalstyrelse i stad giva vid handen, att man ansett de skäl, som i fråga om primärkommunerna kunde föranleda vidgad bidragsskyldighet av fastighet, hava vunnit behörigt beaktande genom förefintligheten av bestämmelser, att, i händelse i lag eller allmän författning särskilda grunder för utgörandet av kommunalutskyld-

der funnes föreskrivna, dessa grunder skulle lända till efterrättelse. Bevillningen utgick vid denna tid på grundval av 1861 års bevillningsförordning. Förordningen, som innebar en omläggning av bevillningen, föreskrev att bevillningsavgift skulle erläggas för jordbruksfastighet med tre öre och för all annan fastighet med fem öre för 100 rdr av uppskattningsvärdet samt för inkomst av kapital och arbete med 1 % av inkomsten. I den av beredningens sekreterare utarbetade historiken hava berörts anledningarna till att bevillningen av jordbruksfastighet ej blev högre än den angivna, därvid bland annat vidrörts den betydelse, som i förevarande avseende må hava tillkommit grundskatterna.

1862 års bestämmelser, vilka, vad förhållandena å landet beträffade, torde hava medfört en icke obetydlig förskjutning av det kommunala skattetrycket till nackdel för, bland andra, löntagarna, undergingo emellertid ändringar redan år 1863. Ändringarna, som blott avsågo förordningen om kommunalstyrelse på landet, inneburo, dels att kommunalutskylderna skulle hemmanen emellan fördelas icke efter mantalet utan efter taxeringsvärdet, dels ock att jordbruksfastighet, evad den var i mantal satt eller ej, skulle i förhållande till bevillningen skatta dubbelt mot andra beskattningsföremål. Enligt ständernas beslut skulle nämligen jordbruksfastighet påföras en fyrk för 5 öre bevillning samt andra beskattningsföremål en fyrk för 10 öre bevillning. Initiativet till denna ökning av jordbruksfastighets skattebörd tog genom några motioner i prästeståndet, i vilka påtalades den förskjutning av det kommunala skattetrycket, som i följd av 1862 års bestämmelser ägt rum till löntagarnas nackdel. Till stöd för yrkandena om en ändrad fördelning av detta skattetryck framdrogos olika argument. Yrkandena rönt i viss mån tillmötesgående från bondeståndets sida. Fyrktalet var nämligen grundval icke blott för skattskyldigheten utan även för rösträtten, och samma bestämmelser, som till jordbrukarnas fördel åstadkommit en förskjutning av det kommunala skattetrycket, hade också till deras nackdel medfört en rubbning av maktförhållandena inom kommunerna. Av debatten i bondeståndet framgår klart, vilken betydelse man där fäste vid sistnämnda omständighet. Sammanhanget mellan skattskyldighet och rösträtt kom till uttryck i vederbörande riksdagsskrivelse, då som motivering för den antagna fyrktalssättningen åberopades: »Med avseende därå, att ägaren av den fasta jorden måste anses äga mera intresse för kommunens framtid, än ägaren av annan fastighet, löntagare eller rörelseidkare, bör även den förre i förhållande till de senare vidkännas en större andel i kommunalskatterna ävensom äga högre rösträtt vid kommunalfrågornas behandling; och enligt ständernas förmenande skulle förhållandet 5 till 10 närmast motsvara, vad billighet och rättvisa i detta fall krävde».

1863 års bestämmelser inneburo, att jordbruksfastighets taxeringsvärde skulle i förhållande till inkomst deltaga i utskylderna till kommunerna på landet i proportionen 0% till 1, d. v. s. att repartitionstalet för jord-

bruksfastighet skulle, vad nämnda utskylder angår, utgöra 0⁰⁶. I fråga om bevillningen tillades jordbruksfastighet detta repartitionstal först år 1892, då i samband med avskrivning av grundskatter och rustnings- och roteringsbesvär bevillningsavgiften för dylik fastighet höjdes från 3 till 6 öre per 100 kr. taxeringsvärde. Enligt vad vederbörande departementschef uttalade, förefanns för landskommunernas del ingen anledning att till följd av denna ändring av bevillningen rubba det gamla förhållandet mellan jordbruksfastighet och övriga beskattningsföremål. Höjningen av bevillningen av jordbruksfastighet föranledde däremot en motsvarande höjning av de utskylder, som utgjordes till landsting eller i stad för jordbruksfastighet.

Repartitionstalet för sådan fastighet undergick därpå ändring först genom 1928 års kommunalskattelag, vilken föreskrev, att repartitionstalet för jordbruksvärde skulle utgöra 0⁰⁶, för tomt- och industrivärde 0⁰⁵ samt för skogsvärde 0⁰⁴.

Genom 1928 års kommunalskattelag fastställdes även de vid kommunalbeskattningen gällande skattefria avdragen till sin nuvarande storlek. Frågan om storleken av nämnda avdrag har, enligt vad framgår av de direktiv, Herr Statsrådet lämnat för beredningens arbete, ansetts äga visst samband med frågan om repartitionstalen. Rörande den tidigare utvecklingen av berörda avdrag tillåter sig beredningen hänvisa, förutom till riksdagstrycket från 1927 och 1928 års riksdagar, till den historiska redogörelse, som återfinnes i 1921 års kommunalskattekommittés betänkande, del I, å sid. 180 ff.

**Statistiska
undersök-
ningar.**

Vid de statistiska undersökningarna rörande verkningarna av ifrågasatta ändringar av repartitionstalen för jordbruksfastighet har såsom alternativ I betecknats nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0⁰⁶ till 0⁰⁵ samt såsom alternativ II nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde från 0⁰⁶ till 0⁰⁵ och av repartitionstalet för skogsvärde från 0⁰⁴ till 0⁰³; allt i förening med motsvarande ändringar beträffande procentavdraget. Samtliga undersökningar hava gällt 1930 års taxeringar och utskylder, som uttaxerats på grundval därav.

*Ökning av ut-
debiteringen
per skatte-
krona i lands-
kommunerna
vid alterna-
tiva förslag
om ändring
av reparti-
tionstalen.*

De statistiska undersökningarna hava i första hand avsett att klarlägga vid berörda alternativ inträdande förskjutningar av utdebiteringssatserna i landskommunerna (inkl. köpingar) för allmän kommunalskatt. Härvid har man gått fram på två vägar.

Dels har för envar av samtliga landskommuner beräknats den utdebiteringssats, som skulle bli för handen, i händelse avseende allenast gjordes vid den vid alternativen inträdande minskningen av antalet fastighetsskattekronor och icke vid den ökning av antalet inkomstskatte-kronor, som i verkligheten inträder såsom en följd av ändringen rörande rätten till procentavdrag. Totala antalet skatte-kronor för varje kommun

har sålunda minskats för beräkning av utdebiteringssatsen vid alternativ I med $\frac{1}{6}$ av antalet fastighetsskatteskronor för jordbruksvärde och för beräkning av utdebiteringssatsen vid alternativ II ytterligare med $\frac{1}{6}$ av antalet fastighetsskatteskronor för skogsvärde. Av berörda undersökning framgår den högsta förskjutning (i undersökningsredogörelsen benämnd maximal förskjutning) som — med utgångspunkt från 1930 års taxering — utdebiteringen per skatteskrona i varje kommun kan undergå vid ifrågavarande alternativ.

Därjämte har för de 110 särskilt utvalda kommunerna, representerande rikets samtliga län, förskjutningen av utdebiteringssatsen undersökts med hänsyn jämväl tagen till den ökning av antalet inkomstskatteskronor, som enligt vad nyss framhållits blir en följd av procentavdragens minskning. För dessa kommuner har sålunda den verkliga förskjutningen beräknats i stället för den maximala. Då den förstnämnda undersökningen (maximalundersökningen) omfattar jämväl berörda 110 kommuner, erbjuder en sammanställning av de båda undersökningarna ett särskilt intresse. Härvid framgår nämligen, huru i nämnda kommuner — bland vilka några uppvisa de högsta maximala förskjutningarna enligt den samtliga kommuner omfattande undersökningen — den verkliga förskjutningen förhåller sig till den maximala. Såmedelst erhålles någon ledning för bedömande i allmänhet av i vad mån de maximala förskjutningarna behöva reduceras för att motsvara de verkliga, och sammanställningen blir sålunda av betydelse även vid avgörande av maximalundersökningens värde. Det ligger emellertid i öppen dag, att man blott med största försiktighet kan draga slutsatser från en kommun till annan eller andra kommuner angående i vilken omfattning bortfallande fastighetsskatteskronor ersättas av nytilkommande inkomstskatteskronor. Förutsättningen för att vid något av alternativen dylik ersättning skall erhållas är beträffande den enskilde skattskyldige den, att nettointäkten av jordbruksfastighet, för vilken han utgör fastighetsskatt och åtnjuter procentavdrag, överskjuter procentavdraget vid respektive alternativ. Ur sikte får ej heller lämnas de skattefria avdragens inverkan; nämnda avdrag kunna helt eller delvis konsumera den ökning av den taxerade inkomsten, som kan inträda vid alternativen. Förhållandet mellan nettointäkt och procentavdrag är avhängigt av bland annat fastighetens storlek, bruksform (eget bruk eller arrende), förekomst av skogsavverkning m. m. I fråga om de skattefria avdragens påverkan är förefintligheten av biinkomster av betydelse.

Undersökningarna rörande ändringarna av utdebiteringarna till allmän kommunalskatt per skatteskrona hava avsett dels de utdebiteringssatser, som — utan hänsyn till möjligen förekommande understöd av skatteutjämningsmedel — upptagits i kommunernas stater, dels de utdebiteringssatser, som återstå efter avdrag av dylika understöd. För beräkning av förskjutningarna i sistnämnda utdebiteringssatser har, i fråga

om de kommuner, som innevarande år erhållit understöd av skatteutjämningsmedel, uträknats, huru stora understöden skulle bliva, i händelse skatteunderlaget underginge den minskning, som beräknats inträda vid alternativen. Vid nämnda uträkningar har dock omräkning skett blott av de enligt vederbörliga skalor uträknade understöden, under det att de belopp, som därutöver tilldelats kommunerna, förutsatts förbliva oförändrade. Därefter har för nämnda kommuner uträknats den utdebitering per skattekrona, som vid gällande repartitionstal och vid repartitionstalen enligt alternativ I och alternativ II skulle uppstå, om det belopp, som antagits motsvara utdebiteringsbehovet av allmän kommunalskatt, minskades med beloppet av understöd av skatteutjämningsmedel. Då berörda beräkningar måst begränsas till att gälla vissa kommuner samt vid desamma icke kunnat beaktas alla ändringar i fråga om understödens storlek, äro de resultat, som erhållits, blott ungefärliga.

Vid nu berörda undersökningar har hänsyn ej tagits till skogsaccisens inverkan på utdebiteringssatserna. Anmärkas bör emellertid, att då skattesatsen för skogsaccisen är beroende av utdebiteringen per skattekrona till allmän kommunalskatt under vissa förflutna år, en av ändrade repartitionstal föranledd höjning av utdebiteringssatsen för sistnämnda skatt medför en höjning jämväl av den framtida skattesatsen för skogsaccisen. Men en stegring av skogsaccisen betyder, att det belopp, som behöver utdebiteras genom allmän kommunalskatt, blir mindre. Ökningen av skattesatsen för skogsaccisen orsakar sålunda i sin tur en sänkning av utdebiteringssatsen för allmänna kommunalskatten. Vid bedömande av de beräknade förskjutningarna får avseende göras vid denna sänkning.

Alternativ I.

Enligt maximalundersökningen, vid vilken ju förutsatts, att vid alternativen bortfallande fastighetsskattekronor icke bliva till någon del ersatta av nytilllkommande inkomstskattekronor, inträda vid alternativ I följande förskjutningar i de utdebiteringssatser rörande allmän kommunalskatt, som upptagits i landskommunernas stater. Utdebiteringen per skattekrona ökas för 1 519 kommuner eller 62·8 % av samtliga med 0·50 kr. eller därunder, för 754 kommuner eller 31·2 % av samtliga med 0·51 kr.—1 kr., för 118 kommuner eller 4·9 % av samtliga med 1·01 kr.—1·50 kr. samt för 17 kommuner eller 0·7 % av samtliga med 1·51 kr. eller däröver. Största förskjutningen, för Silte kommun i Gotlands län (utdeb. 16·80 kr.), uppgår till 2·17 kr. För 10 kommuner, som sakna jordbruksvärde, inträder icke någon ökning. I medeltal uppkommer för samtliga landskommuner en ökning av 0·45 kr.;¹ för landskommunerna i Götaland är siffran något högre (0·50 kr.), men i fråga om Svealand och Norrland lägre (0·35 kr. respektive 0·34 kr.). Högsta genomsnittliga ökningarna förete Gotlands, Skaraborgs

¹ Utgörande liksom samtliga ifråga om förskjutningarna av utdebiteringssatserna omnämnda medeltal ovägt tal, d. v. s. hänsyn har icke tagits till olikheter rörande skatteunderlagets storlek.

och Hallands län. En undantagsställning intar Kopparbergs län med synnerligen låg genomsnittlig ökning.

Den förskjutning, i kronor och öre räknad, som utdebiteringen per skatte-krona undergår vid alternativ I, blir större ju högre utdebiteringssatsen är och ju större andel av samtliga skatte-kronor i kommunen skatte-kronorna för jordbruksvärde utgöra. En fördelning av kommunerna efter dels utdebiteringssatsens höjd dels förskjutningens storlek utvisar också, att för kommuner med högre utdebitering i allmänhet inträder större ökning än för kommuner med lägre utdebitering. Av 239 kommuner med utdebitering per skatte-krona av högst 5 kr. förete sålunda endast 4 ökning med mer än 0⁵⁰ kr., medan i fråga om de 41 kommuner, för vilka utdebiteringen är större än 15 kr., ökningen överstiger i 39 fall 0⁵⁰ kr. och i 22 fall 1 kr.

Angives vid alternativ I inträdande maximal ökning av utdebiteringen per skatte-krona i procent av samma utdebitering, övar däremot storleken av nämnda utdebitering icke inflytande på storleken av berörda procentuella ökning. Denna utgör för 1120 landskommuner högst 5 %, för 1133 kommuner 5⁰¹—10 %, för 135 kommuner 10⁰¹—12 % samt för 20 kommuner 12⁰¹ % eller däröver. Största ökningen företer Remmarlövs kommun i Malmöhus län (utdeb. 7 kr.) med 13 %. Genomsnittliga ökningen för samtliga landskommuner utgör 5³⁸ %. Jämväl den procentuella ökningen är i genomsnitt större för kommunerna i Götaland än för kommunerna i Svealand och Norrland. För Norrbottens län med dess höga utdebiteringssatser är den procentuella ökningen väsentligt mindre utpräglad än den i kronor och öre uttryckta.

Tages hänsyn till den lindring av skattetrycket, som understöden av skatteutjämningsmedel medföra, bliva ökningarna givetvis mindre. Därest vid bestämmande av utdebiteringsbehovet nämnda understöd från-räknas, utgör den maximala ökningen för 1859 landskommuner eller 76⁹ % av hela antalet högst 0⁵⁰ kr., för 538 kommuner eller 22² % av samtliga 0⁵¹ kr.—1 kr. samt för 11 kommuner eller 0⁵ % av samtliga 1⁰¹ kr. eller däröver. Största ökningen 1⁴¹ kr. inträffar för Skarstads kommun i Skaraborgs län (utdeb. 11 kr.). Genomsnittliga ökningen enligt nu ifrågavarande beräkningar är 0³⁵ kr.

I procent räknad utgör ökningen för 1368 kommuner 5 % eller där- under, för 954 kommuner 5⁰¹—10 % samt för 86 kommuner 10⁰¹ % eller däröver. Remmarlövs kommun har icke erhållit understöd av skatteut-jämningsmedel, varför siffran 13 % icke antagits på grund av skatteut-jämningen undergå reducering. I genomsnitt uppgår ökningen till 4⁷² %.

De angivna förskjutningarna hava, som nämnts, beräknats uppkomma under förutsättning, att ändring ej sker i fråga om inkomstskatte-kronor-nas antal. I verkligheten bliva därför förskjutningarna mindre utpräg-lade. För bedömande av i vad mån berörda förskjutningar kunna anta-gas bliva motsvarade av verkliga har för de 110 utvalda kommunerna

undersökts förhållandet mellan vid alternativ I tillkommande inkomstskattekrönor och vid samma alternativ bortfallande fastighetsskattekrönor. Det procenttal, som uttrycker angivna förhållande, varierar för nämnda kommuner från 0·66 (Storsjö, Jämtlands län) till 65·62 (Sandvik, Jönköpings län) samt utgör i genomsnitt för samtliga kommunerna 23·33. Sistnämnda siffra betyder, att i fråga om berörda kommuner den maximala ökningen av utdebiteringssatsen reduceras med i genomsnitt ungefär 23 %. Kommunerna i Norrland uppvisa ett högre medeltal än kommunerna i Svealand och Götaland. En tendens till lägre siffror för de kommuner, däri skatteunderlaget till övervägande del utgöres av jordbruksvärde, synes kunna urskiljas.

Alternativ II. I fråga om alternativ II uppvisar maximalundersökningen nedannämnda ändringar av de utdebiteringssatser för allmän kommunalskatt, som upptagits i landskommunernas stater. I 1152 kommuner eller 47·6 % av hela antalet inträder ökning av högst 0·50 kr. per skattekröna, i 996 kommuner eller 41·2 % ökning av 0·51 kr.—1 kr., i 219 kommuner eller 9·1 % ökning av 1·01 kr.—1·50 kr. samt i 41 kommuner eller 1·7 % ökning över 1·50 kr. För 10 kommuner uppstår icke någon ökning. Förskjutningen blir större ju högre utdebiteringssatsen är och ju större del bortfallande skattekrönor för jordbruksvärde och skogsvärde utgöra av samtliga skattekrönor. Största ökningen företer Storsjö kommun i Jämtlands län (utdeb. 20·67 kr.) med 3·51 kr. (jfr nedan), följd av två kommuner med ökning av resp. 2·45 kr. och 2·31 kr. Genomsnittliga ökningen för samtliga landskommuner är 0·56 kr. För Svealand är medeltalet 0·48 kr., för Götaland 0·58 kr. samt för Norrland 0·58 kr. De olika landsdelarna av riket äro alltså i fråga om storleken av berörda ökning mera jämställda än vid alternativ I. Även i andra avseenden innebär alternativ II en utjämning av vid alternativ I föreliggande olikheter länen emellan i fråga om storleken av genomsnittlig ökning. Exempelvis för Värmlands län samt — i någon mån — för Jönköpings och Kronobergs län ligga sålunda ökningarna vid alternativ II mera i nivå med riksmedeltalet för samma alternativ än vad fallet är i fråga om ökningarna vid alternativ I och riksmedeltalet för detta alternativ. Å andra sidan medför alternativ II för Jämtlands och Norrbottens län en markerat hög genomsnittssiffra i fråga om ökningens storlek. De största genomsnittliga ökningarna vid alternativ II inträffa för Gotlands, Norrbottens, Jämtlands, Skaraborgs och Hallands län.

Uttryckt i procent av utdebiteringen per skattekröna utgör maximalökningen för 698 landskommuner högst 5 %, för 1393 kommuner 5·01—10 %, för 256 kommuner 10·01—12 % samt för 61 kommuner 12·01 % eller däröver. Största ökningen har Storsjö kommun med 16·98 %. I genomsnitt för samtliga landskommuner inträder en ökning av 6·67 %.

Enligt de beräkningar, vid vilka hänsyn tagits till sänkningen av utdebiteringen per skattekröna genom understöd av skatteutjämningsmedel,

utgör maximala ökningen för 1 469 landskommuner eller 60·8 % av samtliga 0·50 kr. eller därunder, för 905 kommuner eller 37·4 % av samtliga 0·51 kr.—1 kr., för 32 kommuner eller 1·3 % av samtliga 1·01 kr.—1·50 kr. samt för 2 kommuner eller 0·1 % av samtliga över 1·50 kr. Genomsnittliga ökningen utgör 0·44 kr. Jämväl enligt nämnda beräkningar inträffar största ökningen, 1·74 kr., för Storsjö kommun. För, bland andra, denna kommun har förskjutningen av utdebiteringssatsen undersökts med hänsyn jämväl tagen till uppkommande förändring av antalet inkomstskattekronor. Beaktas denna ändring, som för Storsjö är mycket obetydlig, utgör ökningen 1·73 kr. eller 12·76 % (vid alternativ I utgör ökningen under motsvarande förutsättningar 0·64 kr. eller 4·72 %).

Den procentuella ökningen uppgår för 903 kommuner till högst 5 %, för 1 330 kommuner till 5·01—10 % samt för 175 kommuner 10·01 % eller däröver. Genomsnittliga ökningen utgör 5·85 %.

Beträffande de särskilt undersökta 110 kommunerna återkomma vid alternativ II bortfallande fastighetsskattekronor för jordbruksvärde och skogsvärde i genomsnitt till 30·22 % i form av inkomstskattekronor. Jämväl här föreligger högsta siffran, 83·12 %, för Sandviks kommun och lägsta, 0·47 %, för Storsjö kommun.

En jämförelse mellan utdebiteringssatserna vid alternativ I och utdebiteringssatserna vid alternativ II utvisar bland annat följande.

Alternativ II
jämfört med
alternativ I.

I fråga om 194 landskommuner, som sakna skogsvärde, medför alternativ II icke någon förskjutning av utdebiteringssatsen vid alternativ I. Under förutsättning att förändring icke inträder i avseende å antalet inkomstskattekronor, uppkommer vid alternativ II i förhållande till alternativ I ökning av de i landskommunernas stater upptagna utdebiteringssatserna med högst 0·10 kr. för 1 338 landskommuner eller 55·3 % av hela antalet, med 0·11 kr.—0·25 kr. för 600 kommuner eller 24·8 % av samtliga, med 0·26 kr.—0·50 kr. för 244 kommuner eller 10·1 % av samtliga, med 0·51 kr.—1·11 kr. för 41 kommuner eller 1·7 % av samtliga samt med 2·21 kr. för en kommun (Storsjö). I genomsnitt för samtliga landskommuner utgör förskjutningen 0·11 kr. För landskommunerna i Norrland utgör genomsnittliga ökningen 0·24 kr., medan medeltalen i fråga om Svealand och Götaland äro respektive 0·13 kr. och 0·08 kr. Största genomsnittliga ökningarna inträda för Jämtlands, Norrbottens och Värmlands län. De lägsta medeltalen uppvisa Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus samt Skaraborgs län. Då ifrågavarande förskjutning tenderar att bli större, ju förhållandevis flera skattekronorna för skogsvärde äro, blir den mera utpräglad i skogrika kommuner och landsdelar.

Sättes berörda, vid alternativ II inträdande ytterligare förskjutning av den år 1930 fastställda utdebiteringen per skattekrona i relation till nämnda utdebitering, utgör förskjutningen för 1 129 kommuner högst 1 %, för 825 kommuner 1·01—3 %, för 216 kommuner 3·01—5 % samt för 54 kommuner över 5 %. Genomsnittssiffran är 1·29 %.

Tages åter hänsyn till den lindring av skattetrycket, som skatteutjämningen medför, har ökningen beräknats utgöra för 1 483 kommuner eller 61·3 % av samtliga högst 0·10 kr., för 580 kommuner eller 24 % av samtliga 0·11 kr.—0·25 kr., för 144 kommuner eller 6 % av samtliga 0·26 kr.—0·50 kr. samt för 17 kommuner eller 0·7 % av samtliga 0·51 kr. eller däröver. Storsjö kommun har jämväl enligt nu ifrågavarande beräkningar största ökningen med 1·09 kr. Genomsnittliga förskjutningen är 0·09 kr.

Den procentuella ökningen utgör för 1 247 kommuner högst 1 %, för 774 kommuner 1·01—3 %, för 163 kommuner 3·01—5 % samt för 40 kommuner över 5 %. Genomsnittliga ökningen är 1·13 %.

För de särskilt undersökta kommunerna återkomma av de skattekronor för skogsvärde, som bortfalla vid alternativ II, i genomsnitt 45·09 % i form av inkomstskattekronor.

*Skattebördans
förskjutning
i vissa lands-
kommuner
mellan olika
grupper av
skattskyldiga
vid alterna-
tiva förslag
om ändring
av reparti-
tionstalen.*

*Undersökning
beträffande
110 kom-
muner.*

Förskjutningarna av utdebiteringssatsen giva ett uttryck för de förändringar av skattebördan, som vid de olika alternativen uppstå för de skattskyldiga som icke utgöra fastighetsskatt för jordbruksfastighet eller åtnjuta procentavdrag för dylik fastighet. Den procentuella förskjutningen av utdebiteringssatsen motsvarar i fråga om nämnda kategori skattskyldiga den ökning av den allmänna kommunalskattens belopp, tagen i procent av samma belopp, som vid alternativen inträder. Beträffande åter de skattskyldiga, som utgöra fastighetsskatt för jordbruksfastighet eller åtnjuta procentavdrag för sådan fastighet, är en ändring av utdebiteringssatsen icke utan vidare signifikativ för en ändring av skattebördan, då ju i fråga om dessa skattskyldiga hänsyn även måste tagas till ändringen av antalet skattekronor. Beträffande de av beredningen utvalda 110 kommunerna har undersökts, i vad mån vid ifrågavarande alternativ ändring av skattebördan inträder å ena sidan för ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet och å andra sidan för övriga skattskyldiga. I skattebördan för ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet har därvid inräknats den skogsaccis, som utdebiterats på grundval av 1930 års virkestaxering. Hänsyn har icke tagits till understöden av skatteutjämningsmedel. Den minskning eller ökning av skattebördan, som kan inträda vid alternativen, har uttryckts i procent av samma skattebörda. I de angivna kommunerna varierar den lättnad av skattebördan, som uppkommer för ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet, från 0·29 % till 9·78 % vid alternativ I och från 0·45 % till 11·07 % vid alternativ II. Den häremot svarande ökningen av skattebördan för »övriga skattskyldiga» d. v. s. de i ifrågavarande avseende jämslällda grupperna av ägare av annan fastighet och andra skattskyldiga, växlar vid alternativ I från 0·81 % till 11·44 %, och vid alternativ II från 1·62 % till 16·93 %. I genomsnitt för samtliga kommuner utgör lättnaden för jordbrukargruppen 2·84 % respektive 3·83 % och ökningen för »övriga skattskyldiga» 3·87 % respektive 5·23 %. Skattebördan för jordbrukargruppen utgör vid gällande repartitionstal genomsnittligen 57·67 % av den

samlade skattebördan. Tillämpas de funna medeltalen i de utvalda 110 landskommunerna på rikets samtliga landskommuner, d. v. s. antages det, att av skattebördan i samtliga landskommuner 57.67 % komma på ägare och brukare av jordbruksfastighet samt att vid de båda alternativen skattebördan för nämnda skattskyldiga undergår en genomsnittlig minskning av 2.84 % respektive 3.83 %, så inträder, eftersom totalbeloppet av allmän kommunalskatt och skogsaccis i landskommunerna utgör cirka 120 milj. kr., för ifrågavarande skattskyldiga en skattelättnad av cirka 2 milj. kr. vid alternativ I och av ytterligare cirka $\frac{3}{4}$ milj. kr. vid alternativ II. Det kan emellertid antagas, att de verkliga siffrorna bli lägre än de sålunda kalkylerade.

En mera detaljerad undersökning rörande skattebördans fördelning och vid alternativen inträdande förskjutningar av densamma har företagits beträffande 10 kommuner. Dessa kommuner äro: Litslena i Uppsala län, Järstad i Östergötlands län, Bottnaryd i Jönköpings län, Norra Vram och Lyngby i Malmöhus län, Hålanda i Älvsborgs län, Varv i Skaraborgs län, Ramnäs i Västmanlands län, Ramsjö i Gävleborgs län samt Ådalsliden i Västernorrlands län. Av de angivna kommunerna äro Litslena, Järstad, Lyngby och Hålanda utpräglade jordbrukskommuner samt Norra Vram och Varv blandade jordbruks- och industrikommuner. I Bottnaryd, Ramsjö och Ådalsliden är skogsvärdet jämförelsevis betydande; i Ramnäs utgöra några industriföretag viktiga beskattningsföremål.

Vid ifrågavarande undersökning hava särskilts dels ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet, dels ägare av annan fastighet, dels övriga skattskyldiga, men envar av dessa huvudgrupper har blivit föremål för en långt gående fördelning. Inom den förstnämnda gruppen hava sålunda urskilts ägare av jordbruksfastighet, som själva bruka sin fastighet, ägare av utarrenderad fastighet samt arrendatorer. Ägare av utarrenderad fastighet och arrendatorer hava åter fördelats med hänsyn till om fastighets-skatt för jordbruksfastighet blivit av dem utgjord eller ej. Samtliga undergrupper för ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet hava uppdelats efter storleken av åkerarealen å respektive fastighet. Inom grupperna »ägare av annan fastighet» och »övriga skattskyldiga» hava löntagare och rörelseidkare redovisats särskilt, varjämte i fråga om nämnda grupper fördelning av de skattskyldiga ägt rum med hänsyn till storleken av till allmän kommunalskatt taxerad inkomst.

För varje grupp har, bland annat, beräknats de procentuella förskjutningar, som skattebördan av allmän kommunalskatt och skogsaccis blir underkastad vid alternativ I och alternativ II. Jämväl har angivits de absoluta skattebeloppen vid gällande repartitionstal och repartitionstalen vid berörda alternativ.

Vissa tabeller hava uppgjorts för belysande av individuella fall.

Undersökningen utvisar i fråga om alternativ I, bland annat, följande. Gruppen »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet» — tagen i sin hel-

Specialunder-
sökning be-
träffande 10
kommuner.

het — erhåller i samtliga granskade kommuner lättnad av skattebördan, vilken lättnad varierar från 1·04 till 9·87 % och i genomsnitt för samtliga 10 kommuner utgör 3·2 %. Sistnämnda siffra innebär, att för ifrågavarande skattskyldiga en skattelindring av i medeltal 5·92 kr. uppstår. Lättnaden är något större, eller 3·9 %, för undergruppen »ägare av jordbruksfastighet med fastigheten under eget bruk». Anmärkningsvärt är, att för ägare av fastighet med åkerareal av t. o. m. 2 hektar minskning av skattebördan mestadels uppstår. I genomsnitt inträder för ifrågavarande fastighetsägare en lättnad av 3·5 %, motsvarande en skattenedsättning av i medeltal 1·40 kr.¹ Jämväl för övriga klasser av skattskyldiga inom nämnda grupp lättas skattebördan, och lättnaden blir i allmänhet större ju större fastighetens åkerareal är. Utgör denna 2·1—10 hektar, uppgår skattelindringen i genomsnitt till 3·8 % eller 3·80 kr. per skattskyldig; överskjuter arealen 10 men ej 30 hektar blir lättnaden 5·4 % eller per skattskyldig 11·91 kr. Ägare av fastighet med åkerareal av över 100 hektar erhålla en lättnad av i medeltal 8·6 %, innebärande för envar en skattenedsättning av c:a 29 kr. För arrendatorer, som utgöra fastighetsskatt, uppkommer en tämligen stor lindring av skattebördan, nämligen med 9·3 %. De ägare av jordbruksfastighet, som ej äro skattskyldiga för sina respektive fastigheter, erhålla däremot en med 6·6 % ökad skattebörda. Utgöres åter fastighetsskatten för den utarrenderade fastigheten av ägaren, inträder för denne en lättnad av i genomsnitt 5·3 %, medan arrendatorn får underkasta sig en skatteökning av 1·8 %.

I fråga om andra skattskyldiga än ägare och brukare av fastighet ökas skattebördan med i genomsnitt 3·1 %, eller 2·17 kr. per skattskyldig. Ökningen varierar för de undersökta kommunerna från 0·86 % till 9·75 %. För 1949 löntagare med taxerad inkomst av 1 500 kr. eller därunder utgör skatteökningen i medeltal 1·27 kr.

I de undersökta 10 kommunerna medför alternativ II vid jämförelse med alternativ I en minskning av skattebördan för gruppen »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet». Skattebördan enligt gällande repartitionstal lättas nämligen vid förstnämnda alternativ med i genomsnitt 4·7 %, eller 8·69 kr. per skattskyldig. Alternativ II innebär i förhållande till alternativ I i allmänhet icke någon fördel för ägare av icke utarrenderade jordbruksfastigheter med åkerareal t. o. m. 2 hektar, då skogstillgången på dessa fastigheter mestadels är ringa. Vid jämförelse med skattebördan enligt gällande repartitionstal medför alternativ II dock en lättnad av i genomsnitt 2·6 %. Arrendatorer, vare sig de erlägga fastighetsskatt eller ej, få likaledes i allmänhet högre skattebörda vid alternativ II än vid alternativ I. Däremot är, såvitt de undersökta kommunerna angår, förstnämnda alternativ i allmänhet i viss mån fördelaktigt för hemmansägare och ägare av större bruk. I fråga om skogsfastigheter kan detta alternativ

¹ För tre kommuner inträder dock genomsnittligen ökning.

förorsaka en betydlig skattenedsättning. Som exempel på verkningarna av alternativ II kan anföras, att, medan för tolv skogsbolag i Ådalslidens kommun skattebördan sjunker från 28 620 kr. vid alternativ I till 28 427 kr. vid alternativ II eller med 193 kr., så uppkommer för 4 dylika bolag i Ramsjö kommun en minskning från 20 941 kr. till 19 321 kr. eller med 1 620 kr. I sistnämnda kommun ökas samtidigt skattebördan för 319 lön-tagare med taxerad inkomst av 1 500 kr. eller därunder med tillhopa 786 kr., eller 2⁴⁶ kr. per person. Olikheten i bolagens ställning har, bland annat, sin grund i avverkningsförhållandena.

Vid alternativ II undergår den skattebörda, som i ifrågavarande kommuner enligt gällande repartitionstal åvilar andra än ägare och brukare av fastighet, en ökning av i genomsnitt 4⁶ % eller 3²⁰ kr. per skattskyldig.

Inom beredningen hava jämväl i fråga om de 10 specialgranskade kommunerna undersökts verkningarna av alternativ I i förening med viss jämkning av de skattefria avdragen. Sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde har därvid kombinerats med åtta alternativa förslag, betecknade a)—h), till ändring av nämnda avdrag.¹ Ändringarna hava ineburit, att skattskyldiga, vilkas beskattningsbara inkomster icke överstigit visst lägre belopp, tillerkänts extra skattefria avdrag från de belopp, som återstå sedan de skattefria avdragen enligt nuvarande regler ägt rum. Dessa extra avdrag hava följaktligen icke blivit föremål för s. k. bankning.

Vid undersökningen har hänsyn blott tagits till den skattebörda, som representeras av allmän kommunalskatt. Skogsaccisen har följaktligen ej medräknats, vilket torde observeras vid jämförelse med i det föregående angivna siffror.

Av undersökningen framgår, bland annat, följande.

Medan beträffande ifrågavarande 10 kommuner medelutdebiteringen enligt 1930 års utdebiteringssatser är 11⁴³ kr. och vid alternativ I 12⁰³ kr., varierar den vid angivna jämkningar av de skattefria avdragen från 12⁵⁹ kr. (a) till 12²⁰ kr. (h). Gruppen »ägare och arrendatorer av jordbruks-

Verkningarna av sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighetsjordbruksvärde från 0.06 till 0.05 i förening med vissa jämkningar av de skattefria avdragen.

¹ Förslagen innebära:

Till allmän kommunalskatt beskattningsbar inkomst, vid vilken extra skattefria avdrag tillkomma		E x t r a a v d r a g			
		Ortsgrupp I		Ortsgrupp II	
		Grundavdrag	Familjeavdrag	Grundavdrag	Familjeavdrag
Kronor		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
a)	högst 1 000	40	20	20	20
b)	» 500	40	20	20	20
c)	» 1 000	40	—	20	—
d)	» 500	40	—	20	—
e)	» 1 000	30	—	20	—
f)	» 500	30	—	20	—
g)	» 1 000	20	—	20	—
h)	» 500	20	—	20	—

fastighet» erhåller vid berörda jämkningar i genomsnitt fortfarande lättnad av skattebördan, ehuru skattelindringen blir mindre än vid enbart nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde. Vid alternativ I utan jämkning av de skattefria avdragen utgör nämligen lättnaden i medeltal 3·5 %, medan den varierar från 1·3 % vid a) till 2·8 % vid h). För ägare av icke utarrenderade fastigheter med åkerareal av t. o. m. 2 hektar utgör skattenedsättningen, därest de skattefria avdragen ej jämkas, 3·5 %, men, om dylik jämkning sker, 9·3 % vid a) och 4·6 % vid h). Är fastighetsarealen 2·1—10 hektar, uppgår utan jämkning av avdragen lättnaden till 4·1 %, varemot vid jämkning av desamma skattelindringen växlar från 3·6 % till 3 %; överskjuter arealen 10 men ej 30 hektar är, utan jämkning av avdragen, skattenedsättningen 5·8 %, medan den vid a) utgör 2·7 % och vid h) 4·7 %. För ägare av fastighet med åkerareal av över 100 hektar utgör lättnaden 8·7 %, i händelse avdragen ej jämkas, men vid a)—h) 4·7—7·4 %.

Andra skattskyldiga än ägare och brukare av fastighet erhålla vid alternativ I utan jämkning av de skattefria avdragen en skatteökning av 3·1 % medan, om jämkning äger rum, ökningen växlar från 0·2 % (a) till 2·1 % (h). Beträffande löntagare med taxerad inkomst av högst 1500 kr. uppkommer vid enbart sänkning av repartitionstalet för jordbruksvärde en ökning av skattebördan med 3·7 %, varemot, om jämkning sker av avdragen, skattelindring inträder, utgörande vid a) 7 % och vid h) 0·5 %. I fråga om löntagare med taxerad inkomst om 3 010 kr.—6 000 kr. utgör ökningen vid enbart sänkning av repartitionstalet 3·3 %, vid a) 7·1 % och vid h) 4·3 %.

*Avkastning av
jordbruks-
fastighet och
annan fastig-
het.*

För tio landskommuner har undersökning vidtagits rörande avkastningen av jordbruksfastighet och annan fastighet. Ifrågavarande kommuner, representerande olika typer, äro: Litslena i Uppsala län, Järstad i Östergötlands län, Bottnaryd i Jönköpings län, Furuby i Kronobergs län, Ysane i Blekinge län, Norra Vram och Lyngby i Malmöhus län, Hålanda i Älvsborgs län, Varv i Skaraborgs län och Ramnäs i Västmanlands län. Enligt undersökningen uppgår i genomsnitt för ifrågavarande kommuner nettointäkten av jordbruksfastighet till 6·6 % av taxeringsvärdet. Högsta siffran utvisar Ysane kommun med 9·4 % och lägsta Norra Vram med 3·1 %. Nettointäkten av annan fastighet utgör däremot i medeltal 2·6 % av taxeringsvärdet och varierar från 4·5 % i Ramnäs kommun till 0·2 % i Norra Vrams och Varvs kommuner.

*Municipal-
utskylder.*

Utdebiteringssatserna för municipalsamhällena hava jämväl varit föremål för beaktande. Förskjutning av berörda utdebiteringssatser inträder emellertid allenast för några få samhällen, och ökningen överstiger i intet fall 0·01 kr.

Även beträffande landstingen hava beräkningar företagits rörande de förskjutningar i utdebiteringssatserna som uppkomma vid alternativen. Antages det att bortfallande fastighetsskatteskronor icke till någon del återkomma i form av inkomstskatteskronor, utgör förskjutningen i genomsnitt för samtliga landsting vid alternativ I 0⁰⁴ kr. och vid alternativ II 0⁰⁶ kr. Vid förstnämnda alternativ inträder största förskjutningen, 0⁰⁷ kr., för Gotlands och Malmöhus län och lägsta 0⁰¹ kr. för Stockholms län. Vid alternativ II har Jämtlands län största ökningen med 0¹² kr. och Stockholms län alltför den lägsta med 0⁰² kr.

*Landstings-
utskylder.*

Vad vägbeskattningen angår komma de ändrade repartitionstalen för fastighet ej att medföra någon ändring av beskattningsunderlaget i vad detta utgöres av vägfyrk för fastighet. Genom procentavdragens minskning uppstår däremot någon ökning av beskattningen av jordbrukets inkomster. Att uträkna den förskjutning av skattebördan över på jordbruksfastigheternas ägare, som härav blir en följd, har beredningen ansett innebära en i förhållande till frågans ringa betydelse alltför vidlyftig uppgift.

Vägs katt.

Vid ovan angivna undersökningar rörande skatteutjämningsunderstöden hava beräkningar företagits rörande sammanlagda beloppet av dylika understöd vid alternativ I och vid alternativ II. Enligt nämnda beräkningar, vilkas värde är begränsat bland annat därigenom, att desamma dels allenast avsett de landskommuner som innevarande år erhållit dylikt understöd, dels hänfört sig till utdebiteringssatserna enligt maximalundersökningen, skulle det erforderliga bidraget av skatteutjämningsmedel för nämnda kommuner utgöra vid alternativ I 6 052 661 kr. och vid alternativ II 6 201 185 kr. Innevarande år har i understöd av skatteutjämningsmedel till landskommunerna utdelats 5 638 460 kr.

*Erforderligt
tillskott av
skatteutjäm-
ningsmedel.*

På grundval av de verkställda utredningarna har beredningen till granskning upptagit vissa synpunkter, som återopats i den tidigare förda diskussionen rörande repartitionstalen för jordbruksfastighet.

Beredningen.

Söker man i historisk belysning klarlägga grunden till de gamla repartitionstalen 0⁰⁶ för jordbruksfastighet och 0⁰⁵ för annan fastighet, vilka ännu bestå — avvikelserna beträffande skogsvärde samt tomt- och industrivärde innebära i verkligheten ej ett frångående av dessa repartitionstal utan en tillämpning av dem i särskilda fall i annan form än den eljest vedertagna — så finner man, att denna grund är ganska oklar.

Repartitionstalen för bevillningen och repartitionstalen för kommunalskatten hava sålunda var sin särskilda historia.

Vad *bevillningen* angår tillkom repartitionstalet 0⁰⁶ i utbyte mot repartitionstalet 0⁰³ i samband med grundskatternas avskrivning. Men går man än längre tillbaka, till tiden för tillkomsten av repartitionstalet 0⁰³, så förefaller det, som om grundskatternas befintlighet spelat en jäm-

förelsevis underordnad roll vid dess bestämmande. Man utgick i det kommittébetänkande, som låg till grund för diskussionen vid 1859—60 års riksdag, när denna fråga förevar, från likställighet för jordbruksfastighet och annan fastighet med repartitionstalet 0⁰⁴ för bådadera. Då det antogs, att annan fastighet i genomsnitt avkastade minst 5 % på taxeringsvärdena, höjde man emellertid vid riksdagen repartitionstalet för annan fastighet till 0⁰⁵. Vad åter jordbruksfastighet angår väntade man i anledning av andra lagändringar en kraftig uppgång av taxeringsvärdena — vilken också kom till stånd — och detta i förening med några mera obestämda överväganden om jordbruksfastighetens gäldbundenhet och dess avkastning i förhållande till annan fastighet synes hava varit anledningen till att repartitionstalet för jordbruksfastighet sänktes till 0⁰³, låt vara att förekomsten av grundskatterna möjligen varit en bidragande orsak till denna sänkning.

I fråga om *kommunalskatten* var den gamla av intresseprincipen motiverade ståndpunkten, att all fastighetsinkomst skulle deltaga dubbelt mot annan inkomst. När repartitionstalen 0⁰³ respektive 0⁰⁵ fastställdes för bevillningen, tänkte man sig däremot likställighet för den kommunala beskattningen med bevillningen, vilken antogs svara mot inkomsten. Men detta genom 1862 års kommunalförordningar kungjorda beslut förorsakade så betydande omkastningar i den kommunala skattebördan ute i landet, att redan år 1863 efter motioner inom prästeståndet, under förnyat återopande av intresseprincipen, siffran för jordbruksfastighet fördubblades, medan siffran för annan fastighet lämnades oförändrad. Detta skedde visserligen genom tre stånds beslut gentemot bondeståndet, men sistnämnda stånd biträdde dock ett förslag om att siffran 0⁰³ skulle höjas till 0⁰⁵, varigenom beträffande kommunalskatten likställighet för all fastighet skulle ernås. Att ändringen ej mötte starkare motstånd än som skedde måste tillskrivas den kommunala rösträttens anknytning till fyrktalssättningen, som förorsakade att med intresset att hålla skattestrycket nere konkurrerade intresset om det kommunala inflytandet.

Beredningen finner det ej möjligt att av denna utveckling, vilken uppenbarligen delvis varit ett resultat av politiska maktförhållanden och kompromisser, utläsa någon fast grundval för de gällande repartitionstalen. De skäl, som på sin tid motiverade de nuvarande repartitionstalens tillkomst, synas sålunda ej vare sig kräva repartitionstalens bibehållande eller kunna med nämnvärd styrka återopas för ändring av desamma.

Den på beredningens föranstaltande verkställda statistiska utredningen synes innebära ett tillräckligt material för bedömande av frågan om de verkningar alternativt ifrågasatta ändringar av repartitionstalen skulle medföra. Att hela spörsmålets räckvidd ej bör skattas alltför högt, framgår med all önskvärd tydlighet därav, att den sammanlagda skatteminskning, som skulle uppstå för jordbrukarna, vid alternativ I torde kunna väntas understiga 2 milj. kr., och att den ytterligare minskningen vid al-

ternativ II torde komma att understiga $\frac{3}{4}$ milj. kr. Med samma belopp skulle skattebördan för andra än innehavarna av jordbruksfastighet kunna tänkas höjd, därest ingen del av ökningen motvägdes av skatteutjämningsbidrag. Detta hindrar ej, att i enskilda fall ändringen kan komma att avse från de skattskyldigas synpunkt ej ringa belopp. I kommuner, där jordbruksfastigheterna representera en mindre del av beskattningsföremålen, kan skattelättnaden för dessas innehavare i vissa fall närma sig en sjättedel, medan i kommuner, där jordbruksfastigheterna påtagligen dominera, skatteökningen för övriga beskattningsföremål skulle kunna tänkas bli betydligt större. I praktiken visar det sig emellertid — här om bär den gjorda undersökningen vittnesbörd — att vid alternativ I i intet fall ändringen gör några påfallande höga utslag utan verkar relativt jämnt, under det att vid alternativ II förskjutningen *kan* bli betydande. Storsjö i Jämtland utgör i dylikt avseende ett beaktansvärt exempel. Verkningarna av de olika förslagen komma givetvis att mildras genom skatteutjämningsbidragen, därest de för dylika bidrag gällande skalor ej sänkas. De i nu gällande lagstiftning meddelade grunderna för anskaffning av medel för dylika bidrag synas för övrigt kunna bereda tillgång till tillräckligt stort belopp för de ökade understöden.

Det ligger i sakens natur, att de ifrågasatta ändringarna skola åstadkomma förskjutningar i skattebördan, dels mellan ägare av jordbruksfastighet å ena sidan och övriga skattskyldiga å andra sidan dels mellan jordbrukarna inbördes. Dylika förskjutningar skulle i själva verket vara ändringarnas syftemål. Att skatten skulle ökas för, bland andra, mindre löntagare, ligger även i sakens natur. Det var ock att vänta, vad den verkställda utredningen bekräftat, att för ägarna av de minsta jordbruksfastigheterna stundom ett liknande resultat skulle uppstå, då ofta för dem den i fastighetsbeskattningen liggande garantin ej behöver tagas i anspråk, enär vederbörande kunna fullt utnyttja sina procentavdrag.

Beredningen har emellertid tänkt sig, att mot en ändring av repartitionstalen kan göras den invändningen, att kommunalskattesystemet är ett odelbart helt, och att visst samband finnes mellan repartitionstalen för jordbruksfastighet och ortsavdragen. Dessa sistnämnda skulle med andra ord hava fastställts från den utgångspunkten att repartitionstalet för jordbruksvärde vore 0%. Beredningen har fördenskull, på sätt av det föregående framgår, undersökt, huruvida ej utväg kunde finnas att utan ändring av systemet för ortsavdragen åstadkomma sådan sänkning av beskattningsunderlaget för de minsta inkomsttagarna, att för dem sänkningen av repartitionstalet för jordbruksfastighet skulle i huvudsak neutraliseras. Ett dylikt resultat skulle enklast kunna ernås på det sätt, att för de inkomsttagare, som ha den minsta beskattningsbara inkomsten, denna ytterligare minskas med visst för alla lika belopp. Den komplikation, som härav skulle uppstå i själva taxeringsförfarandet, är obetydlig. De undersökningar beredningen företagit om verkningarna av

vissa olika förslag ådagalägga detta. Då jordbruksfastigheten representerar en mera avsevärd del av beskattningsunderlaget blott i kommuner inom ortsgrupperna I och II, skulle ändringen kunna inskränkas att gälla blott dessa ortsgrupper.

Såsom nyss antytts, skulle sänkningen av repartitionstalen för jordbruksfastighet medföra viss förskjutning i beskattningen även mellan ägarna av jordbruksfastighet inbördes. Här bör först beaktas skillnaden mellan alternativ I och alternativ II. Antages det förra, kommer de på skogsvärdet belöpande skattekrönornas antal att förbli oförändrat, och resultatet blir för dessa en ökning av skatten, vilken logiskt sett är omotiverad, då alternativ II innebär den följdriktiga utvecklingen av vad man åsyftat. För närvarande har vårt skattesystem, såsom nyss anförts, i princip repartitionstalet 0·06 för jordbruksfastighet och repartitionstalet 0·05 för annan fastighet. Alternativ I innebär (om skogsaccisen medräknas) repartitionstalet 0·06 för skogsvärde och repartitionstalet 0·05 för alla övriga värden, och alternativ II innebär (under samma förutsättning) repartitionstalet 0·05 för alla värden. Det kan nu sägas, att, om man sammanställer olika slag av skatter, även landstingsskatt m. m. å skogsvärde efter repartitionstalet 0·04 och gällande skogsaccis, man ej kan våga det påståendet, att dessa i den praktiska tillämpningen representera exakt repartitionstalet 0·06 för skogsvärde. Vidare kan det nog göras gällande, att i praktiken övergången från repartitionstalet 0·06 till 0·04 för skogsvärde snarast tedde sig som ett frångående av principen om repartitionstalet 0·06 för jordbruksfastighet, då den nya skogsaccisens ställning i systemet ej uppfattades i enlighet med dess verkliga syfte utan denna ansågs som en fortsättning av den gamla skogsaccisen. Dessa förhållanden ändra emellertid intet i den principiella frågeställningen.

Vidare bör beaktas den förskjutning i skattebördan till förmån för de skuldsatta jordbrukarna, som uppstår genom sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet. Att vinna en sådan har av dem, som förordat en dylik sänkning, anförts såsom ett av de främsta motiven för densamma. Det är uppenbart, att under en dålig konjunktur för jordbruket de skuldsatta jordbrukarna hava det sämsta läget, och det må därför anses naturligt, att just för närvarande dessas i beskattningsavseende missgynnade ställning kommer i förgrunden såsom ett skäl för ändring av gällande beskattningsgrunder. Å andra sidan bör påpekas, att just den omständigheten att vid dålig jordbrukskonjunktur en särskilt kraftig garanti erfordras för att ej övriga inkomsttagare skola få för höga skatter åberopats som ett skäl för gällande garantiskattesystem med repartitionstalet 0·06. Den verkställda statistiska utredningen giver viss belysning i dylikt hänseende, då den avser ett för jordbruket jämförelsevis svagt inkomstår, nämligen 1929. Jämföres utredningen rörande detta års förhållanden med den utredning, som i 1928 års proposition nr 213 redovisas rörande 1925 års deklARATIONER av 1924 års inkomster, så lär

knappast kunna påstås, att den förra pekar nämnvärt annorlunda än den senare. Ett studium av specialsiffrorna giva snarast vid handen, att förskjutningarna i olika riktningar ställa sig ungefär enahanda. Nu nämnda utredningar synas icke giva vid handen, att repartitionstalet 0⁰⁰ för jordbruksfastighets jordbruksvärde skulle vara ur garantisynpunkt erforderligt.

I vad mån 1933 års allmänna fastighetstaxering, vilken tager sin början år 1932, kan komma att i och för sig åstadkomma en förskjutning av den nuvarande skattefördelningen, ligger givetvis utanför beredningens bedömande. Med all sannolikhet komma taxeringsvärdena på sina håll att sänkas, men möjligt är, att en mera betydande sänkning ej kommer att bli genomgående, då fastighetstaxeringen lär lidas av viss ojämnhet, och en utjämning vid nästa taxering bör eftersträvas. Möjligen kan den av byråcheferna Höijer och Lindeberg verkställda utredningen rörande utfallet av 1928 års allmänna fastighetstaxering, vars resultat inom kort lär vara att förvänta, giva någon ledning för bedömande av fastighetsvärdenas läge i de län, som förete särskilt höga kommunala utdebiteringssatser och för vilka den ifrågasatta ändringen av repartitionstalen sålunda kan väntas få relativt större betydelse. Det bör härvid ej förbises, att vid en större sänkning av taxeringsvärdena för jordbruksfastighet de i stället tillkommande inkomstskattekrona kunna väntas bli flera.

Till belysning av frågan om det rätta förhållandet mellan repartitionstalen för jordbruksfastighet och för annan fastighet hava stundom anförts siffror rörande den avkastning, som dessa olika slag av fastighet genomsnittligt bereda sina ägare. De nu gjorda undersökningarna hava i inskränkt omfattning berört denna fråga och motsäga ej antagandet, att denna avkastning i förhållande till taxeringsvärdena är genomsnittligt större för jordbruksfastighet än för annan fastighet. Detta förhållande måste enligt vad jämväl tidigare framhållits till stor del anses bero därpå, att i inkomsten från de förra i betydande grad inneslutes avkastningen av jordägarens personliga arbete. Just sistnämnda förhållande kunde visserligen synas visa, att jordbruksfastighet skulle kunna tåla en starkare garanti, i det att den i beskattningen av annan fastighet inkluderade objektbeskattningen trots det lägre repartitionstalet i verkligheten vore större än den som innefattades i beskattningen av jordbruksfastighet. Men en dylik bevisföring vore ej bärande. De anförda siffrorna beteckna endast ett integrerande moment i ett större orsakssammanhang, nämligen huru de olika skatterna i verkligheten komma att träffa dem som till sist få bära skatterna. Härutinnan ställa sig förhållandena beträffande jordbruksfastighet och annan fastighet så olika, att man ej av avkastningssiffrorna kan draga några direkta slutsatser. Skatterna å annan fastighet framför allt i städerna anses nämligen kunna till stor del läggas in i hyrorna från denna och därigenom komma att i

betydande utsträckning bäras av hyresgästerna. En motsvarande övervärtning av skatterna å jordbruksfastighet anses i regel ej vara möjlig, då priserna på jordbrukets och skogsbrukets produkter normalt bestämmas av priserna på världsmarknaden. Att mera i detalj utveckla detta och därmed sammanhängande spörsmål har beredningen ansett innebära en i förhållande till de resultat, som skulle kunna vinnas, alltför komplicerad uppgift. Med det senast anförda har beredningen dock velat understryka, att de åberopade siffrorna måste användas med mycken försiktighet.

Beredningen kommer självfallet att vid det definitiva ställningstagandet till de olika spörsmål, som falla inom beredningens uppdrag, för sin del anse sig fullt obunden av huruvida repartitionstalen för jordbruksfastighet nu bibehållas eller ändras.

De lagändringar, som ifrågasatta ändringar med avseende på repartitionstal och avdrag skulle medföra, torde beröra endast 2, 45 och 50 §§ kommunalskattelagen, varjämte ett övergångsstadgande torde bli erforderligt.

Under åberopande av det här ovan anförda får beredningen för den åtgärd, vartill Herr Statsrådet må finna anledning, överlämna

dels förenämnda utredning rörande verkningarna av alternativa förslag till sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet m. m.¹

dels ock den av beredningens sekreterare avfattade historiken rörande repartitionstalen för fastighet vid kommunalbeskattningen.

Beredningen får tillika bifoga särskilda yttranden avgivna av dels herrar Lyberg, Olsson och Sederholm dels herr Sköld.

Stockholm den 31 oktober 1931.

För 1930 års kommunalskatteberedning

G. SEDERHOLM

Eric Thore.

¹ Ej befordrad till trycket. Förkortad redogörelse rörande undersökningen återfinnes å sid. 35 ff.

Särskilda yttranden:

av herrar *Lyberg, Olsson och Sederholm*:

Då tillräckligt material för bedömande av spörsmålet om ändrat repartitionstal för jordbruksfastighet numera föreligger, hava vi, med hänsyn till frågans beskaffenhet, ansett, att beredningen bort nu jämväl ingå i prövning av och för sin del intaga ståndpunkt till berörda fråga.

av herr *Sköld*:

Ehuru jag ansett, att anledning saknats att nu företaga en särskild utredning rörande sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighet och att denna utredning i stället bort hava företagits som ett led i beredningens utredning i dess helhet, förklarar jag mig kunna biträda beredningens beslut om utredningsresultatets framläggande.

Historik rörande repartitionstalen för fastighet vid kommunalbeskattningen.

En mera utförlig reglering av den kommunala bidragsskyldigheten vidtogs för första gången genom 1843 års sockenstämmoförordning. Förordningen gällde hela riket utom Stockholms stad.

1843 års
sockenstämmo-
förordning.

Sockenstämmoförordningen fotade kommunalutskylderna formellt å rösträtten. I 10 § av förordningen stadgades nämligen, att alla avgifter, varom sockenstämma beslutade, skulle utgå efter den bestämda grunden för rösträtt å sockenstämma, såvida ej särskilt därom blivit stadgat eller särskild överenskommelse därom träffad.

I 5 § gävos regler angående rösträtten: »Rättighet att deltaga uti sockenstämmas överläggningar och beslut tillkommer en var ägare eller innehavare av skattlagd fastighet, samt arrendator eller brukare därav, såvida ägaren icke bor inom församlingen, eller i annat fall sig denna rättighet icke i kontraktet förbehållit, och därjämte alla andra socknens invånare, som innehava fabrik eller annat särskilt bebyggt verk och inrättning, samt dem, som njuta lön, driva hantverk eller idka annan näring» och därför erlagga visst minimum av bevillning. Rösträtten beräknades efter hemmantalet, där sådant fanns åsatt, i annat fall efter den bevillning, som erlades till staten på grund av bevillningsförordningens II artikel (avgift av lön, egendom och rörelse m. m.). Hemmantalet ställdes i relation till bevillningen på så sätt, att man för 10 rdrs bevillning röstade lika som för $\frac{1}{4}$ mantal o. s. v. För fastighet i stad röstades emellertid efter fastighetsvärdet, därvid ett värde av 2 000 rdr svarade mot 10 rdrs bevillning.

Bevillning efter bevillningsförordningens II artikel utgjordes vid denna tid bland annat av ämbets- och tjänstemän med 3 % av lönen (utöver ett visst minimibelopp), av näringsidkare i städerna med 5 % av inkomsten samt för fastighet å landet och i stad med 2 rdr för 1 000 rdrs taxeringsvärde.

Sockenstämmoförordningens bestämmelser innebära, att grunden för utskylderna utgjorde för hemman på landet hemmantalet, för fastighet i stad taxeringsvärdet och i andra fall bevillningen ävensom att en viss merbelastning lades å de två förstnämnda slagen av beskattningsföremål. Vid 1840—41 års riksdag, då sockenstämmoförordningen förevar till behandling, hade vederbörande utskott föreslagit, att för samtliga beskattningsföremål bevillningen skulle utgöra grundvalen, men att, i förhållande till bevillningen fastighet skulle beskattas dubbelt mot lön och rörelse m. m. Utskottet anmärkte bland annat, att då föremålen för de kommunala utgifterna måste i allmänhet anses till sin art vara enahanda med dem, varför statsbidragen utgingo, utskottet icke kunde tveka, att den såsom rättsenlig erkända grunden för statsbidragens fördelning (d. v. s.

bevillningen) även måste anses rättsenlig vid frågan om utgifter för kommunala behov. Utskottet fortsatte: »Vid tillämpningen av en sådan beräkningsgrund bör likväl tagas i betraktande det ostridigt övervägande intresset för de kommunala angelägenheterna, som måste anses vara förenat med innehavandet av fastighet, i jämförelse med det, man kan förutsätta hos den, som endast tillfälligtvis, såsom tjänsteman eller näringsidkare är fästad vid ett samhälle, där han mången gång endast för en kort tid uppehåller sig. Det torde föga vara tänkbart att kunna fullkomligt noggrant efter detta intresse avmäta bidragen till de kommunala behoven, men för ett närmande därtill synas bidragen av fastigheterna åtminstone böra beräknas dubbelt högre än av lön och rörelse.»

Utskottets förslag väckte opposition huvudsakligen däri, att hemmansägarna skulle skatta (och rösta) efter bevillningen. Man åberopade, att hemmantalet sedan gammalt utgjort grund för kommunal delaktighet, ävensom den ojämnhet i taxeringsvärdena, som var för handen. Resultatet blev ju också, att mantalet bibehölls som delaktighetsgrund. Av riksdagshandlingarna framgår icke närmare, vilka beräkningar som legat till grund för den antagna relationen mellan mantal och bevillning, vilken relation ju nödvändigtvis måste i viss mån vara godtycklig. Det utsäges emellertid icke, att meningen med densamma varit, att hemman på landet skulle belastas vare sig hårdare eller lindrigare än utskottet avsett. I fråga om det antagna förhållandet mellan bevillning och fastighetsvärde i stad synes icke heller någon närmare motivering kunna återfinnas. Att principen om hårdare beskattning av fastighet låg till grund för bestämmelserna, uttrycktes med tydlighet i riksdagsskrivelsen, varuti det i överensstämmelse med den av utskottet utvecklade tankegången bland annat heter, att det icke bör förbises, »att, sådana de kommunala angelägenheterna hittills visat sig, måste de anses huvudsakligen och allmännast, särdeles å landet vara förenade med innehavandet av fastighet». »För dem», fortsätter skrivelsen, »som därförutan vistas inom ett samhälle, är verkan av de anstalter, som vidtagas, beroende av vistelsens mer eller mindre långvarighet och därigenom, i många fall, snart övergående. Dessa anstalter kunna således icke för dem vara av samma vikt som för fastighetsinnehavarna, vilka därvid måste taga i betraktande ett för framtiden varaktigt bestående förhållande.» Därför ansågo rikets ständer fastigheterna böra fortfarande utgöra den huvudsakliga grunden för delaktighet i de kommunala angelägenheterna. I övrigt skulle denna delaktighet avmätas efter vars och ens bärgningsvillkor och förmåga att förvärva samt bero av bevillningstaxeringen i ett förhållande till fastigheterna, därvid skulle iakttagas »den övervikt, som rikets ständer ansett dessa böra tillerkännas».

Som ett omdöme om de antagna bestämmelserna har *Rydin*¹ anfört, att då ett hemman (1 mantal) på denna tid kunde per medium skattas till 5 000 rdr taxeringsvärde, därför erlades 10 rdr i bevillning, så ingick det i kommunalskatt till ett belopp, som var fyra gånger större än av annan inkomst (10 rdrs bevillning av annan inkomst motsvarade ju $1\frac{1}{4}$ mantal) och svarade stadsfastigheten för $2\frac{1}{2}$ gånger så stor kommunalskatt i förhållande till bevillningen som inkomstbevillningen (för stadsfastighet med exempelvis 2 000 rdrs taxeringsvärde, motsvarande vid

¹ Reservationer vid skatteregleringskommitténs underdåniga utlåtande och förslag angående skatteförhållandena i riket, Sthlm 1882; sid. 325.

kommunalbeskattningen en bevilning av 10 rdr, utgjordes ju bevilning med 4 rdr). Då emellertid skäl förefinnas till det antagande, att jordbruksfastigheterna voro, kanske rätt avsevärt, undertaxerade och följaktligen bevilningen av desamma för låg, förelåg i fråga om kommunalbeskattningen måhända i realiteten icke en sådan merbelastning av hemmanen, som Rydin angivit. Det kan i detta sammanhang anmärkas, att principen att man för fastighet skulle, i förhållande till bevilningen, skatta mera än för annan inkomst, på sina håll i debatten vann gillande ur den synpunkten, att, medan inkomsten av lön alltid beräknades efter ett kontrollabelt belopp, så vore fast egendom alltid taxerad lägre än som svarade mot den verkliga behållningen.

Samtidigt med ständernas beslut angående sockenstämmoförordningen överlämnades till Kungl. Maj:t en skrivelse angående förändringar i fattigvårdslagstiftningen, däri föreslogs, att det särskilda tillskott, som utöver personliga avgifter och andra tillgängliga medel erfordrades för fattigvårdsutgifterna, skulle utgå efter den i 5 § sockenstämmoförordningen stadgade grund. Den i anledning av skrivelsen år 1847 utfärdade fattigvårdsförordningen innehöll en motsvarande bestämmelse.

Vad folkskoleväsendet angår, gällde enligt 1842 års folkskolestadga, att sedan vissa personliga avgifter tagits i beräkning för bekostande av folkskollärares avlöning, övriga utgifter för folkskolan skulle utgöras efter allmänna bevilningens art. II. Folkskolebyggnad skulle däremot bekostas genom bidrag efter samma grunder som för kyrkobyggnad (d. v. s. efter hemmantalet; dagsverken efter matlag). Berörda föreskrifter upphävdes icke av sockenstämmoförordningen.

Ändring i 1843 års sockenstämmoförordning skedde 1857, därigenom att $\frac{1}{4}$ mantal bestämdes svara mot ett bevilningsbelopp av 8 rdr samt i stad ett fastighetsvärde av 4 000 rdr mot ett bevilningsbelopp av 8 rdr o. s. v. Orsaken till denna ändring låg i den nedsättning av allmänna bevilningen, som ägt rum år 1855. Enligt den nämnda år utfärdade bevilningsförordningen skulle bevilning utgå av ämbets- och tjänstemän (utöver ett visst minimibelopp) med 1 % och av näringsidkare etc. i städer med $2\frac{1}{2}$ % av inkomsten samt för fastighet i stad och på landet med 1 rdr för 1 000 rdrs taxeringsvärde. Då sålunda bevilningen för lön och rörelse sänktes, skulle, under antagande för kommunalbeskattningens del av oförändrad relation mellan hemmantal och fastighetsvärde å ena sidan samt bevilning å den andra, följden bli en ökad belastning av hemmanen och stadsfastigheterna. Saken påtalades vid 1856—58 års riksdag i ett par motioner i prästeståndet. Den ändring i relationen, som vidtogs, kompenserade icke, vad hemmanen angår, den av de angivna ändringarna i bevilningsförordningen till hemmansägarnas oförmåga att uppkomma till förskjutningen av den kommunala skattebördan. Vid riksdagen framställdes förslag om att bevilningen helt skulle utgöra grund för kommunalutskylderna, vilka förslag emellertid avböjdes av vederbörande utskott under åberopande av bland annat, att innehavaren av jord å landet eller fastighet i stad i sin berörda egenskap vore närmare och med starkare band än de flesta andra medlemmar av en kommun fästad vid samma kommun, samt att de av kommunen fattade beslut ofta kunde inverka till framtida ökning eller minskning i fastigheternas värde. Om fastighetsägaren härigenom bibehölle jämförelsevis större rösträtt än församlingens övriga medlemmar och följaktligen även i större mån

Ändring år 1857 i sockenstämmoförordningen.

än de måste bidraga till de gemensamma utgifterna, syntes detsamma utskottet ej sakna billighet eller vara utan gagn för samhället.

1862 års
kommunal-
författningar.

Förordningarna 1862 om kommunalstyrelse på landet och i stad bröto med den tidigare gällande grundsatsen, att hemman på landet och fastighet i stad principiellt borde i högre grad än andra beskattningsföremål bidraga till de kommunala utgifterna. Enligt förordningen om kommunalstyrelse på landet skulle kommunalutskylderna utgöras för hemman efter mantalet samt för övriga beskattningsföremål efter bevillningen, därvid det samlade hemmantalet i kommunen skulle uppbära lika andel av kommunalskatterna som av hela bevillningen i socknen. Bestämmelserna utformades så, att kommunalutskylderna skulle utgå efter fyrktal, och åsattes varje helt mantal 100 fyrkar, varjämte hundradelen av hela bevillningen av i mantal satt jord, delad med summan av kommunens förmedlade mantal utgjorde det bevillningsbelopp, för vilket en fyrk borde åsättas övriga beskattningsföremål. — Av stadgandena följer, att hemman i samma kommun och med lika mantal utgjorde lika höga kommunalutskylder.

I städerna skulle utskylderna utgöras efter bevillningen. I såväl stad som land bibehölls sambandet mellan utskylder och rösträtt.

Nu berörda bestämmelser återfinnas, ehuru med vissa formella avvikelser, i det förslag till kommunalförordningar, som av särskilt tillsatta kommitterade avlämnades vid 1859—60 års riksdag. I sin motivering till bestämmelserna framställa de kommitterade icke någon direkt kritik av principen om fastigheternas merbelastning. Kommitterade gå så tillväga, att, sedan en redogörelse för den historiska utvecklingen lämnats, diskuteras möjligheten av att låta bevillningen utgöra grund för kommunalbeskattningen, därvid påpekas en del mindre tillfredsställande förhållanden rörande bevillningen, men i allt fall anses, att då ingen annan lämplig måttstock för kommunalutskyldernas utgörande vore tillfinnandes och särskild kommunal taxering icke vore önskvärd, bevillningen liksom tvingade sig till användning. Hemmanen sinsemellan skulle dock mantalet avmäta delaktigheten. Det tillfogas slutligen, att det inom kommunerna på landsbygden gäves förhållanden, som icke tilläte oinskränkt tillämpning av de allmänna grunderna för uttaxering av kommunalutskylder, nämligen de avgifter, som åsyftade befordrandet av ändamål, varav nyttan och frukten egentligen tillfölle ägarna och brukarna av jorden. Kommitterade hänvisa emellertid härvid till bland annat föreskriften i (senare) 60 §, att i händelse i lag eller allmän författning stadgats, att kommunalutskylder endast skulle utgå av vissa beskattningsföremål eller att för deltagande i sådan utskyld andra grunder skulle följas etc., detta skulle lända till efterrättelse. — Av en viss betydelse för de kommitterades ståndpunkt har måhända varit den grundåskådning, som — i annat sammanhang — i betänkandet uttryckts så, att kommunerna vore att betrakta som integrerande delar av statsförvaltningens organism och att de gemensamma ändamål, för vilka de inom sig arbetade, måste tillika anses vara statsändamål. Den kompletterande hänvisningen till stadgandet i 60 § torde kunna tydas så, att de skäl, som kunde föranleda vidgad bidragsskyldighet av fastighet, vunnit behörigt beaktande genom förefintligheten av denna paragraf.

Kommitterades förslag godtogs av vederbörande riksdagsutskott. Utskottet anmärkte bland annat, att svaret å frågan huruvida genom försla-

get det förra förhållandet i avseende å bidragsskyldighet och röstvärde emellan innehavarna av den i mantal satta jorden och kommunens övriga medlemmar blivit i allmänhet rubbat, berodde på hur högt eller lågt man kunde sätta ett mantals taxeringsvärde överhuvudtaget. Då emellertid enligt utskottets mening mantalets taxeringsvärde icke kunde sättas så högt, att relationen mellan jordbruksfastigheterna och andra beskattningsföremål bleve densamma som förut, så följde därav, att de kommitterades förslag för den mantalssatta jordens innehavare medförde en ej obetydlig nedsättning av deras förra såväl skattskyldighet som röstvärde. Skulle, fortsatte utskottet, detta förhållande anses böra föranleda till någon jämkning, så torde dock, enligt utskottets tanke, icke vara skäl att därför rubba vad de kommitterade föreslagit, utan borde den rättelse, som tilläventyrs kunde finnas nödig, lämpligast sökas genom någon ändring av bevillningsförrordningen och i synnerhet dess föreskrifter om fast egendoms uppskattning. Det finge icke heller, anmärkte utskottet slutligen, lämnas oanmärkt, att den av de kommitterade sålunda föreslagna grund för kommunalutskyldernas fördelning icke vore ämnad att ovillkorligen lända till efterrättelse i alla förekommande fall utan endast i allmänhet, d. v. s. då icke lag eller förordning uttryckligen stadgade en annan grund eller ock en sådan särskild grund av kommunen själv bestämdes.

Vid samma riksdag var fråga jämväl om revision av bevillningsförrordningen och utfärdades år 1861 ny sådan. Enligt 1861 års förordning utgjordes bevillning för inkomst av kapital och arbete med 1 % samt för jordbruksfastighet med tre öre och för all annan fastighet med fem öre för 100 rdr av uppskattningsvärdet. Samtidigt med den sålunda vidtagna nedsättningen av fastighetsbevillningen gävos emellertid ändrade föreskrifter rörande taxeringsförfarandet, i följd varav taxeringsvärdena på jordbruksfastighet stego mångdubbelt (från cirka 400 miljoner rdr år 1857 till cirka 1½ miljarder rdr år 1862).

Den totala bevillningen av jordbruksfastighet ökades från år 1861 till år 1862, då den nya bevillningsförrordningens bestämmelser kommo i tillämpning, med cirka 20 %. I övrigt höll sig bevillningen tämligen konstant. 1862 års bestämmelser torde hava inneburit, vad landsbygden beträffar, en ej så obetydlig förskjutning av det kommunala skattetrycket till nackdel för andra än dem, som utgjorde kommunalutskylder för jordbruksfastighet.

Redan år 1863 vidtogos emellertid ändringar i bestämmelserna rörande den kommunala skattskyldigheten, nämligen för såvitt fråga var om förhållandena på landet. Dessa ändringar inneburo dels att bevillningen skulle utgöra yttersta grundval för kommunalutskylderna dels ock att jordbruksfastighet, evad den var i mantal satt eller ej, skulle, i förhållande till bevillningen, skatta dubbelt mot andra beskattningsföremål. Antalet fyrkar beräknades så, att för jordbruksfastighet en fyrk påfördes för 5 öre bevillning samt för andra beskattningsföremål en fyrk för 10 öre bevillning.

Med vad sålunda föreskrevs bröts med den gamla principen, att delaktigheten i kommunen skulle hemmanen sinsemellan bero av mantalet. Grunden till ändringen var givetvis den omständigheten, att samma mantal svarade mot fastigheter av i realiteten högst olika valör.

1863 års regler betydde dessutom, som antytts, en ändrad fördelning av den kommunala skattebördan. Upprinnelsen till denna ändring låg

*Ändring år
1863 i K. F.
om kommunal-
styrelse på
landet.*

betecknande nog i några motioner i prästeståndet. I desamma påtalades den förskjutning av skattetrycket, som i följd av 1862 års bestämmelser ägt rum till löntagarens nackdel. I en motion yrkades, att då fattigvårdsavgifterna voro de, som i allmänhet mest tyngde på kommunens utgiftsstat, samt denna fattigvårdstunga härledde sig huvudsakligen från den med jordbruket och vid fabrikerna sysselsatta befolkningen och endast i ringa mån från tjänstemäns och kapitalisters hushåll, 6 % av fastighets taxeringsvärde skulle vid kommunalbeskattningen anses som behållen inkomst. I en annan motion hemställdes, att för jordbruksfastighet en fyrk skulle åsättas för 10 öre bevillning samt för andra beskattningsföremål en fyrk för 20 öre bevillning. Till stöd för den sålunda i förhållande till bevillningen dubbelt hårdare belastningen av jordbruksfastighet än av andra beskattningsföremål åberopade motionären sockenstämoförordningens bestämmelser. Motionären uttalade om dessa, att i desamma låg rättvisa och billighet, både därför, att hemmansägarens skatt till staten blott till ringa del utgick efter bevillningen, vadan hans utskylder till kommunen borde till en del beräknas efter hans andra onera, och därför att han såsom ägare av den fasta jorden och således mera intresserad av kommunala angelägenheter borde vidkännas en högre andel i kommunalskatterna och äga högre rösträtt vid kommunalfrågornas behandling.

Det är intressant att iakttaga, huru ur andra synpunkter dessa yrkanden rönto tillmötesgående från bondeståndets sida. Fyrktalet var ju nämligen grund även för rösträtten och samma bestämmelser, som till jordbrukarnas fördel åstadkommit en förskjutning av det kommunala skattetrycket, hade också till deras nackdel medfört en rubbning av maktförhållandena inom kommunen. Av debatten i bondeståndet framgår klart, vilken betydelse man fäste vid sistnämnda omständighet. En talare yttrade sålunda, att bland de mest framstående olägenheterna med de nuvarande bestämmelserna vore utan tvivel den, att de som ägde rösträtt efter annan beskattningsgrund än i mantal satt jord, erhölet så stor övervikt och inflytande vid frågornas avgörande, att de kunde helt och hållet överflygla alla jordbrukarna; och att de ej alltid oegennyttigt komme att begagna denna sin makt utan säkerligen komme att missbruka densamma kunde väl tagas för en nästan avgjord sak. En representant för Västerbotten omnämnde det missnöje, som uppkommit i hans ort därav att bruks- och sågverksägare överröstade alla övriga innebyggare inom kommunerna och helt och hållet handlade i sina egna intressen.

Det är sannolikt, att det var dessa synpunkter — jämte måhända faran, att ett för bönderna allt för oförmånligt förslag skulle vinna de övriga ståndens bifall — som föranledde en ledamot av bondeståndet att i motsättning till i vederbörande utskott framställa yrkanden om än större belastning av jordbruksfastighet, föreslå utskottet den av detsamma förordade linjen, att jordbruksfastighet skulle påföras en fyrk för 6 öre bevillning samt andra beskattningsföremål en fyrk för 10 öre bevillning. Utskottet yttrade bl. a.: »Med avseende därå, att ägaren av den fasta jorden måste anses äga mera intresse för kommunens framtid, än ägare av annan fastighet, löntagare eller rörelseidkare, bör även den förre i förhållande till de senare vidkännas en större andel i kommunalskatterna ävensom äga högre rösträtt vid kommunalfrågornas behandling; och enligt utskottets förmenande skulle förhållandet av 6 till 10 närmast motsvara vad billighet och rättvisa i detta fall krävde; så att jordbruksfastighet, utan avseende å mantalssättning, komme att påföras 1 fyrk för 6 öre bevill-

ning och därunder samt annan fastighet, frälseränta och varje annat beskattningsföremål 1 fyrk för 10 öre bevillning och därunder».

Av riksdagsbehandlingen framgår ej klart den närmare grunden till den proportion mellan belastningen av jordbruksfastighet och andra beskattningsföremål, vid vilken utskottet stannat. Yttranden i debatten tyda emellertid på att, därest några teoretiska överväganden legat bakom vad måhända blott var en kompromiss, de gått i den riktningen, att avkastningen av jordbruksfastighet skulle vid kommunalbeskattningen beräknas som om den utgjorde 5 %. — Räknade man med denna avkastning, hade man att för 3 öre bevillning av jordbruksfastighet sätta samma fyrktal som för 5 öre bevillning av andra beskattningsföremål eller $\frac{1}{2}$ fyrk, m. a. o. 1 fyrk för 6 öre bevillning av jordbruksfastighet.

Utskottets förslag vann emellertid icke ständernas bifall. Prästeståndet, varmed adeln och borgareståndet sedermera instämde, beslöt nämligen att för jordbruksfastighet räkna en fyrk för 5 öre bevillning. I förstnämnda stånd förefanns en kraftig opinion för än hårdare belastning av dylik fastighet. Som skäl för den angivna fyrktalssättningen åberopade man i stånden bland annat bestämmelserna i 1843 års sockenstämmodförordning, enligt vilka kommunalutskylderna skulle i förhållande till bevillningen vara dubbelt så stora för fastighet som för andra beskattningsföremål (jfr ovan), ävensom den större lätthet vid uträknandet densamma medförde. Åtskilligt meningsutbyte rörande storleken av avkastningen av jordbruksfastighet förekom i debatterna. — Bondeståndet godtog utskottets förslag.

I riksdagsskrivelsen återfinnas bland annat de ovan citerade raderna ur utskottets utlåtande med den ändring i siffrorna, som riksdagens beslut föranledde.

De särskilda tillskotten för fattigvården grundades fortfarande på kommunalutskylderna. Beträffande de tillskott till folkskoleväsendet, som utöver personella avgifter och statsbidrag etc. erfordrades, föreskrevs år 1876, att de skulle sammanskjutas efter de grunder, som gällde för kommunalutskylders utgörande.

Tillskott till fattigvård och folkskola.

Med 1863 års bestämmelser hade fastslagits, att jordbruksfastighet skulle i förhållande till inkomst bidra till de kommunala utgifterna i proportionen 0:06 till 1, d. v. s. att repartitionstalet för jordbruksfastighet skulle utgöra 0:06. I fråga om bevillningen infördes detta repartitionstal för jordbruksfastighet först år 1892, då bevillningsavgiften för dylik fastighet höjdes från 3 öre till 6 öre per 100 rdrs uppskattningsvärde. För betydande av innebörden av 1863 års beslut synes något närmare böra beröras denna höjning av jordbruksfastighetsbevillningen.

1863 års beslut i belysning av år 1892 vidtagen höjning av bevillningen för jordbruksfastighet.

Berörda höjning företogs i sammanhang med avskrivning av grundskatter jämte rustnings- och roteringsbesvär samt omorganisation av försvarsväsendet. Redan i en riksdagsskrivelse år 1873 i anledning av gjorda framställningar angående grundskatternas avskrivande — till grund för vilken skrivelse låg den s. k. kompromissen år 1873 rörande grundskatte- och försvarsfrågorna — hade en avskrivning av grundskatterna satts i samband med en höjning av bevillningen för jordbruksfastighet, och samma ståndpunkt hade intagits av skatteregleringskommittén och kungl. propositioner rörande grundskatte- och försvarsfrågorna. I den vid 1892 års urtima riksdag avlämnade proposition, som närmast låg till grund för den ifrågavarande ändringen av fastighetsbevillningen, an-

förde vederbörande departementschef, sedan han anmärkt, att beviljningen av fast egendom utgick för jordbruksfastighet med 3 öre och för annan fastighet med 5 öre för 100 kr. av taxeringsvärdet, till motivering för höjning av förstnämnda beviljningsavgift till 6 öre, att det redan av 1873 års riksdag uttalats och därefter alltid ansetts som en given följd av grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens avskrivande, att den undantagsställning, jordbruksfastighet sålunda dittills intagit, borde upphöra i sammanhang med avskrivningen och nämnda slag av fastighet följaktligen åsättas beviljning efter de för all annan fastighet gällande grunder. Departementschefen anförde vidare, att det påpekats som en väsentlig brist i beviljningslagstiftningen, att man, då man beskattat jordbruksfastigheten, ansett sig på samma gång beskatta själva jordbruksrörelsen, därvid förbiseende, att denna rörelse eller näring för sitt bedrivande förutsatte icke blott själva fastigheten, utan ett visst driftkapital i inventarier, kreatur m. m. och ett betydligt tillskott av arbete. Departementschefen uttalade vidare, att han ansåg det givet att, då jordbruksnäringsen befriades från den av ålder å densamma vilande särskilda beskattning, sagda näring borde i fråga om beviljning till staten likställas med andra näringar och att därför den skattefrihet, som hittills åtnjutits för avkastningen av det i jordbruksrörelsen nedlagda kapital och arbete även borde upphöra. — Av den föreslagna beviljningsavgiften för 100 rdrs fastighetsvärde för jordbruksfastighet ansåg departementschefen 1 öre betydta skatt för avkastningen av i jordbruksrörelsen nedlagt kapital och arbete.

Departementschefen utgick alltså i sin motivering därifrån, att den be-
villning för jordbruksfastighet, uppgående till 3 öre per 100 rdrs uppskatt-
ningsvärde, som 1861 års bevillningsförordning föreskrev, innebar skatte-
frihet för avkastningen av det i själva jordbruksrörelsen nedlagda kapital
och arbete. Vidare innehöll departementschefens anförande en antydan
om, vad andra uttryckligen uttalat, att den sålunda förhandenvarande
undantagsställningen för jordbruksfastighet berodde på tillvaron av
grundskatter och andra å jordbruket vilande besvär. Hyste man denna
åsikt om orsaken till den olika bevillningen för jordbruksfastighet och
annan fastighet, låg nära till hands att anse grunden till den högre be-
lastningen av jordbruksfastighet i fråga om *kommunalutskylderna* vara
den att, ehuru väl jordbruksfastighet borde av hänsyn till de grundskatter
m. m., varmed den vore belastad, deltaga i utgörande av bevillningen till
staten i lägre grad än andra beskattningsföremål, något sådant skäl för en
lägre beskattning av jordbruksfastighet icke ägde rum inom kommunen,
där inga grundskatter funnos.

Utän att därmedr avses att giva ett slutligt omdöme om innebörden av den angivna fastighetsbeuillningen av 3 öre per 100 rdrs värde må i fråga om grundskatternas inuerkan till antagandet av denna beuillningsavgift påpekås, bl. a., följande. Den s. k. beuillningskommittén, vars utlåtande låg till grund för 1861 års beuillningsförördrning — om än kommittén föreslog en beuillning för all fastighet av 4 öre per 100 rdrs uppskattningsvärde — uppställde som princip, att beuillningen borde utgå med 1 % av behållna inkomsten. Beträffande inkomst av fast egendom anmärkte kommittén, att för denna skulle rätteligen lika avgift tagas av behållna inkomsten. Men, fortsatte kommittén, i anseende därtill, att de flesta fastighetsägare icke begagnade sådan bokföring, att deras behållna avkomst ens av dem själua med säkerhet kunde beräknas, antog kommittén, liksom

dittills skett, den behållna avkomsten i allmänhet vara 4 % av det uppskattade verkliga eller gångbara värdet. I enlighet härmed föreslogs bevillningen av (all) fast egendom till 4 öre per 100 rdrs taxeringsvärde. Vederbörande riksdagsutskott vid 1859—60 års riksdag, som ansåg att den nya bevillningsförrordningen skulle upptaga en fastighetsbevillning av 3 respektive 5 öre, åberopade i fråga om bevillningen av jordbruksfastighet, att det syntts utskottet lämpligast, att årliga avkomsten av jordbruksfastighet icke antoges till högre belopp än 3 % av det uppskattade värdet. Bland de skäl, som av utskottet anfördes för antagande av denna avkastning, angavs icke förekomsten av grundskatterna.¹ Debatten i stånden utvisar, att den föreslagna revisionen av fastighetstaxeringsförfarandet och därav väntad höjning av jordbruksfastigheternas taxeringsvärden inverkat till den låga bevillningen av dylik fastighet. Förefintligheten av grundskatterna framfördes i stånden av en eller annan förespråkare för jordbruket som argument, men spelade i debatten icke någon förhärskande roll.

I samband med grundskatternas avskrivande år 1892 höjdes som nämnts bevillningen av jordbruksfastighet från 3 till 6 öre för 100 kr. uppskattningsvärde. Enligt vad departementschefen uttalade, förefanns emellertid för landskommunernas del ingen anledning att till följd av ändringen rubba det gamla förhållandet mellan jordbruksfastighet och övriga beskattningsföremål. Då dock den ändrade bevillningen av jordbruksfastighet medförde, att fyrktalet kunde beräknas lika för alla beskattningsföremål, bestämdes, att i fråga om varje dylikt en fyrk skulle räknas för 10 öre bevillning.

*Ändring i
fyrktaletsberäk-
ningen år
1892.*

1892 års beslut innebar en ändring jämväl beträffande beskattningen i stad av jordbruksfastighet samt i fråga om beskattningen av jordbruksfastighet med hänsyn till landstingen. I berörda avseenden hade utskylder för jordbruksfastighet utgått efter bevillningen för dylik fastighet, d. v. s. efter repartitionstalet 0⁰³, vilken siffra nu på grund av höjningen av bevillningen ändrades till 0⁰⁶.

I fråga om utvecklingen av landstingsbeskattningen hänvisas f. ö. till Kommunalförfattningssakkunnigas betänkande IV, sid. 164 ff.

¹ Ur utskottets motivering må anföras följande: »Hittills hava jordbruksfastigheter ansetts i allmänhet avkasta 4 procent, och med nuvarande låga taxeringsvärden har en sådan beräkning visserligen icke varit för hög. Men då det måste antagas att taxeringsvärdena hädanefter skola komma att betydligt stiga, har en jämkning i inkomstberäkningen ansetts påkallad, för att vid bevillningens utgörande bereda något avdrag för de kostnader, som med jordbruksnäringens bedrivande äro förenade, eller för det däri nedlagda förlagskapital. — — — Ett annat skäl, som synes tala därför, att avkastningen av jordegendom icke bör beräknas allt för högt, kan hämtas från den omständigheten, att dylik egendom i allmänhet förvärfvas mindre i beräkning att å köpeskillingen erhålla en hög ränta, än för att av en redan förvärfvad förmögenhet med trygghet kunna påräkna en stadigvarande om än måttligare inkomst. Med en tilltagande folkmängd bliva ock de mindre jordpossessionerna, vilka sammanräknade utgöra största jordrymden mer och mer eftersökta och vid deras inköp fästas ofta ännu mindre avseende vid den avkastning, de lämna, då köparens behov och önskan att förvärva egen bostad härvid huvudsakligen bestämma försäljningspriset. För städernas invånare är däremot behovet av egen gård icke på långt när så allmänt, som för landets. Tillfällen att mot hyra få bebo annans egendom i stad saknas i allmänhet icke. I följd härav rattar sig ock köpeskillingen för stadfastighet i allmänhet mera efter den avkastning sådan egendom lämnar. Av alla dessa skäl har det syntts utskottet lämpligast, att årliga avkomsten av jordbruksfastighet icke antages till högre belopp än 3 procent av det uppskattade värdet; men att för annan fastighet, i avseende varpå nu antydda förhållanden icke inträffa, densamma antages till 5 procent av uppskattningsvärdet.»

*Nya regler
år 1909.*

Fyrktalsberäkningen upphävdes år 1909. Nämnda år stadgades, att kommunalutskylder skulle av en var skattskyldig utgöras i förhållande till hans inkomst, beräknad för jordbruksfastighet till 6 kr. och för annan fastighet till 5 kr. för varje fulla 100 kr. av taxeringsvärdet, samt i fråga om inkomst av kapital och arbete till det beskattningsbara belopp, för vilket bevillning skulle erläggas till staten.

Stockholm den 31 oktober 1931.

Eric Thore.

Utredning rörande verkningarna av vissa förslag till ändrade repartitionstal för jordbruksfastighet m. m.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut den 7 november 1930 har av under-
tecknad jämte landskamreraren A. Lundevall och t. f. assessorn E. Thore
företagits utredning rörande verkningarna av dels en sänkning av reparti-
tionstalet för jordbruksfastighets jordbruksvärde från 0⁰⁰ till 0⁰⁵ (alterna-
tiv I) dels ock en dylik sänkning av samma repartitionstal tillika med
sänkning av repartitionstalet för jordbruksfastighets skogsvärde från 0⁰⁴
till 0⁰³ (alternativ II), i båda fallen förenad med motsvarande ändring
beträffande det enligt 45 § kommunalskattelagen medgivna avdraget från
inkomsten för vad som beskattats genom fastighetsskatt (procentavdraget).
Utredningen har innefattat undersökning jämväl av verkningarna av en
nedsättning av repartitionstalet för jordbruksvärde till 0⁰⁵ i förening med
viss jämkning av de skattefria avdragen. Samtliga undersökningar hava
avsett 1930 års taxeringar och de kommunalutskylder, som uttaxerats på
grundval därav. Denna utredning, innefattande, förutom redogörelse för
densamma, 17 delvis rätt omfattande tabeller, har av 1930 års kommunal-
skatteberedning jämte skrivelse den 31 oktober 1931 överlämnats till stats-
rådet och chefen för finansdepartementet. Departementschefen har åt mig
uppdragit att — för att underlätta utredningens utnyttjande — utarbeta
en förkortad redogörelse rörande densamma, med tabeller upptagande
det väsentligaste av undersökningens resultat och med en kortfattad kom-
mentar, vilken emellertid i regel ej behövde medtaga sådana uppgifter,
som återfinnas i kommunalskatteberedningens förenämnda skrivelse. Till
följd härav har nedanstående redogörelse av mig utarbetats under sam-
arbete med assessor Thore.

Vid utredningen hava undersökts de förskjutningar, som utdebiterings-
satserna för landskommunerna (inkl. köpingar) bliva underkastade vid be-
rörda alternativ. Undersökning härom har verkställts efter två olika linjer.
För *samtliga* landskommuner i riket har undersökts huru stor förskjutning
skulle uppstå, därest repartitionstalen för jordbruksfastighet sänktes i en-
lighet med de angivna alternativen, *utan* att någon ökning inträdde i in-
komstskatte-kronornas antal på grund av ändrade procentavdrag (maximal
förskjutning). Denna utredning (maximalundersökningen) äsyftar att visa
de gränser, inom vilka en sänkning av repartitionstalen skulle komma att
verka — längre gående förskjutningar än de såmedelst beräknade skulle
för berörda år ej varit att befara. Beträffande *110 utvalda landskommun-*
er, för vilka deklarationsmaterialet varit tillgängligt, hava förskjut-
ningarna av utdebiteringssatserna undersökts med hänsyn jämväl tagen
till den ökning av antalet inkomstskatte-kronor, som blir en följd av den
med fastighetsskatte-kronornas sänkning inträdande minskningen av det
s. k. procentavdraget. Här är alltså fråga om de faktiska verkningarna

*Förskjutning
av utdebite-
ringssatserna
för landskom-
munerna vid
alternativa
förslag om
ändring av
repartitions-
talen för
jordbruks-
fastighet.*

av ändrade repartitionstal. Undersökningarna hava avsett förskjutningarna dels i de utdebiteringssatser, som utan avseende å möjligen förekommande understöd av skatteutjämningsmedel fastställts för landskommunerna, dels i de utdebiteringssatser, som skulle varit gällande, om dylika understöd upptagits i kommunernas stater som inkomst. Utdebiteringen för både den borgerliga och kyrkliga kommunen har medräknats.

Alternativ I.

Tabell 1 åskådliggör, bland annat, de maximala förskjutningarna i kronor vid alternativ I enligt de beräkningar, vid vilka hänsyn ej tagits till skatteutjämningsbidragen. De 17 kommuner, för vilka enligt berörda undersökning ökningen överskjuter 1:50 kr., äro följande:¹

K o m m u n	L ä n	Utdeb. per skattekrona vid gäll. rep.-tal kr.	Maximal ökning vid alt. I kr.	Maximal ökning vid alt. I enl. de beräkningar, vid vilka hänsyn ta- gits till skatteut- jämningsbidragen kr.
Silte	Gotlands	16:80	2:17 (1:86)	1:29 (1:10)
Sproge	»	19:50	2:03	0:93
Sandby	Kalmar	16:80	1:93 (1:07)	1:05 (0:53)
Falköpings östra landsk.	Skaraborgs	14:05	1:81	0:95
Ottaravad	»	15:30	1:76	0:79
Gårdby	Kalmar	17:50	1:73	0:89
Hyringa	Skaraborgs	13:80	1:69	0:90
Grimmared	Älvsborgs	14:10	1:65	0:77
Vallstena	Gotlands	15:60	1:61	0:85
Orlunda	Östergötlands	12:42	1:58	1:07
Binneberg	Skaraborgs	13:20	1:53	0:83
Norra Möckleby	Kalmar	15:00	1:56	0:81
Sanne	Göteb.o.Bohus	14:90	1:56 (1:37)	0:73 (0:57)
Bjärby	Skaraborgs	14:20	1:56	0:79
Nedertorneå	Norrbottnens	40:85	1:55 (1:34)	0:39 (0:33)
Näs	Gotlands	14:00	1:53	0:79
Fröjel	»	14:62	1:52	0:73

De maximala förskjutningar i kronor, som skulle uppstå vid alternativ I, därest förekommande understöd av skatteutjämningsmedel upptagits som inkomst i kommunernas stater, framgå av följande sammanställning.

År 1930 fastställd utdebiteringssats (utan skatteut- jämnning)	Antal kommuner, för vilka vid alt. I uppstår maximal ökning av utdebiteringen per skattekrona med									Summa kommuner
	0	T. o. m. 0:10 kr.	0:11— 0:25 kr.	0:26— 0:50 kr.	0:51— 0:75 kr.	0:76— 1:00 kr.	1:01— 1:50 kr.	1:51— 2:00 kr.	Över 2 kr.	
T. o. m. 5 kr. ...	2	91	82	60	4	—	—	—	—	239
5:01—10 » ...	8	198	410	738	343	76	1	—	—	1 774
10:01—15 » ...	—	9	67	182	81	17	8	—	—	364
15:01— » ...	—	—	6	16	12	5	2	—	—	41
	10	298	565	996	440	98	11	—	—	2 418

Tages hänsyn till skatteutjämningsbidragen, inträffa de största maximala förskjutningarna i följande kommuner:¹

¹ För de kommuner, beträffande vilka förskjutningarna av utdebiteringssatserna undersökts jämväl med hänsyn tagen till ändring av antalet inkomstskattekronor, har den ökning, som sålunda beräknats uppstå, anmärkts inom parentes.

K o m m u n	L ä n	Beräkningar utan hänsyn till skatteutjämningsbidragen		Beräkningar med hänsyn till skatteutjämningsbidragen	
		Utdeb. per skattekrona vid gäll. rep.-tal kr.	Maximal ökning vid alt. I kr.	Utdeb. per skattekrona vid gäll. rep.-tal kr.	Maximal ökning vid alt. I kr.
Skarstad	Skaraborgs	11'00	1'41	11'00	1'41
Hörsne med Bara	Gotlands	11'40	1'34	11'40	1'34
Silte	»	16'80	2'17 (1'86)	13'34	1'29 (1'10)
Högstena	Skaraborgs	11'00	1'23 (1'08)	11'00	1'23 (1'08)
Ryd	»	14'00	1'14	14'00	1'14
Hamra	Gotlands	11'00	1'11	11'00	1'11

Medelökningen för samtliga landskommuner utgör enligt de beräkningar, som taga hänsyn till skatteutjämningsbidragen, 0'35 kr. Motsvarande siffror äro i fråga om Svealand 0'29 kr., Götaland 0'40 kr. och Norrland 0'21 kr. De största ökningarna förete Gotlands län (0'54 kr.), Skaraborgs län (0'49 kr.) och Hallands län (0'46 kr.). Västerbottens län utvisar minsta genomsnittliga ökningen eller 0'15 kr.

De maximala *procentuella* förskjutningar av utdebiteringssatserna, som uppstå vid alternativ I, åskådliggöras av följande sammanställning. (De med vanlig stilsort återgivna siffrorna utvisa förskjutningar enligt de beräkningar, vid vilka hänsyn icke tagits till skatteutjämningsbidragen, medan siffrorna med kursiv stil angiva med hänsyn till nämnda bidrag beräknade förskjutningar.)

Antal kommuner, för vilka vid alt. I uppstår maximal procentuell ökning av utdebiteringen per skattekrona med					Summa kom- muner
0	T. o. m. 5 %	5'01—10 %	10'01—12 %	Över 12 %	
10	1 120	1 133	135	20	2 418
<i>10</i>	<i>1 368</i>	<i>954</i>	<i>76</i>	<i>10</i>	<i>2 418</i>

Enligt de beräkningar, som ej tagit hänsyn till understöden av skatteutjämningsmedel, uppgår den procentuella ökningen i medeltal för samtliga landskommuner till 5'38 %. Genomsnittssiffran är i fråga om Svealand 4'18 %, Götaland 6'11 % och Norrland 3'15 %. Största ökningen har Remmarlövs kommun (utdeb. 7 kr.) i Malmöhus län med 13 %.

Tages åter hänsyn till berörda skatteutjämningsunderstöd, utgör medelökningen för samtliga landskommuner 4'72 %. Jämväl enligt nu ifrågakarande beräkningar har Remmarlövs kommun största ökningen med 13 %.

Rörande resultatet vid alternativ I av den mera ingående undersökning, som verkstälts beträffande 110 utvalda landskommuner och som enligt det föregående för dessa kommuners vidkommande — till skillnad från maximalundersökningen — ger en bild av den *verkliga* betydelsen av den ifrågasatta sänkningen av repartitionstalet för jordbruksvärde, hänvisas till tabell 2. Kol. 8 i tabellen anger i fråga om nämnda kommuner förhållandet mellan tillkommande inkomstskattekronor och bortfallande fastighetsskattekronor vid berörda alternativ.

Tabell 1 ger jämväl en bild av de maximala ökningar i *kronor* av utdebiteringssatserna, som uppstå vid alternativ II enligt de beräkningar,

Alternativ II.

vid vilka hänsyn ej tagits till skatteutjämningsbidragen. De största maximala förskjutningarna inträffa i följande kommuner:¹

K o m m u n	L ä n	Utdeb. per skattekrona vid gäll. rep.-tal kr.	Maximal ök- ning vid alt. I kr.	Maximal ök- ning vid alt. II kr.	Maximal ökning vid alt. II enl. de beräkningar, vid vilka hänsyn ta- gits till skatteut- jämningsbidragen kr.
Storsjö	Jämtlands	20·67	1·30 (1·29)	3·51 (3·50)	1·74 (1·73)
Silte	Gotlands	16·80	2·17 (1·86)	2·45 (2·09)	1·44 (1·23)
Sproge	»	19·50	2·03	2·81	1·06
Fröjel	»	14·62	1·52	1·95	0·94
Sandby	Kalmar	16·80	1·93 (1·07)	1·93 (1·07)	1·05 (0·53)
Nedertorneå	Norrbottnens	40·35	1·55 (1·84)	1·90 (1·60)	0·48 (0·40)
Ottravad	Skaraborgs	15·30	1·76	1·89	0·85
Norrlanda	Gotlands	13·80	1·81 (1·07)	1·87 (1·46)	1·11 (0·36)
Vallstena	»	15·60	1·61	1·86	0·98
Karl Gustav	Älvsborgs	18·10	1·46 (1·28)	1·86 (1·59)	0·83 (0·70)
Falköpings östra landsk.	Skaraborgs	14·05	1·81	1·81	0·95
Sanne	Göt.o.Bohus	14·90	1·56 (1·37)	1·80 (1·60)	0·84 (0·68)
Krogsered	Hallands	15·00	1·10 (0·84)	1·76 (1·31)	0·85 (0·63)
Hyringa	Skaraborgs	13·30	1·69	1·76	0·94
Angarn	Stockholms	18·20	1·42	1·75	0·83
Hede	Göt.o.Bohus	12·50	1·41	1·75	0·92

Nedanstående sammanställning åskådliggör de maximala förskjutningar i kronor, som uppkomma vid alternativ II enligt de beräkningar, vid vilka hänsyn tagits till understöden av skatteutjämningsmedel.

År 1930 fastställd utdebiteringssats (utan skatteut- jämnings)	Antal kommuner, för vilka vid alt. II uppstår maximal ökning av utdebiteringen per skattekrona med									Summa kommun- er
	0	T. o. m. 0·10 kr.	0·11— 0·25 kr.	0·26— 0·50 kr.	0·51— 0·75 kr.	0·76— 1·00 kr.	1·01— 1·50 kr.	1·51— 2·00 kr.	Över 2 kr.	
T. o. m. 5 kr. ...	2	72	81	77	7	—	—	—	—	239
5·01—10 » ...	8	141	246	675	534	153	17	—	—	1 774
10·01—15 » ...	—	5	21	139	152	34	12	1	—	364
15·01— » ...	—	—	4	8	16	9	3	1	—	41
	10	218	352	899	709	196	32	2	—	2 418

Enligt sistnämnda beräkningar inträffa de största maximala ökningarna för följande kommuner:¹

K o m m u n	L ä n	Beräkningar utan hänsyn till skatteutjämningsbidragen		Beräkningar med hänsyn till skatteutjämningsbidragen	
		Utdeb. per skattekrona vid gäll. rep.-tal kr.	Maximal ökning vid alt. II kr.	Utdeb. per skattekrona vid gäll. rep.-tal kr.	Maximal ökning vid alt. II kr.
Storsjö	Jämtlands	20·67	3·51 (3·50)	13·55	1·74 (1·73)
Hörsnemed Bara	Gotlands	11·40	1·58	11·40	1·58
Silte	»	16·80	2·45 (2·09)	13·34	1·44 (1·23)
Ryd	Skaraborgs	14·00	1·44	14·00	1·44
Skarstad	»	11·00	1·42	11·00	1·42
Sillerud	Värmlands	10·50	1·26	10·50	1·26
Högstena	Skaraborgs	11·00	1·23 (1·08)	11·00	1·23 (1·08)
Bogen	Värmlands	9·90	1·19 (0·89)	9·90	1·19 (0·89)

¹ Se not å sid. 2.

Tages hänsyn till skatteutjämningsbidragen, utgör ökningen i medeltal för samtliga landskommuner 0·44 kr. Genomsnittssiffran är i fråga om Svealand 0·39 kr., Götaland 0·47 kr. och Norrland 0·37 kr. De största medeltalen förete Gotlands län (0·64 kr.), Skaraborgs län (0·55 kr.), Östergötlands län (0·51 kr.), Hallands län (0·50 kr.) och Jämtlands län (0·49 kr.). Lägsta siffran utvisar Västerbottens län med en medelökning av 0·28 kr.

De *procentuella* förskjutningarna vid alternativ II i förhållande till utdebiteringssatsen vid gällande repartitionstal framgå av följande sammanställning. (Siffror med vanlig stilsort utvisa förskjutningar enligt beräkningar, vid vilka hänsyn ej tagits till skatteutjämningsbidragen; siffror med kursiv stil angiva med hänsyn till nämnda bidrag beräknade förskjutningar.)

Antal kommuner, för vilka vid alt. II uppstår maximal procentuell ökning av utdebiteringen per skattekrona med					Summa kommuner
0	T. o. m. 5 %	5·01—10 %	10·01—12 %	Över 12 %	
10	698	1 393	256	61	2 418
<i>10</i>	<i>903</i>	<i>1 330</i>	<i>141</i>	<i>34</i>	<i>2 418</i>

Tages ej hänsyn till understöden av skatteutjämningsmedel, företer Stor-sjö kommun (utdeb. 20·67 kr.) i Jämtlands län största maximala ökningen med 16·98 %;¹ därefter följer Norra Ny kommun (utdeb. 6·80 kr.) i Värmlands län med 14·85 %. 15 kommuner utvisa ökning med över 13 %. I medeltal för samtliga landskommuner uppkommer en ökning av 6·67 %. I genomsnitt uppgår ökningen beträffande Svealand till 5·77 %, Götaland 7·13 % och Norrland 5·58 %.

Enligt de beräkningar, vid vilka hänsyn tagits till skatteutjämningsbidragen, inträffar största maximala ökningen, 14·85 %, för Norra Ny kommun. 7 kommuner förete ökning över 13 %. Genomsnittliga ökningen är 5·85 %.

I fråga om resultatet vid alternativ II av den till 110 kommuner begränsade undersökningen hänvisas till tabell 2. Kol. 9 i tabellen anger i fråga om berörda kommuner förhållandet mellan tillkommande inkomstskattekronor och bortfallande fastighetsskattekronor (för jordbruksvärde och skogsvärde) vid nämnda alternativ.

Nedanstående sammanställning åskådliggör storleken av de maximala ökningarna i kronor av utdebiteringen per skattekrona, som tillkomma vid alternativ II i jämförelse med alternativ I. (De med vanlig stilsort återgivna siffrorna utvisa förskjutningarna utan hänsyn till skatteutjämningsbidragen, medan siffrorna med kursiv stil angiva med hänsyn till nämnda bidrag beräknade förskjutningar.)

Alternativ II
jämfört med
alternativ I.

Antal kommuner, för vilka vid alt. II i jämförelse med alt. I tillkommer ökning av utdebiteringen per skattekrona med								Summa kommuner
0	T. o. m. 0·10 kr.	0·11— 0·25 kr.	0·26— 0·50 kr.	0·51— 0·75 kr.	0·76— 1·00 kr.	1·01— 1·50 kr.	1·51— 2·00 kr.	Över 2 kr.
194	1 338	600	244	35	4	2	—	1
<i>194</i>	<i>1 483</i>	<i>580</i>	<i>144</i>	<i>14</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>—</i>	<i>2 418</i>

¹ Tages hänsyn till uppkommande ökning av antalet inkomstskattekronor, blir förskjutningen 16·98 %.

Enligt de beräkningar, vid vilka hänsyn ej tagits till skatteutjämningsbidragen, har vid alternativ II i jämförelse med alternativ I Storsjö kommun i Jämtlands län största maximala ökningen med 2²¹ kr.¹ och Linsälls kommun (utdeb. 13²² kr.) i samma län den näst största med 1¹¹ kr. Storsjö kommun har jämväl den största procentuella ökningen, nämligen med 10⁶⁹ %, 8 kommuner förete ökning med över 8 %. Medeltalet för samtliga landskommuner är 0¹¹ kr. Genomsnittsökningen är ifråga om Svealand 0¹³ kr., Götaland 0⁰⁸ kr. och Norrland 0²⁴ kr.

Tages hänsyn till understöden av skatteutjämningsmedel, utgör största maximala ökningen vid alternativ II i jämförelse med alternativ I 1⁰⁹ kr., inträffande för Storsjö kommun. Näst största ökningen har Bogens kommun (utdeb. 9⁹⁰ kr.) i Värmlands län med 0⁹⁶ kr.² Procentuellt sett företer vid ifrågavarande jämförelse Norra Ny kommun i Värmlands län största maximala ökningen med 10⁵⁹ %. 7 kommuner utvisa ökning med över 8 %. Genomsnittliga maximala ökningen för samtliga landskommuner är 0⁰⁹ kr. Medeltalet är beträffande Svealand 0¹⁰ kr., Götaland 0⁰⁷ kr. och Norrland 0¹⁶ kr.

Skattebördans fördelning i vissa landskommuner mellan olika grupper av skattskyldiga vid alternativa förslag om sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet.

De förskjutningar av skattebördan, som alternativen medföra för olika grupper av skattskyldiga, hava undersökts dels beträffande de 110 utvalda landskommunerna dels, mera detaljerat, för 10 av dessa kommuner.

I fråga om var och en av de 110 kommunerna har företagits en fördelning av de skattskyldiga på två huvudgrupper, nämligen »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet» och »övriga skattskyldiga» samt utrönts de procentuella förskjutningar, som skattebördan för dessa grupper undergår vid ifrågavarande alternativ (se tabell 2, kol. 10—19). Till skattebördan för »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet» har jämväl räknats beloppet av den skogsaccis, som i respektive kommuner utdebiterats på grundval av 1930 års virkestaxering.

För gruppen »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet» inträdande lättnad av skattebördan blir större ju mindre andel av hela skattebördan i kommunen uppbäres av nämnda skattskyldiga och ju större minskningen av antalet skattekonor för gruppen är. Den procentuella ökningen av skattebördan för »övriga skattskyldiga» motsvarar exakt den procentuella förskjutningen av utdebiteringssatsen. Berörda ökning blir större ju större andel bortfallande fastighetsskattekonor utgöra av samtliga skattekonor i kommunen och ju färre bortfallande skattekonor återkomma i form av inkomstskattekonor.

En av ändrade repartitionstal föranledd höjning av skatteutjämningsbidragen medför en ytterligare lättnad för gruppen »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet» och en minskning av skattestegringen för »övriga skattskyldiga». Medan den efter avräknande av nämnda bidrag uppkommande skatteökningen för sistnämnda grupp framgår av tabell 2 kol. 5—7, har den av angivna grund ytterligare tillkommande skattelättnaden för »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet» icke varit föremål för närmare undersökning.

Undersökning beträffande 10 kommuner.

Den mera detaljerade undersökningen rörande förskjutningarna av skattebördan mellan olika skattskyldiga har avsett följande kommuner:

¹ Ökningen av antalet inkomstskattekonor är så obetydlig, att den verkliga förskjutningen för Storsjö blir lika med den maximala.

² Med hänsyn tagen till uppkommande ändring av antalet inkomstskattekonor utgör förskjutningen för Bogen 0⁷¹ kr.

Litslena i Uppsala län (Trögds härad), Järstad i Östergötlands län (Gösterings härad), Bottnaryd i Jönköpings län (Mo härad), Norra Vram (Lugude härad) och Lyngby (Bara härad) i Malmöhus län, Hålanda i Älvsborgs län (Ale härad), Varv i Skaraborgs län (Vartofta härad), Ramnäs i Västmanlands län (Snevringe härad), Ramsjö i Gävleborgs län (Västra Hälsinglands domsagas tingslag) och Ådalsliden i Västernorrlands län (Ramsele och Resele tingslag).

För belysande av ifrågavarande 10 kommuners allmänna karaktär sammanställas här nedan uppgifter om ortsgrupp, folkmängd och beskattningsföremål.

Kommun	Ortsgrupp	Folk-mängd 1 jan. 1930	Fastighetsskattepliktig jordbruks- fastighet år 1930					Tax- värde å annan fastig- het år 1930	År 1930 till kom- munal ink. skatt- beskatt- ningsbar inkomst	Till skogsaccis år 1930 taxerat rotvärde
			Areal		Taxeringsvärde					
			Åker	Skogs- mark	Jord- bruks- värde	Skogs- värde	Summa			
			har	har	tusental kr.	tusental kr.	tusental kr.	tusental kr.	kr.	kr.
Litslena	I	968	2 771·6	2 732·5	2 392·0	602·6	2 994·6	185·4	116 110	28 600
Järstad	I	385	654·8	271·5	811·6	39·9	851·5	37·8	39 270	—
Bottnaryd ...	I	1 003	1 083·7	8 347·7	1 376·5	1 187·6	2 565·1	150·9	178 020	109 190
Norra Vram ..	I	1 867	1 719·2	1 600·2	2 553·3	168·6	2 721·9	1 340·7	493 680	25 410
Lyngby	I	912	1 589·8	20·0	2 511·6	5·3	2 517·1	206·3	114 880	—
Hålanda	I	917	842·0	4 335·6	1 085·0	359·6	1 445·6	99·3	71 020	38 280
Varv	I	534	426·0	393·4	453·5	24·2	477·7	351·1	64 780	270
Ramnäs	I	2 504	1 784·8	14 841·5	1 779·2	1 486·3	3 265·3	2 335·3	957 270	141 920
Ramsjö	II	1 819	604·0	61 388·0	2 063·5	4 788·5	6 852·0	241·8	313 050	298 870
Ådalsliden ...	I	2 776	1 233·8	38 228·8	2 346·3	2 254·5	4 600·8	1 191·7	532 020	367 900

Vid ifrågavarande undersökning hava de skattskyldiga i berörda kommuner fördelats i ett stort antal grupper. Gruppindelningen framgår av tabell 3 a och tabell 3 b, vari de viktigaste undersökningsresultaten sammanställts. Vid gruppindelningen hava följts mera reella än formella grunder, så att exempelvis en löntagare, som jämväl ägt en mindre jordbruksfastighet, hänförts till löntagare o. s. v.

Tabell 3 a utvisar för envar av de redovisade grupperna antal skattskyldiga (vartill räknats samtliga ägare och brukare av fastighet samt övriga som i kommunen påförts beskattningsbar inkomst) ävensom procentuell förskjutning av skattebördan vid alternativ I och alternativ II. I skattebördan för ägare av fastighet har — förutom allmän kommunalskatt — inräknats skogsaccis, avseende å fastigheten avverkat virke, även om annan person är att anse som avverkare.

Tabell 3 b upptager summasiffror och genomsnittssiffror för samtliga nu ifrågavarande kommuner. För de förekommande grupperna har angivits antal skattskyldiga, antal brukningsdelar i fråga om jordbruksfastighet, arealuppgifter rörande dylik fastighet hämtade från 1928 års fastighetstaxeringslängder, taxeringsvärden å jordbruksfastighet och annan fastighet samt beskattningsbar inkomst enligt 1930 års taxering, till skogsaccis taxerat rotvärde enligt samma års virkestaxering, procentuell andel i skattebördan (allmän kommunalskatt och skogsaccis) vid gällande repartitionstal, alternativ I och alternativ II, procentuella förskjutningar av

skattebördan vid nämnda alternativ samt slutligen skattebördan i kronor vid gällande repartitionstal och vid ifrågavarande alternativ. — I kol. 4—8 av berörda tabell anmärkta uppgifter rörande jordbruksfastighet gälla, där vederbörande dels äga dels arrendera jordbruksfastighet, all den jordbruksfastighet i kommunen, som de skattskyldiga i respektive grupp äga eller arrendera.

I en särskild tabell — tabell 3 c — hava angivits verkningarna av repartitionstalens sänkning för vissa enskilda skattskyldiga. De anförda exemplen få ej anses giva en bild av förhållandena i respektive kommuner i dess helhet, då de representerade typerna kunna ingå i en förhållandevis helt annan omfattning i kommunerna än i exempelsamlingen.

Förskjutning av utdebiteringssatserna för municipalsamhällen och landstingsområden vid alternativa förslag om ändring av repartitionstalen för jordbruksfastighet.

Jämväl i fråga om *municipalsamhällena* hava de *maximala* förskjutningarna av utdebiteringssatserna varit föremål för undersökning. De ändringar, som ifrågavarande alternativ medföra i fråga om nämnda utdebiteringssatser, äro synnerligen obetydliga. Inom 60 av rikets 206 municipalsamhällen finnes icke jordbruksfastighet. I 7 andra samhällen har utdebitering av municipalutskylder år 1930 icke förekommit. I övrigt inträder ökning allenast vid alternativ I för 7 och vid alternativ II för 8 municipalsamhällen; i intet fall överstiger denna ökning 0·01 kr.

Även beträffande *landstingen* hava de *maximala* förskjutningarna av utdebiteringssatserna undersökts. Förskjutningarna framgå av följande tabell.

Landstingsområden	Utdeb. per skatte-krona vid gällande rep.-tal kr.	Ökning av utdebiteringen		Landstingsområden	Utdeb. per skatte-krona vid gällande rep.-tal kr.	Ökning av utdebiteringen	
		Alt. I kr.	Alt. II kr.			Alt. I kr.	Alt. II kr.
Stockholms läns	1·85	0·01	0·02	Älvsborgs läns	1·90	0·08	0·04
Uppsala »	2·10	0·03	0·04	Skaraborgs »	2·10	0·06	0·07
Södermanlands »	1·90	0·03	0·04	Värmlands »	2·40	0·04	0·07
Östergötlands »	2·20	0·05	0·07	Örebro »	2·03	0·03	0·04
Jönköpings »	2·10	0·04	0·05	Västmanlands »	2·00	0·03	0·04
Kronobergs »	2·00	0·04	0·07	Kopparbergs »	2·10	0·03	0·06
Kalmar läns norra »	2·35	0·05	0·08	Gävleborgs »	2·00	0·03	0·05
» » södra	2·50	0·05	0·06	Västernorrlands »	2·84	0·03	0·05
Gotlands läns	2·47	0·07	0·08	Jämtlands »	3·08	0·06	0·12
Blekinge »	2·54	0·03	0·04	Västerbottens »	3·23	0·06	0·11
Kristianstads »	2·10	0·06	0·07	Norrbottens »	3·16	0·03	0·05
Malmöhus »	2·20	0·07	0·07				
Hallands »	2·10	0·05	0·06	Medeltal för samtliga landstingsområden	2·28	0·04	0·06
Göteb. o. Bohus »	1·75	0·03	0·03				

Utredning rörande verkningarna av ändrade repartitionstal för jordbruksfastighet i förening med riss jämkning av de skattefria avdragen.

Beträffande de 10 kommuner, för vilka vid de i det föregående omnämnda alternativen uppkommande förskjutningar av skattebördan för olika grupper av skattskyldiga varit föremål för närmare undersökning, har jämväl undersökts, vilka verkningar en ändring enligt alternativ I av repartitionstalen för jordbruksfastighet skulle medföra, därest nämnda ändring kombinerades med viss jämkning av de skattefria avdragen. Inalles hava i anslutning till inom kommunalskatteberedningen uttalade önskemål åtta olika förslag, betecknade a)—h), rörande dylik jämkning varit föremål för undersökning. De föreslagna jämkningarna innebära,

att skattskyldiga, vilkas beskattningsbara inkomst icke överstiger visst lägre belopp, skola, sedan de skattefria avdragen enligt kommunalskattelagens nuvarande regler å dem tillämpats, tillerkännas extra avdrag (som alltså icke äro föremål för s. k. »bankning»). Avdragen hava antagits ifrågakomma blott beträffande kommuner i ortsgrupperna I och II. De olika förslagen till jämkning skilja sig från varandra dels i fråga om det belopp av beskattningsbar inkomst, som skulle utgöra gräns uppåt för avdragens åtnjutande, dels rörande avdragens storlek.

Berörda förslag rörande jämkning vid alternativ I av de skattefria avdragen framgå närmare av följande tablå.

Till allmän kommunalskatt beskattningsbar inkomst, vid vilken extra avdrag tillkomma	Ortsgrupp I		Ortsgrupp II	
	Extra avdrag	Tillkommande extra avdrag för hustru och varje barn	Extra avdrag	Tillkommande extra avdrag för hustru och varje barn
	kr.	kr.	kr.	kr.
a) högst 1 000 kr.	40	20	20	20
b) » 500 »	40	20	20	20
c) » 1 000 »	40	—	20	—
d) » 500 »	40	—	20	—
e) » 1 000 »	30	—	20	—
f) » 500 »	30	—	20	—
g) » 1 000 »	20	—	20	—
h) » 500 »	20	—	20	—

Förenas alternativ I på sätt nu angivits med jämkning av de skattefria avdragen, blir utdebiteringen per skattekrona uppenbarligen större än vid alternativ I utan jämkning av avdragen. Skillnaden blir enligt sakens natur i allmänhet störst enligt a) och minst enligt h). Den i förhållande till alternativ I utan jämkning av avdragen tillkommande ökningen av utdebiteringssatsen varierar vid a) från 0²² (Ramnäs) till 1²⁹ kr. (Varv) och vid h) från 0⁰⁵ kr. (Ramnäs) till 0³² kr. (Varv). I medeltal för ifrågasvarande 10 kommuner utgör utdebiteringssatsen vid gällande grunder 11⁴³ kr., vid alternativ I utan jämkning av de skattefria avdragen 12⁰³ kr. samt vid a)—h) 12³⁹ kr.—12²⁰ kr.

I övrigt hänvisas rörande verkningarna av en sänkning av repartitions-talet för jordbruksvärde i förening med jämkning av de skattefria avdragen till tabellerna 4 a och 4 b.

Tabell 4 a upptager i fråga om envar av berörda kommuner och för olika grupper av skattskyldiga beloppet av allmän kommunalskatt (skogsaccis ej inräknad) vid gällande repartitionstal, vid alternativ I utan jämkning av de skattefria avdragen och vid alternativ I i förening med dylik jämkning. De skattskyldiga hava uppdelats på »ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet», »ägare av annan fastighet» och »övriga skattskyldiga», d. v. s. huvudgrupperna enligt den i tabellerna 3 a och 3 b berörda undersökningen för ifrågasvarande 10 kommuner. Under de tal, som angiva beloppet av allmän kommunalskatt för gruppen »övriga skattskyldiga», hava med kursiv stil anmärkts sammanlagda beloppen av allmän kommunalskatt för i nämnda grupp ingående löntagare med taxerad inkomst av högst 1 500 kr.

Tabell 4 b upptager för de 10 kommunerna tillhopa en mera detaljerad fördelning av de skattskyldiga. Tabellen angiver för varje upptagen grupp beloppet av allmän kommunalskatt vid gällande repartitionstal, vid alternativ I utan jämkning av de skattefria avdragen och vid alternativ I i förening med dylik jämkning enligt olika förslag ävensom procenttal, belysande vid nämnda förslag uppkommande förskjutningar av skattebördan.

Stockholm i november 1931.

Carl W. U. Kuylenstierna.

Tabell 1. Förskjutningarna av utdebiteringssatserna för allmän kommunalskatt i rikets landskommuner vid minskning av antalet fastighetsskattekronor för jordbruksfastighet utan ändring av antalet inkomstskattekronor.

L a n	Antal kommuner, för vilka vid alt. I uppstår ökning av utdebiteringen per skattekrona med										Antal kommuner, för vilka vid alt. II uppstår ökning av utdebiteringen per skattekrona med										Ökning i medeltal	
	0	T. o. m. 0,10 kr.	0,11— 0,25 kr.	0,26— 0,50 kr.	0,51— 0,75 kr.	0,76— 1,00 kr.	1,01— 1,50 kr.	2,00 kr.	Över 2 kr.	Summa	0	T. o. m. 0,10 kr.	0,11— 0,25 kr.	0,26— 0,50 kr.	0,51— 0,75 kr.	1,00 kr.	Över 2 kr.	Summa	alt. I alt. II kronor			
																			22	23		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Stockholms	1	28	27	26	18	7	5	—	—	112	1	22	25	22	20	11	9	2	—	112	0,84	0,44
Uppsala	—	7	14	33	20	10	2	—	—	86	—	5	8	32	18	18	5	—	—	86	0,44	0,54
Södermanlands	—	11	17	38	16	4	3	—	—	89	—	8	11	23	33	7	6	1	—	89	0,40	0,51
Östergötlands	—	12	17	41	47	17	11	1	—	146	—	7	13	26	57	25	17	1	—	146	0,54	0,64
Jönköpings	—	15	31	59	21	2	—	—	—	128	—	9	20	35	47	12	5	—	—	128	0,82	0,48
Kronobergs	—	13	23	31	17	2	1	—	—	87	—	10	13	27	20	14	3	—	—	87	0,32	0,48
Kalmar	2	10	15	42	13	13	9	3	—	107	2	7	8	26	30	20	9	5	—	107	0,51	0,62
Gotlands	—	5	7	21	27	20	7	3	2	92	—	3	7	13	27	15	18	7	2	92	0,67	0,80
Blekinge	—	2	9	12	8	2	3	—	—	36	—	1	8	10	8	4	4	1	—	36	0,46	0,57
Kristianstads	—	10	32	52	37	13	1	—	—	145	—	9	31	45	41	14	5	—	—	145	0,42	0,46
Malmöhus	—	16	37	99	59	23	3	—	—	237	—	16	35	99	58	26	3	—	—	237	0,44	0,45
Hallands	—	5	10	18	25	17	11	—	—	86	—	4	10	15	24	16	16	1	—	86	0,61	0,67
Göteborgs och Bohus	4	13	13	22	16	11	7	1	—	87	4	13	12	19	17	12	7	3	—	87	0,47	0,51
Älvsborgs	—	27	29	70	48	29	15	1	—	219	—	23	25	48	52	42	23	6	—	219	0,50	0,59
Skaraborgs	—	14	21	64	81	45	32	5	—	262	—	13	14	55	70	56	48	6	—	262	0,64	0,71
Värmlands	—	16	30	23	13	4	3	—	—	89	—	11	9	19	17	18	13	2	—	89	0,84	0,60
Örebro	—	14	19	19	7	2	—	—	—	61	—	9	11	23	14	2	2	—	—	61	0,29	0,89
Västmanlands	—	10	9	29	14	4	—	—	—	66	—	7	9	20	19	10	1	—	—	66	0,88	0,47
Kopparbergs	2	12	27	11	—	—	—	—	—	52	2	6	11	25	6	2	—	—	—	52	0,17	0,81
Gävleborgs	1	11	15	17	6	3	—	—	—	58	1	8	7	13	14	6	4	—	—	58	0,28	0,47
Västernorrlands	—	10	21	22	9	1	—	—	—	63	—	8	8	20	12	8	7	—	—	63	0,29	0,49
Jämtlands	—	6	19	19	8	4	4	—	—	60	—	1	7	12	18	11	8	2	1	60	0,89	0,73
Västerbottens	—	4	14	9	2	1	—	—	—	30	—	4	3	9	11	3	—	—	—	30	0,26	0,46
Norrbottnens	—	2	2	11	6	2	1	1	—	25	—	2	—	5	7	4	6	1	—	25	0,49	0,77
För samtliga landskommuner	10	278	458	788	518	236	118	15	2	2 418	10	206	305	641	640	356	219	38	3	2 418	0,46	0,56
därav för Svealand	3	98	143	179	88	31	13	—	—	555	3	68	84	164	127	68	36	5	—	555	0,85	0,48
» » Götaland	6	142	244	531	399	194	100	14	2	1 632	6	115	196	418	451	256	158	30	2	1 632	0,50	0,58
» » Norrland	1	33	71	78	31	11	5	1	—	231	1	23	25	59	62	32	25	3	1	231	0,84	0,58
Utdeb. per skattekrona enl. gäll. rep.-tal: T. o. m. 5 kr.	2	91	82	60	4	—	—	—	—	239	2	72	81	77	7	—	—	—	—	239	—	—
5,01—10 »	8	181	364	647	427	127	20	—	—	1 774	8	133	216	540	576	251	50	—	—	1 774	—	—
10,01—15 »	—	1	11	80	78	101	83	10	—	364	—	1	8	22	56	99	155	23	—	364	—	—
15,01— »	—	—	1	1	9	8	15	5	2	41	—	—	—	2	1	6	14	15	3	41	—	—
För samtliga landskommuner	10	273	458	788	518	236	118	15	2	2 418	10	206	305	641	640	356	219	38	3	2 418	—	—

Tabell 2. Verkningarna av ändrade repartitionstal för jordbruksfastighet i 110 utvalda landskommuner.

Län och kommun	Före skattentjämning			Efter skattentjämning			Tillkommande inkomstsk.-kr. i proc. av bortfallande fastighetsskattekr.		Procentuell andel av totala skattebördan						Procentuell förskjutning av skattebördan (+ = ökning; — = minskning)			
	Gäll. utdeb. per skatte-krona kr.	Ökning vid alt. I kr.	Ökning vid alt. II kr.	Gäll. utdeb. per skatte-krona kr.	Ökning vid alt. I kr.	Ökning vid alt. II kr.	Vid alt. I %	Vid alt. II %	Gäll. grunder		Alt. I		Alt. II		Alt. I		Alt. II	
									Äg. o. arr. av jordbruks-fast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruks-fast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruks-fast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruks-fast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruks-fast.	Övriga
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Stockholms län.																		
Ununge	15.40	0.64	0.91	11.98	0.21	0.84	3.27	4.40	36.43	63.57	33.80	66.20	32.40	67.60	— 7.22	+ 4.16	— 11.07	+ 6.84
Gottfröa	13.72	0.88	1.11	11.08	0.48	0.69	13.16	13.08	58.45	41.55	55.78	44.22	55.09	44.91	— 4.57	+ 6.41	— 5.75	+ 8.09
Östuna	17.00	1.21	1.56	13.24	0.45	0.64	2.86	5.68	57.62	42.38	54.60	45.40	53.73	46.27	— 5.24	+ 7.12	— 6.75	+ 9.18
Sånga	4.80	0.10	0.11	4.80	0.10	0.11	4.94	4.67	20.67	79.33	19.09	80.91	18.91	81.09	— 7.64	+ 2.08	— 8.61	+ 2.29
Uppsala län.																		
Häbo-Tibble	8.50	0.53	0.71	8.50	0.53	0.71	10.65	10.14	62.12	37.88	59.78	40.22	58.95	41.05	— 3.77	+ 6.24	— 5.10	+ 8.35
Litslena	7.95	0.63	0.81	7.95	0.63	0.81	9.99	9.05	74.17	25.83	72.12	27.88	71.52	28.48	— 2.76	+ 7.92	— 3.57	+ 10.19
Arnö	12.26	0.91	1.30	10.05	0.45	0.64	3.79	3.06	64.40	35.60	61.75	38.25	60.62	39.38	— 4.11	+ 7.42	— 5.87	+ 10.60
Dalby	14.90	0.67	0.73	10.24	0.28	0.81	33.28	33.00	67.56	32.44	66.09	33.91	65.97	34.03	— 2.18	+ 4.50	— 2.35	+ 4.90
Rasbokil	7.70	0.20	0.30	7.70	0.20	0.30	48.68	57.08	72.46	27.54	71.73	28.27	71.37	28.63	— 1.01	+ 2.60	— 1.50	+ 3.90
Södermanlands län.																		
Bergshammar	13.80	0.72	0.88	11.11	0.36	0.41	28.23	28.84	53.89	46.11	50.95	49.05	50.59	49.41	— 4.57	+ 5.22	— 5.24	+ 6.01
Hölö	10.00	0.42	0.47	8.77	0.24	0.27	5.44	8.99	41.98	58.02	39.54	60.46	39.24	60.76	— 5.81	+ 4.20	— 6.63	+ 4.70
Taxinge	8.00	0.22	0.31	8.00	0.22	0.31	42.26	49.51	60.89	39.11	59.81	40.19	59.38	40.62	— 1.77	+ 2.76	— 2.48	+ 3.88
Råby-Rekarne	11.25	0.92	1.16	9.89	0.43	0.55	7.73	9.86	64.05	35.95	61.11	38.89	60.88	39.67	— 4.59	+ 8.18	— 5.81	+ 10.81
Lerbo	16.40	1.20	1.50	11.46	0.58	0.67	6.69	7.26	59.22	40.78	56.23	43.77	55.50	44.50	— 5.05	+ 7.32	— 6.28	+ 9.15
Östergötlands län.																		
Börum	12.00	0.86	1.35	10.03	0.46	0.72	5.51	4.70	71.51	28.49	69.47	30.53	68.80	31.70	— 2.85	+ 7.17	— 4.49	+ 11.25
Gårdeby	13.00	1.07	1.28	10.20	0.54	0.62	9.38	11.12	67.67	32.33	65.01	34.99	64.61	35.39	— 3.93	+ 8.28	— 4.52	+ 9.46
Lillkyrka	5.25	0.45	0.46	5.25	0.45	0.46	19.80	19.12	69.62	30.38	67.00	33.00	66.97	33.03	— 3.76	+ 8.57	— 3.81	+ 8.76
Järstad	12.00	1.11	1.17	9.44	0.51	0.54	4.19	4.35	67.63	32.37	64.63	35.37	64.47	35.53	— 4.44	+ 9.25	— 4.67	+ 9.75
Svinhult	6.00	0.13	0.27	6.00	0.13	0.27	23.36	36.85	80.13	19.87	79.69	20.31	79.23	20.77	— 0.55	+ 2.17	— 1.12	+ 4.50
Jönköpings län.																		
Öggestorp	5.40	0.26	0.35	5.40	0.26	0.35	5.41	5.76	50.63	49.37	48.23	51.77	47.42	52.58	— 4.74	+ 4.82	— 6.34	+ 6.48
Bottnaryd	8.90	0.25	0.40	8.90	0.25	0.40	37.05	48.98	73.94	26.06	73.20	26.80	72.81	27.19	— 1.00	+ 2.81	— 1.53	+ 4.50
Sandvik	7.50	0.10	0.15	7.50	0.10	0.15	65.62	83.12	81.41	18.59	81.17	18.83	81.04	18.96	— 0.29	+ 1.33	— 0.45	+ 2.00
Kävsjö	9.75	0.34	0.46	8.98	0.21	0.28	29.98	33.29	55.90	44.10	54.38	45.62	53.83	46.17	— 2.73	+ 3.49	— 3.70	+ 4.72
Kronobergs län.																		
Furuby	8.30	0.25	0.59	8.30	0.25	0.59	35.11	32.79	71.02	28.98	70.14	29.86	68.97	31.03	— 1.24	+ 3.01	— 2.89	+ 7.11
Uråsa	12.70	0.53	0.57	11.73	0.37	0.40	47.18	49.41	67.34	32.66	65.98	34.02	65.89	34.11	— 2.02	+ 4.17	— 2.15	+ 4.49
Södra Ljunga	9.35	0.55	0.67	9.35	0.55	0.67	25.76	25.91	61.27	38.73	59.00	41.00	58.49	41.51	— 3.71	+ 5.88	— 4.54	+ 7.17
Annerstad	9.70	0.49	0.74	8.36	0.28	0.41	18.75	16.81	63.89	36.11	61.54	38.46	60.60	39.40	— 2.92	+ 5.05	— 4.10	+ 7.63

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Kalmar län.																		
Rumskulla	8·00	0·15	0·29	7·94	0·11	0·22	42·70	53·17	77·16	22·84	76·74	23·26	76·32	23·68	— 0·54	+ 1·88	— 1·09	+ 3·63
Kristvalla	10·00	0·41	0·61	8·69	0·24	0·84	28·47	35·02	70·43	29·57	69·21	30·79	68·68	31·87	— 1·78	+ 4·10	— 2·56	+ 6·10
S:t Sigfrid	14·70	0·94	1·26	11·04	0·43	0·57	14·99	15·27	65·45	34·55	63·25	36·75	62·49	37·51	— 3·36	+ 6·39	— 4·62	+ 8·57
Sandby	16·80	1·07	1·07	12·85	0·53	0·53	41·85	41·85	72·69	27·31	70·95	29·05	70·95	29·05	— 2·39	+ 6·37	— 2·39	+ 6·37
Gotlands län.																		
Hall	13·74	0·79	1·33	10·96	0·42	0·70	8·42	10·63	62·93	37·07	60·80	39·20	59·34	40·66	— 3·88	+ 5·78	— 5·70	+ 9·68
Hangvar	14·60	0·77	1·04	11·67	0·41	0·56	1·85	1·95	47·48	52·52	44·71	55·29	43·74	56·26	— 5·88	+ 5·27	— 7·88	+ 7·12
Gothem	9·00	0·65	0·88	9·00	0·65	0·88	9·82	12·71	69·76	30·24	67·58	32·42	66·79	33·21	— 3·18	+ 7·22	— 4·26	+ 9·78
Norrlanda	13·30	1·07	1·46	11·58	0·62	0·86	17·35	19·68	82·57	17·48	81·17	18·83	80·65	19·36	— 1·70	+ 8·05	— 2·33	+ 10·38
Träkumla	18·18	0·80	0·91	14·20	0·46	0·51	39·41	39·85	61·24	38·76	59·54	40·46	59·29	40·71	— 2·78	+ 4·40	— 3·19	+ 5·01
Stenkumla	6·82	0·31	0·36	6·82	0·31	0·36	42·84	44·17	66·62	33·38	65·11	34·89	64·85	35·15	— 2·27	+ 4·55	— 2·66	+ 5·29
Silte	16·80	1·86	2·09	13·34	1·10	1·23	12·39	13·22	78·85	21·15	76·51	23·49	76·28	23·77	— 2·97	+ 11·07	— 3·32	+ 12·44
Hablingbo	9·00	0·76	0·88	9·00	0·76	0·88	21·27	23·30	69·89	30·11	67·37	32·68	67·13	32·87	— 3·61	+ 8·44	— 3·95	+ 9·22
Blekinge län.																		
Torhamn	20·50	0·82	0·84	13·38	0·37	0·88	36·18	37·18	51·72	48·28	49·79	50·21	49·70	50·30	— 3·73	+ 4·06	— 3·91	+ 4·10
Edestad	9·00	0·49	0·54	8·76	0·36	0·40	6·16	15·17	42·29	57·71	39·12	60·88	38·85	61·15	— 7·50	+ 5·44	— 8·13	+ 6·00
Öljehult	20·00	0·95	1·38	12·67	0·43	0·68	13·36	16·05	47·73	52·27	45·24	54·76	44·18	55·87	— 5·22	+ 4·75	— 7·54	+ 6·90
Ysane	7·40	0·16	0·17	7·09	0·11	0·12	60·21	60·77	54·63	45·37	53·63	46·87	53·62	46·38	— 1·83	+ 2·16	— 1·85	+ 2·30
Kristianstads län.																		
Ingelstorp	9·00	0·68	0·68	8·75	0·50	0·50	15·84	15·84	61·25	38·75	58·33	41·67	58·33	41·67	— 4·77	+ 7·56	— 4·77	+ 7·56
Vå	8·20	0·43	0·40	7·80	0·27	0·27	24·37	24·57	52·57	47·43	50·30	49·70	50·29	49·71	— 4·32	+ 4·82	— 4·34	+ 4·82
Emislöv	10·00	0·45	0·51	8·95	0·28	0·32	12·02	14·33	39·94	60·06	37·25	62·75	36·86	63·14	— 6·74	+ 4·50	— 7·71	+ 5·10
Matteröd	12·45	0·78	0·90	10·72	0·48	0·50	12·12	11·86	51·85	48·15	48·34	51·16	48·37	51·63	— 5·81	+ 6·27	— 6·71	+ 7·23
Malmöhus län.																		
Jonstorp	4·50	0·20	0·20	4·50	0·20	0·20	10·38	10·82	33·54	66·46	30·64	69·36	30·63	69·37	— 8·65	+ 4·44	— 8·68	+ 4·44
Norra Vram	11·50	0·39	0·42	9·59	0·20	0·21	7·17	6·72	29·50	70·50	27·10	72·90	26·98	73·07	— 8·14	+ 3·39	— 8·71	+ 3·65
Lyngby	14·50	1·43	1·43	10·83	0·70	0·70	1·59	1·59	60·91	39·09	57·07	42·93	57·06	42·94	— 6·30	+ 9·86	— 6·32	+ 9·86
Fru Alstad	7·90	0·75	0·75	7·90	0·75	0·75	8·70	8·70	69·25	30·75	66·35	33·65	66·35	33·65	— 4·19	+ 9·49	— 4·19	+ 9·49
Dalköpinge	6·60	0·36	0·36	6·60	0·36	0·36	32·22	32·22	59·58	40·42	57·41	42·59	57·41	42·59	— 3·64	+ 5·46	— 3·64	+ 5·46
Önnarp	10·00	0·90	0·90	8·66	0·50	0·50	5·51	5·51	70·14	29·86	66·03	33·97	66·03	33·97	— 5·86	+ 9·00	— 5·86	+ 9·00
Björka	14·70	1·08	1·26	12·15	0·62	0·71	10·11	13·80	55·85	44·65	52·07	47·98	51·58	48·47	— 5·98	+ 7·35	— 6·90	+ 8·67
Norra Rörum	6·00	0·21	0·23	6·00	0·21	0·23	34·25	45·70	49·83	50·17	48·11	51·89	47·91	52·09	— 3·45	+ 3·50	— 3·85	+ 3·83
Hallands län.																		
Tönnersjö	9·60	0·85	0·96	8·60	0·54	0·61	9·75	14·44	67·71	32·29	64·85	35·15	64·48	35·52	— 4·22	+ 8·85	— 5·11	+ 10·00
Krogsered	15·00	0·84	1·31	10·79	0·40	0·63	22·68	23·61	68·43	31·57	66·66	33·34	65·67	34·33	— 2·59	+ 5·60	— 4·03	+ 8·73
Hunnestad	8·20	0·72	0·72	8·20	0·72	0·72	10·08	10·14	58·29	41·71	54·63	45·37	54·63	45·37	— 6·28	+ 8·78	— 6·28	+ 8·78
Gödestad	9·70	1·11	1·11	8·98	0·70	0·70	6·50	6·79	73·64	26·36	70·62	29·38	70·62	29·38	— 4·10	+ 11·44	— 4·10	+ 11·44
Landa	11·50	0·99	0·99	9·44	0·49	0·49	10·00	9·50	54·46	45·54	50·54	49·46	50·54	49·46	— 7·20	+ 8·61	— 7·20	+ 8·61
Göteborgs och Bohus län.																		
Kareby	12·02	1·04	1·05	10·20	0·56	0·56	17·31	17·34	65·87	34·13	62·91	37·09	62·88	37·12	— 4·49	+ 8·66	— 4·54	+ 8·74
Ödsmål	11·56	0·73	0·78	9·35	0·35	0·37	15·00	14·78	51·18	48·82	48·10	51·90	47·89	52·11	— 6·02	+ 6·31	— 6·48	+ 6·75

Tabell 2 (forts.). Verkningarna av ändrade repartitionstal för jordbruksfastighet i 110 utvalda landskommuner.

Län och kommun	Före skatteutjämning			Efter skatteutjämning			Tillkommande inkomst-k.-kr. i proc. av bortfallande fastighetsskattekr.		Procentuell andel av totala skattebördan						Procentuell förskjutning av skattebördan (+ = ökning; — = minskning)			
	Gäll. utdeb. per skatte-krona kr.	Ökning vid alt. I alt. kr.	Ökning vid alt. II alt. kr.	Gäll. utdeb. per skatte-krona kr.	Ökning vid alt. I alt. kr.	Ökning vid alt. II alt. kr.	Vid alt. I %	Vid alt. II %	Gäll. grunder		Alt. I		Alt. II		Alt. I		Alt. II	
									Äg. o. arr. av jordbruksfast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruksfast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruksfast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruksfast.	Övriga	Äg. o. arr. av jordbruksfast.	Övriga
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Sanne	14.90	1.87	1.60	10.67	0.57	0.68	4.17	4.18	71.91	28.09	69.12	30.88	68.68	31.32	— 3.88	+ 9.19	— 4.49	+ 10.74
Bottna	12.62	0.59	0.61	9.87	0.28	0.29	16.81	16.82	53.13	46.87	50.94	49.06	50.87	49.13	— 4.12	+ 4.68	— 4.25	+ 4.83
Älvsborgs län.																		
Mo	10.00	0.42	0.69	8.82	0.26	0.42	25.25	20.99	56.40	43.60	54.57	45.43	53.89	46.61	— 3.24	+ 4.20	— 5.34	+ 6.90
Hålanda	13.70	0.93	1.04	10.44	0.44	0.48	7.47	22.77	69.46	30.54	67.35	32.65	67.10	32.90	— 3.04	+ 6.79	— 3.40	+ 7.59
Ornunga	8.60	0.52	0.57	8.60	0.52	0.57	35.65	34.92	72.48	27.57	70.76	29.24	70.61	29.39	— 2.31	+ 6.05	— 2.51	+ 6.74
Karl Gustav	18.10	1.28	1.59	12.14	0.67	0.70	11.48	13.18	58.08	41.92	55.12	44.88	54.89	45.61	— 5.10	+ 7.07	— 6.35	+ 8.78
Älekulla	12.90	0.80	0.91	10.46	0.89	0.45	17.95	22.06	62.70	37.30	60.38	39.62	60.07	39.93	— 3.70	+ 6.20	— 4.19	+ 7.05
Skaraborgs län.																		
Särestad	14.05	0.59	0.59	10.94	0.31	0.31	55.66	55.76	73.76	26.24	72.67	27.33	72.65	27.35	— 1.48	+ 4.20	— 1.50	+ 4.20
Gillstad	11.50	0.78	0.81	9.56	0.37	0.39	21.65	21.47	63.91	36.09	61.62	38.38	61.37	38.63	— 3.68	+ 6.35	— 3.97	+ 7.04
Varv	16.00	0.65	0.68	11.70	0.31	0.32	4.85	5.08	29.85	70.65	26.48	73.52	26.88	73.67	— 9.78	+ 4.06	— 10.26	+ 4.25
Högstena	11.00	1.08	1.08	11.00	1.08	1.08	11.37	11.53	71.99	28.01	69.25	30.75	69.24	30.76	— 3.81	+ 9.82	— 3.82	+ 9.82
Tived	7.50	0.34	0.43	7.50	0.34	0.48	33.49	56.81	75.88	24.12	74.78	25.22	74.51	25.49	— 1.45	+ 4.53	— 1.81	+ 5.73
Värmlands län.																		
Ölme	13.60	0.88	1.09	10.83	0.42	0.51	16.07	15.77	61.77	38.23	59.29	40.71	58.69	41.31	— 4.01	+ 6.47	— 4.99	+ 8.01
Huggenäs	13.04	0.88	1.01	10.98	0.47	0.54	32.56	32.04	75.87	24.13	74.22	25.78	74.00	26.00	— 2.17	+ 6.75	— 2.46	+ 7.75
Östervallskog	7.00	0.14	0.34	7.00	0.14	0.34	36.10	31.29	70.40	29.60	69.81	30.19	68.96	31.04	— 0.84	+ 2.00	— 2.05	+ 4.56
Bogen	9.90	0.18	0.39	9.90	0.18	0.39	23.90	23.17	65.85	34.66	64.73	35.27	62.24	37.76	— 0.95	+ 1.82	— 4.76	+ 8.99
Östmark	10.80	0.20	0.50	9.09	0.09	0.24	45.11	50.78	65.47	34.53	64.85	35.15	63.88	36.12	— 0.95	+ 1.85	— 2.43	+ 4.63
Örebro län.																		
Kil	6.50	0.25	0.32	6.50	0.25	0.32	34.28	35.16	61.90	38.04	60.48	39.52	60.10	39.90	— 2.39	+ 3.85	— 3.00	+ 4.92
Norrbyås	9.60	0.50	0.53	9.47	0.33	0.35	24.48	24.71	53.85	46.15	51.46	48.54	51.30	48.70	— 4.44	+ 5.21	— 4.74	+ 5.52
Kräklinge	9.00	0.67	0.71	9.00	0.67	0.71	13.87	15.65	63.53	36.47	60.83	39.17	60.68	39.32	— 4.25	+ 7.44	— 4.49	+ 7.89
Viker	8.00	0.15	0.33	7.66	0.10	0.23	14.44	10.69	33.72	66.28	32.47	67.53	30.97	69.03	— 3.71	+ 1.88	— 8.16	+ 4.13
Västmanlands län.																		
Medåker	8.00	0.51	0.63	8.00	0.51	0.63	19.48	18.62	61.52	38.48	59.06	40.94	58.51	41.49	— 4.00	+ 6.38	— 4.89	+ 7.83
Ramnäs	7.40	0.06	0.12	7.40	0.06	0.12	40.64	41.07	25.97	74.03	25.33	74.67	24.80	75.20	— 2.47	+ 0.81	— 4.51	+ 1.62
Kungsåra	9.42	0.43	0.52	8.98	0.29	0.34	15.22	17.78	61.03	38.97	59.26	40.74	58.87	41.13	— 2.90	+ 4.56	— 3.54	+ 5.52
Frösthult	12.50	0.72	0.78	10.85	0.37	0.40	15.88	16.18	50.71	49.29	47.87	52.13	47.65	52.35	— 5.60	+ 5.76	— 6.03	+ 6.24

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
Kopparbergs län.																		
Aspeboda	7·70	0·29	0·44	7·70	0·29	0·44	19·29	17·93	51·17	48·83	49·38	50·67	48·87	51·63	— 3·60	+ 3·77	— 5·47	+ 5·71
Silvberg	7·50	0·14	0·16	7·50	0·14	0·16	19·55	53·20	38·48	61·52	37·83	62·67	37·11	62·89	— 3·07	+ 1·87	— 3·56	+ 2·13
Malingsbo	8·50	0·27	0·60	8·50	0·27	0·60	3·32	35·96	77·52	22·48	76·81	23·19	75·95	24·05	— 0·92	+ 3·18	— 2·08	+ 7·06
Våmhus	6·00	0·12	0·24	6·00	0·12	0·24	38·20	41·19	78·13	21·87	77·69	22·31	77·25	22·75	— 0·56	+ 2·00	— 1·18	+ 4·00
Gävleborgs län.																		
Årsunda	6·90	0·30	0·39	6·90	0·30	0·39	15·90	26·94	53·45	46·55	51·44	48·56	50·85	49·15	— 3·76	+ 4·35	— 4·86	+ 5·65
Trönö	14·50	0·44	0·58	12·04	0·26	0·33	28·88	37·85	61·04	38·96	59·86	40·14	59·49	40·51	— 1·93	+ 3·08	— 2·54	+ 4·00
Ramsjö	8·38	0·27	0·97	8·38	0·27	0·97	3·49	2·69	58·82	41·18	57·50	42·50	54·08	45·97	— 2·25	+ 3·22	— 8·14	+ 11·58
Ilso	13·15	0·67	0·70	10·98	0·35	0·87	28·04	37·54	56·05	43·95	53·81	46·19	53·78	46·27	— 4·00	+ 5·10	— 4·14	+ 5·32
Västernorrlands län.																		
Ljustorp	16·40	0·49	0·94	11·27	0·24	0·46	28·08	26·24	61·77	38·23	60·62	39·38	59·57	40·48	— 1·86	+ 2·99	— 3·56	+ 5·78
Sånga	14·15	0·41	0·69	9·68	0·17	0·30	28·66	32·41	61·08	38·97	59·89	40·11	59·18	40·87	— 1·87	+ 2·90	— 3·11	+ 4·88
Ådals-Liden	14·00	0·26	0·41	10·70	0·13	0·21	36·95	48·88	58·29	41·71	57·58	42·47	57·06	42·94	— 1·80	+ 1·86	— 2·11	+ 2·98
Bodum	9·40	0·11	0·24	8·93	0·09	0·18	58·49	71·58	68·63	31·87	68·25	31·75	67·84	32·16	— 0·55	+ 1·17	— 1·15	+ 2·55
Jämtlands län.																		
Näs	13·00	0·72	0·95	10·05	0·38	0·46	13·72	18·08	59·07	40·98	56·80	43·20	56·08	43·92	— 3·84	+ 5·54	— 5·06	+ 7·31
Aspås	10·00	0·53	0·83	8·02	0·27	0·42	11·82	15·53	74·53	25·47	73·19	26·81	72·41	27·59	— 1·80	+ 5·30	— 2·84	+ 8·80
Marby	16·30	1·01	1·17	10·97	0·52	0·60	6·31	7·18	73·57	26·48	71·93	28·07	71·67	28·88	— 2·23	+ 6·20	— 2·58	+ 7·18
Storsjö	20·67	1·29	3·50	13·55	0·64	1·73	0·66	0·47	76·30	23·70	74·83	25·17	72·30	27·70	— 1·93	+ 6·24	— 5·24	+ 16·98
Västerbottens län.																		
Löfvånger	10·00	0·30	0·37	8·19	0·10	0·12	46·72	47·49	63·02	36·98	61·91	38·09	61·65	38·85	— 1·76	+ 3·00	— 2·17	+ 3·70
Malå	8·00	0·15	0·25	7·67	0·06	0·08	43·24	60·13	77·03	22·97	76·61	23·39	76·30	23·70	— 0·55	+ 1·88	— 0·95	+ 3·18
Tärna	13·80	0·81	0·86	11·26	0·35	0·36	8·38	8·13	47·77	52·28	44·69	55·31	44·52	55·48	— 6·45	+ 5·87	— 6·80	+ 6·23
Fredrika	5·80	0·06	0·16	5·80	0·06	0·16	60·05	70·29	70·11	29·89	69·80	30·20	69·28	30·72	— 0·44	+ 1·08	— 1·18	+ 2·71
Norrbottnens län.																		
Arjeplog	12·80	0·16	0·26	10·10	0·08	0·14	58·24	67·29	66·73	33·27	66·33	33·67	66·07	33·98	— 0·60	+ 1·25	— 0·99	+ 2·03
Nedertorneå	40·83	1·34	1·60	12·00	0·33	0·40	13·10	14·95	44·70	55·30	42·86	57·14	42·50	57·50	— 4·12	+ 3·32	— 4·92	+ 3·97
Tärendö	17·76	0·27	0·46	12·05	0·13	0·23	52·65	65·80	76·95	23·05	76·60	23·40	76·85	23·65	— 0·45	+ 1·52	— 0·78	+ 2·59
Medeltal för samtliga före-																		
nämnda kommuner							23·33	30·22	57·67	42·33	56·03	43·97	55·46	44·54	— 2·84	+ 3·87	— 3·83	+ 5·22
Medeltal för kommuner inom																		
Svealand							20·84	26·07	51·94	48·06	50·21	49·79	49·52	50·48	— 3·33	+ 3·60	— 4·66	+ 5·04
Medeltal för kommuner inom																		
Götaland							19·98	23·88	57·85	42·15	55·59	44·41	55·26	44·74	— 3·91	+ 5·36	— 4·48	+ 6·14
Medeltal för kommuner inom																		
Norrland							32·61	41·75	63·62	36·38	62·66	37·34	62·01	37·99	— 1·51	+ 2·64	— 2·53	+ 4·43

Tabell 3 a. Verkniningarna å olika grupper skattskyldiga av ändrade repartitionstal för jordbruks-

G r u p p	Litslena			Järstad			Bottnaryd			Norra Vram			
	Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		
		Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II	
I. Ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet.													
a. Äg. med fastigh. under eget bruk.													
Åkerareal — 2 har.....	2	+ 1.31	+ 3.47	6	+ 0.93	+ 1.38	9	- 6.85	- 5.31	1	- 13.48	- 13.79	
» 2 1/2 — 10 ».....	22	+ 0.06	+ 1.66	8	- 5.64	- 5.50	80	- 3.64	- 4.16	3	- 11.69	- 12.80	
» 10 1/2 — 30 ».....	22	- 4.54	- 3.08	4	- 8.50	- 8.82	8	- 4.77	- 5.28	3	- 13.61	- 13.78	
» 30 1/2 — 50 ».....	11	- 5.87	- 4.38	1	- 8.38	- 8.38	1	- 5.78	- 6.96	—	—	—	
» 50 1/2 — 100 ».....	11	- 7.55	- 6.85	1	- 8.18	- 8.98	—	—	—	—	—	—	
» 100 1/2 — ».....	4	- 8.59	- 8.74	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Skogsomr. o. div. omr. utan åker	4	+ 3.48	- 10.98	1	- 1.96	- 12.10	—	—	—	1	- 3.22	- 18.34	
Sammanlagt för a	76	- 3.74	- 5.92	21	- 7.36	- 7.88	98	- 3.93	- 4.51	8	- 12.46	- 13.69	
b. Äg. med fastigh. utarr.													
1. Äg., som ej erlägga fastigh.-skatt	30	+ 7.71	+ 9.97	14	+ 9.23	+ 9.71	18	+ 1.62	+ 0.04	6	+ 3.41	+ 3.38	
2. Äg., som erlägga fastigh.-skatt	—	—	—	1	- 7.94	- 9.10	1	+ 2.35	+ 3.78	—	—	—	
Sammanlagt för b	30	+ 7.71	+ 9.97	15	+ 7.86	+ 8.20	19	+ 1.79	+ 0.98	6	+ 3.41	+ 3.38	
c. Arrendatorer.													
1. Arr., som erlägga fastigh.-skatt													
Åkerareal — 2 har.....	—	—	—	1	+ 3.58	+ 4.04	—	—	—	22	- 11.97	- 11.84	
» 2 1/2 — 10 ».....	7	- 1.95	- 0.38	1	- 8.97	- 8.57	20	- 6.88	- 6.69	29	- 10.48	- 10.32	
» 10 1/2 — 30 ».....	11	- 6.82	- 5.27	7	- 4.08	- 4.65	14	- 9.03	- 11.26	20	- 13.15	- 13.04	
» 30 1/2 — 50 ».....	7	- 9.27	- 8.53	—	—	—	2	- 14.29	- 12.98	3	- 7.54	- 7.32	
» 50 1/2 — 100 ».....	5	- 9.12	- 8.61	2	- 8.27	- 8.88	—	—	—	2	- 3.79	- 3.65	
» 100 1/2 — ».....	—	—	—	1	- 8.98	- 8.56	—	—	—	3	- 13.63	- 13.62	
Sammanlagt	30	- 8.03	- 7.10	12	- 6.94	- 7.19	36	- 8.48	- 9.68	79	- 10.54	- 10.36	
2. Arr., som ej erlägga fastigh.-sk.	—	—	—	1	+ 9.23	+ 9.71	1	+ 2.86	+ 4.48	—	—	—	
Sammanlagt för c	30	- 8.03	- 7.10	13	- 6.78	- 7.02	37	- 8.35	- 9.53	79	- 10.54	- 10.36	
d. Till gr. I hänförliga, som ansetts ej böra inordnas i förest. grupper.													
Sammanlagt för I	140	- 3.23	- 4.18	49	- 4.50	- 4.74	165	- 1.04	- 1.60	97	- 8.28	- 8.92	
därav Fys. pers.....	136	- 4.38	- 3.26	47	- 4.76	- 4.95	161	- 2.24	- 3.25	95	- 8.41	- 9.07	
Stat, kommun o. dyl.....	4	+ 3.76	- 9.48	2	+ 6.54	+ 4.47	3	+ 2.53	+ 3.95	2	+ 3.41	+ 3.66	
Föreningar m. m.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Aktiebolag.....	—	—	—	—	—	—	1	- 3.65	- 13.82	—	—	—	
II. Äg. av annan fastighet, tills....													
därav Fys. pers.....	41	+ 7.93	+ 10.24	20	+ 9.23	+ 9.71	37	+ 2.66	+ 4.22	10	+ 3.20	+ 3.45	
varav lönt. m. högst 1 500 kr.	10	+ 7.98	+ 10.24	5	+ 9.23	+ 9.71	5	+ 2.86	+ 4.48	—	—	—	
Stat, kommun o. dyl.....	1	+ 7.93	+ 10.24	—	—	—	—	—	—	1	+ 3.41	+ 3.66	
Föreningar m. m.....	—	—	—	1	+ 9.23	+ 9.71	—	—	—	1	+ 3.41	+ 3.66	
Aktiebolag.....	—	—	—	—	—	—	2	+ 2.86	+ 4.48	2	+ 1.99	+ 2.24	
III. Övriga skattskyldiga.													
a. Löntagare.													
Tax. inkomst — 1 500 kr.	157	+ 7.98	+ 10.24	52	+ 9.23	+ 9.71	129	+ 2.86	+ 4.48	211	+ 3.37	+ 3.62	
1 510—3 000 »	7	+ 7.98	+ 10.24	3	+ 9.23	+ 9.71	8	+ 2.86	+ 4.48	229	+ 3.34	+ 3.59	
3 010—6 000 »	3	+ 7.91	+ 10.22	2	+ 9.23	+ 9.71	4	+ 2.78	+ 4.40	22	+ 3.41	+ 3.66	
över 6 000 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	+ 3.41	+ 3.66	
Sammanlagt för a	167	+ 7.93	+ 10.24	57	+ 9.23	+ 9.71	141	+ 2.84	+ 4.47	460	+ 3.36	+ 3.61	
b. Rörelseidkare.													
Tax. inkomst — 1 500 kr.	4	+ 7.98	+ 10.24	5	+ 9.23	+ 9.71	8	+ 2.86	+ 4.48	4	+ 3.41	+ 3.66	
1 510—3 000 »	1	+ 7.93	+ 10.24	—	—	—	1	+ 2.86	+ 4.48	1	+ 3.41	+ 3.66	
3 010—6 000 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
över 6 000 »	1	+ 7.76	+ 9.99	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sammanlagt för b	6	+ 7.80	+ 10.06	5	+ 9.23	+ 9.71	9	+ 2.86	+ 4.48	5	+ 3.41	+ 3.66	
c. Andra än löntagare och rörelseidk.													
Tax. inkomst — 1 500 kr.	5	+ 7.93	+ 10.24	2	+ 9.23	+ 9.71	8	+ 2.86	+ 4.48	3	+ 3.41	+ 3.66	
1 510—3 000 »	—	—	—	—	—	—	1	+ 2.86	+ 4.48	2	+ 3.41	+ 3.66	
3 010—6 000 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	+ 3.41	+ 3.66	
över 6 000 »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Sammanlagt för c	5	+ 7.93	+ 10.24	2	+ 9.23	+ 9.71	9	+ 2.86	+ 4.48	6	+ 3.41	+ 3.66	
Sammanlagt för III	178	+ 7.91	+ 10.21	64	+ 9.23	+ 9.71	159	+ 2.84	+ 4.47	471	+ 3.36	+ 3.61	
därav Aktiebolag.....	1	+ 7.98	+ 10.24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

fastighet kommunvis i 10 utvalda landskommuner. (+ = ökning, — = minskning av nuv. skatt.)

Lyngby			Hälanda			Varv			Ramnäs			Ramsjö			Ådalsliden		
Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning		Ant. skattsk.	Procentuell förskjutning	
	Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II		Alt. I	Alt. II
30	0.75	0.72	12	10.29	10.67	1	4.06	4.28	1	15.96	15.37	12	0.76	7.82	101	4.82	3.86
46	6.61	6.69	74	5.41	6.70	8	7.08	6.83	24	2.72	3.36	45	2.89	1.27	132	3.11	4.76
32	7.65	7.63	4	6.72	7.28	4	11.21	11.62	13	6.07	8.24	2	2.99	3.84	12	1.99	3.49
3	8.06	8.64	—	—	—	—	—	—	1	8.00	7.63	—	—	—	1	1.62	2.59
2	8.46	8.44	—	—	—	1	12.72	13.38	2	13.80	14.88	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	8.46	8.44	1	1.79	16.76	2	3.92	17.79	3	0.15	3.01	1	0.92	9.41	14	1.62	2.59
117	6.97	7.00	91	5.50	7.03	16	9.88	10.50	44	4.79	6.43	60	1.54	6.31	260	2.39	3.38
17	9.85	9.87	4	6.80	7.62	4	3.94	4.28	4	0.79	1.48	—	—	—	—	—	—
1	8.46	8.44	—	—	—	—	—	—	3	9.99	12.28	3	6.65	10.98	3	2.65	3.61
18	4.19	4.21	4	6.80	7.62	4	3.94	4.28	7	5.47	6.51	3	6.65	10.98	3	2.65	3.61
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	8.46	8.44	25	8.49	8.51	—	—	—	1	11.90	17.32	—	—	—	—	—	—
10	8.46	8.44	6	7.10	6.38	1	13.06	13.21	25	6.25	6.98	—	—	—	2	0.24	1.08
1	8.13	8.11	—	—	—	3	13.18	13.15	18	5.42	5.92	—	—	—	—	—	—
2	8.46	8.44	—	—	—	1	13.28	13.10	1	14.32	16.17	—	—	—	—	—	—
1	8.46	8.44	1	11.00	10.32	—	—	—	1	12.32	17.18	—	—	—	—	—	—
16	8.42	8.41	32	9.43	8.97	5	13.20	13.14	1	15.76	15.44	—	—	—	2	0.24	1.08
2	7.70	7.68	—	—	—	—	—	—	47	8.85	9.18	—	—	—	51	1.88	2.94
18	8.40	8.38	32	9.43	8.97	5	13.20	13.14	17	0.86	1.58	53	3.19	11.62	53	1.63	2.80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	64	6.67	7.11	53	3.19	11.62	—	—	—
2	7.16	7.21	3	3.26	3.89	—	—	—	5	0.81	3.32	4	2.90	10.37	15	0.14	0.46
155	6.53	6.55	130	3.26	3.66	25	9.87	10.08	120	2.44	4.48	120	2.23	8.10	331	1.29	2.68
150	6.57	6.58	126	3.36	3.61	21	11.36	11.47	112	6.22	7.17	113	1.82	1.98	315	2.26	3.14
3	8.45	8.43	4	3.75	7.22	4	3.37	2.25	3	1.74	1.82	3	1.03	9.39	2	3.84	2.91
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1.77	2.83
2	2.01	1.99	—	—	—	—	—	—	5	0.84	3.62	4	2.90	10.37	13	0.22	0.46
56	9.57	9.59	41	6.80	7.02	38	3.55	3.45	75	0.86	1.58	68	3.21	11.62	134	1.78	2.88
53	9.52	9.55	40	6.80	7.62	34	4.06	4.28	68	0.86	1.58	62	3.21	11.62	128	1.75	2.85
21	9.55	9.87	6	6.80	7.62	9	4.06	4.28	7	0.86	1.58	27	3.21	11.62	40	1.75	2.83
1	9.85	9.87	—	—	—	1	4.06	4.28	1	0.86	1.58	—	—	—	1	1.83	2.94
1	9.85	9.87	—	—	—	2	4.06	4.28	4	0.86	1.58	4	3.21	11.62	4	1.88	2.94
1	9.85	9.87	1	6.80	7.62	1	2.86	2.31	2	0.86	1.58	2	3.21	11.62	1	1.83	2.94
163	9.79	9.82	103	6.54	7.35	90	4.03	4.25	414	0.86	1.58	319	3.18	11.58	311	1.83	2.94
8	9.85	9.87	10	6.80	7.62	18	4.06	4.28	254	0.86	1.58	66	3.21	11.62	63	1.88	2.94
6	9.85	9.87	2	6.80	7.62	1	4.06	4.28	33	0.86	1.58	15	3.21	11.62	13	1.83	2.94
1	9.85	9.87	—	—	—	—	—	—	11	0.86	1.58	—	—	—	1	1.83	2.94
178	9.82	9.84	115	6.68	7.49	109	4.05	4.26	712	0.86	1.58	400	3.19	11.60	388	1.83	2.94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	8.50	8.52	3	4.85	5.52	3	4.06	4.28	14	0.86	1.58	3	3.21	11.62	13	1.83	2.94
1	9.47	9.50	1	6.80	7.62	—	—	—	8	0.86	1.58	5	3.11	11.51	2	1.88	2.94
—	—	—	1	6.80	7.62	—	—	—	—	—	—	2	3.21	11.62	2	1.88	2.94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	0.86	1.58	—	—	—	3	1.83	2.94
10	8.71	8.73	5	6.35	7.14	3	4.06	4.28	25	0.86	1.58	10	3.17	11.57	20	1.83	2.94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	9.85	9.87	8	4.75	5.44	3	4.06	4.28	3	0.86	1.58	7	3.21	11.62	19	1.83	2.94
1	9.85	9.87	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3.21	11.62	5	1.83	2.94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	9.86	9.87	8	4.76	5.44	3	4.06	4.28	3	0.86	1.58	8	3.21	11.62	21	1.83	2.94
192	9.75	9.77	128	6.56	7.36	115	4.05	4.26	740	0.86	1.58	418	3.19	11.60	432	1.83	2.94
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1.88	2.94

Tabell 3 b. Verkningarna å olika grupper skattskyldiga av ändrade repartitionstal för jord-

G r u p p	Antal skatt- skyl- diga	J o r d b r u k s f a s t i g h e t					
		Antal bruk- nings- delar	Areal		Taxeringsvärden		
			Åker har	Skogs- mark har	Jord- bruks- värde tusental kr.	Skogs- värde tusental kr.	Summa tax- värde tusental kr.
I. Ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet.							
a. Ägare med fastigheten under eget bruk.							
Åkerareal — 2 har	175	175	229·7	553·2	416·1	22·1	438·2
» 2·1—10 »	442	435	2 378·2	12 991·9	3 246·5	1 120·6	4 367·1
» 10·1—30 »	104	98	1 655·9	7 403·9	2 220·5	573·9	2 795·4
» 30·1—50 »	18	18	724·0	1 592·2	720·9	86·0	806·9
» 50·1—100 »	17	15	1 042·8	698·7	919·6	58·4	978·0
» 100·1— »	4	2	350·0	129·0	253·0	31·4	284·4
Skogsomr. och diverse områden utan åker.....	31	31	22·3	16 234·6	456·0	1 949·5	2 405·5
Sammanlagt för a	791	774	6 402·9	39 603·5	8 232·6	3 841·9	12 075·5
b. Ägare med fastigheten ularrenderad.							
1. Äg., som ej erlägga fastigh.-skatt	97	91	2 383·9	1 881·7	2 614·2	210·3	2 824·5
2. Äg., som erlägga fastigh.-skatt	12	12	147·1	877·8	209·1	96·7	305·8
Sammanlagt för b	109	103	2 531·0	2 759·5	2 823·3	307·0	3 130·3
c. Arrendatorer.							
1. Arr., som erlägga fastigh.-skatt							
Åkerareal — 2 har	24	24	34·9	16·9	76·9	1·1	78·0
» 2·1—10 »	111	111	639·2	637·9	677·6	55·1	732·7
» 10·1—30 »	87	83	1 396·0	1 099·1	1 609·6	122·0	1 731·5
» 30·1—50 »	17	16	626·6	215·0	679·3	22·9	702·2
» 50·1—100 »	13	13	840·5	259·9	899·6	40·8	940·4
» 100·1— »	7	7	1 005·2	18·7	1 041·8	1·6	1 043·4
Sammanlagt	259	254	4 542·4	2 247·5	4 984·7	243·5	5 228·2
2. Arr., som ej erlägga fastigh.-skatt	125	125	681·7	935·9	702·3	81·0	783·3
Sammanlagt för c	384	379	5 224·1	3 183·4	5 687·0	324·5	6 011·5
d. Till grupp I hänförliga, som ansetts ej böra inordnas i förestående grupper							
Sammanlagt för I	48	47	3 677·6	88 959·6	6 085·9	6 753·9	12 839·8
därav Fys. pers.....	1 276						
Stat, kommun o. dyl.....	30						
Föreningar m. m.....	—						
Aktiebolag.....	25						
II. Ägare av annan fastighet, sammanlagt.....							
därav Fys. pers.....	493	9	16·1	43·5	23·6	2·0	25·6
varav löntag.med tax. ink. högst 1 500 kr.	130	2	—	4·5	0·9	0·3	1·2
Stat, kommun o. dyl.....	6	—	—	—	—	—	—
Föreningar m. m.....	17	—	—	—	—	—	—
Aktiebolag.....	12	2	202·7	111·1	237·8	11·4	249·2
III. Övriga skattskyldiga.							
a. Löntagare.							
Tax. inkomst —1 500 kr.....	1 949	7	10·8	8·2	34·5	0·2	34·7
1 510—3 000 »	659	6	12·0	14·9	29·0	1·7	30·7
3 010—6 000 »	101	2	4·0	—	4·1	0·1	4·2
över 6 000 »	18	—	—	—	—	—	—
Sammanlagt för a	2 727	15	26·8	23·1	67·6	2·0	69·6
b. Rörelseidkare.							
Tax. inkomst —1 500 kr.....	66	3	5·0	18·7	11·1	0·2	12·3
1 510—3 000 »	20	2	2·0	—	2·9	—	2·9
3 010—6 000 »	5	—	—	—	—	—	—
över 6 000 »	7	—	22·8	4·0	18·7	0·4	19·1
Sammanlagt för b	98	5	29·8	22·7	32·7	0·6	34·3
c. Andra än löntagare och rörelseidkare.							
Tax. inkomst —1 500 kr.....	61	3	0·2	7·0	3·4	0·2	3·6
1 510—3 000 »	10	—	—	—	—	—	—
3 010—6 000 »	1	—	—	—	—	—	—
över 6 000 »	—	—	—	—	—	—	—
Sammanlagt för c	72	3	0·2	7·0	3·4	0·2	3·6
Sammanlagt för III	2 897	23	56·8	52·8	103·7	2·8	107·5
därav Aktiebolag.....	4	—	—	—	—	—	—
Totalsumma	4 757		12 709·1	132 159·1	17 372·5	10 917·8	28 291·8

bruksfastighet i 10 utvalda landskommuner. Sammanställning för samtliga kommuner.

Annan fastighet, tax.-värde tusental kr.	Beskattningsbar ink. (vid gällande rep.-tal) kr.	Skogsaccis-pliktigt rotvärde & vederb. fastigheter kr.	Procentuell andel av totala skattebördan			Procentuell förskjutn. av skattebördan (+ = ökn.; - = minskn.)		Totala skattebördan (Allmän k ommu nalskatt och skogsaccis) i kronor		
			Gällande grunder %	Alt. I %	Alt. II %	Alt. I %	Alt. II %	Gällande grunder kr.	Alt. I kr.	Alt. II kr.
8'0	26 560	3 560	1'39	1'34	1'35	— 3'48	— 2'61	7 050	6 805	6 866
77'4	100 870	100 990	8'65	8'22	8'24	— 3'83	— 4'70	43 847	42 168	41 760
69'1	18 060	57 220	4'60	4'26	4'23	— 5'44	— 6'07	22 826	21 585	21 441
47'5	2 280	16 880	1'14	1'08	1'07	— 5'33	— 5'32	5 761	5 454	5 443
—	450	2 270	1'15	1'04	1'04	— 9'06	— 9'01	5 816	5 289	5 292
—	—	730	0'26	0'24	0'24	— 8'59	— 8'74	1 322	1 208	1 206
1'5	37 280	125 060	3'19	3'21	3'02	+ 0'54	— 5'50	16 190	16 278	15 299
203'5	185 500	306 710	20'38	19'49	19'19	— 3'91	— 5'35	102 812	98 787	97 307
17'1	62 080	6 610	1'34	1'43	1'44	+ 6'64	+ 7'19	6 804	7 256	7 293
14'0	3 790	2 090	0'45	0'43	0'42	— 5'30	— 6'44	2 284	2 163	2 137
31'1	65 870	8 700	1'79	1'86	1'86	+ 3'64	+ 3'76	9 088	9 419	9 430
—	580	—	0'12	0'11	0'11	— 11'46	— 11'46	602	533	533
1'2	7 990	—	1'07	0'98	0'99	— 7'78	— 7'59	5 412	4 991	5 001
—	6 160	—	2'27	2'06	2'05	— 9'22	— 9'40	11 495	10 435	10 415
—	1 410	—	0'95	0'85	0'85	— 9'98	— 9'80	4 798	4 319	4 328
—	8 540	—	1'42	1'32	1'32	— 7'40	— 7'43	7 212	6 678	6 676
—	—	—	1'48	1'30	1'31	— 11'85	— 11'53	7 486	6 599	6 623
1'2	24 680	—	7'81	6'62	6'63	— 9'32	— 9'27	37 005	33 555	33 576
6'3	34 490	—	0'69	0'71	0'73	+ 1'84	+ 5'90	3 526	3 591	3 734
7'5	59 170	—	8'00	7'33	7'36	— 8'35	— 7'95	40 531	37 146	37 310
512'1	268 210	694 560	18'41	18'25	17'79	— 0'87	— 3'41	93 414	92 605	90 227
754'2	578 750	1 009 970	48'48	46'93	46'20	— 3'21	— 4'71	245 845	237 957	234 274
—	—	—	31'58	30'14	30'04	— 4'57	— 4'88	160 120	152 796	152 302
—	—	—	3'66	3'69	3'52	+ 0'84	— 3'07	18 578	18 734	17 840
—	—	—	0'00	0'00	0'00	+ 1'77	+ 2'83	7	7	7
—	—	—	13'24	13'10	12'64	— 1'67	— 4'49	67 140	66 420	64 125
5 386 1	290 870	270	11'60	11'91	12'05	+ 2'69	+ 3'90	58 793	60 372	61 083
1 531'7	224 580	—	6'23	6'49	6'59	+ 3'37	+ 5'03	31 819	32 891	33 420
239'7	25 830	—	0'85	0'88	0'90	+ 4'13	+ 6'44	4 287	4 464	4 563
850'6	—	—	1'14	1'17	1'18	+ 2'12	+ 3'16	5 794	5 917	5 977
230'2	15 610	—	0'49	0'50	0'51	+ 3'10	+ 4'80	2 480	2 557	2 599
2 773'6	50 680	270	3'68	3'75	3'77	+ 1'64	+ 2'07	18 700	19 007	19 087
—	634 220	—	13'22	13'71	13'96	+ 3'70	+ 5'52	67 058	69 538	70 760
—	717 530	—	14'28	14'66	14'84	+ 2'68	+ 4'01	72 411	74 349	75 313
—	290 910	—	5'82	6'01	6'10	+ 3'31	+ 4'83	29 504	30 482	30 928
—	167 870	—	2'99	3'05	3'07	+ 2'23	+ 2'86	15 128	15 466	15 560
—	1 810 530	—	36'31	37'43	37'97	+ 3'11	+ 4'60	184 101	189 835	192 561
—	40 960	—	0'56	0'58	0'59	+ 4'40	+ 5'36	2 816	2 940	2 967
—	32 330	—	0'37	0'39	0'40	+ 3'47	+ 6'00	1 900	1 966	2 014
—	21 020	—	0'43	0'44	0'46	+ 3'16	+ 5'77	2 185	2 254	2 311
—	69 830	200	1'37	1'40	1'41	+ 1'87	+ 2'93	6 966	7 096	7 170
—	164 140	200	2'73	2'81	2'86	+ 2'81	+ 4'29	13 867	14 256	14 462
—	18 870	—	0'47	0'49	0'49	+ 3'87	+ 4'92	2 377	2 469	2 494
—	14 200	—	0'34	0'36	0'36	+ 3'04	+ 4'19	1 741	1 794	1 814
—	2 910	—	0'07	0'07	0'07	+ 3'41	+ 3'66	335	346	347
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	35 980	—	0'88	0'92	0'92	+ 3'60	+ 4'64	4 453	4 609	4 655
—	2 010 650	200	39'92	41'16	41'75	+ 3'10	+ 4'57	202 421	208 700	211 678
—	26 230	—	3'15	3'23	3'26	+ 1'99	+ 3'07	3 620	3 692	3 731
6 140 3	2 880 270	1 010 440	100 00	100 00	100 00	—	—	507 059	507 029	507 035

Tabell 3 c. Verkningarna i avseende på enskilda skattskyldiga av olika förslag rörande sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet.

Yrke n. m.	Civil- stånd, antal barn	Äger eller brukar jordbruksfastighet					Äger annan fastig- het, tax.- värde kr.	Till kommun- al inkomst- skatt		Allmän kom- munalskatt		
		Areal, har		Jord- bruks- värde kr.	Skogs- värde kr.	Summa tax.- värde kr.		taxe- rad in- komst kr.	be- skatt- nings- bar in- komst kr.	Gäl- lande grun- der kr.	Alt. I kr.	Alt. II kr.
		Åker	Skogs- mark									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Litslena. Uppsala län. (Ortsgrupp I.)												
Hemmansägare.....	g 1	1	—	4 000	—	4 000	—	1 710	720	76	82	84
Hemmansägare.....	g 1	3	—	5 600	400	6 000	—	—	—	28	25	26
Hemmansägare.....	g	10	—	10 200	—	10 200	—	—	—	49	44	45
Hemmansägare.....	g 2	3 ⁶	—	3 600	—	3 600	—	1 510	340	44	46	47
Hemmansägare.....	g 1	19	—	15 200	—	15 200	—	730	30	75	75	76
Stårbhus.....	—	13 ⁶	15	12 800	2 900	15 700	—	—	—	70	65	75
Hemmansägare.....	g 3	46	24	35 000	3 500	38 500	—	2 150	680	232	251	255
Hemmansägare.....	g	39	—	27 900	—	27 900	—	940	220	151	159	162
Hemmansägare.....	g	60	—	40 200	—	40 200	—	1 170	420	225	243	248
Hemmansägare.....	g 3	57	—	46 000	—	46 000	—	—	—	219	197	201
Hemmansägare (fastig- heten utarr. Arrend. erlägger fastigh.-skatt)	g	16 ⁷	6	15 200	700	15 900	—	740	120	10	10	11
Egendomsägare (fastig- heten utarr. Arrend. erlägger fastigh.-skatt)	—	51	24	40 600	2 800	43 400	—	2 060	2 060	164	177	180
Arrendator (erlägg. fas- tigh.-skatt).....	g	8	—	6 500	—	6 500	—	—	—	31	26	28
Arrendator (erlägg. fas- tigh.-skatt).....	o	16 ⁷	8	15 900	1 300	17 200	—	670	160	93	99	102
Arrendator (erlägg. fas- tigh.-skatt).....	g 2	16 ⁷	6	15 200	700	15 900	—	—	—	75	68	68
Arrendator (erlägg. fas- tigh.-skatt).....	g 1	19 ⁵	4	15 800	500	16 300	—	—	—	77	70	71
Arrendator (erlägg. fas- tigh.-skatt).....	g 3	51	24	40 600	2 800	43 400	—	—	—	203	184	185
Prost.....	o	—	—	—	—	—	20 000	8 520	8 010	716	773	789
Stenhuggare.....	g	—	—	—	—	—	3 300	3 310	2 560	217	234	239
F. d. banvakt.....	g	—	—	—	—	—	1 000	1 440	690	59	63	65
Dräng.....	o	—	—	—	—	—	—	700	190	15	16	17
Banarbetare.....	g 5	—	—	—	—	—	—	1 500	100	8	9	9
Kvarnarbetare.....	g 2	—	—	—	—	—	—	1 870	880	70	76	77
Statdräng.....	g 4	—	—	—	—	—	—	1 200	30	2	3	3
Statdräng.....	o	—	—	—	—	—	—	1 200	690	55	59	60
Statdräng.....	o	—	—	—	—	—	—	800	290	23	25	25
Lyngby. Malmöhus län. (Ortsgrupp I.)												
Småbrukare.....	g	2	—	2 800	—	2 800	—	1 430	680	123	134	134
Småbrukare.....	g	1 ⁵	—	2 500	—	2 500	—	—	—	22	20	20
Småbrukare.....	g	2	—	7 000	—	7 000	—	—	—	61	56	56
F. d. arbetare.....	g	1	—	2 000	—	2 000	—	780	140	38	40	40
Hemmansägare.....	g 2	9	—	9 000	—	9 000	—	—	—	78	72	72
Hemmansägare.....	g 6	9	—	8 100	—	8 100	—	1 820	180	97	100	100
Hemmansägare.....	o	14	—	28 000	—	28 000	2 000	—	—	244	223	223
Hemmansägare.....	g 1	12	—	11 400	—	11 400	—	—	—	99	97	97
Hemmansägare.....	g	27 ⁵	—	18 000	—	18 000	—	—	—	157	143	143

Tabell 3 c. (forts.) Verkningarna i avseende på enskilda skattskyldiga av olika förslag rörande sänkning av repartitionstalen för jordbruksfastighet.

Yrke m. m.	Civil- stånd, antal barn	Äger eller brukar jordbruksfastighet					Äger annan fastig- het, tax- värde kr.	Till kommunal inkomstskatt		Allmän kom- munalskatt		
		Areal, har		Jord- bruks- värde kr.	Skogs- värde kr.	Summa tax- värde kr.		taxe- rad in- komst kr.	be- skatt- nings- bar in- komst kr.	Gäl- lande grun- der kr.	Alt. I kr.	Alt. II kr.
		Åker	Skogs- mark									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Hemmansägare	g 1	47	—	68 000	—	68 000	—	—	—	592	542	542
Hemmansägare	o	76	—	76 700	—	76 700	—	—	—	667	611	611
Stårbbhus (Arrend. erlåg- ger fastigh.-skatt)	—	25	—	56 000	—	56 000	—	1 400	1 400	203	223	223
Arrendator (erlåg. fas- tigh.-skatt)	o	8 ⁵	—	19 400	—	19 400	—	—	—	169	155	155
Arrendator (erlåg. fas- tigh.-skatt)	g	14 ⁵	—	39 000	—	39 000	—	—	—	340	311	311
Arrendator (erlåg. fas- tigh.-skatt)	g	35	—	64 000	—	64 000	—	650	70	567	521	521
Arrendator (erlåg. fas- tigh.-skatt)	g 4	112	—	142 200	—	142 200	—	—	—	1 237	1 133	1 133
Handlande	o	—	—	—	—	—	3 000	2 750	2 240	347	381	381
Arbetare	ä	—	—	—	—	—	1 600	920	410	71	78	78
Hemmadotter	o	—	—	—	—	—	—	850	340	49	54	54
Snickare	g 1	—	—	—	—	—	—	1 240	290	42	46	46
Lertäktsarbetare	g 2	—	—	—	—	—	—	1 290	230	33	37	37
Tegelarbetare	g 3	—	—	—	—	—	—	1 520	270	39	43	43
Statdräng	g 3	—	—	—	—	—	—	1 320	170	25	27	27
Tjänarinna	o	—	—	—	—	—	—	820	310	45	49	49
Stationsinspektör	g	—	—	—	—	—	—	3 020	2 270	329	362	362
Statdräng	g	—	—	—	—	—	—	1 200	450	65	72	72
Ramsjö. Gävleborgs län. (Ortsgrupp II.)												
Torpare	g 2	1	—	2 000	—	2 000	—	1 410	270	33	33	36
Snickare	g	2	—	3 300	—	3 300	—	830	140	28	28	30
Hemmansägare	o	8	10	6 800	1 200	8 000	—	1 070	500	80	82	88
Torpare	g 2	3	—	6 000	—	6 000	—	—	—	30	26	28
Hemmansägare	o	10	26	9 700	4 300	14 000	—	2 440	1 870	220	227	245
Hemmansägare	g	5	80	13 100	14 900	28 000	—	—	—	116	108	103
Hemmansägare	ä	8	17	7 000	1 000	8 000	—	—	—	39	34	36
Hemmansägare	g	9	17	12 900	2 100	15 000	—	1 440	630	125	129	139
Hemmansägare	g 4	4	100	6 200	10 800	17 000	—	1 300	60	72	69	65
Hemmansägare	o	9 ⁵	225	13 600	17 800	31 400	—	1 550	980	210	205	205
Arrendator (fast.-äg. ut- gör fastigh.-skatt)	g 6	8	—	5 700	—	5 700	—	2 030	260	22	23	24
Arbetare (fastigh.-äg. ut- gör fastigh.-skatt)	g 1	1	—	2 000	—	2 000	—	1 590	540	45	47	50
Arrendator (fastigh.-äg. utgör fastigh.-skatt)	g	10	—	11 000	—	11 000	—	2 050	1 240	104	107	116
Aktiebolag	—	46	6 567	188 900	430 900	619 800	—	—	—	2 394	2 308	2 092
Fjärdingsman	g	—	—	—	—	—	5 000	1 930	1 120	115	119	128
Bagare	ä	—	—	—	—	—	—	2 010	1 440	121	125	135
Skollärare	g 2	—	—	—	—	—	—	5 210	3 920	328	339	367
Banvakt	g 2	—	—	—	—	—	—	2 920	1 630	137	141	152
Skogsarbetare	o	—	—	—	—	—	—	1 100	530	44	46	50
Skogsarbetare	o	—	—	—	—	—	—	700	160	13	14	15
Dräng	g 1	—	—	—	—	—	—	1 100	200	17	17	19
Arbetare	g 3	—	—	—	—	—	—	1 400	190	16	16	18
Skomakare	o	—	—	—	—	—	—	1 000	430	86	87	40

Tabell 4 a. Verkningarna å olika grupper av skattskyldiga av ändrat repartitionstal för jordbruksvärde i förening med jämkning av skattefria avdrag kommunvis i 10 utvalda landskommuner.

K o m m u n	Allmän kommunalskatt, kronor									
	Gällande grunder	Alt. I (utan jämkning av de skattefria avdragen)	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>Ägare och arrendatorer av jordbruksfastighet.</i>										
Litslena	16 402	15 854	16 357	16 351	16 252	16 236	16 151	16 148	16 053	16 045
Järstad	7 402	7 066	7 344	7 327	7 266	7 250	7 217	7 207	7 167	7 159
Bottnaryd	19 902	19 654	20 002	19 943	19 993	19 964	19 920	19 882	19 826	19 800
Norra Vram	22 501	20 586	21 219	20 926	20 939	20 784	20 849	20 729	20 761	20 675
Lyngby	23 899	22 341	23 058	22 992	22 966	22 894	22 812	22 761	22 646	22 617
Hålanda	13 889	13 398	13 826	13 799	13 792	13 771	13 696	13 674	13 591	13 585
Varv	4 958	4 469	4 761	4 684	4 661	4 618	4 612	4 580	4 562	4 541
Ramnäs	21 808	21 197	21 479	21 308	21 447	21 325	21 406	21 299	21 337	21 274
Ramsjö	29 328	28 555	29 001	28 901	28 856	28 759	28 856	28 759	28 856	28 759
Ådalsliden	63 500	62 581	63 658	63 508	63 561	63 408	63 321	63 173	63 065	62 965
Summa kr.	223 589	215 701	220 705	219 739	219 733	219 009	218 840	218 212	217 864	217 420
<i>Ägare av annan fastighet.</i>										
Litslena	1 716	1 852	1 850	1 852	1 860	1 859	1 857	1 859	1 857	1 856
Järstad	991	1 084	1 092	1 094	1 102	1 103	1 098	1 099	1 093	1 094
Bottnaryd	2 203	2 261	2 265	2 261	2 275	2 275	2 272	2 271	2 268	2 267
Norra Vram	10 373	10 607	10 949	10 799	10 807	10 726	10 757	10 694	10 708	10 663
Lyngby	3 016	3 305	3 240	3 253	3 292	3 298	3 297	3 301	3 298	3 302
Hålanda	1 011	1 080	1 075	1 072	1 091	1 088	1 089	1 086	1 085	1 085
Varv	5 241	5 427	5 664	5 654	5 603	5 586	5 558	5 545	5 513	5 504
Ramnäs	15 727	15 854	16 216	16 073	16 115	16 012	16 066	15 978	15 996	15 944
Ramsjö	3 809	3 931	3 914	3 898	3 943	3 929	3 943	3 929	3 943	3 929
Ådalsliden	14 696	14 961	15 004	15 043	15 062	15 078	15 044	15 047	15 014	15 016
Summa kr.	58 783	60 362	61 269	60 999	61 150	60 954	60 981	60 809	60 775	60 660
<i>Övriga skattskyldiga.</i>										
(Kursiverade siffror utvisa skattebelopp för löntagare med taxerad inkomst av högst 1 500 kronor.)										
Litslena	5 192	5 604	5 093	5 109	5 199	5 209	5 299	5 309	5 402	5 407
Järstad	3 156	3 405	2 855	2 865	2 962	2 969	3 072	3 079	3 186	3 189
Bottnaryd	2 651	2 895	2 608	2 622	2 673	2 688	2 727	2 740	2 785	2 792
Lyngby	1 422	1 554	1 253	1 256	1 325	1 330	1 382	1 387	1 441	1 443
Norra Vram	6 274	6 449	6 112	6 163	6 097	6 145	6 192	6 222	6 277	6 297
Lyngby	3 593	3 694	3 346	3 366	3 327	3 354	3 424	3 441	3 514	3 525
Norra Vram	49 861	51 531	50 568	51 039	51 021	51 250	51 153	51 310	51 282	51 371
Lyngby	10 049	10 386	9 441	9 621	9 560	9 778	9 768	9 928	9 977	10 079
Hålanda	13 049	14 323	13 657	13 728	13 701	13 768	13 854	13 906	14 011	14 040
Varv	7 070	7 763	6 937	7 027	6 980	7 069	7 173	7 239	7 371	7 416
Hålanda	6 424	6 844	6 418	6 456	6 438	6 468	6 540	6 558	6 642	6 658
Varv	2 459	2 620	2 110	2 122	2 119	2 133	2 241	2 250	2 369	2 376
Ramnäs	7 488	7 791	7 263	7 347	7 421	7 484	7 518	7 563	7 610	7 639
Ramnäs	4 080	4 245	3 693	3 743	3 825	3 873	3 934	3 969	4 040	4 062
Ramnäs	51 185	54 624	54 006	54 323	54 121	54 386	54 304	54 464	54 415	54 543
Ramsjö	13 092	13 198	12 110	12 496	12 209	12 589	12 471	12 746	12 717	12 904
Ramsjö	20 539	21 197	20 764	20 890	20 902	20 986	20 902	20 986	20 902	20 986
Ådalsliden	9 412	9 712	9 158	9 268	9 305	9 421	9 305	9 421	9 305	9 421
Ådalsliden	36 754	37 438	36 319	36 421	36 335	36 480	36 624	36 712	36 894	36 950
Ådalsliden	12 725	12 961	11 445	11 623	11 512	11 705	11 880	12 018	12 244	12 334
Summa kr.	202 417	208 696	202 808	204 098	203 908	204 864	205 113	205 770	206 220	206 689
	67 058	69 538	62 348	63 387	63 124	64 221	64 650	65 478	66 164	66 749

Tabell 4b. Verkningarna å olika grupper av skattskyldiga av ändrat repartitionstal för Sammanställning för

G r u p p	Antal skatt- skyl- diga	A l l m ä n k o m m u n a l s k a t t					
		Gällande grunder	Alt. I (utan jämkning av de skattefria avdragen)	a)	b)	c)	d)
I. Ägare o. arrendatorer av jordbr.-fastighet.							
<i>a. Ägare med fastigh. under eget bruk.</i>							
Åkerareal — 2 har.....	175	6 963	6 718	6 313	6 418	6 545	6 594
2·1— 10 »	442	41 396	39 717	39 972	39 916	40 148	40 093
10·1— 30 »	104	21 468	20 227	20 886	20 808	20 750	20 681
30·1— 50 »	18	5 354	5 047	5 244	5 220	5 196	5 177
50·1—100 »	17	5 772	5 245	5 485	5 461	5 421	5 402
100·1— »	4	1 307	1 193	1 245	1 242	1 232	1 229
Skogsområden o. div. områden utan åker	31	13 838	13 926	14 425	14 333	14 242	14 177
<i>Sammanlagt för a</i>	791	96 098	92 073	93 570	93 398	93 534	93 353
<i>b. Ägare med fastigheten utarrenderad.</i>							
1. Ägare, som ej erlägga fastighetsskatt	97	6 660	7 112	7 298	7 296	7 242	7 241
2. Ägare, som erlägga fastighetsskatt...	12	2 234	2 113	2 190	2 177	2 167	2 157
<i>Sammanlagt för b</i>	109	8 894	9 225	9 488	9 473	9 409	9 398
<i>c. Arrendatorer.</i>							
1. Arrendatorer, som erl. fastighetsskatt.							
Åkerareal — 2 har.....	24	602	533	526	519	529	525
2·1— 10 »	111	5 412	4 991	4 951	4 909	4 989	4 965
10·1— 30 »	87	11 495	10 435	10 708	10 643	10 643	10 602
30·1— 50 »	17	4 798	4 319	4 516	4 470	4 451	4 423
50·1—100 »	13	7 212	6 678	6 973	6 910	6 881	6 841
100·1— »	7	7 486	6 599	6 866	6 806	6 787	6 751
<i>Sammanlagt</i>	259	37 005	33 555	34 540	34 257	34 280	34 107
2. Arrendat. som ej erl. fastighetsskatt	125	3 526	3 591	3 150	3 274	3 442	3 489
<i>Sammanlagt för c</i>	384	40 531	37 146	37 690	37 531	37 722	37 596
<i>d. Till grupp I hänförliga, som ansetts ej böra inordnas i förestående grupper</i>							
	48	78 066	77 257	79 957	79 337	79 068	78 662
<i>Sammanlagt för I</i>	1 332	223 589	215 701	220 705	219 739	219 733	219 009
II. Ägare av annan fastighet, sammanlagt varav löntag. med tax. ink. av högst 1500 kr.							
	528	58 783	60 362	61 269	60 999	61 150	60 954
	130	4 287	4 464	3 890	3 936	4 180	4 210
III. Övriga skattskyldiga.							
<i>a. Löntagare.</i>							
Tax. inkomst —1 500 kr.	1 949	67 058	69 538	62 348	63 387	63 124	64 221
1 510—3 000 »	659	72 411	74 349	74 065	74 827	74 943	75 103
3 010—6 000 »	101	29 504	30 482	31 599	31 306	31 226	31 040
6 010— »	18	15 128	15 466	15 979	15 797	15 804	15 690
<i>Sammanlagt för a</i>	2 727	184 101	189 835	183 991	185 317	185 097	186 054
<i>b. Rörelseidkare.</i>							
Tax. inkomst —1 500 kr.	66	2 816	2 940	2 678	2 715	2 775	2 808
1 510—3 000 »	20	1 900	1 966	1 960	1 962	1 986	1 986
3 010—6 000 »	5	2 185	2 254	2 340	2 325	2 314	2 303
6 010— »	7	6 962	7 092	7 346	7 279	7 267	7 224
<i>Sammanlagt för b</i>	98	13 863	14 252	14 324	14 281	14 342	14 321
<i>c. Andra än löntagare och rörelseidkare.</i>							
Tax. inkomst —1 500 kr.	61	2 377	2 469	2 279	2 298	2 281	2 310
1 510—3 000 »	10	1 741	1 794	1 856	1 849	1 835	1 829
3 010—6 000 »	1	335	346	358	353	353	350
6 010— »	—	—	—	—	—	—	—
<i>Sammanlagt för c</i>	72	4 453	4 609	4 493	4 500	4 469	4 489
<i>Sammanlagt för III</i>	2 897	202 417	208 696	202 808	204 098	203 908	204 864

**jordbruksvärde i förening med jämkning av skattefria avdrag i 10 utvalda landskommuner.
samtliga kommuner.**

k r o n o r				Allmän kommunalskatt i procent av nuvarande									
e)	f)	g)	h)	Gäll. grun- der	Alt. I (utan jämkning av det skattefria avdragen)	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)
6 579	6 614	6 619	6 645	100	96·48	90·66	92·17	94·00	94·70	94·49	94·99	95·06	95·43
40 044	39 988	39 932	39 894	100	95·94	96·48	96·42	96·99	96·85	96·78	96·60	96·46	96·37
20 625	20 567	20 488	20 452	100	94·22	97·29	96·98	96·66	96·33	96·07	95·80	95·44	95·27
5 161	5 147	5 123	5 112	100	94·27	97·95	97·60	97·05	96·69	96·40	96·18	95·69	95·48
5 378	5 366	5 333	5 324	100	90·87	95·03	94·61	93·92	93·59	93·17	92·97	92·39	92·24
1 222	1 221	1 213	1 211	100	91·28	95·26	95·08	94·26	94·08	93·50	93·42	92·81	92·65
14 187	14 129	14 126	14 080	100	100·64	104·24	103·68	102·92	102·45	102·52	102·10	102·08	101·75
93 196	93 032	92 834	92 718	100	95·81	97·37	97·19	97·33	97·14	96·98	96·81	96·60	96·48
7 213	7 212	7 176	7 176	100	106·79	109·58	109·55	108·74	108·72	108·30	108·29	107·75	107·75
2 156	2 145	2 143	2 137	100	94·58	98·08	97·45	97·00	96·55	96·51	96·02	95·93	95·66
9 369	9 357	9 319	9 313	100	103·72	106·68	106·51	105·79	105·67	105·34	105·21	104·78	104·71
529	527	530	528	100	87·54	87·88	86·21	87·87	87·21	87·87	87·54	88·04	87·71
4 990	4 971	4 990	4 976	100	92·22	91·48	90·71	92·19	91·74	92·20	91·85	92·20	91·94
10 593	10 560	10 540	10 516	100	90·78	93·15	92·59	92·59	92·22	92·15	91·87	91·69	91·48
4 416	4 396	4 383	4 370	100	90·02	94·12	93·16	92·77	92·18	92·04	91·62	91·35	91·08
6 831	6 802	6 779	6 758	100	92·60	96·69	95·81	95·41	94·86	94·72	94·32	94·00	93·70
6 742	6 713	6 694	6 675	100	88·16	91·72	90·92	90·66	90·18	90·06	89·67	89·42	89·17
34 101	33 969	33 916	33 823	100	90·68	93·34	92·57	92·64	92·17	92·15	91·80	91·65	91·40
3 466	3 503	3 497	3 525	100	101·84	89·34	92·86	97·62	98·95	98·30	99·35	99·18	99·97
37 567	37 472	37 413	37 348	100	91·65	92·99	92·60	93·07	92·76	92·69	92·45	92·31	92·15
78 708	78 351	78 298	78 041	100	98·96	102·42	101·63	101·28	100·76	100·82	100·37	100·30	99·97
218 840	218 212	217 864	217 420	100	96·47	98·71	98·28	98·28	97·95	97·88	97·60	97·44	97·24
60 981	60 809	60 775	60 660	100	102·69	104·23	103·77	104·03	103·69	103·74	103·45	103·39	103·19
4 245	4 267	4 310	4 323	100	104·18	90·74	91·81	97·51	98·20	99·02	99·53	100·54	100·84
64 650	65 478	66 164	66 749	100	103·70	92·98	94·53	94·13	95·77	96·41	97·64	98·67	99·54
74 839	74 922	74 693	74 747	100	102·68	102·28	103·84	103·50	103·72	103·85	103·47	103·15	103·28
31 063	30 910	30 883	30 778	100	103·81	107·10	106·11	105·84	105·21	105·28	104·77	104·67	104·32
15 729	15 636	15 641	15 581	100	102·23	105·63	104·42	104·47	103·72	103·97	103·36	103·39	102·99
186 281	186 946	187 381	187 855	100	103·11	99·94	100·66	100·54	101·06	101·18	101·55	101·78	102·04
2 816	2 842	2 857	2 872	100	104·40	95·10	96·41	98·55	99·72	100·00	100·92	101·46	101·99
1 983	1 982	1 979	1 978	100	103·47	103·16	103·26	104·53	104·53	104·87	104·82	104·16	104·11
2 301	2 292	2 287	2 281	100	103·16	107·09	106·41	105·90	105·40	105·31	104·90	104·67	104·39
7 227	7 191	7 181	7 158	100	101·87	105·52	104·56	104·38	103·76	103·81	103·29	103·15	102·82
14 327	14 307	14 304	14 289	100	102·81	103·33	103·02	103·46	103·30	103·35	103·20	103·18	103·07
2 328	2 347	2 371	2 386	100	103·87	95·88	96·68	95·96	97·18	97·94	98·74	99·75	100·38
1 826	1 821	1 815	1 812	100	103·04	106·61	106·20	105·40	105·05	104·88	104·60	104·25	104·08
351	349	349	347	100	103·28	106·87	105·37	105·37	104·48	104·78	104·18	104·18	103·58
4 505	4 517	4 535	4 545	100	103·50	100·90	101·06	100·36	100·81	101·17	101·44	101·84	102·07
205 113	205 770	206 220	206 689	100	103·10	100·19	100·83	100·71	101·21	101·33	101·60	101·88	102·11

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet	3
Historik rörande repartitionstalen för fastighet vid kommunalbeskattningen	25
Utredning rörande verkningarna av vissa förslag till ändrade repartitionstal för jordbruksfastighet m. m.	35

Bilaga 2.

Till herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

Genom finansdepartementets ämbetsskrivelse den 12 maj 1931 har domänstyrelsen anmodats inkomma med yttrande rörande vilka ändringar i nu gällande instruktion jämlikt förordningen den 27 juni 1927 (nr 309) för värdering av skogsmark och växande skog styrelsen kunde finna påkallade med hänsyn till dess tillämpning vid allmän fastighetstaxering år 1933.

Med anledning härav får domänstyrelsen, som i ärendet inhämtat här bilagda yttranden¹ från samtliga överjägmästare, vissa jägmästare och skogstaxatorer, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund samt Sveriges skogsägareförbund — ävensom tagit del av den jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1928 av särskilda sakkunniga inom finansdepartementet utarbetade redogörelsen rörande taxeringsutfallet för skogsmark och växande skog m. m. — vördsamt anföra följande.

De principer, som äro grundläggande för värdering av skogsmark och växande skog enligt den för 1928 års allmänna fastighetstaxering gällande instruktionen, given i nämnda förordning den 27 juni 1927, beröras i allt väsentligt icke av de ändringar i instruktionen, som styrelsen anser böra nu ifrågasättas. Dessa avse huvudsakligen dels ändrad formulering i anslutning till texten i anvisningarna till § 9 kommunalskattelagen, dels vissa övriga, av förhållandena påkallade förtydliganden eller ändringar. Då taxeringen av »övrig mark» i vissa avseenden står i nära samband med värderingen av skogsmark och växande skog, har styrelsen även framlagt vissa synpunkter rörande uppskattningen av detta ägoslag. Styrelsen anser sig dock böra redan nu framhålla att, bland annat, svårigheterna att under nuvarande förhållanden lämna förslag till prissättning av virkesavkastningen samt att fixera kapitaliseringsfaktorn göra, att styrelsen för sin del är tveksam, om med nuvarande förutsättningar en helt ny fastighetstaxering lämpligen bör genomföras år 1933. Till dessa frågor återkommer styrelsen i det följande.

Domänstyrelsen har till förslaget till instruktion för skogsmark och växande skog angivit motivering till av styrelsen ifrågasatta ändringar eller tillägg, ävensom påpekat därav betingade förändringar i kommunalskattelagen. Understrukna delar av texten i förslaget utmärka ifrågasatta ändringar.²

¹ Ej här avtryckta.

² I trycket återgivna med kursiv stil. För jämförelse har i denna bilaga såsom parallelltext intagits jämväl gällande instruktion, ehuru densamma ej finnes intagen i domänstyrelsens skrivelse.

Gällande lydelse.

1927 års

instruktion för värdering av skogsmark och växande skog.

1. Särskilda värden skola beräknas för skogsmark och växande skog.

A. Skogsmark.

2. Skogsmark skall värdesättas efter arealen av till skogsbörd duglig mark och dennas normala avkastningsförmåga.

I arealen inräknas icke mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist hos marken eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas. Sådan marks eventuella värde skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt.

Skogsmarkens normala avkastningsförmåga skall beräknas efter den årliga avkastning, som anses kunna erhållas vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk och under antagande att marken vore beväxt med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång). Vid uppskattningen av markens normala avkastningsförmåga tages alltså ej hänsyn till om normal skogstillgång därå faktiskt föreligger eller ej. Är skogsbeståndet mer än vanligt väl slutet eller innehåller det relativt stor tillgång på moget virke, kommer den avkastning, som under närmaste tiden faktiskt kan uttagas, att överstiga det genomsnittliga och i längden uttagbara beloppet. Är åter skogen utglesnad eller vanskött, kommer den avkastning, som under lång tid framåt kan uttagas, att understiga den normala, som bör kunna påräknas i framtiden, då skogen kommit i ett ur skoglig synpunkt tillfredsställande skick. Vid beräkningen av den normala avkastningen är vidare att märka, att den skall vara genomsnittlig och således icke får grundas allenast å vissa mindre arealer av skogsmarken, därå tilläventyrs särskilt god eller särskilt dålig växtlighet förefinnes, utan skall gälla skogskomplexet i dess helhet. I enlighet med vad nu sagts är såsom normal avkastning att anse exempelvis den, som i medeltal uppnås på sådana större skogsbruk, där det väl sörjes för såväl återväxt som beståndsvård och där det finnes ett väl slutet och på behöriga åldrar väl fördelat virkesförråd.

Till avkastningen skall räknas jämväl virke, som användes till husbehov, d. v. s. sådant, som åtgår till hus- och vägbyggnad, vedbrand, stängsel med mera dylikt. Bonitering skall ske efter den virkesproducerande förmågan utan hänsyn till försäljningsmöjligheten.

Finnes å skogsmark, därå rationellt skogsbruk bedrivs, bete, skall värdet därå tilläggas markens värde såsom skogsproducerande, såframt betet plägar utnyttjas. Betesvärdet upptages särskilt för sig till den storlek, som kan ernås utan att intrång på det rationella skogsbruket göres. Kan på grund av betets utnyttjande skogen ej lämna den avkastning, som förutsatts vid bestämmande av värdet å skogsmarken såsom skogsprodu-

Domänstyrelsens förslag.

Förslag

till

instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1933.

1. Särskilda värden skola beräknas för skogsmark och växande skog.

A. Skogsmark.

2. Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga. (Se punkterna 4, 5 och 6.)

Såsom skogsmark skall därvid upptagas all icke odlad mark, som, vare sig den vid tillfället är skogbärande eller icke, är lämplig att använda för skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljungmark och annan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt den kan anses lämpa sig för skogsproduktion. Är å skogbeväxt hagmark (betesmark) betestillgången det väsentliga och skogsproduktionen av underordnad betydelse, skall marken likväl taxeras såsom skogsmark, såvida icke densamma är att betrakta såsom kultiverad betesäng. Med kultiverad betesäng förstås sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men icke sällan något trädbevuxen betesmark, vilken för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd med mera. Såsom skogsmark skall ej heller upptagas sådan skoglös ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slåtter samt med god hushållning även bör därtill användas (naturlig betes- eller slåtteräng), ehuru den ej är föremål för egentliga kulturåtgärder.

Till skogsmark räknas icke s. k. impediment eller »övrig mark», vartill hänföres mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas.

Värdet av »övrig mark» ävensom, i förekommande fall, av bete å skogsmark skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt.

Gällande lydelse.

cerande, skall betesvärdet sättas så mycket lägre än det verkliga, att totalsumman ej blir högre än den skulle blivit, om skogsmarken såsom skogsproducerande värderats med hänsyn till den avkastning, marken faktiskt lämnar.

Även om å skogbeväxt hagmark eller betesmark betestillgången är det väsentliga och skogsproduktionen är av underordnad betydelse, skall marken likväl taxeras såsom skogsmark, varefter betesvärdet tillägges, för såvida icke ifrågavarande hagmark eller betesmark är att betraktas såsom betesvall under ordnad skötsel. I senare fallet skall marken taxeras såsom betesvall, varvid, om växande träd finnas på densamma, dessa skola särskilt uppskattas till sitt fulla värde. Till betesvall under ordnad skötsel räknas hagmark eller betesmark, om å densamma för betets förbättrande vidtagas särskilda åtgärder för röjning, dikning, planering, kalkning och grundgödsling av marken ävensom för fröanskaffning och stängseluppsättning, i den mån nämnda åtgärder erfordras för ändamålet. Sådan betesmark, som ej är skogbevuxen och ej heller att anse såsom betesvall, taxeras ej såsom skogsmark utan såsom »annan betesmark».

Ljungmark och annan utmark, som av ålder ligger skoglös, skall upptagas såsom skogsmark, såframt den kan anses lämpa sig för skogsproduktion.

3. Arealen av till skogsbörd duglig mark beräknas, vad angår statens och andra allmänna skogar, efter därom av domänstyrelsen meddelade eller eljest tillgängliga officiella uppgifter; vad angår enskilda skogar under ordnad hushållning med tillgängliga och tillförlitliga hushållningsplaner, efter uppgifter i hushållningsplanerna; samt, vad angår övriga skogar, med ledning av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, så ock efter ingivna deklarationer och andra upplysningar, som kunna införskaffas.

4. Den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar såsom uttryck för markens virkesproducerande förmåga (bonitet). Uppskattningen skall avse virke i rätt tillstånd på bark samt i verklig kubikmassa och fast mått, d. v. s. den virkeskvantitet, som erhålles, då virket mätes på rot efter noggranna s. k. massatabeller. Boniteten anges såsom en för hela skogen i fråga gällande medelbonitet. Finnes för skogen tillförlitlig hushållningsplan, angivande skogsmarkens olika boniteter eller innehållande andra uppgifter, varav markens normala produktionsförmåga kan bedömas, sker uppskattningen av medelboniteten med ledning därav. Saknas dylika uppgifter, uppskattas produktionsförmågan med ledning av vad som är känt eller kan utrönas om skogsmarken i fråga, jämfört med medelboniteten å trakten i övrigt. Den uppskattade boniteten infogas i någon av de i tabell I upptagna bonitetsklasserna. Är boniteten så hög, att den ej kan infogas i någon av de i tabellen angivna bonitetsklasserna, skall uppskattning ske efter den verkliga boniteten, jämkad till närmaste hela tal.

I vissa fall, där tillförlitliga sammandrag finnas över kubikmassa och tillväxt i olika åldersklasser, kan markens genomsnittliga produktionsförmåga lätt uträknas, under förutsättning att beståndens slutenhet i genomsnitt är typisk för ett välskött större skogsbruk. För 100-årig omloppstid ger följande exempel upplysning om beräkningens allmänna gång.

Domänstyrelsens förslag.

3. *Arealen skogsmark beräknas*, vad angår statens och andra allmänna skogar, efter därom av domänstyrelsen meddelade eller eljest tillgängliga officiella uppgifter; vad angår enskilda skogar under ordnad hushållning med tillgängliga och tillförlitliga *skogsuppskattningshandlingar*, efter uppgifter i dessa; samt, vad angår övriga skogar, med ledning av uppgifter från jordregistret, ekonomiska kartverk eller andra offentliga handlingar, så ock efter ingivna deklARATIONER och andra upplysningar, som kunna införskaffas.

4. Skogsmarkens normala *virkesavkastningsförmåga (boniteten)* skall beräknas efter den årliga *virkesavkastning*, som anses kunna erhållas vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk och under antagande, att marken vore beväxt med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång). *Boniteringen får således icke göras beroende av att den för viss tid uttagbara virkesavkastningen är vare sig högre än normalt, på grund av att skogen är mer än vanligt väl sluten eller innehåller relativt stor tillgång på moget virke, eller lägre än normalt på grund av att skogen är utglesnad eller utgöres av övervägande ungskog, utan boniteten bestämmes av den uthålliga årliga virkesavkastning, skogsmarken lämnar, sedan skogstillgången under rationell skötsel blivit normal.* Såsom sådan normal virkesavkastning är att anse exempelvis den, som i medeltal uppnås på sådana större skogsbruk, där det väl sörjes för såväl återväxt som beståndsvård, och där det finnes ett väl slutet och på behöriga åldrar väl fördelat virkesförråd.

Bonitering skall ske efter den virkesproducerande förmågan *utan hänsyn till föreliggande möjlighet eller sätt för virkesavkastningens utnyttjande.* Vidare är att märka, att boniteten skall vara genomsnittlig och således skall för skogsmarken i dess helhet *avvägas med hänsyn till dess i olika delar skiftande producerande förmåga.*

Gällande lydelse.				
Aldersklass (20-årig)	Medelkubikmassa per hektar	Tillväxt procent	Tillväxt i kbm. per år per 20 år	
I	10	10.0	1.0	20
II	60	7.4	4.4	88
III	120	3.8	4.6	92
IV	175	2.3	4.0	80
V	200	1.6	3.2	64

Summa för 100 år 344

Tilläggas 5 år för kalmarkstid, blir den genomsnittliga årliga produktionsförmågan å dylik skog $\frac{344}{105} = 3.3$ kubikmeter per hektar.

Det bör observeras, att, om t. ex. å dylik skog enbart finnes III åldersklassen och skogen följaktligen för närvarande uppvisar en löpande tillväxt av 4.6 kubikmeter per hektar, bonitering dock icke skall ske efter denna tillfälliga siffra, utan efter vad som under en hel omloppstid i genomsnitt kan uppnås eller 3.3 kubikmeter. På samma sätt få låga tillväxter å glesa eller överåriga skogar ej föranleda bonitering efter skogens nuvarande abnorma tillstånd.

5. Värdet i penningar av den sålunda uppskattade normala avkastningen beräknas efter virkets nettovärde per kubikmeter å rot enligt de pris, som för liknande sortiment under åren 1922—1926 i genomsnitt varit å orten gällande. Finnes för skogen i fråga ordnad bokföring tillgänglig, må densamma kunna läggas till grund för prissättningen, under förutsättning att de bokförda prisen varit av ordinär beskaffenhet och sålunda för liknande förhållanden representativa. Saknas ordnad bokföring för skogen eller hava för det genomsnittliga prisläget representativa virkesförsäljningar ej förekommit, eller anses de bokförda prisen icke kunna läggas till grund för beräkningen, uppskattas rotvärdet med ledning av medelpriset för orten efter en med hänsyn till skogens läge och produktionsförmåga beräknad, till såväl kvantitet som sammansättning normal avkastning. Det funna värdet jämkas till den av prisklasserna å tabell I, som ligger närmast. Vid uppskattningen skall givetvis tillbörlig hänsyn tagas till att sämre mark producerar ej blott kvantitativt mindre virke utan även kvalitativt sämre och mindre värdefulla sortiment ävensom till utdrivningens större eller mindre svårigheter i fråga om körvägar, flottningsförhållanden m. m. dylikt, som inverkar å virkets rotvärde. Vid en uppskattning efter nu angivna grunder finnes alltså möjlighet att taga hänsyn till varje särskild skogs läge i förhållande till avsättningsort och annat, som inverkar å virkesvärdet.

I de fall, där ordnad bokföring finnes, erhållas de för prissättningen behövliga medeltalen enklast om virket försålts å rot. Så sker i stor utsträckning på de allmänna skogarna. Men, även om rotförsäljning förekommit, kunna de erhållna priserna ej alltid utan jämkning användas som taxeringsunderlag. Så t. ex. kan inträffa, att endast den grövsta och värdefullaste skogen sålts å rot, medan småvirket använts till husbehov, såsom vanligt är i jordbruksbygderna, eller kvarlämnats i skogen, såsom sker i vissa trakter med otillfredsställande avsättningsförhållanden. Men även om dylika extrema fall ej föreligga, kan det inträffa, att å viss egendom årsavkastningen, åtminstone vissa år, kan vara sammansatt av onormala mängder grovt eller klenst virke eller att avverkning skett på sär-

Domänstyrelsens förslag.

Vid bestämning av boniteten skall hela den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar och avse virke i rätt tillstånd, mätt i verklig kubikmassa fast mätt på bark, d. v. s. den virkeskvantitet, som erhålles, då virket mätes på rot efter noggranna s. k. massatabeller. Finnas för skogen tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar, angivande skogsmarkens olika boniteter eller innehållande andra uppgifter, varav markens normala virkesavkastningsförmåga kan bedömas, sker uppskattningen av medelboniteten med ledning därav. Saknas bonitetsuppgifter, uppskattas virkesavkastningsförmågan med ledning av vad som är känt eller kan utrönas om skogsmarken i fråga, jämfört med medelboniteten å trakten i övrigt.

Den uppskattade boniteten infogas i någon av de i tabell I upptagna bonitetsklasserna. Är boniteten *högre än* någon av de i tabellen angivna bonitetsklasserna, skall den vid uppskattningen jämkas till närmaste hela tal.

5. För den sålunda uppskattade normala virkesavkastningen beräknas nettovärdet per kubikmeter (rotvärdet) enligt de pris, som blivit satta under åren 1927—1931 och i genomsnitt varit å orten gällande för de sortiment, varav dylikt normal virkesavkastning anses sammansatt. Såsom normal sortimentssammansättning skall anses den, som i särskilda anvisningar jämlikt 58 § taxeringsförordningen kan bli fastställd för län eller område av län.

Finnes för skogen ordnad bokföring tillgänglig, må densamma kunna läggas till grund för prissättningen under förutsättning, att de bokförda priserna varit av normal beskaffenhet och sålunda för liknande förhållanden representativa. I de fall, där virke försålts å rot, erhålles de för prissättningen behöfliga medeltalen direkt för vart och ett av de nämnda åren, under förutsättning att det å rot försållda virket har den sålunda fastställda sortimentssammansättningen och ett för skogen genomsnittligt avsättningsläge. Eljest kunna de erhållna priserna ej direkt användas som taxeringsunderlag utan måste jämkas. Så t. ex. inträffar ofta, att endast den grövsta och värdefullaste skogen sålts å rot, medan småvirket använts till husbehov, såsom vanligt är i jordbruksbygder, eller kvarlämnats i skogen, såsom sker i vissa trakter med otillfredsställande avsättningsförhållanden. Men även om dylika extrema fall ej föreligga, inträffar, att den årliga virkesavkastningen å en skog visst år är sammansatt av onormala mängder grovt eller klen virke, eller att avverkning skett på särskilt långa eller korta körvägar med mera, och kunna även i dylika fall jämkningar i de erhållna priserna bli nödvändiga.

Å sådana skogar med ordnad bokföring, där virket försäljes i upparbetat skick, skola från bruttopriserna avdragas alla direkta avverknings- och transportkostnader, såsom kostnader för huggning, körning, flottning- eller annan transport till den plats, för vilken bruttopriserna gälla -- direkt arbetsledning, avmätning och intumning, tillfälliga kojbyggnader, vintervägar och lastplatser, skogsaccis- och skogsvårdsavgifter samt olycksfalls- och försäkringsavgifter i den mån de äro direkt hänförliga till drivningsarbetet. Därvid är att märka, att de avdragsgilla kostnader-

Gällande lydelse.

skilt långa eller korta körvägar m. m., och kunna även i dylika fall jämkningar i de erhållna prisen ofta bliva nödvändiga.

Å skogar med ordnad bokföring, där virket försäljes i upparbetat skick, måste man vid prissättningen dels avdraga alla direkta avverknings- och transportkostnader, dels omföra det sålunda erhållna rotvärdet att gälla verklig massa, fast mått på bark, i stället för t. ex. toppmått massa inom bark, enligt vilken senare mätning timmer ofta säljes. Om avkastningens sammansättning är känd, bör för varje sortiment rotvärdet utrönas för vart och ett av de år, som skola läggas till grund för beräkningen, samt medeltal för dessa årsvärden uträknas. Uträkning av totala avverkningsens medelpris sker enligt metod, som framgår av följande exempel:

45	procent timmer à 10 kronor per kubikmeter	kronor 4: 50
35	» pappersved à 7 kronor per kubikmeter	» 2: 45
20	» småved à 3 kronor per kubikmeter	» 0: 60

Medelpris per kubikmeter kronor 7: 55.

Skulle å viss trakt småveden ej vara avsättningsbar, bör i exemplet detta virke utföras med värdet 0, då medelpriset blir endast 6 kronor 95 öre per kubikmeter. Detta gäller tydligen även då försäljning skett på rot, men virke under viss brösthöjdsdimension ej kan vinna avsättning, ehuru dess kubikmassa ingår i den för skogen beräknade årliga virkesavkastningen.

Domänstyrelsens förslag.

na skola vara representativa för skogens genomsnittliga avsättningsförhållanden och icke göras beroende av avverkningarnas förläggning eller virkesförrådets anhopning i sämre eller bättre avsättningslägen. Det sålunda erhållna rotvärdet skall avse verklig kubikmassa fast mått på bark, till vilket måttslag brukliga handelsmått, t. ex. toppmått massa inom bark för timmer, löst mått för brännved etc., skola omräknas. För varje sortiment och klass av ekonomiskt likvärdiga sortiment skall rotvärdet uträknas för vart och ett av de år som, enligt vad ovan angivits, skola läggas till grund för beräkningen, samt medeltal för dessa årsvärden uträknas. Ur medeltalen bestämmes rotvärdet för samtliga sortiment enligt den fastställda normala sortimentssammansättningen på sätt framgår av följande, vilket allenast utgör ett exempel på utfallet av olika sortiment och dessas gruppering:

Sortimentsklass

I: timmer	35 %	å 8 kr. per kbm.	kr. 2: 80
II: sulfitved och 1:a björkved	20 %	» 6 » » » »	» 1: 20
III: sulfatved, props och 1:a barrved ...	20 %	» 4 » » » »	» 0: 80
IV: kolved, industribränsle och diverse virke	25 %	» 1 » » » »	» 0: 25

Rotvärde per kubikmeter kr. 5: 05.

Det bör beaktas, att den normala sortimentssammansättningen skall avse hela virkesavkastningen, oberoende av huruvida viss del av denna icke vinner avsättning. Skulle sålunda å viss trakt virke, i exemplet härövan hänfört till fjärde sortimentsklassen, ej vara avsättningsbart, bör i exemplet detta utföras med värdet 0, då medelpriset blir endast 4 kronor 80 öre per kubikmeter. Detta gäller tydligen även, då försäljning skett på rot, men virke under viss brösthöjdsdimension ej kunnat vinna avsättning, ehuru dess kubikmassa ingår i den för skogen beräknade årliga virkesavkastningen.

Saknas ordnad bokföring för skogen, eller hava för det genomsnittliga prisläget representativa virkesförsäljningar ej förekommit, eller anses de bokförda priserna icke kunna läggas till grund för beräkningen, uppskattas rotvärdet med ledning av medelpriset för orten efter en med hänsyn till skogens läge och virkesavkastningsförmåga beräknad, till såväl kvantitet som sammansättning normal virkesavkastning. Vid uppskattningen skall medelpriset enligt förenämnda särskilda anvisningar jämkas med hänsyn till att sämre mark producerar ej blott kvantitativt mindre virke utan även mindre värdefulla sortiment ävensom till utdrivningens större eller mindre svårigheter i fråga om körvägar, flottningsförhållanden m. m. dylikt, som inverkar å virkets rotvärde.

Vid en uppskattning efter nu angivna grunder finnes alltså möjlighet att taga hänsyn till varje särskild skogs läge i förhållande till avsättningsort och annat, som inverkar på virkesvärdet. Vid enahanda bonitet och avsättningsläge skall samma rotvärde äsättas den normala virkesavkastningen, även om skogsbruk i olika syften bedrivs med olika omloppstider. Avvikelser från den omloppstid, som kan anses motsvara den för orten normala sortimentssammansättningen, inverka visserligen på den verkliga virkesavkastningens sammansättning och värde, men skall hän-

Gällande lydelse.

6. Från värdet av den enligt ovan angivna grunder beräknade avkastningen skall avdragas en fjärdedel för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. Vad därefter återstår lägges till grund för värdesättningen å skogsmarken sålunda, att markvärdet per hektar sättes till tre och en halv gånger den reducerade årsavkastningen. Till underlättande av värdeberäkningen hänvisas till tabell I, som angiver markvärdet per hektar vid de olika kombinationer mellan bonitetsklass och virkespris, som kunna antagas förekomma vid de i punkterna 4 och 5 angivna uppskattningar.

För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av den alstrade avkastningen, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala avkastningen. I sådant fall kan icke tabellen användas, utan särskild värdeberäkning måste göras.

B. *Växande skog.*

7. Växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upplåtits eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den avkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett sådant på behöriga åldrar fördelat virkesförråd, att den beräknade normala avkastningen genast kan uthålligt uttagas, och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet å den växande skogen till sexton och en halv gånger den enligt punkt 6 reducerade årsavkastningen. I fråga om denna värdeberäkning hänvisas till tabell I, som jämväl angiver den växande skogens värde per hektar vid normal skogstillgång för samma kombinationer, som upptagits i fråga om markvärdet. Emellertid avviker skogstillgången ofta från det normala måttet. Antingen kan den virkesavkastning, som rationellt bör uttagas ur det förhandenvarande virkesförrådet, understiga den normala, såsom förhållandet är vid utglesnade eller vanskötta skogar med allmän virkesbrist eller vid välskötta skogar med brist å moget virke. Där så är fallet, skall det för normal skogstillgång angivna skogsvärdet jämkas nedåt till 0,9, 0,8, 0,7 o. s. v. av det normala (relativ skogstillgång). Eller ock kan skogsbeståndet till följd av mer än vanligt god slutenhet eller av jämförelsevis stor tillgång på moget virke tidvis medgiva större avverkning eller uttagandet av dyrbarare dimensioner än som för normal avkastning bör beräknas. I sådant fall jämkas skogsvärdet uppåt till 1,1, 1,2, 1,3 o. s. v. av det normala (relativ skogstillgång). Jämkningsen sker med stöd av de kända avvikelser, skogens virkesförråd uppvisar vid jämförelse med förrådet å en normalt sammansatt skog av grövre och klenare sortiment och

Domänstyrelsens förslag.

syn till dessa avvikelser tagas vid beräkningen av växande skogens värde enligt punkt 7.

Det enligt det föregående bestämda rotvärdet jämkas till den av pris-klasserna i tabell I, som ligger närmast.

6. Den enligt punkt 4 bestämda normala årliga virkesavkastningen värderas efter det enligt punkt 5 beräknade rotvärdet. Från den värdeavkastning, som därvid framkommer, skall avdragas en tredjedel för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogsodling, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av avkastningens värde må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala värdeavkastningen. Det sålunda reducerade värdet anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

Skogsmarkens värde per hektar skall utgöra tre och en halv gånger nettovärdet på ett års normal avkastning.

Vid ett avdrag för kostnader med en tredjedel hänvisas till underlättande av värdeberäkningen till tabell I, som anger skogsmarkens värde per hektar vid förekommande kombinationer mellan bonitets- och rotvärdesklasser.

Vid avdrag för kostnader med mera än en tredjedel kan tabell I icke användas, utan särskild värdeberäkning måste göras.

B. Växande skog.

7. Växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upplåtits eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den värdeavkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett sådant på behöriga åldrar fördelat virkesförråd, att den beräknade normala värdeavkastningen genast kan uthålligt uttagas och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet å den växande skogen (skogsvärdet) till sexton och en halv gånger den enligt punkt 6 reducerade normala årliga värdeavkastningen. I fråga om denna värdeberäkning hänvisas till tabell I, som jämväl anger den växande skogens värde per hektar vid normal skogstillgång för samma kombinationer, som upptagits i fråga om skogsmarkens värde.

Emellertid förekommer ofta, att den växande skogens slutenhet, sammansättning i åldersklasser och beskaffenhet i övrigt är sådan, att den faktiska skogstillgången betingar ett från det normala mer eller mindre avvikande skogsvärde. Detta värde i förhållande till det normala utgör den s. k. relativa skogstillgången, som betecknas med tal, uttryckta i tiondelar. Talet för relativa skogstillgången är således 1,0, om skogsvärdet överensstämmer med det normala. Relativ skogstillgång 0,9, 0,8, 0,7 o. s. v. innebär, att det förhandenvarande virkesförrådet, såsom i utglesnade eller vanskötta skogar med allmän virkesbrist eller i välskötta skogar med brist på moget virke, icke medger normal värdeavkastning, varför skogsvärdet i samma mån sättes lägre. På samma sätt innebär relativ skogstillgång 1,1, 1,2, 1,3 o. s. v., att skogsbeståndet till följd av mer än vanligt stor slutenhet eller jämförelsevis stor tillgång på moget virke under viss

Gällande lydelse.

skogens därav beroende förmåga att giva en mot den åsatta boniteten och det åsatta normala rotvärdet svarande framtida avkastning.

För att underlätta bedömandet av när å en skog förefinnes normal skogstillgång, har upprättats bifogade tabell II, som, med utgångspunkt från dels den omloppstid, vilken anses vara den för orten lämpliga, dels den markens åsatta boniteten, angiver för erforderliga kombinationer den virkesmassa per hektar, som bör å skogen förefinnas för att virkesförrådet skall anses vara av normal storlek. Är ett dylikt virkesförråd jämväl av tillfredsställande sammansättning med avseende på åldrar och sortimentsförekomst m. m., föreligger normal skogstillgång (relativa skogstillgången = 1).

Tabell II vilar på följande grunder. Det behövliga virkesförrådets storlek beror på tillväxtenergien, vilken i sin tur nära sammanhänger med skogens ålder. Om i en viss landsända skogen mera allmänt anses avverkningsmogen vid t. ex. 100 år, bör en skog, där uthålligt skogsbruk skall bedrivas, innehålla virke av alla åldrar från 1 till 100 år i någorlunda jämn blandning. En dylik skog visar en tillväxt i massa av omkring 3 procent av virkesförrådets massa. För att kunna ur skogen uttaga en årlig avkastning av t. ex. 2.5 kubikmeter per hektar, fordras sålunda ett stående virkesförråd på 83 kubikmeter per hektar, emedan 3 procent på 83 kubikmeter ger 2.5 kubikmeter i skörd. Om nu en skog å dylik mark på grund av allmän gleshet innehåller allenast 50 kubikmeter i genomsnitt per hektar, men i övrigt beträffande ålders- och sortimentsfördelning kan betraktas som normal, är dess relativa skogstillgång $\frac{50}{83}$ eller 0.6 av det normala. Därvid förutsättes, som sagt, att ålders- och sortimentsfördelningen å skogen är att betrakta såsom normal, med andra ord att den kan tänkas med den använda driftsformen för framtiden lämna en jämn, d. v. s. under längre tid uthålligt lika stor avverkning.

Är däremot denna normala ålders- och sortimentsfördelning rubbad och måste därför avverkningen för framtiden väntas bli ojämn och sammansatt av ovanligt klena eller ovanligt grova sortiment, så måste den enligt ovanstående regel funna relativa skogstillgången jämkas ytterligare, nämligen uppåt, om förrådet är sammansatt av äldre bestånd eller grövre virke än normalt, och nedåt, om de äldre åldersklasserna saknas eller bestånden äro sammansatta av övervägande klena dimensioner.

Å skogar, för vilka tillförlitliga detaljerade hushållningsplaner finnas, och för vilka tillförlitliga översikter kunna erhållas över de växlingar i den framtida skörden, som av nämnda orsaker äro att vänta, kunna därvid dessa avkastningar värderas i penningar och kan därefter hela skogsbrukets till nutiden diskonterade avkastning uträknas efter 5 procent räntefot. Efter avdrag dels av 25 procent för omkostnader dels också för själva markvärdet, som ju värderas efter andra grunder, erhålles den växande skogens fristående värde. Detta värde jämföres med värdet vid normal avverkning (16.5 gånger normalavkastningen), och erhålles härvid den relativa skogstillgången.

Domänstyrelsens förslag.

tid kan medgiva större avverkning eller uttagande av *värdefullare* dimensioner än som för normal *värdeavkastning* kan beräknas, *varför skogsvärdet i samma mån sättes högre. Den erforderliga jämkningen av de i tabell I angivna skogsvärdena vid normal skogstillgång* sker med stöd av de kända avvikelser, skogens virkesförråd och *dettas sammansättning med avseende på åldrar och mogenhetsklasser samt grövre och klenare dimensioner* uppvisar vid jämförelse med förrådet å en normalt sammansatt skog och skogens därav beroende förmåga att giva en mot åsatt bonitet och rotvärde svarande framtida *värdeavkastning*.

För att underlätta bedömandet av *relativa skogstillgången*, har upprättats bifogade tabell II, *vilken för olika boniteter och omloppstider utvisar den storlek för ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd, som motsvarar relativa skogstillgången 1.0.*

Tabellens användning framgår av följande. I en viss landsända förut-sattes — enligt de särskilda anvisningarna jämlikt 58 § taxeringsförordningen — 100-årig omloppstid vara lämplig med hänsyn till förekommande bonitet och avsättningsförhållanden med mera. Om en skog innehåller virke i normal ålders- och dimensionsfördelning och skogsmarkens bonitet är 2.5, skall virkesförrådet således uppgå till 83 kubikmeter per hektar, för att relativa skogstillgången skall vara 1.0. Om skogen på grund av allmän gleshet innehåller allenast 50 kubikmeter i genomsnitt per hektar, men i övrigt beträffande ålders- och dimensionsfördelning kan betraktas som normal, är relativa skogstillgången $\frac{50}{83}$ eller 0.6 av det normala.

Det skall uppmärksammas, att det förhandenvarande totala virkesförrådet — vari skall ingå virke under minsta uppskattade dimension — utan hänsyn till att viss del av dess avkastning måhända icke är avsättningsbar eller utnyttjas för husbehov, skall ligga till grund för jämförelse med det normala virkesförrådet.

Då normal ålders- och dimensionsfördelning oftast ej är för handen, måste den enligt nyssnämnda regel funna relativa skogstillgången vanligen jämkas ytterligare, nämligen uppåt, om förrådet är sammansatt av äldre bestånd eller grövre virke än normalt, och nedåt, om de äldre åldersklasserna saknas eller bestånden äro sammansatta av övervägande klena dimensioner.

Å skogar, för vilka tillförlitliga detaljerade hushållningsplaner finnas, och för vilka tillförlitliga översikter kunna erhållas över de växlingar i den framtida skörden, som av nämnda orsaker äro att vänta, kan skogens bruttovärde erhållas på så sätt, att dessa avkastningar värderas i penningar och hela skogsbrukets till nutiden diskonterade avkastning därefter uträknas efter 5 procents räntefot. Efter avdrag dels med en tredjedel för omkostnader, dels också för själva markvärdet, som ju värderas efter andra grunder, erhålles den växande skogens fristående värde.

Med hänsyn till det förhållandet, att skogsvärdet i allmänhet kan beräknas icke understiga 4 normala årliga värdeavkastningar, må relativa skogstillgången endast undantagsvis sättas lägre än 0.2.

Tabell I, utvisande markens samt den växande skogens värde per hektar för olika boniteter och rotvärden.¹

¹ Tabellen ej återgiven i domänstyrelsens skrivelse.

Domänstyrelsens förslag. (forts. från sid. 73.)

Tabell II, utvisande storleken av ett normalt sammansatt och slutet virkesförråd för olika boniteter och omloppstider¹.

Exempel på hjälptabell vid fastighetstaxering av skogar i N. N. taxeringsdistrikt år 1933¹.

Motiv

till domänstyrelsens förslag om ändringar i instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1933.

Vid punkt 2.

Texten har anslutits till den lydelse, som givits motsvarande del av punkt 4 i anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen.

Till skillnad från såväl nämnda anvisningar som nuvarande instruktion har i domänstyrelsens förslag föreskrifterna om åsättande av betesvärde å skogsmark uteslutits. Domänstyrelsen håller före, att dessa föreskrifter lämpligare böra givas i punkt 1 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen. Åsättande av sådant värde synes nämligen taxeringstekniskt böra ske i samband med värdesättningen av fastigheten i övrigt. Detta innebär ett fullständigare åtskiljande mellan värderingen av skogsmark och växande skog och fastigheten i övrigt. I samband därmed anser styrelsen, att nuvarande bestämmelser rörande betets värde å skogsmark böra i viss mån ändras.

I det förslag till nuvarande instruktion, som styrelsen avgav den 22 december 1926, hade styrelsen anledning att närmare beröra frågan om betestillgångens värdering. Den principiella ståndpunkt, som styrelsen därvid företrädde, nämligen att skogsbetet bör bli föremål för taxering efter vissa angivna grunder, har i huvudsak kommit till uttryck i nuvarande instruktionens bestämmelser, som i dessa delar erhållit följande utformning.

Finnes — — — lämnar.

Även om — — — »annan betesmark».

I punkt 4 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen äro intagna till innebörden samma bestämmelser.

I yttranden från, bland annat, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund har framkommit såsom önskemål, att betesvärde å skogsmark under rationell skötsel icke må åsättas. Sveriges skogsägareförbund har ansett, att bestämmelserna om betesvärde å skogsmark måtte helt utgå. Domänstyrelsen saknar dock anledning att frångå sin tidigare ståndpunkt, att där betet å sådan skogsmark utnyttjas — låt vara att det upplåtes av andra än skogsvårdshänsyn — detsamma bör anses hava ett visst värde.

¹ Tabellen ej återgiven i domänstyrelsens skrivelse.

Nuvarande bestämmelser om skogsbetets värdering innebära, att betet å skogsmark under rationell skötsel värderas endast då det utnyttjas, medan betet å skogsmark, där rationellt skogsbruk icke bedrivs, eller å sådan skogbeväxt hagmark eller betesmark, som taxeras som skogsmark, värderas, även om detsamma icke utnyttjas, vilket dock torde höra till undantagen. Vidare skall tillägget för bete å skogsmark under rationell skötsel icke ske med fulla värdet, om betet förorsakar intrång å skogsbruket, vilket givetvis är regel. Sådan skogsmark eller såsom skogsmark taxerad hagmark eller betesmark, där rationellt skogsbruk icke kan anses bedrivas, skall däremot äsättas värde såsom skogsmark jämte fullt betesvärde. Sistnämnda, i regel oekonomiskt skötta marker, bliva således hårdare taxerade i här berörda avseenden.

Domänstyrelsen är visserligen av den uppfattningen, att en sådan differentiering i uppskattningen av betets värde har en viss skogspedagogisk betydelse. Det torde dock vara till fördel, om betet, då det utnyttjas vid rationellt skogsbruk eller i övrigt förekommer, uppskattas efter likformiga grunder. En tillämpning av nuvarande bestämmelser härom måste beträffande skogsmark under rationell skötsel vara för taxeringsmyndigheterna synnerligen svår. Sedan marken värderats såsom skogsmark efter bonitet och rotvärde, skall bestämmas, i vad mån det erhållna markvärdet kan vara beroende av skogs- eller betestillgång med hänsyn till det växlande intrång, betet förorsakar. Utgångspunkten för ett sådant bedömande torde vara svår att finna. I själva verket torde värdet av det intrång, betet förorsakar, och varmed verkliga betesvärdet skulle minskas, böra komma till synes genom minskad faktisk värdeavkastning från skogen och således lägre relativ skogstillgång och skogsvärde. Under sådan förutsättning skulle skälig hänsyn härtill snarare böra tagas vid beräkning av relativa skogstillgången, samt det verkliga betesvärdet i varje fall särskiljas för att i dess helhet tilläggas taxeringsvärdet av fastigheten i övrigt. Regeln skulle alltså vara den, att alla inflytelser med avseende på markens utnyttjande för skogsbruk regleras genom relativa skogstillgången samt att betesvärde skall tilläggas vid taxering av fastigheten i övrigt, men äsättas för skogsmark under rationell skötsel endast, såframt betet pågår utnyttjas.

Även om således betestillgången enligt nu föreslagna grunder anses böra värderas, förutsätter domänstyrelsen, att värdet av skogsbete bör vara synnerligen ringa, per hektar räknat, och att de särskilda anvisningar, som jämlikt 58 § taxeringsförordningen skola givas för varje län, komma att innehålla sådana uppgifter till ledning för taxeringsarbetet, att betesvärdet å skogsmark under rationell skötsel, där sådant värde skall äsättas, skäligen begränsas. Särskild hänsyn bör därvid tagas till med betesgången förenade kostnader för hägnad till skydd för skogsåterväxten och andra kostnader, förorsakade av betesdjurens skadegörelser i olika avseenden. Styrelsens ändringsförslag i denna detalj bör betraktas ur rent taxeringsteknisk synpunkt och bör givetvis medföra samma totalvärde av skogs- och betestillgång, som erhålles vid en riktig tillämpning av nuvarande bestämmelser. För sådan skogsmark eller såsom skogsmark taxerad hagmark eller betesmark, där rationellt skogsbruk icke kan anses bedrivas, synes det eventuella tillägget för betesvärde genom liknande anvisningar böra begränsas, varvid det totala värdet av växande skog och bete icke i något fall bör tillätas överstiga värdet av växande skog, därest normal skogstillgång skulle hava förelegat.

Vid punkt 3.

Ordet »hushållningsplaner» föreslås att utbytas mot ordet »skogsuppskattningshandlingar». Sådana handlingar upprättas numera ofta utan att åtföljas av hushållningsplan men torde ändå, om de fylla anspråken på tillförlitlighet, vara användbara för fastighetstaxeringsändamål, även om de icke alltid torde kunna givas samma vitsord som hushållningsplaner. Dylika uppskattningshandlingars värde ur bevissynpunkt är givetvis större, om de icke upprättats särskilt för deklaration till fastighetstaxering.

Vid punkt 4.

Under denna punkt har domänstyrelsen ansett lämpligt inordna de delar av bestämmelserna i nuvarande instruktions punkt 2, som beröra skogens normala virkesavkastningsförmåga. För bonitetsbestämning har föreslagits ordet *virkesavkastning* i stället för enbart avkastning. Förutom smärre omredigeringar i övrigt har det i nuvarande föreskrifter intagna exemplen om bonitetens bestämning ur tillväxtsiffror för normalt sammansatt skog med därtill hörande text föreslagits att utgå, då exemplifieringen i fråga i det praktiska taxeringsarbetet endast sällan torde hava kunnat utnyttjas och därför knappast lärer försvara sin plats i instruktionen.

I vissa till styrelsen avgivna yttranden har ifrågasatts någon utökning av bonitetsklasserna, så att tabell I till instruktionen skulle upptaga jämväl bonitetsklasserna 3.25, 3.75 och 4.25. Styrelsen anser dock, att vad styrelsen härom anfört vid förslaget till nuvarande instruktion fortfarande äger giltighet, samt att ytterligare bonitetsklasser icke synas vara av förhållandena påkallade.

Vid punkt 5.

Genom den av domänstyrelsen föreslagna formuleringen i början av denna punkt komma dess bestämmelser att avse enbart rotvärdet (per kubikmeter) i stället för att, som i nuvarande punkt 5, även nämna värdeuppskattningen av den normala virkesavkastningen.

I flera av till styrelsen avgivna yttranden har påpekats, att om vid beräkning av rotvärdet femårsperioden 1927—1931 skulle läggas till grund, tillräcklig hänsyn icke bleve tagen till priset under den redan år 1930 märkbara allmänna depressionen på virkesmarknaden, vilken skulle komma att sträcka sina verkningar framåt i tiden för de år, 1933 års taxeringsvärden skola gälla. Med nuvarande läge på virkes- och penningmarknaden torde det vara omöjligt att nu bedöma, huru priset förhållandena för virke för nämnda år komma att gestalta sig. De virkespriser, som från och med år 1922 i medeltal för hela riket erhållits för virke sålt å rot från statens skogar, vilka i detta fall torde kunna tjäna till viss ledning, äro följande:

år 1922		5.5	kronor	
» 1923		5.8	»	
» 1924		4.4	»	
» 1925		4.5	»	
» 1926		5.2	»	
» 1927		6.7	»	
» 1928		5.8	»	
» 1929		5.7	»	
» 1930		4.8	»	(preliminär)
» 1931		?	»	

Även om 1931 års rotvärde skulle avsevärt understiga värdet för år 1930 torde, av denna serie att döma, ett medeltal för perioden 1927—1931 knappast giva lägre resultat än medeltalet för perioden 1922—1926, som var 5.1 kronor (sistnämnda siffra erhålles som medeltal för perioden 1927—1931, om 1931 års rotvärde skulle nedgå ända till 2.5 kronor). På sådana grunder erhållna taxeringsvärden skulle icke, med oförändrade avdrag för förvaltningskostnader m. m. och oförändrad kapitaliseringsprocent, återspegla den sänkning i värdet på skogsfastigheter, som faktisk förekommit. I till styrelsen ingivna yttranden har även framhållits, att det nu inträffade priset borde i högre grad få inverka på det medelpris, som skulle ligga till grund för taxeringen. Så har t. ex. Sveriges skogsägareförbund föreslagit, att perioden 1929—1931 skulle gälla. Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund föreslår, att frågan hålles öppen så länge som möjligt genom att i instruktionen bestämma, att t. ex. prismedeltalen för åren 1927—1931 skola tjäna till ledning vid taxeringen, men att, om förhållandena därtill giva anledning, det skall uppdragas åt viss myndighet eller särskild nämnd att bestämma om de ändringar i sagda prismedeltal, som kunna erfordras, för att taxeringen med hänsyn till de närmast kommande årens prisläge skall bli så rättvis som möjligt. Centralrådet, som utförligt motiverat sina uttalanden i föreliggande fråga, framhåller vikten av att i brytningstider av allvarlig och vittomfattande karaktär hänsyn tas till att fastighetsägarna ej må komma vare sig att oskäligt betungas eller att favoriseras i förhållande till övriga skattebetalare.

Ur principiell synpunkt och sett på lång sikt är det, såsom centralrådet även framhåller, av vikt, att de år, som ligga till grund för rotvärdets bestämmande vid fastighetstaxeringar, bilda en sluten serie. Endast härigenom kan varje förekommen prisfluktuation komma till inflytande vid värdesättningen. Den subjektiva grund för prissättningen, som uteslutas av ett eller annat år medför, skulle härigenom bli eliminerad.

Om priset t. ex. skulle bestämmas för perioden 1929—1931, som skogsägareförbundet föreslagit, varigenom innevarande års låga priser i högre grad skulle inverka på medelpriset, torde detsamma visserligen giva lägre taxeringsvärden. På grund av den ovissa prisutvecklingen synes emellertid för närvarande icke möjligt att bedöma, i vad mån de efter åren 1929—1931 såsom grund erhållna rotvärdena skola vara särskilt berättigade som grund för värdesättningen. Rent statistiskt är också ett medeltal av tre års värden mindre representativt. Medeltalet för en femårsperiod kan i regel synas lämpligt, ehuru intet talar emot, att något längre perioder stundom tagas. Ehuru domänstyrelsen anser sig i princip böra förorda slutna serier för årsmedeltalen, skulle dock detta — då prissättningen med 1927—1931 års priser komme att grundas på fyra förhållandevis normala år men endast ett depressionsår — för ägare av skogsfastigheter medföra en såväl absolut som i förhållande till övriga skattskyldiga procentuellt ökad skattebörda, oaktat skogsbruksfastigheterna kanske mer än de flesta drabbats av krisen. En sådan pressning av skogsbruket, som på så sätt till betydande del finge garantera kommunernas fasta skatteinkomst, skulle icke heller leda till den sparsamhet i den offentliga hushållningen, som är ofrånkomlig. Det är härvid av ringa betydelse, att en reglering med gottgörelse för skogsbruksfastigheter genom mera skäligt avvägda taxeringsvärden skulle sko med kommande taxeringsperioder.

Styrelsen anser sig sålunda icke kunna förorda vare sig att vissa år efter mer eller mindre subjektiva grunder uteslutas eller att en ifrågasatt jämkning å 1927—1931 års priser enligt centralrådets förslag vidtages. Om priserna för år 1932 medtagas, torde möjligen ett medelpris, avvägt för sexårsperioden 1927—1932, giva ett mera lämpligt underlag för taxeringen, utan att principen om kontinuiteten i årsmedeltalen brytes. Detta skulle innebära, att fastighetstaxeringen, så som styrelsen tidigare ifrågasatt, bleve uppskjuten till år 1934.

Det bör emellertid uppmärksammas, att frågan om rotvärdets beräkning och jämväl bör ses tillsammans med frågan om kapitaliseringsprocenten och i viss mån med storleken av avdraget för förvaltningskostnader m. m. I detta avseende hänvisas till vad styrelsen anfört i motiven vid punkt 6. Då styrelsens uppdrag innebär förslag under förutsättning av allmän fastighetstaxering år 1933, har styrelsen i punkt 5 föreslagit, att rotvärdet skall beräknas med åren 1927—1931 som grund, varvid styrelsen förutsätter, att en i övrigt fullt berättigad höjning göres beträffande nämnda avdrag för förvaltningskostnader, samt att ingen sänkning sker av kapitaliseringsprocenten.

Enligt nuvarande instruktionen skall rotvärdet baseras på »de pris, som för liknande sortiment under åren 1922—1926 i genomsnitt varit å orten gällande». För att undvika inträffade missuppfattningar synes bestämmelsen böra dels preciseras att avse de priser, som blivit satta under de år, som skola läggas till grund för beräkningen, oavsett att virket eventuellt levererats senare, dels framhäva, att med rotvärdet avses det rotvärde, som erhålles genom prissättning av de för normal virkesavkastning utfallande sortimenten.

Den normala sortimentssammansättningen har av styrelsen föreslagits att bestämmas i de särskilda anvisningar, som jämlikt 58 § taxeringsförordningen kunna bli fastställda för län eller område av län. Granskningen av taxeringsutfallet vid 1928 års allmänna fastighetstaxering har nämligen visat, att en dylik länsvis schablonisering av taxeringsförfarandet, i de län detta genomförts vid 1928 års fastighetstaxering, bidragit till jämnhet i taxeringen, varför en ny instruktion synes böra innehålla bestämmelser i sådant syfte. Styrelsen anser, att en sålunda fastställd normal sortimentssammansättning bör vara normerande. Detta skulle medföra, att för skogar med ordnad bokföring, dennas uppgifter bleve till ledning, vad rotvärdet beträffar, endast för de för olika dimensioner eller sortiment gällande priser, som ur bokföringen kunna härledas.

På grund av inträffade missuppfattningar har ytterligare betonats, att de vid försäljning å rot faktiskt erhållna rotpriserna i regel icke utan jämkningar kunna användas vid rotvärdets beräkning för normala virkesavkastningen.

Reglerna för rotvärdets beräkning ur bruttopriserna för upphugget virke hava förtydligats, bland annat, med specifikation av avdragsgilla kostnader.

Beträffande medelprisets uträkning hava i exemplet — i stället för nuvarande instruktions tre sortimentsklasser — fyra sortimentsklasser angivits. Detta betingas av att i allmänhet högre priser uppnås för sulfatved och 1:a björkved än för sulfatved, props och prima barrved. Där denna skillnad är obetydlig, kunna givetvis de av styrelsen föreslagna sortimentsklasserna II och III sammanläsas.

Påpekandet, att den normala sortimentssammansättningen skall avse

hela virkesavkastningen, oavsett dess möjligheter till avsättning, har gjorts för att förebygga, att t. ex. för Norrland, där virke av lövträd eller virke under viss dimension i stora delar icke vinner avsättning, sortimentssammansättningen beräknas endast för det avsättningsbara virket, vilket förekommit vid 1928 års fastighetstaxering och, där så skett, i princip bör hava medfört något för höga rotvärden.

För de fall, då rotvärdet icke bestämmes efter uppgifter från ordnad bokföring utan enligt ortens medelpris, har föreslagits, att de jämkningar i detta pris, som kunna betingas av bonitetsväxlingar, skola ske enligt de särskilda anvisningarna för varje län. Därvid synas bonitetsväxlingarnas inflytande på sortimentssammansättningen böra begränsas, då de för kommun eller taxeringsdistrikt i regel icke böra vara av den storlek, att rotvärdet på den grund bör avsevärt justeras. Styrelsen förutsätter sålunda, att jämkning i medelpriset med hänsyn till väsentligt bättre eller sämre bonitet än för orten i genomsnitt icke som regel bör göras större än till närmaste prisklass uppåt eller nedåt från medelpriset.

Det tillägg, som gjorts om rotvärdets uppskattning vid olika omloppstider men i övrigt likartade förhållanden, motiveras därav, att samma bonitet och avsättningsläge bör taxeras till samma markvärde oavsett den omloppstid, en viss ägare kan finna med sin fördel förenligt att använda.

Vid punkt 6.

Det väsentliga ändringsförslaget i denna punkt berör avdraget för förvaltningskostnader m. fl. dylika allmänna kostnader. Redan år 1921, då nuvarande principer för värdering av skogsmark och växande skog blevo fastställda, påpekades från skogligt håll, att avdraget för allmänna kostnader med endast 25 procent vore för lågt och snarare borde sättas till 33 procent. Vid samma frågas behandling år 1927 hade styrelsen anledning att i allt väsentligt instämma i ett uttalande av professorn Tor Jonson, i vilket betonades, att de allmänna kostnaderna under en period av fallande virkespriser icke kunde minskas i samma mån. Att avdraget i fråga då icke höjdes, torde åtminstone delvis hava berott på att detta värdemoment i fastighetstaxeringen beaktades vid valet av kapitaliseringsprocent. Under de år, som därefter förflutit, har tendensen mot de allmänna kostnadernas större andel av skogens rånetto skärpts, så att styrelsen numera anser det nödvändigt att föreslå en sådan ändring av värderingsgrunderna, att avdraget för nämnda kostnader sker med en tredjedel i stället för en fjärdedel. Styrelsen får därvid framhålla, att för större skogsbruk dessa kostnader i själva verket utgjort mer än en tredjedel av skogens rånetto. För skyddsskogar synes avdraget möjligen kunna bibehållas till högst hälften.

I övrigt innebära styrelsens ändringar i denna punkt endast omgruppeeringar eller förtydliganden. Styrelsen föreslår alltså, att skogsmarkens värde fortfarande bestämmes till tre och en halv gånge nettovärdet på ett års normal avkastning, samt att kapitaliseringsprocenten bibehålles vid 5 procent. Styrelsen har därvid utgått från en högre förräntningsprocent än den, som motiveras av senare årens räntesatser i allmänna marknaden, bestämda av riksbankens officiella diskonto för 3 månaders växlar, vilket framgår av följande sammanställning:

År	Vid utgången av år	I medeltal för år
1925.....	4 $\frac{1}{2}$ procent	5.17 procent
1926.....	4 $\frac{1}{2}$ »	4.50 »
1927.....	4 »	4.15 »
1928.....	4 $\frac{1}{2}$ »	4.01 »
1929.....	5 »	4.74 »
1930.....	3 $\frac{1}{2}$ »	3.72 »

Under innevarande år hava diskontosatserna avsevärt höjts främst på grund av valutapolitiska förhållanden. Även om de föregående årens medeltal tyda på att 4 $\frac{1}{2}$ procent skulle vara en lämplig kapitaliseringsfaktor, synes den under året inträffade starka höjningen i räntesatserna kunna motivera en högre procent. Med hänsyn dessutom till vad styrelsen antörtl i fråga om rotvärdet och det höjda avdraget för förvaltningskostnader m. m., vilket bidrager till det utan tvivel vid riktig taxering berättigade i sänkta taxeringsvärden, anser därför styrelsen, att 5 procent bör fortliarande vara en under nuvarande förhållanden lämplig kapitaliseringsprocent.

Utöver föreslagna ändringar har styrelsen haft i överbägande att under denna punkt beträffande bestämningen av produkten av bonitet och rotvärde föreslå ett tillägg, vars innebörd styrelsen dock anser vara värd att här omnämna. Det har nämligen visat sig, att om tillförlitliga bestämningar av dessa båda faktorer leda till exempelvis bonitet 2.90 och rotvärde 4.90, taxering enligt reglerna för jämkning till närmaste klasser i tabell I sker efter bonitet 3.00 och rotvärde 5.00. Då emellertid produkten av faktorerna i fråga och icke vardera faktorn för sig är avgörande för ett rättvist taxeringsvärde borde i ett dylikt fall jämkning ske till närmaste klass uppåt för den ena faktorn och nedåt för den andra, d. v. s. till antingen bonitet 2.75 och rotvärde 5.00 eller bonitet 3.00 och rotvärde 4.75, vilka sistnämnda klasser i det valda exemplet giva det bästa resultatet. En anvisning härom i instruktionen vore möjligen berättigad. Styrelsen förutsätter dock, att nu påpekade förhållande, liksom i övrigt de olika värdefaktorernas beroende av varandra, tillbörligt beaktas i de särskilda anvisningarna jämlikt 58 § taxeringsförfordningen.

Vid punkt 7.

Omredigeringen av denna punkt har i huvudsak avsett att förtydliga innebörden av begreppet relativ skogstillgång och mera framhäva dess värdebetonade karaktär.

Det tillägg, som gjorts rörande beräkandet av relativa skogstillgången ur totala virkesförrådet, om icke alla dimensioner uppskattats eller om viss del av normala virkesavkastningen icke är avsättningsbar eller utnyttjas för husbehov, torde vara ägnat att motverka en under sådana förhållanden lätt förklarlig tendens till underskattning av denna värdefaktor. I detta sammanhang anser sig styrelsen även böra nämna, att befintheten av torrskog givetvis kan förtjäna beaktas vid bestämmande av relativa skogstillgången, även om särskilt påpekande därom i instruktionen icke har ansetts behövt.

Beträffande relativa skogstillgången visar taxeringsutfallet vid 1928 års fastighetstaxering en allmän tendens till underskattning. Det har med anledning härav synts styrelsen lämpligt att söka begränsa de mest

uppenbara felen i uppskattningen av denna värdefaktor med hänsyn till de skogliga förhållandena, där skogstillgången är synnerligen ringa. Därvid skulle kunna tagas till utgångspunkt, att vid uppställande av reglerna för värdeminskningssavdrag vid avyttring av skog i samband med marken enligt 22 § kommunalskattelagen ett avdrag för fyra normala årsavkastningars värde närmast baserats på uppgifter från skogssakkunnigt håll, av innebörd att enligt gällande skogsvårdslagar endast i rena undantagsfall virkesmängden å en fastighet kan beräknas någonsin komma att understiga fyra normala årsavkastningar och för skyddsskogsområden sex normala årsavkastningar, sedan skogen nått den storlek, att egentliga avverkningar kunde ifrågakomma. Med tillämpning härav synes lägsta relativa skogstillgång, praktiskt taget, böra sättas till 0,2, även om undantag i enstaka fall kunna förekomma vid alltför stor förekomst av kalmare eller plantskog.

I flera avgivna yttranden har framhållits som ett önskemål, att sådana föreskrifter lämnas för relativa skogstillgångens bestämning, att taxeringsmyndigheterna finge ett fastare grepp på denna mängden gång svårbestämbara värdefaktorer. Taxeringsutslaget vid 1928 års fastighetstaxering visar icke minst behovet av en bättre uppskattning av relativa skogstillgången. Vid bedömning av möjligheterna för en god uppskattning bör väl dock förutsättas, att där tillförlitliga skogsuppskattningshandlingar finnas, material härför alltid är tillgängligt för taxeringsmyndigheterna. Ofta torde den uppfattningen om relativa skogstillgångens storlek, sådan uppskattning ger, bli avgörande för en jämförande bedömning, i de fall skogsuppskattningshandlingar icke föreligga. Felmöjligheterna vid sådan jämförelse böra vara mindre än där även jämförelsematerial saknas, vilket dock mera sällan torde vara fallet. För sistnämnda förhållanden kunna knappast mera detaljerade anvisningar giva bättre ledning, möjligen kan ett mera schablonmässigt förfaringssätt då vara att tillråda. Vid övervägande av alla de förhållanden, som inverka på bestämningen av denna värdefaktor och då tillräckliga utredningar och undersökningar härom icke föreligga, utvisande olika förhållandens rent siffermässiga inverkan på storleken av relativa skogstillgången, anser styrelsen nuvarande mera allmänt hållna föreskrifter, med de ändringar styrelsen föreslagit, allt fortfarande böra tillämpas. Därvid förutsätter styrelsen, icke blott vid uppskattningen av relativa skogstillgången, utan även övriga värdefaktorer, att taxeringsutslaget vid 1928 års allmänna fastighetstaxering skall tjäna till mera allmän ledning för taxeringsarbetet, samt att skoglig sakkunskap i tillfredsställande utsträckning kommer att av taxeringsmyndigheterna anlitas.

Eventuellt erforderlig omräkning av tabell I samt den exemplifierade hjälptabellen till följd av den föreslagna höjningen i avdraget för förvaltningskostnader m. m. har icke verkställts.

I anslutning till vad domänstyrelsen i det föregående föreslagit, skulle betesvärdes sättande å skogsmark endast omnämnas i instruktionen och i punkt 4 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen, men själva bestämmelserna härför överflyttas till punkt 1 av anvisningarna till 9 § kommunalskattelagen. Därigenom skulle nämnda punkter i nedan nämnda delar erhålla följande ändrade lydelse:

Punkt 4, fjärde och femte styckena.

»Till — — — påräknas.

Värdet av kultiverad betesäng, naturlig betes- eller slatteräng samt in-

pediment, ävensom, i förekommande fall, bete å skogsmark skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt.»

Punkt 1, tredje stycket.

»Härmed — — — förringad. Men — — — lämpas. Därför — — — värdesättningen. I — — — byggnader m. m. Härvid skall beaktas, att betestillgång, förutom å kultiverad betesäng eller naturlig betes- eller slätteräng, skall värderas, där sådan kan tillgodogöras från skogsmark. Om rationellt skogsbruk bedrivs å skogsmarken, skall med hänsyn härtill skäligt betesvärde åsättas endast, så framt betet plägar utnyttjas. Å kultiverad betesäng eller naturlig betes- eller slätteräng eventuellt förekommande växande träd skola särskilt uppskattas till sitt fulla värde. Därjämte må — — — synpunkter. Taxeringsvärdet — — — förhållanden.»

I slutet av nyssnämnda punkt har fastslagits, att även impediment (övrig mark») regelmässigt har något, större eller mindre värde på grund av dess användbarhet ur andra än skogliga synpunkter. Ehuru värdesättningen av impediment endast omnämnes i instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog, anser styrelsen, som nämnts, att grunderna för impedimentens värdesättning i detta sammanhang förtjäna uppmärksammas. Enligt utredning av de sakkunniga för granskning av taxeringsutfallet vid 1928 års fastighetstaxering hava impedimenten åsatts värde efter mycket växlande grunder. På många håll har impediment, oavsett här berörda bestämmelse, icke värderats, förmodligen beroende på att sådan mark av taxeringsmyndigheterna ansetts värdelös, men å andra sidan har förekommit, att relativt höga värden åsatts impediment, t. o. m. i nivå med skogsmarkens värde.

Förenämnda anvisning till 9 § kommunalskattelagen bör inbjuda till en försiktig värdering av impediment. Det kan ifrågasättas, om icke grunderna för värdering av skogsmark skulle kunna vara till viss ledning vid bestämmande av värde å impediment. Det bör nämligen beaktas, att markvärdena för skogsmark enligt tabell I till instruktionen, anses icke understiga saluvärdena för skogsmark. Då impediment skall uppskattas efter saluvärde och sådan mark — fränsett eventuellt förefintlig skogstillgång, som mångenstädes ofta torde sakna värde, samt grus- eller mossäck, slätter eller bete o. d., vars värde kan särskilt tagas i betraktande — måste anses hava lägre saluvärde än sämsta förekommande skogsmark, bör dess värde i varje fall understiga det markvärde per hektar, som i tabell I till instruktionen angivits för bonitetsklass 0.50 och för skogen åsatt rotvärdesklass. För styrelsen synes en sådan begränsning av värdesättningen och anknytning av densamma till skogsmarkens värdering på nu ifrågasatt sätt böra giva en viss stadga åt taxeringen och åtminstone motverka en icke önskvärd överskattning av sådan mindrevärdig mark. Möjligen kan bestämmelse härom finnas lämplig för iakttagande vid 1933 års fastighetstaxering. Styrelsen förutsätter i varje fall, att även frågan om enhetliga värderingsgrunder för impediment kommer att beaktas vid ett eventuellt möte med landskamrerarna med flera och i de särskilda anvisningarna för varje län jämlikt 58 § taxeringsförordningen.

Stockholm den 8 november 1931.

G. KUYLENSTIERNA.

Sten Collinder.

Bilaga 3.**P. M.****med utkast till vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m. i
anledning av förestående allmänna fastighetstaxering.**

Då det ansetts önskvärt att i och för den allmänna fastighetstaxering, som, med början innevarande år, laglikmätigt skall äga rum år 1933, i lagstiftningen tillgodogöra sig vunna erfarenheter från föregående allmänna fastighetstaxering för vinnande i möjligaste mån av jämnhet och likformighet i taxeringen, har statsrådet och chefen för finansdepartementet åt mig uppdragit att avgiva förslag till sådana ändringar i skattelagstiftningen, som i dylikt avseende kunde finnas påkallade. Till fullgörande härav har jag, under samarbete med sekreteraren i 1930 års kommunalskatteberedning t. f. assessorn E. Thore och efter samråd med åtskilliga personer utarbetat denna promemoria.

Till en början får jag erinra, dels att frågan om bestämmelser rörande taxering av vattenfall och liknande fastigheter är föremål för särskild beredning, dels att förslag till instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1933 uppgjorts av domänstyrelsen och varit föremål för vederbörlig remiss. Frågan om taxering av vattenfall skall därför ej här behandlas, och spørsmålet om värdering av skogsmark och växande skog kommer att här beröras blott i den mån därav betingas ändringar, som för sammanhangets skull i lagtekniskt avseende visat sig önskvärda. Förslag till jämkningar beträffande själva taxeringsförfarandet innefattas ej i det föreliggande förslaget, utan skall frågan därom göras till föremål för särskild behandling. Blott en av de materiella bestämmelserna betingad ändring i taxeringsförordningen ifrågasattes i nu förevarande sammanhang.

Det huvudsakliga materialet för bedömande av i vad mån lagändringar kunde anses önskvärda har erhållits från den utredning rörande utfallet av 1928 års allmänna fastighetstaxering, som av byråchefen E. Höijer och e. byråchefen E. Lindeberg på offentligt uppdrag blivit verkställd (Statens off. utredn. 1931: 35), samt vid konferenser med ledamöter, jämväl s. k. särskilda ledamöter, och föredragande å kammarrättens avdelning för fastighetstaxeringsmål. Vissa spørsmål, vilkas betydelse tidigare kommit till min kännedom, hava även givit anledning till överväganden, i vad mån lagändringar kunde anses erforderliga.

De olika frågorna skola här upptagas i anslutning till vederbörande paragrafer i kommunalskattelagen.

5 §.

Vid kammarrättens och regeringsrättens prövning av fragor om skatteplikt för olika slag av fastigheter har det helt naturligt visat sig, att åtskilliga svårbedömbara fall förelegat. Då det emellertid torde vara omöjligt att åt 5 § kommunalskattelagen giva en avfattning, som utesluter tvivelaktiga gränsfall, och alltså prejudicerande avgöranden av regeringsrätten under alla förhållanden måste utgöra vägledning vid lagrummets tillämpning, samt då slutligen värdet av redan meddelade prejudikat starkt förringas, om befintliga formuleringar ändras, har jag trots det

vara lämpligast att undvika ändringar i ifrågavarande lagrum. Några ej avsedda obilliga resultat av de gällande lagbestämmelserna hava ej kommit till min kännedom.

Anvisningar till 8 §.

En viss ojämnhet vid bestämmande av taxeringsenheter läser hava förekommit beträffande å skogsmark belägna torp, i det att på sina håll till gemensam taxeringsenhet sammanslagits torp, vilka varit upplåtna till olika personer för självständigt brukande. Motiveringen läser hava varit att söka däri, att innehållet av gällande arrendeavtal ej nödvändiggjort kännedom om huru stor skatt belöpte på de olika torpen. Då det ej kan vara lämpligt att på olika håll tillämpa olika förfaringssätt, föreslås i anvisningarna till 8 § en obetydlig ändring, varav direkt framgår, att torp å skogen ej skola behandlas annorlunda än andra torp.

9 § med anvisningar.

9 §, som avser själva taxeringsmetoden, kan sägas vara den mest centrala av alla de lagrum, som avse fastighetstaxering, och det är också beträffande denna paragraf, som de mest betydelsefulla ändringarna nu föreslås. Såsom särskilt viktiga torde få betraktas frågorna om metoden för åsättande av å-priser för jordbruksfastighet och reglerna om åsättande av tomt- och industrivärde. Då den förstnämnda frågan ej synes medföra större lagändringar men det sistnämnda spörsmålet, ehuru i sig självt måhända mera en andrahandsfråga, leder till omprövning, huruvida de för taxeringen grundläggande huvudprinciperna erhållit en följdriktig utformning i lagtexten, skall detta senare här först behandlas.

Kammarrättens behandling av frågor rörande tomt- och industrivärde lär hava givit det intrycket, att bestämmelserna härom i stor utsträckning ej riktigt uppfattats. Ändringsprocenten i mål rörande dylika frågor har varit påfallande stor; i regel har ändringen gått ut på sänkning av de åsatta värdena. Anledningen härtill har väl snarast varit den, att osäkra exploateringsmöjligheter i allt för hög grad antagits verka till stegring av de allmänna saluvärdena, eller att man räknat med en omedelbar eller jämförelsevis snabb exploatering i fall, då en sådan med sannolikhet kan väntas taga mycket lång tid.

9 § och dess anvisningar innehålla för närvarande praktiskt taget inga andra regler om värdering av jordbruksfastigheter, som kunna anses äga ett mervärde på grund av deras användbarhet för tomt- och industriändamål och dylikt, än i punkt 2 av anvisningarna ett påpekande, att vid taxeringen hänsyn skall tagas till »förekomsten av sådana förhållanden, som enligt 10 § föranleda därtill, att en del av taxeringsvärdet bör redovisas såsom tomt- och industrivärde» samt i punkt 4 av anvisningarna ett motsvarande påpekande. I anvisningarna till 10 § — som ju rätteligen endast avser att reglera, i vad mån det enligt 9 § åsatta totalvärdet skall redovisas i särskilda delvärden, men eljest ej avser att meddela några materiella värderingsgrunder — angivas däremot en del förhållanden, som medföra, att en jordbruksfastighet bör åsättas tomt- och industrivärde. Genom den formulering, som givits åt anvisningarna i berörda del, har emellertid indirekt givits vissa värderingsregler. Det är nämligen uppenbart, att i den mån de förhållanden, som föranleda åsättande av tomt- och industrivärde, äro sådana, att de kunna äga betydelse för själva värderingen, de också skola tillämpas i avseende å denna.

Då det nu gäller att närmare utforma grunderna för taxeringen i sådana fall, då ett mervärde för tomt- och industriändamål finnes, synes det oegentligt att införa dessa i anvisningarna till 10 §, där de logiskt ej höra hemma. En oriktig systematik kan knappast anses ägnad att befordra reda i taxeringsarbetet. Det riktiga synes nu vara att införa alla bestämmelser av materiell innebörd i 9 § och dess anvisningar och följaktligen dit överföra även vissa av de bestämmelser, som nu ha sin plats i anvisningarna till 10 §. Beträffande innehållet i de nya anvisningarna rörande mervärde, som nyss sagts — vilka synas böra införas såsom en särskild punkt — torde det vara i huvudsak tillräckligt att hänvisa till det vid denna p. m. fogade utkastet till lagtext. Det må dock anses vara på sin plats att något närmare beröra ett vanligt förekommande fall, nämligen att ett område, som tills vidare användes för jordbruk, exploateras för tomtändamål. Det är möjligt, att en tomt å exempelvis 1,000 kvadratmeter kan omedelbart säljas för 2,000 kronor, d. v. s. 2 kronor per kvadratmeter, och det kan finnas stora utsikter att mycket snart sälja t. ex. ett 10-tal tomter för samma å-pris. Vilka delar av området, som kunna först säljas för detta pris, är oklart; man vet endast, att det gäller de mera välbälgna delarna. Därefter kan med sannolikhet påräknas, att ytterligare några tomter skola kunna säljas om ett år, ännu en eller annan om två år o. s. v. Även mindre välbälgna tomter kunna småningom beräknas bli avyttrade, men antagligen för lägre pris; och ju längre tid som kan väntas förflyta till försäljningen, desto osäkrare blir vanligen kalkylen; om exploateringen beräknas taga ett större antal år, blir måhända osäkerhetsmomentet så utpräglat, att en förståndig köpare skulle lämna exploateringen i denna del utanför sina kalkyler. I fråga om en exploatering förefinnes alltid mer eller mindre av spekulationsmoment, och detta moment får ej förbises vid taxeringen. En person, som inköper en fastighet för att exploatera densamma räknar visserligen med vissa vinstutsikter och uppskattar i sådant avseende troligen både den utveckling han finner sannolik och den utveckling han under lyckligaste förhållanden finner möjlig. Men han gör säkerligen också en annan kalkyl, nämligen vilken utveckling som med särskilt hög grad av sannolikhet kan påräknas och vilket pris han följaktligen kan betala med tämlig visshet om att affären skall gå ihop utan vare sig vinst eller förlust. En förståndig köpare betalar antagligen ej stort mer än sistnämnda pris, såvitt ej särskilt lysande vinstutsikter te sig såsom möjliga och medföra den verkan, att även den förståndige köparen skulle vara villig betala ett påtagligt spekulationspris för området. Det sistnämnda torde dock höra till det mindre vanliga. Det riktigaste synes därför vara att vid taxeringen utgå från den utveckling, som vid områdets utnyttjande för tomt- eller industriändamål skulle med verklig sannolikhet kunna påräknas. Värdet under förutsättning av en dylik utveckling erhålles genom en kalkyl, enligt vilken vid senare års försäljningar påräkneliga värden diskonteras till nutidsvärden, varjämte tillägges nuvärdet på den avkastning, som fastigheten vid förhandenvarande användning kan väntas tills vidare inbringa, men avdragas påräkneliga omkostnader. Till det sålunda erhållna värdet kan under vissa förhållanden läggas ett visst belopp på grund av särskilt gynnsamma spekulationsutsikter, som skulle kunna antagas påverka även den förståndige köparen. Om man genomgående håller fast vid utgångspunkten för hela detta resonemang, nämligen att såsom

taxeringsvärde bör åsättas det värde, som en förständig köpare kunde antagas vilja betala för fastigheten, bör en riktig taxering av ifrågavarande fastigheter ej erbjuda synnerliga svårigheter. Förevarande bestämmelsers införande i anvisningarna till 9 § innebär på sätt och vis ett understrykande av denna synpunkt, under det att den nuvarande placeringen av stadgandena om tomt- och industrivärde kan hava bidragit till en föreställning, att tomt- och industrivärde vore något, som så att säga fölle utanför den vanliga taxeringen.

En fråga, som stundom diskuterats och som enligt gällande lagstiftning knappast kan anses vara klart besvarad, gäller i vilka fall fastighet till den del den utgöres av skogsmark och växande skog bör åsättas tomt- och industrivärde samt metoden för dylikt värdes beräkande. Att här föreligger ett särspörsmål i avseende å skogsmark och växande skog beror på den för dylik fastighet gällande taxeringsmetoden. Skogsmark och växande skog skola värderas efter en metod, som ger till resultat ett schablonartat avkastningsvärde, vilket i vissa fall kan sammanfalla med allmänna saluvärdet men säkerligen ej alltid gör det, beroende bland annat därpå, att även en förständig skogsspekulant kan låta sig ledas av påräknade goda konjunkturer i framtiden, eller därpå, att den gällande schablonen i avseende å beräkande av omkostnadsavdrag och dylikt ej har motsvarighet i verkligheten i det särskilda fallet. Likaså har möjligheten att omedelbart tillgodogöra sig en värdefull virkestillgång ansetts skapa ett högre allmänt saluvärde än avkastningsvärdet, vilket förutsätter ett uthålligt skogsbruk.

Där ett dylikt högre allmänt saluvärde vid användning för skogsbruk förekommer, bör ej avkastningsvärdet utan nämnda saluvärde kunna anses avgörande för om skogsbrukets bedrivande å fastigheten är ekonomiskt berättigat. Användning för tomt- och industriändamål torde följaktligen allmänt sett böra anses ifrågakomma först i den mån den kan anses betyda ett högre allmänt saluvärde än saluvärdet under förutsättning av fortsatt användning för skogsbruk. Denna huvudprincip tarvar emellertid i vissa speciella avseenden en närmare granskning.

Om allmänna saluvärdet å en skogsfastighet under förhandenvarande användning är högre än det värde, fastigheten skulle äga vid användning till tomt- eller industriändamål, men det enligt skogstaxeringsmetoden åsatta värdet lägre än värdet vid fastighetens användning för tomt- eller industriändamål, inställer sig frågan: bör ej fastigheten i dylikt fall värderas till det allmänna saluvärde, den skulle äga vid användning för tomt- eller industriändamål i stället för till det lägre värde den erhåller enligt skogsvärderingsmetoden? Svaret på frågan är ingalunda självklart, och jag skall avstå från att söka giva ett svar å densamma med hänsyn till gällande lag. Den största jämnheten i taxeringsresultaten skulle måhända vinnas, om man i dylikt fall alltid utginge från användningen för tomt- och industriändamål och låte värdet bestämmas till det med hänsyn därtill beräknade allmänna saluvärdet. Man kan nämligen med visst fog göra gällande, att, om gränsen mellan de båda värderingsmetoderna droges på detta sätt, dessa skulle såvitt möjligt smidigt anpassa sig efter varandra och plötsliga språng undvikas. Men mot metoden kan också göras invändningar. Man kan naturligtvis anföra, att, om en skogsmark med skog värderas efter skogsvärderingsmetoden, det vore egendomligt, om en annan alldeles likadan skog med motsvarande avsättningsmöjligheter, å vilken även i fortsättningen skogs-

bruk bör bedrivas, skulle värderas högre allenast på den grund att densamma under vissa i verkligheten icke föreliggande förutsättningar med fördel kunnat användas på annat sätt. Den grundtanke, som ligger bakom skogsvärderingsmetoden, nämligen vinnande av en likformig behandling av växande skog och skogsmark, som användes för skogsbruk, lär i själva verket snarast leda till att uppskatta även ifrågavarande fastigheter allenast såsom skogsfastigheter. Dessutom kan det ifrågasättas, om ej den sistnämnda metoden i praktiken kommer att verka mest tilltalande. Det lär väl nämligen i verkligheten vanligen komma att tillgå så, att man i stort sett utan vidare kalkyler kan göra klart för sig, att den eller den skogen med sannolikhet kommer att bibehållas såsom sådan, och att ur allmänna ekonomiska synpunkter detta kan anses naturligt och riktigt. Är detta fallet, saknar man med denna metod anledning att verkställa uppskattning av några som helst andra värden än värdet enligt den särskilda skogstaxeringsmetoden. Det torde tillika finnas anledning antaga, att hela frågans ekonomiska betydelse är ringa.

Det torde undantagsvis jämväl kunna förekomma, att beträffande mark, varå skogsbruk bedrives, en kalkyl rörande värdet under förutsättning av dess användning för tomt- och industriändamål ger ett högre värde än saluvärdet under förutsättning av dess fortsatta användning för skogsbruk, men att det antagna avkastningsvärdet ger ett högre resultat än båda dessa värden. Fallet torde emellertid få anses så opraktiskt, att det ej behöver föranleda mer eller mindre komplicerade lagbestämmelser. Så snart antingen saluvärdet under förutsättning av fortsatt skogsbruk eller det beräknade avkastningsvärdet vid dylik användning är högre än saluvärdet vid användning för tomt- eller industriändamål, synes man i lagen böra utgå ifrån att sistnämnda användning är utesluten.

Har man sålunda avskilt de fall, där man förutsätter, att skogsmark allt fortfarande kommer att användas för skogsbruk, så återstår det fall, att det anses vara lönande att använda en skogsmark för tomt- och industriändamål. Spörsmålet om taxeringsvärdets storlek i detta fall synes lämpligen böra besvaras med utgångspunkt från frågan: skall tomt- och industrivärde utföras a) med det belopp, som utgör skillnaden mellan å ena sidan allmänna saluvärdet för tomt- och industriändamål, å andra sidan saluvärdet under förutsättning av fastighetens fortsatta användning för skogsbruk, eller b) med det belopp, som utgör skillnaden mellan å ena sidan allmänna saluvärdet för tomt- och industriändamål och å andra sidan det enligt skogstaxeringsmetoden åsatta särskilda värdet? Enligt den förra metoden blir skogsområdets totala taxeringsvärde det enligt skogstaxeringsmetoden uppskattade värdet med tillägg av det belopp, som utgör skillnaden mellan de båda saluvärdena. Enligt den andra metoden åter blir det faktiska allmänna saluvärdet, d. v. s. under förutsättning av områdets användning för tomt- och industriändamål, taxeringsvärde. Den förra utvägen innebär i visst avseende en kompromiss mellan de båda uppskattningsmetoderna för å ena sidan skogen, å andra sidan övrig fastighet och verkar följaktligen till en i viss mån mjuk övergång från den ena till den andra. Men man kan också säga, att i och med det att man är klar med att fastigheten lämpligen bör nyttjas för annat ändamål än för skogsbruk, bortfalla också förutsättningarna för tillämpning av den särskilda skogsvärderingsmetoden. Utvägen att låta hela det faktiska allmänna saluvärdet bli taxeringsvärde

torde sålunda vara mest följdriktig. Dessutom undgår man med detta alternativ att i varje fall söka uppskatta det hypotetiska saluvärdet vid fortsatt användning av fastigheten för skogsbruk, vilket vore nödvändigt, om man skulle uppskatta skillnaden mellan de båda förutsatta saluvärdena. Ett iel vidlåder dock det senare alternativet, enligt vilket tomt- och industrivärde kommer att utföras med skillnaden mellan totala saluvärdet och värdet enligt skogsvärderingsmetoden, nämligen att en alltför stor del av saluvärdet kan komma att träffas av det högre repartitionstal, som gäller för tomt- och industrivärde än för växande skog. Men denna oegentlighet har säkert mycket ringa praktisk betydelse, varför man utan vidare lär kunna bortse från densamma. Berörda alternativ erbjuder den stora fördelen av praktisk enkelhet och förefaller väl för det allmänna tänkandet naturligast. Jag har därför utformat förslaget till lagtext enligt detta alternativ.

Med den lösning av frågan om förhållandet mellan fastighets värde enligt skogstaxeringsmetoden och dess tomt- och industrivärde, jag nu ifrågasatt, inskränkes betydelsen av spørsmålet om dess saluvärde under förutsättning av fortsatt skogsbruk till bedömandet av frågan, huruvida framtida användning för tomt- och industriändamål kan anses lämplig eller ej. Då denna fråga, såsom ovan anförts, i regel torde kunna besvaras utan särskild kalkyl, vill det förefalla, som om den ifrågasatta lösningen måste anses i det hela mera praktisk än de lösningar, som i vissa fall skulle nödvändiggöra en exakt uppskattning av saluvärdet under förutsättning av fastighetens fortsatta användning för skogsbruk.

Nu måste givetvis anvisningarna till 9 § även i övrigt så utformas, att bestämmelserna om nyssberörda mervärde kan på ett lämpligt sätt appliceras å dem. Detta synes lämpligast kunna gå för sig på det sätt, att de olika bestämmelserna i anvisningarna till 9 § klart hänföras till skilda områden å marken, av vilka vissa skola värderas till allmänna saluvärdet, andra enligt skogsvärderingsmetoden. I huvudsak företinnes denna indelningsgrund redan nu, men det förefaller, som om exempelvis vissa punkter i nuvarande punkt 2 av anvisningarna måste analogivis tillämpas beträffande skogsmark och växande skog. Förtydliganden kunna ske utan någon större omarbetning av det hela. Det synes lämpligt att omedelbart inrikta läsaren på den för anvisningarnas uppställning sålunda genomförda principen och därför inleda anvisningarna med en särskild punkt, som framhåller detta och även betonar den sidan av förhållandet mellan 9 och 10 §§, att delvärdena enligt sistnämnda lagrum ej hänföras till särskilda områden å marken; härigenom gives även en antydning om att någon direkt korrespondens mellan de båda lagrummens anvisningspunkter ej förefinnes.

Principen för anvisningarnas uppställning skullo enligt förslaget — i huvudsaklig anslutning till vad som redan gäller — bliva följande. Punkt 1 innefattar nyssberörda inledningsstadgande. Punkterna 2—4 hänföra sig till värdering av fastighet, till den del den ej utgöres av skogsmark och växande skog; punkt 2 innehåller mera allmänna regler, punkt 3 mera speciella sådana. Punkt 4 förutsättes skola innefatta de regler om taxering av vattenfall, som utarbetas i särskild ordning. Punkt 5 innehåller föreskrifter om värdering av jordbruksfastighet, till den del den utgöres av skogsmark och växande skog, med specialbestämmelse rörande sådant område, som äger mervärde för tomt- och industriändamål. Punkt 6 meddelar bestämmelser om mervärde för tomt- och industriändamål.

mål, gemensamma för all jordbruksfastighet, även skogsmark. Aterstående punkter innehålla specialregler; punkt 7 motsvarar gällande punkt 3. Nuvarande punkt 6 av anvisningarna överflyttas till punkt 2 av anvisningarna till 10 §. I det följande skola förekommande olika frågor behandlas i anslutning till respektive punkter.

Punkt 2 motsvarar nuvarande punkt 1. Till första stycket i denna punkt föreslås ett tillägg av principiell betydelse, avsett att utveckla vad som redan nu torde få anses vara gällande rätt. Allmänna saluvärdet infördes såsom klart erkänd uppskattningsnorm genom 1921 års förordning om allmän fastighetstaxering år 1922. Redan dessförinnan ansågs saluvärdet böra vara grundläggande för taxeringen, men begreppets innebörd var dock måhända tidigare annorlunda än nu. Det synes sålunda under en tidigare period hava förutsatts, att man för bestämmande av vad som kunde anses utgöra saluvärde skulle utgå från fastighetens avkastning och därifrån göra vissa avdrag. Rörande vilka avdrag i dylikt avseende voro tillåtna sökte man i viss mån analogi i de regler, som gällde om inkomst. Den uppfattningen gjorde sig bland annat gällande, att avdrag ej finge ske för kommunalskatt (Davidson, Kommentrar till bevillningsförordningen, sid. 31). Det torde vara uppenbart, att dylika regler ej numera äro tillämpliga. Med allmänna saluvärdet förstås det värde en förständig köpare kan antagas vilja betala. Att påräkneliga skatter äga betydelse för bestämmande av detta pris, torde ej vara föremål för tvekan — fastighetsprisen äro jämförelsevis högre i kommuner med låg kommunalskatt än i kommuner med hög kommunalskatt. Någon särskild kalkyl beträffande skatteavdrag och dylikt torde följaktligen i allmänhet ej erfordras. Vad skogen angår ingår avdrag för »skatter» i det allmänna omkostnadsavdraget utan att det preciserats eller behövt preciseras om vilka skatter det är fråga. Däremot synes det vara av viss vikt att i princip fastslå, att avdrag för gäld och dylikt ej får äga rum, och att motsvarande gäller i fråga om kapitalvärdet å sådana förpliktelser som skyldighet att utgiva undantag och dylikt. Vissa härmed sammanhängande förhållanden hava vid tillämpningen givit anledning till tvekan. Fråga är härvid om omständigheter, som utöva inflytande på den faktiska prissättningen å fastighet, men beträffande vilka osäkert kan vara, huruvida de böra beaktas vid bestämmande av allmänna saluvärdet. Om en fastighet utgör tjänande fastighet i fråga om ett servitut, bör enligt redan nu gällande uttryckliga bestämmelser avdrag få ske för värdet därå. Detta sammanhänger med att servitutet är en vid den tjänande fastigheten häftande rättighet, som medräknas vid den härskande fastighetens taxering. Denna ömsesidighet synes vara skäl att beakta. Den finnes tillstådes även i fråga om ett sådant institut som frälseränta, vilken taxeras såsom fastighet men föranleder minskning av taxeringsvärdet hos den fastighet, varifrån förmånen utgår. Vad servitut angår, likställs därmed »annan liknande rättighet till förmån eller last för fastigheten». Även här lär fråga vara om fastigheter såsom sådana vidhäftande rättigheter eller skyldigheter, vartill hänsyn toges genom tillägg vid den ena fastighetens taxering och, eventuellt, genom avdrag vid den andra fastighetens taxering; värdet av andra rättigheter får ej avdragas. En restriktiv tillämpning synes här böra äga rum, och det torde vara uppenbart, att — bortsett från frälseränta och dylikt — vad som framstår såsom skyldighet för en fastighetsägare men såsom en rättighet för en enskild person, vilken som helst, ej bör tagas i betraktande. Att förekomsten av skatter,

vilka ingen enskild ägare kan komma ifrån, minska fastighetens värde i varje enskild ägares hand, torde däremot vara ofrånkomligt. Den omformulering, som valts för första stycket av ifrågavarande punkt 2, är avsedd att giva ett allmänt hållet uttryck för den tankegång, som här framkommit.

Förhållandet mellan andra och tredje styckena i förevarande anvisningspunkt synes ej alldeles klart. Tredje stycket lär i själva verket till viss del innefatta i huvudsak en — förmodligen i pedagogiskt syfte given — upprepning av viss del av innehållet i andra stycket. Stycket synes därför i viss mån kunna förkortas och i samband därmed synes viss redaktionell omskrivning böra ske, därvid viss del utsöndras till ett fjärde stycke. Någon närmare motivering härför synes knappast erforderlig.

I detta sammanhang synes emellertid böra något närmare beröras frågan om åsättande av å-pris för jordbruksfastighet. Värderingen med utgångspunkt från dylika priser har numera kommit i förgrunden. Bland annat skall den s. k. särskilda längden, som omförmäles i 62 § taxeringsförordningen, innehålla en redovisning av tillämpade taxeringsgrunder med hänsyn till dylika enhetsvärden. Det lär nu vara uppenbart, att dessa enhetsvärden, då de innefatta även normalt byggnadsbestånd, böra vara olika för större och mindre fastigheter. Beträffande de mindre fastigheterna beteckna åbyggnaderna en proportionsvis större del av totalvärdet, vilket betyder, att å-priset per hektar inägomark bör vara högre för små fastigheter än för stora. Tillika föreligger oftast en starkare efterfrågan beträffande mindre fastigheter än beträffande större sådana. Den omständigheten, att man för fastigheter av skilda storleksgrupper ej föreslagit olika serier av enhetspris, har också vid sista allmänna fastighetstaxering haft den påföljd, att särskilt mervärde å byggnad till de smärre fastigheterna näst redovisas såsom särskild förmån. Hade denna metod likformigt använts över hela riket, hade måhända ej så mycket varit att säga om densamma. Som det nu är, försvåras kontrollen å taxeringsutfallet och bedömandet av taxeringens jämnhet, och det kan möjligen befaras, att taxeringen blivit mindre jämn än den eljest skulle kunnat bli. Det torde allenast erfordras en antydning i lagstiftningen om det lämpliga tillvägagångssättet för att erhålla en inriktning av taxeringsarbetet i de olika länen efter en mera enhetlig metod än hittills. I dylikt hänseende bör emellertid ändringen särskilt komma till stånd i 59 § taxeringsförordningen genom ett uttalande, att olika enhetsvärden böra åsättas för olika storleksgrupper av jordbruksfastigheter.

Denna formellt mycket obetydliga ändring torde få tillmätas en i realiteten rätt betydande vikt. Behovet av densamma lär bestyrkas dels av den Højjer-Lindebergska utredningen, dels av erfarenheterna från kamarrättens arbete. Det är det nu berörda förhållandet, som åsyftats här ovan i första stycket av motiveringen till förevarande punkt i anvisningarna till kommunalskattelagen, när frågan om metoden för åsättande av å-priser för jordbruksfastighet betecknats såsom särskilt viktig. Den ordning, i vilken ifrågavarande enhetspris föreslås, torde utgöra en garanti för att några överdrifter åt ena eller andra hållet ej skola behöva befaras. Meningen är, att enhetspriserna med en något starkare differentiering än tillförne skola bli ett mera användbart hjälpmedel för taxeringen än de måhända hittills på sina håll varit.

Framhållandet i slutet av fjärde stycket av impediments värde i all-

mänhet anknyter till ett förslag av kammarrätten i dess yttrande över domänstyrelsens förslag till skogsvärderingsinstruktion. Impediments värde är givetvis vanligen obetydligt; att detta kommer till uttryck, synes på sin plats. Emellertid bör observeras, att undantagsvis impediment kan ha relativt högt värde, bland annat för tomt- och industriändamål och dylikt.

Vad *punkt 3* (motsvarande nuvarande punkt 2) angår ifrågasättes sådan omformulering, som gör det tydligt, att fastighet till den del den ej utgöres av skogsmark och växande skog åsyftas i denna punkt. Beträffande åbyggnader gives en antydning om att de särförhållanden, som beröras, avse en jämförelse med andra fastigheter i samma storleksgrupp, ett fullföljande av den tankegång, som utvecklats här ovan, men uppenbarligen i sak allenast ett förtydligande av vad som redan nu finnes stadgat.

Bland naturtillgångar omnämnas för närvarande även »jaktmarker». Då detta uttryck i och för sig ofta innefattar även skogen å en fastighet men fråga här endast är om jakt å annat område än skogsmark, har uttrycket utbytt mot det mera neutrala »möjlighet till jakt».

Beträffande *punkt 5* (motsvarande nuvarande punkt 4) hava vissa ändringar skett i anslutning till domänstyrelsens förut omförmälda förslag till instruktion för värdering av skogsmark och växande skog, delvis berörda även i yttranden över desamma.

Punkten inledes med ett stycke, vari framhålles, *dels* att densamma avser värdering av all skogsmark och därå växande skog, *dels* att värderingsreglerna närmare utvecklas i särskild instruktion. Därefter behandlas såsom tvänne olika kategorier å ena sidan skogsmark och skog, som ej har mervärde för tomt- och industriändamål och beträffande vilken följaktligen skogsvärderingsmetoden skall vara bestämmande för taxeringsvärdet, å andra sidan sådan skogsmark och skog, som på grund av förekomsten av dylikt mervärde skall taxeras till allmänna saluvärdet.

Beträffande den förra kategorien angives, att vid taxeringen åtskillnad göres mellan skogsmark, växande skog och särskild förmån å skogsmarken. Detta sammanhänger med det av domänstyrelsen framförda och bland annat av kammarrätten tillstyrkta förslaget, att såsom skogsmarks värde i taxeringslängden skall redovisas allenast det efter den speciella avkastningsmetoden beräknade värdet, medan värdet av exempelvis betesförmån å skogen ej skall dit hänföras. Att härigenom en riktigare redovisning av fastigheterna med hänsyn till skogsbruket å desamma erhålles synes oförnekligt; likaså är det tydligt, att kontrollen å taxeringsutfallet kan bli mera tillfredsställande vid en dylik begränsning av skogsmarksvärdet. Röster hava emellertid ej saknats för att bete å skogsmark borde taxeras såsom ingående i dess värde. Det förefaller, som skulle olika intressen här bli tillgodosedda genom en föreskrift, att bete å skogsmark alltid skall specifikt redovisas i taxeringslängden i dess anteckningskolumn. Den tekniska svårigheten med ett dylikt förfarande torde vara obetydlig; i själva verket torde detsamma i viss utsträckning tillämpats redan vid förra allmänna fastighetstaxeringen. Det sålunda ifrågasatta angivandet av skogsbete liksom av övriga särskilda förmåner bör komma till uttryck på annat ställe i anvisningarna (se punkt 2 av anvisningarna till 10 §); frågan har emellertid berörts i detta sammanhang därför att sättet för dess besvarande är i viss mån avgörande för uppställningen av nu förevarande punkt av anvisningarna.

Kammarrätten har i sitt berörda utlåtande ifrågasatt, att det huvud-

sakliga av de beträffande värdering av skogsmark och växande skog meddelade särskilda bestämmelserna skulle borttagas ur anvisningarna och medtagas allenast i skogsvärderingsinstruktionen. Med hänsyn till det uttalande, som gjordes av vederbörande departementschef, när förslag avgavs rörande de nuvarande bestämmelserna (prop. 213/1928, sid. 247), har jag ej ansett mig böra i nu förevarande utkast upptaga detta förslag, utan förutsätter, att detta kommer att bli föremål för fortsatt vederbörlig prövning inom finansdepartementet; utkastet har följaktligen anknutits till gällande bestämmelser.

Vad värdering av skogsmark angår har i anslutning till förut antydd tankegång bestämmelsen om skogsbete överflyttats till bestämmelserna om särskilda förmåner å skogsmarken. Övriga ändringar beträffande såväl skogsmark som växande skog äro i huvudsak redaktionella. Avsikten har ej varit att här taga ställning till storleken av det av domänstyrelsen framförda förslaget till ändrade grunder för beräkning av det s. k. omkostnadsavdraget.

Vad angår servitut å skog, kan detta stundom innefatta rätt för viss fastighet att tillgodogöra sig växande skog å en annan fastighet (yxbördsrätter och dylikt). I dylikt fall måste avdrag härlör ske från skogsvärdet. Att detta kan bli fallet, har ansetts böra särskilt framhållas.

Bestämmelserna om särskilda förmåner å skogen giva anledning till följande påpekanden. I allmänhet bör erinras, att värdet av dessa förmåner bör beräknas med hänsyn till deras användbarhet just för den taxeringsenhet, varom fråga är. Det kan sålunda exempelvis göras gällande, att förmånen av skogsbete är en förmån för inägorna och följaktligen egentligen har sitt värde i samband med dessa. Detta bör ihågkommas vid värderingen, då det kan tänkas påverka taxeringsresultatet.

Vad just skogsbete angår, har frågan därom varit rätt mycket diskuterad. Domänstyrelsen har föreslagit, att de nuvarande rätt svårbegripliga bestämmelserna om värdering av skogsbete skola utgå. Förslaget har tillstyrkts av bland annat kammarrätten, och föreliggande utkast är utformad i enlighet med denna ståndpunkt. Det har rätt olika uppfattningar om i vilka fall skogsbete skulle värderas. Att såvitt angår skogsmark, därå rationellt skogsbruk bedrives, betesvärde skall åsättas endast om betet plägar utnyttjas, är ingen nyhet. Vad angår skogsmark, där rationellt skogsbruk ej bedrives, har domänstyrelsen ej ifrågasatt ändring i gällande bestämmelse, att värdering skall ske, försåvitt betet har något värde. Kammarrätten har däremot förmenat, att värde å bete beträffande *all* skogsmark borde åsättas allenast försåvitt betet plägar utnyttjas. Fördelen med sistnämnda förslag skulle, såvitt jag kan finna, företrädesvis ligga däri, att man undgår den stundom säkerligen vanskliga uppgiften att bedöma, huruvida rationellt skogsbruk bedrives å en skogsmark eller ej. Den nuvarande regeln, enligt vilken beträffande skogsmark, å vilken rationellt skogsbruk bedrives, uppskattning av bete skall ske allenast om betet plägar utnyttjas, är i verkligheten en legal presumptionsregel; det förutsättes, att just för skogsbrukets skull något bete ej bör utnyttjas och följaktligen ej har något särskilt värde. Denna presumtion får ej motbevisas. Det synes nu såsom en medelväg mellan de olika ståndpunkterna kunna ifrågasättas, att man uppställer motsvarande presumptionsregel beträffande annan skogsmark men med den olikheten, att presumptionen i detta fall kan motbevisas. I sådana fall, där vederbörande kan med något fog göra gällande, att betet för skogens skull

ej utnyttjas, torde väl med en dylik regel praktiskt taget aldrig taxering kunna ifrågakomma, och betydelsen av frågan, huruvida rationellt skogsbruk bedrives eller ej, reduceras till ett minimum. Kan vederbörande påvisa, att betesfrågan är ordnad på annat mera rationellt sätt, torde åsättande av värde för bete å skogsmarken knappast heller kunna ifrågakomma, då skogsbetet för ifrågavarande taxeringsenhet torde vara i huvudsak utan värde. Däremot skulle med denna regel tillfälle finnas att åsätta värde för bete i sådana fall, då underlåtenhet att utnyttja detsamma uppenbarligen vore att hänföra till oförstånd eller försumlighet hos ägaren. Det kan till förmån för en värdering i dylikt fall anföras, att det ej finnes någon anledning att åsätta olika värden å två alldeles likadana fastigheter, av vilka den ena rationellt utnyttjas, den andra ej. Betydelsen av hela den fråga, som här föreligger, torde emellertid ej böra över-skattas.

Vad angår byggnad å skogen, kan det givetvis förekomma att dylik, eventuellt med tillhörande större eller mindre jordområde, uppskattas såsom särskild taxeringsenhet. Detta fall behöver ej här beröras. Ej heller är här fråga om det fall, då byggnad för skogen är belägen annorstädes än å skogsmark. Man torde emellertid också kunna tänka sig det fall, att byggnad bör anses belägen å skogsmark av så obetydlig areal, att anledning knappast finnes att undantaga densamma från skogsmarken. Så torde särskilt kunna vara fallet med skogshärbärgen och dylika, oftast mera tillfälliga byggnader. Dessa torde emellertid merendels vara av den obetydlighet, att de knappast kunna anses äga något värde utöver det som tillkommer skogsmarken. Men det kan också förefinnas byggnader av något större betydenhet, vilkas förekomst måste anses medföra ett högre värde för en skog än för en annan, där dylika byggnader saknas. Att hänsyn vid taxeringen toges till dylik byggnad, måste anses vara i sin ordning. Men det bör beaktas, att de enhetsvärden, som tillämpas vid bestämmande av värdet å jord, som nyttjas för jordbruk, innefatta normala åbyggnader till fastigheten, även om dessa i mindre omfattning nyttjas för till fastigheten hörande skog. Skulle nu en byggnad, som måste anses ingå i sådana normala åbyggander, vara belägen å skogsmark, finnes ingen anledning att behandla den annorlunda än om den vore belägen å inägorna. Att angiva någon regel om i vilka fall detta skall anses vara händelsen låter sig ej göra, då alla möjliga övergångsformer finnas. En antydning om att hänsyn till värdet av byggnad å skogsmark kan hava tagits vid tillämpning av enhetsprisen synes dock vara på sin plats.

Frågan om jakträtt har redan förut berörts. Servitut till förmån för skogsmark torde ej vara synnerligen vanligt, men kan dock tänkas förekomma. S. k. mulbetesservitut kan i regel ej betecknas såsom en förmån för skogsmark. Att det däremot kan vila å skogsmark, är en annan fråga. I dylikt fall verkar det till minskning av värdet å betesrätt men minskar ej själva skogsmarkens värde. Att så bör bli fallet torde få anses så självklart, att förhållandet ej behöver särskilt omnämnas i lagtexten.

Det fall, att fastighet till den del den utgöres av skogsmark och växande skog äger särskilt mervärde för tomt- och industriändamål, har behandlats i det föregående. I sista stycket av punkt 5 behandlas detta fall. Det har ansetts böra särskilt erinras, att uppskattning enligt skogsvärderingsmetoden bör ske även av skogsmark och växande skog med ifrågavarande mervärde.

Beträffande *punkt 6* har i det föregående anförts huvudsaklig motive-ring.

Vad slutligen 9 § i själva *lagen* angår, torde motiveringen för dess omformulering framgå av det föregående. Det torde endast böra påpekas, att den omständigheten, att bete m. m. å skogsmark stundom åsättas särskilt värde, ej synes behöva särskilt omnämnas, då den torde få anses beteckna ett moment i den uppskattningsmetod, som gäller för skogsmark och växande skog med utgångspunkt från dess nyttjande för rationellt skogsbruk.

Anvisningar till 10 §.

Den omformulering, som föreslås av anvisningarna till 10 §, torde få anses i huvudsak motiverad i det föregående. Vissa redaktionella ändringar, som synas böra företagas, när stadgandet ändå är föremål för omredigering ur andra synpunkter, torde ej erfordra särskild motivering. Det synes dock böra erinras, att hit överförts innehållet i nuvarande punkt 6 av anvisningarna till 9 §, och framhållas, att vissa ytterligare bestämmelser om redovisning i taxeringslängden av särskilda förmåner meddelats. Någon särskild motivering för dessa bestämmelser synas ej erforderliga.

12 §.

Omtaxering under löpande taxeringsperiod medges som bekant endast då mera avsevärda förändringar ägt rum i avseende å viss fastighet. Från kammarrättens fastighetstaxeringsavdelning har inhämtats, att fall förekommit, då stark anledning till omtaxering syntes föreligga men lagstiftningen ej medgivit sådan. Detta har föranlett förslag till vissa ändringar i 12 §.

Därest fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig, har detta enligt äldre praxis ansetts få föranleda omtaxering. Om detta går för sig enligt gällande rätt, är i varje fall mycket tveklaktigt. Då det torde vara onekligt, att de värden, som upptagits i den skattefria längden, mestadels äro ur olika synpunkter mindre noggrant övervägda än övriga taxeringsvärden, lärer hänsyn till den materiella rättvisan kräva, att dylikt förhållande får föranleda omtaxering.

Om en fastighet är till något mer än fem sjättedelar färdig vid den tidpunkt, som blir avgörande för allmän fastighetstaxering, men först därefter göres fullt färdig, blir enligt nuvarande bestämmelser det en gång åsatta värdet regelrätt gällande för hela taxeringsperioden. Ett dylikt resultat är knappast lämpligt. Såsom anledning till omtaxering föreslås fördenskull den omständigheten att fortsatt bebyggelse skett å en fastighet, som vid den tidpunkt, näst föregående taxering avsett, ej varit färdigbyggd.

Spörsmålet, i vilka avseenden omvärdering, varom nu är fråga, bör få äga rum, har tidigare varit föremål för överväganden. I 1920 års proposition nr 191 behandlas det jämförelsevis ingående (sid. 409 ff.). Departementschefen framhöll där, att hänsyn borde tagas till alla de förändringar, som inträtt i fråga om en fastighet, men däremot ej till ändringar i fråga om prisläget. Nu har det fall förekommit, att beträffande skogsfastighet, från vilken i samband med försäljning urskilts viss obetydlig del och som på grund av ändringen i fråga om taxeringsenhet skolat omtaxeras, omtaxeringen föranlett ungefär en fördubbling av det ur-

sprungliga taxeringsvärdet beroende på en väsentlig ökning av den antagna siffran för relativ skogstillgång. Detta kan knappast stå i god överensstämmelse med den grundtanke, som ligger bakom förevarande lagrum och som kommit till uttryck bland annat i bestämmelsen om prisnivån. Sådan omformulering föreslås därför av sista stycket i 12 § 2 mom., att omtaxeringen skall ske med hänsyn till förekomna ändringar i avseende å fastigheten. Att införa ett direkt förbud mot andra jämkningar har knappast ansetts påkallat. En viss rörelsefrihet synes vara motiverad. Om emellertid lagrummets egentliga syfte kommer till bättre uttryck än hittills i lagtexten, bör en tolkning, som utesluter ett sådant resultat som det antydda, vara möjlig. Vad angår fastighet, som övergår från skattefri till skattepliktig, synes fullständig omvärdering böra företagas. Införande av uttryckligt stadgande härom torde giva anledning till att *e contrario* sluta till en mera begränsad omvärdering enligt förra punkten i ifrågavarande stycke.

Stockholm den 15 februari 1932.

Carl W. U. Kuylénstierna.

Gällande lydelse.

Gällande lydelse av de lagrum som avses i de å omstående sidor angivna ändringsförslag.¹

Kommunalskattelagen.

Anvisningar till 8 §.

1. — — —

2. Emellertid — — — äga rum.

I sådant — — — taxeringsenhet.

Detsamma gäller, om del av fastighet upplåtits till annan för självständigt, mera stadigvarande nyttjande. I enlighet härmed bör exempelvis torp, därå jordbruket av torpinnehavaren bedrives som självständig näring och väsentligen med egna inventarier, särskilt taxeras. Om däremot innehavet av torpet väsentligen är att anse såsom en del av den ersättning, som tillkommer torparen för åtagen arbetsskyldighet till huvudfastigheten, bör torpet icke behandlas såsom särskild taxeringsenhet. Är upplåtelsen av tillfällig art, så att det upplåtna området kan förväntas inom kortare tid komma att i brukningsavseende återförenas med den fastighet, varifrån upplåtelsen skett, föreligger ej anledning att åsätta området särskilt taxeringsvärde. Ej heller medför upplåtelse av sådant mindre område som till exempel lott i en s. k. koloniträdgård, att det upplåtna området skall anses såsom särskild taxeringsenhet.

Vidare skall — — — understöd, m. m.

3. — — —

4. — — —

5. — — —

6. — — —

7. — — —

9 §.

Taxeringsvärde skall, där ej annat följer av vad nedan stadgas, åsättas till det belopp, som provas utgöra taxeringsenhetens värde efter ortens pris (allmänna saluvärdet).

Skogsmark och växande skog skola upptagas till det värde, som de kunna anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk. Finnes å skogsmark därutöver betesvärde, som ägaren kan tillgodogöra sig, eller tomt- och industrivärde, varom i 10 § förmäles, skall vid uppskattningen hänsyn tagas jämväl därtill.

Frälseränta uppskattas till tjugu gånger det belopp, varmed räntan beräknas utgå.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar till 9 §.

1. Med fastighets värde efter ortens pris (allmänna saluvärdet) förstås det belopp, som en förständig köpare kan antagas vilja betala för fastigheten, om den tänkes såld inom den kundkrets, som för en dylik egendom

¹ Denna text finnes ej intagen i Kuylenstiernas promemoria men införes här för erhållande av jämförelse.

I utkastet föreslagen lydelse.

Utkast till ändringar i lagtexten.

Kommunalskattelagen.

Anvisningar till 8 §.

1. — — —

2. Emellertid — — — äga rum.

I sådant — — — taxeringsenhet.

Detsamma gäller — — — bör exempelvis torp, även torp för skogsarbetare o. dyl., därå jordbruket — — — särskilt taxeras. Om däremot innehavet av torpet väsentligen är att anse såsom bostadsförmån eller såsom en del av den — — — taxeringsenhet.

Vidare skall — — — understöd, m. m.

3. — — —

4. — — —

5. — — —

6. — — —

7. — — —

9 §.

Taxeringsvärde — — — saluvärdet).

Till den del jordbruksfastighet utgöres av skogsmark och växande skog skall den upptagas till det värde, som den kan anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk, försåvitt den ej kan anses betinga ett högre allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller till industriellt eller likartat ändamål än vid användning för skogsbruk.

Frälseränta — — — utgå.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar till 9 §.

1. 9 § med anvisningar avser att meddela bestämmelser för uppskattning av taxeringsvärdet i dess helhet för viss taxeringsenhet med utgångspunkt, såvitt fråga är om jordbruksfastighet, från förhållandena

Gällande lydelse.

kan antagas vara att påräkna, och köpt för ett med hänsyn till fastighetens beskaffenhet lämpligt utnyttjande.

Härav följer, att köpeskilling, som under senare tid faktiskt betalats för en viss fastighet, icke får utan vidare anses som ett exakt uttryck för det allmänna saluvärdet. Frånsett det att köpeskillingen kan hava påverkats av särskilda förhållanden, såsom släktskap, affektionsvärde o. dyl., kan densamma vara ett topp-pris eller ett bottenpris, som ingalunda motsvarar det allmänna saluvärdet. Sådant kan föranledas av vid tiden för försäljningen rådande abnorma konjunkturen på fastighetsmarknaden, av särskilt tvingande skäl till försäljning eller köp vid en viss tidpunkt, av ett obetänksamt ingånget avtal m. m. dyl. Först om ett något så när tillräckligt antal olika försäljningar föreligga, om vilka anledning ej finnes antaga, att ovidkommande omständigheter inverkat på prisbildningen, kan ur dem dragas en tillförlitlig slutsats angående det allmänna saluvärdet. Detta värde är sålunda att förstå såsom ett normalt värde i handel ochandel, icke såsom beloppet av en i visst fall för en viss fastighet faktiskt betald köpeskilling.

Härmed är emellertid faktiskt betald köpeskillings betydelse såsom uppskattningsgrund för det allmänna saluvärdet ingalunda förringad. Men sådan köpeskilling kan och bör underkastas undersökning, om den må anses avvika från det normala värdet i handel ochandel; och där så är fallet, bör taxeringsvärdet därefter lämpas. Därför måste taxeringsmyndigheten vid taxeringsvärdets åsättande taga hänsyn jämväl till andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning vid värdesättningen. I detta hänseende hänvisas taxeringsmyndigheten till de *enhetsvärden*, som kunna hava föreslagits i den ordning, som i taxeringsförordningen närmare omförmäles, samt till fastighetens avkastning och andra kända förhållanden, som kunna tjäna till ledning för bedömning av dess allmänna saluvärde, såsom brandförsäkringsvärde å byggnader m. m. Härvid må ihågkommas, att även s. k. impediment, vartill hänföras mossar, myrar, berg och annan dylik mark med ringa avkastningsförmåga ur skoglig synpunkt, regelmässigt har något, större eller mindre, värde på grund av dess användbarhet ur andra synpunkter. Taxeringsvärdet bör framgå såsom resultat av ett överbäggande av samtliga berörda förhållanden.

2. Vid värdesättningen skall noga beaktas, om och i vilken omfattning ökning eller minskning i värdet för viss fastighet i förhållande till andra fastigheter i orten bör äga rum till följd av förhållanden, som äro för den fastigheten säregna, såsom

beträffande jordbruksfastighet:

fastighetens storlek och läge samt mer eller mindre goda eller dåliga avsättnings- och användningsförhållanden;

ägornas inbördes läge och därav föranledda mer än vanligt goda eller svåra brukningsförhållanden samt om fastigheten är i synnerligt god hävd eller vanhävdad och förfallen;

åbyggnadernas beskaffenhet, om de skilja sig från i orten vanligt medelbestånd, d. v. s. om å fastigheten finnes förnämligare bostadsbyggnad eller eljest ovanligt goda åbyggnader eller om åbyggnaderna äro olämpliga, förfallna eller otillräckliga;

särskilda naturtillgångar eller förmåner, som kunna finnas å fastigheten, såsom vattenfall, torvmosse, ej inmutningsbara fyndigheter, jaktmar-

I utkastet föreslagen lydelse.

beträffande i taxeringsenheten ingående olika områden på marken, under det att i 10 § givna föreskrifter om det totala taxeringsvärdets redovisning i olika delvärden ej alltid hänföra sig till skilda sådana områden.

2. Med fastighets — — — lämpligt utnyttjande, utan avräkning för gäld eller för kapitalvärdet av annan privaträttslig förpliktelse, vilken ej är grundad på servitut eller annat liknande förhållande.

Härav följer — — — betald köpeskillning.

Vid sidan av faktiskt betalda köpeskillningar — vilkas betydelse såsom uppskattningsgrund dock ej må underskattas — måste vid taxeringen beaktas andra förhållanden, som kunna tjäna till ledning för bedömning av allmänna saluvärdet å en fastighet, såsom fastighetens avkastning, brandförsäkringsvärde å byggnader m. m. Särskilt vad angår jordbruksfastighet skola till ledning vid taxeringen gälla de *enhetsvärden*, som föreslås i den ordning, taxeringsförfordningen närmare omförmäler. Allmänna saluvärdet bör sålunda framgå såsom resultat av ett överbäggande av olika beträffande fastighetsvärdena i allmänhet och särskilt värdet å den ifrågavarande fastigheten kända förhållanden.

Det må anmärkas, att all mark regelmässigt har något, om ock stundom obetydligt saluvärde. Ej ens s. k. impediment, vartill hänföras mossar, myrar, berg och annan dylik mark med ingen eller ringa avkastningsförmåga ur skoglig synpunkt, kan anses vara helt värdelöst, då det kan tänkas äga användbarhet ur andra synpunkter; dess värde torde dock vanligen vara lägre än värdet på sämsta skogsmark.

3. Vid värdesättning av *jordbruksfastighet till den del den ej utgöres av skogsmark och växande skog* skall noga beaktas, om och i vilken omfattning ökning eller minskning av det värde, som erhålles vid tillämpning av de för fastigheter av motsvarande storlek i orten antagna enhetspriser eller andra allmänna taxeringsgrunder, bör äga rum till följd av förhållanden som äro för den fastigheten säregna, såsom:

fastighetens läge samt mer eller mindre — — — förfallen;

åbyggnadernas beskaffenhet, om de skilja sig från i orten för fastigheter av motsvarande storlek vanligt medelbestånd, d. v. s. — — — otillräckliga;

särskilda naturtillgångar eller dylika förmåner — — — ej inmutningsbara fyndigheter, möjlighet till jakt, fiskevatten — — — taxeras;

servitut — — — fastigheten;

förekomsten av sådana ovan ej omförmälda förhållanden, som avses i punkt 6 här nedan;

med mera sådant.

Gällande lydelse.

ker, fiskevatten o. dyl., försåvitt samma naturtillgång eller förmån ej är av beskaffenhet att, efter ty under 8 § sägs, böra särskilt taxeras;

servitut eller annan liknande rättighet till förmån eller last för fastigheten;

förekomsten av sådana förhållanden, som enligt 10 § föranleda därtill, att en del av taxeringsvärdet bör redovisas såsom tomt- och industrivärde; med mera sådant;

beträffande annan fastighet:

fastighetens läge med därav följande större eller mindre möjligheter i fråga om dess utnyttjande, exempelvis för tomt i stad: om inskränknin-
gar gälla i rätten till dess bebyggande, om den ligger i stadens affärs-
centrum eller i yttre område, om den ligger vid huvudgata eller bigata,
om den är hörntomt eller mellantomt o. s. v.; för industrifastighet, upp-
lagsplats, stenbrott, grustäkt o. dyl.: om den äger bättre eller sämre till-
gång till erforderliga kommunikationer, o. s. v.;

markens naturliga beskaffenhet och därav följande större eller mindre
lämplighet för ett förmånligt tillgodogörande, exempelvis om tomtmark
företer synnerligen goda eller dåliga grundläggningsförhållanden, om vat-
tenfall, stenbrott, grustäkt o. dyl. för sitt utnyttjande erbjuder större eller
mindre av naturförhållandena förorsakade svårigheter, o. s. v.;

servitut eller annan liknande rättighet till förmån eller last för fastig-
heten;

med mera sådant.

Vid värdesättningen måste emellertid alltid fasthållas, att det, alldeles
oavsett vilken *metod* som användes för denna — om man bortser från
skogen — alltid är allmänna saluvärdet, som skall vara avgörande för
taxeringen. En riktig tillämpning av de här stadgade reglerna bör såle-
des ej kunna medföra ett sådant resultat, som att en tomt med tillhöran-
de åbyggnad, taxerad som annan fastighet, erhåller högre taxeringsvärde
än ett annat i närheten liggande lika värdefullt område med liknande
åbyggnad, vilket taxerats såsom jordbruksfastighet, allenast på den grund
att beträffande den senare fastigheten värdesättningen skett på grund-
val av de i punkt 1 här ovan angivna enhetsvärden.

3. Om två eller flera fastigheter, vilka äro belägna i skilda kommu-
ner, skulle, därest de hade varit belägna i samma kommun, hava utgjort
gemensam taxeringsenhet, bör taxeringen verkställas, som om detta varit
förhållandet och det i enlighet med föreskriften i tredje punkten sista
stycket av anvisningarna till 8 § skolat angivas, huru stor del av taxe-
ringsvärdet som belöpt å vad som faller inom varje särskild kommun.

4. Vad nu sagts om fastighets uppskattning gäller icke *skogsmark* och
därå växande skog. Dessa skola upptagas efter de värden, de kunna an-
ses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk.

Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga.

Såsom skogsmark skall därvid upptagas all icke odlad mark, som, vare
sig den vid tillfället är skogbärande eller icke, är lämplig att använda för
skogsproduktion. Till skogsmark hänföres således även ljunghäls och an-
nan dylik mark, som av ålder ligger skoglös, såframt den kan anses lämpa
sig för skogsproduktion. Är å skogbeväxt hagmark (betesmark) betestill-
gången det väsentliga och skogsproduktionen av underordnad betydelse,
skall marken likväl taxeras såsom skogsmark, såvida icke densamma är
att betrakta såsom kultiverad betesäng. Med kultiverad betesäng förstås

I utkastet föreslagen lydelse.

Jämväl vid värdesättning av *annan fastighet* skall hänsyn tagas till för varje fastighet säregna förhållanden, såsom:

fastighetens läge — — — med mera sådant.

Vid värdesättningen måste alltid fasthållas, att det, alldeles oavsett vilken *metod* som användes för denna, alltid är allmänna — — — angivna enhetsvärden.

4. (Här införas anvisningar rörande taxering av vattenfall.)

5. För *jordbruksfastighet till den del den utgöres av skogsmark och därå växande skog* skola gälla följande uppskattningsgrunder, vilka närmare utvecklas i särskild instruktion för värdering av skogsmark och växande skog.

Dylik fastighet skall, försåvitt ej beträffande densamma eller del därav förekomsten av mervärde, som i 6 punkten här nedan avses, till annat föranleder, upptagas efter det värde, den kan anses äga vid ett efter rationella grunder bedrivet skogsbruk. Åtskillnad göres vid uppskattningen mellan skogsmark, växande skog och särskild förmån å skogsmarken.

Skogsmark skall värdesättas efter sin normala avkastningsförmåga.

Såsom skogsmark — — — kulturåtgärder.

Till skogsmark — — — påräknas. Sådan marks värde — — — i övrigt.

Gällande lydelse.

sådan icke i vanlig mening under plog lagd, i huvudsak foderproducerande men icke sällan något trädbevuxen betesmark, vilken för betets förbättrande är föremål för ordnad skötsel, varmed förstås sådana åtgärder som röjning, dikning, planering, kalkning, gödsling, frösådd med mera. Såsom skogsmark skall ej heller upptagas sådan skoglös ängsmark, som, ehuru den visserligen kan användas för skogsproduktion, i främsta rummet disponeras för foderproduktion genom bete eller slätter samt med god hushållning även bör därtill användas (naturlig betes- eller slätteräng), ehuru den ej är föremål för egentliga kulturåtgärder.

Till skogsmark hänföras icke mossar, myrar, kärr, berg, fjällmark och annan dylik mark, som på grund av klimatiska förhållanden, ogynnsamma vattenförhållanden, näringsbrist hos marken eller de lösa jordlagrens ringa djup är av den beskaffenhet, att någon egentlig skogsproduktion där icke kan påräknas. Sådan marks eventuella värde skall medräknas vid värdesättning av fastigheten i övrigt.

Finnes å skogsmark bete, skall värdet därå tilläggas markens värde såsom skogsproducerande; dock skall beträffande skogsmark, därå rationellt skogsbruk bedrives, dylikt värde beräknas allenast försåvitt betet plägar utnyttjas. Betesvärdet beräknas särskilt för sig till den storlek, som kan ernås utan att intrång på rationellt skogsbruk göres. Kan på grund av betets utnyttjande skogen ej lämna den avkastning, som förutsatts vid bestämmande av värdet å skogsmarken såsom skogsproducerande, skall betesvärdet sättas så mycket lägre än det verkliga, att totalsumman ej blir högre än den skulle blivit, om skogsmarken såsom skogsproducerande värderats med hänsyn till den avkastning, marken faktiskt lämnar.

Skogsmarkens normala avkastningsförmåga skall beräknas efter den årliga avkastning, som anses kunna erhållas under antagande att marken vore beväxt med ett tillfredsställande samt å behöriga åldrar fördelat virkesförråd (normal skogstillgång).

Den normala årliga virkesavkastningen uppskattas i kubikmeter per hektar såsom uttryck för markens virkesproducerande förmåga (bonitet). Värdet i penningar av den sålunda uppskattade normala årsavkastningen beräknas efter virkets nettovärde per kubikmeter å rot enligt de pris, som för liknande sortiment i genomsnitt varit i orten gällande under viss tidsperiod, som bestämmes i särskild instruktion för värdering av skogsmark och växande skog.

Från värdet av den enligt sålunda angivna grunder beräknade avkastningen skall avdragas en fjärdedel för kostnader för skogens vård, förvaltning, bevakning, väg- och byggnadsunderhåll, skogskultur, skyddsdikning, skogsindelning, skatter m. m. För skyddsskog eller annan därmed jämförlig skog, som på grund av gällande lagstiftning eller rådande svåra naturförhållanden måste skötas i skyddssyfte med anlitande för skogens vård och underhåll av en osedvanligt stor del av den alstrade avkastningen, må avdraget för kostnader efter prövning i varje särskilt fall och med angivande av skälen höjas, dock ej till mer än hälften av den beräknade normala avkastningen. Det sålunda reducerade värdet anses utgöra nettovärdet på ett års normal avkastning per hektar skogsmark.

Skogsmarkens värde per hektar anses utgöra så många gånger nettovärdet på ett års normala avkastning, som bestämmes i instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog.

Växande skog skall — oavsett om avverkningsrätt till densamma upp-

I utkastet föreslagen lydelse.

Skogsmarkens normala avkastningsförmåga skall beräknas genom värdering i penningar av den årliga virkesavkastning, som — — — (normal skogstillgång).

Den normala — — — virkets nettovärde per kubikmeter å rot (rotvärde) enligt de pris, som i genomsnitt varit å orten gällande för de sortiment, varav dylik normal virkesavkastning anses sammansatt, under viss tidsperiod, som bestämmes i instruktionen för värdering av skogsmark och växande skog.

Från värdet — — — hektar skogsmark.

Skogsmarkens värde — — — växande skog.

Växande skog — — — befinner sig, och den avkastning i penningar, som — — — (relativ skogstillgång).

Finnas å annan till jordbruksfastighet hörande mark än skogsmark växande träd, skola dessa ej ingå i värdet av den växande skogen utan till sitt fulla värde medräknas vid bestämmande av värdet å fastigheten i övrigt.

Belastas skogsområde av servitut eller liknande rättighet, kan därav föranledas nedsättning av den växande skogens värde, och bör sådan nedsättning särskilt angivas.

Särskild förmån å skogsmarken, såsom skogsbete, möjlighet till jakt, byggnad å skogen, i den mån ej densamma bör anses inbegripen i sådant normalt byggnadsbestånd å taxeringsenheten, som inräknas i de för inägorna tillämpade enhetsvärden, servitutsrätt e. dyl. skall uppskattas för sig med skäligt belopp. Härvid skall alltid iakttagas, att uppskattning sker till det värde förmånen har för den taxeringsenhet, varom fråga är. Om rationellt skogsbruk bedrives å skogsmarken, må betesvärde åsättas endast så framt betet plägar utnyttjas. Därest å skogsmark, varå rationellt skogsbruk ej bedrives, bete ej plägar utnyttjas, torde detta i regel visa, att betet för ifrågavarande fastighet har så obetydligt värde, att anledning att särskilt uppskatta detsamma saknas. Skogshärbärgen och andra dylika, oftast mera tillfälliga byggnader åsättas intet särskilt värde, utan anses deras värde ingå i skogsmarkens värde.

Har på grund av förhållande, som angives i 6 punkten här nedan, jordbruksfastighet, i den mån densamma utgöres av skogsmark och växande skog, helt eller delvis ett sådant mervärde, som i sagda punkt omförmäles, skall fastigheten till den del den äger ett dylikt mervärde uppskattas till allmänna saluvärdet. Att därjämte för åsättande av särskilda redovisningsvärden enligt 10 § uppskattning enligt här ovan angivna grunder av skogsmark och växande skog å dylikt område tillsammans med övrig skogsmark och växande skog i taxeringsenheten bör äga rum, framgår av anvisningarna till 10 §.

Gällande lydelse.

låtits eller ej — värdesättas med hänsyn till det skick, vari den faktiskt befinner sig, och den avkastning, som för framtiden därur kan uttagas under förutsättning av en rationellt driven hushållning. Därest skogen innehåller ett sådant på behöriga åldrar fördelat virkesförråd, att den beräknade normala avkastningen genast kan uthålligt uttagas och sålunda normal skogstillgång förefinnes, sättes värdet till det antal gånger nettovärdet på ett års normala avkastning, som bestämmes i ovannämnda instruktion. Avviker skogstillgången från det normala, fastställs den växande skogens värde till den bråkdel av det på nyss angivet sätt erhållna värdet, som skogstillgången utgör av normal sådan (relativ skogstillgång).

Närmare föreskrifter rörande värdering av skogsmark och växande skog meddelas i förenämnda instruktion.

Har på grund av förhållande, som omförmäles i punkt 4 av anvisningarna till 10 §, skogsmark med därå växande skog ett högre saluvärde än värdet vid användning till skogsbruk och bete, skall detta medföra motsvarande höjning av taxeringsvärdet.

Finnas å annan till jordbruksfastighet hörande mark än skogsmark växande träd, skola dessa medräknas vid bestämmande av fastighetens jordbruksvärde.

6. Jordbruksfastighet kan stundom äga ett högre allmänt saluvärde än om den skulle användas endast för jordbruk med binäringar eller skogsbruk på den grund, att den inom överskådlig framtid lämpligen kan användas såsom tomtmark eller för industriellt eller dylikt ändamål.

Ett dylikt högre värde förefinnes i allmänhet blott å sådan jordbruksfastighet, å vilken finnes vattenfall, brytvärdig fyndighet, torvmosse eller dylikt eller som är belägen i närheten av större stad eller i tillväxt varande industri- eller järnvägssamhälle. Men även närbelägenhet till gruv- eller vattenkraftsanläggning, badortsanläggning eller annat sådant företag kan medföra, att i fastighetens allmänna saluvärde ingår ett mervärde av ifrågavarande art; i den mån utvecklingen å en dylik ort fortskrider, behöver närbelägen därför lämpad mark tagas i anspråk för nya bostäder, industriella anläggningar m. m.

Vid uppskattning av värdet å fastighet, varom nu är fråga, bör iakttagas, att detta merendels är beroende av utvecklingens hastighet och att hänsyn härtill måste tagas. Därest exempelvis ett område kan exploateras såsom tomtmark, är det möjligt, att någon eller några tomter kunna omedelbart avyttras efter visst å-pris, medan däremot övriga tomter kunna först successivt försälgas och exploateringen kan väntas bli slutförd först efter så lång tid, att något mervärde för tomtändamål knappast kan anses ännu tillkomma alla delar av området, utan att det dock är möjligt att avgöra, i vilken ordning de särskilda delarna kunna komma att tagas i anspråk såsom tomtmark. I dylikt fall bör värdet beräknas för hela området på sådant sätt, att de vid olika tidpunkter påräkneliga försäljningsvärdena diskonteras till nutidsvärden, därvid hänsyn tages jämväl till exploaterings osäkerhet och andra sådana omständigheter, som kunna påverka det pris en förständig köpare skulle vilja erlægga för området. Tillbörlig hänsyn bör härvid tagas även till å ena sidan den avkastning, som kan erhållas från fastigheten, innan försäljningen för tomtändamål kan väntas äga rum, å andra sidan kostnader för exploatering m. m.

5. Vid uppskattning av frälseränta bör densamma beräknas utgå med det belopp, vartill räntan uppgått enligt markegång för året näst före taxeringsåret; dock att, där räntan i enlighet med 14 § i kungörelsen den 11 maj 1855 utgår efter medelmarkegångspris, detta senare bör läggas till grund för beräkning av räntans belopp.

6. Har vid uppskattning av fastighet hänsyn tagits till förekomsten av andra naturtillgångar än träd, skall dessas beräknade värde i vederbörande taxeringslängd antecknas.

Anvisningar till 10 §.

1. Det i enlighet med bestämmelserna i 9 § åsatta taxeringsvärdet skall jämlikt 10 § redovisas i särskilda värden. På sätt framgår av 11 § skola dessa särskilda redovisningsvärden utföras i jämna hundratal kronor, och får därför vid redovisningsvärdenas bestämmande ske den jämkning, som erfordras för att de skola jämnt motsvara det åsatta taxeringsvärdet.

2. Vid angivande av *jordbruksvärde* har vederbörande beskattningsmyndighet att utgå ifrån att fastigheten i fråga användes till jordbruk med binäringar eller skogsbruk. Med denna förutsättning skall såsom jordbruksvärde upptagas värdet av fastighetens hela ägoområde i åker, tomt- och trädgårdsmark, äng, skogsmark — dock utan att värdet å växande skog medräknas — övrig mark såsom vägar, mossar, myrar, kärr m. m., samt till fastigheten hörande vattentäckt område, ävensom värdet av jordägaren tillhöriga mangårds- och driftbyggnader, såsom bostadsbyggnad för ägare eller brukare med tillhörande s. k. ekonomibyggnader, samt byggnader, uppförda för ägares eller brukares bekvämlighet och trevnad, såsom lusthus, bad- och båthus, stall för lyxhästar, jaktstuga o. dyl., förvaltar- eller inspektorsbyggnad, drängstuga, statare- eller stattorpsbyggnader, bostad för skogsvaktare och annan skogspersonal, stall, ladugård, ladu- och logbyggnader, smedja o. dyl., ävensom byggnader, avsedda för sådan verksamhet, som är att hänföra till jordbrukets binäringar.

Om dylika byggnader tillhöra annan än jordägaren, skall värdet å dem likaledes utföras såsom jordbruksvärde.

3. Vid jordbruksvärdets bestämmande skall ur totalvärdet urskiljas och särskilt angivas värdet av skogsmark (jfr punkt 4 av anvisningarna till 9 §).

4. *Tomt- och industrivärde* utgör det värde, som tillkommer jordbruksfastighet utöver jordbruksvärde och skogsvärde på grund därav, att den kan tillgodogöras för annat ändamål än jordbruk med binäringar eller skogsbruk, såsom för bostadsbyggnader, industriella anläggningar o. dyl., och således har ett högre saluvärde, än om den skulle användas endast för jordbruk med binäringar eller skogsbruk. Den ökning av taxerings-

I utkastet föreslagen lydelse.

Beträffande jordbruksfastighet till den del densamma utgöres av skogsmark och därå växande skog tages hänsyn till mervärde, varom här ovan sagts, allenast om och i den mån fastigheten verkligen kan anses betinga ett högre allmänt saluvärde vid utnyttjande till tomtmark eller industriellt eller likartat ändamål än vid användning för skogsbruk samt om förstnämnda värde tillika överstiger det enligt punkt 5 här ovan uppskattade värdet på skogsmark och växande skog. I den mån detta ej är fallet verkställles uppskattningen allenast efter de särskilda grunder, som gälla för värdering av skogsmark och växande skog.

7. Om två — — — (= nuv. punkt 3) — — — särskild kommun.

8. Vid uppskattning — — — (= nuv. punkt 5) — — — belopp.

Anvisningar till 10 §.

1. Det i — — — särskilda värden (jfr punkt 1 av anvisningarna till 9 §). På sätt — — — taxeringsvärdet.

2. Vid angivande av *jordbruksvärde* har man att utgå ifrån — — — dock utan att värdet av därå växande skog medräknas — — — statare eller statorpsbyggnader, stall, ladugård, ladu- och logbyggnader, smedja och dylikt, bostäder för skogsförvaltare, skogvaktare eller annan skogspersonal samt för skogsarbetare, ävensom — — — binäringar.

Om — — — *jordbruksvärde*.

Vid *jordbruksvärdes* bestämmande skall ur totalvärdet urskiljas och särskilt angivas värdet å all skogsmark, beräknat enligt de i punkt 5 av anvisningarna till 9 § angivna grunder. I vederbörande taxeringslängd skall särskilt antecknas dels värde å bete på skogsmark, beräknat enligt de i punkt 5 av anvisningarna till 9 § angivna grunder, dels värde å övriga i *jordbruksvärde* ingående särskilda förmåner, såsom byggnader, i den mån ej hänsyn till desamma tagits vid tillämpning av enhetsvärden eller eljest gällande allmänna taxeringsgrunder, eller särskilda naturtillgångar, vartill särskild hänsyn tagits vid taxeringen, m. m.

3. Såsom *skogsvärde* utföres värdet av den växande skogen å fastigheten, uppskattat enligt de grunder, som angivas i punkt 5 av anvisningarna till 9 §.

4. *Tomt- och industrivärde* redovisas i fall, då på grund av att jordbruksfastighet kan tillgodogöras för annat ändamål än jordbruk med binäringar eller skogsbruk ett särskilt värde tillkommer densamma utöver jordbruks- och skogsvärde, och utföres med det belopp, som utgör skillnaden mellan å ena sidan det enligt 9 § åsatta totala taxeringsvärdet och å andra sidan jordbruks- och skogsvärde.

Gällande lydelse.

värdet, som detta högre saluvärde medför, skall särskilt redovisas såsom tomt- och industrivärde.

Tomt- och industrivärde förefinnes i regel mera allmänt blott å sådana jordbruksfastigheter, som äro belägna i närheten av större städer eller i tillväxt varande industri- och järnvägssambällen. Men även närbelägenhet till gruv- och vattenkraftsanläggningar, badortsanläggningar och andra sådana företag kan medföra, att i taxeringsvärdet ingår ett mervärde av ifrågavarande art; i den mån utvecklingen å en dylik ort fortskrider, behöver närbelägen därför lämpad mark tagas i anspråk för nya bostäder, industriella anläggningar m. m. Där en sådan utveckling framträtt, har merendels den mark, som kan antagas komma att därvid bliva föremål för användning, utöver jordbruksvärdet ett värde, vars storlek är beroende av utvecklingens hastighet m. m.; detta värde bör särskilt för sig angivas. Understundom kan ock vattenfall eller brytvärdig fyndighet å fastigheten hava grundlagt ett liknande mervärde, som jämväl bör upptagas såsom tomt- och industrivärde, där ej naturtillgången i fråga är av beskaffenhet att böra taxeras såsom annan fastighet.

Därest tomt- och industrivärde belöper allenast å viss del eller vissa delar av en fastighet, iakttages, att sådan del eller sådana delar till läge och storlek angivas i vederbörande taxeringslängd. Befinnes fastighet till särskilda områden hava olika tomt- och industrivärden, skall likaledes sådant i längden angivas.

5. Vid uppskattning av *markvärde* å *annan fastighet* har taxeringsmyndigheten att taga hänsyn till de ovan i anvisningarna till 9 § angivna förhållanden.

Är å annan fastighet mark och byggnad i samme ägares hand, skall *byggnadsvärdet* utföras med det belopp, som utgör skillnaden mellan fastighetens allmänna saluvärde i dess helhet och markvärdet jämte eventuellt parkvärde.

Parkvärde förekommer endast undantagsvis. I allmänhet lärers å fastighet, som skall såsom annan fastighet taxeras, mera sällan förekomma växande träd eller anläggning, som ej är att hänföra till byggnad, av den betydelse, att fastighetens värde i allmänna marknaden därigenom i någon väsentligare grad påverkas. Men om å fastigheten finnes trädbestånd eller till byggnad ej hänförlig anläggning, exempelvis en mera avsevärd trädgård eller park, och denna förmån kan anses i avsevärd mån inverka på fastighetens allmänna saluvärde, bör värdet å sådan förmån särskilt redovisas såsom parkvärde.

12 §.

1 mom. Allmän uppskattning av fastighets värde (*allmän fastighetstaxering*) skall ske vart femte år. De vid sådan uppskattning fastställda värdena må ej ändras förrän vid nästa allmänna fastighetstaxering, där ej annat förändrades av stadgandena i 2 mom.

2 mom. Nya taxeringsvärden skola åsättas i stället för de vid den allmänna fastighetstaxeringen bestämda, därest under löpande taxeringsperiod

sådant förhållande inträffat, att taxeringsenhet bör uppdelas i flera taxeringsenheter eller flera taxeringsenheter böra sammanslås till en, eller ändring i fastighets beskattningsnatur inträtt, eller fastighets värde genom eldsvåda, vattenflöde eller annan dylik an-

I utkastet föreslagen lydelse.

Därest tomt- och industrivärde belöper allenast å viss del eller vissa delar av en fastighet, iakttages, att sådan del eller sådana delar till läge och storlek angivas i vederbörande taxeringslängd. Befinnes fastighet till särskilda områden hava olika tomt- och industrivärden, skall likaledes sådant i längden angivas.

5. Vid uppskattning — — — *annan fastighet* skall tagas hänsyn — — — såsom parkvärde.

12 §.

1 mom. Allmän — — — 2 mom.

2 mom. Nya taxeringsvärden — — — beskattningsnatur inträtt, eller fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig,
eller fastighets värde genom eldsvåda — — — minskning av taxeringsvärdet med minst en femtedel,
eller fortsatt bebyggelse skett å fastighet, som vid den tidpunkt, näst föregående taxering avsett, ej varit färdigbyggd,

Gällande lydelse.

ledning eller genom nedrivning av byggnad eller skogsavverkning så minskats, att förändringen föranleder en minskning av taxeringsvärdet med minst en femtedel,

eller fastighets värde genom ny-, till- eller ombyggnad så förhöjs, att därav föranledes en ökning av taxeringsvärdet med minst en femtedel.

Taxering, som i detta mom. avses, skall verkställas med hänsyn till det allmänna prisläge, som legat till grund för den närmast föregående allmänna fastighetstaxeringen.

Taxeringsförordningen.

59 §.

1 mom. Senast — — — skog.

Vid — — — lämpas.

För sådana trakter inom länet, där jordbruksfastigheterna kunna med avseende å ägoslag och jordens beskaffenhet anses vara väsentligen likartade, böra de vid dessa sammanträden närvarande på grundval av den redogörelse, landskamreraren enligt vad nyss är sagt har att avgiva, föreslå vissa värden för ytenhet mark av olika ägoslag, godhetsklasser och brukningsförhållanden under förutsättning av normalt byggnadsbestånd, vilka enhetsvärden må tjäna till ledning vid taxeringen av jordbruksfastigheter. Jämväl i fråga om annan fastighet bör, i den mån så anses erforderligt, överenskommas om enhetliga grunder för taxeringen.

Till — — — erforderliga.

Vid — — — protokollet.

2 mom. Skulle — — — tillämpning.

3 mom. Sedan — — — protokollet.

I utkastet föreslagen lydelse.

eller fastighets värde — — — en femtedel.

Taxering, som i detta mom. avses, skall ske med hänsyn till alla ändringar i avseende å fastigheten, som ägt rum sedan den tidpunkt, det senast åsatta taxeringsvärdet avsett, men efter det allmänna prisläge, som legat till grund för den närmast föregående allmänna fastighets-taxeringen. Föranledes taxeringen därav att fastighet, som förut varit undantagen från skatteplikt, blivit skattepliktig, skall fullständig nyvärdering av fastigheten ske med hänsyn till berörda prisläge.

Taxeringsförrordningen.

59 §.

1 mom. Senast — — — skog.

Vid — — — lämpas.

För — — — har att avgiva, beträffande fastigheter i skilda storleksgrupper föreslå vissa värden — — — taxeringen.

Till — — — erforderliga.

Vid — — — protokollet.

2 mom. Skulle — — — tillämpning.

3 mom. Sedan — — — protokollet.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Propositionen	1
<i>Förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)</i>	2
<i>Förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)</i>	15
<i>Förslag till förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid taxering av fastighet</i>	17
Statsrådsprotokollet	30
<i>Repartitionstalet för jordbruksfastighet</i>	30
<i>Allmän fastighetstaxering år 1933</i>	66
<i>Värdering av skogsmark och växande skog</i>	72
<i>Taxering av vattenfallsfastighet</i>	84
<i>Beskattnings av inkomst på grund av pensionsförsäkring</i>	110
Specialmotivering	126
<i>Kommunalskattelagen</i>	127
<i>Taxeringsförordningen</i>	159
<i>Förordning med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog</i>	168
Bilagor.	
<i>Bilaga till Kungl. Maj:ts proposition.</i>	
<i>Repartitionstalen för jordbruksfastighet</i>	
<i>Utlåtande avgivet av 1930 års kommunalskatteberedning</i>	3
<i>Historik rörande repartitionstalen för fastighet vid kommunalbeskattningen</i>	25
<i>Utredning rörande verkningarna av vissa förslag till ändrade repartitionstal för jordbruksfastighet m. m.</i>	35
<i>Bilaga 2.</i>	
<i>Domänstyrelsens utlåtande den 8 november 1931 med förslag till instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1933</i>	61
<i>Bilaga 3.</i>	
<i>P. M. med utkast till vissa ändringar i kommunalskattelagen m. m. i anledning av förestående allmänna fastighetstaxering</i>	83